

MIHAIL G. BOIAGI

GRAMATICĂ ROMÂNĂ

SAU

MACEDO-ROMÂNĂ

REEDITATĂ

CU O INTRODUCERE ȘI UN VOCABULAR

DE

PER. PAPAHAGI

BUCUREȘTI.

TIPOGRAFIA CURȚII REGALE, F. GÖBL FII

No. 19, STRADA REGALĂ, No. 19

1915.

43841
Sublet

MIHAIL G. BOICAI

GRAMATICA ROMÂNĂ

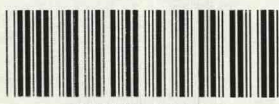
Biblioteca Centrală Universitară
București
Cota 43841 Sublet
Inventar 353140

MACEDO-ROMÂNĂ

GRAMATICA

GRUPUL EDITORIAL ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ

B.C.U. Bucuresti

C353140

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CURȚII NOBILITĂȚII

NR. 10, STRADA MICAȘII, 1001 BUCUREȘTI

1915

INTRODUCERE

O PAGINĂ CULTURALĂ DIN VIAȚA AROMÂNILOR

Inceputurile de cultură sigure la Aromâni, după cum am arătat și aiurea ¹⁾, le găsim mai cu seamă printre Aromânii din Albania, cu centrul principal Moscopole. Aci, din timpuri vechi, educațiunea s'a făcut în limba maternă.

Este adevărat, caracterele de care se serveau erau grecești; cuvintele însă, limba era cea aromânească: Părintele Faveyrial și Aposlol Margarit ne o spun aceasta clar în scrierea lor «*Études historiques sur les Valaques du Pinde* ²⁾».

«*Les Bulgares d'Ohrida* ³⁾ par exemple, apprenaient le bulgare; les Albanais de Bitcouki apprenaient l'albanais, et les Valaques de Moscopolis, de Nicolitza et d'ailleurs commençaient l'éducation d'un enfant par sa langue maternelle. Le fait est d'autant moins douteux que nous-mêmes avons touché et vu de nos yeux l'alphabet généralement suivi dans

¹⁾ Per. Papahagi, *Scriitori aromâni în sec. al XVIII, Buc. 1909; Din trecutul cultural al Aromânilor, Buc. 1912.*

²⁾ Constantinople 1881, pag. 148.

³⁾ Cfr. Извѣстия, III, 1911 Sofia, Охридскія робожь, pag. 225. Bătrânii scriu l. bulgară cu litere grecești (în Ohrida) și unii dintre ei pot vorbi chiar grecește, pag. 148—149.

les écoles valaques de Moscopolis. Les caractères graphiques en étaient grecs; mais la langue, l'idiome en était valaque. Les exercices de lecture y étaient suivis de prières diverses, également en valaque.

«Il y a plus. Actuellement encore les Valaques de Bellitza, près d'Ochrida, ceux de Prizrend et d'autres ne correspondent entre eux qu'en valaque au moyen des caractères grecs. Bien des Albanais font la même chose».

Acest lucru s'a petrecut până la deschiderea școlilor române și s'a continuat în parte și după aceasta, mai ales în Albania, în comunele și satele, unde nu s'au deschis școli românești.

De aci, din regiunea Moscopolei, au eșit scriitori aromâni, ce ni s'au transmis, precum sunt Cavalioti, Ucuta, Daniil, Codex Dimonie, și cari, urmând deprinderii, s'au servit și ei de caractere grecești pentru transcrierea limbei lor românești.

Cultura ce se făcea în școlile din Moscopole, Nicolița, Gramoste, ca și cea a Megalovlahiților din Pind și Tesalia, cert, potrivit timpului, nu era extraordinară. Ca pretutindeni pe vremea aceea se mărginea la abecedar, psaltire, apostol, evanghelie și niscaiva cărți cu cuprins religios ¹⁾.

Nouă nu ni s'au transmis decât foarte puține scrieri aromânești. Abecedarul lui Ucuta, *Εἰσαγωγικὴ διδασκαλία* a lui Daniil, vocabularul greco-româno-albanez al lui Cavalioti și Codex Dimonie, toate concepute românește și redată cu caractere grafice grecești. Că și altele vor fi fost nu încapă îndoială ²⁾. Dacă n'am fost învredniciți să dăm peste ele, pricina trebuiește căutată în fanatismul clerului grecesc ³⁾, care s'a îngrijit să le distrugă, punându-le la index.

¹⁾ Acest fel de instrucțiune a durat până târziu și în sec. al XIX. Insu-mi am apucat aceasta. Vezi «*Din literatura poporană a Arom.*», cap. «Instrucțiunea».

²⁾ În *Études historique sur les Valaques du Pinde*, Constantinopole, 1881, pag. 172—174, se amintește între altele și de o gramatică scrisă în aromânește și grecește; iar eu îmi amintesc de faptul că exista la Vlaho-Clisura o evanghelie care se cetia aromânește.

³⁾ Aceste pagini rușinoase ale clerului grecesc ar merita ele singure un volum. Ele se referă nu numai la cultura și scrierile aromânești, ci în genere la tot ce nu eră grecesc în peninsula balcanică.

Considerarea că abia după un secol, printr'o simplă întâmplare, reușim să găsim un singur exemplar din abecedarul lui Ucuta, din *Noua pedagogie*, ne poate da măsura înverșunării cu care a fost prigonită scrisoarea aromânească de acești reprezentanți ai cuvântului lui Dumnezeu.

Avea cuvinte puternice să trâmbețeze apăsat Ucuta în precuvântarea opului său, când zicea: «Căci scrie apostolul Pavel către corintieni în epistola I, cap. XIV. v. XVI: dacă m'aș închină în limba străină, sufletul mi se închină, dar mintea îmi este fără fruct!»; «Voiu să mă închin și cu sufletul și cu mintea»; «căci zice Pavel [cap. XIV, v. 13]: acela care cetește pe limbă străină, las' să roage pe Dumnezeu să-i dea pricepere, ca să spună pe limba lui. Precum și noi îl rugăm pe Domnul să ne dea lumină, ca să o spunem în a noastră limbă».

Știa, atât el cât și mai târziu Boiagi, ce așteaptă încercările lor cutezătoare din partea dușmanilor declarați ai limbei lor.

Informațiuni sigure avem că la Moscopole, după cum ne spune scrierea *Études historiques sur les Valaques du Pinde*, pag. 172—174, au apărut în limba română, pe lângă un alfabet, ce se distribuia gratuit copiilor săraci, scris cu caractere grecești, dar românește și însoțit de oarecari rugăciuni, și alte scrieri, între care și o gramatică:

«Une grammaire valaco-grecque avec syntaxe, qui passait pour un chef-d'oeuvre et qu'on faisait apprendre aux enfants. Il s'en trouve encore des exemplaires; et il serait bon qu'on la réimprimât».

Din această gramatică, văzută de către institutorul Tomara, cel dintâi care deschise la Ohrida școala română, în care cultura se făcea după cărțile românești din România, nu se mai găsește nici un exemplar.

Din cele de mai sus se vede că prea puține sunt scrierile aromânești vechi salvate dela pierzare. În afară de acestea, au mai apărut în Budapesta, unde se refugiase o colonie puternică moscopoleană, după distrugerea Moscopolei, *Măestria*

Ghiuvăsirii românești cu litere latinești, care sunt literele Românilor ceale vechi, datorită lui Roja (Rosa) și gramatica lui Mihail Boiagi, care face obiectul acestei introduceri.

La acestea s'ar putea adăoga și dicționarul în manuscris a lui Ianovici, despre care am făcut o dare de samă de mult în «Gazeta Macedoniei».

După cum vedem, prea puține scrieri. Dar tocmai că sunt puține, se cere să fie și cercetate și studiate, fiindcă ele sunt singurele, care ne pot servi la cunoașterea dialectului aromânesc din veacul al XVIII și începutul veacului al XIX. Nu datorim noi oare în bună parte vocabularului lui Cavalioti, interesul arătat de istoricul Thunmann Aromânilor? Nu probele de limbă publicate de Daniil deșteaptă pe dealtă parte atenția unui Leake asupra ramurei sudice a neamului nostru?

Insemnătatea lor, evident, este mare.

În afară de cei din urmă trei, primii, Ucuta, Daniil și Cavalioti, înfățișează o pagină culturală a Aromânilor, tratată deja ¹⁾.

Rosa și Boiagi, ca unii care înlocuesc caracterele grecești prin cele latinești, și ca unii care trăesc în contact cu Români din Transilvania, înfățișează a doua încercare a Aromânilor de a-și scrie limba lor și a învăța carte în ea, servindu-se, după cum foarte judicios observă d-l Bianu în Analele Academiei ²⁾, de litere latine în redarea limbei lor.

Pentru cei mai însemnați dintre toți aceștia scriitori aromâni, nu greșim acordând primul loc lui Mih. G. Boiagi, ori cât de mult a imprimat operei sale un caracter savant, influențat de curentul de atunci latinist, curent inaugurat de către cei trei mari patrioți și învățați transilvăneni Gh. Șincai, Samuil Micu și Petru Maior.

Inrâuirile suferite se recunosc ușor și se pot îndrepta la nevoie, iar meritul lucrării rămâne. El ne dă gramatica aro-

¹⁾ În «*Scriitori Aromâni, etc.*», și în parte în «*Din trecutul cultural al Aromânilor.*»

²⁾ Seria II, t. XXX, pag. 6—7.

mânească cea mai complectă și mai metodic întocmită, înfățișând dialectul aromânesc așa cum se auzeă printre Aromânii din Albania.

Un singur exemplu ne arată cu prisosință această mare însemnătate a operei sale.

Niciodată Boiagi, cunoscător altecum al mai multor limbi, al limbei grecești, bulgărești, albanezești și daco-românești pentru a nu amintî acî decăt limbile balcanice, niciodată nu este influențat de sintaxa particulară a acestora. Nicăiri ca la dînsul nu vei vedeă întrebuițate numele de orașe, la întrebarea *unde?* arătând mișcarea sau starea pe loc, altfel decăt așa cum se aude și azi în Aromâna, adică fără prepoziție: *Alexandru . . se îngropă Alexandria*, Alexandru . . fu îngropat la Alexandria p. 135; *așunsemu cătră seară Cela (=Țela)*, ajunserăm spre seară la Țela p. 172; *noi durnjimu Cela*, noi dormirăm la Țela p. 173. Intocmai cum se întrebuiță și în limba clasică latină.

După cât îmi reamintesc, în afară de Codex Dimonie și Boiagi, nicăiri nu mai întâmpinăm conservarea acestei interesante forme latinești pe vremea aceia. Dacă deci print'o împrejurare oarecare, această formă ar fi dispărut din dialectul aromânesc, după apariția gramaticii, așa după cum a dispărut fără urmă din daco-româna, cu siguranță că păstrarea ei în gramatica amintită ar fi constituit o mărturie prețioasă de existența acestei forme până la începutul secolului al XIX.

Iată deci cum studiul acestor autori dialectali contribuie la umplerea unor goluri din istoria limbei românești; și ce goluri? Este vorba de păstrarea în dialectul aromânesc a unor forme latinești, privite ca rare chiar în l. latină, și păstrate și uzitate numai în latina clasică, forme neexistente azi în nici o limbă romanică, în afară de diaiectul aromânesc ¹⁾.

Pe lângă acestea, Boiagi ca și Rosa înfățișează și o pagină culturală și națională de cea mai mare însemnătate pentru

¹⁾ Cfr. P. Papahagi, *Forme vechi păstrate în dialectul aromân* («Semănătorul», 1910).

trecutul Aromânilor. Adăpat de curentul de vigoare națională ce-și face drum printre Români din Austro-Ungaria, luptă, ca să aducă la redesteptare națională pe conaționalii săi, aromâni, atât din imperiul autro-ungar cât și pe cei rămași acasă.

În afară de polemicile ce le va fi avut acest reprezentant al Aromânilor pe acea vreme prin presă sau cu cuvântul cu dușmanii de moarte ai limbei aromânești, și care le negau origina, naționalitatea, romanitatea limbei lor, găsim în chiar precuvântarea ce-i însoțește gramatica, cel mai monumental strigăt de protestare în contra unor asemenea învinuiri. Această precuvântare fiind dată numai în grecește și nemțește, socotose necesar să o ređau acı și în românește, ca oricine citind-o, să se convingă de căldura de care este însuflețit acest mare patriot pentru cele sfinte.

* * *

«Orice limbă este o înfățișare a spiritului omenesc; cu cât mai multe limbi învață cinevă cu atât mai multe laturi cunoaște mintea lui și prin urmare cu atât mai multilateral devine el însuși. De acı proverbul păstrat încă din timpul lui Ennius: *quot linguas calles, tot homines vales*. Dar această multilateralitate, ca să zic așa, nu o poate cineva câștigă cu nici un chip prin una și aceeași limbă, chiar dacă această limbă ar fi cea mai desăvârșită. Rezultă de acı că dorința aceloră care suspină, ca lumea să aibă ună și aceeași limbă, este pe atât de greșită din punctul de vedere al folosului, pe cât de prostescă este din acela al punerei ei în practică.

* * *

«Limba noastră românească, vorbită de patru milioane de suflete, politicește foarte răspândite pentru a putea alcătui un totul însemnat (din contră cât de însemnat nu se prezintă neamul unit al Ungurilor de două trei milioane), și care, chiar în țara atât de fericită prin natura însăși, în țara numită de

locuitorii săi Valahia ¹⁾, este nevoită să cedeze, în cercurile înalte, limbei stăpânitorilor, — are totuși cele mai sigure cheazăii în surorile sale, în limba italiană, franceză și ispaniolă, cam ce ar putea deveni ea când întregul neam românesc, atât din clasele de sus cât și din cele de jos, s'ar ocupa bucuos cu ea și ar cultiva-o.

Sororile sale mai sus amintite au fost și ele la început tot așa de neîngrijite și lăsate în părăsire, dacă nu cumva chiar și mai mult decât limba română, după cum mărturisesc primele lor probe păstrate; cu toate acestea azi, de pildă limba italiană este limba universală în arta cântului pentru toată Europa, chiar acolo unde se vorbește și se scrie nemțește, englezește și franțuzește.

* * *

«Prin urmare Românului n'are de ce să-i fie rușine de limba sa, din contră el are să se simtă mândru cu ea, și când el își va împodobî, își va cultivă spiritul, limba îl va urmă, ca să zică așa, bucuos, în orice caz mai bucuos ca multe alte limbi. Așa dară, pentru considerațiunile greu de combătut înșirate acî, devin evidente flecăriile prostești ale pedantului Neofit Duca, carele, fiindcă el nu cunoșteă altă limbă, i-ar fi plăcut să distrugă toate limbile din lume, iar în locul lor să introducă limba sa, macaroniceasca limbă greacă (după cum o numesc în batjocură conaționalii săi proprii). Și într'atât de orb este zelul său în această privință, încât dorește această transformare, cu toate că însuși declară pretutindeni, că Românii sunt mai apți pentru cultură, mai buni și mai dispuși pentru cele frumoase decât înșiși grecii. Fiind împins deci numai de orbirea și ignoranța sa ridiculă, poate, în mod provocător, să întrebe, unde au Românii țară, orașe, preoți, legi, nobelime, etc? ²⁾.

* * *

¹⁾ În textul german se mai adaogă: *so wie in der Moldau*, «precum și în Moldova».

²⁾ Aluzie la discursul lui Neofitos Duca, *Λόγος περί καταστάσεως σχολείου* adresat Românilor din Aminciu (Μετῶνα) și publicat ca introducere la scrierea: *Μαζέμου Τυριου λόγοι*, Viena, 1810. Vezi: *Scriitorii Aromâni*, pag. 15—17.

«Am crezut de cuviință totuși să amintesc numai de ignoranța ridiculă a acestui sicofant, dară ea nu merită să fie și combătută; atâta numai declar, că dacă Românii ar fi fost chiar Hofentoti, și totuși ar fi avut dreptul și datoria să se cultive prin propria lor limbă ca mijloc de desăvârșire. Limba română, face parte însă cum am arătat mai sus dintre acele limbi moderne care sună mai frumos ca toate. Apoi este o limbă vorbită de 4 milioane de Români, un număr ce nu poate fi desprețuit, cel puțin de un grec, ai cărui conaționali abia dacă întrec în această privință pe Români.

* * *

«Dar să revin la lucrarea mea, care este gramatica de față a limbei macedono-române, așa cum o vorbește Românii din Sudul Dunării, și care, comparată cu idiomul vorbit în Nordul Dunării, nu va fi fără de folos atât pentru acei de aceeași origine, cât și pentru străini și învățați.

* * *

«Ca alfabet al acestei limbi românești am introdus pe cel latinesc, după cum au procedat cu mult înaintea mea toate fiicile limbei latinești.

* * *

«Apoi am făcut aceasta și din considerația că alfabetul latinesc nu prezintă atâtea lipsuri, cel puțin câte prezintă cel grecesc, pentru limbile străine; iar întrebuințarea lui nu-i așa de isbitoare, fiind întrebuințat în toată Europa și de toate limbile europene.

* * *

«Am fi avut un ajutor îmbelșugat, dacă am fi recurs la imitarea latinească a lucrării Sf. Ciril, anume dacă am fi întrebuințat drept bază a alfabetului caracterele latinești a, b, v, g, d, e, z, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, f; iar pentru celelalte ж, x, и, ч, ш, щ, ъ, ѱ, ne-am fi silit să găsim noi semne

simple, sau ne-am fi împrumutat din caracterele alfabetului cirilic, introducând oarecari prefaceri în forma lor, după schema latinească; toate celelalte metoade, precum metoada de combinare a două și trei caractere pentru exprimarea unui singur sunet, precum și metoada de curând încercată, adică: simpla împletire a caracterelor latinești (mod, care se împotrivește puțin teoriei stihiografiei, lasă însă de dorit din punct de vedere estetic), toate, aceste metoade, sunt supuse totdeauna unor temeinice controverse! Iar pilda întregii Europe apusene, ai cărei critici în ale gramaticii suspină după această metoadă, s'ar cuveni să ne cumintească mai ales, ci nu să ne servească drept desviniuire, sau îndemn la imitație.

* * *

«Prima parte conține studiul literilor și pronunțarea lor, precum și prefacerile, care se întâmplă cu numele și verbele. În partea a doua am căutat, pe cât mi-a fost cu putință de scurt, să înșir cele nouă părți de cuvânt. Iar în partea a treia am tratat în rezumat sintaxa părților de cuvânt. Apoi am adăugat câțiva dialogi în cele trei limbi, fabule și narrațiuni istorice, pentru distragere și deprindere. *Autorul*».

În Viena 1 Sept. 1813.

* * *

După cum oricine vede, această prefață conține un îndemn la simțire națională, care înalță; cuprinde idei, care contribuie la deșteptarea unui popor; aruncă sămânța, germenii unui curent de redeșteptare pentru Aromâni.

— Invățat în adevărata accepțiune a cuvântului — cunoștea limbile balcanice și multe limbi europenești — tratează cu competența cuvenită importanța limbii materne pentru educațiunea unui popor; are conștiința superiorității Românilor față de popoare ca Grecii și credința că limba română ar putea deveni organ de cultură perfect, când ar fi îngrijită și cultivată, întocmai ca și limbile surori. Cu mândria omului conștient,

pune la locul său pe sicofanți ale căror «flecării prostesti» nici nu merită măcar să fie combătute, când cutează să conteste Românilor, că n'ar avea limbă și că n'ar avea dreptul și datoria să o cultive.

Revenind la lucrarea lui, ne spune verde, că dorește să dea gramatica limbei macedono-române, așa cum o vorbesc Românii din Sudul Dunării, și aceasta, *ca să fie «de folos atât pentru acei de aceeași origine cât și pentru străini și învățați»*. Nu urmărește crearea unei limbi a parte pentru Aromâni, acest învățat, pătruns de sigur de ideea, că toți Românii trebuie să se servească de o singură limbă literară.

În chestiunea ortografiei, sau, cum se mărginește el a spune, a alfabetului, este partizan al întrebuițării unui singur semn pentru exprimarea unui sunet și numai în cazuri de imposibilitate, recurge la combinarea caracterelor. Desleagă cu alte cuvinte această chestie, care ține aproape un secol în frământare pe învățații și instituțiunile neamului nostru, și dacă nu o desleagă în mod definitiv, de sigur, cum observă slavistul Kopitar încă de la 1829, nu i-a lipsit decât un mecena! În tot ce ne spune însă cuvântul său este limpede și judecata sănătoasă și senină, iar simțirea-i neprihănită.

Dacă cuvintele lui n'au prins și nu și-au făcut drum cum trebuiă printre Aromânii din peninsula balcanică, dacă energica lui simțire și cugetare națională nu devine curent, aceasta se datorește măsurilor de prigonire luate de Patriarhia din Constantinopol, care, odată cu apariția gramaticii, a și lansat o excomunicare a ei, către organele bisericești, prin care autorul era afurisit, excomunicat, iar opera condamnată să fie distrusă, după cum ne spune poetul H. Grandea în prefața ce însoțește *Cartea de allégere* a lui Andreiu al Bagavă¹⁾.

* * *

Dacă ar fi să-i găsim vreo scădere gramaticii lui Boiagi ar fi în modul cum ne redă unele sunete din dialectul aromâ-

¹⁾ București 1889.

nesc; aceasta se datorește cu siguranță curentului latinist din Transilvania. Citind însă «Parabola Fiului Pierdut» publicată de Kopitar, după transcrierea făcută de Boiagi, toate aceste mici scăderi din gramatica sa se pot ușor vedeà și îndreptă, căci parabola este redată perfect foneticește, așa cum vorbeau p'atunci Aromânii.

Să nu uităm pe de altă parte, că în Boiagi avem primul scriitor aromân și că aceștia, până la găsirea formei perfecte, sunt nevoiți să încerce, să dibuească, să fie luați de curente. Adăpat de cultura greacă sau românească de pe acea vreme, nu puteà fi cu totul neatins de curente vremii, care, la greci, pretindeau, spre ciuda multora, întrebuințarea limbei elinești și disprețul cel mai desăvârșit pentru neogreaca; iar la Români o apropiere cât mai mare de limba latină! Nici Bulgarii n'au fost scutiți de această luptă; și ei la început au căutat să scrie cât mai apropiat de limba slavă veche „на стѣпа церковно-славѣнски“, pe când alții scriau în diferite dialecte, în cel vestic, estic, macedonean, etc.

Firește, nu ne putem așteptă dela Boiagi, pe vremea aceea, și cu curente la ordinea zilei să ne dea niște materiale riguros științifice, care să ne servească la studiile dialectologiei române; în afară însă de lipsa riguros științifică a materialului aromânesc din gramatica sa, care poate încurcă pe unul care nu cunoaște dialectul și care nu ține îndestul samă de regulile formulate de Boiagi; și afară de cuvintele tehnice introduse de el, împins de nevoia de a se puteà exprima, fiindcă nu le găseà în dialect, modul cum este tratată limba nu lasă nimic de dorit. Toate regulile sunt scoase și formulate după limba adevărată, cea vorbită a Aromânilor, ci nu introduse după niscaiva gramatici străine. Aceasta se observă dela început până la sfârșit, când tratează despre litere și rostirea lor, despre accent și despre părțile de cuvânt precum și despre sintaxă.

* * *

Scopul nostru în această introducere nu-i de a supune

gramatica lui Boiagi unui studiu fundamental. Am vrut numai să scoatem în evidență însemnătatea ce înfățișază asemenea lucrări și ideile de care era însuflețit autorul.

Despre viața și opera autorului s'au ocupat Kopitar în studiul său intitulat: «*Albanische, walachische und bulgarische Sprache*» și apărut la 1829 în revista «*Jahrbücher der Literatur*»¹⁾. La pag. 65, 66, 72, 76 ne vorbește despre Boiagi. Astfel la pag. 65, după ce, vorbind despre dialectul aromânesc, ne-a întretinut de «*Maestria, etc.*» a lui Rosa, (apărută în 1809), pomenește de Boiagi, în următorii termeni:

«Ganz in Rosa's Ansichten, aber mit einer wieder andern Schreib=Kombination, tritt Mich. G. Bojadschi's «romanische oder macedonowlachische Sprachlehre», Wien 1813,8, in griechischem und deutschem Vortrage auf. Also auch eine Grammatik des macedonisch = wlachischen Dialekts, der sonst noch ohne andere Literatur ist! Denn diese Walachen, wenigstens die Männer, sprechen meist auch griechisch; ihre griechischen Bischöfe und Mönche liturgiren ihnen griechisch; ihre Kaufleute korrespondiren griechisch; ihre Schulmeister lehren nur griechisch; die eben erwähnten Werklein von Cavallioti und Daniel enthalten das Albanische und Walachische mot, aber nur in der Absicht, um dadurch der Jugend die Erlehnung des griechischen zu erleichtern. *Die griechische Kirche, welche so gedankenlos selbstgefällig die protestantischen Vorwürfe gegen die lateinische Messe anhört und wiederholt, denkt nicht daran, dass die Albanesen und diese Walachen die nämliche Beschwerde aus gleichen Gründen gegen sie selbst führen könnten!* Bojadschi's wieder eigene Kombination des lateinischen Alphabets zur Schreibung des Macedono-Wlachischen Dialekts gehört im ganzen zu den besten, weil sie, ohne, wie die übrigen alle zweyer Herren dienen zu wollen, ihrer Bestimmung, die Sprache, wie sie gesprochen wird, darzustellen, sich noch am meisten treu erhält.»

* * *

¹⁾ Viena, pag. 59—106.

La pag. 72 reproduce alfabetul lui Boiagi, pentru ca la pag. 76 să ne spună cu privire la chestiunea alfabetului de întrebuințat:

«Und wirklich findet sich der so dem von uns vorgetragene Vorschlag bereits in Bojadschi's Vorrede zu seiner macedonw-lachischen Sprachlehre, so dass man annehmen muss, es habe ihm nur ein Stempelschneider, oder vielmehr ein Mäcen gefehlt, um diese Idee auch wirklich zu realisiren».

Și adaugă în nota, ce însoțește aceste constatări ale lui Kopitar, următoarele:

«Kein Wunder! Fand es doch auch der Verleger von Grimms klassischer «Deutscher Grammatik» zu theuer, den nöthigen Verlagskapital von mehreren tausend Thalern für ein Werk, das schon beym ersten Bande eine zweyte Auflage nöthig machte, — nur noch wenige Thaler für drey neue Stempel zuzulegen!»

Apoi închee:

«Auch er musste also die fehlenden vierzehn Zeichen Theils durch Zuthellung zweyer Dienste an einen Buchstaben (*j* für *ж* und *у*, *z* für *dz* und *z*), theils durch Gruppierung mehrerer Buchstaben zu einen Dienste (*sh* für *ш*; *cs* für *ч*; *lj*, *nj*, *gj* für *л* (= *l'*), *н* (*n'*), *ћ*), theils endlich durch Beschnörkelung, Betüpfelung, etc. der einfachen Buchstaben (*ç* für *ц*, selbst *ѣ* gehört auch hierher) zusammenbringen. Doch bleibt ihm das Verdienst, selbstunter seinen nicht = etymologistischen Gefährten, am meisten nach Kürze und Einfachheit gestrebt zu haben.

La pag. 101—103 ne dă *Parabola fiului pierdut*, produsă la sfârșitul acestei introduceri, transcrisă pentru Kopitar de însuși Boiagi, cu totul foneticeste.

Miklosich ¹⁾, Picot, Bolintineanu, Cipariu, Papiu Ilarian și alții în urma acestora, ne dau notițe puține, și câte-odată nesigure, despre vieța și opera autorului.

¹⁾ Miklosich, *Rumun. Untersuchungen*; Émil Picot *Les Roumains de Macédoine*, Paris 1875 pag. 43; Bolintineanu, *Călătorii la România din Macedonia*, Buc. 1862, pag. 51; Cipariu, *Principia*, Blaj 1866, pag. 88—90; Papiu, *Vieța și operele lui Gh. Șineai*, București 1866, pag. 10.

Alte notițe despre acest autor găsim în diferitele scrieri de istoria limbii sau literaturii române, precum în Densușianu Ar. ¹⁾, I. Nădejde ²⁾, Pop Vasile ³⁾, Albumul Macedo-român ⁴⁾, G. Alexici ⁵⁾, N. Iorga ⁶⁾, D. E. ⁷⁾ și alții.

Ce ne spune Iorga în «Contribuțiuni la ist. lit. rom., la începutul sec. al XIX», p. 2, despre ce știm asupra lui Boiagi, mai jos vom vedeà că aceste cunoștințe se înmulțesc, deși nu grozav de mult.

Massimu ⁸⁾ a încercat să ne deà o gramatică după Boiagi, aplicând însă sistemul ortografic al său propriu, cel etimologic; din această cauză această gramatică, întocmită și făcută cu scopul laudabil de a fi introdusă și răspândită printre Aromâni ca un mijloc de propagandă, nu și-a putut atinge ținta. Ea n'a putut pe de altă parte să aibă vre o valoare oarecare pentru oamenii de știință, întru cât modul cum sunt redatè cuvintele nu prezintă nici o garanție pentru filologi.

După Massimu a prelucrat apoi Athanasescu Gramatica sa macedo-română.

Mai târziu la 1863 a fost, retipărită întocmai de poetul D. Bolintineanu, care a însoțit-o de următoarele cuvinte:

«Mihael Gheorge Boiagi, român din Macedonia, este cel dântâiu ce a făcut o gramatică în limba Română-Macedonă. Gramatica sa este tipărită în Viena la anul 1813, când era emigrat și trăia acolo, dând lecții de limba greacă modernă. Această gramatică este scrisă în trei limbi: Română, Greacă, Germană. Acest bărbat, fiu al civilizatei și învățatei colonii

¹⁾ *Ist. limbii și lit. rom.*, Iași 1894, pag. 332—334;

²⁾ *Ist. limbii și lit. rom.*, Iași 1886, pag. 97—98;

³⁾ *Conspect al lit. rom. și literaturii ei*, Buc. 1875 I;

⁴⁾ București 1880 (pag. 81 de G. Misail); (pag. 107 de G. Popescu);

⁵⁾ *Converbirii literare* vol. XXXVII; *Geschichte d. rum. Literatur*, Leipzig 1906, pag. 54.

⁶⁾ *Ist. liter. rom. în sec. XVIII, II*, București 1901, pag. 313.

⁷⁾ *Enciclopedia Română*, Sibiu 1898, I, art. *Boiadji*, Mihail, unde se face și aprecierea greșită asupra sistemului ortografic fonetic întrebuintat de autor, care, după D. E. ar fi imitat după cel german: «toate cuvintele românești sunt scrise cu litere latine și cu o ortografie fonetică imitată după cea germană».

⁸⁾ I. Massimu, *Rapede idea de gramatica macedoromânească*, Buc. 1862.

din Moscopolea sau Voscopolea, a mai lăsat alte scrieri, din care traducția câtor-va evanghelii. El este cel dântâiu ce avu curagiul să zică lumii în fața atâtor popoare al căror interes era a ascunde naționalitatea română din Macedonia, că între Slavi, Albanezi și Greci este un popor român plin de viață, de virtuți străbune, de naționalitate. Această gramatică a devenit cu totul rară, și anevoie de aflat; un singur exemplar s'a mai găsit, după care învățatul în litere D. Massimu a compus o noă gramatică. D. Massimu nu apucase a termina bine următoarele rânduri:

«Meritar-ar să o retipărească Români în eterna memorie
«a bărbatului învățat ce consacră toată viața sa la luminarea
«națiunii sale și care fără îndoire, se depuse în mormânt cu o
«mare amărăciune sufletească, văzând că toate silințele sale
«fuseseră deșerte, de oare ce compatrioții lui se arătaseră surzi
«la chemările lui . . . »

«Și D. C. Negri, ce totdeauna a avut fericita și meritoasa ideie de a face ceva pentru acești Români macedoneni, se oferî a retipări cu cheltuiala sa proprie gramatica lui Boiagi, ca un demn monument al naționalității Românilor aureliani.

«Retipărirea dar a acestei Gramatici o suntem datori D-lui Negri; am dorî ca și alți patrioți să vie în ajutorul operele ce sunt a se tipări în această limbă».

Un studiu amănunțit asupra acestei gramatici, cu oare care pretenții, s'a făcut de Arno Dunker: «*Der Grammatiker Bojadži*»¹⁾, care ne dă la sfârșit și un glosar, cuprinzând cuvintele toate.

Despre valoarea și scăderile acestui studiu a tratat în mod foarte amănunțit, nu însă întotdeauna fără greșeli, învățatul profesor Jarnik, în *Zeitschrift für romanische Philologie*²⁾.

* * *

Cu privire la vieața lui Boiagi de asemenea nu suntem

¹⁾ Leipzig 1895, pag. 1—146.

²⁾ Anul 1897, vol. XXI, pag. 261—277.

prea luminați. După Émil Picot, opul citat, s'ar fi născut la 1780 în Budapesta. Iar Dunker relevă, că cuvintele lui Boiagi, dela pag. 133, care spune: *eu escu Budimu nascutu*, s'ar referi chiar la persoana autorului. Socotese că aceasta nu-i de loc o dovadă. Probabil în pasajul citat aci, Boiagi a vrut să dea numai un exemplu de întrebuințarea numelor de orașe fără propoziții. A spus deci: *eu escu Budimu nascutu*, cum ar fi putut spune și: *tu ești Budimu nascutu*.

Mai probabilă este părerea lui Bolintineanu, care ne spune în prefața reprodușă mai sus, că era «emigrat» în Viena și trăia acolo, dând lecții de limba greacă modernă.

Sigur știm că el la 1813 era profesor de neo-grecește la școala neo-grecescă din Viena; la 1819 se îndeletnicea cu traducerea și publicarea scrierii pedagogice a lui Comenius; iar la 1829 așază pe aromânește pentru slavistul Kopitar «*Parabola fiului pierdut*».

Din notele culese la Budapesta pe la anul 1908, note care spre marea mea nemulțumire din împrejurări foarte dureroase, nu le pot avea la îndemână de trei ani de zile, rezultă întru cât nu mă înșală memoria, că Boiagi moare la 1842, Februarie 3 în Budapesta¹⁾. Greșit deci ne spune Papiu că el ar fi murit în Luca²⁾.

În registrul de înmormântări al bisericei macedo-române din Pesta se poate controla ușor această dată. Sigur este că înainte de 1842 nu are loc moartea sa.

În afară de scrierile mai jos amintite, Boiagi a scris și în limba sârbă și bulgară.

Papiu Ilarian, în *Vieța și operele lui Șincai*³⁾, pag. 11, ne spune următoarele despre scrierile lăsate de Boiagi:

«Boiagi muri în Lucca-Cipariu loc. c. In *Leucothea* II, 198, 203, vedem însemnate încă următoarele două opere de

¹⁾ Nu pot garantă dacă este 1842, Februarie 3 sau nu cumva 1843, Februarie 2.

²⁾ Vezi mai jos.

³⁾ Buc. 1869.

Boiagi: a) *Orbis pictus* de Amos Comenius, tradus în zece limbi, latina, franceza, italiana, daco și macedo-româna, neogreaca, rusă, serbă, ungară și germană, în 4⁰, anunțat în Viena la 1819; b) *Scurtă gramatică neogreacă pentru junimea greacă și pentru germani*. Viena 1821.

Cu privire la *Orbis pictus*, despre care se pomenește aci, găsesc în "Ερμης ὁ λόγιος¹⁾", revistă ce apărea pe vremea aceea în Viena, următorul apel pe neo-grecește iscălit de însuși Boiagi supt titlul Εἰδήσεις (știre, informațiune) și pe care îl reproduc în traducere românească și în rezumat.

Ioan A. Comenius, care se născu în Moravia la 1592, și muri în Amsterdam la 1671, în etate de 79 ani, a adus mare folos pe terenul didactic prin renumita sa scriere, *Orbis pictus*, atât pe vremea când trăia cât și după aceasta. Polonia, Suedia, Danemarca, Transilvania și Olanda îl invită ca să îndrepteze și să pună într'o ordine mai bună școalele. Este de admis că a fost foarte vărsat în metoda sa; cu toate astea este cât se poate de sigur că această metodă, atât atunci cât și acum încă, este cel mai bun antidot împotriva unor lucruri care nu se înțeleg și care trebuiesc memorizate nerațional, pentru că în cartea aceea se învață ușor și repede. Arată foloasele ei și anunță că o tipărește în zece limbi, observând:

«In limba neogrească, în cele două dialecte românești și în cea serbească, se publică abia pentru prima dată, ἐκδίδεται ἤδη κατὰ πρώτην φοράν».

Arată titlul ce va purta pe grecește Ἰω. Ἀμω. Κομηνίου δεκάγλωσσοσ, formatul în 4⁰ și pe hârtie bună. Prețul este pus 5 fiorini hârtie, iar în bani turcești 7 piastri (grosi) sau fiorini argint 2. și dă în acelaș timp o listă de persoanele la care se pot face abonamentele și anume:

Viena, » la D-l Mihail Chiopéca.
 Veneția » » Alexe Nicolaides.
 Buda » » Gheorghe M. τζάππα (Ceapa).
 București » » Const. D. Capșa.

1) "Ερμης ὁ λόγιος, Viena 1819, pag. 394.

- Braşov la D-nii Orghidan și Zaharia.
 Zemlin la D-l Ghina Vâlcu și fii.
 Tesalonic, » » N. Sterghiu.
 Iași, » » Stavru Const. Radovici.
 Ianina » » învățatul Atanas Balida.
 Cipru, » » *G. B. Beneducci et figli.*
 Constantinopol, la D-l D. Schiná și C-nie.
 Marsilia » » Căputa, consul general otoman.
 Miscovtza (Mișcolț), la D-l Naum M. Dona.
 Moscova la D-l Anastas Scendru.
 Odesa » » Teodor Serafin.
 Paris, » » baronul Sachelariu.
 Pesta, » » Gh. Muciu.
 Petersburg » » Gavrilovici-Socolovici.
 Seres, » » Cucungheli.
 Sibiu, » » Hagi-Const. Pop.
 Smirna, la frații V. Castu.
 Triest, la D-l I. Carcioti.
 Hios, frații Vlastu.

Iar domnii, căroră li s'au încredințat listele de abonați, sunt rugați să trimită cinstitele nume ale abonaților la prea nobilul domn Simon George Sina, nobil de Hodu și Kisdia (εις τὸν ἄρχοντα Χόδου καὶ Κισδιάς) sau la prea nobilul și laudatul d. Zinoviu C. Pop la Viena.

In Viena 24 Aprilie 1819.

iscălit: Μηχαῖλ Γ. Μπoιατζῆ 1).

Intru cât Boiagi va fi lăsat și alte scrieri, între cari și o evanghelie, după cum susține Bolintineanu în prefața edițiunei dela 1863 a acestei gramatici, nu putem ști. Foarte probabil însă că a mai lăsat. În Macedonia însu-mi îmi reamintese cum la Vlacho-Clisura, între 1882—1886, după cum am mai spus-o 2)

1) La pag. 31, din *Contrib. la ist. lit. rom. la înc. sec. XIX*, d. N. Iorga ne dă în facsimil iscălitura lui Boiagi.

2) Per. Papahagi, *Scriitori Aromâni*, p. 18.

se cetia în biserica St. Nicolae, Dumineca, evangelia în limba română, după un exemplar bogat împodobit în aur și pietre scumpe, care, astăzi, nu știu prin ce întâmplare, a dispărut. Asemenea evanghelii au fost și în alte localități aromânești. Dim. Bolintineanu, în prefața ce însoțește retipărirea gramaticii lui Boiagi, ne spune, că acesta «a mai lăsat alte scrieri, din care traducția câtorva evanghelii»; iar editorul Anuarului institutului românesc din Leipzig observă la acestea: In Macedonia se povestește, că se cetiau înainte în deosebite biserici evangeliile traduse de Boiagi și cari, după ivirea mișcării naționale a Aromânilor, au fost pretutindenți îndepărtate de către episcopii greci, așa că nu s'a putut da de nici un exemplar» ¹⁾. Tot acolo am reproduș mărturia părintelui I. Georgiades Murnu, preot la biserica macedo-română din Budapesta, care mi-a comunicat, că această evanghelie, vroind a o lua și nimici arhierul grec din Castoria, în trecerea sa prin Vlaho-Clisura, preotul Papa-Sofronie a ascuns-o. Murind preotul, copiii săi în zadar au căutat-o, căci nu i-au putut da de urmă. Aceste informațiuni le ținea părintele Murnu din gura unuia din fiii lui Papa-Sofronie, ajuns în serviciu la biserica macedo-română din Buda Pesta.

* * *

Titlul lucrării lui Boiagi este cel reproduș întocmai, după această introducere. Din el se vede, că Boiagi, cum de altfel și în cursul gramaticii, întrebuințează pentru desemnarea termenului de «românesc», neogrecescul *ρωμανικός* și germ. «romanisch»: *Γραμματική ρωμανική*, *Romanische Sprachlehre* și apoi impropriul termen «μακεδονοβλαχική», germ. *Macedonowlachisch(e)*;

Drept motto dă cuvintele lui Horatius:

«Dimidium facti, qui caepit, habet, sapere aude.

Incipe . . . . .

Horat.

* * *

¹⁾ A. Dunker, *der Grammatiker Bojadži*, Leipzig 1896, pag. 2, nota 1.

Lucrarea este închinată prea nobilului domn Demetru Nicola cavalier de Nitta, care, după cum observă A. Dunker¹⁾, după relațiile procurate de noi, își trage origina tot din Moscopole și are urmași la Bitule (Macedonia) și în Austria. Adaug aci, că și familia Nitta din Crușova și Serbia tot din această nobilă familie face parte.

Iată în ce modești și sinceri termini este concepută dedicația către acest mare aromân, fără de care însemnata operă a lui Boiagi n'ar fi văzut lumina:

«Excelente Protector,

«Nedesăvârșită și cu lipsuri este încercarea de față, pe care vi o dedic cu cele mai călduroase sentimente de grațitudine. Adevărat e, că binefacerile Excelenței voastre către mine cer din parte-mi un sacrificiu mai însemnat; cu toate acestea chiar dovada cea mai puternică de recunoștință ar fi fost în totdeauna prea slabă față de bine facerile pe care mi le arătați; intențiile însă cu care vă prezint încercarea de față sunt dintre cele mai curate, încât nu mă opresc să dedic această mică lucrare aceluia, căruia îi datoresc nemărginite grațitudini.

«Ceea ce excelența voastră ați arătat că sunteți față de mine și față de alții, nici nu vreau, și, chiar de-aș vrea, nici nu sunt vrednic să o exprim, ci numai o păstrez și o simt în adâncul inimei până la ultima suflare a vieții mele.

«Primiți deci încercarea prezentă ca o mică dovadă de recunoștința mea, uitându-vă mai mult la sinceritatea inimei decât la micimea darului, ce vi-l oferă,

Respectuosul Excelenței voastre

Mihail G. Boiagi».

* * *

In glosarul întocmit la finele gramaticii, am arătat, când

¹⁾ *Op. cit.* pag. 3.

a fost nevoie, care sunt cuvintele introduse, împrumutate sau făurite de Boiagi.

Cuvinte ca *cunoaştere*, alături de *cunoştere*, *cunuscutoru* etc. considerate ca «schwülstig gebaut» de către Dunker, sunt forme şi cuvinte întrebuiţate şi astăzi toată ziua la Aromâni. Nu dorese să fac vre o vină lui Dunker, dar multe sunt enormităţile la așa zisele cuvinte inventate sau fabricate de Boiagi. Câteva exemple numai: *facatoru* (făcătoru), *insirinatu*, *caretă*, *căsătorlji* şi alte multe, sunt cuvinte întrebuiţate în dialectul aromânesc.

Apoi cuvintele *indăru*, *inprapă*, *semanarea*, *sumenja* (conştiinţa), *voltă*, *znuia*, sunt de asemenea cuvinte ce se aud şi azi parte la toţi Aromânii, în genere toate la Românii din Albania. Cuvântul *semanare*, mângâere, consolare, îl întâmpinăm şi în Ucuta¹⁾ supt forma «sămănătoru»:

Amiră de nşeru, sămănătoare, duhlu a ndriptatel'i, tine şi eşti iuţido, Impărate cerese (din cer), mângâitorule, duhul adevărului (dreptăţii), care pretutindeni eşti 81/25.

Noi nu ne putem pronunţa cu siguranţă asupra originii acestui cuvânt; cu oarecare probabilitate l'am putea deriva din «*examinator*», iar verbul din «*examinare*»; greutăţi de înţales şi chiar fonetice însă există.

Znuescu, am arătat în glosarul dela *Scrit. arom.* p. 261, că se derivă din *nou* cu prefixul *s*,—după analogia vorbelor începătoare cu *s*—şi devenit *z* din pricina următoarei consoane *n*. *Voltă* este cert de origine italienească. În graiul Aromânilor din Albania mai există şi alte cuvinte, în care se vede influenţa italiană, ca *fede*, credinţă, *libertate*, etc.

Sunt multe lipsurile şi neexactităţile din stădiul lui Dunker, scris de altfel cu cele mai curate intenţiuni. M'am oprit asupra acestor câtorva exemple, ca cetitorul să-şi poată face numai o idee.

* * *

¹⁾ Papahagi, *Scritori aromâni*, glosar pag. 243, art. *sămănătoru*.

Numele de *boiagi* este turcesc și se derivă dela *boia* (culoare), plus sufixul turcesc *-gi*, care servește la formarea de substantive care fac, îndeplinesc ceva (nomina agentis). El înseamnă «vopsitor». Aci este locul să spun, că până cam la sfârșitul sec. trecut fiecare oraș, comună și sat aromânesc din peninsula balcanică era bogat în tot felul de meserii, încât nici un obiect de care simte nevoie cineva pentru trebuințele casei nu venia din afară, ci era produsul industriei casnice aromânești. Meseriile ca *boiagi*, *cușitar*¹⁾, *k'eptinar*²⁾, *argintar*, etc., etc., erau în onoare și practicate de oameni care treceau de notabili în sat.

Boiagi-ul se ocupă cu vopsitul cănurilor, care serveau la țesutul chelimurilor, velințelor, cergilor, *scutecului* (un fel de abă); apoi al tortului, ce servea la împletitul ciorapilor, *polilor* (șorțuri felurite), brânelor și altora.

Secretul vopsirei se transmitea de multe ori din tată în fiu. Nu oricine putea vopsi, ca să nu se iea culoarea la soare sau la spălat.

* * *

Dorința mea a fost ca lucrarea aceasta să apară în 1913, când se împlinise un secol dela prima ediție. Evenimentele desfășurate atunci însă m'au oprit de a mă putea ocupa cu tipărirea ei. S'a cules deci în 1914 și dacă am tot amânat să o dau la lumină până acuma, am făcut-o pentru cuvântul, că am vrut să utilizez oarecari date cu privire la vieța și activitatea lui Boiagi, și care am tot sperat, că, liniștindu-se lucrurile în orient, îmi va fi îngăduit să le aduc dela Bitule, unde se află dela 1912. N'am putut și a mai amâna darea la lumină a operei lui Boiagi este peste putință.

* * *

---

1) Armurier; 2) cel care face daraci, spete și alte obiecte de războiu.

Țin să exprim aci cele mai călduroase ale mele sentimente de recunoștință sinceră D-lui Mihail Popescu, vrednicul administrator al Casei școalelor, prin bunavoința și interesul căruia avem nemărginita mulțumire să reînnoim amintirea unuia dintre nemuritorii patrioți aromâni.

Incheind, nu mă pot oprî de a nu-mi exprimă marea mea părere de rău că autorii aromâni dela sfârșitul secol. al XVIII și începutul sec. al XIX, care prezintă atâta importanță pentru a fi lăsat cunoscutele pagini culturale și naționale, nu mai figurează deloc dela o vreme în cărțile didactice de istoria limbei și literaturii românești. Cum am vrea oare să inspirăm conștiința națională, s'o întreținem și s'o desvoltăm, fără să pomenim viitorilor generațiuni de cele sfinte, în licee, înainte de a sburâ fiecare în lumea mare, când poate nu i se va mai da prilej să auză de ele?

Să nu se uite că Aromânii sunt uniți cu Daco-Românii prin limbă, datini, obiceiuri; prin vicisitudinile asemănătoare ale trecutului lor furtunos, care nu i-a putut răpune ca pe alții care respiră acelaș aer ca și ei; să nu se uite că acești Aromâni au nevoie de ajutor, de sacrificii din partea Românilor din Dacia; iar aceștia au datoria de a se interesă de Aromâni și pentru un interes superior ce le aparține lor, Daco-Românilor, — acela de a aveâ totdeauna cuvânt precumpănitor în peninsula balcanică. Și nu eu sunt unicul care spune aceasta. Au spus-o mulți, iar marele istoric al neamului N. Iorga a trâmbițat-o de nenumărate ori:

«Noi avem o îndoită datorie față de (Românii) Transdanubieni ca unii ce suntem cei mai mulți și, cred, mai bine înzestrați, ca unii ce n'au robit nimănuia, noi trebuie să întrebuințăm asemănările istorice pentru a cere în peninsula

«balcanică o egemonie de care ne-am desinteresat, dobitocește, totdeauna» 1).

Să ne silim deci a cimentă conștiința națională așa, ca să cuprindă pe toți Românii și să căutăm a repară o greșală neertată, făptuită de curând, căci în manualele vechi de istoria limbei și literaturii românești nu se găsește.

Silistra, 24 April 1915.

1) «Floarea Dorurilor», vol. II, No. 6. pag. 83.

PARABOLA FIULUI PIERDUT

(Ineditum, handschriftlich mitgetheilt von dem oben belobten Gramatiker
M. Bojadschi)

[Inedită, împărtășită în manuscris de gramaticul M. Boiagi, lăudat mai sus.
Nota lui Kopitar] ¹⁾.

Dăse Domnul paravulă aista : Un om aveá doǎ h'il'ǎ. Și dăse mà tinerlu di ȧel'ǎ a tătă súi : Tatá, dă-n'ǎ pártea, ȧi n'ǎ cade di avérea. Și lă împărță tutiputa. Și după nú multe dăle adună túte h'il'lu ațél tinerlu, și ȧnk'isǎ în hoară dipărtoasă, și acolò răspândǎ avérea lui, bănă'ndaluǎ dismălărát. Și după ȧi xudisǎ ȧel túte, se fêțe fóame máre tru hóara ațea, și ȧel ȧntipú si lișá'nă. Și se dúse și se alik'ǎ di un di ȧntítate a hóaril'ǎ ațil'eǎ, și lu pitricú la ágarle a lui, si páscea porȧi. Și-l'ǎ ȧerá dor, si șá umplă pá'ntielu, a lui di gl'inde, ȧi mănca porȧi, și vărnu nu l'ǎ dedeá. Și după ȧi véne ȧntrá'su dăse : Căȧǎ argát(ǎ) a tatá n'úǎ tipuréseu di páne, e ȧéu k'erdu di fóame. As me scol și as n'ergu la tătă n'ú, și va si l'ǎ dăc : Tătă, amărtipsúǎ în țer și di ȧnănta tă, și nu ahărzescu pǎá si me cl'em h'il'(ǎ) a tă'ǎ ²⁾. Și sculá'nduse véne la tatá su. Și níca di dipărte lu vidú tătásu, lu lò n'ila, și curá'ndalui, l'ǎ

¹⁾ Redăm aci bucată aceasta foneticăște, întocmai cum este împărtășită de M. Boiagi, sistemul de transcriere este cel întrebuințat de noi în diferitele publicații folkloristice aromânești.

N. E.

²⁾ Citește : A tă'ú.

«balcanică» o hegemonie de care ne-am desinteresat, dobitocește, totdeauna»¹⁾.

Să ne silim deci a cimentă conștiința națională așa, ca să cuprindă pe toți Români și să căutăm a repara o greșală neertată, făptuită de curând, căci în manualele vechi de istoria limbei și literaturii românești nu se găsește.

Silistra, 24 April 1915.

¹⁾ «Floarea Dorurilor», vol. II, No. 6. pag. 83.

PARABOLA FIULUI PIERDUT

(Ineditum, handschriftlich mitgetheilt von dem oben belobten Gramatiker
M. Bojadschi)

[Inedită, împărțită în manuseris de gramaticul M. Boiagi, lăudat mai sus.
Nota lui Kopitar¹⁾.]

Dăse Domnul paravulîa aîsta: Un om aveá doî h'il'î. Si dă'se mà tînerlu di iel'î a tătă sú: Tatâ, dă-n'î pártea, țî n'î cade di avérea. Si lâ împărță tutîputa. Si după nú mûlțe dăle adună túte h'il'lu ațel tinerlu, si înk'isî în hoară dipărtoasă, și acolò răspândî avérea lui, bănă'ndalui dismălărát. Si după țî xudisî iel túte, se féte fóame máre tru hóara ațea, și iel întîpú si lișá'nă. Si se dúse și se alik'î di un di întitate a hóaril'î ațîl'eî, și lu pitricú la ágarle a lui, si páscă porți. Si-l'î ierá dor, si șá umplă pántielu, a lui di gl'inde, țî mănecá pórți, și vârnú nu l'î dedeá. Si după țî vîne întrá'su dăse: Căți argát(î) a tatâ n'uí tipurésu di pâne, e iéu k'erdu di fóame. As me scol și as n'ergu la tătă n'ú, și va si l'î dăc: Tătă, amărtipsî în țer și di înănta tà, și nu ahărzescu pîă si me cl'em h'il'(ú) a tă'î²⁾. Si sculá'nduse vîne la tatâ su. Si níca di dipărte lu viđú tătásu, lu lò n'ila, și curá'ndalui, l'î

¹⁾ Redăm aci bucată aceasta foneticeste, întocmai cum este împărțită de M. Boiagi, sistemul de transcriere este cel întrebunțat de noi în diferitele publicații folkloristice aromânești.

N. E.

²⁾ Citește: A tă'ú.

cădú pri gúșă, ș' lu bășă'. Și l'i dăse h'il'lu: Tătă, amărtipsú întér și di înă'nta a tá, și nu ahărzescu pîă țî me cl'em h'il' a tá'u. E tată su dăse catră huzmek'arl'i: scóateț strána ațea próta, și învéaștețlu, și dáț nél pre mă'na a lui, și cătăr pre čičóare; și adúteț v'íta'llu îngrișatlu, și táliátlu si mănčámu, și si nă gudím, că aistu h'il'lu a n'eu mortu ierá, și înv'ie [Ϡijijé], k'irút și se aflá'. Și ințipúra si se gudiáscă. E h'il'lu a lui maí mare ierá lá ágrul, și v'inăndaluí se apruk'é di cásă, auďă 1) musik'ie și ġócur. Și cl'imăndalui un di huzmek'ár intribá' țî va si cl'ámă aista. E ațél l'i dăse: Că vîne frate tu și tál'é tătă tu v'íta'llu ațel îngrișátlu, că l'i vîne sánătós. Nărăínduse nu vrú se intră ínúntru. Tată su dicára ieșínduluí lu pălácársiá. E ațél l'i apucrisí, și dăse a tată suí: Ia íu ahtántă an' ță lucréd, și vărnoară nu ță călcái dimándăčúnea, și a n'ia vărnoară nu n'í dedeș íed, si me gudescu cu oaspiț'l'i a n'eí. E cára vine h'il'tu aestu, țî șă mănčá' avérea cu putánele, l'i tál'áš v'itéllu ațél îngrișátlu. Și ațél l'i dăse: Ficór, tu tótună cu mine íești, și túte a méle a tále suntu. Mă lipseà si nă hărisím și s'nă gudím, că fráte tu aistu mortu ierá și înv'ie, și k'erdút și se aflá'».

După *Iahbücher der Literatur*, vol. 46, pag. 101—103, publicată de Kopitar, care o însoțește de cuvintele:

«Man sieht, dass der macedonisch-walachische Dialekt von dem dacischen sich unterscheidet: 1. Anstatt des Slawischen durch einen stärkeren Zusatz von Griechisch: v. 11 *paravulja*; 12 *tutiputa* von τὸ τίποτε (das Etwas, wie franz. *rien* nach Raynouard, vom lat. *rem*; die Habe, das Vermögen); 13 *hóara* von χώρα; 14 *xudusi* v. ἐξοδῶν; 16 *dedeà* v. δέδωμι; 28 *palacarsia* v. παρακαλῶ et. 2. Durch die feinere, ebenfalls gräcisirinde Aursprache des Zieschlautes tsch wie tz: *ațél* für *ačel*, *țî* für *če* u. dgl. So spricht auch der Venetianer *cinque* [= *țincue*] statt des toskanischen *cinque* [*čínque*], und *zelosia* für *gelosia*. Der Macedonier aber hat bey den Nachbarn in

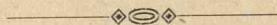
1) Citește: *avďă*.

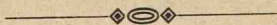
Serbien wegen dieser Aussprache (цим für чим) den Spitznamen des Zinzers (Zinzaren) erhalten, ein Name, den eben dieses Lautes halber auch die Mücke (österr. Selse) im Italienischen führt: *la zinzara*».

Observ că *dedea* (= dedeà) este derivat din latinul *dedi* (dela vb. *do, dare*), ci nu dela *δίδωμι*; iar prefacerea lui *đ* în *ț*, nu-i influență grecească, ci-i evoluție firească a limbei aro-mânești. De altfel constatarea autorului, că acest fenomen se găsește și la Venețieni trebuià să-l puie pe gânduri.

(*Nota editorului*).

Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ι Κ Η
ΡΩΜΑΝΙΚΗ,
ΗΤΟΙ
Μ Α Κ Ε Δ Ο Ν Ο Β Λ Α Χ Ι Κ Η,
ΣΧΕΔΙΑΣΘΕΙΣΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΦΩΣ ἈΧΘΕΙΣΑ
ΥΠΟ
ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΜΠΟΪΑΤΖΗ,
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΤΗΣ ΕΝΤΑΥΘΑ ΑΠΛΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ.

Romanische,
oder
Macedonowlachische
S p r a c h l e h r e.

Verfaßt und zum ersten Male herausgegeben

von

Michaël G. Bojadshi,
öffentlichen griechischen Lehrer der hiesigen
National-Schule.

EN BIENNΗ ΤΗΣ ΑΟΥΣΤΡΙΑΣ,

ΕΝ ΤΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ἸΩΑΝΝΟΥ ΣΥΓΓΕΡ.

1813.

Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ι Κ Η
ΡΩΜΑΝΙΚΗ,
ΗΤΟΙ
Μ Α Κ Ε Δ Ο Ν Ο Β Λ Α Χ Ι Κ Η,
ΣΧΕΔΙΑΣΘΕΙΣΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ ΕΙΣ ΦΩΣ ἈΧΘΕΙΣΑ
ΥΠΟ
ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΜΠΟΪΑΤΖΗ,
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΤΗΣ ΕΝΤΑΓΘΑ ΑΠΛΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ.

Romanische,
oder
Macedonowlachische
S p r a c h l e h r e.

Verfaßt und zum ersten Male herausgegeben

von

Michaël G. Bojadshi,
öffentlichen griechischen Lehrer der hiesigen
National-Schule.

EN BIENNΗ ΤΗΣ ΑΟΥΣΤΡΙΑΣ,
ΕΝ ΤΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΊΩΑΝΝΟΥ ΣΥΓΓΕΡ.

1813.

Dimidium facti, qui caepit, habet: sapere aude.

Incipe. . . . .

Horat.

ΤΩ
ΕΥΓΕΝΕΣΤΑΤΩ
ΚΥΡΙΩ
ΔΗΜΗΤΡΙΩ ΝΙΚΟΛΑΩ ΝΙΤΤΑ.

Dem
Hochedelgebohrnen
Herrn
Demeter Nicolaus Edlen von Nitta.

ΕΥΓΕΝΕΣΤΑΤΕ
ΠΡΟΣΤΑΤΑ!

Hochedelgebohr-
ner Gönner!

Ἀτελὲς βέβαια καὶ ἐλλειπὲς εἶναι τὸ παρὸν πονημάτιον, τὸ ὁποῖον μὲ μίαν θερμὴν αἰσθησιν εὐχαριστίας εἰς τὴν ΥΜΕΤΕΡΑΝ ΕΥΓΕΝΕΙΑΝ ἀφιερῶνω. Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι αἱ πρὸς ἐμὲ εὐεργεσίαι ΥΜΩΝ ἀπαιτοῦσι παρ' ἐμοῦ μίαν ἀξιολογοτέραν προσφοράν, καὶ ἡ ἰσχυροτάτη ἀπόδειξις τῆς εὐγνωμοσύνης μου ἤθε-

Es ist ein unvollkommener und mangelhafter Versuch, den ich Ihnen im wärmsten Gefühle der Dankbarkeit weihe. Wahr ist es, Ihre Verdienste um mich heißen ein bedeutenderes Opfer, und auch der stärkste Beweis meiner Erkenntlichkeit würde im Verhältnisse der Wohltha-

λαν μείνη πάντοτε ἀδύνατος κατ' ἀναλογίαν τῶν εὐεργεσιῶν τὰς ὁποίας μοι δεικνύετε· οἱ σκοποὶ ὅμως τοῦς ὁποίους παρρησιάζω ἸΜΙΝ μὲ τὸ παρὸν εἶναι οἱ καθαρώτατοι, ὅθεν δὲν συστέλλομαι εἰς τὸ νὰ ἀφιερῶσω τοῦτό μου τὸ ὀλιγόφυλλον πονημάτιον εἰς ἕκκεινον, εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστῶ ἀπείρους τὰς χάριτας.

ten, die Sie mir erweisen, immer sehr schwach bleiben; allein, da die Absichten, aus welchen ich gegenwärtigen Versuch erscheinen lasse, die reinsten von der Welt sind, so trage ich kein Bedenken diese wenigen Bogen demjenigen zu widmen, dem ich so vieles zu danken habe.

Ἐκεῖνο ὅπου ἡ ΕΥΓΕΝΕΙΑ
 ΣΑΣ πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς ἄλ-
 λους ἐφάνητε καὶ εἶσθε, οὔτε
 θέλω, οὔτε ἂν θελήσω δὲν
 εἶμαι ἱκανὸς νὰ τὸ ἐκφωνήσω,
 παρὰ φυλάττω καὶ αἰσθάνομαι
 αὐτὸ ἐν ἀποκρύφῳ μέχρι τε-
 λευταίας μου ἀναπνοῆς.

Δεχθῆτε λοιπὸν τὸ παρόν
 μου πονημάτιον ὡς μίαν
 μικρὰν ἀπόδειξιν τῆς

Was Sie mir und andern
 waren und sind, will und darf
 ich hier nicht berühren, sondern
 trage es in meinem Herzen so
 lange dieses schlägt.

Nehmen Sie gegenwärtigen
 Versuch als einen schwachen Be-

εὐγνωμοσύνης μου, εἰς τὸ εἰλικρινὲς τῆς καρδίας μᾶλλον, ἢ εἰς τὴν μικρότητα τοῦ δώρου ἀποβλέποντες, τὸ ὅποιον ὙΜΙΝ προσφέρει.

weis meiner Dankbarkeit an, und sehen Sie dabey weniger auf die Gabe, als auf das Herz womit dieselbe Ihnen darbringt.

ὍΤΗΝ ΗΜΕΤΕΡΑΝ ΕΥΓΕΝΕΙΑΝ

Guer

σεβόμενος

Hochedelgeböhren verehrender

Μιχαήλ Γ. Μποϊατζή.

Michael G. Bojadzhi.

Προοίμιον.

Vorrede.

Πᾶσα γλῶσσα εἶναι ἓνας
χαρακτήρ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύ-
ματος· ὅσα οὖν περισσοτέρας
γλώσσας τις ἔμεθεν, ἐκ το-
σούτω περισσοτέρων μερῶν γνω-
ρίζει αὐτὸ τὸ πνεῦμα, καὶ ἐ-
πομένως τοσούτω πολυμερέ-
στερος γίνεται αὐτὸς μόνος.
Ἐντεῦθεν ἢ εἰσέτι τοῦ Ἐννίου
σωζομένη παροιμία· quot lin-
guas ¹⁾ calles, tot homines vales.
Ἀλλὰ ταύτην τὴν πολυμέρειαν
οὕτως εἰπεῖν, δὲν δύναται τις
κατ' οὐδένα τρόπον ν' ἀποκ-
τήσῃ διὰ μιᾶς καὶ μόνης γλώσ-
σης, ἂν καὶ κατ' ἀναλογίαν

Jede Sprache ist ein Abdruck
des menschlichen Geistes. Je
mehr Sprachen man daher stu-
dirt hat, von desto mehr Seiten
hat man diesen Geist kennen
gelernt; desto vielseitiger wird
man selbst. Daher seit Ennius
das altbewährte Sprichwort:
quot linguas ¹⁾ calles, tot ho-
mines vales. Diese Vielseitig-
keit wird keinesweges durch die
Kenntniß einer Sprache, und
wäre es selbst die verhältniß-
mäßig vollkommenste, erreicht.
Daher ist der Wunsch, daß die

¹⁾ linguas.

ἤθελεν εἶναι ἡ ἐντελεστάτη.
Ἐντεῦθεν ἡ εὐχὴ τοῦ νὰ ἔχη
ὅλος ὁ κόσμος μίαν γλῶσσαν
εἶναι τόσον ἐσφαλμένη ἀπὸ
μέρους τῆς ὠφελείας, ὅσον ἀ-
νόητος ἀπὸ μέρους τοῦ νὰ
βαλθῇ εἰς πράξιν.

ganze Welt eine Sprache hät-
te, eben so übereilt von Seite
des Nutzens, als er ungereimt
von Seite der Ausführbarkeit
ist.

Ἡ ἡμετέρα βλαχικὴ γλῶσσα,
ἣτις ὁμιλεῖται ὑπὸ τεσσάρων
μιλλιουνίων ψυχῶν, ὅμως πο-
λιτικῶς πολλὰ διασπαρμένως,
ὥστε νὰ συγκροτίσωσιν ἐν ἀ-
ξιόλογον ὅλον, (πόσον δ' ἐκ
τοῦ ἐναντίου εἶναι οἱ δύο,
ἢ τριῶν μιλλιουνίων ἠνωμένοι
Οὐγγροι!) ἣτις καὶ εἰς αὐτὴν
τὴν ἐκ φύσεως μὲν τοσοῦτον
εὐτυχῆ, ἀπὸ δὲ τῶν κατοί-
κων αὐτῆς καλουμένην Βλα-
χίαν, πρέπει εἰς τὴν ὑψηλο-
τέραν σφαῖραν νὰ ὑποχωρέσῃ
εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ἠγεμο-
νεύοντων, ἔχει ἐχεγγύους ἀσφα-
λεστάτας τὰς ἀδελφὰς αὐτῆς,
οἷον τὴν ἰταλικὴν, γαλλικὴν
καὶ ἰσπανικὴν γλῶσσαν, τοῦ
τι δύναται καὶ αὐτὴ νὰ γένη,
ἂν ἤθελεν ἀποκτήσῃ ποτὲ τὴν
ἐπιμέλειαν ὅλου τοῦ ἔθνους,
ἀπὸ ἀνωτέρου ἕως κατωτέρου
βαθμοῦ!

Unsere walachische Mutter-
sprache, die von etwa 4 Mil-
lionen Seelen geredet wird, die
aber bisher politisch zu sehr
zerstückelt sind, um eine beden-
tende Masse zu bilden, (wie be-
deutend sind dagegen die ver-
einten 2 bis 3 Millionen Un-
garn!) die selbst in dem von
Natur so glücklichen Lande, das
nach seinen Bewohnern die
Walachee genannt wird, so
wie in der Moldau in der
höhern Sphäre der Sprache der
Statthalter weichen muß, hat
an ihren Schwestern, der ita-
liänischen, französischen und
spanischen Sprache die sichersten
Bürgen, was auch aus ihr
werden könnte, wen sie sich
einst der glücklichen Pflege der
ganzen Nation, Hoher und Nie-
derer, erfreuen könnte!

Αἱ ἀνωτέρω εἰρημένας ἀ-
 δελφαὶ προέκυψαν ἐξ ἀρχῆς
 καὶ αὐταὶ ἐκ τῆς αὐτῆς ἀν-
 ὄχι μεγαλιτέρας παραμελείας
 καὶ πτωχείας, ὡς καὶ τὰ σω-
 ζόμενα πρῶτα δοκίμια μᾶς
 ἀποδεικνύουσιν, εἶναι μὲν ὅλον
 τοῦτο, ἢ ἰταλικὴ παραδείγμα-
 τος χάριν, ἢ κοινὴ γλῶσσα
 διὰ τὴν ψαλμοδίαν εἰς ὅλην
 τὴν Εὐρώπην, ὅπου ἄλλως ἢ
 γερμανικῇ, ἀγγλικῇ καὶ γαλ-
 λικῇ ὁμιλοῦνται καὶ γράφονται.

Ὅθεν ὁ Βλάχος μακρὰν ἀπὸ
 τοῦ νὰ ἐντραπῆ τὴν γλῶσσάν
 του, θέλει τὴν νομίζει μάλι-
 στα καὶ καύχημά του, καὶ ὅταν
 αὐτὸς στολίσῃ τὸ πνεῦμά του,
 θέλει τῷ ἀκολουθήσει προθυ-
 μως, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἢ γλῶσ-
 σά του, προθυμότερον παρὰ
 ἄλλαι τινές. Ἐκ τῶν ἀνω εἰ-
 ρημένων λοιπὸν ἀναντιρρήτων
 αἰτιῶν γίνονται ἀφ' ἑαυτοῦ των
 φανεραὶ αἱ ἀνοήτοι φλυαρίαι τοῦ
 σχολαστικοῦ Νεοφύτου Δού-
 κα, ὅστις ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν
 ἐξεύρει καμμίαν ἄλλην γλῶσ-
 σαν, ἀγαπᾷ νὰ ἐξολοθρεύσῃ,
 ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου,
 καὶ ἀντ' αὐτῶν νὰ συστήσῃ

Die ebenerwähnten Schwe-
 stersprachen gingen ursprünglich
 von gleicher, wenn nicht noch
 größerer Unbeholfenheit und
 Armuth aus, wie es die noch vor-
 handenen ersten Versuche be-
 weisen. Und nun ist z. B. die ita-
 liänische Sprache die allge-
 meine Sprache für den Ge-
 sang in ganz Europa, auch wo
 man sonst deutsch, englisch,
 französisch spricht und schreibt!

Weit entfernt also, daß der
 Blache sich seiner Sprache zu
 schämen hätte, darf er sich viel-
 mehr Glück dazu wünschen, und
 wenn er seinen Geist nur bildet,
 so wird ihm auch die Sprache
 willig folgen, williger als man-
 che andere. Aus dem Obengesag-
 ten, was auf unumstößlichen
 Grunde beruht, erhellt von selbst
 die Wichtigkeit der unwürdigen
 Zumuthungen des Neophy-
 tus Duka, eines neugriechi-
 schen Pedanten, der, weil er selbst
 nichts anders kann, (ars et lin-
 qua¹⁾) non habet osorem nisi igno-

¹⁾ Cit.: lingua.

τὴν ἐδικήν του τὴν μακαρωνικὴν γραικικὴν, (καθὼς οἱ ὁμογενεῖς αὐτοῦ περιγελῶντες τὴν ὀνομάζουσι.) Καὶ τόσον τυφλὸς εἶναι ὁ ζῆλος αὐτοῦ, ὥστε εὔχεται ταύτην τὴν μεταβολὴν, ἐν ᾗ αὐτὸς ὁμολογεῖ τοὺς Βλάχους πανταχοῦ βελτιουμένους, εὐφρεῖς καὶ προθυμότερους εἰς τὰ καλὰ παρὰ τοὺς ἰδίους Γραικοὺς. Ἐκ ταύτης τυφλότητος μόνον καὶ παιδαριώδους ἀμαθείας ὀρμώμενος δύναται οἰοεῖ προκαλῶν νὰ ἐρωτᾷ ποῦ ἔχουσιν οἱ Βλάχοι ἐπαρχίαν, πόλιν, ἱερεῖς, νόμους, εὐγένειαν; κτ. κτ. —

rantem) alle Sprachen der Welt ausrotten möchte, um sein maccaronisches Griechisch (wie es seine eigenen Landsleute belachen) dafür zu pflanzen! Und so blind ist sein Eifer, daß er dieß wünscht, während er selbst die Wlachen für bildungsfähiger und besser erkennt, als seine eigenen Griechen! Nur in dieser Verblendung und lächerlichen Unwissenheit kann er, wie herausfordernd, fragen: Wo denn der Wlachen Land, Stadt, Priester, Gesetze, Adel &c. seh?

Μ' ὅλον τοῦτο μνήμης μόνον ἔπρεπε ν' ἀξιωθῆ ἢ γελοιώδης ἀμάθεια τοῦ συνοφάντου, ἀναιρέσεως δὲ οὐδεμίας. Τόσον δὲ λέγω, ὅτι ἂν οἱ Βλάχοι ἤθελον εἶναι καὶ Ὀτεντώται, ἤθελον μείνη μ' ὅλον τοῦτο εἰς αὐτοὺς τὸ δίκαιον καὶ τὸ χρέος τοῦ νὰ τελειοποιηθῶσι διὰ τῆς ἰδίας ἑαυτῶν γλώσσης, ὡς προσφυστάτου μέσου εἰς τοῦτο· ἀλλ' οὔτε 4 μιλλιονίων ἀριθμὸς, εἶναι πρᾶγμα εὐκατα-

Doch berührt nur müßte diese anmaßende und lächerliche Unwissenheit des Sykophanten werden; Widerlegung braucht sie nicht. Wären die Wlachen Gottentoten, so bleibt ihnen doch immer das Recht und die Pflicht, sich durch ihre eigene Sprache, als durch das zweckmäßigste Mittel, zu vervollkommen. Wir haben dieser Sprache aber schon oben den

φρόνητον, τοῦλάχιστον εἰς ἓνα γραικόν, τοῦ ὁποῖου τῶν ὁμογλώσσων ὁ ἀριθμὸς δὲν ὑπερβαίνει παρὰ πολὺ τὸν ἀνωτέρω.

Ἄλλ' ἄς ἔλθω εἰς τὸ ἐδικόν μου ἔργον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ παροῦσα γραμματικὴ τῆς μακεδονοβλαχικῆς γλώσσης, καθὼς δηλ. συνθίξεται παρὰ τοῖς πρὸς μεσημβρίαν τοῦ Δανούβεως οἰκοῦσι Βλάχοις, τῆς ὁποίας ὅμως ἡ παράθεσις μὲ τὸ ἴδιωμα τῆς Δανουβιοαρκτικῆς¹⁾ δὲν θέλει εἶναι περιττὴ εἰς τοὺς ὁμογενεῖς οὐδὲ εἰς τοὺς ξένους καὶ πεπαιδευμένους.

Ἄλφάβητον ταύτης τῆς βλαχικῆς γλώσσης συνέταξα τὸ λατινικόν, καθὼς ἕκαμαν πολὺ πρότερον καὶ ὅλαι αἱ θυγατέρες τῆς λατινικῆς.

Καὶ ἄλλως ἐπειδὴ τὸ λατινικόν ἄλφάβητον τοῦλάχιστον

Rang neben der wohlklingendsten aller neuen Sprachen mit Recht angewiesen, und 4 Millionen Wlachen sind keine unbedeutende Volksmasse, am wenigsten für einen Griechen, dessen Sprachgenossen selbst die Zahl der obengenannten kaum übertrifft.

Um nun auf meine Arbeit zu kommen, so habe ich hier die Grammatik der Macedonowlachischen Sprache liefern wollen, wie sie überhaupt im Süden der Donau üblich ist. Daraus wird die Vergleichung mit den Norddonauischen Mundarten für Landsleute, fremde Gelehrte, nicht uninteressant sein.

Ich habe das lateinische Alphabet zur Schreibung der wlachischen Sprache combinirt, wie es alle Töchter Sprachen der lateinischen von jeher gethan

Das lateinische Alphabet ist wenigstens nicht mangelhafter

1) De sigur: Δανουβιοαρκτικῆς.

δὲ εἶναι ἑλλειπέστερον ἀπὸ τὸ γραικικὸν διὰ ξένας γλώσσας, ἦτε κατάχρησις αὐτοῦ εἶναι ὅπως οὐδὲν ἀνεκτοτέρα κοινῇ οὖσα κατὰ τὸ παρὸν ἐν χρήσει ὄντος καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην εἰς ὅλας τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Τὴν δαφιλεστάτην βοήθειαν ἤθελε προσμένη τις βέβαια ἀπὸ μίαν λατινικὴν μίμησιν τοῦ ἔργου τοῦ ἁγ. Κυρίλλου, ἀνίσως δηλ. τις, ὡς βάσιν μὲν ἤθελε μεταχειρισθῆ τὰ λατινικὰ στοιχεῖα α, β, γ, δ, ε, ζ, ι, κ, λ, μ, ν, ο, π, ρ, σ, τ, υ, φ, ἀντὶ δὲ τῶν λοιπῶν **Ѡ, Ѫ, ѣ, ѥ, Ѧ, ѧ, Ѩ, ѫ, Ѭ, ѭ, Ѯ, ѯ, Ѱ, ѱ**, ἐφεύρη νέα ἀπλᾶ, ἢ δα-νεισθῆ εἰς τοῦτο παρὰ τοῦ κυριλλικοῦ ἀλφαβήτου μετὰ τινος μεταβολῆς ὅμως τῆς μορφῆς αὐτῶν ἐπὶ τὸ λατινικώτερον σχῆμα· ὅλαι δὲ αἱ λοιπαὶ μέθοδοι, οἷον ἡ δυσὶν ἢ τριῶν στοιχείων σύνθεσις εἰς ἕκφρασιν μιᾶς φωνῆς, αὐτὴ τε ἡ νεωστὶ δοκιμασθεῖσα δηλ. ἡ γυμνὴ συμπλοκὴ τῶν λατινικῶν στοιχείων

als das griechische für fremde Sprachen, und der Mißbrauch desselben weniger auffallend (anstößig), eben weil er häufiger und gewöhnlicher ist. (Nämlich, es wird zur Schreibung aller Sprachen des gegenwärtigen Europa gemißbraucht.)

Die ausgiebigste Abhülfe wäre freilich nur von einer lateinischen Nachahmung des Verfahrens des heil. Cyrills, wenn man nämlich die lateinischen Buchstaben: a, b, v, g, d, e, z, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, f, die auch bey uns entsprechende Laute finden, zum Grunde legte; für die übrigen **Ѡ, Ѫ, ѣ, ѥ, Ѧ, ѧ, Ѩ, ѫ, Ѭ, ѭ, Ѯ, ѯ, Ѱ, ѱ**, aber, neue einfache Zeichen hinzu erfände, oder aus dem kyrillischen Alphabete, allenfalls mit einiger Modifikation ihrer Gestalt, dazu entlehnte, zu erwarten. Alle andern Abhülfsen und namentlich die Combinations = Methode (zwey, drey Zeichen zusammen für

(τρόπος, ὅστις εἰς μὲν τὴν θεωρίαν τῆς στοιχειογραφίας ὀλίγον ἐναντιεῖται, μετέχει ὅμως ἄλλως ἀπειροκαλίας) ὅλαι λέγω αὐταὶ αἱ μέθοδοι ὑπόκεινται πάντοτε εἰς ἀντιλογίας θεμελιώδεις· καὶ τὸ παράδειγμα πάσης τῆς δυτικῆς Εὐρώπης τῆς ὁποίας οἱ κριτικοὶ στενάζουσι δι' αὐτὴν τὴν μέθοδον, ἔπρεπε νὰ μᾶς σωφρονίσῃ μᾶλλον, ἀλλ' οὐχὶ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἀθώωσιν, ἢ ἄλλος μίμησιν τοῦ πράγματος.

Εἰς μὲν οὖν τὸ πρῶτον μέρος ἐτέθη ἡ διδασκαλία περὶ τῶν γραμμάτων, τῆς τε προφορᾶς, καὶ τῆς τροπῆς αὐτῶν, ἢ ὅποια συμβαίνει εἰς τὰ ὀνόματα καὶ εἰς τὰ ῥήματα. Εἰς δὲ τὸ δεῦτερον μέρος ἐφρόντισα ὅσον ἐδυνήθην μετὰ συντομίας νὰ καταστρώσω τὰ ἐννέα μέρη τοῦ λόγου. Καὶ εἰς τὸ τρίτον ἐν συνόψει περὶ τῆς συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν. Μετὰ ταῦτα ἐπροσθεσα μερικὸς Διαλόγους

einen Laut) und selbst die neuversuchte, der Theorie der Buchstabenchrift weniger widersprechende, aber doch den Geschmack beleidigende, bloße Beschnörkelung der lateinischen Buchstaben werden immer gegründeten Einwendungen ausgesetzt seyn. Das Beispiel des ganzen Westeuropa, dessen gründliche Grammatiker alle über diese Methode seufzen, sollte uns zur Warnung, nicht aber zur Entschuldigung oder gar zur Nachahmung dienen.

Der erste Theil enthält also die Lehre von den Buchstaben und deren Aussprache, und von der Verwandlung der Buchstaben welche in den Kennwörtern statt findet. In dem zweyten Theile habe ich mich nach meinen Kräften bemüht kürzlich die neun Theile der Rede zu durchgehen; in dem dritten Theile habe ich kurz von der Wortfügung gehandelt. Hernach habe ich einige Gespräche in allen drey

καὶ εἰς τὰς τρεῖς γλώσσας, Μύ-
θους καὶ ἱστορικὰς Διηγήσεις
χάριν διατριβῆς καὶ γυμνα-
σίας.

Sprachen, Fabeln und histo-
rische Erzählungen mitdrucken
lassen, zur Unterhaltung und
Uebung.

Ἐν Βιέννῃ τῇ 1. Σεπτεμβρίου 1813.

Wien den 1. September 1813.

Ὁ Ἐκδότης.

Der Herausgeber.

ΡΩΜΑΝΙΚΗ, ἢ ΤΟΙ ΜΑ-
ΚΕΔΟΝΟΒΛΑΧΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ.

Romanische, oder Ma-
cedonowlachische
Sprachlehre.

Μέρος Α'.

Erster Theil.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Erstes Kapitel.

Περὶ τῶν Γραμμάτων καὶ τῆς προ-
φορᾶς αὐτῶν.

Von den Buchstaben und ihrem
Laute.

Οἱ πέραν τοῦ Δουνάβεως
Ρωμάνοι, ἴγγουν Μακεδονο-
βλάχοι δύνανται νὰ μεταχει-
ρισθῶσι τὰ λατινικὰ γράμματα,
τὰ ὅποια εἶναι τὸν ἀριθμὸν
24 καὶ προφέρονται κατὰ τὸν
ἀκόλουθον τρόπον.

Die Romaner jenseits der
Donau, d. h. die Macedono-
wachsen können sich der latei-
nischen Buchstaben bedienen,
die an der Zahl 24 sind, und
auf folgende Art ausgesprochen
werden:

Aa, Bb, Cc, Dd, Ee, Ff, Gg, Hh, Ii,

α,	μπε,	τσε,	ντε,	ε,	εφ,	γκε,	χα,	ι,
α.	μπ.	τσ.	ντ.	ε.	φ.	γκ.	χ.	ι.

Jj, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Rr,

γιῶτ,	κα,	ελ,	εμ,	εν,	ο,	πε,	ερ,
—	κ.	λ.	μ.	ν.	ο.	π.	ρ.

Ss, Tt, Uu, Vv, Xx, Yy, Zz.

ες,	τε,	ου,	βε,	υξ,	υ,	ζε,
σ.	τ.	ου.	β.	ξ.	υ.	ζ.

A, a.

Προφέρεται ὡς τὸ a. οἶον
adunare, ἐνώνειν, alavdare, ἐ-
παινεῖν, arare, ὀργόνειν.

Â, â.

Σεσημειωμένον ἐκφωνεῖται
ὡς ἡ μέση φωνή μεταξὺ τοῦ
a καὶ o. οἶον farinâ, ἀλεύρι,
lanâ, μαλλί, manâ, χερί.

B, b.

Προφέρεται ὡς τὸ μπ. οἶον
barba, τὸ γένειον, batu, δέ-
νω, burete, μανητάρι.

C, c.

Πρὸ τῶν φονηέντων, a, o, u,
καὶ τῶν συμφόνων ἐκφωνεῖται
ὡς τὸ κ. οἶον capu, τὸ κεφάλι,
cornu, κέρατον, curcubeta, ἡ
κολοκύνθη, clima, τὸ κλίμα,
crescu, αὔξανω.

C, ç.

Μὲ τὸν ὑποκάτωθεν ἀπό-
στροφον πρὸ τῶν ἄνω φονη-
έντων προφέρεται ὡς τὸ τσ.
οἶον faça, τὸ πρόσωπον, eu-
çutu, μαχαίρι.

Cs, es.

Ἐκφωνεῖται ὡς τὸ τς ἐν τῇ
λέξει τςημπούκι. οἶον esocu,
σφυρί, aricsu, σκαντζόχοιρος,
tucsine, δαυλός.

A, a.

Lautet wie a. z. B. aduna-
re, vereinigen, alavdare, loben,
arare, pflügen.

Â, â.

Mit Bezeichnung lautet wie
der Halblaut zwischen a und o,
z. B. farinâ, Mehl, lanâ,
Wolle, manâ, Hand.

B, b.

Lautet wie b. z. B. barba,
der Bart, batu, ich prügle,
burete, Schwamm.

C, c.

Lautet vor den Selbstlauten
a, o, u und vor den Mitslau-
ten wie k. z. B. capu, Kopf,
cornu, Horn, curcubeta, der
Kürbis, clima, das Klima,
crescu, ich wachse.

C, ç.

Mit den Cedille von den ob-
erwähnten Selbstlauten lautet
wie ç. z. B. faça, das Gesicht,
euçutu, Messer.

Cs, es.

Lautet wie tsch. z. B. esocu,
Eisenhammer, aricsu, Stachel-
schwein, tucsine, brennendes
Holz.

D, d.

Προφέρεται ὡς τὸ ντ. οἶον
dinte, δδόντι, dormu, κοιμοῦ-
μαι, dulce, γλυκύς.

E, e.

Ὡς τὸ ε. οἶον· este, εἶναι,
era, ἦτον, eta, ὁ αἰών.

Ea, ea.

Ἐκφωνεῖται διὰ ταχείας φω-
νῆς, ὥστε νὰ ἀκουσθῇ καὶ τὸ
e καὶ τὸ a. οἶον· mea, ἐμῆ,
mulcimea, τὸ πλῆθος, semna-
rea, ἡ σημεῖωσις.

F, f.

Ὡς τὸ φ. οἶον· facu, κάμ-
νω, fedea, θρησκεία, frecu,
τρίβω.

G, g.

Προφέρεται ὡς τὸ γκ. οἶον·
grandine, χαλάζι, grosu, χον-
δρός, gustu, γεύομαι.

Gj, gj.

Ἐκφωνεῖται ὡς τὸ γκ ἐν τῇ
λέξει Γκίικας, οἶον, gjine, καλὰ,
gjone, γκίονι, gjela, τὸ φαγι.

H, h.

Προφέρεται ὡς τὸ χ. οἶον.
habinâ, χλιαρόν, herbu, βρά-
ζω, hiru, ῥάμμα, lihoanâ, λε-
χούσα.

D, d.

Λαυτετ wie d. ζ. B. dinte,
Zahn, dormu, ich schlafe, dul-
ce, süß.

E, e.

Wie e. ζ. B. este, er ist
era, er war, eta, die Ewig-
keit.

Ea, ea.

Wird mit einer Geschwin-
digkeit ausgesprochen, so daß
man den Laut eines jeden hört.
ζ. B. mea, mein, mulcimea,
die Menge, semnarea, die An-
merkung.

F, f.

Wie f. ζ. B. facu, ich ma-
che, fedea, die Religion, fre-
cu, ich reibe.

G, g.

Λαυτετ wie g. ζ. B. grand-
ine, Hagel, grosu, dick, gustu,
ich koste.

Gj, gj.

Λαυτετ wie dj. (ungarisch gy)
ζ. B. gjine, gut, gjone, Solen,
gjela, die Speiße.

H, h.

Λαυτετ wie das griechische χ.
ζ. B. habinâ, laulich, herbu,
ich koche, hiru, Zwiern, lihoan-
nâ, Wöchnerin.

I, i.

Ὡς τὸ ι. οἶον incepu, ἀρ-
χινῶ, intru, ἐμβαίνω, incarcare,
φορτόνειν.

J, j.

Ἐκφωνεῖται ὡς τὸ γ, καὶ
γράφεται εἰς τὰς παρεφθααρ-
μένης λατινικᾶς λέξεις· οἶον
japa, φοράδα, jermu, σκολήκη,
jite, κλήμα, ἐξαιροῦνται τὰ ἐλ-
ληνικὰ ὀνόματα τὰ ὅποια γρά-
φονται διὰ τοῦ g, προφέρον-
ται ὅμως ὡς τὸ γ. οἶον. Geo-
grafia, ἢ Γεωγραφία, Geome-
tria, ἢ Γεωμετρία, Georgi,
Γεώργιος, Grigori, Γρηγόριος.

Ĵ, ĵ.

Σεσημειωμένον προφέρεται
ποτὲ μὲν ὡς τὸ τζ ἐν τῇ λέ-
ξει χατζής· οἶον ŷocu, χορεύω,
ŷudicu, κρίνω, ŷuru, ὀμνύω πο-
τὲ δὲ ὡς τὸ γαλλικὸν j. οἶον
ŷale, λύπη, ŷeru, ἀναμμένον
κάρβουνον. *)

K, k.

Ἐκφωνεῖται ὡς τὸ κ, καὶ
γράφεται μόνον πρὸ τῶν φω-
νηέντων e, i καὶ y. οἶον Keptu,
στῆθος, Kipuru, κωδούνι, Kym-
valu, κύμβαλον.

*) Τοῦτου τὴν προφορὰν διὰ ζώσης φω-
νῆς καὶ οὐχὶ ἄλλως δύναται τις νὰ μάθῃ.

I, i.

Wie i. z. B. incepu, ich fan-
ge an, intru, ich gehe hinein,
incarcare, beladen.

J, j.

Lautet wie das griechische γ,
und wird nur in verdorbenen
lateinischen Wörtern gebraucht,
z. B. japa, die Stute, jermu,
Wurm, jite, Weinstock. Aus-
genommen sind: die vom grie-
chischen herkommen, welche mit
g geschrieben, aber wie ein γ
ausgesprochen werden. z. B.
Geografia, die Geographie, Ge-
ometria, die Geometrie, Georgi,
Georg, Grigori, Gregor.

Ĵ, ĵ.

Mit Bezeichnung lautet zu-
weilen wie (ital. gi) djch. z.
B. ŷocu, ich tanze, ŷudicu, ich
urtheile, ŷuru, ich schwöre; zu-
weilen aber wie das französische
j. z. B. ŷale, Traurigkeit, ŷeru,
glühende Kohle. *)

K, k.

Lautet wie k, und wird nur
vor den Selbstlauten e, i und
y geschrieben. z. B. Keptu,
Brust, Kipuru, Klingen, Kym-
valu, Zimbel.

*) Dessen Aussprache nicht anders als
mündlich erlernt werden muß.

L, l.

Ὡς τὸ λ. οἶον largu, φαρ-
δύς, legu, δένω, lumea, ὁ κό-
σμος.

Lj, lj.

Προφέρεται ὡς τὸ ἰταλικὸν
gl. οἶον ljinu, λινάρι, fraci-
ljea, ἡ ἀδελφότης, ljepure, λα-
γός.

M, m.

Ὡς τὸ μ. οἶον macinu, ἀ-
λέθω, misuru, μετρῶ, mutu,
βουβός.

N, n.

Ὡς τὸ ν. οἶον natura, ἡ
φύσις, noi, ἡμεῖς, numeru, ἀ-
ριθμῶ.

Nj, nj.

Ἐκφωνεῖται μαλακῶς ὡς τὸ
lj. 1) οἶον njelu, ἀρνί, lunjina,
τὸ φῶς, calcanju, πατοῦνα.

O, o.

Ὡς τὸ ο. οἶον omu, ἄν-
θρωπος, orbu, τυφλός, osu,
κόκκαλον.

Oa, oa.

Προφέρεται διὰ ταχείας φω-
νῆς, ὥστε νὰ ἀκουσθῇ καὶ τὸ
o καὶ τὸ a. οἶον oala, τὸ τσε-
κάλι, moarte, θάνατος, roata,
ὁ τροχός.

L, l.

Wie l. z. B. largu, breit,
legu, ich binde, lumea, die
Welt.

Lj, lj.

Lautet wie das italienische
gli. z. B. ljinu, Flachs, fra-
ciljea, die Brüderschaft, ljepure,
Haar.

M, m.

Wie m. z. B. macinu, ich
mahle, misuru, ich messe, mutu,
stumm.

N, n.

Wie n. z. B. natura, die
Natur, noi, wir, numeru, ich
zähle.

Nj, nj.

Lautet gelinde wie das ital.
gn. z. B. njelu, Lamm, lunjina,
das Licht, calcanju, Fußsohle.

O, o.

Wie o. z. B. omu, Mensch,
orbu, blind, osu, Bein.

Oa, oa.

Wird mit einer Geschwin-
digkeit ausgesprochen, so daß
man den Laut eines jeden hören
soll. z. B. oala, der Topf, moar-
te, Todt, roata, das Rad.

1) De sigur: gn, nj.

P, p.

Ὡς τὸ π. οἶον plinu, γεμάτος, potu, ἐμπορῶ, putridu, σαπρός.

R, r.

Ὡς τὸ ρ. οἶον radacina, ἡ ῥίζα, arbore, δένδρον, rupu, σχίζω.

S, s.

Ὡς τὸ σ. οἶον sora, ἡ ἀδελφή, spuma, ὁ ἀφρός, surdu, κωφός,

Sh, sh.

Προφέρεται ὡς τὸ σ ἐν τῇ λέξει σερμπέτι. οἶον shapte, ἑπτὰ, shedu, κάθομαι, beshica, ἡ φοῦσκα.

T, t.

Ὡς τὸ τ. οἶον tindu, ἐξάπλῶν, tuse, βήχας, tacu, σιωπῶ.

Th, th.

Ἐκφωνεῖται ὡς τὸ θ, καὶ γράφεται εἰς τὰς ἐλληνικὰς καὶ ἐβραϊκὰς λέξεις. οἶον theatru, θέατρον, thronu, θρόνος, Thoma, Θωμᾶς, Sith, Σήθ.

U, u.

Ὡς τὸ ου. οἶον ungu, ἀλείφω, umplu, γεμίζω, ursu, ἀρκούδα. Πολλάκις δὲ εἰς τὸ τέλος

P, p.

Wie p. z. B. plinu, voll, potu, ich kann, putridu, faul.

R, r.

Wie r. z. B. radacina¹⁾, die Wurzel, arbore, Baum, rupu, ich zerreiße.

S, s.

Wie s. z. B. sora, die Schwester, spuma, der Schaum, surdu, taub.

Sh, sh.

Lautet wie sch. z. B. shap- te, sieben, shedu, ich sitze, beshica, die Blase.

T, t.

Wie t. z. B. tindu, ich breite aus, tuse, Husten, tacu, ich schweige.

Th, th.

Lautet wie das griechische θ. Man findet es bey den griechischen und hebräischen Wörtern. z. B. theatru, Theater, thronu, Thron, Thoma, Thomas, Sith, Sith.

U, u.

Wie u. z. B. ungu, ich schmie- re, umplu, ich fülle an, ursu, Wolf. Am Ende aber ist es oft

¹⁾ Probabil eroare, în loc de: radacina (= rădăcină).

μένει ακφώνητον. οἶον batu, δέρνω, moru, αποθνήσκω, unu, ἕνας.

unhörbar. z. B. batu, ich prüg=le, moru, ich sterbe, unu, ein.

V, v.

V, v.

Ὡς τὸ β. οἶον vasu, ἀγ- γείον, vedu, βλέπω, vulpe, ἀλωποῦ.

Wie w. z. B. vasu, Ge= schier, vedu, ich sehe, vulpe, Fuchs.

X, x.

X, x.

Ὡς τὸ ξ. οἶον examenu, ἐξέτασις, praxe, πράξις, Alex= andru, Ἀλέξανδρος.

Wie x. z. B. examenu, Prü= fung, praxe, Praxis, Alexandru, Alexander.

Y, y.

Y, y.

Ὡς τὸ υ. καὶ γράφεται μό= νον εἰς τὰς ἐλληνικὰς λέξεις οἶον myru, μῦρον, mystiriu, μυστήριον, pyramida, ἡ πυρα= μίδα.

Wie y. Man findet es nur in den griechischen Wörtern z. B. myru, heil. Öl, mysti= riu, Sakrament, pyramida, die Pyramide.

Z, z.

Z, z.

Προφέρεται ποτὲ μὲν ὡς τὸ τζ ἐν τῇ λέξει τζιντζίφα οἶον zinzia, τὸ κρέας τῶν ὀδόντων, zua, ἡ ἡμέρα, zinere, γαμβρός. ποτὲ δὲ ὡς τὸ ζ. οἶον zahare, ζάχαρη, zizane, ζιζάνιον, zefyru, ζέφυρος. *)

Lautet bisweilen wie das un= gariſche dz. z. B. zinzia, das Zahnfleisch, zua, der Tag, zinere, Schwiegerjohn; bis= weilen aber wie das griechische ζ. z. B. zahare, Zucker, zizane, Zwiſt, zefyru, Zephyr. *)

*) Καὶ τούτου τὴν προφορὰν διὰ τῶ= σης φωνῆς δύναται τις νὰ μάθῃ.

*) Auch dessen Aussprache muß münd= lich erlernt werden.

Τὰ γράμματα διαιρούνται εἰς Φωνήεντα καὶ εἰς Σύμφωνα.

Φωνήεντα εἶναι:

a, e, i, o, u, y.

Τὰ λοιπὰ πάντα εἶναι Σύμφωνα:

Ἡμεῖς ἔχομεν τόσας Διφθόγγους, καθ' ὅσους τρόπους δύνανται τὰ φωνήεντα νὰ συνάπτονται· ὅμως δὲν ἀποτελοῦσιν ἓναν μόνον ἤχον, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀκούωνται τὸ καθ' ἓν φωνήεν, ὥστε τὸ ἓνα μακρύνεται. οἶον eu, ἐγὼ, beau, πῖνω, sufrençiaoα, τὸ ὄφρυδι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τοῦ Τόνου.

Ἡμεῖς πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν ἓναν τόνον, ὅστις ὀνομάζεται βαρεῖα (´), καὶ τίθεται ἐπὶ τὸ ε, εἶναι, με, ἐμε, δε παρὰ, νε, ναὶ κτ. πρὸς ἀντιδιαστολήν τοῦ e, δε, me, καὶ, di,¹⁾ καὶ, ne, οὔτε.

Ὁ Ἀπόστροφος (´) εἶναι πνεῦμα, καὶ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀποβάλλῃ τὸ ἓν φωνήεν, ὅταν ἤθελαν συνελθῆν δύο λέξεις, ἢ πρώτη λήγουσα εἰς φωνήεν, καὶ ἢ δευτέρα ἀρχομένη ἀπὸ φωνήεντος. οἶον un' omu, ἓνας ἄνθρωπος, dá lj' un' acu, δὸς τῷ ἓνα βελόνι.

Die Buchstaben werden in Selbstlaute und Mitlaute eingetheilt.

Selbstlaute sind:

a, e, i, o, u, y.

Alle übrige sind Mitlaute.

Wir haben so vielerlei Doppel-laute, auf wievielerlei Art die Selbstlaute können verbunden werden; aber sie haben nicht einerlei Laut, sondern die Selbstlaute müssen gehört werden, so daß der eine lang ausgesprochen wird z. B. eu, ich, beau, ich trinke, sufrençiaoα, das Augenbraun.

Zweytes Kapitel.

Von dem Tone.

Wir müssen uns eines Tones bedienen, welcher grave (´) heißt, und wird auf das e, ist, me, mich, di,²⁾ von, ne, ja, u. s. f. gesetzt, um sie von, e, aber, me, und, di,¹⁾ und, und ne, weder, zu unterscheiden.

Der Apostroph (´) ist ein Abkürzungszeichen, welcher die Kraft hat, einen Selbstlaut wegzulassen, wenn entweder das vorhergehende Wort mit einem Selbstlaute endigt, oder das folgende Wort mit einem Selbstlaute anfängt z. B. un' omu, ein Mensch, dá lj' un' acu, gib ihm eine Nehenadel.

¹⁾ De sigur in loc de: de; ²⁾ De sigur: de.

Περὶ τῆς τροπῆς τῶν γραμμάτων.

Von der Verwandlung der Buchstaben.

α. Ὄταν τὸ οὐσιαστικὸν ὄνομα, καὶ τὰ ἀπαρέμφρατα ἀντιὸνόματος λαμβανόμενα παραλήγουσιν εἰς α, καὶ ἡ λήγουσα εἰς e, τότε ἡ παραλήγουσα a τρέπεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν εἰς â. οἷον carte, βιβλίον, cârci, βιβλία, caldare, καζάνι, caldâri, καζάνια, citate, κάστρον, citâci, κάστρα, adunare, σὺναξις, adunâri, συνάξεις, preimnare, περιδιάβασις, preimnâri, περιδιαβάσεις.

1. Wenn die vorletzte Sylbe eines Hauptwortes und einer unbestimmten Art der Zeitwörter, welche statt eines Nomens gebraucht wird, auf a und die Endsylbe auf e ausgehet, so wird das a in der vielfachen Zahl in â verwandelt, z. B. carte, Buch, cârci, Bücher, caldare, Kessel, caldâri, Kesseln, citate, Festung, citâci, Festungen, adunare, Versammlung, adunâri, Versammlungen, preimnare, Spaziergang, preimnâri, Spaziergänge.

β. Περὶ τῆς τροπῆς τοῦ a εἰς â ὁποῦ συμβαίνει εἰς τὰ ῥήματα, ἴδε τὴν πρώτην συζύγιαν.

2. Von der Verwandlung des a in â, welche bey den Zeitwörtern vorkommt, siehe die erste Abwandlungsform.

γ. Ὄταν τόσον τὰ ὀνομάτα¹⁾ ὅσον καὶ τὰ ῥήματα καταλήγουσιν εἰς bu, τότε ἐπομένου τοῦ i, τρέπεται τὸ b εἰς gj. οἷον corbu, κόραξ, corgji, κόρακες, orbu, τυφλός, orgji, τυφλοί, porunbu²⁾, περιστέρι, porungji, περιστέρια, sorbu, ῥουφῶ, sorgji, ῥουφᾶς, herbu, βράζω, hergji, βράζεις, intrebu, ἐρωτῶ, intregji, ἐρωτᾶς.

3. Sowohl die Nahmen als auch die Zeitwörter, welche auf bu ausgehen, verändern das b, wenn ihm ein i nachfolget, in gj. z. B. corbu, Raab, corgji, Raabe, orbu, blind, orgji, blinde, porumbu, Taube, porungji, Tauben, sorbu, ich schlürfe, sorgji, du schlürfst, herbu, ich koche, hergji, du kochest, intrebu, ich frage, intregji, du fragest.

δ. Τὸ e μεταβάλλεται εἰς τὰ ῥήματα εἰς ea, ἐὰν ἡ ἀ-

4. Das e wird bey den Zeitwörtern in ea verwandelt, wenn

¹⁾ Greașă pentru : τὰ ὀνομάτα ; ²⁾ greașă pentru : porumbu.

κόλουθος συλλαβή λήγει εις
 â ἢ e. οἷον legu, δένω, leagâ,
 δένει, plecu, σκύπτω, pleacâ,
 σκύπτει, frecu, τρίβω, freacâ,
 τρίβει, kerdu, χάνω, kearde,
 χάνει, herbu, βράζω, hearbe,
 βράζει.

ε'. Τὸ ο τόσοσιν εις μεταβολήν
 τοῦ γένους, ὅσον καὶ εις τὸν
 σχηματισμὸν τῶν ῥημάτων, ἐὰν
 ἢ ἐπομένη συλλαβή λήγει εις
 â ἢ e, προσλαμβάνει ἓνα a.
 οἷον domnu, κύριος, doamnâ,
 κυρία, mortu, νεκρός, moartâ,
 νεκρά, soeru, πενθερός, soacrâ,
 πενθερά, jocu, χορεύω, joacâ,
 χορεύει, portu, φορῶ, poartâ,
 φορεῖ, dormu, κοιμῶμαι, doar-
 me, κοιμᾶται, sorbu, ρουφῶ,
 soarbe, ρουφᾶ. Ἐν δὲ τοῖς ἀ-
 παρεμφάτοις τρέπουσι τὸ ο εις
 u. οἷον jocu, jucare, potu, pu-
 tere, portu, purtare, dormu,
 durnjire.

ς'. Τὰ θηλυκὰ ὀνόματα ὁποῦ
 παραλήγουσιν εις τὸν ἐνικὸν
 ἀριθμὸν εις oa. καὶ ἢ λήγουσα
 εις â ἢ e, ἀποβάλλουσι τὸ a
 εις τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν,
 ὅταν τρέπουσι τὸ â ἢ e εις
 i. οἷον moarâ, μῆλος, mori,
 μῆλοι, groapâ, λάκκος, groki,
 λάκκοι, ploae, βροχή, ploi, βρο-
 χαί, oae, πρόβατον, oi, πρό-
 βατα.

ζ'. Τὰ ὀνόματα ὁποῦ παρα-
 λήγουσιν εις ea, ἀποβάλλουσι

darauf eine mit â oder e anfan-
 gende Sylbe folget. 3. B. legu,
 ich binde, leagâ, er bindet,
 plecu, ich beige, pleacâ, er
 beiget, frecu, ich reibe, freacâ,
 er reibt, kerdu, ich verlehre,
 kearde, er verlehrt, herbu,
 ich kochte, hearbe, er kocht.

5. Daß o sowohl bey der
 Veränderung des Geschlechtes,
 als auch bey der Abwandlung
 der Zeitwörter, wenn eine Syl-
 be mit â oder e darauf folget,
 nimmt ein a zu sich. 3. B. dom-
 nu, Herr, doamnâ, Frau, mor-
 tu, todt, moartâ, todte, socru,
 Schwiegerbater, soacrâ, Schwie-
 germutter, jocu, ich tanze,
 joacâ, er tanzet, portu, ich tra-
 ge, poartâ, er traget, dormu,
 ich schlafe, doarme, er schlâft,
 sorbu, ich schlüpfere, soarbe, er
 schüpfert. In der unbestimmten
 Art aber wird das o in u verwand-
 delt, 3. B. jocu, jucare, potu,
 putere, portu, purtare, dormu,
 durnjire.

6. Die Nahmen des weiblichen
 Geschlechtes, deren die vorlezte
 Sylbe in der einfachen Zahl
 oa haben, und die Endsylbe auf
 â oder e ausgehet, lassen das a,
 wenn sie in der vielfachen Zahl
 ihr â oder e in i verwandeln,
 aus. 3. B. moarâ, Mühle, mori,
 Mühlen, groapâ, Grube,
 groki, Gruben, ploae, ploi, Ne-
 gen, oae, oi, Schaaf.

7. Jene Nahmen, welche in
 der vorlezten Sylbe ea haben,

τὸ α εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν καταλήγει εἰς i. οἶον pleagá, πληγή, plezi, πληγαί, searâ, ἑσπέρα, seri, ἑσπέραι, vearâ, καλοκαίρι, veri, καλοκαίρια.

η'. Τὰ ὀνόματα ὅπου καταλήγουσιν εἰς gâ, ἢ gu, ἐὰν ἔπεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν μετὰ τὸ g, i ἢ e, μεταβάλλουσι τὸ g εἰς z. οἶον largâ, φαρδεῖα, larze, φαρδεῖαι, carigu, πλεκοβελόνι, carize, πλεκοβελόνια, lungu, μακρὸς, lunzi, μακρεῖς, pungâ, πουγγί, punzi, πουγγία.

θ'. Ὁσαύτως καὶ εἰς τὰ ρήματα ὅπου καταλήγουσιν εἰς gu, ἐὰν ἔπεται μετὰ τὸ g, i, ἢ e, τρέπεται τὸ g εἰς z. οἶον plangu, κλαίω, planzi, κλαίεις, planze, κλαίει, frangu, τσακίζω, franzi, τσακίζεις, franze, τσακίζει, alegu, ἐκλέγω, alezi, ἐκλέγεις, aleaze, ἐκλέγει.

ι'. Ὅταν τὸ ὄνομα καταλήγει εἰς câ, ἢ cu, καὶ ἔπεται εἰς τὸν πλ. ἀρ. μετὰ τὸ c, i ἢ e, τότε τρέπεται τὸ c εἰς ci. οἶον nucâ, καρύδι, nuci, καρύδια, manicâ, μανίκι, manici, μανίκια, sacu, σακκί, saci, σακκία, acu, βελόνι, ace, βελόνια, humbacu, βαμπάκι, humbace, βαμπάνια.

werfen das a in der vielfachen Zahl, wenn sich auf i endiget, weg, z. B. pleagá, Wunde, plezi, Wunden, searâ, seri, Abend, vearâ, veri, Sommer.

8. Die Nahmen welche in gâ oder gu ausgehen, und in der vielfachen Zahl nach g ein i oder e annehmen, verändern das g in z. z. B. largâ, larze, breite, pungâ, punzi, Beutel, lungu, lunzi, lang, carigu, carize, Stricknadel.

9. Desgleichen auch bey den Zeitwörten, welche in gu ausgehen, wird das g, so oft bey der Abwandlung ein i oder e darauf folget, in z verwandelt. z. B. plangu, ich weine, planzi, du weineſt, planze, er weinet, frangu, ich breche, franzi, du brichſt, franze, er bricht, alegu, ich wähle, alezi, du wähleſt, aleaze, er wählet.

10. Die auf câ oder cu ausgehende Nahmen, welche in der v. Z. nach e¹⁾ ein i oder e annehmen, verändern das c in ci, z. B. nucâ, Nuß, nuci, Nüße, manicâ, manici, Armei, sacu, saci, Saß, acu, ace, Nadel, humbacu, humbace, Baumwolle.

¹⁾ Greşit pentru e.

ια'. Ὁμοίως καὶ εἰς τὰ ῥήματα ὁποῦ καταλήγουσιν εἰς eu, τρέπεται τὸ e, ὅταν ἔπεται αὐτῷ i ἢ e, εἰς ci. οἶον facu, κάμνω, faci, κάμνεις, face, κάμνει, tacu, σιωπῶ, taci, σιωπᾶς, tace, σιωπᾶ, vindicu, ἰατρεύω, vindici, ἰατρεύεις.

ιβ'. Ἐὰν τόσον εἰς τὰ ὀνόματα ὅσον καὶ εἰς τὰ ῥήματα ὁποῦ καταλήγουσιν εἰς eu προηγείται τοῦ c ἓνα s ἢ sh, τότε ἐπομένου αὐτῷ i ἢ e, τρέπεται τὸ sc ἢ sh¹⁾ εἰς sht. οἶον pescu, ὀψάριον peshti, ὀψαρια, pascu, βόσκω, pashti, βόσκεις, pashte, βόσκει, grescu, ὀμιλῶ, greshti, ὀμιλεῖς, greashte, ὀμιλεῖ, mushcu, δαγκάνω, mush-ti, δαγκάνεις.

ιγ'. Τὰ ὀνόματα ὁποῦ καταλήγουσιν εἰς dâ, de, du, τρέπουν τὸ d ἐπομένου αὐτῷ i ἐν τῷ πλ. ἀρ. εἰς z. οἶον coardâ, σπαθί, corzi, σπαθία, stafidâ, σταφίδα, stafizi, σταφίδαι, livade, λιβάδι, livâzi, λιβάδια, pade, πεδιάδα, pâzi, πεδιάδαι, putridu, σαπρὸς, putrizi, σαπρὸι, surdu, κωφὸς, surzi, κωφοί. Ὁσαύτως καὶ εἰς τὰ ῥήματα ὁποῦ καταλήγουσιν εἰς du, τρέπουν τὸ d ἐπομένου τοῦ i εἰς z. οἶον ascundu, κρύπτω, ascunzi, κρύπτεις, prindu, κατα-

11. So auch bey den Zeitwörtern, welche auf eu ausgehen, so oft nach dem e ein i oder e folget, wird das e in ei verwandelt, z. B. facu, ich mache, faci, du machest, face, er machet, tacu, ich schweige, taci, du schweigest, tace, er schweiget, vindicu, ich heile, vindici, du heilest.

12. Wenn sowohl bei den Nahmen, als auch bey den Zeitwörtern, die auf eu ausgehen vor diesem e ein s oder sh vorgehet, so wird das sc oder sh¹⁾ vor einem i oder e in sht verwandelt. z. B. pescu, Fisch, peshti, Fische, pascu, ich weide, pashti, du weidest, pashte, er weidet, grescu, ich rede, greshti, du redest, greashte, er redet, mushcu, ich beiße, mushti, du beißest.

13. Die Nahmen welche auf dâ, de, du, ausgehen, verändern das d vor dem i in z. z. B. ascundu, ich verberge, ascunzi, du verbirgest, prindu, ich begreife, prinzi, du begreifest, vedu, ich sehe, vezi, du

¹⁾ De sigur : she.

λαμβάνω, prinzi, καταλαμβάνεις, vedu, βλέπω, vezi, βλέπεις, vindu, πολῶ, vinzi, πολεῖς.

ιδ'. Τὰ εἰς me καὶ mu λήγοντα ὀνόματα, τρέπουν τὸ m εἰς τὸν πλ. ἄρ. ἐπομένου αὐτῷ i, εἰς nj. οἶον dulceme, γλυκίσμα, dulcengi, γλυκίσματα, glarime, ἀνοησία, glarinji, ἀνοησίαι, blastemu, κατάραι, blastenji, κατάραι.

ιε'. Ὅμοίως καὶ εἰς τὰ ῥήματα ὁποῦ καταλήγουσιν εἰς mu, τρέπεται τὸ m, ἐπομένου αὐτῷ i, εἰς nj. οἶον afumu, καπνίζω, afunji, καπνίζεις, dormu, κοιμοῦμαι, dornji, κοιμᾶσαι, eljemu, καλῶ, eljenji, καλεῖς, sgrumu, πνίγω, sgrunji, πνίγεις.

ις'. Ὅταν καταλήγει τὸ ὄνομα εἰς pe ἢ pu, ἐπομένου τοῦ i μεταβάλλεται τὸ p εἰς k. οἶον vulpe, ἀλώπηξ, vulki, ἀλώπεκες, sharpe, ὄφις, sharki, ὄφιδια, lupu, λύκος, luki, λύκοι, capu, τράγος, çaki, τράγοι, scunpu, ἀκριβός, scunki, ἀκριβοί. Ἐξαιρεῖται capu, κεφαλή, capite, κεφαλαί.

ιζ'. Ὅτω καὶ εἰς τὰ ῥήματα ὁποῦ καταλήγουσιν εἰς pu, τρέπεται τὸ p, ἐπομένου τοῦ i εἰς k,

siehest, vindu, ich verkaufe, vinzi, du verkaufest.

14. Die auf me und mu ausgehende Nahmen verändern das m in der v. 3. wenn darauf ein i folget in nj z. B. dulceme, Süßigkeit, dulcengi, Süßigkeiten, glarime glarinji, Thorheit, blastemu, blastenji, Fluch.

15. Auch bey den Zeitwörtern welche auf mu ausgehen, wird das m, so oft ihm ein i folget, in nj verwandelt. z. B. afumu, ich räuchere, afunji, du räucherest, dormu, ich schlafe, dornji, du schläffst, eljemu, ich lade ein, eljenji, du ladest ein, sgrumu, ich erdroßle, sgrunji, du erdroßelst.

16. Wenn der Nahme auf pe oder pu ausgeht, so wird das p, so oft ihm ein i folget, in k verwandelt. z. B. vulpe Fuchs, vulki, Füchse, sharpe, Schlange, sharki, Schlangen, lupu, luki, Wolf, scunpu, scunki, theuer, ausgenommen capu, capite, Kopf.

17. So auch bey den Zeitwörtern, welche auf pu ausgehen, wird, das p, so oft ihm ein i nachfolget, in k verwandelt.

οιον rupu, σχίζω, ruki, σχίζεις, sapu, σκάπτω, saki, σκάπτεις, crepu, σκάζω, creki, σκάζεις, scapu, γλυτόνω, scaki, γλυτόνεις.

ιγ'. Όταν τόσον τὸ ὄνομα ὅσον καὶ τὸ ῥήμα λήγει εἰς su, τότε ἐπομένου τοῦ i τρέπεται τὸ s εἰς sh. οἶον grosu, χονδρός, groshi, χονδροί, mincsunosu, ψεύστης, mincsunoshi, ψεύσται, perosu, τριχῶδης, peroshi, τριχῶδεις, lasu, ἀφίνω, lashi, ἀφίνεις, cosu, βάπτω, coshi, βάπτεις, çasu, υφαίνω, çashi, υφαίνεις.

ιδ'. Ἐκεῖνα τὰ ῥήματα ὁποῦ τελειόνουσιν εἰς τοὺς χρόνους καὶ εἰς τὰ πρόσωπα εἰς ortu, otu, ocu, omu, καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἀριθμοὺς εἰς acu, amu, anu, asu, atu, καὶ oru λήγοντα, μεταβάλλουσιν εἰς τὸν πλ. ἀρ. τὸ a εἰς â, καὶ τὰ αὐτὰ ῥήματα τρέπουσι τότε τὸ o εἰς u. οἶον portu, φορῶ, purtâmu, φοροῦμεν, purtâci,¹⁾ φορεῖται, jocu, χορεύω, jucâmu, χορεύομεν, jucâci,²⁾ χορεύεται, insoru, ὑπανδρεύω, insurâmu, ὑπανδρεύομεν, insurâci,³⁾ ὑπανδρεύεται.

κ'. Τέλος πάντων ὅταν καταλήγουσιν τὰ ὀνόματα, εἰς ὁποιοῦνδήποτε φωνῆεν, καὶ προγ-

delt. z. B. rupu, ich zerreiße, ruki, du zerreißeſt, sapu, ich grabe, saki, du gräbſt, crepu, ich zerplatze, crepi, du zerplatzeſt, scapu, ich erlöſe, scaki, du erlöseſt.

18. Wenn ſich ſowohl die Nahmen als auch die Zeitwörter auf su endigen, ſo wird das s, ſo oft ihm ein i nachfolget, in sh verwandelt. z. B. grosu, dick, groshi, dicke, mincsunosu, mincsunoshi, Lügner, perosu, peroshi, haaricht, lasu, ich laſſe, lashi, du lässeſt, cosu, ich nähe, coshi, du näheſt, çasu, ich webe, çashi, du webeſt.

19. Jene Zeitwörter welche in den Zeiten und Personen auf ortu, otu, ocu, omu, wie auch in der Zahlen der Zeitwörter auf acu, amu, anu, asu, atu, und oru, ausgehen, verändern das a in der v. Z. in â, und eben dieſe Zeitwörter verwandeln das o in u. z. B. portu ich trage, purtâmu, wir tragen, purtâci,¹⁾ ihr traget, jocu, ich tanze, jucâmu, wir tanzen, jucâci,²⁾ ihr tanzet, insoru, ich verheurate, insurâmu, wir verheuraten, insurâci,³⁾ ihr verheuratet.

20. Gendlich wenn der Name auf einen Selbstlaut ausgehet, vor welchem ein t stehet,

1) Citeşte: purtâci; 2) citeşte: jucâci; 3) citeşte: insurâci.

γείται αὐτῷ t, τότε ἐπομένου
τοῦ i ἐν τῷ πλ. ἄρ. τρέπεται
τὸ t εἰς c. οἶον dinte, ὀδόντι,
dinci, ὀδόντια, bute, βαένι,
buci, βαένια, dishteptatu, ἔξυ-
πνος, dishteptaci, ἔξυπνοι, minte,
νοῦς, minci, νόες, mortu, νε-
κρὸς, morci, νεκροί.

κα'. Ὅσαύτως καὶ εἰς τὰ
ρήματα ὁποῦ καταλήγουσιν εἰς
tu, τρέπουσι τὸ t, ἐπομένου
αὐτῷ i ἢ e, εἰς c. οἶον di-
spartu, ξεχωρίζω, disparci, ξε-
χωρίζεις, dipartu, ἀπομακρύνω,
diparci, ἀπομακρύνεις, cantu,
ψάλλω, canci, ψάλλεις, luptu,
μάχεμαι, lupci, μάχεσαι.

wird, wenn der Nahme in der
b. 3. ein i annimmt, das t in
c verwandelt. z. B. dinte, Zahn,
dinci, Zähne, bute, buci, Faß,
dishteptatu, dishteptaci, mun-
ter, minte, minci, Vernunft,
mortu, morci, todt.

21. Auch bey den Zeitwör-
tern, die auf tu ausgehen, wird
das t vor dem i oder e in c
verwandelt. z. B. dispartu, ich
scheide, disparci, du scheideßt,
dipartu, ich entferne, diparci,
du entferneßt, cantu, ich singe,
canci, du singst, luptu, ich kämp-
fe, lupci, du kämpfst.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Περὶ Ἑτυμολογίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Τὰ μέρη τοῦ λόγου εἰς τὴν Ῥωμανικὴν, τετέστι Μακεδονοβλαχικὴν γλῶσσαν εἰσὶν ἑννέα.

τὸ Ἄρθρον 1),
 τὸ Ὄνομα,
 ἡ Ἀντωνυμία,
 τὸ Ῥῆμα,
 ἡ Μετοχή,
 ἡ Πρόθεσις,
 τὸ Ἐπίρρημα,
 ὁ Σύνδεσμος,
 ἡ Παρένθεσις,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τοῦ Ἄρθρου.

Τὸ ἄρθρον εἶναι δύο λογίων ὀρισμένον καὶ ἀόριστον.

Τὸ ὀρισμένον ἀρσενικὸν ἄρθρον εἶναι lu καὶ le.

Τὸ ἄρθρον lu τίθεται μετὰ τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα ὅπου καταλήγουσιν εἰς â καὶ u. οἷον tatâ, πατήρ, tatâlu, ὁ πατήρ, lalâ, θεὸς· lalâlu, ὁ θεὸς, domnu,

Zweiter Theil.

Von der Wortforschung.

Erstes Kapitel.

Alle Wörter der romanischen Sprache kann man unter 9 Klassen bringen.

Das Geschlechtswort.
 Das Kennwort.
 Das Fürwort.
 Das Zeitwort.
 Das Mittelwort.
 Das Vorwort.
 Das Nebenwort.
 Das Bindewort.
 Das Empfindungswort.

Zweytes Kapitel.

Von dem Geschlechtsworte.

Das Geschlechtswort ist zweierley. 1. das bestimmte, 2. das unbestimmte.

Das bestimmte männliche Geschlechtswort ist lu und le.

Das Geschlechtswort lu wird den männlichen Nahmen die auf â und u ausgehen, nachgesetzt. z. B. tatâ, Vater, tatâlu, der Vater, lalâ, Vater, 2) lalâlu, der Vater, domnu,

1) Citeste: τὸ Ἄρθρον; 2) In loc de: Onkel.

κύριος, domnulu, ὁ κύριος, focu,
φωτία, foclu, ἡ φωτία.

Herr, domnulu, der Herr, focu,
Feuer, foclu, das Feuer.

Τὰ ὀνόματα ὁποῦ κατα-
λήγουσιν εἰς e, λαμβάνουσι τὸ
ἄρθρον le. οἶον frate, ἀδελφός,
fratele, ὁ ἀδελφός, dinte, ὁ-
δόντι, dintele, τὸ ὀδόντι, cane,
σκυλίον, canele, τὸ σκυλίον.

Die in e ausgehende Nah-
men nehmen das Geschlechts-
wort le an. z. B. frate, Bru-
der, fratele, der Bruder, dinte,
Zahn, dintele, der Zahn, cane,
Hund, canele, der Hund.

Τὸ ὀρισμένον θηλυκὸν ἄρ-
θρον εἶναι a, καὶ ea.

Das bestimmte weibliche
Geschlechtswort ist a, und ea.

Ταῦτα τὰ ἄρθρα τίθενται
μετὰ τὰ θηλυκὰ ὀνόματα ὁ-
ποιασδήποτε καταλήξεως καὶ
ἂν εἶναι οἶον manâ, χεῖρ, mana,
ἡ χεῖρ, curao, λουρί, curaoa,
τὸ λουρί, putere, δύναμις, pu-
terea, ἡ δύναμις, rushine, ἐν-
τροπή, rushinea, ἡ ἐντροπή.

Diese Geschlechtswörter wer-
den den weiblichen Nahmen
nachgesetzt, sie mögen eine En-
dung haben wie sie immer wol-
len z. B. manâ, Hand, ma-
na, die Hand, curao, Riemen,
curaoa, der Riemen, putere,
Macht, puterea, die Macht,
rushine, Schande, rushinea, die
Schande.

Σημειώσεις.

Anmerkungen.

α'. Ὄταν τὸ θηλυκὸν ὄνομα
καταλήγει εἰς â, ἢ e κα-
θαρόν, τότε εὐφωνίας χά-
ριν ἀποβάλλεται τὸ â ἢ
e, καὶ προστίθεται εὐθὺς
τὸ a. οἶον farina, τὸ ἀ-
λεύρι, lana, τὸ μαλλί, Ma-
ria, κύρ, ὄν. Cancelaria,
ἡ Καντσελάρια, καὶ οὐχι,
farinâa, lanâa, Mariea,
Cancelariea.

1. Wenn der weibliche Nahme
auf â, oder purum e aus-
gehet, so wird des Wohl-
flanges wegen das â oder e
ausgelassen, und gleich das
a angehangen z. B. farina,
das Mehl, lana, die Wol-
le, Maria eig. Nah. Can-
celaria, die Kanzlei, und
nicht farinâa, lanâa, Mariea,
Cancelariea.

β'. Ὄταν τὰ ὀνόματα καταλή-
γουσιν εἰς e μὴ καθαρόν,
καὶ λαμβάνουσι τὸ θηλυκὸν

2. Die Nahmen, welche auf in
purum e ausgehen, und das
weibliche Geschlechtswort a

353. 140 -

ἄρθρον α, τότε συναϊρεί-
ται τὸ ε μετὰ τὸ α καὶ γί-
νεται δίφθογγος οἷον mul-
jere, γυνή, muljerea, ἡ
γυνή, indreptate, δικαιο-
σύνη, indreptatea, ἡ δι-
καιοσύνη, tindere, ἐξά-
πλωσις, tinderea, ἡ ἐξά-
πλωσις, bashare, φιλημα,
basharea, τὸ φιλημα.

annehmen, ziehen die En-
dung e und das Geschlechts-
wort a in einem Doppellau-
te zusammen. z. B. muljere,
Weib, muljerea, das Weib,
indreptate, Gerechtigkeit, in-
dreptatea, die Gerechtigkeit,
tindere, Ausbreitung, tinde-
rea, die Ausbreitung, basha-
re, Fuß, basharea, der Fuß.

Κλίσις τοῦ ὀρισμένου
ἄρθρου.

Abänderung des bestimmten Ge-
schlechtswortes.

Ἀρσενικῶς,

Männlich.

Ἐνικῶς,

Einfach.

lu, le,	ὁ,	der.
(a lui,	τοῦ,	des.
(a lui,	τῷ,	dem.
lu, le,	τόν,	den.
ο,	ῶ,	v.
dila lu, le,	παρὰ τοῦ,	von dem.

Πληθυντικῶς,

Vielfach.

lji,	οἱ,	die.
(a lor,	τῶν,	der.
(a lor,	τοῖς,	den.
lji,	τοὺς,	die.
ο,	ῶ,	v.
dela lji,	παρὰ τῶν,	von den.

Θηλυκῶς,

Weiblich.

Ἐνικῶς,

Einfach.

a, ea,	ἡ,	die.
(a lji,	τῆς,	der.
a lji,	τῇ,	der.

a, ea,	τήν,	die.
ο,	ῶ,	o.
dila a, ea,	παρά τῆς,	von der.

Πληθυντικῶς, • Vielfach.

le,	αί,	die.
(a lor,	τῶν,	der.
(a lor,	ταίς,	den.
le,	τάς,	die.
ο,	ῶ,	o.
dila le,	παρά τῶν,	von den.

Σημειώσεις.

- α'. Τὸ α, ἐν τέλει ὀνόματος δηλοῖ πάντοτε τὸ ὀρισμένον θηλυκὸν ἄρθρον, ἐξαιροῦνται Papa, ὁ Πάπας, Luca, ὁ Λουκάς, Thoma, ὁ Θωμᾶς, καὶ ἄλλα τινά.
- β'. Τὰ ὀνόματα ὅπου καταλήγουσιν εἰς ae, καὶ oe, τρέπουσι τὸ πρὸ τοῦ ὀρισμένου ἄρθρου e, εἰς i, οἷον oae, πρόβατον, oaia, τὸ πρόβατον, ploae, βροχή, ploaia, ἡ βροχή, boe, χρώμα, boia, τὸ χρώμα.

Anmerkungen.

1. Das a am Ende eines Nahmens zeigt allemal das bestimmte weibliche Geschlechtswort an, doch ausgenommen Papa, der Papst, Luca, der Lukas, Thoma, der Thomas, u. a. m.
2. Die Nahmen, die sich auf ae und oe, endigen, verändern das vor dem bestimmten Geschlechtsworte e, in i, z. B. oae, Schaaß, oaia, das Schaaß, ploae, Regen, ploaia, der Regen, boe, Farbe, boia, die Farbe.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τοῦ Ὀνόματος,

Τὸ ὄνομα διαιρεῖται κοινῶς εἰς οὐσιαστικὸν, καὶ ἐπίθετον. Τὰ δὲ παρεπόμενα αὐτῷ εἶναι τέσσαρα· γένος, ἀριθμὸς, πτώσις, καὶ κλίσις.

Drittes Kapitel.

Von dem Nennworte.

Das Nennwort wird gemeinlich in ein Hauptwort und Beywort getheilet. Die Folgen aber sind vier: das Geschlecht, die Zahl, die Endung und die Biegung. (Declination.)

Περὶ τῶν κλίσεων τῶν
οὐσιαστικῶν ὀνομάτων.

Ἡ γλῶσσα μας ἔχει πέντε
κλίσεις ὡς ἡ λατινική.

Von den Abänderungen der
Hauptwörter.

Unsere Sprache hat fünf
Abänderungsarten wie die la-
teiniſche.

Πρώτη κλίσις.

Erste Abänderungsart.

Εἰς τὴν πρώτην ἀνάγονται
ὅλα τὰ εἰς ἁ καὶ ε καθαρῶν
λήγοντα θηλυκὰ ὀνόματα.

Nach der ersten Abänderungs-
art gehen alle Nahmen des weib-
lichen Geschlechtes, welche auf
ἁ und purum e ausgehen.

Ἐνικῶς, Einfach.

Doamna,	ἡ κυρία,	die Frau.
(a Doamnilji,	τῆς κυρίας,	der Frau.
(a Doamnilji,	τῇ κυρία,	der Frau.
Doamna,	τὴν κυρίαν,	die Frau.
o Doamnâ,	ὦ κυρία,	o Frau.
dila Doamna,	παρὰ τῆς κυρίας,	von der Frau.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

Doamnile,	αἱ κυριαί,	die Frauen.
(a Doamnilor,	τῶν κυρίων,	der Frauen.
(a Doamnilor,	ταῖς κυρίαις,	den Frauen.
Doamnile,	τὰς κυρίας,	die Frauen.
o Doamne,	ὦ κυριαί,	o Frauen.
dila Doamnile,	παρὰ τῶν κυρίων,	von den Frauen.

Οὕτω κλίνεται. So wird abgeändert :

spuma,	ὁ ἀφρός,	der Schaum.
forma,	τὸ εἶδος,	die Form.
pulmuna,	τὸ πνευμόνι,	die Lunge.
luna,	ἡ σελήνη,	der Mond.

Ἐνικῶς, Einfach.

istoria,	ἡ ἱστορία,	die Geschichte.
(a istoriilji,	τῆς ἱστορίας,	der Geschichte.
(a istoriilji, ¹⁾	τῇ ἱστορίᾳ,	der Geschichte.

¹⁾ In text grexit: a istoriilji.

istoria,	τὴν ἱστορίαν,	die Geschichte.
o istorië,	ᾧ ἱστορία,	o Geschichte.
dila istoria;	παρὰ τῆς ἱστορίας,	von der Geschichte.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

istoriile,	αἱ ἱστορίαι,	die Geschichten.
(a istoriilor,	τῶν ἱστοριῶν,	der Geschichten.
(a istoriilor,	ταῖς ἱστορίαις,	den Geschichten.
istoriile,	τὰς ἱστορίας,	die Geschichten.
o istorii,	ᾧ ἱστορία,	o Geschichten.
dila istoriile,	παρὰ τῶν ἱστοριῶν.	von den Geschichten.

Οὕτω κλίνεται. So wird abgeändert:

fantasia,	ἡ φαντασία,	die Einbildung.
sentencia,	ἡ ἀπόφασις,	das Urtheil.
cancelaria,	ἡ καντσελάρια,	die Kanzlei.
martyria,	ἡ μαρτυρία,	der Zeuge.

Δευτέρα κλίσις. Zweyte Abänderungsart.

Ἡ δευτέρα κλίσις περιλαμβάνει ὅλα τὰ θηλυκὰ ὀνόματα, ἃ ποῦ λήγουσιν εἰς e. Nach der zweiten Abänderungsart gehen alle weibliche Nahmen, welche sich auf e endigen.

Ἐνικῶς, Einfach.

adunarea,	ἡ σύναξις,	die Versammlung.
(a adunarilji,	τῆς συνάξεως,	der Versammlung.
(a adunarilji,	τῇ συνάξει,	der Versammlung.
adunarea,	τὴν σύναξιν,	die Versammlung.
o adunare,	ᾧ σύναξις,	o Versammlung.
dila adunarea,	παρὰ τῆς συνάξεως,	von der Versammlung.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

adunările,	αἱ συνάξεις,	die Versammlungen.
(a adunârlor,	τῶν συνάξεων,	der Versammlungen.
(a adunârlor,	ταῖς συνάξεσι,	den Versammlungen.

adunârle,	τὰς συνάξεις,	die Versammlungen.
o adunârî,	ὦ συνάξεις,	o Versammlungen.
dila adunârle,	παρὰ τῶν συνάξεων,	von den Versamm- lungen.

Οὕτω κλίνεται. So wird abgeändert:

returnarea,	ἡ ἐπίστρεψις,	die Rückkehrung.
calea,	ἡ στράτα,	der Weg.
citatea,	τὸ κάστρον,	die Festung.
loareamintea,	ἡ προσοχή,	die Aufmerksamkeit.

Τρίτη κλίσις.

Dritte Abänderungsart.

Ἡ τρίτη κλίσις περιλαμβάνει ὅλα τὰ εἰς ο λήγοντα θηλυκὰ ὀνόματα. Die dritte Abänderungsart enthält alle weibliche Namen, die sich auf ο endigen.

Ἐνικῶς. Einfach.

steaoa,	ὁ ἀστῆρ,	der Stern.
(a steaolji,	τοῦ ἀστέρος,	des Sterne.
(a steaolji,	τῆ ¹⁾ ἀστέρι,	dem Sterne.
steaoa,	τὸν ἀστέρα,	den Stern.
o steao,	ὦ ἀστῆρ,	o Stern.
dila steaoa,	παρὰ τοῦ ἀστέρος,	von dem Sterne.

Πληθυντικῶς. Vielfach.

stealle,	οἱ ἀστέρες,	die Sterne.
(a steallor,	τῶν ἀστέρων,	der Sterne.
(a steallor,	τοῖς ἀστέρσι,	den Sternen.
stealle,	τοὺς ἀστέρας,	die Sterne.
o stealle,	ὦ ἀστέρες,	o Sterne.
dila stealle,	παρὰ τῶν ἀστέρων,	von den Sternen.

Οὕτω κλίνεται. So wird abgeändert:

curaoa,	τὸ λουρί,	der Riemen.
maseaoa,	ἡ δοντοκάρα,	der Backzahn.

¹⁾ In text greşit: τοῦ.

shaoa,	ἡ σέλλα,	der Sattel.
sufrenceaoa,	τὸ ὀφρύδι,	das Augenbraun.

Τετάρτη κλίσις.

Vierte Abänderungsart.

Εἰς τὴν τετάρτην ἀνάγονται ὅλα τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα ὅπου καταλήγουσιν εἰς u καὶ â.

Nach der vierten Abänderungsart geben alle Nahmen des männlichen Geschlechtes, welche in u und â ausgehen.

Ἐνικῶς. Einfach.

Domnulu,	ὁ κύριος,	der Herr.
(a Domnului,	τοῦ κυρίου,	des Herrn.
(a Domnului,	τῷ κυρίῳ,	dem Herrn.
Domnulu,	τὸν κύριον,	den Herrn.
o Doamne,	ὦ κύριε,	o Herr.
dila Domnulu,	παρὰ τοῦ κυρίου,	von dem Herrn.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

Domnilji,	οἱ κύριοι,	die Herren.
(a Domnilor,	τῶν κυρίων,	der Herren.
(a Domnilor,	τοῖς κυρίοις,	den Herren.
Domnilji,	τοὺς κυρίους,	die Herren.
o Domni,	ὦ κύριοι,	o Herren.
dila Domnilji,	παρὰ τῶν κυρίων,	von den Herren.

Ὅτω κλίνεται. So wird abgeändert:

favrulu,	ὁ σιδηρουργός,	der Eisen Schmidt.
ocljulu,	ὁ ὀφθαλμός,	das Auge.
corbulu,	ὁ κόραξ,	der Raabe.
sapunjálu,	ὁ σαπουντζής,	der Seifensieder.
saijálu,	ὁ ὠρολογάς,	der Uhrmacher.
cafejálu,	ὁ καφετζής,	der Caffeesieder.

Σημειώσεις.

Anmerkungen.

- α'. Ὅταν τὸ ὄνομα καταλήγη εἰς u ἐκφωνούμενον, καὶ 1. Wenn sich der Nahme auf ein hörbares u endiget, und das

προστίθεται τὸ ἄρθρον lu, τότε τὸ u τοῦ ἄρθρου μένει ἀνεκφώνητον. οἶον scamnu, σκαμνί, scamnulu, τὸ σκαμνί, somnu, ὕπνος, somnulu, ὁ ὕπνος, vintu, ἄνεμος, vintulu, ὁ ἄνεμος, preftu, ἱερεὺς, preftulu, ὁ ἱερεὺς.

Geschlechtswort lu hingesezt wird, so bleibt das u des Geschlechtswortes unhörbar. z. B. scamnu, Stuhl, scamnulu, der Stuhl, somnu, Schlaf, somnulu, der Schlaf, vintu, Wind, vintulu, der Wind, preftu, Pfarrer, preftulu, der Pfarrer.

β'. Ἡ κλητικὴ λήγει εἰς e. οἶον corbu, o corbe. Ἐξαιροῦνται τινὰ ἐθνικὰ ὀνόματα, τὰ ὅποια ποιῶσι τὴν κλητικὴν ὁμοίαν τῇ ὀνομαστικῇ. οἶον Nemçu, Γερμανὸς, o Nemçu, ὦ Γερμανὲ, Turcu, Τοῦρκος, o Turcu, ὦ Τούρκε, καὶ ἄλλα τινά.

2. Die fünfte Endung endiget sich auf e z. B. corbu, o corbe, doch ausgenommen einige Volksnahmen, deren die fünfte Endung der ersten gleich ist z. B. Nemçu, o Nemçu, Deutsche, Turcu, o Turcu, Türk. u. a. m.

γ'. Τὰ ὀνόματα ὅπου καταλήγουσιν εἰς u ἀνεκφώνητον, ἀποβάλλουσι τὸ u τῆς ληγούσης, καὶ προσλαμβάνουσι τὸ ἄρθρον lu. οἶον capu, κεφαλὴ, caplu, ἡ κεφαλὴ jocu, παιγνίδι, joclu, τὸ παιγνίδι, frenu, χαλινάρι, frenlu, τὸ χαλινάρι, soçu, σύντροφος, ¹⁾soçlu, ὁ σύντροφος.

3. Die Nahmen, welche auf ein unhörbares u ausgehen, werfen das u der Endsilbe weg, und wird das Geschlechtswort lu angehangen. z. B. capu, Haupt, caplu, das Haupt, jocu, Spiel, joclu, das Spiel, frenu, Zügel, frenlu, der Zügel, soçu, Gefährte, soçlu, der Gefährte.

Ἐνικῶς, Einfach.

callu,	τὸ ἄλογον,	das Pferd.
(a callui,	τοῦ ἀλόγου,	des Pferdes.
(a callui,	τῷ ἀλόγῳ,	dem Pferde.

¹⁾ Greșit pentru: σύντροφος.

callu,	τὸ ἄλογον,	das Pferd.
o calu,	ὦ ἄλογον,	o Pferd.
dila callu,	παρὰ τοῦ ἀλόγου,	von dem Pferde.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

callji,	τὰ ἄλογα,	die Pferde.
(a calljor,	τῶν ἀλόγων,	der Pferde.
(a calljor,	τοῖς ἀλόγοις,	den Pferden.
callji,	τὰ ἄλογα,	die Pferde.
o callji,	ὦ ἄλογα,	o Pferde.
dila callji,	παρὰ τῶν ἀλόγων,	von den Pferden.

Οὕτω κλίνεται. So wird abgeändert:

loclu,	ὁ τόπος,	der Ort.
nuclu,	ἡ καρυδία,	der Nußbaum.
luplu,	ὁ λύκος,	der Wolf.
saclu,	τὸ σακκί,	der Sack.

Σημείωσις.

Anmerkung.

- α'. Ἡ κλιτικὴ εἶναι ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ. οἶον· mutu, βουβός, o mutu, ὦ βουβέ. Ἐξαιροῦνται τινὰ ἐθνικὰ ὀνόματα, τὰ ὅποια ποιοῦσι τὴν κλιτικὴν εἰς e. οἶον· Romanu, Ῥωμάνος, o Romane, ὦ Ῥωμάνε, Vulgaru, Βούλγαρος, o Vulgare, ὦ Βούλγαρε, καὶ ἄλλα τινά.
1. Die fünfte Endung ist der ersten gleich. z. B. mutu, o mutu, stumm. Doch ausgenommen einige Nahmen der Völker, deren die fünfte Endung auf e ausgehen. z. B. Romanu, o Romane, Romaner, Vulgaru, o Vulgare, Bulgar. u. a. m.

Πέμπτη κλίσις.

Fünfte Abänderungsart.

Ἡ πέμπτη κλίσις περιλαμβάνει μόνον ἀρσενικὰ ὀνόματα ἑποῦ καταλήγουσιν εἰς e.

Nach der fünften Abänderungsart gehen bloß männliche Nahmen, die auf e ausgehen.

Ἐνικῶς, Einfach.

fratele,	ὁ ἀδελφός,	der Bruder.
(a fratelui,	τοῦ ἀδελφοῦ,	des Bruders.
(a fratelui,	τῷ ἀδελφῷ,	dem Bruder.
fratele,	τὸν ἀδελφόν,	den Bruder.
o frate,	ὦ ἀδελφε,	o Bruder.
dila fratele,	παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ,	von dem Bruder.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

fracji,	οἱ ἀδελφοί,	die Brüder.
(a fraclor,	τῶν ἀδελφῶν,	der Brüder.
(a fraclor,	ταῖς ἀδελφοῖς,	den Brüdern.
fracji,	τούς ἀδελφούς,	die Brüder.
o fraci, ¹⁾	ὦ ἀδελφοί,	o Brüder.
dila fracji,	παρὰ τῶν ἀδελφῶν,	von den Brüdern.

Ὅτῳ κλίνεται. So wird abgeändert:

jonile,	τὸ παλικάρι,	der Tapfere.
carbunile,	τὸ κάρβουνον,	die Kohle.
canile,	τὸ σκυλί,	der Hund.

Σημείωσις.

Anmerkung.

- α'. Ἡ κλητικὴ εἶναι ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ. οἶον· jone, o jone, cane, o cane.
1. Die Fünfte Endung ist der ersten gleich. z. B. jone, o jone, cane, o cane.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Viertes Kapitel.

Περὶ τοῦ ἀόριστου Ἄρθρου.

Von dem unbestimmten Geschlechtsworte.

Τὸ ἀόριστον ἀρσενικὸν ἄρθρον εἶναι unu, ἕνας, unâ, μία· τὸ οὐδέτερον δὲν εἶναι εἰς ἡμᾶς ἐν χρήσει, ἀλλ' ἀντὶ τοῦτου μεταχειρίζομεθα τὸ θυλυκὸν unâ.

Das unbestimmte männliche Geschlechtswort ist unu, ein; das weibliche unâ, eine; das sächliche ist bei uns nicht üblich, sondern man bedienet sich statt dessen des weiblichen Geschlechtswortes unâ.

¹⁾ Citeste: o fraci (= o frați).

Κλίσις τοῦ ἀορίστου
ἄρθρου.

Abänderung des unbestimmten
Geschlechtswortes.

Ἀρσενικῶς, Männlich.

Ἐνικῶς, Einfach.

unu,	ἕνας,	ein.
(unui,	ἑνός,	eines.
(unui,	ἑνὶ,	einem.
unu,	ἕναν,	einen.
dila unu,	παρ' ἑνός,	von einem.

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

unâ,	μία,	eine.
(uneî,	μιάς,	einer.
(uneî,	μῆ,	einer.
unâ,	μίαν,	eine.
dila unâ,	παρὰ μιάς.	von einer.

Τὸ ἀόριστον ἄρθρον δὲν ἔχει πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἀλλ' εἰάν θέλωμεν, ἐμποροῦμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸ nishte, μερικοί, μερικαί. οἷον vizui nishte barbaci, εἶδα μερικους ἄνδρας, vinerâ nishte muljeri, ἤλθον μερικαὶ γυναῖκες.

Das unbestimmte Geschlechtswort hat keine vielfache Zahl; wollte man aber, so könnte man dazu das nishte wählen. z. B. vizui nishte barbaci, ich habe einige Männer gesehen, vinerâ nishte muljeri, einige Weiber sind gekommen.

Περὶ τῆς κλίσεως τοῦ ἐπιθέτου μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ.

Von der Abänderung des Beywortes mit dem Hauptworte.

Ὅταν θέλῃ τις νὰ κλίνη τὸ ἐπίθετον μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τότε κλίνεται τὸ ἐπίθετον, τὸ

Wenn man das Beywort mit dem Hauptworte zugleich abändern will, so wird das Bey-

ὁποῖον προτάττεται, κατὰ τὸν ἴσον ἢ ἕτερον τρόπον. wort welches vorgelegt wird folgendermaßen abgeändert.

Ἀρσενικῶς, Männlich.

Ἐνικῶς, Einfach.

bunlu omu,	ὁ καλὸς ἄνθρωπος,	der gute Mensch.
(a bunlui omu,	τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου,	des guten Menschen.
(a bunlui omu,	τῷ καλῷ ἀνθρώπῳ,	dem guten Menschen.
bunlu omu,	τὸν καλὸν ἄνθρω- πον,	den guten Menschen.
o bune omu,	ὦ καλὲ ἄνθρωπε,	o guter Mensch.
dila bunlu omu,	παρὰ τοῦ καλοῦ ἀν- θρώπου,	von dem guten Men- schen.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

bunlji oamini,	οἱ καλοὶ ἄνθρωποι,	die guten Menschen.
(a bunlor oamini,	τῶν καλῶν ἀνθρώ- πων,	der guten Menschen.
(a bunlor oamini,	τοῖς καλοῖς ἀνθρώ- ποις,	den guten Menschen.
bunlji oamini,	τοὺς καλοὺς ἀνθρώ- πους,	die guten Menschen.
o buni oamini,	ὦ καλοὶ ἄνθρωποι,	o gute Menschen.
dila bunlji oamini,	παρὰ τῶν καλῶν ἀνθρώπων,	von den guten Men- schen.

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

buna muljere,	ἡ καλὴ γυνή,	das gute Weib.
(a bunilji muljere,	τῆς καλῆς γυναι- κὸς,	des guten Weibes.
(a bunilji muljere,	τῇ καλῇ γυναικί,	dem guten Weibe.
buna muljere,	τὴν καλὴν γυναῖκα,	das gute Weib.

o bunâ muljere,	ὦ καλή γύναι,	o gutes Weib.
dila bunâ muljere,	παρὰ τῆς καλῆς γυ- ναικός,	von dem guten Weibe.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

bunile muljeri,	αἱ καλαὶ γυναῖκες,	die guten Weiber.
(a bunilor muljeri,	τῶν καλῶν γυναι- κῶν,	der guten Weiber.
(a bunilor muljeri,	ταῖς καλαῖς γυναίξι.	den guten Weibern.
bunile muljeri,	τὰς καλὰς γυναῖκας,	die guten Weiber.
o bune muljeri,	ὦ καλαὶ γυναῖκες,	o gute Weiber.
dila bunile muljeri,	παρὰ τῶν καλῶν γυ- ναικῶν,	von den guten Wei- bern.

Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον κλίνονται ὅλα τὰ ἐπίθετα ὅσα προτίθενται τῶν οὐσιαστικῶν.	Nach diesen Muster werden alle Beywörter, die den Haupt- wörtern vorgefetzt werden, ab- geändert.
--	--

Κλίσις τοῦ οὐσιαστικοῦ μετὰ τοῦ ἐπιθέτου.	Abänderung des Hauptwortes vor dem Beyworte.
--	---

Ἀρσενικῶς, Männlich.

Ἐνικῶς, Einfach.

omlu bunu.
(a omlui bunu.
(a omlui bunu.
omlu bunu.
o omu bunu.
dila omlu bunu.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

oaminlji buni.
(a oaminlor buni.
(a oaminlor buni.

oaminlji buni.
o oamini buni.
dila oaminlji buni.

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

muljere¹⁾ bunâ.
(a muljerilji bunâ.
(a muljerilji bunâ.
muljere¹⁾ bunâ.
o muljere bunâ.
dila muljere¹⁾ bunâ.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

muljeri²⁾ bune.
(a muljerlor bune.
(a muljerlor bune.
muljeri²⁾ bune.
o muljeri bune.
dila muljeri²⁾ bune.

Σημειώσεις.

Anmerkung.

- α'. Ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία acelu, ἐκεῖνος, ὅταν συντάσσεται μὲ τὸ ἐπίθετον, τίθεται ἢ μετὰ ἢ πρὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ, καὶ εἰ μὲν μετατίθεται, τότε τὸ οὐσιαστικὸν κλίνεται μὲ τὴν ἀντωνυμίαν. οἷον.
1. Das anzeigende Fürwort, acelu, jener, kann mit dem Beywort entweder nach oder vor dem Hauptworte gesetzt werden. Im ersten Falle wird das Hauptwort mit dem Fürworte mit abgeändert. z. B.

Ἀρσενικῶς, Männlich.

Ἐνικῶς, Einfach.

vicinlu acelu bunu, ὁ καλὸς γείτων, der gute Nachbar.
(a vicinlui acelui, τοῦ καλοῦ γείτονος, des guten Nachbars.
bunu,

¹⁾ De sigur: *muljerea*; ²⁾ de sigur: *muljerite*.

(a vicinlui acelui bu- nu, vicinlu acelu bu- nu,	τῷ καλῷ γείτονι, τὸν καλὸν γείτονα,	dem guten Nachbar. den guten Nachbar.
o vicine acelu bunu, dila vicinlu acelu bu- nu,	ὦ καλὲ γείτον, παρὰ τοῦ καλοῦ γεί- τονος,	o guter Nachbar. von dem guten Nachbar.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

vicinlji acelji buni, (a vicinlor acelor bu- ni, (a vicinlor acelor bu- ni, vicinlji acelji bu- ni, o vicini acelji buni, dila vicinlji acelji bu- ni,	οἱ καλοὶ γείτονες, τῶν καλῶν γειτό- νων, τοῖς καλοῖς γείτοσι, τούς καλοὺς γείτο- νας, ὦ καλοὶ γείτονες, παρὰ τῶν καλῶν γει- τόνων,	die guten Nachbarn. der guten Nachbarn. den guten Nachbarn. die guten Nachbarn. o gute Nachbarn. von den guten Nach- barn.
---	--	--

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

vicina acea bunâ, (a vicinlji aceljei bu- nâ, (a vicinlji aceljei bu- nâ, vicina acea bunâ, o vicinâ acea bunâ, dila vicina acea bu- nâ,	ἡ καλὴ γειτόνισσα, τῆς καλῆς γειτο- νίσσης, τῇ καλῇ γειτονίσσῃ, τὴν καλὴν γειτόνισ- σαν, ὦ καλὴ γειτόνισσα, παρὰ τῆς καλῆς γει- τονίσσης,	die gute Nachbarinn. der guten Nachbarinn. der guten Nachbarinn. die gute Nachbarinn. o gute Nachbarinn. von der guten Nach- barinn.
--	---	--

Πληθυντικῶς, Vielfach.

vicinile acele bu-	αἱ καλὰ γειτόνισσαι,	die guten Nachbar-
ne,		innen.
(a vicinilor acelor bu-	τῶν καλῶν γειτο-	der guten Nachbar-
ne,	νισσῶν,	innen.
(a vicinilor acelor bu-	ταῖς καλαῖς γειτό-	den guten Nachbar-
ne,	νισσαις,	innen.
vicinile acele bune,	τὰς καλὰς γειτόνισ-	die guten Nachbar-
	σας,	innen.
o vicinile acele bu-	ὧ καλὰ γειτόνισσαι,	o gute Nachbarin-
ne,		nen.
dila vicinile acele bu-	παρὰ τῶν καλῶν γεί-	von den guten Nachbar-
ne,	τονισσῶν,	barinnen.

Εἰ δὲ προτίθεται ἡ ἀντωνυμία, τότε μόνον αὐτὴ κλί-
νεταί. π. χ.

Im zweyten Falle, wenn das
Fürwort vorstehet, wird bloß
dieses abgeändert. 3. B.

Ἀρσενικῶς, Männlich.

Ἐνικῶς, Einfach.

acelu bunu vicinu.
(acelui bunu vicinu.
(acelui bunu vicinu.
acelu bunu vicinu.
o acelu bunu vicinu.
dila acelu bunu vicinu.

Πρηνθυντικῶς, Vielfach.

acelji buni vicini.
(acelor buni vicini.
(acelor buni vicini.
acelji buni vicini.
o acelji buni vicini.
dila acelji buni vicini.

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

acea bunâ vicinâ.
 (aceljei bunâ vicinâ.
 (aceljei bunâ vicinâ.
 . acea bunâ vicinâ.
 o acea bunâ vicinâ.
 dila acea bunâ vicinâ.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

acele bune vicine.
 (acelor bune vicine.
 (acelor bune vicine.
 acele bune vicine.
 o acele bune vicine.
 dila acele bune vicine.

- β'. Τὸ ἐπίθετον carecido, πᾶς, 2. Das Beywort carecido, je-
 πᾶσα, πᾶν, μένει, εἰς ὅλον der, jede, jedes, bleibt in der
 τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ἀκλιτον, einfachen Zahl unabänder-
 κᾶν προτίθεται ἢ μετα- lich, es mag dem Rahmen
 τίθεται. vor oder nachgesetzt werden.

Ἐνικῶς, Einfach.

carecido,	πᾶς, πᾶσα, πᾶν,	jeder, jede, jedes.
(a carecido,	παντὸς, πάσης, παν- τὸς,	jedes, jeder, jedes.
(a carecido,	παντὶ, πάσῃ, παντὶ,	jedem, jeder, jedem.
carecido.	πάντα, πᾶσαν, πᾶν,	jeden, jede, jedes.
dila carecido,	παρὰ παντὸς, πά- σης, παντὸς,	vom jedem, jeder, jedem.

Εἰς τὸν πληθυντικὸν ὁμοῦς
κλίνεται οὕτως

In der v. 3. wird es so ab-
geändert:

Πληθυντικῶς, Vielfach.

Ἀρσενικῶς, Männlich.

tuci,	πάντες,	alle.
(a tutulor;	πάντων,	aller.
(a tutulor,	πᾶσι,	allen.
tuci,	πάντας,	alle.
dila tuci,	παρὰ πάντων,	von allen.

Θηλυκῶς, Weiblich.

tute,	πᾶσαι,	alle.
(a tutulor,	πασῶν,	aller.
(a tutulor,	πάσαις,	allen.
tute,	πάσας,	alle.
dila tute,	παρὰ πασῶν,	von allen.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Fünftes Kapitel.

Περὶ τοῦ γένους τῶν ὀ-
νομάτων.

Von dem Geschlechte der Haupt-
wörter.

Εἴρηται ἀνωτέρω ὅτι τὰ γένη
τῶν ὀνομάτων εἶναι μόνον δύο,
δηλ. ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν.
οὐδέτερον δὲν ἔχομεν, καὶ ἀντὶ
τούτου μεταχειριζόμεθα τὸ
θηλυκὸν γένος. οἶον aista nu
sta in puterea mea, τοῦτο δὲν
στέκεται εἰς τὴν ἐξουσίαν μου,
spune lji, câ se fece acea ci
vru, εἰπέ αὐτῷ ὅτι ἔγινεν ἐ-
κεῖνο ὅπου ἤθελε.

Es ist oben gesagt worden,
daß es nur zwei Geschlechter
gibt: das männliche und weib-
liche; sächliches giebt es nicht,
und statt dessen bedient man
sich des weiblichen Geschlechtes.
z. B. aista nu sta in puterea mea,
dieses stehet nicht in meiner
Macht, spune lji, câ se fece
acea ci vru, sagt ihm, daß es
geschehen ist, was er wollte.

Οἱ κανόνες τοὺς ὁποίους
δύναται τις νὰ παραδώσῃ εἰς διὰ-

Die Regeln, welche man zur
Unterscheidung der Geschlechter

κρισιν τῶν γενῶν τῶν ὀνομά-
των, εἶναι οἱ ἀκόλουθοι.

der Hauptwörter angeben kann,
sind folgende.

Α'. Γένους ἀρσενικοῦ
εἶναι·

A. Männlichen Geschlechtes
sind:

Ἔλα τὰ ὀνόματα ὅπου κα-
ταλήγουσιν εἰς u. οἶον capu,
κεφαλή, fumu, καπνός, lupu,
λύκος, nucu, καρδιά, osu, κόκ-
κάλον, picuraru, ποιμήν, sacu,
σακκί, trupu, σῶμα, ursu, ἀρ-
κούδα, sinu, κόλπος κτλ.

Alle Nahmen, welche auf u
ausgehen. z. B. capu, Kopf,
fumu, Rauch, lupu, Wolf, nucu,
Nußbaum, osu, Bein, picuraru,
Hirte, sacu, Sack, trupu, Kör-
per, ursu, Bär, sinu, Busen, κ.

Β'. Γένους θηλυκοῦ
εἶναι·

B. Weiblichen Geschlechtes
sind:

Ἔλα τὰ ὀνόματα ὅπου κα-
ταλήγουσιν εἰς â καὶ e. οἶον
doamnâ, κυρία, spumâ, ἀφρός.
porumbâ, περιστέρα, pulbere,
κονιορτός, parte, μέρος, vulpe,
ἀλώπηξ, κτ. Ἐξαιροῦνται tatâ,
πατήρ, lalâ, θεός, Papa, Πά-
πας, Luca, Λουκάς καὶ ἄλλα
τινὰ τὰ ὅποια εἰσὶ γένους ἀρ-
σενικοῦ.

Alle Nahmen, die auf â und
e ausgehen. z. B. doamnâ,
Frau, spumâ, Schaum, po-
rumbâ, Taube, pulbere, Staub,
parte, Theil, vulpe, Fuchs,
u. s. f. Ausgenommen, tatâ,
Vater, lalâ, Väter, Papâ, Papst,
Luca, Lukas, u. a. m. die des
männlichen Geschlechtes sind.

Ἐδῶ ἀνήκουσι καὶ ἄλλα τινὰ
ὀνόματα, τὰ ὅποια ὅμως δὲν
δύναται νὰ ἀναφέρωνται εἰς
τὸν κανόνα. οἶον carbune, κάρ-
βουνον, cane, σκυλί, dinte, ὀ-
δόντι, ἵονε, παλικάρι, ljepure,
λαγός, lapte, γάλα, soare, ἥλιος.

Dazu kommen noch einige
Nahmen, die sich aber nicht
unter Regel bringen lassen. z.
B. carbune, Kohle, cane, Hund,
dinte, Zahn, ἵονε, Tapfer,
ljepure, Hase, lapte, Milch,
soare, Sonne.

Σημείωσις.

α'. Τὰ ἐπίθετα ὁποῦ καταλήγουσιν εἰς ε, μένουσι καὶ εἰς τὰ δύο γένη ἀμετάβλητα. οἶον: mare omu, μέγας ἄνθρωπος, mare casâ, μέγαν ὀσπύριον, supcire lemmu, ψιλὸν ξύλον, supcire veargâ, ψιλὴ βέργα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ε'.

Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ὀνομαστικῆς πληθυντικῆς ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς ἐνικῆς τῶν οὔσιαστικῶν ὀνομάτων.

Ἐπειδὴ καὶ ἡ ὀνομαστικὴ πληθυντικὴ τῶν οὔσιαστικῶν ὀνομάτων καταλήγει διαφόρως, διὰ τοῦτο δὲν δύναται τινὰς κατὰ τὸ παρὸν νὰ προσδιορίσῃ κανόνας, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸ μάθῃ τις ἐκ τῆς συνομιλίας.

Περὶ τῆς ὀνομαστικῆς πληθυντικῆς τῶν ἐπιθέτων ὀνομάτων.

Ὅλα τὰ ἀρσενικὰ ἐπίθετα ὁποῦ καταλήγουσιν εἰς u, τρέπουσιν ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ τὸ u εἰς i. οἶον: bunu, καλὸς, buni, καλοὶ, reu, κακὸς, rei, κακοὶ roshu, κόκκινος, roshi, κόκκινοι, tineru, νέος, tineri, νέοι, grosu, χονδρὸς, groshi, χονδροὶ, mencesunosu, ψευδὴς mencesunoshi, ψευδεῖς, κτ.

Anmerkung.

1. Diejenigen Beywörter, die sich auf e endigen, bleiben in beyden Geschlechtern unveränderlich. z. B. mare omu, großer Mensch, mare casâ, großes Haus, supcire lemmu, dünnes Holz, supcire veargâ, dünnes Stäbchen.

Sechstes Kapitel.

Von der Bildung der ersten vielfachen Endung aus der ersten einfachen der Hauptwörter.

Da die erste Endung v. 3. der Hauptwörter sich verschieden endiget, so kann man für jezo keine Regel festsetzen, sondern man muß es durch den Sprachgebrauch erlernen.

Von der ersten Endung v. 3. der Beywörter.

Alle männliche Beywörter, welche sich auf u endigen, verändern das u in der v. 3. in i. z. B. bunu, buni, gut, reu, rei, böß, roshu, roshi, roth, tineru, tineri, jung, grosu, groshi, dick, mencesunosu, mencesunoshi, lüghaft, ꝛc.

Ὅλα τὰ θηλυκὰ ἐπίθετα ὁποῦ καταλήγουσιν εἰς ἄ, τρέπουσι τὸ ἄ. ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ εἰς e. οἶον bunâ, καλή, bune, καλαί. tinerâ, νέα, tinere, νέαι, mushatâ, ἦ formosâ, ὠραία, mushate, formose, ὠραίαι, avutâ, πλουσία, avute, πλούσιαι, oarbâ, τυφλή, oarbe, τυφλαί. Ἐξαιροῦνται ἐκείνα, ὁποῦ λήγουσιν εἰς gâ, τὰ ὅποια κάμνουσι τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν εἰς u¹). οἶον largâ, φαρδεῖα, larzi, φαρδεῖαι, lungâ, μακρεῖα, lunzi, μακρεῖαι, κτ.

Τὰ εἰς o λήγοντα ἐπίθετα τρέπουσι τὸ o εἰς le. οἶον rao, κακή, rale, κακαί, nao, καινούρια, nale, καινούριαι, greao, βαρεῖα, greale, βαρεῖαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τινῶν θηλυκῶν ὀνομάτων ἐξ ἀρσενικῶν.

Ὅλα τὰ ἀρσενικὰ ἐπίθετα ὁποῦ καταλήγουσιν εἰς u μὴ καθαρὸν, διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ u εἰς ἄ γίνονται θηλυκά. οἶον vrutu, ἀγαπητὸς, vrutâ, ἀγαπητῆ, lavdatu, ἐπαινετὸς, lavdatâ, ἐπαινετῆ, somnurosu, somnuroasâ, ὑπνώδης, acru, ξυγός, acrâ, ξυγῆ, raru, σπά-

Alle weibliche Beiwörter, welche sich auf ἄ endigen, verändern das ἄ in der v. Z. in e. z. B. bunâ, bune, gut, tinerâ, tinere, jung, mushatâ, oder formosâ, mushate, oder formose, schön, avutâ, avute, reich, oarbâ, oarbe, blind. Ausgenommen die auf gâ ausgehen, diese haben in der v. Z. ein i. z. B. largâ, larzi, breit, lungâ, lunzi, lang zc.

Die auf o ausgehende Beiwörter verändern das o in le. z. B. rao, rale, böse, nao, nale, neu, greao, greale, schwer.

Siebentes Kapitel.

Von der Bildung einiger weiblicher Nahmen, aus dem männlichen Geschlechte.

Alle männliche Beiwörter, welche auf impurum u ausgehen, verändern um weiblich zu werden das u in ἄ, z. B. vrutu, vrutâ, geliebt, lavdatu, lavdatâ, gelobt, somnurosu, somnuroasâ, schläfrig, acru, acrâ, fauer, raru, rarâ, selten, sannitosu,²) sanitoasâ,

1) Eroare pentru : i; 2) ceteste: sanitosu.

νιος, rarâ, σπανία, sanitosu, sanitoasâ, υγιής. εἰ δὲ καταλήγη εἰς u καθαρόν, τότε τρέπεται τὸ u εἰς o. οἶον nou, καινούριος, nao, καινούρια, greu, βαρὺς, greao, βαρεία, reu, κακός, rao, κακή. Ἐξαιρούνται τὰ πρὸ τοῦ u, i ἔχοντα, τὰ ὅποια κάμνουσι τὸ θηλυκὸν εἰς e. οἶον jiu, ζωντανός, jie, ζωντανή, veclju, παλαιός, veclje, παλαιά.

Τὰ ὀνόματα ὅπου σημαίνουν ἀξίαν, τέχνην, ἢ ἄλλο ὀποιονδήποτε ἐπάγγελμα ποιοῦσι τὸ θηλυκὸν εἰς oanje. οἶον amire, βασιλεὺς, amireroanje, βασίλισσα, pashâ, πασιᾶς, pashoanje, ἢ γυνὴ τοῦ πασιᾶ, sapunjâ, σαπουντζής, sapunjoanje, 1) ἢ γυνὴ τοῦ σαπουντζή, saijâ, ὀρολογᾶς, saijoanje, ἢ γυνὴ τοῦ ὀρολογᾶ, boiajâ,μποιατζής, boiajoanje, ἢ γυνὴ τοῦ μποιατζή, cafejâ, καφετζής, cafejoanje, 2) ἢ γυνὴ τοῦ καφετζή ἀπὸ τοῦ preftu, παπᾶς, γίνεται prefteasâ, παπαδία, calugeru, καλόγηρος, calgericâ, καλογραία, καὶ ἄλλα τινά.

Εὐρίσκονται τινὰ ὀνόματα τῶν ζώων, ἀπὸ τὰ ὅποια δὲν γίνονται θηλυκὰ διὰ τῆς μεταβολῆς τῶν ἀρσενικῶν καταλήξεων, ἀλλὰ μὲ ἰδίας ὀνομασίας διακρίνονται τὰ γένη

gesund, endiget sich aber auf purum u, so wird das u in o verwandelt. z. B. nou, nao, neu, greu, greao, schwer, reu, rao, böß. Doch ausgenommen, welche vor u, i haben, diese verwandeln das u in e. z. B. jiu, jie, lebendig, veclju, veclje, alt.

Die Rahmen, welche eine Würde, Kunst, oder was immer für ein Gewerbe anzeigen, endigen sich im weiblichen auf oanje, z. B. amire, Kaiser, amireroanje, Kaiserinn, pashâ, Pascha, pashoanje, des Paschas, Weib, sapunjâ, Seifenjieder, sapunjoanje, Seifenjiederinn, saijâ, Uhrmacher, saijoane, Uhrmacherinn, boiajâ, Färber, boiajoanje, Färberinn, cafejâ, Kafeejieder, cafejoanje, Kafeejiederinn; aus preftu, Priester, wird prefteasâ, Priestrinn, calugeru, Mönch, calgericâ, Klosterfrau, u. a. m.

Es giebt einige Rahmen der Thiere, welche durch die Veränderung der männlichen Endsilbe nicht weiblich werden, sondern die Geschlechter derselben werden durch eigene Rah-

1) In text greşit: saprujoanje; 2) ceteşte: cafejoanje.

αὐτῶν, οἶον· barbatu, ἀνὴρ, muljere, γυνή, tatá, πατήρ, mumá, μήτηρ, hilju, υἶος, hilje, θυγάτηρ, calu, ἄλογον, japá, φοράδα, tavru, ἢ bicu, ταῦρος, vacá, ἀγελάδα, capu, τράγος, caprá, αἶγα, berbecu, κριάρι, oae, πρόβατον, cucotu, πετεινός, galjiná, ὄρνιθα, macsocu, γάτος, catushá, γάτα.

men angezeigt. z. B. barbatu, Mann, muljere, Weib, tatá, Vater, mumá, Mutter, hilju, Sohn, hilje, Tochter, calu, Pferd, japá, Stute, tavru, oder bicu, Stier, vacá, Kuh, capu, Bock, caprá, Ziege, berbecu, Widder, oae, Schaaf, cucotu, Hahn, galjiná, Henne, macsocu, Kater, catushá, Katze.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Achttes Kapitel.

Περὶ τῆς συγκρίσεως τῶν ἐπιθέτων.

Von der Steigerung der Beywörter.

Τὸ συγκριτικὸν ὄνομα γίνεταί ἐκ τῶν ἐπιθέτων προσθέσει τοῦ μορίου ma, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν προσθέσει τοῦ μορίου cama. οἶον

Der Comparativ wird durch die Hinzusetzung der Partikel ma, und der Superlativ durch die Hinzusetzung, cama, gemacht. z. B.

Θετικὸς, Positiv.

bunu, καλὸς, gut.

Συγκριτικὸς, Comparativ.¹⁾

ma bunu, καλλίτερος, besser.

Ὑπερθετικὸς, Superlativ.

cama bunu, καλώτατος, beste.

lungu, μακρὸς, lang.
ma lungu, μακρότερος, länger.
cama lungu, μακρότατος, längste.

grosu, χονδρὸς, dick.
ma grosu, χονδρότερος, dicker.
cama grosu, χονδρότατος, dickste.

¹⁾ Citește: Comparativ.

mare,
ma mare,
cama mare,

μεγάλος,
μεγαλείτερος,
μεγαλώτατος,

groß.
größer.
größte.

dulce,
ma dulce,
cama dulce,

γλυκός,
γλυκύτερος,
γλυκύτατος,

süß.
süßer.
süßte.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Neuntes Kapitel.

Περὶ τῶν ἀριθμητικῶν ὀνο-
μάτων.

Von den Zahlwörtern.

Τὰ ἀριθμητικὰ ὀνόματα διαι-
ροῦνται τριχῶς εἰς Ἀπολελυ-
μένα, εἰς Τακτικά καὶ εἰς Ἀ-
ναλογικά.

Die Zahlwörter sind dreyer-
ley, 1. Grundzahlen, 2. Ord-
nungszahlen, 3. Verbielfälti-
gungszahlen.

Ἀπολελυμένα εἶναι·

Grundzahlen sind:

unu, unâ,	1.	jinjici,	20.
doi, dau,	2.	treizâci,	30.
trei,	3.	patruzâci,	40.
patru,	4.	cinzâci,	50.
cinci,	5.	shaizâci,	60.
shase,	6.	shaptezâci,	70.
shapte,	7.	optuzâci,	80.
optu,	8.	nauzâci,	90.
nau,	9.	unâ sutâ,	100.
zace,	10.	dao sute,	200.
unsprezace,	11.	trei sute,	300.
daosprezace,	12.	patru sute,	400.
treisprezace,	13.	cinci sute,	500.
patrusprezace,	14.	unâ nilje,	1000.
cincisprezace,	15.	dao nilji,	2000.
shasprezace,	16.	trei nilji,	3000.
shaptesprezace,	17.	zace nilji,	10000.
optusprezace,	18.	unâ sutâ di nilji,	100000.
nausprezace,	19.	unâ milione,	1000000.

Οἱ ἀπολελυμένοι ἀριθμοὶ κλί-
νονται κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Die Grundzahlen werden
folgendermassen abgeändert.

Unu, unâ, κλίνονται ὡς τὸ
ἀόριστον ἄρθρον.

Unu, unâ wird wie das un-
bestimmte Geschlechtswort ab-
geändert.

Doi, dao, κλίνονται οὕτως:

Doi, dao wird so abgeän-
dert:

Πληθυντικῶς, Vielfach.

doilji, daole,	οἱ καὶ αἱ τὰ δύο,	die zwey.
(a doilor, daolor,	τῶν δύο — —	der zwey.
(a doilor, daolor,	τοῖς καὶ ταῖς καὶ τοῖς δυσί,	den zweyen.
doilji, daole,	τοὺς καὶ τὰς καὶ τὰ δύω,	die zwey.
dila doilji, daole,	παρὰ τῶν δύο —	von den zweyen.

Οὕτω κλίνεται: So wird abgeändert:

treilji,	treile.
patrulji,	patrule.
cincilji,	cincile.
shaselji,	shasele.
shaptelji,	shaptele.
optulji,	optule.
naulji,	naule.
zaelji,	zacele.

&c.

Σημείωσις.

Anmerkung.

- α'. Ἐρρέθη ἀνωτέρω, ὅτι καὶ οἱ λοιποὶ ἀπολελυμένοι ἀριθμοὶ κλίνονται ὡς τὸ unu, unâ, ἀλλ' ἐμπορεῖ νὰ προτεθῇ εἰς τὸ ἀρσενικὸν ἢ ἀνω-
νυμία acelji, ἐκεῖνοι, καὶ εἰς τὸ θηλυκὸν acele,
1. Es ist oben gesagt worden, daß auch die übrigen Grundzahlen so wie unu, unâ abgeändert werden, aber man kann dem männlichen Geschlechte das Fürwort acelji, dieselben, und dem weiblichen ace-

ἐκεῖναι, καὶ τότε τὸ ἀριθμητικὸν μένει ἀκλιτὸν. οἷον

le, dieselben, vorsetzen, und alsdann bleibt das Zahlwort unabänderlich. 3. B.

Ἀρσενικῶς, Männlich. Ἐηλυκῶς, Weiblich.

acelji doi,
(acelor doi
(acelor doi
acelji doi,
dila acelji doi,

acele dao.
(acelor dao.
(acelor dao.
acele dao.
dila acele dao.

Ὅστω κλίνεται. So wird abgeändert:

acelji trei,	acele trei.
acelji patru,	acele patru.
acelji cincii,	acele cincii.

&c.

Τὰ τακτικὰ κλίνονται ὡς τὰ ἄλλα ἐπίθετα.

Die Ordnungszahlen werden wie die Beiwörter abgeändert.

a intenea primlu,	a intenea, prima,	πρῶτος, η, ον.	der die das erste
a doilea,	a daoa,	δεύτερος, α, ον.	zweyte.
a treilea,	a treia,	τρίτος, η, ον.	ditte.
a patrulea,	a patrua,	τέταρτος, η, ον.	vierte.
a cincilea,	a cincia,	πέμπτος, η, ον.	fünfte.
a shaselea,	a shasea,	ἕκτος, η, ον.	sechste.
a shaptelea,	a shaptea,	ἑβδόμος, η, ον.	siebente.
a optulea,	a optua,	ὄγδοος, η, ον.	achte.
a naulea,	a naua,	ἕνατος, η, ον.	neunte.
a zacelea,	a zacea,	δέκατος, η, ον.	zehnte.
a unsprezaçlea,	a unsprezacea,	ένδέκατος, η, ον.	eilfte.
a doisprezaçlea,	a doisprezacea,	δωδέκατος, η, ον.	zwölftte.
a jinjiçlea,	a jinjicea,	εἰκοστός, η, ον.	zwanzigste.

a treizăcilea,	a treizăcea,	τριακοστός, η, ον.	dreißigste.
a patruzăcilea,	a patruzăcea,	τεσσαρακοστός, η, ον.	vierzigste.
a cinzăcilea,	a cinzăcea,	πεντηκοστός, η, ον.	fünzigste.
	&c.	κ. τ. λ.	u. s. w.

Τὰ ἀναλογικὰ κλίνονται ὁμοίως ὡσπερ τὰ ἐπίθετα.

Die Verbielfältigungszahlen werden auch wie die Beywörter abgeändert.

simpļu,	simplâ,	ἁπλοῦς, η, ουν,	einfach, einfache, einfaches.
indoitu,	indoitâ,	διπλοῦς, η, ουν,	zweifach, che, ches.
intreitu,	intreitâ,	τριπλοῦς, η, ουν,	dreifach, che, ches.
inpatratu,	inpatratâ,	τετραπλοῦς, η, ουν,	vierfach, che, ches.
incincitu,	incincitâ,	πενταπλοῦς, η, ουν,	fünffach, che, ches.
inshasitu,	inshasitâ,	ἑξαπλοῦς, η, ουν,	sechsfach, che, ches.
inshaptitu,	inshaptitâ,	ἑπταπλοῦς, η, ουν,	siebenfach, che, ches.

Ὅσον διὰ τὰ ἄλλα λέγομεν

Was die andern anbelangt, sagt man:

nica unâ oarâ ahtantu,	ἁκόμι μίαν φοράν τόσον,	noch einmahl so viel.
optu ori ahtantu,	ὀκτώ φοραῖς τόσον,	achtmahl so viel.
nau ori ahtantu,	ἑννέα φοραῖς τόσον,	neunmahl so viel.
zace ori ahtantu,	δέκα φοραῖς τόσον,	zehnmahl so viel.
unsprezace di ori ahtantu,	ἑνδεκα φοραῖς τόσον,	eilfmahl so viel.
doisprezace di ori ahtantu,	δώδεκα φοραῖς τόσον,	zwölfmahl so viel.
jinjici ori ahtantu,	εἴκοσι φοραῖς τόσον,	zwanzigmahl so viel.
treizăci di ori ahtantu,	τριάντα φοραῖς τόσον,	dreißigmahl so viel.
patruzăci di ori ahtantu,	σαράντα φοραῖς τόσον,	vierzigmahl so viel.

cinzâci di ori ah-	πενήντα φοραῖς τό-	fünfzigmahl so viel.
tantu,	σον,	
unâ oarâ unâ è unâ,	μία ἢ μία μία,	einmahl eins ist eins.
dau ori patru suntu	δύω τέσσαρες ὀκτώ,	zehmahl vier sind acht.
optu,		
câte unâ unâ,	ἀπὸ ἓνα ἓνα,	einzeln.
câte unâ sutâ,	ἀπὸ ἑκατὸν,	hundertweis.

Πρὸς τούτους ἔχομεν καὶ ἀόριστα ἀριθμητικὰ ὀνόματα. Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς: altu, ἄλλος, tuci, ὅλοι, mulci, πολλοὶ. pucini, ὀλίγοι, amendoi, ἀμφοτέροι, nescânci, μέρικοι.

Wir haben nebst diesen auch unbestimmte Zahlwörter, und sind folgende: altu, ein anderer, tuci, alle, mulci, viele, pucini, wenige, amendoi, beyde, nescânci, einige.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Zehntes Kapitel.

Περὶ Ἀντωνυμιῶν.

Von den Fürwörtern.

Αἱ ἀντωνυμίαι¹⁾ διαίρουνται ἕξαχῶς· α'. Προσωπικαί, β'. Κτητικαί, γ'. Δεικτικαί, δ'. Ἐρωτηματικαί, ε'. Ἀναφορικαί, ζ'. καὶ Ἀόριστοι.

Es giebt sechserley Fürwörter: 1. persönliche, 2. zueignende, 3. anzeigende, 4. fragende, 5. beziehende, 6. und uneigentliche.

Περὶ τῆς κλίσεως τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν.

Von der Abänderung der persönlichen Fürwörter.

Α'. Προσώπου. I. Person.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu,	ἐγὼ,	ich.
a njui,	μοῦ,	meiner.
a njia, nji,	μοί,	mir.
mine, me,	ἐμένα, με,	mich.
dila mine,	παρ' ἐμοῦ,	von mir.

¹⁾ Citeşte: ἀντωνυμίαι.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi,	ἡμεῖς,	wir.
a nostror,	ἡμῶν,	unſer.
a nao, nâ,	ἡμῖν,	unſ.
noi, nâ,	ἡμᾶς,	unſ.
dila noi,	παρ' ἡμῶν,	von unſ.

Β'. Προσώπου. II. Perſon.

Ἐνικῶς, Einfach.

tu,	σὺ,	du.
a tui,	σοῦ,	deiner.
a cea, ce,	σεῖ,	dir.
tine, te,	ἐσένα, σέ,	dich.
dila tine,	παρὰ σοῦ,	von dir.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

voi,	ὑμεῖς (ὑσεῖς)	ihr.
a voſtror,	ὑμῶν,	euer.
a vao, vâ,	ὑμῖν,	euch.
voi, vâ,	ὑμᾶς,	euch.
dila voi,	παρ' ὑμῶν,	von euch.

Γ'. Προσώπου. III. Perſon.

Ἐνικῶς, Einfach.

elu,	αὐτός,	er.
(a lui,	αὐτοῦ,	ſeiner.
(a lui, lji,	αὐτῷ,	ihm.
elu, lu,	αὐτόν,	ihn.
dila elu,	παρ' αὐτοῦ,	von ihm.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

elji,	αὐτοὶ,	ſie.
(a lor,	αὐτῶν,	ihrer.
(a lor, lâ,	αὐτοῖς,	ihnem.

elji, lji,
dila elji,

αὐτοῦς,
παρ' αὐτῶν,

sie.
von ihnen.

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

ia,
(a ljei,
(a ljei, lji,
ia, u,
dila ia,

αὐτή,
αὐτῆς,
αὐτῆ,
αὐτῆν,
παρ' αὐτῆς,

sie.
ihrer.
ihr.
sie.
von ihr.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

ele,
(a lor,
(a lor, lâ,
ele, le,
dila ele,

αὐταί,
αὐτῶν,
αὐταῖς,
αὐτάς,
παρ' αὐτῶν,

sie.
ihrer.
ihnen.
sie.
von ihnen.

Ἐνταῦτα ἀνήκει καὶ ἡ ἀν-
τίστροφος ἀντωνυμία, ἡ ὁποία
δὲν ἔχει ὀνομαστικὴν.

Hierher gehört auch das zu-
rückführende Fürwort, welches
keine erste Endung hat.

Ἀρσενικῶς καὶ Θηλυκῶς, Männlich und Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

(shâ,
(shâ,
se,
di nâsu, nâsâ,

ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς,
ἑαυτῶ, ἑαυτῆ,
ἑαυτὸν, ἑαυτῆν,
παρ' ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς,

seiner.
sich.
sich.
von sich.

Καὶ Πληθυντικῶς, Und Vielfach.

di nâshi, nâse,

παρ' ἑαυτῶν,

von sich.

Περὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυ-
μιῶν.

Von den zueignenden Für-
wörtern.

Ἀρσενικῶς, Männlich.

Ἐνικῶς, Einfach.

ameu, ηju,	ὁ ἐμὸς, (ὁ ἐδικὸς μου)	mein.
(ameui,	τοῦ ἐμοῦ,	meines.
(ameui,	τῷ ἐμῷ,	meinem.
ameu,	τὸν ἐμὸν,	meinen.
dila ameu,	παρὰ τοῦ ἐμοῦ,	von meinem.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

amei,	οἱ ἐμοί,	meine.
(ameor,	τῶν ἐμῶν,	meiner.
(ameor,	τοῖς ἐμοῖς,	meinen.
amei,	τοὺς ἐμοῦς,	meine.
dila amei,	παρὰ τῶν ἐμῶν,	von meinen.

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

amea, mea,	ἡ ἐμή, (ἡ ἐδική μου)	meine.
(ameai,	τῆς ἐμῆς,	meiner.
(ameai,	τῇ ἐμῇ,	meiner.
amea,	τὴν ἐμήν,	meine.
dila amea,	παρὰ τῆς ἐμῆς,	von meiner.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

amele,	αἱ ἐμαί,	meine.
(amelor,	τῶν ἐμῶν,	meiner.
(amelor,	ταῖς ἐμαῖς,	meinen.
amele,	τὰς ἐμάς,	meine.
dila amele,	παρὰ τῶν ἐμῶν,	von meinen.

Ἀρσενικῶς, Männlich.

Ἐνικῶς, Einfach.

ateu, tu,	ὁ σός, (ὁ ἐδικός σου)	dein.
(ateui,	τοῦ σοῦ,	deines.
(ateui,	τῷ σοῦ,	deinem.
ateu,	τὸν σόν,	deinen.
dila ateu,	παρὰ τοῦ σοῦ,	von deinem.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

atei,	οἱ σοί,	deine.
(ateor,	τῶν σῶν,	deiner.
(ateor,	τοῖς σοῖς,	deinen.
atei,	τοὺς σοὺς,	deine.
dila atei,	παρὰ τῶν σῶν.	von deinen.

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

ata, ta,	ἡ σή, (ἡ ἐδική σε)	deine.
(atei, tai,	τῆς σῆς,	deiner.
(atei, tai,	τῇ σοῖ,	deiner.
ata, ta,	τήν σήν,	deine.
dila ata, ta,	παρὰ τῆς, σῆς,	von deiner.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

atale,	αἱ σοί,	deine.
(ateor,	τῶν σῶν,	deiner.
(ateor,	ταῖς σοῖς,	deinen.
atale,	τάς σάς,	deine.
dila atale,	παρὰ τῶν σῶν,	von deinen.

Ἀρσενικῶς, Männlich.

Ἐνικῶς, Einfach.

su,	ὁ ἐδικός του.	sein.
(a sui,	τοῦ ἐδικοῦ του,	seines.
(a sui,	τῷ ἐδικῷ του,	seinem.

su,	τὸν ἐδικόν του,	jeinen.
dila su,	παρὰ τοῦ ἐδικού του,	von jeinem.

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

sa,	ἡ ἐδική του,	jeine.
(a sai,	τῆς ἐδικῆς του,	jeiner.
(a sai,	τῇ ἐδικῇ του,	jeiner.
sa,	τὴν ἐδικὴν του,	jeine.
dila sa,	παρὰ τῆς ἐδικῆς του,	von jeiner.

Σημείωσις,

Anmerkung.

- α'. Τὸ su καὶ sa, πληθυντικὸν ἀριθμὸν δὲν ἔχουσιν, ἀλλὰ μεταχειρίζομεθα τὴν γενικὴν πληθυντικὴν τοῦ γ'. προσώπου προσωπικῆς ἀντωνυμίας alor, τὸ ὁποῖον ὅμως μένει ἀκλιτὸν εἰς ὅλον τὸν ἀριθμὸν.
1. Das su und sa, haben keine vielfache Zahl, jedoch bedient man sich der zweyten Endung v. 3. dritten Person persönlichen Fürwortes alor, welche aber durch die ganze Zahl unverändert bleibt.

Ἀρσενικῶς, Männlich.

Ἐνικῶς, Einfach.

anostru,	ὁ ἡμέτερος, (ὁ ἐδικός μας),	unser.
(anostrui,	τοῦ ἡμετέρου	unseres.
(anostrui,	τῷ ἡμετέρῳ,	unserem.
anostru,	τὸν ἡμέτερον,	unsern.
dila anostu,	παρὰ τοῦ ἡμετέρου,	von unserm.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

anoshtri,	οἱ ἡμέτεροι.	unsere.
(anostror,	τῶν ἡμετέρων,	unserer.
(anostror,	τοῖς ἡμετέροις,	unseren.

anoshtri, dila anoshtri,	τοὺς ἡμετέρους, παρὰ τῶν ἡμετέρων,	unſere. von unſern.
-----------------------------	---------------------------------------	------------------------

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

anostra, (anostrei, (anostrei, anostra, dila anostra,	ἡ ἡμέτερα, (ἡ ἐδική μας), τῆς ἡμετέρας, τῇ ἡμετέρᾳ, τὴν ἡμετέραν, παρὰ τῆς ἡμετέρας,	unſere. unſerer. unſerer. unſere. von unſerer.
---	---	--

Πληθυντικῶς, Vielfach.

anostre, (anostror, (anostror, anostre, dila anostre,	αἱ ἡμέτεραι, τῶν ἡμετέρων, ταῖς ἡμετέραις, τὰς ἡμετέρας, παρὰ τῶν ἡμετέρων,	unſere. unſerer. unſeren. unſere. von unſern.
---	---	---

Ἄρσενικῶς, Männlich.

Ἐνικῶς, Einfach.

avostru, (avostrui, (avostrui, avostru, dila avostru,	ὁ ἕμέτερος, (ὁ ἐδικός σας), τοῦ ἕμέτερου, τῷ ἕμέτερω, τὸν ἕμέτερον, παρὰ τοῦ ἕμέτερου,	euer. eueres. euerem. eueren. von euerem.
---	---	---

Πληθυντικῶς, Vielfach.

avoshtri, (avostror, (avostror,	οἱ ἕμέτεροι, τῶν ἕμετέρων, τοῖς ἕμετέροις,	euer. euerer. eueren.
---------------------------------------	--	-----------------------------

avoshtri,	τοὺς ὑμετέρους,	euerē.
dila avoshtri,	παρὰ τῶν ὑμετέρων,	von euren.

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

avostra,	ἡ ὑμέτερα, (ἡ ἐδική σας),	euerē.
(avostrei,	τῆς ὑμέτερας,	euerer.
(avostrei,	τῇ ὑμέτερα,	euerer.
avostra,	τὴν ὑμέτεραν,	euerē.
dila avostra,	παρὰ τῆς ὑμέτερας,	von euerer.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

avostre,	αἱ ὑμέτεραι,	eure.
(avostror,	τῶν ὑμετέρων,	euerer.
(avostror,	ταῖς ὑμέτεραις,	euren.
avostre,	τάς ὑμέτερας,	euerē.
dila avostre,	παρὰ τῶν ὑμετέρων,	von euren.

Περὶ τῶν δεικτικῶν ἀνω-
νυμῶν.

Von den anzeigenden Für-
wörtern.

Ἀρσενικῶς, Männlich.

Ἐνικῶς, Einfach.

aistu,	οὗτος,	dieser.
(aistui,	τούτου,	dieses.
(aistui,	τούτω,	diesem.
aistui,	τούτον,	diesen.
dila aistu,	παρὰ τούτου,	von diesem.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

aishci,	οὗτοι,	diese.
(aistor,	τούτων,	dieser.
(aistor,	τούτοις,	diesen.

aishci,	τούτους,	diese.
dila aishci,	παρὰ τούτων.	von diesen.

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

aista,	αὕτη,	diese.
(aistei,	ταύτης,	dieser.
(aistei,	ταύτη,	dieser.
aista,	ταύτην,	diese.
dila aista,	παρὰ ταύτης,	von dieser.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

aiste,	αὗται,	diese.
(aistor,	τούτων,	dieser.
(aistor,	ταύταις,	diesen.
aiste,	ταύτας,	diese,
dila aiste,	παρὰ τούτων,	von diesen.

Σημείωσις,

Anmerkung.

- ά. Τινὲς λέγουσι καὶ acestu, 1. Manche sagen auch acestu
 acestu, καὶ κλίνεται ὡς τὸ acestu, und wird als aistu,
 aistu, abgeändert.

Ἀρσενικῶς, Männlich.

Ἐνικῶς, Einfach.

acelu,	ἐκεῖνος,	derselbe.
(acelui,	ἐκεῖνου,	desj selben.
(acelui,	ἐκεῖνῳ,	demselben.
acelu,	ἐκεῖνον,	denj selben.
dila acelu,	παρ' ἐκεῖνου,	von demj selben.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

acelji,	ἐκεῖνοι,	dieselben.
(acelor,	ἐκεῖνων,	derj selben.
(acelor,	ἐκεῖνοις,	denj selben.

acelji,	ἐκείνους,	dieselben.
dila acelji,	παρ' ἐκείνων,	von denselben.

Θηλυκῶς, Weiblich.

Ἐνικῶς, Einfach.

acea,	ἐκείνη,	dieselbe.
(aceljei,	ἐκείνης,	derselben.
(aceljei,	ἐκείνην,	derselben.
acea,	ἐκείνην,	dieselben.
dila acea,	παρ' ἐκείνης,	von derselben.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

acele,	ἐκεῖναι,	dieselben.
(acelor,	ἐκείνων,	derselben.
(acelor,	ἐκείναις,	denselben.
acele,	ἐκείνας,	dieselben.
dila acele,	παρ' ἐκείνων,	von denselben.

Περὶ τῶν ἐρωτηματικῶν Von den fragenden Fürwör-
ἀντωνυμιῶν. tern.

Ἐνικῶς, Einfach.

care? ci?	τις; τί;	wer? was?
(a cui?	τίνος;	wessen?
(a cui?	τίνι;	wem?
care? ci?	τίνα; τί;	wen? ¹⁾ was?
dila care?	παρὰ τίνος;	von wem?

Σημειώσεις,

Anmerkungen.

- ά. Μὲ τὸ care ἐρωτῶμεν περὶ 1. Mit care fraget man nach
προσώπων χωρὶς διαφορὰν Personen ohne Unterschied des
τοῦ γένους καὶ τοῦ ἀριθμοῦ. Geschlechtes und der Zahl.
οἷον care este aistu? τίς 3. B. care este aistu? wer
εἶναι οὗτος; care este aista, ist dieser? care este aista?

¹⁾ Greşit in text: wenn.

τις εἶναι αὐτή, a cui suntu
casile aiste? τίνος εἶναι
ταῦτα τὰ ὀσπήτια;

wer ist diese? a cui suntu
casile aiste? wessen sind die-
se Häuser.

β'. Μὲ τὸ ci ἐρωτῶμεν περὶ
ἀφύχων πραγμάτων οἷον
ci vrei? τί θέλεις; ci este
aista? τί εἶναι αὐτό;

2. Mit ci fraget man nach leb-
losen Sachen. z. B. ci vrei?
was willst? ci este aista?
was ist das?

γ'. Προσέτι μεταχειρίζομεθα
τὸ ci ἐπὶ παντὸς γένους,
ἀριθμοῦ καὶ πτώσεως, (ὡς
τὸ γραιικὸν ὀποῦ) καὶ ὡς
ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν.
οἷον acelu ci vine la mine,
ἐκεῖνος ὀποῦ ἦλθεν εἰς
ἐμένα, acea ci fuzi, ἐκεῖνη
ὀποῦ ἔφυγεν, acelji ci vi-
zutu, ἐκεῖνους ὀποῦ εἶδατε,
aistu ci vine, οὗτος ὀποῦ
ἦλθε, aistor ci vinerâ,
τούτοις ὀποῦ ἦλθαν.

3. Noch wird das ci auch als
ein beziehendes Fürwort wie
bey den Italienern das che
gebrauchet, und bleibt in al-
len Geschlechtern, Zahlen
und Endungen unverändert.
z. B. acelu ci vine la mine,
derjenige der zu mir gekom-
men ist, acea ci fuzi, diejenige
die fortgegangen ist, acelji
ci vizutu, diejenigen die sie
gesehen haben, aistu ci vi-
ne, dieser der gekommen ist,
aistor ci vinerâ, denen die
gekommen sind.

Περὶ ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν.

Von den beziehenden Fürwör-
tern.

Ἐναφορικὰς ἀντωνυμίας ἔχο-
μεν δύο, care καὶ ci, ὁ ὀποιος,
ἢ ὀποία, τὸ ὀποῖον, καὶ κλί-
νονται ὡσπερ ἡ ἐρωτηματικὴ
ἀντωνυμία. Ὅθεν δὲν εἶναι
χρεία νὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν.

Wir haben zwey beziehende
Fürwörter, care und ci, wel-
cher, welche, welches, und wird
wie das fragende Fürwort ab-
geändert, welches also hier zu
wiederholen unnöthig wäre.

Εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυ-
μίαν ἀνήκουσι καὶ τὰ ἀκόλουθα.

Zu den beziehenden Fürwörtern
gehören auch die folgenden.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu insunji,
tu insuci,

ἐγὼ ὁ ἴδιος,
σύ ὁ ἴδιος,

ich selbst.
du selbst.

elu insushi,
ia insushâ,

ἐκεῖνος ὁ ἴδιος,
ἐκεῖνη ἢ ἴδια,

er selbst.
sie selbst.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi inshinâ,
voi inshivâ,
elji inshushi,
ele inshushâ,

ἡμεῖς οἱ ἴδιοι,
ὄσεῖς οἱ ἴδιοι,
ἐκεῖνοι οἱ ἴδιοι,
ἐκεῖναι αἱ ἴδιαι,

wir selbst.
ihr selbst.
sie selbst.
sie selbst.

Περὶ ἀόριστων ἀντωνυ-
μιῶν.

Von den unbestimmten Für-
wörtern.

Ἄοριστοι ἀντωνυμῖαι
εἶναι αἱ ἑξῆς.

Unbestimmte Fürwörter sind
folgende :

unu, unâ, τις, τι, καὶ κλί-
νεται ὡς τὸ ἀόριστον ἄρθρον.

unu, unâ, einer, eine, eines,
und wird wie das unbestimmte
Geschlechtswort abgeändert.

verunu, verunâ, κανεῖς, καμ-
μία, κανέν, καὶ κλίνονται ὡ-
σαύτως ὡς τὸ unu, unâ.

verunu, verunâ, niemand, und
wird wie unu, unâ, abgeändert.

cineva, κανένας, καμμία, κα-
νένα, καὶ κλίνεται μόνον τὸ ci
ὡς ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία.

cineva, niemand, und nur
das ci wird wie das fragende
Fürwort abgeändert.

neciunu, neciunâ, μηδεῖς, μη-
δεμία, μηδέν, καὶ κλίνεται ὡς
τὸ unu, unâ.

neciunu, neciunâ, keiner, keine,
keines, und wird wie unu, unâ,
abgeändert.

carecido, καθεῖς, καθεμία,
καθέν, καὶ μόνον τὸ care κλί-
νεται.

carecido, jeder, jede, jedes,
und nur das care wird abge-
ändert.

ciushtucare, κάποιος, κάποια,
κάποιον, καὶ κλίνεται μόνον
τὸ care.

ciushtucaru, jemand, und nur
das care wird abgeändert.

Σημείωσις.

Anmerkung.

α. Verunu, verunâ, καὶ cineva
σημαίνουν neciunu, neci-

1. Verunu, verunâ, und cine-
va, giebt eben so viel als ne-

unâ, οἷον eu nu vizui verunu, ἐγὼ δὲν εἶδα κανέναν, nu vine cineva, κανένας δὲν ἦλθε. Μὴ προηγουμένου ὅμως τοῦ ἀρνητικοῦ ἐπιβρέματος, σημαίνουνσι κανένας. οἷον vine verunu? ἦλθε κανένας; vizushi cineva? εἶδες κανέναν;

ciunu, neciunâ. z. B. eu nu vizui verunu, ich habe niemanden gesehen, nu vine cineva, niemand ist gekommen. Wenn aber keine Verneinung vorausgeht, bedeutet so viel als jemand. z. B. vine verunu? ist jemand gekommen? vizushi cineva? hast jemanden gesehen?

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Giftes Kapitel.

Περὶ τῶν βοηθητικῶν Ῥημάτων.

Von den Hülfszeitwörtern.

Ἡμεῖς ἔχομεν τρία βοηθητικὰ ῥήματα: amu, ἔχω, voiui, θέλω, καὶ escu, εἶμαι. Τὰ δύο πρώτα βοηθοῦσιν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἐνεργητικῶν τὸ δὲ τρίτον εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν παθητικῶν καὶ ἀντιστρόφων ῥημάτων. Ὅθεν διὰ τὴν ἐμπορῆν τις εὐκόλως τὰ σχηματιστὰ ῥήματα, πρέπει πρῶτον τὰ μάθη τὸν σχηματισμὸν αὐτῶν τῶν τριῶν ῥημάτων.

Wir haben drei Hülfszeitwörter: amu, ich habe, voi, ich will, und escu, ich bin. Die ersten zwey helfen die thätigen; das dritte aber die leidenden und zurückführenden Zeitwörter abzuwandeln. Um also die Zeitwörter leichter abzuwandeln zu können, muß erst die Abwandlung dieser drei Zeitwörter erlernt werden.

Σχηματισμὸς τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος avere, ἔχειν.

Abwandlung des Hülfszeitwortes avere, haben.

Ὅριστικὴ ἔγκλισις, Die anzeigende Art.

Ἐνεστώς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu amu,
tu ai,
elu are,

ἔχω,
ἔχεις,
ἔχει,

ich habe.
du hast.
er hat.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avemu,	ἔχομεν,	wir haben.
voi aveci,	ἔχετε,	ihr habet.
elji au,	ἔχου,	sie haben.

Παρατατικῶς, Die halbvergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveamu,	εἶχα,	ich hatte.
tu aveai,	εἶχες,	du hatteſt.
elu aveá,	εἶχε,	er hatte.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi aveamu,	εἶχαμεν	wir hatten.
voi aveaci,	εἶχετε,	ihr hattet.
elji aveá,	εἶχαν,	sie hatten.

Ἄόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu avui,	ἔλαβα,	ich habe gehabt.
tu avushi,	ἔλαβες,	du haſt.
elu avu,	ἔλαβε,	er hat.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avumu,	ἐλάβαμεν,	wir haben gehabt.
voi avutu,	ἐλάβετε,	ihr habet.
elji avurâ,	ἐλάβαν,	sie haben.

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu amu avutâ,	ἔχω λάβει,	ich habe gehabt.
tu ai	ἔχεις	du haſt
elu are	ἔχει	er hat

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avemu avutá,	ἔχομεν λάβει,	wir haben gehabt.
voi aveci	ἔχετε	ihr habet
elji au	ἔχουν	sie haben

Ἵπερσυντελικῶς, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveamu avutá,	εἶχα λάβει,	ich hatte gehabt.
tu aveai	εἶχες	du hattest
elu aveá	εἶχε	er hatte

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi aveamu avutá,	εἶχαμεν λάβει,	wir hatten gehabt.
voi aveaci	εἶχετε	ihr hattet
elji aveá	εἶχαν	sie hatten

Μέλλον, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voiu avere,	θέλω ἔχει,	ich werde haben.
tu vrei	θέλεις	du wirst
elu va	θέλει	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi vremu avere,	θέλομεν ἔχει,	wir werden haben.
voi vreci	θέλετε	ihr werdet
elji voru	θέλουν	sie werden

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu va si amu,	θα ἔχω,	ich werde haben.
tu ai,	ἔχης,	du wirst.
elu aibá,	ἔχῃ,	er wird.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi va si avemu,	θα ἔχομεν,	wir werden haben.
voi aveci,	ἔχητε,	ihr werdet
elji aibâ,	ἔχωσι,	sie werden

Προστακτικῆ, Die gebiethende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

ai tu,	ἔχε,	habe du.
las' aibâ elu,	ἄς ἔχη,	habe er.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

las' avemu noi,	ἄς ἔχομεν,	lasset uns haben.
aveci voi;	ἔχετε,	habet ihr.
las' aibâ elji,	ἄς ἔχωσι,	haben sie.

Υποτακτικῆ, Die verbindende Art.

Ἐνεστώς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu amu,	ἔαν ἔχω,	wenn ich habe.
tu ai,	ἔχης,	du hast.
elu are,	ἔχη,	er hat.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi aveamu,	ἔαν ἔχομεν,	wenn wir haben.
voi aveci,	ἔχητε,	ihr habet.
elji au,	ἔχωσι,	sie haben.

Παρατατικός, Die halbvergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi ca eu aveamu,	ἔαν εἶχα,	wenn ich hätte.
tu aveai,	εἶχες,	du hättest.
elu aveai,	εἶχε,	er hätte.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi aveamu,	ἐὰν εἶχαμεν,	wenn wir hätten.
voi aveaci,	εἶχετε,	ihr hättet.
elji avea,	εἶχαν,	sie hätten.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu avui,	ἐὰν ἔλαβα,	wenn ich gehabt habe.
tu avushi,	ἔλαβες,	du hast.
elū ¹⁾ avu,	ἔλαβε,	er hat.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi avumu,	ἐὰν ἐλάβαμεν,	wenn wir gehabt ha-
		ben
voi avutu,	ἐλάβετε,	ihr habet.
elji avurâ,	ἐλάβαν,	sie haben.

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu amu avutâ,	ἐὰν ἔχω λάβει,	wenn ich gehabt habe.
tu ai	ἔχῃς	du hast.
elū are	ἔχη	er hat.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi avemu,	ἐὰν ἔχωμεν λά-	wenn wir gehabt ha-
avutâ	βει,	ben.
voi aveci	ἔχητε	ihr habet.
elji au	ἔχωσι	sie haben.

ὑπερσυντελικός, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu aveamu,	ἐὰν εἶχα λαβει,	wenn ich gehabt hät-
avutâ,		te.
tu aveai,	εἶχες	du hättest.
elū avea,	εἶχε	er hätte.

---

¹⁾ Greșit în text: *ela*.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi cá noi aveamu,	ἐὰν εἶχαμεν λά-	wenn wir gehabt hät-
avutâ,	βει,	ten.
voi aveaci	εἶχετε	ihr hättet.
elji avea	εἶχαν	sie hätten.

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando eu voiu avere,	ὅταν θέλω ἔχει,	wenn ich werde ha-
		ben.
tu vrei	θέλῃς	du wirst
elü va	θέλῃ	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

cando noi vremu a-	ὅταν θέλωμεν ἔ-	wenn wir werden ha-
vere,	χει,	ben.
voi vreci	θέλετε	ihr werdet
elji va	θέλωσιν	sie werden

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando va si eu amu,	ὅταν θὰ ἔχω,	wenn ich werde ha-
		ben.
tu ai,	ἔχῃς,	du wirst.
elü aibâ,	ἔχῃ,	er wird.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

cando va si noi ave-	ὅταν θὰ ἔχωμεν,	wenn wir werden ha-
mu,		ben.
voi aveci,	ἔχητε,	ihr werdet
elji aibâ,	ἔχωσι,	sie werden

Μέλλον ὑποθετικὸς, Bedingende künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si avurimu,	ἐὰν θέλω ἔχει,	wenn ich werde ha- ben.
avuri,	θέλεις	du wirst
avuri,	θέλει	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si avurimu,	ἐὰν θελωμεν ἔχει,	wenn wir werden ha- ben.
avuritu,	θέλητε	ihr werdet
avuri,	θέλωσι	sie werden

Ἀπαρέμφατος, Die unbestimmte Art.

avere,	ἔχειν,	haben.
--------	--------	--------

Μετοχή, Das Mittelwort.

(avundalui,	ἔχοντας,	habend.
(avundu,		

Σχηματισμὸς τοῦ βοηθητικοῦ Ἀβwandlung des Hülfszeit-
ρήματος, vrere, θέλειν. wortess vrere, wollen.

Ὅριστικὴ ἔγκλισις, Die anzeigende Art.

Ἐνεστῶς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voi,	θέλω,	ich will.
tu vrei,	θέλεις,	du willst.
elu va,	θέλει,	er will.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi vremu,	θέλομεν,	wir wollen.
voi vreci,	θέλετε,	ihr wollet.
elji va,	θέλουν,	sie wollen.

Παρατατικός, Die halbvergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu vreamu,	ἤθελα,	ich wollte.
tu vreai,	ἤθελες,	du wolltest.
elu vrea,	ἤθελε,	er wollte.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi vreamu,	ἠθέλαμεν,	wir wollten.
voi vreai,	ἠθέλετε,	ihr wolltet.
elji vrea,	ἠθέλαν,	sie wollten.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu vrui,	ἠθέλησα,	ich habe gewollt.
tu vrushi,	ἠθέλησας,	du hast.
elu vru,	ἠθέλησε,	er hat.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi vrumu,	ἠθέλησαμεν,	wir haben gewollt.
voi vrutu,	ἠθέλησατε,	ihr habet.
elji vrurâ,	ἠθέλησαν,	sie haben.

Παρακείμενος, Die böllig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu amu vrutâ,	ἔχω θελήσει,	ich habe gewollt.
ta ¹⁾ ai	ἔχεις	du hast
elu are	ἔχει	er hat

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avemu vrutâ,	ἔχομεν θελήσει,	wir haben gewollt.
voi aveci	ἔχετε	ihr habet
elji au	ἔχουν	sie haben

¹⁾ Citeste: tu.

Ἰπερσυντελικὸς, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveamu vrutâ,	εἶχα θελήσει,	ich hatte gewollt.
tu aveai	εἶχες	du hattest
elu avea	εἶχε	er hatte

Πληθυντικῶς, Vielfach.

voi ¹⁾ aveamu vrutâ,	εἶχαμεν θελήσει,	wir hatten gewollt.
voi aveaci	εἶχετε	ihr hattet
elji avea	εἶχαν	sie hatten

Μέλλον, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voi vrere,	θέλω θελήσει,	ich werde wollen.
tu vrei	θέλεις	du wirst
elu va	θέλει	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi vremu vrere,	θέλομεν θελήσει,	wir werden wollen.
voi vreci	θέλετε	ihr werdet
elji va	θέλουν	sie werden

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu va si voi,	θα θελήσω,	ich werde wollen.
tu vrei,	θελήσεις,	du wirst
elu va,	θελήσει,	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi va si vremu,	θα θελήσωμεν,	wir werden wollen.
voi vreci,	θελήσετε,	ihr werdet.
elji va,	θελήσωσι,	sie werden.

¹⁾ Citește: noi.

Προστακτικῆ, Die gebiethende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

vrea tu,	θέλησε,	wolle du.
lasi va elu,	ἄς θελήσῃ,	wolle er.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

lasi vremu noi,	ἄς θελήσωμεν,	lasset uns wollen.
vreci voi,	θελήσετε,	wollet ihr.
lasi va elji,	ἄς θελήσωσι,	wollen sie.

Υποτακτικῆ, Die verbindende Art.

Ἐνεστώς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu voi,	ἐὰν θέλω,	wenn ich will.
tu vrei,	θέλῃς,	du willst.
elu va,	θέλῃ.	er will.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi vremu,	ἐὰν θέλωμεν,	wenn wir wollen.
voci vreci,	θέλητε,	ihr wollet.
elji voru,	θέλωσι,	sie wollen.

Παρατακτικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu vreamu,	ἐὰν ἤθελα,	wenn ich wollte.
tu vreai,	ἤθελες,	du wolltest.
elu vrea,	ἤθελε,	er wollte.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi vreamu,	ἐὰν ἠθέλαμεν,	wenn wir wollten.
voci vreci,	ἠθέλετε,	ihr wolltet.
elji vrea,	ἠθέλαν,	sie wollten.

Ἄοριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu vrui,	ἐὰν ἦθέλῃσα,	wenn ich gewolltet	habe.
tu vrushi,	ἦθέλῃσες,	du	hast.
elu vru,	ἦθέλῃσε,	er	hat.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi vrumu,	ἐὰν ἦθελήσαμεν,	wenn wir gewolltet	haben.
voi vrutu,	ἦθελήσατε,	ihr	habet.
elji vrurâ,	ἦθέλῃσαν,	sie	haben.

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu amu vrutâ,	ἐὰν ἔχω θελήσει,	wenn ich gewolltet	habe.
tu ai	ἔχῃς	du	habest.
elu are	ἔχῃ	er	habe.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi avemu vrutâ,	ἐὰν ἔχωμεν θελήσει,	wenn wir gewolltet	haben.
voi aveci,	ἔχητε,	ihr	habet.
elji au,	ἔχωσι,	sie	haben.

ὑπερσυντεκός, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu aveamu vrutâ,	ἐὰν εἶχα θελήσει,	wenn ich gewolltet	hätte.
tu aveai	εἶχες	du	hättest.
elu avea	εἶχε	er	hätte.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi aveamu	ἐὰν εἶχαμεν θέ-	wenn wir gewolltet
vrutá,	λήσει,	haben. ¹⁾
voi aveaci	εἶχετε	ihr habet. ¹⁾
elji avea	εἶχαν	sie haben. ¹⁾

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando eu voi vrere,	ἔταν θελήσω,	wenn ich wollten werde
tu vrei	θελήσης,	du wirst.
elju va	θελήσει,	er wird.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

cando noi vremu vre-	ἔταν θελήσωμεν,	wenn wir wollten wer-
re,		den
voi vreci	θελήσητε,	ihr wer.
		det=
elji voru	θελήσωσι,	sie wer.
		den=

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando va si eu voi,	ἔταν θὰ θελήσω,	wenn ich wollten werde
tu vrei,	θελήσης,	du wirst.
elju va,	θελήσει.	er wird.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

cando va si noi vremu,	ἔταν θὰ θελή-	wenn wir wollten
	σωμεν,	werden.
voi vreci,	θελήσητε,	ihr werdet.
elji voru,	θελήσωσι,	sie werden.

¹⁾ Eroare; citește: *hätten, hättet, hätten.*

Μέλλων ὑποθετικὸς, Bedingende künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si vrurimu,	ἐὰν θέλῃσω,	wenn ich werde wol- len.
vruri,	θέλησης,	du wirst
vruri,	θέληση,	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si vrurimu,	ἐὰν θέλῃσωμεν,	wenn wir werden wollen.
vruritu,	θέλησητε,	ihr werdet
vruri,	θέλῃσωσι,	sie werden

Ἀπαρέμφατος, Die unbestimmte Art.

vrere,	θέλειν,	wollen.
--------	---------	---------

Μετοχή, Das Mittelwort.

(vrundalui,	θέλωντας,	wollend.
(vrundu,		

Σχηματισμὸς τοῦ βρονθητικοῦ ἴηματος escu, εἶμαι. Abwandlung des Hilfszeit-
wortes escu, ich bin.

Ὅριστικὴ ἔγκλισις, Die anzeigende Art.

Ἐνεστῶς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu escu,	εἶμαι,	ich bin.
tu eshti,	εἶσαι,	du bist.
elu este, è,	εἶναι,	er ist.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi himu,	εἴμεθα,	wir sind.
voi hici,	εἶσθε,	ihr sehd.
elji suntu,	εἶσι,	sie sind.

Παρατατικός. Die halbvergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu eramu,	ἤμουν,	ich war.
tu erai,	ἤσον,	du warst.
elu era,	ἤτον,	er war.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi eramu,	ἤμεσθον,	wir waren.
voi eraci,	ἤσθον,	ihr waret.
elji era,	ἤταν,	sie waren.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu fui,	ἔσάθην,	ich bin gewesen.
tu fushi,	ἔσάθης,	du bist
elu fu,	ἔσάθη,	er ist

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi fumu,	ἔσάθημεν,	wir sind gewesen.
voi futu,	ἔσάθητε,	ihr sehd
elji furâ,	ἔσάθησαν,	sie sind

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu amu futâ,	ἔχω σταθῆ,	ich bin gewesen.
tu ai	ἔχεις	du bist
elu are	ἔχει	er ist

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avemu futâ,	ἔχομεν σταθῆ,	wir sind gewesen.
voi aveci	ἔχετε	ihr sehd
elji au	ἔχουν	sie sind

Υπερουντελικός, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveamu futâ,	εἶχα σταθῆ,	ich war gewesen.
tu aveai	εἶχες	du warst
elu avea	εἶχε	er war

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi aveamu futâ,	εἶχαμεν σταθῆ,	wir waren gewesen.
voi aveaci	εἶχετε	ihr waret
elji avea	εἶχαν	sie waren

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voi hire,	θέλω εἶσθαι,	ich werde seyn.
tu vrei	θέλεις	du wirst
elu va	θέλει	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi vremu hire,	θέλομεν εἶσθαι,	wir werden seyn.
voi vreci	θέλετε	ihr werdet
elji va	θέλουν	sie werden

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς. Einfach.

eu va si hiu,	θὰ ἦμαι,	ich werde seyn.
tu hii,	ἦσαι,	du wirst
elu hibâ,	ἦναι,	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi va si himu,	θὰ ἦμεσθαι,	wir werden seyn.
voi hici,	ἦσθε,	ihr werdet
elji hibâ,	ἦναι,	sie werden

Προστακτικῇ, Die gebiethende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

hi tu,	ἄς ἦσαι,	sey du.
lasi hibâ elu,	ἄς ἦναι,	sey er.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

lasi himu noi,	ἄς ἦμεθα,	Lasset uns sehn.
hici voi,	ἄς ἦσθε,	seyd ihr.
lasi hibâ elji,	ἄς ἦναι,	seyh sie.

Υποτακτικῇ, Die verbindende Art.

Ἐνεστώς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu escu,	ἐάν ἦμαι,	wenn ich bin.
tu eshti,	ἦσαι,	du bist.
elu este,	ἦναι,	er ist.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi himu,	ἐάν ἦμεθα,	wenn wir sind.
voi hici,	ἦσθε,	ihr sehd.
elji suntu.	ἦναι,	sie sind.

Παρατατικῶς, Die halbvergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu eramu,	ἐάν ἦμουν,	wenn ich wäre.
tu erai,	ἦσον,	du wärest.
elu era,	ἦτον,	er wäre.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi eramu,	ἐάν ἦμεσθον,	wenn wir wären.
voi eraci,	ἦσθον,	ihr wäret.
elji era,	ἦσαν,	sie wären.

Ἄβριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu fui,	ἐὰν ἐστάθην,	twenn ich gewesen bin.
tu fushi,	ἐστάθης,	du bist.
elu fu,	ἐστάθῃ,	er ist.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi fumū,	ἐὰν ἐστάθῃμεν,	twenn wir gewesen	find.
voi futu,	ἐστάθῃτε,	ihr	sehd.
elji furâ,	ἐστάθῃσαν,	sie	find.

Παρακείμενος, Die böllig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu amu futâ,	ἐὰν ἔχω σταθῆ,	twenn ich gewesen bin.
tu ai	ἔχης	du bist.
elu are	ἔχῃ	er ist.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi avemu futâ,	ἐὰν ἔχωμεν σταθῆ,	twenn wir gewesen	find.
voi aveci	ἔχῃτε	ihr	sehd.
elji au	ἔχων	sie	find.

Ἵπερσυντελικὸς, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu aveamu futâ,	ἐὰν εἶχα σταθῆ,	twenn ich gewesen	wäre.
tu aveai	εἶχες	du	wärest.
elu aveâ	εἶχε	er	wäre.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi câ noi aveamu futâ,	ἐὰν εἶχαμεν σταθῆ, ¹⁾	twenn wir gewesen	wären.
voi aveaci	εἶχετε	ihr	wäret.
elji aveâ	εἶχαν	sie	wären.

¹⁾ Eroare în text: εἶχαμιν.

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando voi eu hire,	ὅταν θέλω εἶσθαι,	wenn ich werde sehn.
vrei tu	θέλης	du wirst
va elu	θέλη	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

cando vremu noi hire,	ὅταν θέλωμεν εἶσθαι,	wenn wir werden sehn
vreci voi	θέλητε	ihr werdet
va elji	θέλωσιν	sie werden

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando va si eu hiu,	ὅταν θὰ ἦμαι,	wenn ich werde sehn.
tu hi,	ἦσαι,	du wirst
elu hibá,	ἦναι,	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

cando va si noi himu,	ὅταν θὰ ἦμεσθεν,	wenn ich werde sehn.
voi hici,	ἦσθε,	ihr werdet
elji hibá,	ἦναι,	sie werden

Μέλλων ὑποθετικῶς, Bedingende künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furimu,	ἂν ἦμαι,	wenn ich werde sehn.
furi,	ἦσαι,	du wirst
furi,	ἦναι.	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furimu,	ἂν ἦμεσθον,	wenn wir werden sehn.
furitu,	ἦσθε,	ihr werdet
furi,	ἦναι,	sie werden

Ἀπαρέμφατος, Die unbestimmte Art.

hire, εἶναι, seyn.

Μετοχή, Das Mittelwort.

(fundalui, ὄντας, sehend.
(fundu,

Σημείωσις,

Anmerkung.

- α'. Καθὼς εἰς τὴν κοινὴν γραικικὴν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἑδικὴν μας γλώσσαν ἡ ὑποτακτικὴ δὲν ἔχει ἰδίαν κατάληξιν, ὡς αἱ ἄλλαι ἑγκλίσεις, ἀλλ' ἡ ὀριστικὴ ἀναπληροῖ αὐτὴν διὰ τῶν μορίων *si furi cā, ἢ canda si, ἢ seste cā, ἐάν.*
1. Gleich wie bey den heutigen Griechen, so eben auch bey uns hat die verbindende Art keine eigene Endung, wie die übrigen Arten, sondern sie wird durch die anzeigende Art mit den Theilchen *si furi cā, oder candsi¹⁾ si, oder seste cā, wenn, ersezt.*
- β'. Καὶ ἡ ἀπαρέμφατος δὲν εἶναι εἰς τὴν ὁμιλίαν ἐν χρήσει, ἀλλ' ἀντὶ τούτου μεταχειρίζομεθα ὡσαύτως τὴν ὀριστικὴν ἑγκλίσιν, ὡς καὶ οἱ γραικοί, μετὰ τοῦ μορίου *si, νά.*
2. Auch die unbestimmte Art ist bey uns, so wie bey den Griechen im Sprechen nicht gebräuchlich, sondern statt dieser gebrauchet man der anzeigenden Art mittelst des Theilchen *si, wenn.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Zwölftes Kapitel.

Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν Ῥημάτων.

Von der Abwandlung der Zeitwörter.

Ἡ γλώσσα μας ἔχει ὡς καὶ ἡ λατινικὴ τέσσαρας Συζυγίας.

Unsere Sprache hat wie die lateinische vier Abwandlungen (Konjugationen).

Ἡ πρώτη λήγει εἰς *are μακρόν. ὅσον calcare, πατεῖν,*Die erste hat *are* mit *lan-*gem *a* 3. B. *calcare, treten,*¹⁾ Eroare; citeste: *canda.*

ascultare, ἀκούειν, preimnare, περιδιαβάζειν, seminare, σπείρειν.

ascultare, hören, preimnare, spazieren, seminare, säen.

Ἡ δευτέρα εἰς ere μακρόν. οἶον putere, ἠμπορεῖν. batere, δέρνειν, videre, βλέπειν, shedere, κάθισθαι.

Die zweyte hat ere mit langem e. z. B. putere, können, batere, prügeln, videre, sehen, shedere, sitzen.

Ἡ τρίτη εἰς ere βραχὺ. οἶον vindere, πωλεῖν, tundere, κουρεύειν, ardere, καίειν, franzere, τσακίζειν.

Die dritte hat ere, mit kurzem e. z. B. vindere, verkaufen, tundere, schörren, ardere, brennen, franzere, brechen.

Ἡ τετάρτη εἰς ire μακρόν. οἶον omurire, φονεύειν, sencire, αἰσθάνεσθαι, avzire, ἀκούειν, venire, ἔρχεσθαι.

Die vierte hat ire mit langem i. z. B. omurire, tödten, sencire, empfinden, avzire hören, venire, kommen.

Πρώτη Συζυγία.

Erste Konjugation.

Τύπος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς.

Muster der thätigen Abwandlungsform.

Ὅριστικῇ ἔγκλισις, Die anzeigende Art.

Ἐνεστώς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu calcu,
tu calci,
elu calcá,

πατῶ,
πατεῖς,
πατεῖ,

ich trete.
du trittst.
er tritt.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi calcâmu,	πατοῦμεν,	wir treten.
voi câlcaci,	πατεῖτε,	ihr tretet.
elji calcâ,	πατοῦν,	sie treten.

Παρατατικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu calcamu,	ἐπατοῦσα,	ich trat.
tu calcai,	ἐπατοῦσες,	du tratest.
elu calca,	ἐπατοῦσε,	er trat.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi câlcamu,	ἐπατούσαμεν,	wir traten.
voi calcaci,	ἐπατούσατε,	ihr tratet.
elji câlca,	ἐπατούσαν, 1)	sie traten.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu câlcai,	ἐπάτησα,	ich habe getreten.
tu calcashi,	ἐπάτησες,	du hast
elu câlcâ,	ἐπάτησσο,	er hat

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi câlcâmu,	ἐπατήσαμεν,	wir haben getreten.
voi calcatu,	ἐπατήσατε,	ihr habet
elji calcarâ,	ἐπάτησαν,	sie haben

Παρακείμενος, Die böllig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu amu calcatâ,	ἔχω πατήσει,	ich habe getreten.
tu ai	ἔχεις	du hast
elu are	ἔχει	er hat

1) Eroare în text: ἐπατούσαι.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avemu calcatá,	ἔχομεν πατήσει,	wir haben getreten.
voi aveci	ἔχετε	ihr habet
elji au	ἔχουν	sie haben

Υπερσυντελικῶς, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveam calcatá,	εἶχα πατήσει,	ich hatte getreten.
tu aveai	εἶχες	du hattest
elu avea	εἶχε	er hatte

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi aveamu calcatá,	εἶχαμεν πατήσει,	wir hatten getreten.
voi aveaci	εἶχετε	ihr hattet
elji avea	εἶχαν	sie hatten

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voi calcare,	θήλω πατήσει,	ich werde treten.
tu vrei	θήλεις	du wirst
elu va	θήλει	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi vremu calcare,	θήλομεν πατήσει,	wir werden treten.
voi vreci	θήλετε	ihr werdet
elji voru	θήλουν	sie werden

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu va si calcu,	θα πατήσω,	ich werde treten.
tu calci,	πατήσης,	du wirst.
elu calcá,	πατήση,	er wird.

Πληθυντικῶς, Βιelfach.

noi va si calcâmu,	θα πατήσωμεν,	wir werden treten.
voi calcaci,	πατήσητε,	ihr werdet
elji calcâ,	πατήσωσι,	sie werden

Προστακτικῆ, Die gebiethende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

calcâ tu,	πάτησε,	trete du.
lasi calcâ elu,	ἄς πατήση,	trete er.

Πληθυντικῶς, Βιelfach.

lasi calcâmu noi,	ἄς πατήσωμεν,	lasset uns treten.
calcaci voi,	πατήσατε,	tretet ihr.
lasi calcâ elji,	ἄς πατήσωσι,	treten sie.

Υποτακτικῆ, Die verbindende Art.

Ἐνεστῶς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu calcu,	ἐὰν πατῶ,	wenn ich trete.
tu calci, &c.	πατήης, κτλ.	du trittst, u. s. w.

Παρατατικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu calca-	ἐὰν ἐπατοῦσα, κτλ.	wenn ich träte, u. s. w.
mu, &c.		

Ἄοριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu calcai,	ἐὰν ἐπάτησα, κτλ.	wenn ich getreten ha-
&c.		be, u. s. w.

Παρακείμενος, Die bößlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu amu cal- ἐὰν ἔχω πατήσει, wenn ich getreten ba-
catā, &c. κτλ. be, u. ſ. w.

Ἵπερσυντελικός¹⁾, Die längßt vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu aveamu ἐὰν εἶχα πατήσει, wenn ich getreten hät-
calcatā, &c. κτλ. te, u. ſ. w.

Μέλλων, Die fünftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando eu voi calca- ὅταν πατήσω, κτλ. wenn ich treten wer-
re, &c. de, u. ſ. w.

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

candu eu va si cal- ὅταν θὰ πατήσω, wenn ich treten wer-
eu, &c. κτλ. de, u. ſ. w.

Μέλλων ὑποθετικός, Bedingende fünftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si calcarim,	ἀν πατήσω,	wenn ich werde treten
calcari,	πατήσης,	du wirst
calcari,	πατήση,	er wird

¹⁾ Citeşte : ὑπερσυντελικός.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si calcarimu,	ἂν πατήσωμεν,	wenn wir treten werden.
calcaritu,	πατήσητε,	ihr werdet.
calcari,	πατήσωσι,	sie werden.

Ἄπαρέμφατος, Die unbestimmte Art.

calcare,	πατεῖν,	treten.
----------	---------	---------

Μετοχή, Das Mittelwort.

(calcândalui,	πατῶντας,	tretend.
(calcându,		

Δευτέρα Συζυγία, Zweyte Konjugation.

Ὅριστικὴ ἔγκλισις, Die anzeigende Art.

Ἐνεστῶς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu batu,	δέρνω,	ich prügle.
tu baci,	δέρνεις,	du prügest.
elu batu,	δέρνει,	er prügest.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi batemu,	δέρνομεν,	wir prügeln.
voi bateci,	δέρνετε,	ihr prügelt.
elji batu,	δέρνουν,	sie prügeln.

Παρατατικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu bateamu,	ἔδερνα,	ich prügelte.
tu bateai,	ἔδερνες,	du prügeltest.
elu batea,	ἔδερνε,	er prügelte.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi bateamu,	ἐδέρναμεν,	wir prügelten.
voi bateaci,	ἐδέρνετε,	ihr prügeltet.
elji batea,	ἐδερναν,	sie prügelten.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu batui,	ἔδειρα,	ich habe geprügelt.
tu batushi,	ἔδειρες,	du hast
elu batu,	ἔδειρε,	er hat

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi batumu,	ἐδείραμεν.	wir haben geprügelt
voi batutu,	ἐδείρετε,	ihr habet
elji baturá,	ἔδειραν,	sie haben

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu amu batutá,	ἔχω δέρι,	ich habe geprügelt.
tu ai	ἔχεις	du hast
elu are	ἔχει	er hat

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avemú batutá,	ἔχομεν δέρι,	wir haben geprügelt
voi aveci	ἔχετε	ihr habet
elji au	ἔχουν	si haben

Ὑπερσυντελικός, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveamu batutá,	εἶχα δέρι,	ich hatte geprügelt.
tu aveai	εἶχες	du hattest
elu aveá	εἶχε	er hatte

Ἡληθυντικῶς, Vielfach.

noi aveamu batutâ,	εἶχαμεν δαίρει,	wir hatten geprügelt.
voi aveaci	εἶχετε	ihr hattet
elji avea	εἶχαν	sie hatten

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voiu batere,	θήλω δαίρει,	ich werde prügeln.
tu vrei	θήλεις	du wirst
elu va	θήλει	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi vremu batere,	θήλομεν δαίρει,	wir werden prügeln.
voi vreci	θήλετε	ihr werdet
elji voru	θήλουν	sie werden

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu va si batu,	θή δαίρω,	ich werde prügeln.
tu baci,	δαίρης,	du wirst
elu batâ,	δαίρη,	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi va si batemu,	θή δαίρωμεν,	wir werden prügeln.
voi bateci,	δαίρητε,	ihr werdet
elji batâ,	δαίρωσι,	sie werden

Προστακτικῇ, Die gebiethende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

bate tu,	δαίρε,	prügle du.
lasi batâ elu,	ἄς δαίρη,	prügle er.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

lasi batemu noi,	ἄς δαίρωμεν,	lasset uns grügeln.
bateci voi,	δαίρετε,	prügelt ihr.
lasi batá elji,	ἄς δαίρωσι,	prügeln sie.

Ὑποτακτικῇ, Die verbindende Art.

Ἐνεστώς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cá eu batu,	ἐάν δέρνω,	wenn ich prügle.
tu baci, &c.	δέρνῃς, κτλ.	du prügelst, u. s. f.

Παρατατικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cá eu batea-	ἐάν ἔδερνα, κτλ.	wenn ich prügelte,
mu, &c.		u. s. f.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cá eu batui,	ἐάν ἔδειρα, κτλ.	wenn ich geprügelt
&c.		habe, u. s. f.

Παρακείμενος, Die böllig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cá eu am ba-	ἐάν ἔχω δαίρει, κτλ.	wenn ich geprügelt
tutá, &c.		habe, u. s. f.

Ὑπερσυντελικῶς, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cá eu aveamu	ἐάν εἶχα δαίρει, κτλ.	wenn ich geprügelt
batutá, &c.		hätte, u. s. f.

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

candu eu voi batere,	ὅταν θέλω δέριαι,	wenn ich prügeln
&c.	κτλ.	werde, u. f. f.

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

candu eu va si batu,	ὅταν θὰ δέρω, κτλ.	wenn ich prügeln
&c.		werde, u. f. f.

Μέλλων ὑποθετικὸς, Bedingende künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si baturimu,	ἂν δέρω,	wenn ich prügeln
		werde.
baturi,	δέριαι,	du wirst.
baturi,	δέριαι,	er wird.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si baturimu,	ἂν δέρωμεν,	wenn wir prügeln
		werden.
baturitu,	δέριαιτε,	ihr werdet.
baturi,	δέρωσι,	sie werden.

Ἄπαρέμφατος, Die unbestimmte Art.

batere,	δέρνειν,	prügeln.
---------	----------	----------

Μετοχή, Das Mittelwort.

(batundalui,	δέρωντας,	prügelnd.
(batundu,		

Τρίτη Συζυγία, Dritte Konjugation.

Ὅριστικὴ ἔγκλισις¹⁾, Die anzeigende Art

Ἐνεστῶς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu arupu,	σχίζω,	ich zerreiße.
tu aruki,	σχίζεις,	du zerreißt.
elu arupe,	σχίζει,	er zerreißt.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi arupemu,	σχίζομεν,	wir zerreißen.
voi arupeci,	σχίζετε,	ihr zerreißt.
elji arupu,	σχίζουν,	sie zerreißen.

Παρατατικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu arupeamu,	ἔσχίζα,	ich zerriß.
tu arupeai,	ἔσχίζες,	du zerrißt.
elu arupea,	ἔσχισε,	er zerriß.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi arupeamu,	ἔσχίζαμεν,	wir zerrissen.
voi arupeaci,	ἔσχίζετε,	ihr zerrisset.
elji arupea,	ἔσχισαν,	sie zerrissen.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu arupshu,	ἔσχισα,	ich habe zerrissen.
tu arupsheshi,	ἔσχισες,	du hast
elu arupse,	ἔσχισε,	er hat

¹⁾ Eroare în text: ὀριστικὴ ἔγκλισις.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi arupsemu,	ἔσχισαμεν,	wir haben zerrissen.
voi arupsetu,	ἔσχίσατε,	ihr habet
elji arupserâ,	ἔσχισαν,	sie haben

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu amu aruptâ,	ἔχω σχίσει,	ich habe zerrissen.
tu ai	ἔχεις	du hast
elu are	ἔχει	er hat

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avemu aruptâ,	ἔχομεν σχίσει,	wir haben zerrissen.
voi aveci	ἔχετε	ihr habt
elji au	ἔχουν	sie haben

Ὑπερσυντελικῶς, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveamu aruptâ,	εἶχα σχίσει,	ich hatte zerrissen.
tu aveai	εἶχες	du hattest
elu avea	εἶχε	er hatte

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi aveamu aruptâ,	εἶχαμεν σχίσει,	wir hatten zerrissen.
voi aveaci	εἶχετε	ihr hattet
elji avea	εἶχαν	sie hatten

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voi arupere,	θήλω σχίσει,	ich werde zerreißen.
tu vrei	θήλεις	du wirst
elu va	θήλει	wer ird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi vremu arupere,	θέλομεν σχίσει,	wir werden zerreißen
voi vreci	θέλετε	ihr werdet
elji voru	θέλουν	sie werden

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu va si arupu,	θὰ σχίσω,	ich werde zerreißen.
tu aruki,	σχίσης,	du wirst
elu arupâ, ¹⁾	σχίση,	er wird

Πληθυντικῶς· Vielfach.

noi va si arupemu,	θὰ σχίσωμεν,	wir werden zerreißen
voi arupeci	σχίσητε,	ihr werdet
elji arupâ	σχίσωσι,	sie werden

Προστακτικῆ, Die gebiethende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

arupe tu,	σχίσε,	zerreiße du.
las' arupâ elu,	ἄς σχίση,	zerreiße er.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

las' arupemu noi,	ἄς σχίσωμεν,	lasset uns zerreißen.
arupeci voi,	σχίσετε,	zerreißet ihr.
las' arupâ elji,	ἄς σχίσωσι,	zerreißen sie.

Υποτακτικῆ, Die verbindende Art.

Ἐνεστῶς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu rupu, ²⁾	ἐὰν σχίζω,	wenn ich zerreiße.
tu ruki, &c.	σχίσης, κτλ.	du zerreißt.
		u. s. w.

¹⁾ In text greşit: arupâ; ²⁾ de sigur: arupu, aruki.

Παρατατικός, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu arupea- ἔαν ἔσχιζα, κτλ. wenn ich zerriß, u. f. w.
mu, &c.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu arupshu, ἔαν ἔσχισα, κτλ. wenn ich zerrissen
&c. habe, u. f. w.

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu amu ἔαν ἔχω σχίσει, κτλ. wenn ich zerrissen
aruptā &c. hätte, u. f. w.

ὑπερσυντελικός, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu aveamu ἔαν εἶχα σχίσει, κτλ. wenn ich zerrissen
aruptā &c. hätte, u. f. w.

Μέλλον, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando eu voi arupere, ὅταν σχίσω, κτλ. wenn ich zerreißen
&c. werde, u. f. w.

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando eu va si aru- ὅταν θὰ σχίσω, κτλ. wenn ich zerreißen
pu, &c. werde, u. f. w.

Μέλλων ὑποθετικὸς, Bedingende künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si arupserimu,	ἂν σχίσω,	wenn ich zerreißen werde.
arupseri,	σχίσῃς,	du wirfst.
arupseri,	σχίσῃ,	er wird.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si arupserimu,	ἂν σχίσωμεν,	wenn wir zerreißen werden.
arupseritu,	σχίσῃτε,	ihr werdet.
arupseri,	σχίσωσι,	sie werden

Ἀπαρέμφατος, Die unbestimmte Art.

arupere,	σχίσειν,	zerreißen.
----------	----------	------------

Μετοχή, Das Mittellwort.

(arupsendalui,	σχίζοντας,	zerreißend.
(arupsendu,		

Τετάρτη Συζυγία, Vierte Konjugation.

Ὅριστικὴ ἔγκλισις, Die anzeigende Art.

Ἐνεστῶς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu avdu,	ἀκούω,	ich höre.
tu avzi,	ἀκούεις,	du hörst.
elu avde,	ἀκούει,	er hört.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avzimu,	ἀπούομεν,	wir hören
voi avzici,	ἀκούετε,	ihr hört.
elji avdu,	ἀκούουν,	sie hören.

Παρατατικός, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu avdeamu,	ἤκουα,	ich hörte.
tu avdeai,	ἤκουες,	du hörtest.
elū avdea,	ἤκουε,	er hörte.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avdeamu,	ἤκούαμεν,	wir hörten.
voi avdeaci,	ἤκούετε,	ihr hörtet.
elji avdea,	ἤκουαν,	sie hörten.

Ἄβριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu avzii,	ἤκουσα,	ich habe gehört.
tu avzishi,	ἤκουσες,	du hast
elū avzi,	ἤκουσε,	er hat

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avzimu,	ἤκούσαμεν,	wir haben gehört.
voi avzitu,	ἤκούσατε,	ihr habet
elji ¹⁾ avzirâ,	ἤκουσαν,	sie haben

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu amu avzitâ,	ἔχω ἀκούσει,	ich habe gehört.
tu ai	ἔχεις	du hast
elū are	ἔχει	er hat

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avemu avzitâ,	ἔχομεν ἀκούσει,	wir haben gehört.
voi aveci	ἔχετε	ihr habet.
elji au	ἔχουν	sie haben.

¹⁾ Greșit în text: *eji*.

Ἵπερσυντελικὸς, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveamu avzitâ,	εἶχα ἀκούσει,	ich hatte gehört.
tu aveai	εἶχες	du hattest
elū aveā	εἶχε	er hatte

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi aveamu avzitâ,	εἶχαμεν ἀκούσει,	wir hatten gehört.
voi aveaci	εἶχετε	ihr hattet
elji aveā	εἶχαν	sie hatten

Μέλλον, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voi avzire,	θήλω ἀκούσει,	ich werde hören.
tu vrei	θήλεις	du wirst
elū va	θήλει	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi vremu avzire,	θήλομεν ἀκούσει,	wir werden hören.
voi vreci	θήλετε	ihr werdet
elji voru	θήλουν	sie werden

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu va si avdu,	θά ἀκούσω,	ich werde hören.
tu avzi,	ἀκούσης,	du wirst
elū avdā,	ἀκούση,	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi va si avzimu,	θά ἀκούσωμεν,	wir werden hören.
voi avzici,	ἀκούσητε,	ihr werdet
elji avdā,	ἀκούσωσι,	sie werden

Προστακτική, Die gebiethende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

auzi ¹⁾ tu,	ἀκούσε,	höre du.
las' avdâ elu,	ἄς ἀκούση,	höre er.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

las' avzimu noi,	ἄς ἀκούσωμεν,	lasset uns hören.
avzici voi,	ἀκούσετε,	höret ihr.
las' avdâ elji,	ἄς ἀκούσωσι,	hören sie.

Ὑποτακτική, Die verbindende Art.

Ἐνεστώως, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu avdu,	ἐὰν ἀκούω,	wenn ich höre.
tu avzi, &c.	ἀκούης, κτλ.	du hörst. u. w.

Παρατακτικός, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu avdeamu, &c.	ἐὰν ἤκουα, κτλ.	wenn ich hörte, u. s. w.
----------------------------	-----------------	--------------------------

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu avzii, &c.	ἐὰν ἤκουσα, κτλ.	wenn ich gehört habe, u. s. w.
--------------------------	------------------	--------------------------------

Παρακείμενος, Die böllig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu amu avzitä, &c.	ἐὰν ἔχω ἀκούσει, κτλ.	wenn ich gehört habe, u. s. w.
-------------------------------	-----------------------	--------------------------------

¹⁾ Greșit pentru: avzi.

Υπερουντελικός, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cá eu aveamu	ἐάν, εἶχα ἀκούσει,	wenn ich gehört hät-
avzitá, &c.	κτλ.	te, u. s. w.

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando eu voi avzire,	ὅταν ἀκούσω, κτλ.	wenn ich hören wer-
&c.		de, u. s. w.

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando eu va si avdu,	ὅταν θὰ ἀκούσω,	wenn ich hören wer-
&c.	κτλ.	de, u. s. w.

Μέλλων ὑποθετικός, Bedingende künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si avzirimu,	ἂν ἀκούσω,	wenn ich hören werde
avziri,	ἀκούσης,	du wirst.
avziri,	ἀκούση,	er wird.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si avzirimu,	ἂν ἀκούσωμεν,	wenn wir hören wer-
		den.
avziritu,	ἀκούσητε,	ihr werdet.
avziri,	ἀκούσωσι,	sie werden.

Ἀπαρέμφατος, Die unbestimmte Art.

avzire,	ἀκούειν,	hören.
---------	----------	--------

Μετοχή, Das Mittelwort.

(avzindalui, ακούωντας, hörend.
(avzindu,

Τὰ εἰς escu λήγοντα ῥή- Die auf escu ausgehenden Zeit-
ματα σχηματίζονται κατὰ τὸν wörter werden nach folgen-
ἑξῆς τρόπον. dem Beispiele abgewandelt

Ὅριστικῆ ἔγκλισις, Die anzeigende Art.

Ἐνεστῶς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu florescu,	ἀνθῶ,	ich blühe.
tu floreshti,	ἀνθεῖς,	du blühest.
elu floreashte,	ἀνθεῖ,	er blüht.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi florimu,	ἀνθοῦμεν,	wir blühen.
voi florici,	ἀνθεῖτε,	ihr blühet.
elji florescu,	ἀνθοῦν,	sie blühen.

Παρατατικῶς, Die halbvergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu floreamu,	ἤνθουν,	ich blühetete.
tu floreai,	ἤνθεῖς,	du blühetest.
elu florea,	ἤνθει,	er blühetete.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi floreamu,	ἤνθοῦμεν,	wir blüheteten.
voi floreaei,	ἤνθεῖτε,	ihr blühetetet.
elji florea,	ἤνθουν,	sie blüheteten.

Ἄοριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu florii,	ἦνθησα,	ich habe geblühet.
tu florishi,	ἦνθησες,	du hast
elu flori	ἦνθησε,	er hat

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi florimu,	ἦνθησαμεν,	wir haben geblühet.
voi floritu,	ἦνθησετε,	ihr habet
elji florirâ,	ἦνθησαν,	sie haben

Παρακείμενος, Die bößlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu amu floritâ,	ἔχω ἀνθήσει,	ich habe geblühet.
tu ai	ἔχεις	du hast.
elu are	ἔχει	er hat.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi avemu floritâ,	ἔχομεν ἀνθήσει,	wir haben geblühet.
voi aveci	ἔχετε	ihr habet
elji au	ἔχουν	sie haben

Ἵπερουντελικὸς, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveamu floritâ,	εἶχα ἀνθήσει,	ich hatte geblühet.
tu aveai	εἶχες	du hattest
elu avea	εἶχε	er hatte

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi eveamu floritâ,	εἶχαμεν ἀνθήσει,	wir hatten geblühet.
voi aveaci	εἶχετε	ihr hattet
elji avea	εἶχαν	sie hatten

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voi florire,	θέλω ἀνθῆσαι,	ich werde blühen.
tu vrei	θέλεις	du wirst
elu va	θέλει	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi vremu florire,	θέλομεν ἀνθῆσαι,	wir werden blühen.
voi vreci	θέλετε	ihr werdet
elji voru	θέλουν	sie werden

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu va si florescu,	θὰ ἀνθῆσω,	ich werde blühen.
tu floreshti,	ἀνθῆσῃς,	du wirst
elu florescâ,	ἀνθῆσῃ,	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi va si florimu,	θὰ ἀνθῆσωμεν,	wir werden blühen.
voi florici,	ἀνθῆσῃτε,	ihr werdet
elji floreascâ,	ἀνθῆσωσι,	sie werden

Προστακτικῇ, Die gebiethende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

florea tu,	ἀνθῆσε,	blühe du.
lasi floreascâ elu,	ἄς ἀνθῆσῃ,	blühe er.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

lasi florimu noi,	ἄς ἀνθῆσωμεν,	lasset uns blühen.
florici voi,	ἀνθῆσετε,	blühet ihr.
lasi floreascâ elji,	ἄς ἀνθῆσωσι,	blühen sie.

Υποτακτική, Die verbindende Art.

Ἐνεστώς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu florescu, ἔὰν ἀνθῶ, wenn ich blühe.
tu floreshti, &c. ἀνθῆς, κτλ. du blühst, u. s. w.

Παρατακτικός, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Vielfach.

si furi cā eu flo- ἔὰν ἦνθουν, κτλ. wenn ich blühetete,
reamu, &c. u. s. w.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu flo- ἔὰν ἦνθησα, κτλ. wenn ich geblühet
rii, &c. habe, u. s. w.

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu amu ἔὰν ἔχω ἀνθήσει, wenn ich geblühet
floritā, &c. κτλ. habe, u. s. w.

Υπερσυντελικός, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu aveamu ἔὰν εἶχα ἀνθήσει, wenn ich geblühet
floritā, &c. κτλ. hatte, u. s. w.

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando eu voi florire, ὅταν ἀνθήσω, κτλ. wenn ich blühen
&c. werde, u. s. w.

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando eu va si flo- ὅταν θὰ ἀνθίσω, wenn ich blühen
rescu, &c. κτλ. werde. u. s. w.

Μέλλων ὑποθετικὸς, Bedingende künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si floririmu,¹⁾ ἔν ἀνθίσω, wenn ich blühen
werde.
floriri, ἀνθίσῃς, du wirst.
floriri, ἀνθίσῃ, er wird.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si floririmu, ἂν ἀνθίσωμεν, wenn wir blühen
werden.
floriritu, ἀνθίσῃτε, ihr werdet.
floriri, ἀνθίσωσι, sie werden

Ἄπαρέμφοτος, Die unbestimmte Art.

florire, ἀνθεῖν, blühen.

Μετοχή, Das Mittelwort.

(florindalui, ἀνθῶντας, blühend.
(florindu,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Dreizehntes Kapitel.

Περὶ τῶν παθητικῶν καὶ
ἀντισρόφων ἑγγμάτων.

Von den leidenden und zurück-
kehrenden Zeitwörtern.

Ἡ γλῶσσα μας δὲν ἔχει κυρίως ἡμῶν
παθητικὰ καὶ ἀντίστροφα ῥή- Unsere Sprache hat eigentlich
keine leidende und zurückkehren-

¹⁾ Græsit in text: *foririmi*.

ματα, ἀλλὰ τὰ μὲν, γίνον-
ται διὰ τῶν προσωπικῶν ἀν-
τωνυμιῶν me, te, se, nâ, vâ,
se, καὶ τοῦ βοηθητικοῦ ῥή-
ματος escu, εἶμαι τὰ δὲ, μό-
νον διὰ τῶν ἄνω προσωπικῶν
ἀντωνυμιῶν.

de Zeitwörter, sondern die
leidende wird durch die per-
sönlichen Fürwörter me, te, se,
nâ, vâ, se, und des Hilfszeitwor-
tes escu, ich bin; das zurück-
kehrende aber durch die oben
perj. Fürwörter gebildet.

Τύπος τῆς παθητικῆς Μοῦστερ der leidenden Abwand-
φωνῆς. lung.

Ὅριστικὴ ἔγκλισις, Die anzeigende Art.

Ἐνεστώς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Vielfach.

eu me calcu,	πατοῦμαι,	ich werde getreten.
tu te calci,	πατεῖσαι,	du wirst
elu se calcâ,	πατεῖται,	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi nâ calcâmu,	πατούμεθα,	wir werden getreten.
voi vâ calcâci,	πατεῖσθε,	ihr werdet
elji se calcâ,	πατοῦνται,	sie werden

Παρατατικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu me calcamu,	ἔπατούμεθα,	ich wurde getreten.
tu te calcai, &c.	ἔπατούσον, κτλ.	du wurdest u. s. w.

Ἄοριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu escu, i eram cal- catu, calcatâ, &c.	ἔπατήθηκα, κτλ.	ich bin getreten wor- den, u. s. w.
--	-----------------	--

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu fui, i amu futâ	ἔχω πατηθῆ, κτλ.	ich bin getreten
calcatu, â, &c.		worden, u. ſ. w.

Ὑπερσυντελικός, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveamu futâ cal-	εἶχα πατηθῆ, κτλ.	ich war getreten
catu, â &c.		worden, u. ſ. w.

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voi hire calcatu,	θέλω πατηθῆ, κτλ.	ich werde getreten
â, &c.		werden, u. ſ. w.

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu va si me calcu,	θῶ πατηθῶ, κτλ.	ich werde getreten
&c.		werden, u. ſ. w.

Προστακτικῆ, Die gebiethende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

calcâ te tu,	πατήσου,	werde du getreten.
lasi ¹⁾ se calcâ elu,	ὡς πατηθῆ,	werde er

Πληθυντικῶς, Vielfach.

lasi nâ calcâmu noi,	ὡς πατηθῶμεν,	lasset uns getreten
		werden.
calcaci vâ voi,	πατηθῆτε,	werdet ihr getreten.
lasi se calcâ elji,	ὡς πατηθῶσι,	werden sie getreten.

¹⁾ Greşit în text: *asi*.

Ἰποτακτικῆ, Die verbindende Art.

Ἐνεστώως, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu me cal- ἐὰν πατοῦμαι, κτλ. wenn ich getreten
eu, &c. werde, u. ſ. w.

Παρατατικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu me cal- ἐὰν ἐπατοῦμουν, κτλ. wenn ich getreten
camu, &c. würde, u. ſ. w.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu me cal- ἐὰν ἐπατήθην, κτλ. wenn ich getreten
cai, &c. worden bin, u. ſ. w.

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu me amu ἐὰν ἔχω πατηθῆ, κτλ. wenn ich getreten
calcatā, &c. worden bin, u. ſ. w.

Ἰπερσυντελικῶς, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu me ave- ἐὰν εἶχα πατηθῆ, κτλ. wenn ich getreten
mu calcatā, &c. worden wäre, u. ſ. w.

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

-cando eu voi hire cal- ὅταν θέλω πατηθῆ, κτλ. wenn ich werde ge-
catu, ā, &c. treten werden, u. ſ. w.

Κοινότερος, Gemeiner

Ἐνικῶς, Einfach.

cando eu va si me ἔταν θὰ πατηθῶ, wenn ich werde getre-
calcu, &c. κτλ. ten werden, u. ſ. w.

Μέλλων ὑποθετικὸς, Bedingende künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā me calca-	ἂν πατηθῶ,	wenn ich werde getre-
rimu,		ten werden.
te calcari,	πατηθῆς,	du wirst
se calcari,	πατηθῆ,	er wird

Πληθυντικῶς, Vielfach.

si furi cā nā calca-	ἂν πατηθῶμεν,	wenn wir werden ge-
rimu,		treten werden.
vā calcaritu,	πατηθῆτε,	ihr werdet
se calcari,	πατηθῶσι,	sie werden

Ἀπαρέμφατος, Die unbestimmte Art.

hire calcatu, ἄ, πατῆσθαι, getreten werden.

Μετοχή, Das Mittelwort.

calcatu, ἄ, πατιμένος, η, ον, getreten werden seyn.

Τύπος τῶν ἀντιστρόφων Μῦστα der zurückkehrenden
Ῥημάτων. Zeitwörter.

Ὅριστικὴ ἔγκλισις, Die anzeigende Art.

Ἐνεστώς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu me keptinu,	κτενίζομαι,	ich kämme mich.
tu te keptini,	κτενίζεσαι,	du kämmeſt dich.
elu se keaptinā,	κτενίζεται,	er kämmet sich.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi nâ keptinâmu,	κτενίζομεθα,	wir kämmen uns.
voi vâ keptinaci,	κτενίζεσθε,	ihr kämmet euch.
elji se keptinâ,	κτενίζονται,	sie kämmen sich.

Παρατατικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu me keptinamu, &c.	ἐκτενίζομον, κτλ.	ich kämmete mich, u. s. w.
----------------------	-------------------	-------------------------------

Ἄοριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu me keptinai, &c.	ἐκτενισθηκα, κτλ.	ich habe mich ge- kämmet, u. s. w.
---------------------	-------------------	---------------------------------------

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu me amu keptina- tâ, &c.	ἔχω κτενισθῆ, κτλ.	ich habe mich ge- kämmet, u. s. w.
-------------------------------	--------------------	---------------------------------------

ὑπερσυντελικῶς, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu me aveamu kep- tinatâ, &c.	εἶχα κτενισθῆ, κτλ.	ich hatte mich ge- kämmet, u. s. w.
----------------------------------	---------------------	--

Μέλλον, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu me voi keptinare, &c.	θέλω κτενισθῆ, κτλ.	ich werde mich käm- men, u. s. w.
-----------------------------	------------------------	--------------------------------------

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu va si me keptinu, ἢ κτενισθῶ, κτλ. ich werde mich käm=
&c. men, u. ſ. w.

Προστακτικῇ, Die gebiethende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

keaptinâ te tu, κτενίσου, kämme dich.
lasi se keaptinâ elu, ἄς κτενισθῆ, kämme ſich.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

lasi nâ keptinâmu noi, ἄς κτενισθῶμεν, laſſet uns kämmen.
keptinaci vâ voi, κτενισθῆτε, kämmet euch.
lasi se keaptinâ elji, ἄς κτενισθῶσι, kämmen ſich.

Υποτακτικῇ, Die verbindende Art.

Ἐνεστῶς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu me kep- ἐὰν κτενίζομαι, wenn ich mich käm=
tinu, &c. κτλ. me, u. ſ. w.

Παρατατικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu me kep- ἐὰν ἐκτενίζομον, wenn ich mich käm=
tinamu, &c. κτλ. mete, u. ſ. w.

Ἄόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu me kep- ἐὰν ἐκτενισθῆκα, wenn ich mich gekäm=
tinai, &c. κτλ. met habe, u. ſ. w.

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu me amu	ἐὰν ἔχω κτενισθῆ,	wenn ich mich gekām-
keptinatā, &c.	κτλ.	met habe, u. s. w.

Υπερσυντελικός, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cā eu me ave-	ἐὰν εἶχα κτενισθῆ,	wenn ich mich gekām-
amu keptinatā, &c.	κτλ.	met hätte, u. s. w.

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando eu voi me kep-	ὅταν κτενισθῶ,	wenn ich mich kām-
tinare, &c.	κτλ.	men herde, u. s. w.

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

cando eu si va me	ὅταν θὰ κτενισθῶ,	wenn ich mich kām-
keptinu, &c.	κτλ.	men werde, u. s. w.

Μέλλων ὑποθετικός, Bedingende künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

si me keptinarimu,	ἂν κτενισθῶ,	wenn ich mich kām-
		men werde.
te keptinari,	κτενισθῆς,	du dich wirst.
se keptinari,	κτενισθῆ,	er sich wird.

• Πληθυντικῶς, Vielfach.

si nā keptinarimu,	ἂν κτενισθῶμεν,	wenn wir uns kām-
		men werden.
vā keptinaritu,	κτενισθῆτε,	ihr euch wer-
		det.
se keptinari,	κτενισθῶσι,	sie sich wer-
		den.

Ἀπαρέμφατος. Die unbestimmte Art.

keptinare,

κτενίζεσθαι,

sich kämmen.

Μετοχή, Das Mittelwort.

keptinatu, ἄ,

κτενισμένος, η, ον, gefämmt werden seyn.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Vierzehntes Kapitel.

Περὶ ἀπροσώπων Ῥη-
μάτων.Von den unpersönlichen Zeit-
wörtern.Ἀπρόσωπα ῥήματα εἶ-
ναι ἐξ ἧς.Unpersönliche Zeitwörter sind
folgende.

nourazâ, συννεφιάζει, es ziehen sich Wolken auf, noura, ἐσυννεφιάζει, es zogen sich Wolken auf, nourâ, ἐσυννεφιάσε, es haben sich Wolken aufgezogen, avea nouratâ, εἶχε συννεφιάσει, es hatten sich Wolken aufgezogen, avu nouratâ, εἶχε συννεφιάσει, es hatten sich Wolken aufgezogen, va si nourazâ, θὰ συννεφιάσει, es werden sich Wolken aufziehen.

scapirâ, ἀστράπτει, es blitzt, scapira, ἀστράπτει, es blizte, scâpirâ, ἀστράψε, es hat geblitzt, avea scapiratâ, εἶχε ἀστράψει, es hat geblitzt, avu scapiratâ, εἶχε ἀστράψει, es hatte geblitzt, va si scapirâ, θὰ ἀστράψει, es wird blitzen.

bunbuneazâ, βροντᾷ, es donnert, bunbuniza, ἐβρόντα, es donnerte, bunbunizâ, ἐβρόντισε, es hat gedonnert, avea bunbunizatâ, εἶχε βροντήσει, es hat gedonnert, avu bunbunizatâ, εἶχε βροντίσει, es hatte gedonnert, va si bunbuneazâ, θὰ βροντίσει, es wird donnern.

da ploae, βρέχει, es regnet, didea ploae, ἔβρεχε, es regnete, dede ploae, ἔβρέξε, es hat geregnet, avea datâ ploae, εἶχε βρέξει, es hat geregnet, avu datâ ploae, εἶχε βρέξει, es hatte geregnet, va si da ploae, θὰ βρέξει, es wird regnen.

- da neao, χιονίζει, eș ișnehet, didea neao, dede neao, avea datâ neao, avu datâ neao, va si da neao.
- da grandine, πίπτει χάλαια, eș hagelt, didea grandine, dede grandine, avea datâ grandine, avu datâ grandine, va si da grandine.
- unzeashte, ἀριόζει, eș gebührt ișh, unzea, unzi, avea unzitâ, avu unzitâ, va si unzeascâ.
- lipseashte, πρόπει, eș muș, lipsea, και πλέον οὐ, u. w. n.
- lipseashte, λείπει, eș fehlt, lipsea, lipsi, avea lipsitâ, avu lipsitâ, va si lipseascâ.
- se agudeashte, τυχαίνει, eș erreignet ișh, se agudea, se agudi, se avea aguditâ, se avu aguditâ, va si se agudeascâ.
- se avde, ἀκούεται, man hört, se avdea, se avzi, se avea avzitâ, se avu avzitâ, va si se avdâ.
- se zice, λέγεται, man sagt, se zicea, se zise, se avea zisâ, se avu zisâ, va si se zicâ.
- se vede, φαίνεται, eș ișheint, se videa, se vizu, sa avea vizutâ, se avu vizutâ, va si se yeadâ.

Σημειώσεις.

Anmerkung.

- α'. Τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα, τὰ ὅποια λαμβάνουσι πρὸ ἐαυτῶν τὸ μόριον se, λέγονται ἀπρόσωπα ῥήματα τῆς ταθητικῆς φωνῆς. Ἐξαιροῦνται se agudeashte, και ἄλλα τινὰ τὰ ὅποια εἶναι οὐδετεροαπρόσωπα.
1. Die unperſönlichen Zeitwörter, welche vor sich das Theilchen se annehmen, heißen unperſönliche Zeitwörter der leidenben Art. Ausgenommen se agudeashte u. a. m. welche mittlere unperſönliche Zeitwörter sind.

Περὶ ἀνωμάτων Ῥημάτων.

Von den unregelmäßigen Zeitwörtern.

Εὐρίσκονται και εἰς τὴν γλῶσσαν μᾶς, καθὼς και εἰς ὅλας τὰς ἄλλας, ἀνώμαλα ῥήματα, τὰ

Es giebt auch in unserer Sprache, wie in allen andern unregelmäßige Zeitwörter, die

ὅποια δὲν δύνανται ἀλλέως, παρὰ
διὰ τῆς συνομιλίας νὰ διδαχθῶσι,
ὡς *dao*, *δίδω*, *ljau*; *παίρνω*, *beau*,
πίνω, *facu*, *κάμνω*, *stau*, *στέ-*
νομαι, *jinu*, *ἔρχομαι*, *καὶ ἄλλα*
περισσότερα.

nicht anders, als aus dem
Sprachgebrauche erlernt wer=
den müssen, als *dao*, ich gebe,
ljau, ich nehme, *beau*, ich trinfe,
facu, ich mache, *stau*, ich stehe,
jinu, ich komme, u. a. m.

Ὅριστικὴ ἔγκλισις, Die anzeigende Art.

Ἐνεστῶς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

<i>eu dau</i> ,	<i>δίδω</i> ,	ich gebe.
<i>tu dai</i> ,	<i>δίδεις</i> ,	du gibst.
<i>elū da</i> ,	<i>δίδει</i> ,	er gibt.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

<i>noi dāmu</i> ,	<i>δίδομεν</i> ,	wir geben.
<i>voi daci</i> ,	<i>δίδετε</i> ,	ihr gebet.
<i>elji da</i> ,	<i>δίδουν</i> ,	sie geben.

Παρατατικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

<i>eu dedeamu</i> ,	<i>ἔδίδα</i> ,	ich gab.
<i>tu dedeai</i> ,	<i>ἔδιδες</i> ,	du gabst.
<i>elū dedea</i> ,	<i>ἔδιδε</i> ,	er gab.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

<i>noi dedeamu</i> ,	<i>ἔδίδαμεν</i> ,	wir gaben.
<i>voi dedeaci</i> ,	<i>ἔδιδετε</i> ,	ihr gabet.
<i>elji dedea</i> ,	<i>ἔδιδαν</i> ,	sie gaben.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu dedu,	ἔδωσα,	ich habe gegeben.
tu dedeshi,	ἔδωσες,	du hast
elu dede,	ἔδωσε,	er hat

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi dedemu,	ἔδώσαμεν,	wir haben gegeben.
voi dedetu,	ἔδώσατε,	ihr habet
elji dederâ,	ἔδωσαν,	sie haben

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu amu datâ,	εἶχα δώσει,	ich habe gegeben.
tu ai	&c. εἶχες κτλ.	du hast u. s. w.

Υπερσυντελικός, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveamu datâ, &c.	εἶχα δώσει, κτλ.	ich hatte gegeben, u. s. w.
---------------------	------------------	--------------------------------

Μέλλον, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voi dare, &c.	θέλω δώσει, κτλ.	ich werde geben, u. s. w.
------------------	------------------	------------------------------

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu va si dau, &c.	θα δώσω, κτλ.	ich werde geben, u. s. w.
-------------------	---------------	------------------------------

Προστακτικῆ, Die gebiethende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

da tu,	δός,	gib du.
lasi da elu,	ἄς δώση,	gib er.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

lasi dâmu noi,	ἄς δώσωμεν,	lasset uns geben.
daci voi,	δώσατε,	gebet ihr.
lasi da elji,	ἄν δώσωσι,	geben sie.

ὑποτακτικῆ, Die verbindende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi eâ eu dau,	ἐὰν δίδω,	wenn ich gebe.
tu dai, &c.	διδῶς, κτλ.	du gibst. &c.

Ἀπαρέμφατος, Die unbestimmte Art.

dare,	δίδειν.	geben.
-------	---------	--------

Μετοχῆ, Das Mittelwort.

(dendalui,	διδοντας,	gebend.
(dendu,		

Ὅριστικῆ ἔγκλισις, Die anzeigende Art.

Ἐνεστῶς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu Ijau,	παίρω,	ich nehme.
tu Ijei,	παίρνεις,	du nimmst.
elu Ija,	παίρνει,	er nimmt.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi lomū,	παίρνομεν,	wir nehmen.
voi loci,	παίρνετε,	ihr nehmet.
elji lja,	παίρνουν,	sie nehmen.

Παρατατικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu loamu,	ἔπαιρνα,	ich nahm.
tu loai,	ἔπαιρνες,	du nahmst.
elu loa,	ἔπαιρνε,	er nahm.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi loamu,	ἐπαίρναμεν,	wir nahmen.
voi loaci,	ἐπαίρνετε,	ihr nahmet.
elji loa,	ἐπαίρναν.	sie nahmen.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu loai,	ἐπῆρα,	ich habe genommen.
tu loashi,	ἐπῆρες,	du hast
elu lo,	ἐπῆρε,	er hat

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi lomū,	ἐπήραμεν,	wir haben genommen
voi loatu,	ἐπήρατε,	ihr habet
elji loarâ,	ἐπήραν,	sie haben

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu amu loatâ,	ἔχω παρει,	ich habe genommen.
tu ai	&c. ἔχεις κτλ.	du hast u. s. w.

Υπερσυντελικός, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveamu loatâ, &c. εἶχα πάρει, κτλ. ich hatte genommen,
u. ſ. w.

Μέλλον, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voi loare, &c. θέλω πάρει, κτλ. ich werde nehmen,
u. ſ. w.

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu va si ljau, &c. θὰ πάρω, κτλ. ich werde nehmen,
u. ſ. w.

Προστακτικὴ, Die gebietheude Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

lja tu,	πάρει,	nehme du.
lasi lja elu,	ἄς πάρει,	nehme er.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

lasi lomu noi,	ἄς πάρωμεν,	lasset uns nehmen.
loci voi,	πάρετε,	nehmet ihr.
lasi lja elji,	ἄς πάρωσι,	nehmen sie.

Υποτακτικὴ, Die verbindende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi câ eu ljau,	ἐὰν παίρνω,	wenn ich nehme,
tu ljei &c.	παίρνης, κτλ.	du nimmst,
		u. ſ. w.

Ἀπαρέμφατος, Die unbestimmte Art.

loare, παίρνειν, nehmen.

Μετοχή, Das Mittelwort.

(londalui, παίρνοντας, nehmend.
(londu,

Ὅριστική¹⁾ ἔγκλισις, Die anzeigende Art.

Ἐνεστώς, Die gegenwärtige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu beau,	πίνω,	ich trinke.
tu bei,	πίνεις,	du trinkst.
elu bea,	πίνει,	er trinkt.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi bemu,	πίνομεν,	wir trinken.
vei beci,	πίνετε,	ihr trinket.
elji bea,	πίνουν,	sie trinken.

Παρατατικῶς, Die halb vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu beamu,	ἔπινα,	ich trank.
tu beai,	ἔπινες,	du trankst.
elu bea,	ἔπινε,	er trank.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi beamu,	ἐπίναμεν,	wir tranken.
voi beaci,	ἐπίνετε,	ihr tranket.
elji bea,	ἔπιναν,	sie tranken.

¹⁾ In text: ὁριστική.

Ἀόριστος, Die unbestimmte vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu biui,	ἔπια,	ich habe getrunken.
tu biushi,	ἔπιες,	du hast
elu biu,	ἔπιε,	er hat

Πληθυντικῶς, Vielfach.

noi biumu,	ἐπίαμεν,	wir haben getrunken.
voi biutu,	ἐπίετε,	ihr habet
elji biurâ,	ἔπιαν,	sie haben

Παρακείμενος, Die völlig vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

amu biutâ, &c.	ἔχω πίνει, κτλ.	ich habe getrunken. u. ſ. w.
----------------	-----------------	---------------------------------

ὑπερσυντελικῶς, Die längst vergangene Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu aveamu biutâ, &c.	εἶχα πίνει, κτλ.	ich hatte getrunken, u. ſ. w.
-------------------------	------------------	----------------------------------

Μέλλων, Die künftige Zeit.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu voi bere, &c.	θέλω πίνει, κτλ.	ich werde trinken, u. ſ. w.
------------------	------------------	--------------------------------

Κοινότερος, Gemeiner.

Ἐνικῶς, Einfach.

eu va si beau, &c.	θα πίνω, κτλ.	ich werde trinken, u. ſ. w.
--------------------	---------------	--------------------------------

Προστακτικῆ, Die gebiethende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

bea tu,	πίε,	trink du.
lasi bea elu,	ἄς πίη,	trinke er.

Πληθυντικῶς, Vielfach.

lasi bemu noi,	ἄς πίνωμεν,	lasset uns trinken.
beci voi,	πίετε,	trinket ihr.
lasi bea elji,	ἄς πίνωσι,	trinken sie.

Υποτακτικῆ, Die verbindende Art.

Ἐνικῶς, Einfach.

si furi cá eu beau,	ἐάν πίνω,	wenn ich trinke,
tu beai,	πίνης, κτλ.	du trinkest,
&c.		u. s. w.

Ἀπαρέμφατος, Die unbestimmte Art.

bere,	πίνειν,	trinken.
-------	---------	----------

Μετοχῆ, Das Mittelwort.

(biundalui, (biundu,	πίνωντας,	trinkend.
-------------------------	-----------	-----------

Περὶ τῆς συνθέσεως τῶν ῥημάτων. Von der Zusammenziehung der Zeitwörter.

Τὰ ῥήματα, ὅπου προσλαμβάνουσι τὸ μόριον dis, re ἢ res, σημαίνουσι πάντοτε τὸ ἐναντίον οἶον legu, δένω, dislegu, διάλω, copiru, σκεπάζω, disco-

Die Zeitwörter, welche das Theilchen dis, re oder res annehmen, bilden immer eine entgegenetzte Bedeutung. z. B. legu, ich binde, dislegu, ich binde auf, copiru, ich bedecke,

piru, ἀποσκεπάζω, cingu, ζώνω, discingu, διαζώνω, saru, πηδῶ resaru, ἀναπηδῶ, sunu, κρούω, resunu, ἀνακρούω, vedu, βλέπω, revedu, ἀναθεωρῶ, tornu, γυρίζω, restornu, ἀναποδογυρίζω, radicinezu, ριζώνω, disradicinezu, ἐκρίζωνω.

discopiru, ich entdecke, cingu, ich gürtete, discingu, ich entgürte, saru, ich springe, resaru, ich springe wieder, sunu, ich klopfe, resunu, ich klopfe wieder, vedu, ich sehe, revedu, ich sehe wieder, tornu, ich kehre zurück, restornu, ich werfe um, radicinezu, ich wurzle ein, disradicinezu, ich wurzle aus.

Σημειώσεις.

α'. Τὰ ἀπὸ in σύνθετα ῥήματα ἀποβάλλουσι πάντοτε μετὰ τὸ μόριον dis, τὴν συλλαβὴν in, τὸ ὅποιον γίνεται χάριν εὐφωνίας. οἷον inplitescu, πλέκω, displitescu, ἀποπλέκω, ὅχι disinplitescu, incurunu, στεφανόνω, discurunu, ἀποστεφανόνω, ὅχι disincurunu, incarcu, φορτόνω, discarcu, ἐκφορτόνω, ὅχι disincarcu.

Anmerkung.

Die aus in zusammengesetzten Zeitwörter, lassen immer nach den Theilchen dis, der Zierlichkeit wegen, die Sylbe in aus. z. B. inplitescu, ich stricke, displitescu, ich drehe auf, nicht disinplitescu, incurunu, ich kröne, discurunu, ich entkröne, nicht disincurunu, incarcu, ich belade, discarcu, ich lade ab, nicht disincarcu.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Fünftehntes Kapitel.

Περὶ τῆς Μετοχῆς.

Von dem Mittelworte.

Ἡ Μετοχή εἶναι δύο λογίων ἐνεργητικὴ δηλ. καὶ παθητικὴ. Καὶ ἡ μὲν ἐνεργητικὴ ἥτις εἶναι ἀπόλυτος, εἶναι παντὸς γένους, καὶ ἀριθμοῦ, καὶ προσώπου, ἦτοι ἄκλιτος, οἷον vindundu, πολῶν-

Das Mittelwort ist zweyerlei: 1. das thätige, 2. das leidende. Das thätige gleichet dem lateinischen Gerundio in do, und wird in allen drey Geschlechtern, in beyden Zahlen und allen drey Personen gebraucht,

τας, trecundu, περνώντας, bi-
 undu, πίνοντας· ἢ δὲ παθη-
 τικὴ κλίνεται ὡς τᾶλλα ἐπίθετα.
 οἶον· vindutu, â, trecutu, â,
 biutu, â.

daher bleibt es unwandel-
 bar. z. B. vindundu, ver-
 kaufend, trecundu, vorbeige-
 hend, biundu, trinkend; das lei-
 dende aber wird wie andere
 Beywörter abgeändert. z. B.
 vindutu, â, trecutu, â, biutu, â.

Σημείωσις.

α'. Ἡ ἐνεργητικὴ μετοχὴ ἐκ-
 φράζεται εἰς τὴν κοινὴν
 ὁμίλιαν διὰ τῶν ἀναφορικῶν
 acelu ci, ἐκεῖνος ἔποῦ, οἶον·
 acelu ci aĵutâ, neavutlu,
 inpromutâ Domnizeulu, ἐ-
 κεῖνος ἔποῦ ἐλεεῖ τὸν πτω-
 χὸν, δανίζει Θεῶν.

Anmerkung.

Das thätige Mittelwort kann
 durch beziehende Fürwörter
 acelu ci, derjenige der, aus-
 gedrückt werden. z. B. acelu
 ci aĵutâ, neavutlu, inpromu-
 tâ Domnizeulu, derjenige der
 dem Armen hilft, borgt Gott.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Sechszehntes Kapitel.

Περὶ τῆς Προθέσεως.

Von den Vorworte.

Ὅλαι αἱ προθέσεις ζητοῦσιν,
 αἰτιατικὴν, καὶ εἶναι αὗται·

Alle Vorwörter regieren die
 vierte Endung, und sind fol-
 gende :

in,
 di,
 cu,
 catrâ,
 la,
 dupâ,
 pre, preste,
 sub,
 pretu, presub,
 de,

εἰς,
 ἀπὸ,
 μετ',
 πρὸς,
 παρὰ,
 μετὰ,
 ἐπὶ,
 ὑπὸ,
 διὰ,
 περὶ,

in.
 aus.
 mit.
 gegen.
 bey.
 nach.
 auf, über.
 unter.
 durch.
 von.

trâ,
contra,

ὕπὲρ,
κατὰ,

für.
wider.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ.

Siebenzehntes Kapitel.

Περὶ τῶν Ἐπιρρήμάτων. Von dem Nebenworte.

Τὰ ἐπιρρήματα τοῦ καιροῦ
διαίρουνται κατὰ τὰς διαφορὰς
τοῦ καιροῦ. οἶον

Die Nebenwörter der Zeit
werden nach den Unterschied
der Zeit eingetheilt. 3. B.

Τοῦ ἐνεστ. Der gegenw. Zeit.

tora,
napoi,
nica,
(astazu,
(azâ,
tru oarâ,

νῦν,
πάλιν,
ἀκόμι,
σήμερον,
πάραιτα,

jetzo.
wieder.
noch.
heute.
gleich.

Τοῦ παρελ. Der vergang. Zeit.

ari,
culaltazu,
culonainte,
ancerçu,
in ante ci,
di kero vleku,
di multu,
unâ oarâ,
unu kero,

χθὲς,
προχθὲς,
νεωστὶ,
πέρυσι,
πρὶν,
παλαιόθεν,
πρὸ καιροῦ,
μίαν φορᾶν,
ἕναν καιρὸν,

gestern.
vorgestern.
neulich.
voriges Jahr.
bevor.
von alten Zeiten.
vor weiten.
einst.
ehemahls.

Τοῦ μέλλ. Der künft. Zeit.

mane,
poi mane,
indupoimane,

αὔριον,
μεθαύριον,
μετὰ δύο ἡμέρας,

morgen.
übermorgen.
nach zwey Tagen.

di apoia,	ἔπειτα,	hernach.
di pre apoia,	μετέπειτα,	hernach.
dupâ acea,	μετὰ ταῦτα,	nach diesem.
di astazu incolo,	εἰς τὸ ἔξῃς,	hinführo.
di au incolo,	εἰς τὸ ἐρχόμενον,	künftig hin.
di au inainte,	εἰς τὸ μέλλον,	in der Zukunft.

Τοῦ ἀδιο. Der unbest. Zeit.

cando,	ὅταν,	wenn.
atuncea,	τότε,	dann.
panu,	ἕως,	bis.
nascante ori,	μερικαῖς φοραῖς,	zuweilen.
di au shi culea,	ἐνίοτε,	bisweilen.
cate verunu oară,	κάποτε,	etlichemahl.
altâ oară,	ἄλλην φοράν,	anderemahl.
(cancido,		
(candocido,	πάντοτε,	immer, allemahl.
(totu di unâ,		
cara,	ἄφ' οὗ,	nachdem.
dimaneacă,	πρῶτ,	früh.
in zare,	νωρίς,	zeitig.
amanatalui,	ἄργά,	spät.
seara,	βράδυ,	abends.
catrâ seară,	πρὸς ἑσπέραν,	gegen Abend.

Ὅμοίως καὶ τὰ ἐπιρρήματα
τοῦ τόπου διαιροῦνται κατὰ
τὰς ἐρωτήσεις. οἷον·

Auch die Nebenvörter des
Ortes werden nach die Fragen
eingetheilt. z. B.

Ποῦ; Wo?

au, auce, inco,	ἔδῳ,	hier.
acolo,	ἐκεῖ,	dort.
inculo,	πέραν,	jenseits.
insusu,	ἄνω,	oben.

ingjosu,	κάτω,	unten.
disuprà,	ἐπάνω,	droben.
digjosu,	κάτω,	drunten.
inuntru,	μέσα,	innen.
afoarâ,	ἔξω,	hinaus.
aproape,	συμμιὰ,	neben.
diparte,	μακρὰν,	weit.
dinaparte,	ἀντικρὺν,	gegenüber.
acolo iu,	ὄπου,	wo.
aljura,	ἄλλοῦ,	anderstwo.

Δια ποῦ; Wohin?

trâ au, auce, inco,	διὰ ἐδῶ,	hiesher.
trâ acia,	διὰ αὐτοῦ,	dahin.
trâ acolo,	διὰ ἐκεῖ,	dorthin.
di inainte,	ἐμπρὸς,	vorn.
di napoi,	ὀπίσω,	hinten.
indireptu,	ὀρθὰ,	gerade.
di indreapta,	εἰς τὰ δεξιὰ,	rechts.
di instanga,	εἰς τὰ ἀριστερὰ,	links.

Πόθεν; Woher?

di au, auce, inco,	ἀπ' ἐδῶ,	von hier.
di acia,	ἀπόθεν,	von daher.
di acolo,	ἐκεῖθεν,	von dorthier.
di aljura,	ἄλλοχόθεν,	anderwärts.
di iucido,	πανταχόθεν,	allenthalben.
di diparte,	μακρόθεν,	von weiten.
di inpade,	χαμύθεν,	von untenher.

Ἀπὸ ποῦ; Wodurch?

pre au, auce, inco,	ἀπεδῶ,	hiedurch.
pre acia,	ἀπαυτοῦ,	dadurch.

pre acolo,	ἀπεκεῖ,	hindurch.
pre suprà,	ἀποπάνω,	obentweg.
pre ingjosu,	ἀποκάτω,	untentweg.
pre inuntru,	ἀπομέσα,	durchweg.
pre di afoară,	ἀπέξω,	von außen.
pre aljura,	ἀπαλλοῦ,	anderwärts.

Τὰ ἐπιρρήματα διαφόρου σημασίας ἀνάγονται εἰς τὰς ἑξῆς κλάσεις.

Die Nebenvörter verschiedener Bedeutung theilen sich in folgende Klassen ein.

Ποιότητος, der Beschaffenheit.

gjine, καλῶς, gut, indreptu, δικαίως, billig, zureashte, μωρῶς, thöricht, reu, κακῶς, schlecht.

Ποσότητος, der Zahl.

unâ oară, μιᾶ φορά, einmahl, dao ori, δύο φορές, zweymahl, multe ori, πολλάκις, vielmahl, pucine ori, ὀλιγάκις, etliche mahl, oară di oară, συχνάκις, oft.

Ἀθροίσεως, der Sammlung.

di adunu, ἀντάμα, zusammen, instogu, σωρηδόν, haufenweise, ingrumuru, ἀγεληδόν, scharrenweise.

Παρακινήσεως,¹⁾ der Überredung.

ado, φέρε, bringe, jino, ἔλα κομμν, vinici, ἔλατε, kommet.

Διαιρέσεως, der Theilung.

fârâ, χωρῖς, ohne, pre dao parci, διχῶς, zweyerley, pre trei parci, τριχῶς, dreierley.

¹⁾ In text grexit: παρακινήσεως.

- Ἐξαιρέσεως, der Ausnahme. afoarâ di, πλὴν, außer.
- Τάξεως, der Ordnung. a intânje, πρῶτον, erstlich, a daoaci, δεύτερον, zweitens, di apoia,¹⁾ ἔπειτα, hernach, cu ordu, ἀραδικῶς, reihenweise.
- Ὁμοιώσεως, der Vergleichung. di cumu, ὡς, als, ca, ὡςάν, so wie, ca bunoarâ, ὡπερ, so wie, di ca cumu, ὅν τρόπον, gleich wie, mapari, ὡςάν, als wie.
- Ἀνταποδόσεως, der Erstattung. ashi, ἔτσι, so, indreptu ashi, τὸν ὅμοιον τρόπον, auf die nâhnliche Art.
- Ἀποστάσεως, der Entfernung. ashi ci, ὥστε, so daß.
- Συγκρίσεως, der Gegeneinanderhaltung. ma gjine, μᾶλλον, besser, maltu, πλέον, schon, ma multu, περισσότερον, mehr, ma pu cinu, ὀλιγότερον, weniger.
- Ἵπερθέσεως, des Superlativs. cama gjine, κάλλιστα, am besten, cama virtosu, κράτιστα, am stärksten.
- Ἐξηγήσεως, der Erklärung. acea è, τουτέστι, das ist, icâ, ἦτοι, oder.
- Ἀόριστος ποιότητος καὶ ποσότητος, der unbestimmten Beschaffenheit und Zahl. catu cido, ὅπωςοῦν, so viel als.

¹⁾ Greşit în text: *opaiâ*.

- Υφαίρεσεως, des Entziehens.   raru, σπανίως, selten, di au shi culea, ἀραιὰ καὶ κάπου, dann und wann.
- Ἐκλογῆς, der Wahl.   shi ma multu, μάλιστα δὲ, und besonders.
- Ἀποτρεπτικὰ, des Wiederrathens.   Domnizeu si scapâ i Domnizeu si aparâ, Θεὸς φυλάξοι, Gott bewahre, si nu da Domnizeu, μὴ τὸ δώση ὁ Θεὸς, Gott behüte.
- Ἑθνικὰ, der Sprache.   Nemceashte, Γερμανιστὶ, Deutsch, Italianeashte, Ἰταλιστὶ, Stalienisch, Romaneashte, Ρωμανιστὶ, Romanisch.
- Βιασμοῦ, des Zwanges.   mizie, μόλις, faum, cu greacă δυσκόλως, schwerlich, di presteaneu, μετὰ βίας, mit Gewalt, cu mare bilee, μετὰ μὲν μεγάλην κόπον, mit großer Mühe.
- Δισταχμοῦ, des Zweifels.   aproape, σχεδόν, fast, panu la, ἕως, ungefähr.
- Ἀδξήσεως, der Vergrößerung.   vrtoşu i forte, λίαν, sehr, multu, πολλὸν, viel, nemalo i dure ἀρκετὰ, genug, afoară di cale, καθ' ὑπερβολήν, übermäßig.
- Μειώσεως, der Verminderung.   câte cu anarga, ἥσυχα, allmählich, intardâ, ἀγάλα, langsam.

Βεβαιώσεως, der Bestätigung.

fârâ indoire, ἀνανφιβόλως,
zweifelfrey, nadeveru, τρώντι,
in der That, inadeveratâ, βέ-
βαια, wahrhaftig, sigurâ, ἀσφα-
λῶς, versichert.

Καταφάσεως, der Bejahung.

ehi i nè, ναι, ja, ashi, ἔτσι,
ἦο, ashice, οὕτως, ἦο.

Ὁρκου, der Bethuerung.

pre, μὰ auf, pre pane, μὰ
τὸ φωμί, auf das Brod, pre
sufletu, μὰ τὴν ψυχὴν, auf
meine Seele, ashi si banezu,
εἰς τὴν ζωὴν μου, ἦο wahr ich
lebe.

Ἀρνήσεως, der Längnung.

no, ὄχι, nein, nu, δὲν, nicht,
di eu totalui, παντελῶς, gänz-
lich, di eu totalui nu, ἔλοτελῶς,
durchaus nicht.

Ἐμποδίσεως, der Verhinde-
rung.

nu, μὴ, nicht, nici pre unâ
plase, κατ' οὐδένα τρόπον, auf
keine Art, veglje te, φυλλάτου,
hütte dich.

Συμπερασμοῦ; der Ungewiß-
heit.

niforse i vahi, ἴσως, vielleicht,
poate si hibâ, ἐνδέχεται, es kann
ἦην.

Ἐρωτήσεως, des Fragens.

iu? ποῦ; wo? di iu? πόθεν; wo=
her? cando? ποτε; wenn? cumu?
πῶς; wie? eu ci plase? τίνι
τρόπῳ; auf welche Art? ci
oarâ? τὴ καιρὸν; welche Zeit?

Δείξεως, der Anzeige.

ja, ἰδοῦ, ſieh, vezi, ἴδε, ſieh,
na, να, da.

Κλίσεως, des Rufens.

ο, ὦ, υ, hei, ἔϊ, hei.

Σημειώσεις.

Anmerkungen.

- α'. Ὅλα τὰ ἐπίθετα ὀνόματα γένους ἀρσενικοῦ καὶ κοινοῦ λαμβάνονται ἐπιρρήματικῶς, ἐὰν δὲν προσδιορίζουσι τὴν οὐσίαν ἐνδὸς οὐσιαστικοῦ, ἀλλ' ἐὰν συντάσσονται ἢ μὲ ἓνα ῥῆμα σημαῖνον τὴν ποιότητα, ἢ μὲ ἓνα ἄλλον ἐπίθετον σημαῖνον καὶ τὴν ποσότητα, οἷον *mushatu cantâ*, εὐμορφα ψάλλει, *vrtoſu inaltu*, πολλὰ ὑψιλῶς.
- β'. Τὰ ἐπιρρήματα γίνονται ὡς ἐπιτοπλειστον ἀπὸ τὰ οὐσιαστικά, ὅταν σχηματισθῶσι πρῶτον εἰς ἐπίθετα, μεταβάλλωντας τὸ τελευταῖον φωνῆεν ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ εἰς *escu*. οἷον *fraci*, ἀδελφοί, *fracescu*, ἀδελφικός, *muljeri*, γυναῖκες, *muljerescu*, γυναικεῖος, *ficsori*, παιδιά, *ficsorescu*, παιδικός.
- γ'. Ἐκ τούτων τῶν εἰς *escu* καταληγόντων ἐπιθέτων γίνονται ἐπιρρήματα. μετα-
1. Alle Beywörter des männlichen und comunis Geschlechtes werden auch als Nebenwörter gebraucht, wenn sie nichts als Nebenbegriffe eines Hauptwortes bestimmen, sondern entweder mit einem Zeitworte als *praedicata*, oder mit einem andern Beyworte als *intensiva* construirt worden. z. B. *mushatu cantâ*, er singt schön, *vrtoſu inaltu*, sehr hoch.
2. Die Nebenwörter entstehen meistens aus den Hauptwörtern, wenn man aus denselben zuerst ein Beywort macht, in dem man den letzten Selbstlaut der *v. w.* in *escu* verwandelt. z. B. *fraci*, Brüder, *fracescu*, brüderlich, *muljeri*, Weiber, *muljerescu*, weiblich, *ficsori*, Kinder, *ficsorescu*, kindisch.
3. Aus diesen in *escu* sich endigenden Beywörtern werden alsdann Nebenwörter, wenn

βάλλοντας τὸ escu εἰς eashte. οἶον fracescu, frac-eashte, ἀδελφικῶς, muljerescu, muljereashte. γυναικείως, ficsorescu, ficsoreashte, παιδικῶς.

man die Sylbe escu in eashte verwandelt. z. B. fracescu, fraceashte, brüderlich, muljerescu, muljereashte, weiblich, ficsorescu, ficsoreashte, kindisch.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

Achtzehntes Kapitel.

Περὶ τοῦ Συνδέσμου.

Von dem Bindeworte.

Οἱ σύνδεσμοι εἶναι διαφόρων εἰδῶν, δηλ.

Die Bindewörter sind vielfach, nämlich:

Ἐνωτικοί, Verknüpfende.

shi, di, me, καὶ, und, ma, ἀλλὰ, sondern, ahtantu, τόσον, sowohl, catu, ὅσον, als auch, nu ma, ὄχι μόνον, nicht allein, ma shi, ἀλλὰ καὶ, sondern auch, nica, ἀκόμη, noch, nica shi, ἔτι δὲ, auch noch, nici, μήτε, auch nicht, ne, οὔτε, weder.

Χωριστικοί, Trennende.

icâ, ἤτοι, oder, i, ἢ, oder.

Ἰποθετικοί, Bedingende.

seste câ, ἐάν, wenn, si furi câ, ἀνίσως, wenn, seste câ se agudeashte, ἂν τύχη, wenn sich es trifft.

Παρασυναπτικοί, die eine Ursache anzeigen.

catra ci, ἐπειδὴ, weil, carra, ἀφ' οὗ, nach dem.

Αιτιολογικοί, Verursachende.

câ, ὅτι, daß, trâ acea câ,
καθότι, deswegen, weil, trâ,
ένεκεν, wegen, macâtu, επειδή,
καί, weil schon.

Τελικοί, die eine Absicht aus=
drücken.

tra si, ίνα, damit, ca si, δια
νά, um.

Διστακτικοί, Zweifelnde.

nacâ, ἄρα, etwa, napu, μή=
πως, vielleicht.

Συλλογιστικοί, Schliessende.

dicara, λοιπόν, also, shi ashi
καί οὕτω, sogleich, trâ acea, δια
τοῦτο, deswegen.

Ἐπιτροπτικοί, Beschränkende.

shi seste câ, ἂν καί, wenn
auch, cu tutu ei, με ὅλον ὁποῦ,
wie wohl.

Ἐναντιωματικοί, Entgegen=
setzende.

ma, μόνον, allein, cu tutu
acea, με ὅλον τοῦτο, unge=
achtet.

Διακριτικοί, Vorziehende.

dicâtu, παρὰ, als, depricâ,
πάρεξ, als.

Σμικριντικοί, der Verkleine=
rung.

ma pucinâ, τουλάχιστον, we=
nigstens, incanu, κἄν, wenig=
stens.

Περὶ τῆς Παρενθέσεως.	Von dem Empfindungsworte.
Αἱ παρενθέσεις διαιροῦνται εἰς διαφοροὺς τάξεις δε.	Die Empfindungswörter werden in verschiedene Klassen eingetheilet, und sind:
Ἐπαίνου, des Lobens.	bravo! i evgé! εὐγε! bravo!
Ἀποστροφῆς, des Abscheuens.	surpâ te! κρημνήσου! παθε dich! Ijea ei caplu! λείψε! gehe zum Blunder!
Φοβερισμού, der Drohung.	vai! i cavai! ἀλλοίμονον! weh! oarâ ce lae! κακῆ σου μοῖρα! weh dir!
Πόνου καὶ λύπης, des Schmerzens und Betrübens.	lele! φεῦ! ach! ohu! ὄχου! ach! u! οὐ! fu! pecatu! κρι- μα! schade!
Ἐκπλήξεως, der Verwun- derung.	a! ä! ach! ashi! ä! ach!
Φόβου, der Furcht.	iu! ἰοῦ! οἴ! ui! ὦ! οἴ!
Χαρᾶς, der Freude.	alegro! ὠσπόπ! lustig! vi- vat! ζήτω! es lebe!
Σιωπῆς, des Schweigens.	taci! σιώπα! schweige! ce- ne ce gura! σιώπα! halte das Maul.

Μέρος Γ'.

Dritter Theil.

Στοιχεῖα τῆς Γλώσσης.

Anfangsgründe der Sprache.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Erstes Kapitel.

Περὶ τῆς σηντάξεως τῶν Ἄρθρων.

Von der Fügung der Geschlechtswörter.

Τὸ ἄρθρον, τὸ ὅποιον μετατίθεται εἰς τὰ ὀνόματα, πρέπει πάντοτε νὰ συμφωνῇ μὲ αὐτὰ κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτώσιν. οἷον domnulu a casilji, doamna a casilji, fiesorlji shi casatorlji facu unâ njică socilje in casâ, ὁ οἰκοκύριος ἢ οἰκοκυρὰ, τὰ παιδία καὶ οἱ οἰκιοικοὶ κάμνουν μίαν μικρὰν συντροφίαν εἰς τὸ ὄσπίτιον.

Das Geschlechtswort, welches dem Nennworte nachgesetzt wird, muß immer mit demselben in gleichem Geschlechte, in gleicher Zahl und Endung stehen. z. B. domnulu a casilji, doamna a casilji, fiesorlji shi casatorlji facu unâ njică socilje in casâ, der Hausvater, die Hausmutter, die Kinder und das Gesind machen im Hause eine kleine Gesellschaft.

Ὅταν προτίθενται εἰς τὰ ὀνόματα αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι acelu, aistu, τότε ἀποβάλλεται τὸ ὄρισμένον ἄρθρον. οἷον acelu omu bunu, ἐκεῖνος ὁ καλὸς ἄνθρωπος, acelji oosteani joni, ἐκεῖνοι οἱ γενναῖοι στρατιῶται, aista fontanâ mushatâ, αὐτὴ ἢ εὐμορφή βρύσις, aishci oomini inveçaci, αὐτοὶ οἱ πεπαιδευμένοι ἄνθρωποι.

Wenn einem Nennworte die anzeigenden Fürwörter acelu, aistu, vorge setzt werden, so wird das bestimmte Geschlechtswort weggeworfen. z. B. acelu omu bunu, derjenige gute Mensch, acelji oosteani joni, diejenigen tapfern Soldaten, aista fontanâ mushatâ, diese schöne Quelle, aishci oomini inveçaci, diese gelehrten Menschen.

Ἐὰν ὁμοῦς ἢ δεικτικὴ ἀντωνυμία τίθεται μετὰ τὸ ὄνομα, καὶ ἀμμέσως ἀκολουθεῖ αὐτῷ ἓνα ἐπίθετον, τότε μένει τὸ ὀρισμένον ἄρθρον τοῦ ὀνόματος. οἶον omlu acelu bunu, ostanljī aceljī ſoni, fontana aista mu-shatá. oaminljī aishci inve-gaci.

Wenn aber dem Nennworte das anzeigende, Fürwort nachgesetzt wird, und gleich darauf ein Beywort folget, so wird das bestimmte Geschlechtswort des Nennwortes beygehalten z. B. omlu acelu bunu, ostanljī aceljī ſoni, oaminljī aishci inve-gaci.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Zweytes Kapitel.

Περὶ τῆς συντάξεως τῶν ὀνομάτων.

Von der Fügung der Nennwörter.

Τὰ ἐπίθετα συμφωνοῦν μετὰ τὰ οὐσιαστικά κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτώσιν. οἶον greailu bunu aflâ locu bunu, ὁ καλὸς λόγος εὐρίσκει καλὸν τόπον, toata lumea se bucurâ, ἕλος ὁ κόσμος χαίρεται.

Die Beywörter kommen mit den Hauptwörtern im Geschlechte, Zahl und Endung überein. z. B. greailu bunu aflâ locu bunu, ein gutes Wort findet eine gute Stelle, toata lumea se bucurâ, die ganze Welt freuet sich.

Τὸ ὑποκείμενον, περὶ τοῦ ὀποίου εἶναι ὁ λόγος τίθεται πάντοτε εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεως care? τίς; ἢ ci? τί; οἶον Romullu este fundatorlu a Romilji, ὁ Ρώμυλος εἶναι θεμελιωτῆς τῆς Ρώμης, Columbulu discopiri Amerikia, ὁ Κολούμβος ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικὴν, virinlu asparze sanitatea, ἢ λύπη φθαίρει τὴν υἰεῖαν.

Das Subject, wovon die Rede ist, stehet allemahl in der ersten Endung auf die Frage care? wer? oder ci? was? z. B. Romullu este fundatorlu a Romilji, Romulus ist der Stifter Roms, Columbulu discopiri Amerikia, Columbus hat Amerika entdeckt, virinlu asparze sanitatea, der Gramm verdirbt die Gesundheit.

Μετὰ περισσότερα ὑποκείμενα τίθεται τὸ κατηγορούμενον ἕτοι τὸ ῥῆμα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν. οἷον Tuna shi Rinlu suntu mare riuri, ὁ Δούναβις καὶ ὁ Ῥῆνος εἶναι μεγάλοι ποταμοί, Etna shi Vesuviulu suntu munci ci vomu focu, ἡ Ἀἴτνη καὶ ὁ Βεσούβιος ἐκπέμπουν πῦρ.

Ἐὰν τὰ ὑποκείμενα σημαίνουν ἄψυχα πράγματα, τίθεται πολλάκις τὸ κατηγορούμενον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν. οἷον fomea shi setea se azneashte cu man-carea shi berea, ἡ πείνα καὶ ἡ δειψα ἀποδιώκεται μὲ τὴν βρώσιν καὶ πόσιν.

Ἡ Γενική τίθεται ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεως a cui? τίνος; οἷον truplu este inshstrumentu¹⁾ a sufletlui, τὸ σῶμα εἶναι ὄργανον τῆς ψυχῆς, apa a amarilji este insaratâ, τὸ νερὸν τῆς θαλάσσης εἶναι ἄλμυρον.

Ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεως a cui? τίνοι; ἀποκρινόμεθα διὰ τῆς δοτικῆς. οἷον hiljlu unzeashte a parintelui, ὁ υἱὸς ὁμοιάζει τῷ πατρί, hiljea bunâ se pleacă a mumilji, ἡ καλὴ θυγάτηρ ὑποτάσσεται τῇ μητρὶ.

Auf mehrere Subjecte muß das Prädicat, oder das Zeitwort in der vielfachen Zahl stehen. z. B. Tuna shi Rinlu suntu mari riuri, die Donau und der Rhein sind große Flüsse, Etna shi Vesuviulu suntu munci ci vomu focu, Ätna und Vesuv stehen Feuer.

Wenn das Subject leblose Dinge anzeigt, so wird das Prädicat oft in der einfachen Zahl gesetzt. z. B. fomea shi setea se azneashte cu man-carea shi berea, der Hunger und der Durst wird durch Speise und Trank vertrieben.

Die zweyte Endung steht auf die Frage a cui? wessen? z. B. truplu este instrumentu a sufletlui, der Körper ist ein Instrument der Seele, apa a amarilji este insaratâ, das Meerwasser ist gesalzen.

Die dritte Endung steht auf die Frage a cui? wem? z. B. hiljlu unzeashte a parintelui, der Sohn ist dem Vater ähnlich, hiljea bunâ se pleacă a mumilji, die gute Tochter unterwirft sich der Mutter.

1) Citeste : instrumentu.

Σημειώσεις.

α'. Εἰς τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν προτίθεται τὸ ἄρθρον ἐν τῇ γενικῇ καὶ δοτικῇ. οἶον. capela aista este a lu Antoni, τοῦτο τὸ καπέλον εἶναι τοῦ Ἀντωνίου, pitrecui a lu Nicola unu bastunu, ἔστειλα τῷ Νικολάῳ ἓνα δεκανίκι.

Ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεως care? τίνα; ἢ ci? τί; μεταχειρίζομεθα τὴν αἰτιατικὴν. οἶον multe ginte incljinâ soarile, πολλὰ ἔθνη προσκυνοῦν τὸν ἥλιον, çara nutricâ oaminlji shi prâvzile, ἡ γῆ τρέφει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα, galjinle facu oaâ, αἱ ὄρνιθες γεννοῦν αὐγά.

Μεταχειρίζομεθα δὲ τὴν αἰτιατικὴν καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς ἐρωτήσεις. οἶον

Ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεως iu? ποῦ; ἀκολουθεῖ πάντοτε, ὅταν μὲν δηλοῖ ἐν τόπῳ στάσιν, ἢ αἰτιατικὴ μετὰ τῆς in, ἢ tru εἰς, προθέσεως. οἶον Domnizeu este in ceru, ὁ Θεὸς εἶναι εἰς τὸν οὐρανὸν, invecu in shcolâ, μανθάνω εἰς τὸ σχολεῖον, tru amare suntu peshti nenumeraçi, εἰς τὴν θάλασσαν

Anmerkung.

1. Bey den Nahmen der Männer wird das Geschlechtswort in der zweiten und dritten Endung vorgefetzt. z. B. capela aista este a lu Antoni, dieser Hut gehört dem Anton, pitrecui a lu Nicola unu bastunu, ich habe dem Nikolaus einen Stock geschickt.

Die vierte Endung stehet auf die Frage care? wen? oder ci? was? z. B. multe ginte incljinâ soarile, viele Völker verehren die Sonne, çara nutricâ oaminlji shi prâvzile, die Erde nährt die Menschen und die Thiere, galjinle facu oaâ, die Hühner tragen Eier.

Die vierte Endung wird auch auf mehrere andere Fragen gebraucht. z. B.

Auf die Frage iu? wo? folget immer, wenn eine Sache an einem Orte befindlich ist, vermittelst dem Vorworte in, oder tru, in, die vierte Endung. z. B. Domnizeu este in ceru, Gott ist im Himmel, invecu in shcolâ, ich lerne in der Schule, tru amare suntu peshti nenumeraçi, im Meere sind unzählige Fische. Bedeutet aber eine Be-

εἶναι ὁψάρια ἀναρίθμητα. Ὅταν δὲ δηλοῖ κίνησιν εἰς τινὰ τόπον, ὡσαύτως ἀκολουθεῖ ἡ αἰτιατικὴ μετὰ τῆς la, εἰς προθέσεως, ὡς οἶον me ducu la biserică, ὑπάγω εἰς τὴν ἐκκλησίαν, urdinu la scholă, συχάζω εἰς τὸ σχολεῖον.

wegung nach einem Orte, so folgt eben, vermittelt dem Vorworte la, in, die vierte Endung, z. B. me ducu la biserică, ich gehe in die Kirche, urdinu la sheolă, ich besuche die Schule.

Σημειώσεις.

α'. Τὸ casa, ὁσπίτιον, ὅταν σημαίνει κατοικίαν, ἀποκρινόμεθα ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεως iu? ποῦ; μετὰ τῆς προθέσεως a, εἰς οἶον iu njerzi? a casă, ποῦ ὑπάγεις; εἰς τὸ ὁσπίτιον, iu ai cartea ci ce dedu? a casă, ποῦ ἔχεις τὸ βιβλίον ὅπου σοι ἔδωσα; εἰς τὸ ὁσπίτιον

β'. Τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων τίθενται ἀκριβῶς ἄνευ τινὸς προθέσεως, οἶον Alexandru se nascu Pela, muri Vavylona, se ingrupă Alexandria, ὁ Ἀλέξανδρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Πέλλην, ἀπέθανεν εἰς τὴν Βαβυλώνα, ἐτάφη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, eu escu Budi-mu nascutu, ἐγὼ ἐγεννήθημι εἰς τὸ Βούδιμ. Ἐξαίρονται in Pole εἰς τὴν

Αἰτιολογίες.

1. Das Wort casa, Haus, wenn es die Wohnung bedeutet, wird auf die Frage iu? wo? vermittelt dem Vorworte a, nach zu, beantwortet. z. B. iu njerzi? a casă, wo gehst du hin? nach Hause, iu ai cartea ci ce dedu? a casă, wo hast du das Buch was ich dir gegeben habe? zu Hause.

2. Die Rahmen der Städte werden unbestimmt ohne einem Vorworte gesetzt. z. B. Alexandrulu se nascu Pela, muri Vavylona, se ingrupă Alexandria, Alexander ist in Bella geboren, in Babylonen gestorben, in Alexandrien begraben, eu escu Budimu nascutu, ich bin in Dfen geboren. Ausgenommen in Pole,

Πόλι, in Searu, εις τὰς
Σέρρας, καὶ ἄλλα τινά.

Ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεως cando?
πότε; τίθενται τὰ ὀνόματα τῶν
καιρῶν καὶ ἡμερῶν εις τὴν αι-
τιατικὴν μετὰ τοῦ ὀρισμένου
ἄρθρου. οἷον· tuomna cadu
franzile a arburlor, τὸ φθινό-
πωρον πίπτουν τὰ φύλλα τῶν
δένδρων, zua shi noptea¹⁾ cala-
toarea, ἡμέραν καὶ νύκτα ἐταξι-
δευς, luna vine oaspile, shi
vinerea fuzi, τὴν δευτέραν ἦλθεν
ὁ φίλος, καὶ τὴν παρασκευὴν
ἔφυγε.

Ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεως di iu?
πόθεν; τίθενται τὰ ὀνόματα
τῶν μὲν τόπων εις τὴν ἀφαι-
ρητικὴν μετὰ τοῦ μεριστικοῦ
ἄρθρου di καὶ τῆς προθέσεως
la οἷον· eu me turnai di la
piaga ἐγύρισα ἀπὸ τὴν ἀγορὰν,
frate nju vine di la gardinâ,
ὁ ἀδελφὸς μου ἦλθεν ἀπὸ τὸν
κῆπον τῶν δὲ πόλεων τίθενται
μόνον μετὰ τῆς di προθέσεως.
οἷον aistu este di Voscopole,
τοῦτος εἶναι ἀπὸ τὴν Βοσχόπολιν.
unu vine di Petrupole e a-
lantu di Englitera, ἕνας ἦλθεν
ἀπὸ τὴν Πετρούπολιν, καὶ ὁ
ἄλλος ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν.

Τὰ συγκριτικὰ καὶ ὑπερθε-
τικὰ λαμβάνουσι πάντοτε μεθ' ἐ-

in Konstantinopel, in Searu, in
Serras, u. a. m.

Αὐφ die Frage cando? wenn?
setzet man die Nahmen der Zeit
und der Täge mit dem Ge-
schlechtswort in der vierten
Endung z. B. tuomna cadu
franzile a arburlor, in Herbst
fallen die Blätter der Bäume
ab, zua shi noaptea calatorea,
Tag und Nacht ist er gereisen,
lunea vine oaspile, shi vine-
rea fuzi, der Freund ist Monn-
tags gekommen, und Frehtags
ist er fort.

Αὐφ die Frage di iu? wo-
her? setzet man die Nahmen
der Orter vermittelst dem thei-
lenden Geschlechtsworde di und
dem Vorworde la, in der sechs-
ten Endung. z. B. eu me tur-
nai di la piaga, ich bin von
dem Markte zurückgekommen,
frate nju vine di la gardinâ,
mein Bruder ist aus dem Gar-
ten gekommen; der Ländler aber
werden bloß mit dem Vorwor-
de di gesetzt. z. B. aistu este
di Voscopole, dieser ist von
Voskopolî, unu vine di Pe-
trupole, e alantu di Englite-
ra, einer ist von Petersburg,
und der andere von London
gekommen.

Die im zweyten und dritten
Vergleichungstafel nehmen im-

¹⁾ Citeşte: noaptea.

αυτὰ τὸ di, ἀπὸ, ἢ dicâtu, πά-
ρεξ, καὶ tru, ἀνάμεσα, καὶ συν-
τάσσεται μὲ αἰτιατικῆν. οἶον
iudreptatea este ma bunâ di
junaticlu, ἢ δικαιοσύνη εἶναι
καλλιτέρα ἀπὸ τὴν ἀνδρείαν,
Evropea este ma njică dicâtu
Asia, ἢ Εὐρώπη εἶναι μικρο-
τέρα ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, elu este
cama bunu di tuci fraclji a
lui, αὐτὸς εἶναι καλῶτατος ἀπὸ
ἄλλους τοὺς ἀδελφούς του, aistu
este cama avutu di tuci alanci,
οὗτος εἶναι πλοσιότατος ἀπὸ ἄ-
λλους τοὺς ἄλλους, Lucrecia statu
cama intregâ tru minte tru tute
muljeri di Roma, ἢ Λουκρετία
ἑστάθη σοφρωνεστάτη ἀνάμεσα
εἰς ὅλας τὰς γυναῖκας τῆς Ρώμης.

Τὰ ἀπολελημένα ἀριθμητικὰ
ὀνόματα ὁποῦ κλίνονται, πρέπει
νὰ συμφωνῶσι μὲ τὰ ὀνόματα
κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτώσιν.
οἶον unu omu nu poate si
lucreazâ multe mastorii, ἕνας
ἄνθρωπος δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐρ-
γάζηται πολλὰς τέχνας, unâ
landurâ nu face veârâ, μία γε-
λιδὼν δὲν κάμνει καλοκαίρι.

Ἐξ ἐναντίας εἰς τὰ ἀπέκλαινα
τῶν δέκα προστίθεται τὸ μεριστι-
κὸν ἄρθρον di. οἶον Hristolu avu
doisprezace di Apostoli, ὁ χρι-
στὸς εἶχε δώδεκα ἀποστόλους,

mer das di, von, oder dicâtu,
als, und tru, zwischen, zu sich,
und werden in der vierten En-
dung gesetzt, z. B. indrepta-
tea este ma bunâ di junati-
clu, die Gerechtigkeit ist besser
als die Tapferkeit, Evropea este
ma njica dicâtu Asia, Europa
ist kleiner als Asien, elu este
cama bunu di tuci fraclji a lui,
er ist der beste von seinen Brü-
dern, aistu este ca ma avutu di
tuci alanci dieser ist der reichste
von allen andern, Lucrecia sta-
tu cama intregâ tru minte tru
tute muljeri di Roma, Lucrecia
war das bescheidenste Weib
von allen Weibern in Rom.

Die Grundzahlen, welche der
Biegung fähig sind, stehen mit
dem Nennworte in einerley Ge-
schlechte, Endung und Zahl. z.
B. unu omu nu poate si lu-
creazâ multe mastorii, ein
Mensch kann nicht viele Künste
arbeiten, unâ landurâ nu face
veârâ, eine Schwalbe machet
keinen Sommer.

Gingegen bey den Zahlen
über zehn, muß man an das
Zahlwort das theilende Ge-
schlechtswort di anhängen. z. B.
Hristholu avu doisprezace di
Apostoli, Christus hat zwölf

cerasharlu are treizâci di zile,
ὁ ἰούνιος ἔχει τριάντα ἡμέρας.

Aposteln gehabt, cerasharlu are
treizâci di zile, Junius hat
dreißig Tage.

Σημείωσις.

α'. Ἐὰν προστεθῇ τὸ οὐσια-
στικὸν ὄνομα εἰς τὰ ἀριθ-
μητικὰ, τότε καταλιμπά-
νεται τὸ μεριστικὸν ἄρ-
θρον δι οἶον Hrishtolu
avu apostoli doisprezace,
cerasharlu are zile treizâci.

Τὰ ἀριθμητικὰ ὀνόματα ἐπὶ
τῆς ἐρωτήσεως di câci ani este?
πόσων χρόνων εἶναι; τίθενται
εἰς τὴν αἰτιατικὴν μετὰ τοῦ
μεριστικοῦ ἄρθρου δι οἶον di
câci ani este turonlu a sântului
Stefanu di Viena? di 380 di
ani, πόσων χρόνων εἶναι ὁ πύργος
τοῦ ἁγ. Στεφάνου; 380 χρόνων.

Ὅταν θέλωμεν ὅμως νὰ ἐ-
ρωτήσωμεν câci ani este? πό-
σων χρόνων εἶναι; βάζομεν τὸ
ἀριθμητικὸν ὄνομα ὡσαύτως εἰς
τὴν αἰτιατικὴν κατ' ἔλλειψιν τοῦ
di καὶ τῆς λέξεως ani. οἶον câci
ani eshti? treizâci, πόσων χρό-
νων εἶσαι; τριάντα, câci ani
suntu di cando se fece lumea?

Anmerkung.

1. Wenn das Hauptwort vor
dem Zahlwort stehet, so
bleibt das theilende Ge-
schlechtswort di aus z. B.
Hrishtolu avu Apostoli doisp-
prezace, cerasharlu are zile
treizâci.

Die Zahlwörter, auf die Fra-
ge di câci ani este? wie viel Jah-
re hat es? werden in der vierten
Endung mit dem theilenden
Geschlechtsworte di gesetzt. z. B. di
câci ani este turonlu a sântului
Stefanu di Viena? di 380 di ani,
wie alt ist der Stephansthurm
in Wien? 380 Jahr.

Fragen wir aber, câci ani
este? wie viel Jahre ist es?
so kommt das Zahlwort eben
in der vierten Endung mit
Weglassung des di und des
Wortes ani. z. B. câci ani eshti?
treizâci, wie alt bist du? dreißig,
câci ani suntu di cando se
fece lumea? shapte nilji trei
sute unsprejinjici, wie viel Jah-

shapte nilji trei sute e unspre-
jinjici, πόσοι χρόνοι είναι από
κτίσεως κόσμου; 7321.

re sind von der Erschaffung
der Welt? 7321.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Drittes Kapitel.

Περὶ τῆς συντάξεως τῶν
Ἄντωνυμιῶν.

Von der Fügung der Für-
wörter.

Αἱ ἀντωνυμίαι συντάσσονται
μετὰ τὰ ὀνόματα κατὰ γένος,
ἀριθμὸν καὶ πτώσιν. οἶον· eu
vedu truplu ameu ca unâ stranje
si se corupâ, βλέπω τὸ σῶμά-
μου ὡσὰν φόρεμα νὰ φθειρήται,
așutorlu anostru di la Domnulu,
ἡ βοήθεια ἡμῶν παρὰ κυρίου.

Die Fürwörter stehen mit ih-
rem Nennworte in gleichem
Geschlechte, Zahl und Endung.
z. B. eu vedu truplu ameu ca unâ
stranje si se corupâ, ich sehe
meinen Leib wie ein Gewand
verschleiffen, așutorlu anostru
di la Domnulu, unsere Hilfe
kommt vom Herrn.

Αἱ κατὰ συγκοπὴν προσω-
πικαὶ ἀντωνυμίαι εἶναι πολλὰ
εὐχρηστοὶ ἀμμιέσως μετὰ τὰ
οὐσιαστικὰ ὀνόματα ἀντὶ τῶν
κτιητικῶν. οἶον· fratenju shi
sormea se duserâ la vindic-
atorlu, ὁ ἀδελφός μου καὶ ἡ
ἀδελφή μου ἐπήγγαν εἰς τὸν
ἰατρὸν, peana a invecatornjui
shi a sormeai scrie mushatu, τὸ
κονδύλι τοῦ διδασκάλου μου καὶ
τῆς ἀδελφῆς μου γράφει εὐμορφα,
hiljtu, shi hiljeta se poartâ
gijine, ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγά-
τηρ σου πολιτεύονται καλὰ,
casa a fratetui shi gardina a

Die verkürzten persönlichen
Fürwörter sind sehr gebräuch-
lich anstatt den besitzzeigenden
Fürwörtern, und werden so-
gleich nach dem Hauptworte ge-
setzt. z. B. fratenju si¹⁾ sormea se
duserâ la vindicatorlu, mein
Bruder und meine Schwester
sind zum Arzte gegangen, peana
a invecatornjui shi a sor-
meai scrie mushatu, meines,
Lehrers und meiner Schwester
Feder schreibt schön, hiljtu shi
hiljeta se poartâ gjine, dein
Sohn und deine Tochter füh-
ren sich gut auf, casa a fra-
tetui shi gardina a

1) Citeste: shi.

sortai este mare, τὸ ὀπίτιον τοῦ ἀδελφοῦσου καὶ ὁ κήπος τῆς ἀδελφῆς σου εἶναι μεγάλα, tatâ su shi mumâsa nica baneazâ, ὁ πατήρ του καὶ ἡ μήτηρ του ἀκόμι ζῶσι, averea, a cumnatsui shi a norsai este la elu, ὁ πλοῦτος τοῦ ἀνδραδέλφουτου, καὶ τῆς γυναικαδέλφης του εἶναι εἰς αὐτὸν.

Αἱ μονοσύλλαβοι ἀνωνομῖαι 1) βάνονται εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις πρὸ τοῦ ῥήματος, μόνον εἰς τὴν προστακτικὴν μετὰ τὸ ῥῆμα. οἶον astazu te vedu inverinatu, σήμερον σὲ βλέπω περιλυπον, nu nâ prinseshi gjine, δὲν μᾶς ἐκατάλαβες καλὰ, spune nâ cartea ci cumparashi, δεῖξέμας τὸ βιβλίον ὅπου ἀγόρασες, toarnâ te a casâ, ἐπίστρεψε εἰς τὸ ὀπίτιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ τῆς συντάξεως τῶν Ῥημάτων.

Ὅλα τὰ ῥήματα ἀπαιτοῦσι μία ἐμφανῆ ἢ ἀφανῆ ὀνομαστικὴν. οἶον tatâlu va, ὁ πατήρ ἀγαπᾷ, hiljlu se va, ὁ υἱὸς ἀγαπᾶται.

und deiner Schwester Garten ist groß, tatâ su shi mumâsa nica baneazâ, sein Vater und seine Mutter leben noch, averea a cumnatsui shi a norsai este la elu, das Vermögen seines Schwagers und seiner Schwägerinn ist bey ihm.

Die einhylbigen Fürwörter werden in allen Arten vor dem Zeitworte, nur in der gebietenden nach dem Zeitworte gesetzt. z. B. astazu te vedu inverinatu, ich sehe dich heute betrübt, nu nâ prinseshi gjine, du hast uns nicht gut verstanden, spune nâ cartea ci cumparashi, zeige uns das Buch, das du gekauft hast, toarnâ te a casâ, kehre nach Hause zurück.

Viertes Kapitel.

Von der Fügung der Zeitwörter.

Alle Zeitwörter erfordern die erste Endung, die entweder ausgedrückt, oder verstanden wird. z. B. tatâlu va, der Vater liebt, hiljlu se va, der Sohn wird geliebt.

1) Greșit în text: ἀνωνομῖαι.

Ἔλα τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς πτώσεως. οἷον nirairea mancâ inima a omlui, shi scurteazâ bana, ἡ ὀργή τρώγει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ συντέμνει τὴν ζωὴν, cineva nu va omlu reu, κανέννας δὲν ἀγαπᾷ τὸν κακὸν ἄνθρωπον.

Διάφορα ἐνεργητικὰ ῥήματα λαμβάνουσι δύο αἰτιατικὰς. οἷον invecatorlu invecâ Petrulu gramatikia, ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν Πέτρον τὴν γραμματικὴν, preftulu catihiseashte ficsorlii fedea, ὁ ἱερεὺς κατηχεῖ τὰ παιδία τὴν πίστιν.

Ὅταν συνέρχονται δύο ῥήματα χωρὶς συνδέσμου, τότε τίθεται τὸ ἕτερον εἰς τὴν ὑποτακτικὴν μὲ τὸ μόριον si, νά. οἷον dâ nji civa si mancu, δὸς μοι τι νά φάγω, amu multu si scriu, ἔχω πολὺ νά γράψω.

Τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα τίθενται ἢ ἀπολύτως χωρὶς καμᾶς πτώσεως καθὼς, scapirâ, ἀστράπτει, lipseashte, πρέπει ἢ μετὰ τινος πτώσεως. οἷον nu nji unzeashte aista, δὲν μοὶ ἀρμύζει

Alle thätigen Zeitwörter regieren die vierte Endung. z. B. nirairea mancâ inima a omlui, shi scurteazâ bana, der Zorn naget das Menschenherz, und verkürzt das Leben, cineva nu va omlu reu, niemand hat den schlechten Menschen gerne.

Verschiedene thätige Zeitwörter nehmen zwey Accusativ zu sich. z. B. invecatorlu invecâ Petrulu gramatikia, der Lehrer lernet den Peter die Sprachlehre, preftulu catihiseashte ficsorlii fedea, der Pfarrer unterrichtet die Kinder in der Religionslehre.

Wenn zwey Zeitwörter ohne einem Bindeworte zusammen kommen, so kommt das regierte Zeitwort in der verbindenden Art mit dem Wörtchen si, zu, z. B. dâ nji civa si mancu, gib mir was zu essen, amu multu si scriu, ich habe viel zu schreiben.

Die unpersonlichen Zeitwörter nehmen entweder gar keine Endung zu sich, als: scapirâ, es blitzt, lipseashte, es muß; oder sie haben eine Endung bey sich. z. B. nu nji unzeashte aista, dieß gebührt

τοῦτο, ci te lipseashte aista?
τι τὸ χρειάζεσαι.

mir nicht, ci te lipseashte aista?
wozu brauchst du das?

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Fünftes Kapitel.

Περὶ τῆς συντάξεως τῶν
Μετοχῶν.

Von der Fügung der Mittelwörter.

Ἡ μὲν ἐνεργητικὴ μετοχὴ εἶναι ἄκλιτος, καὶ παντὸς γένους καὶ χρόνου ἢ δὲ παθητικὴ κλιτὴ καὶ τριγενής.

Das Mittelwort der thätigen Form ist der Biegung unfähig; der leidenden aber werden wie Behwürter gebraucht.

Ὅταν συντρέχωσι δύο ῥήματα συναπτόμενα μὲ τὸν shi, καὶ τότε τὸ ἓνα συντομίας χάριν προφέρεται μετοχικῶς. οἶον. imnu shi mancu, περιπατῶ καὶ τρώγω, imnândalui mancu, περιπατῶντας τρώγω, imnâmu shi mancâmu, περιπατοῦμεν καὶ τρώγομεν, imnândalui mancâmu, περιπατῶντας τρώγομεν.

Wenn zwey Zeitwörter, deren eines mit dem Bindeworte shi, und, verbunden ist, so drückt man sich durch das Mittelwort aus z. B. imnu shi mancu, ich gehe und esse, imnândalui mancu, gehend esse ich, imnâmu shi mancâmu, wir gehen und essen, imnândalui mancâmu, gehend essen wir.

Ἄν εὐρεθῶσιν εἰς τὸν λόγον δύο ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ ἓνα προφέρεται μὲ τὸ cara, ἐπειδὴ, ἢ dicara, ἀφ' οὗ, ἢ cando, ὅταν, τότε τὸ τοιοῦτον ἐμποροῦμεν καὶ μετοχικῶς νὰ ἐκφράσωμεν. οἶον turcilji nu avundalui cambâni eljamâ ginta di pre turonu, οἱ τούρκοι μὴν

Wenn in einem Satze zwey Zeitwörter zusammen kommen, deren eines das cara, da, oder dicara, nachdem, oder cando, wenn, enthalten, so kann eben dieses durch das thätige Mittelwort ausgedrückt werden. z. B. turcilji nu avundalui cambâni, eljamâ ginta di pre turonu, da die Türken

ἔχωντας καμπάνας προσκαλῶσι τὸν λαὸν ἀπὸ τοῦ πύργου, Josiflu pacindu multe in Egyptu se mari, ὁ Ἰωσήφ πολλὰ παθῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐδοξάσθη, scriendo nji cazu pre minte, γράφωντας μοι ἔπεσε εἰς τὸν νοῦν.

keine Glocken haben, so rufen sie das Volk von Thurm zusammen, Josiflu pacindu multe in Egyptu, se mari, nachdem Joseph vieles in Egypten ausgestanden hat, gelang er zur Ehre, scriendu, nji cazu pre minte, schreibend fiel mir ein.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6.

Sechstes Kapitel.

Περὶ τῆς συντάξεως τῶν Προθέσεων.

Von der Fügung der Vorwörter.

Αἱ προθέσεις δὲν τίθενται μόνον πρὸ τῶν ὀνομάτων καὶ ἀντωνυμιῶν, ἀλλὰ πολλάκις καὶ πρὸ τῶν ρημάτων. οἷον inante ἐστὶ πρόθεσις, ὅταν λέγομεν inante a casilji, πρὸ τοῦ οἴκου, inante a mea, ἔμπροσθέν μου, ἀλλὰ συμπλέκεται ὁμοίως καὶ τοῖς ῥήμασι, inanteimnare, inantepurtare, inantescriare,¹⁾ κτλ. οἷον elu nji imnâ inante, αὐτὸς προπορεύεται μου, eu purtamu crucea inante, ἐγὼ ἐπροπορεύομαι μετὰ τὸν σταυρὸν.

Die Vorwörter werden nicht nur den Nenn- und Fürwörtern, sondern auch öfters den Zeitwörtern vorgelegt. z. B. inante ist ein Vorwort, wenn man jaget, inante a casilji, vor dem Hause, inante a mea, vor meiner, aber es wird auch mit den Zeitwörtern zusammengesetzt, inanteimnare, inantepurtare, inantescriare, u. s. f. z. B. elu nji imnâ inante, er geht mir vor, eu purtamu crucea inante, ich trug das Kreuz vor.

Σημείωσις.

Anmerkung.

α'. Εἶπον ἀνωτέρω (Κεφ. 15. τοῦ β'. μέρους) ὅτι αἱ προθέσεις

1. Ich habe oben in 16 Kapitel des 2. Theils bereits an-

¹⁾ Citeste: *inantescriare*.

συντάσσονται μετὰ αιτιατικῆς.

gezeigt, daß die Vorwörter die vierte Endung zu sich nehmen.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Siebentes Kapitel.

Περὶ τῆς συντάξεως τῶν
Ἐπιβόρημάτων.

Von der Fügung der Nebenwörter.

Ὅλα τὰ ἐπιβόρηματα καὶ προτίθενται καὶ μετατίθενται. οἶον
iu este fratile a vostru? elu este auce, ποῦ εἶναι ὁ ἀδελφός σας; αὐτὸς εἶναι ἐδῶ, cando va si jini la mine? mane va si jinu, πότε θὰ ἔλθῃς εἰς ἐμένα; αὔριον θὰ ἔλθω, vinici inco, auce este nica unu scamnu, ἐλάτε ἐδῶ, ἐδῶ εἶναι ἀκόμι ἓνα σκαμνί.

Alle Nebenwörter werden vor- und nachgesetzt werden. z. B. iu este fratile avostru? elu este auce, wo ist ihr Bruder? er ist hier, cando va si jini la mine? mane va si jinu, wenn werden sie zu mir kommen? morgen werde ich kommen, vinici inco, auce este nica unu scamnu, kommen sie hierher, hier ist noch ein Stuhl.

Σημείωσις.

Anmerkung.

α'. Τινὰ ἐπιβόρηματα λαμβάνουσιν ἄρθρα. οἶον dimaneaga, τὸ πρωί, seara, τὸ ἑσπέρας.

1. Einige Nebenwörter nehmen Geschlechtswörter zu sich. z. B. dimaneaga, der Morgen, seara, der Abend.

Περὶ τῆς συντάξεως τῶν
Συνδέσμων.

Von der Fügung der Binde-
wörter.

Οἱ περισσότεροι σύνδεσμοι
τίθενται ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου.
οἶον shi, καὶ, shi seste cā, ἂν
καὶ, ma shi, ἀλλὰ καὶ, si furi,
ἐάν, cā, ὅτι, dicara, ἐπειδὴ.

Die meisten Bindewörter
stehen zu Anfange des Satzes.
z. B. shi, und, shi seste cā, und
wenn gleich, ma shi, sondern
auch, si furi, wenn, cā, daß,¹⁾
dicara, weil.

Σημείωσις.

Anmerkung.

α'. Μερικοὶ τίθενται ποτὲ μὲν
προτύτερα ποτὲ δὲ ὑστε-
ρώτερα.

1. Einige werden bald vor,
bald nachgesetzt.

Περὶ τῆς συντάξεως τῶν
Παρενθέσεων.

Von der Fügung der Empfin-
dungswörter.

Αἱ παρενθέσεις τίθενται πάν-
τοτε εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου.
οἶον bravo! gjine te purtashi,
εὖγε! καλῶς ἐφέρθης, ah! cā
muri omlu acelu bunu, ἄχ! ὅτι
ἀπέθανεν ὁ καλὸς ἄνθρωπος.

Die Empfindungswörter ste-
hen allemahl zu Anfange des
Satzes. z. B. bravo! gjine te
purtashi, bravo! du hast dich
gut aufgeführt, ah! cā muri
omlu acelu bunu, ach! daß der
gute Mensch gestorben ist.

¹⁾ Citeşte : dass.

Σημείωσις.

Anmerkung.

α'. Μερικαὶ παρενθέσεις ἀπαί-
 τοῦσι τὴν ἀφαιρετικὴν.
 οἶον· vai di tine! ἀλλοίμονον
 εἰς ἐσένα! surpa te di auce!
 κρημνίσου ἀπεδώ!

1. Einige Empfindungswörter
 erfordern die sechste Endung.
 z. B. vai di tine! weh dir!
 surpa te di auce! Bache dich
 von hier.

Ῥωμανο γραικο γερ-
μανικοὶ Διάλογοι.

Romanische, griechische und
deutsche Gespräche.

Α'. ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Erstes Gespräch.

Μεταξὺ ἑνὸς Ῥωμάνου καὶ
ἑνὸς Γραικοῦ.

Zwischen einem Romanen und
einem Griechen.

Prinzi limba Ro-
maneasca ?

Καταλαμβάνετε.
• τὴν Ῥωμανικὴν (βλα-
χικὴν) γλῶσσαν;

Verstehen Sie die
romanische (wlachis-
sche) Sprache ?

Ne doamne, shi
zbuiescu pucinu, ma
ahtantu cătu potu si
dau altui si me prin-
dă.

Ναί, αὐθέντα μου,
ἔμιλω ὀλίγον τι, καὶ
τόσον, ὥστε νὰ δη-
λώσω τὰ νοήματά
μου.

Ja, mein Herr,
ich spreche ein wenig,
so daß ich mich eben
zu verstehen geben
kann.

Dicara zburici eu
mine.

Ὁμιλήσατε λοιπὸν
μὲ ἐμένα.

Soreden Sie denn
mit mir.

Cu tută inimă.

Μετὰ πάσης χαρᾶς.

Ganz gern.

Cumu treci zama-
nea ?

Πῶς διατρέβετε τὸν
καιρὸν σας;

Womit vertreiben
Sie sich die Zeit ?

Cu preimnarea, că
nu amu verunu lu-
ceru.

Περιδιαβάζωντας,
ἐπειδὴ οὐδεμίαν δου-
λειαν ἔχω.

Mit Spazierenge-
hen, denn ich habe
sonst nichts zu thun.

Nu aveci verună
cunoashtire in ci-
tate ?

Δὲν ἔχετε γνωρί-
μους εἰς τὴν πόλιν;

Haben Sie keine
Bekanntschafft in der
Stadt ?

No, doamne, ne-
ci ună.

Ὁχι, αὐθέντα μου,
οὐδένα.

Nein, mein Herr,
gar keine.

Eu va si vâ facu
cunuscutoru.

Θέλωσας κάμνει
γνωρίμους.

Ich will Sie be-
kannt machen.

Vă remănu ligatu
tră aistă.

Σὰς εὐχαριστῶ κα-
τὰ πολλὰ δι' αὐτὸ.

Ich bin ihnen da-
für verbunden.

Vreci si grici ni- ca cu mine.	Θέλετε νὰ ὁμιλή- σητε περισσότερο μὲ ἐμένα.	Wollen Sie noch mehr mit mir davon reden?
Ma multu, catrâ ci nu?	Μάλιστα, διατι ὁ- χι;	Nei ja, warum nicht?
Mare bunu va si nji faceci.	Θέλετέ μοι δειξεῖ μεγάλην χάριν.	Sie werden mir einen sehr großen Gefallen erweisen.
Ziceci nji cumu se numiseashte aistâ so- cake?	Εἰπέτε μοι, παρα- καλῶ, πῶς ὀνομάζε- ται αὐτὸ τὸ σοκάκι;	Sagen Sie mir doch, wie heißt diese Strasse?
Socakea si eljamâ Altfleischmarft.	Τὸ σοκάκι ὀνομά- ζεται Altfleischmarft.	Die Strasse heißt der Altfleischmarft.
Eu escu auce xe- nu, shi nu shtiu ve- runâ socake.	Ἐγὼ εἶμαι ξένος ἐδῶ, καὶ δὲν γνωρί- ζω κανένα σοκάκι.	Ich bin allhier fremd, und kenne keine Strasse.
Di iu venici?	Πόθεν ἔρχεσθε λοι- πόν;	Wo kommen Sie denn her?
Di Lihie.	Ἐρχομαι ἀπὸ τὴν Λεχίαν.	Ich komme aus Polen.
Di Lihie shi gri- ci ashî gjine Roma- neashte?	Ἐρχεσθε ἀπὸ Λε- χίαν, καὶ ὁμιλεῖτε τό- σον καλὰ βλάχικα;	Sie kommen aus Polen, und reden so gut Wlachisch?
Eu indoescu câ grescu gjine Roma- neashte.	Ἀμφιβάλλω πολ- λὰ ὅτι ὁμιλῶ καλὰ βλάχικα.	Ich zweifle sehr, daß ich gut Wla- chisch spreche.
Cu indreptate neci unu Romanu nu ¹⁾ poate ma gjine si greascâ di voi.	Ἐπ' ἀληθείας ἕνας βλάχος δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὁμιλήσῃ καλῆτε- ρον ἀπὸ ἐσᾶς.	Ein Wlach kann ja nicht besser re- den, als Sie reden.
Voi ma vâ spre- linzeci.	Μὲ κολακεύετε μὴ- νον.	Sie schmeicheln mir nur.
Si me ljerici, doa- mne.	Μοὶ συγχωρεῖτε, αὐθέντα μου.	Um Verzeihung, mein Herr.
Si shtiamu gjî-	Ἐὰν ἤξευρον κα-	Wenn ich gut

¹⁾ Greşit în text: *au*.

ne Romaneashte nu lă tîyn glŏsosan, dĕn wolachisch kŏnnte, io
vrea si amu cashtiga ĩthela φροντίση δια würde ich mich nicht
si afly verunu inve- ĩnan didáskalon tĥs erst nach einem
citoru. glŏsσης. Sprachmeister um-
sehen.

Nu lipseashte mal- Δĕn ĩnai plĕon á- Es ist nicht mehr
tu si caftaci. ναγκαϊον να ζητη- nötig, daß Sie einen
σητέ τινα. suchen.

Dicara vâ mindui- Πιστεύετε λοιπόν, So glauben Sie
ci că nu me lipseashte ōti dĕn ĩchon plĕon denn daß ich keinen
maltu invecitoru? χρείαν διδασκάλου; mehr nötig habe?

No, doamne, voi Όχι, αὐθέντα μου, Nein, mein Herr,
aveci ahtantă forsă, ōseis ĩsθe ĩκανοι, Sie sind schon so stark,
ei se puteci alanta ma να μάθητε τὸ ἐπι- daß Sie das übrige
di conversacione si λοιπον δια μόνης τĥs durch den Umgang
u inveçaci. συναναστροφĥς. allein erlernen kön-
nen.

Aista vrea si nji Τοὔτό μοι ĩθελεν Das wäre mir
pare forte gjine. ĩnai πολλά αγαπη- wohl sehr lieb.
τόν.

B'. ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Zweytes Gespräch.

Περὶ τοῦ ἐνοικιάζειν ἕναν Ein Zimmer zu vermiihen.
ὀδάν.

Doamnă aveci ver- Κυρία, ἔχετε κα- Frau, haben Sie
ună odă tră lasare? νέναν ὀδάν δια ἐνοί- ein Zimmer zu ver-
κιον; μιηhen?

Amu, doamne, iu Ναί, Αὐθέντα μου, Ja, mein Herr,
vreci di inante i di ποῦ θέλετε να τὸ soll' s'born-oderhin-
napoi? ἔχητε, ἔμπροσθεν, ἢ tenaus sehn?
ὀπισθεν;

Tut' ună. Όλον ἕνα ĩnai. Das ist gleich viel.

Spuneci nji ună. Δεῖξατέμοι ἕναν. Zeigt mir eines.

Ursici me rogu pâ-
nu disupra.

Παρακαλῶ, λάβε-
τε τὸν κόπον, καὶ ἀ-
νάβητε ἐπάνω.

Wollen Sie sich
die Mühe nehmen,
und hinauf spazie-
ren?

Ia unâ mushatâ odâ,
cu unâ cabinetâ, a-
mendaole suntu forte
lunjinoase.

Ἴδου ἕνας εὐμορ-
φος ὁδᾶς, ὁμοῦ με
ἓνα ταμεῖον, καὶ τὰ
δύω εἶναι πολλὰ φω-
τεινά.

Da ist ein sehr fei-
nes Zimmer, nebstei-
nem Cabinet, beide
sind sehr hell.

Este shternutlu bu-
nu?

Εἶναι τὸ στρώμα με
τὰ πτερὰ καλὰ;

Ist das Federbett
gut?

Ahtantu bunu shi
curatu, câtu poate si
hibâ tru citate.

Τόσον καλὸν καὶ
καθαρόν, ὅσον εἶναι
δυνατὸν νὰ εὐρίσκηται
εἰς τὴν πόλιν.

So gut und rein,
als eines in der
Stadt.

Au aveci unâ mea-
sâ, unâ lajie, shi sha-
se scamne.

Ἴδου ἔχετε μίαν
τράπεζαν, ἓναν κα-
θρέπτην, καὶ ἕξ σκα-
μνία.

Hier haben Sie
einen Tisch, einen
Spiegel, und ein
halb Duzend Stühle.

Icido mesu aveci
esarshâhi late.

Κάθε μῆνα θέλετε
ἔχει καθαρὰ σινδό-
νια.

Alle Monate sol-
len Sie einmal reine
Betttücher haben.

Câtu castaci trâ
aistâ odâ?

Τί ζητεῖτε δια τοῦ-
τον τὸν ὁδᾶν;

Wie theuer gebt
ihr dieses Zimmer?

Cumu vreci si u
acaçaci, doamne, cu
trei meshi, i cu unu
mesu?

Πῶς θέλετε νὰ
τὸν νοικιάσητε, Ἀν-
θένταμου, κατὰ τρεῖς
μῆνας, ἢ κατὰ μῆνα;

Wie wollen sie es
miethen, mein Herr,
Bierteljahrweise, o=
der Monatweise?

Cu septimanâ.

Ὅχι, καθ' ἑβδο-
μάδα.

Wochentweise.

Trei flurinte tru
septimanâ.

Τρία φιορίνια τὴν
ἑβδομάδα.

Drey Gulden die
Woche.

Nu è dure unu
taliru?

Δὲν ἀρκεῖ ἓνα τα-
λῆρι;

Ist ein Thaler nicht
genug?

No, doamne, eu
vern' oarâ nu loai ma

Ὅχι, ἀνθέντα μου,
ἐγὼ δὲν ἔλαβον πο-

Nein, mein Herr,
ich habe niemals we-

pučinu di câtu ca- τὲ ὀλιγώτερα ἀπ' ἐ- niger bekommen, als
ftai tora. κείνα, ὁποῦ ζητῶ τώρα. ich jetzt begehre.

Vâ dao dicara dao Σὰς δίδω λυριὸν Sowill ich euch denn
flurinte. δύο φιορίνια. zwey Gulden geben.

Nji se pare, câ uz- Ἐλπίζω ὅτι ἡ δοῦ- Ich hoffe, die Magd
mikeara va si nji ste- λη θέλει μοι κατα- wird mir die Schuhe
argâ papucile. ρίσει τὰ καλτῖα μου. pußen.

Lipseashte si u fa- Χρῆσται αὐτῇ νὰ Sie soll es thun.
câ. τὸ κάμνη. Alle Morgen soll

Icîdo demaneaçâ Κάθε πρωτὶ θέλει- sie Ihnen ein Wasch-
va si vâ aducâ unâ σας φέρει μίαν λε- becken mit reinem
ligene cu apâ fresh- κἀνην μὲ καθαρὸν Wasser bringen.
câ trâ laré. νερὸν διὰ νίψμον.

Indrezeci u, pânu Ἐτοιμάσατέ τον, Macht es fertig, ich
atuncea me ducu si ἐγὼ ὑπάγω νὰ φέρω will indessen meine
nji aducu lugurile, τὰ πράγματά μου, Sachen holen, und
shi tr' oarâ va si hiu καὶ εὐθὺς εἶμαι πά- gleich wieder hier
auce. λιν ἐδῶ. seyn.

Cumu se cljama Πὼς ὀνομάζεται Wie heißt denn
aista socake? αὐτὸ τὸ σοκάκι; diese Straße?

Se cljamâ Kärn- Αὐτὸ ὀνομάζεται, Sie heißt Kärnth-
thnerstraße. Kärnthnerstraße. nerstraße.

Γ'. ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Drittes Gespräch.

Ἐπὶ τῆς τραπέζης εἰς τὸ
γεῦμα.

Bei der Mittagsmahlzeit.

Gjine vinetu, do-
amne.

Καλῶς ἦλθετε, αὐ-
θέντα μου.

Mein Herr, Sie sind
sehr willkommen.

Me rogu, fârâ com-
plimente, shedeci.

Παρακαλῶ, χωρὶς
κομπλιμέντα, καθή-
σατε.

Ohne Complimen-
ten, ich bitte sich nie-
der zu lassen.

Nju fricâ, vahi vâ

Φοβούμαι, μήπως

Ich fürchte, vielleicht

cenui di ma bunâ mi- sale.	σας ἐμπόδισα ἀπὸ κανένα καλλίτερον τραπέζι.	habe ich Sie von einer bessern Mahl- zeit abgehalten.
Si me ljertaci, doa- mne, câ nu era pu- tere si amu ma bunu tractamentu.	Μοὶ συγχωρεῖτε, αὐθέντα μου, ἐγὼ δὲν ἐδύναμαι νὰ ἔχω καλλίτερον τραπέζι.	Verzeihen Sie mir, mein Herr, ich könn- te keine bessere Mahl- zeit erwarten.
Cumu vâ ariseash- te jinlu aistu?	Πῶς σᾶς ἀρέζει τοῦτο τὸ κρασί;	Wie schmeckt Ihnen dieser Wein?
Trâ csudâ.	Ἐξαιρετον εἶναι.	Er ist vortrefflich.
Iu lu cunparaci?	Ποῦ τὸ ἀγοράζετε;	Wo lassen Sie ihn holen?
La luplu albu.	Εἰς τὸν ἄσπρον λύκον.	Beim weißen Wolf.
Vreci di aistâ mi- scâ si va bagu di in- ante?	Θέλετε, νὰ σᾶς παραθέσω τι ἀπὸ τούτην τὴν μεσίρκαν.	Soll ich Ihnen von diesem Truthanvor- legen?
Se furi câ vâ este vrerea.	Ἐὰν ἀγαπάτε, αὐ- θέντα μου.	Wenn Sie belie- ben, mein Herr.
Fortè bunu cuco- tu.	Πολλὰ καλὸς πε- τεινός εἶναι.	Es ist ein sehr guter Hahn.
Este fortè delica- tu shi gjine friptu.	Εἶναι πολλὰ τρυ- φερὸς, καὶ καλὰ ψη- μένος.	Es ist sehr mürbe, und gut gebraten.
Voi nu mancaci civa.	Δὲν τρώγετε τί- ποτε.	Sie essen nichts.
Eu mancu di tuta inima.	Τρώγω ἔξ ὀλης καρδίας.	Ich esse herzlich gern.
Trâ bunâ sanitate.	Εἰς τὴν υγιάν σας, αὐθέντα μου.	Auf ihre Gesund- heit, mein Herr.
Si nji te amu.	Εὐχαριστῶ.	Ich danke.
Aistu este fortè bunu jinu.	Τοῦτο εἶναι πολλὰ ἐξαιρετον κρασί.	Dies ist sehr gu- ter Wein.
Nemalo bunu.	Μέτριον.	Er ist so ziemlich.
Tornaci a domnu- lui.	Κέρασε τῷ αὐ- θέντῃ.	Schenk dem Herrn ein.

Eu biui dure.	Ἐπιον ἀρκετὰ.	Ich habe zur Genüge getrunken.
Nu potu ma insusu ne si maneu ne si beau.	Δὲν ἔμπορῶ οὔτε νὰ φάγω, οὔτε νὰ πῶ περισσότερον.	Ich kann weder mehr essen, noch trinken.
Voi aveci forte bunâ carne di bou Viena.	Ἔχετε ἐξαιρετον βοϊδίσειον κρέας εἰς τὴν Βιέναν.	Sie haben vortreffliches Rindfleisch in Wien.
Ne, Trâ bunâ sânitatea tutulor oaspici.	Ναί, Εἰς τὴν ὑγείαν ὄλων τῶν φίλων.	Ja, Allerguter Freunde Gesundheit.
Eu ma nu potu si beau.	Δὲν ἔμπορῶ νὰ πῶ περισσότερον.	Ich kann nicht mehr trinken.
Catrâ ci? nu vâ ariseashte jinlu.	Διατί; δὲν σᾶς ἀρέζει τὸ κρασί;	Warum? Schmeckt Ihnen der Wein nicht?
Este forte.	Εἶναι πολλὰ δυνατὸν.	Er ist mir zu stark.
Mesticaci lu cu apă.	Συγκεράσατέ το με νερόν.	Mischen Sie ihn mit Wasser.
Eu nu mestiecu ne ci un' oară jinlu cu apă.	Ἐγὼ δὲν συγκερῶ ποτὲ τὸ κρασί με νερόν.	Ich mische niemals den Wein mit Wasser.
Lihie nu este zăconu.	Δὲν εἶναι συνήθεια εἰς τὴν Λεχίαν.	Es ist in Polen nicht gebräuchlich.
Si me lertaci că va si fugu.	Συγχωρήσατέ μοι νὰ ὑπάγω.	Erlauben Sie mir zu gehen.
Nji pare reu, că vâ ajusiei ahntantu.	Λυπῶμαι, ὅτι τὸσον πολλὰ βιάζεσθε.	Es ist mir leid, daß Sie so sehr eilen.
Vinirea voastra va si nji hibâ cancido in doru ashteptatâ.	Ὁ ἐρχομός σας θέλει μοι εἶναι πάντοτε καταθύμιος.	Sie werden bey mir allezeit willkommen sehn.
Vâ remanu forte obligatu.	Εἶμαι πολλὰ ὑπόχρεως εἰς ὑσᾶς.	Ich bin Ihnen sehr verpflichtet.
Doamne, compănia vrea forte si	Ἡ Συντροφία, αὐθέντα μου, ἀγαποῦσε	Mein Herr, die Gesellschaft
		schafft ſähe es gerne

puteaci nica pucinu si vâ amanaci.	πολλά, ἐὰν ἐμείνετε ἀκόμῃ ὀλίγον καιρὸν.	wenn Sie noch ein wenig verzügen.
Nu nâ lasaci ni- ca, me rogu.	Μὴ μας ἀφήσατε, παρακαλῶ, ἀκόμῃ.	Berlassen Sie uns doch noch nicht.
Beci nica unâ sca- fâ.	Πίστε ἀκόμῃ ἕνα ποτηράκι.	Trinken Sie noch ein Gläschen.
Nu fuzici ahtantu curundu.	Μὴ ἀναχωρήσατε τόσον ταχέως.	Gehen Sie doch nicht so bald weg.
Me plecu a deman- daacsunilji avostrei.	Πείθομαι εἰς τὰς προσταγὰς σας.	Ihnen zu gehor= samen.
Vâ aremanemu for- te obligaci.	Σὰς εὐχαριστοῦμεν κατὰ πολλά.	Wir sind Ihnen verbunden.
Vreamu si hiu tru stare si vâ lucrezu cu verunu lucru.	Εὐχόμεν, νὰ ἦμαι ικανὸς νὰ σὰς ὑπη- ρετήσω εἰς κανένα πράγμα.	Ich wünſche im Stande zu seyn, Ih= nen dienen zu können.
Hici forte politi- u.	Εἶσθε πολλὰ πο- λιτικοί.	Sie sind sehr höf= lich.
Verun' oarâ nu fui ashi tractatu.	Δὲν ἐφυλεύθην ποτὲ τόσον καλὰ.	Ich bin niemals so wohl bewirthet worden.
Aista este pranzu- lu di tutâ zuâ.	Τοῦτο εἶναι τὸ συ- νηθισμένον μας τρα- πέζι.	Es ist nur eine ge= wöhnliche Mahlzeit.
Forte voi, doamne, si amu shi eu parte di compania voastra.	Ἀγαπῶ καθ' ὕπερ- βολήν, ἀθρόντα μου, νὰ ἀπολαύσω τὴν συ- ναναστροφὴν σας.	Es ist mir lieb, mein Herr, ihre Ge= sellschaft zu genießen.
Shi eu me bucuru forte, si potu si hiu tru voastra dulce so- cilje.	Καὶ ἐγὼ ὁμοίως χαίρομαι, νὰ ἦμαι εἰς τὴν χαριστάτην σας συντροφίαν.	Und ich freye mich, in Ihrer angenehmen Gesellschaft zu seyn.
Voi va si me afla- ci cancido indreptu servu.	Θέλετε με εὖρει πάντοτε προθυμώτα- τον δεῦλον.	Sie werden mich allezeit bereit finden, Ihnen zu dienen.

Vâ cunoscú multâ meashtire trâ aista.	Σᾶς ἐμολογῶ ἀ- πείρους χάριτας δι' αὐτό.	Ich bin Ihnen deswegen unendlich verbunden.
Trazeci tutune.	Καπνίζετε τουτούνη;	Rauchen Sie Ta- bacc?
Di cutotalui nu tragu.	Ἐγὼ δὲν καπνίζω ἐλοτελῶς.	Ich rauche gar keinen.
Brici, ci oară este.	Ἰδέτε, παρακαλῶ, ποία ὥρα εἶναι.	Sie sehen Sie doch, welche Zeit es ist.
Doamne, vine oa- ra si fugu.	Αὐθέντα μου, και- ρὸς εἶναι νὰ ὑπάγω.	Mein Herr, es ist Zeit daß ich gehe.
Vreci si vâ jucaci cârci?	Ἀγαπάτε νὰ παί- ζετε τὰ χαρτία.	Belieben Sie Kar- ten zu spielen?
Cu indreptate câ nu amu kero.	Τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἔχω καιρὸν.	Fürwahr, ich habe keine Zeit.
Cando va si amu fortuna si vâ vedu napoi la mine?	Πότε θέλετε με ἀξιῶσει πάλιν τῆς παρουσίας σας;	Wenn wollen Sie mir die Ehre geben wieder zu sprechen?
Cando si vâ va inima.	Ὅταν ἀγαπάτε.	Wenn es Ihnen beliebt.
Cando va si vâ tur- naci napoi Lihie?	Πότε θέλετε ἐπι- στρέψει εἰς τὴν Λε- χίαν;	Wenn werden Sie wieder nach Polen reisen?
Dupâ trei septi- mâni.	Μετὰ τρεῖς ἐβδο- μάδας.	So innerhalb drey Wochen.
Ahtantu curundu! vâ se aurâ Nimcia?	ὦ πολλὰ ὀγλι- γωρα! ἐχορτάσατε πλέον τὴν Γερμα- νίαν;	So bald! Sind Sie Deutschlands schon überdrüssig?
Dicutotalui nu, au- ce me ariseashte for- te.	Ὁυδαμῶς, αὐτῇ μοι ἀρέζει καθ' ὑπερ- βολὴν.	Ganz und gar nicht, es gefällt mir überaus wohl hier.
Doamne, lipseashte te si vâ lasu cu sa- nitate?	Αὐθέντα μου, πρέ- πει νὰ σᾶς ἀποχαι- ρετίσω.	Mein Herr, ich muß Abschied von Ihnen nehmen.
Vâ gjinemescu for-	Σᾶς εὐχαριστῶ κα-	Ich bedanke mich

te trâ avoastrâ bu- tā πολλά δια τὴν sehr für so gute Be-
nâ ashteptare. καλὴν σας δεξίωσιν. wirthung.

Me rushinaci cu a- Mè συγχίζετε με Sie beschâmen mich
voastrâ ahtantâ mul- τὸ πολύσας πολιτι- ihrer Höflichkeit.
tâ politicâ. κόν.

Ma nj' este reu, Λυποῦμαι μόνον, Es ist mir nur leid,
câ nu potû si vâ u ὅτι δὲν εἶμαι ἰκανὸς daß ichs nicht wieder
resplatescu. νὰ σᾶς ἀνταμείψω. gleich machen kann.

Faceci nâ aistu bu- Κάμετέ μας τὴν Sind Sie so gü-
nu shi remaneci pre χάριν καὶ μείνατε εἰς tig, und bleiben zum
cinâ. τὸν δεῖπνον. Abendessen.

Nji se pare câ va Ἐλπίζω, ὅτι θέ- Zw hoffe, Sie
si me aveci excusatu. λετε με ἔχει παρη- werden mich ent-
τημένον. τμημένον. schuldiget halten.

Plicatu servulu a Ταπεινότητος δοῦ- Ihr gehorsamster
vostru. λός σας. Diener.

Δ'. ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Viertes Gespräch.

Μεταξὺ ἑνὸς ἀρρώστου καὶ Zwischen einem Kranken und
ἑνὸς ἰατροῦ. einem Arzte.

Doamne vindica- Ἄρχων ἰατρὲ, ἐγὼ Herr Doctor, ich
toare, eu petricui si ἔστειλα διὰ τὴν ἔξο- habe nach Ihnen
vâ cljemu. χότητά σου. geschickt.

Ci pacitu, doamne? Τι ἔχετε, ἀυθέντα Was fehlt Ihnen,
μου; mein Herr?

Escu lanzidu. Εἶμαι ἀρρώστος. Ich bin krank.

Vâ se vede di pre Φαίνεται ἀπὸ τὸ Man sieht es Ih-
façâ. πρόσωπον. nen wohl an.

Iu sentici doru? Ποῦ αἰσθάνεσθε Wo thuts Ihnen
τὸν πόνον; weh?

Me doare caplu, Ἔχω κεφαλαλγί- Ich habe Kopf-
shi seste câ mancu αν, καὶ ἐὰν φάγω τὸ schmerzen; und wenn

pučinu ceva, tr' oa- παραμικρώτατον, με ich das geringste
râ me doare stomah- πονεί τὸ στομάχι. esse, so thut mir der
lu. Magen weh.

Aistu este semnu Τοῦτο εἶναι κακὸν Das ist ein schlim-
urutu. σημεῖον. mes Zeichen.

Di cando u paci- Ἀπὸ πότε πάσχετε Wie lange ist es
tu? τοῦτο; schon?

Di aeri. Ἀπὸ ἐχθές. Seit gestern.

Durnjitu gjine no- Ἐκοιμήθητε αὐ- Haben Sie diese
aptea ista? τὴν τὴν νύκτα καλὰ; Nacht gut geschlaf-
fen?

No, nu putui oc- Ὅχι, δὲν ἐμπόρεσα Nein, ich konnte
ljilji si incljidu tutâ νὰ κλείσω τὰ ὀμμά- die ganze Nacht kein
noaptea. τιά μου ὄλγην τὴν Auge zuthun.
νύκτα.

Aveci apetitu? Ἔχετε ὄρεξι; Haben Sie Appetit?
Dicutotalui. Παντελῶς. Gar keinen.

Daci nji si vâ ve- Συγχωρήσατέ μοι Lassen Sie mich
du cumu vâ bate vi- νὰ ἰδῶ τὸν σφυγμὸν doch ihren Puls füh-
na. σας. len.

Aveci heavra, vi- Ἔχετε θέρμηγ, ὅ Sie haben ein Fie-
na vâ bate fârâ or- σφυγμὸς σας κτυπεί ber, ihr Puls schlägt
dinu, bate forte eu ἀτάκτως· εἶναι πολλὰ unordentlich; er geht
jie. ταχύς. sehr geschwind.

Sentu unâ slabilje Αἰσθάνομαι μίαν Ich fühle eine
tru tute pârci. ἀδυναμίαν εἰς ὅλα μου Trägheit in allen
τὰ μέλη. Gliedern.

Va si vâ dao unu Θέλω σας δώσει Ich will Ihnen
catharticu, depoia ἕνα καθαρτικὸν πρῶ- eine Purganz geben,
lipseashte si lasaci τον, καὶ ἔπειτα πρέ- und alsdann sollen
sanzi. πει νὰ φλεβοτομή- Sie zur Ader lassen.

Nji lasai sanzi sep- Ἐφλεβοτόμησα Ich habe vergan-
timana ci trecu. τὴν ἀπερασμένην gene Woche erst zur
ἐβδομάδα. Ader gelassen.

Ceva tr' acea; du- Δὲν βλάπτει με- Es schadet nicht:

- pâ aista lipseashte si loaci medicinâ. τὴν φλεβοτομίαν πρέπει νὰ μεταχειρίζεσθε καὶ ἰατρικά. nach diesem sollen Sie auch Arznei gebrauchen.
- Lipseashte azâ si ljaui medicinâ? Πρέπει νὰ πάρω σήμερον ἰατρικά; Soll ich heute schon Arznei einnehmen?
- Ne, doamne; ia unâ receptâ, petreci u tru apothicâ, shi remaneci tru shter-nutu. Ναι, ἀδέντα μου ἰδοὺ μία ρετσέπτα, στείλετέ την εἰς τὸν ἀποθηκάριον, καὶ μένετε εἰς τὸ κρεβάτι. Ja, mein Herr; hier ist ein Recept, schicken Sie es zum Apotheker, und bleiben Sie im Bette.
- Ci dietâ lipseashte si veglji? Τί διαίταν πρέπει νὰ φυλάττω; Was für Diät muß ich halten?
- Mancaci oaâ fresh-câ shi supâ. Γευθήτε ἀνὰ πρόσφατα καὶ ζῶμι ἀπὸ κρέας. Nehmen Sie frische Eier, und Fleischbrühe.
- Fuzici? Ἄναχωρεῖτε; Gehen Sie schon?
- Ciushtucare intre-abâ trâ mine, shi lipseashte si facu visitâ shi la altu pacientu. Ἐρωτᾷ τις διὰ ἐμένα, καὶ πρέπει νὰ ἐπισκεφθῶ καὶ ἄλλον ἀσθενῆ. Es fragt jemand nach mir, ich muß noch einen andern Patienten besuchen.
- Me rogu, vinici napoi mâne, si me videci. Παρακαλῶ, ἔλθετε πάλιν αὔριον, καὶ ἐπισκέψασθέ με. Ich bitte, kommen Sie doch morgen wieder, und besuchen mich.
- Va si nu lipsescu; amu sperarea câ lasarea a sanzilui va si vâ ajutâ. Δὲν θέλω ἐλλεῖψει ἐλπίζω ὅτι ἡ φλεβοτομία θέλει σας ὠφελέσει. Ich werde nicht ermangeln; ich hoffe, daß Aderlassen wird Ihnen gut thun.
- Vigljitoarâ, petrece cineva si cljamâ hirurgulu. Ὑπηρέτισσα, στείλε κανέναν, νὰ κράξῃ τὸν χειρουργόν. Wärterinn, schicke jemand nach einem Wundarzte.
- Care vreci? Ποῖον ἀγαπᾶτε νὰ ἔχητε; Welchen wollen Sie haben?
- Napoi acelu ci nji. Ἐκεῖνον τὸν ἴδιον, Denjenigen, der mich

lâsâ culo inante san- zi.	ὅς τις νεωστὶ με ἐφλε- βοτόμησε.	neulich zur Ader ließ.
Plecatu servu, do- amne, daci nji ma- na acea indreptea.	Υπήκοος δοῦλός σας, ἀθθέντα μου, δειξάτέ μοι παρα- καλῶ, τὴν δεξιάν σας χειρα.	Gehorsamer Die- ner, mein Herr, sind Sie so gut, und zei- gen Sie mir Ihren rechten Arm.
Ai unâ bunâ lan- cetâ?	Ἔχεις καλὸν φλε- βοτόμον ὄργανον;	Hat er eine gute Lancette?
Neci va si u sen- cici.	Μήτε θέλετέ το καταλάβει.	Sie werden sie kaum fühlen.
Forte nji strinzi mâna.	Μοι σφίγγεις πάρα πολὸ τὸ χέρι.	Er bindet mir den Arm zu fest.
Fâ unâ mare gu- vâ.	Κάμε μίαν μεγά- λην τρύπαν.	Mache er die Öff- nung groß genug.
Sanzile curâ dicu- mu lipseashte.	Τὸ αἷμα τρέχει καθὼς πρέπει.	Das Blut fließt, wie sichs gehört.
Na fasha, shi pea- tica shi u leagâ gj- ne.	Ἰδοὺ τὸ ράμμα καὶ τὸ πανί καὶ δέσον αὐτὸ, καλῶς.	Da ist die Binde, und Bänderlein, und verbinde er es wohl.

Ε'. ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Fünftes Gespräch.

Μεταξὺ πατρὸς καὶ
υἱοῦ.   Zwischen Vater und
Sohn.

Eu va si esu afo-
arâ si me preimnu,
shî tu hilju va si ji-
ni dupâ mine.

Ἐγὼ ἐκβαίνω ἔξω
νὰ περιδιαβάσω, καὶ
σὺ υἱέ μου θέλεις μοι
ἀκολουθήσει.

Ich gehe spazieren,
und du wirst mit-
gehen, mein Sohn.

Ju va si njarze-
mu, vrute tatâ?

Ποῦ θέλομεν ὑπά-
γει, φίλτατε πάτερ;

Wohin gehen wir,
lieber Vater?

- Afoară di citate. Ἐξω τῆς πόλεως. Außer der Stadt.
- Ci omu este aistu Tatâ? Τί ἀνδρῶπις εἶναι αὐτός, Ἀὐθεν- Wer ist denn die- ser Mann hier, Pa- rā?
- Soldadu. Στρατιώτης. Es ist ein Soldat.
- Ci face auce? Τί δοιλείαν ἔχει ἐδῶ; Was hat dieser Mann hier zu thun?
- Veglje. Φυλάττει εἰς τὴν τάξιν. Er steht auf dem Posten Schildwache.
- Ci cene tru manâ? Τι κρατεῖ εἰς τὸ χέρι; Was hat er in der Hand?
- Armâ, care u clje- mâmu tufeke. Ὅπλον, τὸ ὁποῖον τὸ λέγομεν τουφέκι. Ein Gewehr, das man eine Flinte nennet.
- Ci casâ este aistâ? Τι ὀσπιτάκι εἶναι αὐτό; Was ist das für ein Häuschen?
- Viglâ, tru care in- trâ vegljitorlji can- do da ploae. Tora lasi njarzemu ma di- parte. Βίγλα, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐμβαίνουν οἱ φύλακες ὅταν βρέχη. Τώρα ἄς ὑπάγωμεν μακρότερα. Eine Wachthütte, in welche sich die Schildwachen bege- ben, wenn es regnet. Gehen wir jetzt weiter.
- O, catâ apâ este auce! Ὁ πόσον νερόν εἶναι ἐδῶ! Ach, wie viel Was- ser!
- Este unu riu, care se cljamâ Vienâ. Εἶναι ποταμάκι, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Βιέννα. Es ist ein Flüß- chen, das man Wien nennet.
- Lipseashte si tre- cemū preste aistâ punte? Πρέπει νὰ περά- σωμεν ἡμεῖς τώρα τοῦτο τὸ γεφυράκι; Müßten wir jetzt über den Steg ge- hen?
- Ne, hilju ameu! va si te cenū di manâ, si nu cazī tru riu. Ναι, παιδάκι μου! Θέλω σὲ κρατήσῃ ἀπὸ τὸ χέρι, διὰ νὰ μὴ πέσης εἰς τὸν ποταμόν. Ja, mein Kind: ich werde dich bey der Hand halten, daß du nicht in den Fluß fällst.

Este aduncoasă apa?	Εἶναι βαθὺ τὸ νερόν;	Ist das Wasser tief?
Dure aduncoasă. Aista casă este moară; vezi roatile?	Ἄρκετὰ βαθύ. Τοῦτο τὸ ὄσπιτι ἐδῶ εἶναι μύλος βλέπεις τοὺς τροχοὺς;	Es ist ziemlich tief. Dieß Haus hier ist eine Mühle, siehst du die Räder?
Ne, le vedu.	Ναι, τοὺς βλέπω.	Ja, ich sehe sie.
Câte suntu? numerile.	Πόσοι εἶναι; ἀριθμῶσέ τους.	Wie viel sind es? zähle sie.
Shase.	Ἐξ.	Sechs.
Te arizi; nu numerashi gjine, nu suntu ma mulci di cincii.	Σφάλλεις δὲν ἀριθμησες καλὰ δὲν εἶναι περισσότεροι ἀπὸ πέντε.	Du irrst dich; du hast nicht gut gezählt, es sind nicht mehr als fünf.
Au vedu unâ cupie di oi; iu este picuraru? ¹⁾	Ἐδῶ βλέπω ἓνα κοπάδι πρόβατα ποῦ εἶναι ὁ ποιμῆν;	Hier sehe ich eine Heerde Schafe; wo ist der Schäfer?
Ia iu shade sub arbure shi bate flutera.	Ἐκεῖ κἀθίγεται ὑποκάτω εἰς τὸ δένδρον, καὶ λαλεῖ τὴν φλοέραν.	Dort sitzt er unter dem Baume und bläset in die Flöte.
Nu are câni picuraru?	Δὲν ἔχει σκυλία ὁ πιστικός;	Hat der Schäferhirt keine Hunde?
Nu lji vezi apushii ningâ elu?	Δὲν τὰ βλέπεις πλαγιασμένα κοντὰ εἰς τὸν πιστικόν;	Siehst du sie nicht neben dem Schäfer liegen?
Nju frică si nu me muscă.	Φοβοῦμαι, νὰ μὴ μὲ δαγκάσων.	Ich fürchte, daß sie mich beißen.
Nu ai frică; pân nu nu te diparci di mine ceva nu va si ce facă.	Μὴ φοβῆσαι ἕαν δὲν μακρύνῃς ἀπὸ ἐμένα, δὲν σὲ πειράζου.	Fürchte dich nicht; so lange du nicht von mir weggehst, werden sie dir nichts thun.
Acolo shâ da cu dialagă unu ljepure.	Ἐκεῖ τρέχει ἓνας λαγός!	Dort läuft ein Hasse.

¹⁾ Greşit în text: *picuraru*.

Si aveamu veru- ^{Ἐὰν εἴχαμεν του-} Wenn wir ein Ge-
nâ tufeke, puteamu ^{φέκι, ἠθέλαμεν τὸν} wehr hätten, könn-
si lu vatamâmu. ^{ρίψει κάτω.} ten wir ihn erlegen.

O ci mushatu can- ^{Ἦ πόσον εὐμορφα} Oh, wie schön die
tâ pulji! ^{λαλοῦν τὰ πουλλία!} Vögel singen!

Cantâ cu lavdare ^{Ἵμνοῦν τὸν ποιη-} Sie lobpreisen ih-
facatorlu alor, shi ^{τὴν των, καὶ παρα-} ren Schöpfer, und
deshteaptâ shi noi ^{κινοῦν καὶ ἡμᾶς με} ermuntern auch uns
cu ciurara alor trâ ^{τὸ λάλημά των εἰς} durch ihren Gesang
marirea a lu Domni- ^{τὴν δοξολογίαν τοῦ} zum Lobpreise Got-
zeu. ^{Θεοῦ.} tes.

Brea câci mulci ^{Ἴδὲ ἐκεῖ ἓνα πλῆ-} Sieh dort eine
porungji. ^{θος περιστερῶν.} Menge Tauben.

Te arizi; suntu ^{Λανθάνεσαι· εἶναι} Du irrst dich; es
corgji. ^{κόρακες.} sind Raben.

Ci case suntu ai- ^{Τί ὀσπίτια εἶναι} Was sind das für
ste? ^{αὐτὰ.} Häuser?

Este hoarâ; vezi ^{Εἶναι χωρίον· βλέ-} Es ist ein Dorf;
turonlu? ^{πεις τὸν πύργον;} siehst du den Thurm?

Lu vedu; nu este ^{Τὸν βλέπω· δὲν} Ja, er ist nicht
forte inaltu. ^{εἶναι τόσον ὑψηλός.} gar hoch.

Ia iu jine unâ ke- ^{Ἴδοῦ ὁποῦ ἔρχεται} Da kommt ein
râ incarcatâ cu ji- ^{ἓνα ἀμάξι φορτωμέ-} Wagen mit Getrai-
ptu; eshi di in cale. ^{νον με σιτάρι· πα-} de beladen; geh vom
^{ραμέρισε ἀπὸ τὴν} Fahrwege.
^{στράταν.}

Ci omu este acelu ^{Τί ἄνθρωπος εἶ-} Wer ist der Man
cu stranje verzi? ^{ναι ἐκεῖνος με τὸ} mit dem grünen
^{πράσινον τὸ φόρεμα;} Kleide?

Este avinatoru, ^{Εἶναι κυνηγός, ὁ} Es ist ein Jäger,
care poartâ doi lje- ^{ὁποῖος βασιτᾶ δύο λα-} der zwey erlegte
puri vatamaci pre ^{γούς σκοτωμένους εἰς} Haafen auf der
numeri. ^{τὸν ὤμον.} Schulter trägt.

Are cu elu shi   Αὐτὸς ἔχει μαζί   Er hat zwey Jagd-
doi cânji trá avinare.   του δύο λαγωνικά.   hunde bey sich.

Aishei se ducu tut'   Αὐτὰ πάντοτε τὸν   Diese folgen ihm
unâ dupâ elu tru   ἀκολουθοῦν εἰς τὸ κυ-   immer nach auf die
avinare. Lasi nâ νῆγι. 'Ἄλλ' ἄς γυ-   Jagd.   Gehen wir
turnâmu tora a ca-   ρίσωμεν τῶρα εἰς   jetzt nach Hause ;
sâ; nemalo imnâmu   τὸ ὁπίτι ἀρκετὰ   wir sind schon ge-
astâzu.   ἐπεριπατήσαμεν σή-   nug heute spazieren
μερον.   gegangen.

ς'. ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Sechstes Gespräch.

Μεταξὺ ἀδελφοῦ καὶ   Zwischen Bruder und
ἀδελφῆς.   Schwester.

Soru, noi nâ tur-   Ἀδελφή, ἡμεῖς ἐ-   Schwester, wir sind
nâmu plea di preim-   γυρίσαμεν πλέον ἀπὸ   schon vom Spazier-
nare, vizumu mul-   τὴν περιδιάβασιν. ἔι-   gange zurückgefom-
te mushate lucre.   δαμεν πολλὰ εὐμορφα   men, wir haben nicht
πράγματα.   wenig schöne Sa-
chen gesehen.

Ci vizushi?   Τί εἶδες;   Was hast du denn
gesehen?

Unu avinatoru, ci   Ἐναν κυνηγὸν ὁ-   Einen Jäger, der
purta doi ljepuri, shi   ποῦ ἐβαστοῦσε δύο   zwey Haasen trug,
unâ muleime di pulji.   λαγῶς, καὶ ἓνα πλη-   und eine Menge Wö-
θος πουλλίων.   gel.

Am' a njia ci adu-   Καὶ τὶ ἤφερες ἐ-   Was hast du mir
seshi?   μένα;   gebracht?

Ceva, dicâtu unâ   Τίποτε, παρ' ἓνα   Nichts, als ein
ligaturâ di floare,   δεμάτι λουλούδια, τὸ   Büschlein von Blu-
care se eljamâ tufâ.   ὁποῖον τὸ λέγομεν   men, daß man einen
ὁσφράδιον.   Blumenstrauß nennt.

Care ce u dede?	Πόθεν τὸ ἔχεις;	Woher hast du ihn bekommen?
U adunai pre livade.	Τὸ ἔμασα εἰς τὸ λιβάδι.	Ich habe ihn auf der Wiese gepflücket.
Si nji banezi. Jino tora cu mine tru gardinâ, va si ce spunu ciushtu ei dulce.	Σοὶ εὐχαιριστῶ δι' αὐτό. Ἄλλ' ἔλα τώρα μαζύμου εἰς τὸν κήπον. Θέλω σοὶ δεῖξει ἓνα νόστιμον πρᾶγμα.	Ich danke dir dafür. Geh mit mir jetzt in den Garten, ich werde dir was angenehmes zeigen.
Ci este acea?	Τί εἶναι αὐτό;	Was ist es?
Unu cuibu.	Μία φωλιά.	Ein Vogelnest.
Suntu pulji inuntru?	Εἶναι πλέον πουλῶλια μέσα;	Sind schon Junge darin?
Nica nu, ma oaâ.	Ἀκόμη ὄχι, μόνον αὐγά.	Noch nicht, aber Eier.
Câte?	Πόσα;	Wie viele?
Cinci.	Πέντε.	Fünf.
Potu si le ljau?	Τολμῶ νὰ τὰ πάρω;	Soll ich sie wegnehmen?
Nu; cara si le discloacsâ, atuncea va si lji lomu.	Ὅχι ἀφ' οὐ ἐκβοῦν τὰ κλωσσόπουλλα ἔξω, τότε θέλομεν τὰ πάρει.	Nein; wenn die Jungen ausgebrütet sind, werden wir sie heraus nehmen.
Eu va si ljau ma dao oaâ, si le breseu ma gjine.	Ἐγὼ θέλω πάρει μόνον δύο αὐγά, διὰ νὰ τὰ θεωρήσω καλύτερα.	Ich werde nur zwei Eier nehmen, daß ich sie besser ansehen kann.
Nu ci este ljertate neci si dai di ele.	Δὲν σοῦ εἶναι συχωρημένον οὔτε νὰ τὰ ἐγγίξῃς.	Du darfst sie nicht einmahl berühren.
Catrâ ci?	Διὰ τί;	Warum denn?
Napu lasâ pulji dupâ zâconlu alor cui-	Μὴ τύχη καὶ ἀφήσουν τὰ πουλλῶλια τῆν	Daß etwa die Wögel nach ihrer Ge-

bulu. Cara si se dis- φωλεάν κατά την wohnheit das Nest
cloacsâ pulji, va si συνήθειάν των. Ἄφ' verlassen. Wenn die
ce zicu, shi atuncea οὐ κλωσσηθοῦν τὰ Jungen ausgebrütet
va si le lomu di a- πουλλία, θέλω σοι sind, werde ich's dir
dunu. δείξει, καὶ τότε θέ- sagen, dann wollen
λομεν τὰ πάρει μαζύ. wir sie mit einander
heraus nehmen.

Ζ'. ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Siebentes Gespräch.

Μεταξύ ιδίων.

Zwischen denselben.

Ci feceshi sufletu Τι ἔκαμες, ἡγα- Was hast du denn
soru? nu te vizui πημένη μου ἀδελφή; gemacht liebe Schwe-
di ahtantâ zamane. δὲν σὲ εἶδα τόσον ster? ich habe dich
καιρόν. ja so lange nicht
gesehen.

Eramu ocupaci cu Ἐνασχολούμεσθον Wir sind mit Aus-
purtarea shi bunâ di- εἰς τὴν μετοίκησιν ziehen und Aufräu-
sposicione a naolji καὶ εἰς τὴν εὐπρέπι- men unsrer neuen
casilji anostrei. σιν τῆς νέας μας Wohnung beschäfti-
κατοικίας. get gewesen.

Hici maltu cu tute Εἶσθε πλέον ἔτοι- Sind sie denn
indrepci? μοι μὲ ὄλα; schon ganz fertig?

Nu cu tute; pa- Ὅχι με ὄλα· ὁ Noch nicht ganz;
rinte nju bagâ cârcile ἀδθεντάκης βάζει εἰς Papa ordnet seine
tru ordinu, e mumâ τάξιν τὰ βιβλία του, Bücher, und Mama
mea provisionile, ma καὶ ἡ μαννίτζα τὰς ihre Vorräthe, aber
jocurile amele shi ζωτροφίας, ἀλλὰ τὰ meine Spielsachen
javairicolu ameu sun- παιγνιδιά μου εἶναι und Fußwerk sind
tu tute in locu. ὄλα εἰς τὸν τόπον των. schon ganz an Ort
und Stelle.

Eshti contetâ cu Εὐχαριστεῖσαι εἰς Bist du mit der

cunakea nao? τὴν νέαν κατοικίαν; neuen Wohnung zu-
frieden?

Escu; câ are mul- Μάλιστα διότι ἔχει Ja! sie hat viel
te dulzeci trâ mine. πολλὰς χάριτας διὰ Ἀνεημιlichkeiten für
ἐμένα. mich.

Trâ exemplu? Παρ. χάριν; Zum Beispiel?

Unu mare d'inan- Ἐνα μέγαλον προ- Einen großen Vor-
te uboru, iu va si ἀβλιον, ὅπου θέλει Hof, auf dem es sich
hibâ gjine si nâ ju- εἶσθαι καλὰ νὰ παι- wird gut Blindesuh
câmu a urgjishalui. ζωμεν τὸν τυφλόν. spielen lassen.

Ma fârâ indoire Ἄλλ' εἶναι χωρὶς Aber er ist ohne
este sternutu cu plo- ἀμφιβολίαν στρωμέ- Zweifel mit Quader-
csi, este periculu si νον μὲ πλάκας εἶναι steinen gepflastert,
cadâ omulu pre ele. πολλὰ κινδυνώδες νὰ es ist sehr gefährlich
πέσωμεν ἐπάνω. darauf zu fallen.

Lipseashte si lomu Πρέπει νὰ ἤμεθα Man muß vor-
a minte. προσεκτικαί. sichtig seyn.

Shezi tu tru inte- Κατοικεῖς ἐσὺ εἰς Wohnest du im
nje condignacione? τὸ πρῶτον πάτωμα; ersten Stockwerk?

No, eu shedu tru Ὅχι, ἐγὼ κατοί- Nein, ich wohne
a daolea, ma scara κῶ εἰς τὸ δεύτερον, im zweyten, aber die
este largâ, csicsoarile ἀλλ' ἡ σκάλα εἶναι Treppe ist sehr breit,
di scarâ suntu rupu- πολλὰ πλατεῖα, τὰ die Stufen sind recht
soase, shi cenerle σκαλίδια πολλὰ bequem, und das Ge-
vrtoşu formoase. ἀναπαυτικὰ καὶ τὰ lânde ist recht sehr
κρατήματα πολλὰ hübsch.
εὐμορφα.

Cumu adarashi oda Πῶς ἐστόλισες τὴν Wie hast du deine
ata? καμάραν σου. Stube ausgeziert?

Spinzurai inuntru Ἐκρέμασα μέσα Ich habe einige
neshti icoane musha- μερικὰς ὠραίας εἰ- Kupfer darin aufge-

te, cu care me mi- κόννας ὅπου μοι ἐ- hängt, die mir mein
scu tatâ nju. χάρισεν ὁ αὐθεντά- Väter geschenkt hat.
κης.

Mumâ ta are fârâ Ἡ μαννίτζα σου Deine Mutter hat
indoire multe forme- ἔχει χωρίς ἀμφιβο- aber wohl mehrere
ase ode alikite unâ di λίαν πολλὰ ὠραία hübsche Zimmer ne-
alantâ. δωμάτια κολλητὰ ἓνα ben einander?
μὲ τὸ ἄλλο. 2)

Are, unâ este ta- Ναὶ τὸ ἓνα εἶναι Ja, das eine ist
buluitâ 1) shi cu zogra- στρωμένον μὲ τετρά- getäfelt, und mit Ge-
fii mushucitâ, alan- γωνα σανιδάκια καὶ mällden geziert, das
ta este inviscutâ cu στολισμένον μὲ ζω- andre mit gelbem
carte galbinâ, shi γραφίας τὸ ἄλλο 3) Papier ausgefchla-
aproape tutâ cu for- καπλαδισμένον μὲ κί- gen, das aber beina-
moase figure taljate τρινον χαρτί, τὸ ε- he ganz mit schönen
coperitâ, tru albe shi ποῖον ὅμως εἶναι ὄλον Kupffern bedeckt ist,
di malumâ marguri, σχεδὸν σκεπασμένον in weißen und gol-
pavimentile suntu in- ἀπὸ ὠραίας χαλκο- denen Rahmen. Die
puse, shi cu ceara γραφικὰς εἰκόνας μὲ Fußböden sind ein-
date, shi camera iu ἄσπρα καὶ χρυσᾶ gelegt und gewichst,
shade, shi acea, iu περιβάζια. Τὰ ἐδάφη und das Zimmer,
doarme suntu sub- εἶναι ψηφιασμένα καὶ welches sie bewohnt,
sarcinate cu kilici, κηρωμένα, καὶ ἡ und das, worin sie
shi ashternate cu en- καμάρα, ὅπου αὐτὴ schläft, sind mit wol-
glizeshti kilinji. κατοικεῖ, καὶ ἐκεῖνη, lenen Tapeten be-
ὅπου κοιμάται, εἶναι hangen, und mit
καπλαδισμένοι μὲ κι- englischen Teppichen
λίκια, καὶ στρωμένοι belegt.
μ' ἐπεύχια τῆς Ἀγ-
γλίας.

Tute aiste suntu Ὅλα αὐτὰ εἶναι Das ist alles recht
vratosu bune, ma eu πολλὰ εὖμορφα· schön, aber ich wer-
cama va si voi camara ὅμως ἐγὼ θελω de doch vorzüglich
ta, acui firidile brescu ἀγαπήσει περισ- dein Zimmer lieben,

1) Greșit în text: *tabuluită*; 2, 3) Greșit în text: *ἄλλα*.

tru gardinâ.

σότερον τὴν καμάραν von welchen die Fen-
σου, τῆς ὁποίας τὰ ἴτερ in den Garten
παράθυρα κυτάζουν gehen.
εἰς τὸν κῆπον.

Shi uborulu acelu
mare di inante, iu
putemu si sarimu shi
se himu tuci di adu-
nu alegri.

Καὶ τὸ μέγαλον Und den großen
προϋλάιον, ὅπου Vorplatz, auf dem
ἐμποροῦμεν νὰ πη- wir herumspringen,
δοῦμεν καὶ νὰ χαρα- und uns mit einan-
κοποῦμεν μαζί. der Bergnügen kön-
nen.

Η΄ ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Achtes Gespräch.

Μεταξὺ μητρὸς καὶ
υἱοῦ.

Zwischen Mutter und
Sohn.

Vâ dau si cunoash-
teci, vrutâ mumâ, câ
nu puteamu si me ce-
nu di aridere astâzu
dupâ pranzu, cando
selagirâ shcola tru
vicinia anoastrâ.

Σὰς ὁμολογῶ, φιλ-
τάτη μῆτερ, ὅτι δὲν
ἤμπόρεσα νὰ κρα-
τήσω τὰ γέλια σή-
μερων τὸ ἀπόγευμα,
ὅταν ἀπόλυσε τὸ σχο-
λεῖον εἰς τὴν γειτο-
νίαν μας.

Ich gestehe Ihnen
liebe Mutter, daß ich
mich diesen Nachmit-
tag des Lachens nicht
enthalten konnte, als
die Schule in un-
serer Nachbarschaft
aus war.

Ma catrâ ci?

Διὰ τί ἄραγε; Warum denn?

Câ ficsorlji acelji
njiçlji cadea unu du-
pâ alantu pre nare.

Ὅτι τὰ μικρὰ
παιδιά ἐπιπτον ἕνα
κατόπι του ἄλλου ἐ-
πάνω εἰς τὴν μύτην. Die kleinen Anna-
ben fielen einer nach
dem andern auf die
Nase.

Este forte musha-
tu si aridâ omlu can-
do patu aici reu.

Εἶναι πολλὰ εὐ-
μορφον νὰ γελᾷ τι-
νὰς, ὅταν οἱ ἄλλοι
πάσχουν κακόν. Das ist recht hübsch
daraüber zu lachen,
wenn andere zu
Schaden kommen.

O si pâça di na-

Ἄ, ἐὰν ἔπασχον τῷ Ach! wenn sie wirt-

deveru reu, eu vrea ὄντι κακὸν, ἤθελα lich Schaden genom-
 și plangu atuncea, κλαύσει, βέβαια, ö- men hätten, würde
 ma di multe plâsi po- μως αἰ διάφοροι θέ- ich gewiß geweint
 sicionile a truphii, di σεις τοῦ σώματος ἀπό haben, aber die ver-
 care unâ era trâ ca- τὰς ὁποίας ἢ μία schiedenen Stellun-
 ma aridiri di alantâ ἤτον γελοιοδοστέρα gen, davon die eine
 me bucurarâ vrtoșu; ἀπό τὴν ἄλλην, με noch komischer war
 eu nu potu si zicu ἐχαροποίησαν πολὺ, als die andere, ha-
 câ no. δὲν ἐμπορῶ νὰ τὸ ben mich sehr be-
 ἀρνηθῶ. lustiget; ich kanns
 nicht leugnen.

Forte gjine se aflâ Εὐρίσκεται τινὰς Man befindet sich
 omlu in casâ, cando πολλὰ καλὰ μέσα in seinem Zimmer
 este afoarâ inglica- εἰς τὸν οἰκίσκον του, sehr wohl, wenn
 tâ, ma si lipsea tu, ὅταν ἔξω εἶναι ὀλι- draußen Glatteis ist,
 in locu ci te inveci σθηρὸς πάγος, ἀλλ' aber wenn du, statt
 a casâ, la școlâ¹⁾ site ἐὰν ἐσὺ ἀντὶ νὰ δι- im Hause unterrich-
 duci, shi tu vrea si δάσκησαι εἰς τὸ ὀπι- tet zu werden, in die
 cazî ca shi alanci fi- τιον, ἐσύχναζες εἰς τὸ Schule gehen müß-
 csori. σχολεῖον, ἤθελες πέ- test, würdest du ohne
 σει χωρὶς ἀμφιβολίαν, Zweifel auch fallen,
 καθὼς τὰλλα παιδία. wie andere Kinder.

Poate si hibâ. Ἐνδέχεται. Vielleicht wohl.

Shi câtu vrea si te Καὶ πόσῃν λύπην Und was würde
 inverini cando vrea ἤθελες αἰσθανθῆναι, ἀ es dir für einen Ein-
 si avzi alanci ficsori κούωντας ἄλλους νὰ druck machen, wenn
 pre avarigâ di tine γελοῦν τριγύρωσου; du um dich herum
 si arida? lachen hörtest?

Fu vrea si respu- Ἦθελα ἀποκριθῆν Ich hätte gern ge-
 nu cu tutâ inimâ câ μετὰ χαρᾶς, ὅτι ἤ- antwortet, ich wür-
 shi eu arideamu di θελα γελάσει κ' ἐγὼ de mitlachen, aber
 adunu cu elji, ma μαζὺ, ὅμως στοχα- wenn ichs recht be-
 cara nji u minduescu ζόμενος καλὰ τὸ doch eingestehn, daß
 gjine lipseashte si u πρᾶγμα, ἀναγκά- es mich ein wenig

¹⁾ Gresit în text: școlii.

cunoseu, cã vrea si ζομαι νã δμολογήσω, verdrieβen würde.
me inverinu pucinu. ̔τι ήθελα¹⁾ λυπηθῆ
ὀλίγον.

Sora ta ce aduse Ἡ ἀδελφή σου σ' Deine Schwester
a minte cu unu for- ἐνθύμισε μ' εὐμορφον hat dich leise an die
mosu tropu formula τρόπον τὸ ήθικόν Vorschrift erinnert,
acea, cã nu lipseashte παράγγελμα, ̔τι δὲν daß man andern
si facemu altor, acea πρέπει νã κάμνωμεν nicht thun muß, was
ci nu vremu si nã εις τοὺς ἄλλους ἐκείνο, wir nicht wollen,
u facã. ̔ποῦ δὲν θέλομεν νã daß sie uns thun.
μãς τὸ κάμνων.

O! eu shtiu gjine, ὦ, ἐξεύρω καλã Ach! ich weiß
cã ia este njiclu ̔τι αὐτῆ εἶναι ὁ μι- wohl daß sie mein
predicatorlu ameu, κρός μου Ἰεροκήρυξ, kleiner Prediger ist,
ma eu voi predicale ἀλλ' ἐγὼ ἀγαπῶ τãs aber ich liebe ihre
aljei, shi va si amu διδασχάς της, και θέλω Predigten, und will
interesu di ele. ̔φελήθῆ ἀπὸ αὐτãs. sie gern zu meinem
Besten nützen.

Ἐσὺ εἶσαι πολλã Du bist recht gü-
Tu eshti vrtosu καλὸς, ἀδελφέμου, tig, lieber Bruder,
bunu, frate, cã dai a ἐπειδῆ και δίδεις τῆν daß du deiner kleinen
njicalji sor' tai si ce ἄδειαν εις τῆν μι- Schwester dir Pre-
bagã predicã. κρήν σου ἀδελφῆν νã digten zu halten er-
σοῦ κάμνη διδασχῆν. laubst.

Θ'. ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Neuntes Gespräch.

Μεταξὺ δύο φιλινα-
δων.

Zwischen zwey Freundinnen.

Ci ce este soru? Τι ἔχεις ἀδελφή Was ist dir Schwe-
nji te vezi vrtosu μου; μοι φαίνεσαι ster? du scheinst mir
inverinatã. λυπημένη. traurig.

Ne, nadeveru eseu, Ναι βέβαια εἶμαι, Ja, ich bins auch!
cã tamamu tora me ἐπειδῆ και τούτην τῆν weil ich eben von mei-

¹⁾ Γρηγίτ ἰν text: ήθελε.

adunai cu buna Nu- ὄραν ἀποχαιρετήθη- ner guten Chri-
sha mea, care fuze κα με τὴν καλήν μου stina Abschied ge-
trâ shase septimâni, Χριστίαν, ἢ ὁποία nommen, die auf
shi lipseashte tutâ ἀναχωρεῖ διὰ ἕξ ἐβ- sechs Wochen ver-
zamahea aista si u δομάδας, καὶ πρέπει reist, die ganze Zeit
trecu fârâ si u vedn. νὰ περνῶ ὅλον τοῦ- werde ich zubringen
τον τον καιρὸν χωρὶς müssen, ohne sie zu
νὰ τὴν βλέπω. sehen.

Sh' iu se duce? Καὶ ποῦ ὑπάγει Und wohin reiset
αὐτή; αὐτή; sie?

Se duce Hamburgu Ὑπάγει εἰς τὸ Sie geht nach Ham-
cu mumâ sa, si facâ Χαμβούργον με τὴν burg mit ihrer Mut-
visitâ a tetâ sai, care μητέρα της, διὰ νὰ ter, um eine Tante
pucinu ma inante si ἐπισκεφθῆ τὴν θείαν zu besuchen, die sich
purtâ acolo. της, ἢ ὁποία τώρα eben da niedergelaf-
πρὸ ὀλίγου ἐκατασ- sen hat.
τάθη ἐκεῖ.

Curiosu, cã avemu Παράξενον εἶναι, Es ist sonderbar,
noi unã plase di for- ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν τὴν daß wir gerade ei-
tunã! shi eu dema- αὐτὴν τύχην! κ' ἐγὼ nen! auch eben die-
neacã aistâ me adu- τούτην τὴν αὐγὴν sen Morgen habe ich
nai cu bunlu Steflu ἀποχαιρετήθηκα με von meinem guten
ameu, care va si facâ τὸν καλὸν μου Στέ- Stephan Abschied
cale cu tatâ su. φανον, ὁ ὁποῖος ἔχει genommen, der mit
νὰ ταξειδεύσῃ με τὸν seinem Vater ver-
πατέρα του. reisen wird.

Se duce shi elu Ὑπάγει καὶ αὐτὸς Auch nach Ham-
Hamburg? εἰς τὸ Χαμβούργον; burg?

No, ma tru unã Ὅχι, ἀλλ' εἰς ἓνα Nein, nach einer
di cu totlui contrarie πάντῃ ἐναντίον μέ- ganz entgegengesetz-
parte, fratesu lip- ρος· ὁ μέγαλειτερός ten Seite, sein ältester
seashte si se ducâ του ἀδελφὸς πρέπει Bruder soll nach Go-
Gotha, si invecã νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν tha auf's Gymnasium
tru Gymnasiu, sin- Γώταν, διὰ νὰ σπου- gebraucht werden; der
guru tatãlu va si lu δάξῃ εἰς τὸ ἐκεῖ Vater will ihn selbst
ducã shi si lu re- γυμνάσιον, τὸν ὁ- hinbringen und em-

comendească acolo, ποιόν ὁ πατέρας του pfehlen, und Ste-
shi Steflu lipseashte θέλει νὰ τὸν ὀδηγήσῃ rhan soll die Reise
si se ducă cu elu. καὶ νὰ τὸν συστήσῃ mitmachen.

μόνος, καὶ ὁ Στέφα-
νος πρέπει νὰ τὸν
συνοδεύσῃ.

Fără indoire ab- Χωρὶς ἀμφιβολίαν Ohne Zweifel wird
sencia va si nu lji ἢ ἀπουσία του δὲν die Abwesenheit nicht
hibă lungă zamane. θέλει κρατήσῃ πολλὴν sehr lange seyn.
καιρὸν.

Patrusprezaci di Δεκατέσσαρες ἡμέ- Vierzehn Tage bis
zile i trei septimâni, ραις ἢ τρεῖς ἐβδομά- drey Wochen, denn
că va si jină niheamâ ραις, ἐπειδὴ καὶ θέ- sie werden einen klei-
pre averigă si njeargă λουν κάμει ἕνα μικρὸν nen Umweg nehmen,
Pfeld, iu are tatálu γύρον, διὰ νὰ ὑπάγῳ und über Isfeld ge-
unu oaspe. εἰς τὸ Ἰλφεδον, ὅπου hen, wo der Vater
ὁ πατέρας του ἔχει einen Freund hat.
ἕναν φίλον.

Va si ce scrie? Θέλει σοὶ γράψῃ; Wird er dir schrei-
ben?

Nji se obligului, Αὐτὸς μοὶ ὑποσχέ- Er hats verspro-
va si videmu seste θῆ. θέλομεν ἰδεῖ, ἂν chen, man muß se-
că va si shă cenă κρατήσῃ τὸν λόγον hen, ob er Wort
parola. του. halten wird.

Shi Nusha nji de- Καὶ ἡ Χριστίνα μοὶ Christina hat es
de parola, shi nu τὸ ὑποσχέθη, καὶ δὲν mir auch verspro-
indoescu tr' acea neci ἀμφιβάλλω οὔτε μίαν chen, und ich zweifle
ună minută. στιγμήν δι' αὐτό. nicht einen Augen-
blick daran.

Va si videmu, si Θέλομεν ἰδεῖ, ἂν Wir wollen sehen
furi că nu ai pre δὲν ἐμπιστεύεσαι παρὰ ob du nicht zu viel
multu fede. πολὺ. getraut hast.

I. ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Zehntes Gespräch.

Μεταξὺ τῶν ἰδίων.

Zwischen denselben.

Vezi, vezi frate! Ἴδὲ ἀδελφέ μου! Sieh! sieh Bru-
câ avui indreptate si ὅτι εἶχα δίκαιον νὰ der! daß ich doch
dau fede pre greilu ἐμπιστευθῶ εἰς τὸν nicht unrecht hatte,
a oaspitilji amei. λόγον τῆς φιλιναδος mich auf das Wort
μου. meiner Freundin
zu verlassen.

Ci ɔ dicara? Τι εἶναι λοιπόν; Nun! was ist denn?
Unâ carte di la Μία γραφὴ ἀπὸ Ein Brief, beynähe
Nusha scriatâ tru τὴν Χριστίαν γραμ- im Augenblick des
oara acea, ci aŋun- μένη τὴν ἰδίαν ὥραν, Ankommens geŋch-
serâ. ὁποῦ ἐφθασε. rieben.

Fortе mushatu! tu Αὐτὸ εἶναι πολλὰ Das ist recht hübsch!
puteai si nji u cu εὐμορφον! ἐσὺ ἤμ- du könntest mir ihn
minici. ποροῦσες βέβαια νὰ wohl mittheilen.
μοι τὴν κοινολογήσης.

O, Domnizeu si ὦ, μὲ κανέναν Ach, bey Leibemicht!
aparâ! ia este ma trâ τρόπον! αὐτὴ εἶναι der ist nur für mich;
mine, ma se furi câ μόνον διὰ ἐμένα, ὅ- wenn du aber recht
eshti vrtosu politesu μως ἀν ἦσαι πολλὰ artig bist, will ich dir
va si ce alegu darle φρόνιμος, θέλω σοι die Nachrichten vor-
tru shtiri ci nji da διαβάσει τὰς εἰδήσεις, lesen, die sie über ih-
trâ calea aljei, ὁποῦ μοι δίδει περὶ re Reife gibt.
τῆς ὁδοιπορίας της.

Va si me obli- Θέλεις μὲ ὑπο- Du wirst mich
gueshti vrtosu. χρεώσει μεγάλως. sehr verbinden.

Aleaze. «Tu vrei, Διαβάζει. „E- Dieſt. Du willst mei-
sufletlu ameu, si ce σὺ θέλεις, ἡγαπη- ne Liebe, daß ich dir
spunu esudiosile ca- μένημου, νὰ σοι διη- die Abentheuer, die
suri ci nji se agudi- γηθῶ τὰ παράδοξα mir unterweges be-

râ in cale; vreamu συμβάντα ὁποῦ μοι gegneten, erzählen
 cu tutâ inimâ si amu ἠκολούθησαν εἰς τὸν joll; ich möchte dir
 di ahtare civa si ce δρόμον· ἀγαποῦσα gern Abentheuer zu
 scriu, care vrea si μετὰ χαρᾶς νὰ ἔχω berichten haben, das
 alegreazâ shi mine παράδοξα πράγματα würde dich und mich
 shi tine, i incanai νὰ σοι διηγηθῶ, τὸ belustigen; ich hätte
 si aveamu prubuli- ὁποῖον ἤθελεν εἰ- twenigstens wohl ei-
 tâ verună njică fur- φράνει καὶ ἐμένα καὶ nen kleinen Sturm
 tunâ, ma civa di ai- ἐσένα, ἢ καὶ νὰ ausstehen können, a-
 ste! noi avumu unu μικρὰν τρικυμίαν, bernichts davon! wir
 cama mare serinu. ὅμως τίποτε ἀπὸ haben die völlige
 Ma eu nu lipseashte ταῦτα! ἡμεῖς ἐπε- Windstille vorgefun-
 si incepu calatoria τύχαμεν μίαν μεγα- den. Ich darf indeß
 di pre apă (shi si λωτάτην γαλήνην. nicht mit der Schiff-
 furi câ este cama, ἀρχίσω ἀπὸ τὸ τα- gleich der Neuheit
 interesantâ di tutu ξεῖδιον διὰ τοῦ νεροῦ wegen das interes-
 lucru trâ mine, câ (ἂν καὶ εἶναι τὸ ἀξιο- fanteste von dergan-
 este nou) câ cu ai- λογώτατον πρᾶγμα zen Sache für mich
 sta sculuseashte ca- εἰς ἐμὲ, διότι εἶναι war, da sie erst den
 latoria amea; lip- νέον) ἐπειδὴ μὲ αὐτὸ Schluß meiner Reise
 seashte cu ordu si τελειώνει ἢ ὁδοιπορία ausmacht; ich muß
 ce dau tru shtire, μου θέλω σοι διη- mit Ordnung berich-
 shi dicara, ce zicu, λοποιήσει με τάξιν, ten, und dir also er-
 câ mutâmu una oară καὶ λοιπὸν σοι διη- zählen, daß wir gegen
 callji, aĵunsemu câ- γοῦμαι, ὅτι ἀφ' οὗ Abend in Zelle anfa-
 trâ seară Cela; calea ἀλλάξαμεν τὰ ἄ- men, nachdem wir
 pre acolo este arinoa- λογα μίαν φοράν, vorher einmal Pfer-
 sâ, shi eu dureamu ἐφθάσαμεν πρὸς ἐ- de gewechselt; der
 di multu si aĵunzemu σπέραν εἰς τὴν Κέλ- Weg dahin ist sehr
 acolo, fârâ si nji λαν ὁ δρόμος διὰ sandig, und ich
 minduiamu nica; nji ἐκεῖ εἶναι πολλὰ ἀμ- twünschte lange an-
 se pareâ câ icido ci- μώδης, κ' ἐγὼ ἐπι- zukommen, ohne es
 citate lipseashte si se θυμούσα ἀπὸ πολλῆς noch hoffen zu dür-
 spunâ di diparte di νὰ φθάσω ἐκεῖ, χω- fen; ich glaubte jede

turone, care nu este caslu Cela; câ om- lu nu vede citatea, ma cando se aproa- ke di ia. Citatea nu este mare, ma inante tutulor subeitâçle suntu forte mushate; aproape tuci do- mni mari shedu a- colo, shi ashpectulu a casilor este insirinatu, prerogative a citatilji shi a hoarilji, se pare omlui câ suntu a- colo unite. Noi dur- njimu Cela, shi a- lantâ zuâ tru cincî sâci demaneaçã plicâmu, shi eramu pre cale, ma calea aista di acutotalui nu este bucuroasã; buicido câmpu! shi or' ori imnã omlu trei patru sâci cale fârã si veadã om- lu verunã hoarã, i verunu omu i prav- dã! Nascante ori ishã in cale cupii d' oi, ma oile di tru padure nu suntu ashi formoase ca

ρίς νὰ τὸ ἐλπίσω ἄ- κόμη· ἐπίστευα, ὅτι fern durch hohe Thür= me ankündigen, das ist der Fall bey Zelle nicht; man sieht also die Stadt erst, wenn man ihr schon ziem- lich nahe ist; sie ist nicht sehr groß, aber die Vorstädte insbe- sondre sind sehr ar- tig, fast alle schöne Welt wohnt da; der Anblick der Häuser ist äußerst heiter, und sie scheinen die Vor- theile des Land- und Stadtlebens in sich zu vereinigen. Wir schliefen in Zell, und des andern Morgens fünf Uhr waren wir schon wieder auf der Heerstraße, aber be- lustigend ist nicht die- se Heerstraße; lauter Heide! und zuweilen drey bis vier Stunde Weges ohne ein Dorf anzutreffen, und we- der Menschen noch Vieh zu sehen! Zuwei- len begegneten uns Herden Schafe, aber die Heidschafe (auch

anoastre; minduia ci τρεῖς ἕως τέσσαρας Heidschuncken ge-
 u câ aïste au coar- ὄρας δρόμον χωρὶς nannt) sind nicht so
 ne, shi cara nu νὰ εἶρη ἓνα χω- hübsch wie die untri-
 lipsescu laptile a lor, ριον, καὶ χωρὶς νὰ gen; stelle dir vor, sie
 nji se parurâ, câ nu ἰδῆ οὔτε ἄνθρωπον, haben gar Hörner,
 suntu ne trâ profitu οὔτε ζῶον. Κάποτε und da man ihre
 ne dilectacione, mum' συναπαντήσαμεν ποι- Milch auch nicht ge-
 mea nadeveru zice, μνία προβάτων, ἀλλὰ braucht, schienen sie
 câ au profitu di lana τὰ πρόβατα τῶν ἐρει- mir weder zum Wu-
 a lor, ma eu nu voi κῶν δὲν εἶναι τόσοσ gen noch zum Berg-
 stranjile di lanâ, shi εὐμορφα ὡς τὰ ἐδικὰ nügen zu dienen,
 trâ acea neci me μας· στοχάσου, ὅτι meine Mutter sagt
 cashtigâ ahtantu trâ αὐτὰ ἔχουν κέρατα· zwar, man zieht
 aïstu interesu. καὶ ἐπειδὴ δὲν με- Vortheil aus ihrer
 ταχειρίζονται τὸ γά- Wolle, allein ich haße
 λα των, μοι ἐφάνη- die Camelottenen
 σαν ὅτι δὲν εἶναι Kleider, also rührt
 μήτε διὰ ὄφελος μήτε mich dieser Gewinn
 διὰ τέρψιν ἢ μητέρα auch nicht sehr.

μου βέβαια μοι εἶπεν,
 ὅτι ἔχουσιν ὄφελος
 ἀπὸ τὸ μαλλί των,
 ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἀ-
 γαπῶ τὰ μάλλινα
 φορέματα, καὶ διὰ
 τοῦτο μήτε μοι μέλει
 τόσοσ δι' αὐτὸ τὸ
 κέρδος.

«Soarile avea mal- „O ἥλιος εἶχε „Die Sonne war
 tu scapitatâ, cando πλέον βασιλεύσει, ἴσον untergegangen,
 aĵunsemu Hambur- ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς als wir Hamburg er-
 gu; forte me bucurai τὸ Χαμβούργον ἐχά- reichten; ich war sehr
 si hiu acia, câ vrtoſu ρην καθ' ὑπερβολὴν froh da zu sein, denn
 dureamu si vedu El- νὰ ἦμαι ἐκεῖ· διότι ich starb von Verlan-
 ba; ma lipsea si amu πολλά ἐπιθυμοῦσα gen die Elbe zu sehen;
 arevdare pânu alan- νὰ ἰδῶ τὴν Ἑλβαν, indessen mußte ich

tâ zuâ demaneacă, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἔχω mich bis den andern
 mumâ mea era cur- ὑπομονήν ἕως τὴν Morgen gedulden,
 matâ; shi tr' acea ἄλλην ἡμέραν τὸ meine Mutter war
 ma cinâmu shi nâ πρὸτ' ἢ μητέρα μου müde; und wir aßen
 culcâmu. Eu nu ἦτον κουρασμένη καὶ bloß zu Abend, und
 durnjii di acutota - διὰ τοῦτο ἐδειπνή- legten uns nieder.
 lui, minduirea a σαμεν μόνον καὶ ἐ- Ich schlief nicht viel,
 unei cale pre apâ πλαγιάσαμεν. Ἐγὼ der Gedanke an ei-
 me cenu dishteptatu, δὲν ἐκοιμήθηκα τε- ne Wasserreise hielt
 ica incanu me dish- λειώς ἢ ἰδέα ἐνδὸς mich wach odertweck-
 tiptâ in zare, shi ταξιδίου διὰ τοῦ te mich wenigstens
 tru aistâ pucinâ za- νεροῦ μ' ἐκράτησεν sehr früh wieder, und
 mane ci durnjii nu ἔξυπνον, ἢ τοῦλάχι- während meines kur-
 me injisamu altâ, στον μ' ἐξύπνισε zen Schlafes träumte
 ma furtunâ shi ca- πολλὰ πρὸτ', καὶ εἰς ich nur Sturm und
 trigufrazire; ma i- αὐτὸν τὸν ὀλίγον Schiffbruch; wir gin-
 nante nu plicâmu καιρὸν, ὁποῦ ἐκοιμή- gen erst gegen zehn
 ma eatrâ zace sâci θηκα, δὲν ὠνειρεύομον Uhr aufs Wasser, nicht
 demaneacă shi in- ἄλλο, παρὰ τρικυμίαν wie ich's gehofft hat-
 trâmu nu tru mare καὶ ναυάγιον δὲν ἐκι- te, in einem großen
 catrigu di cumu nj' νήσαμεν προτίτερα, Schiff, sondern in ei-
 u minduiamu, mā παρὰ πρὸς τὰς δέκα ner Art großen Kahn,
 tru unâ njicâ bar- ὥρας τὸ πρὸτ', καὶ mit einem Segel, und
 câ cu unâ panzâ, εἰσέβημεν ὄχι εἰς ἓνα unser Wagen ward
 tru care bagarâ ke- μεγάλον κάτεργον, vermöge einer Ma-
 ra anoastrâ cu unâ καθὼς ἤλπίζα, ἀλλ' ἰχινεβου besonderer
 extra faptâ mashinâ εἰς ἓνα μικρὸν κα- Einrichtung, die man
 care u eljemâmu ράβι μὲ ἓνα πανί, εἰς einen Kahn nennt,
 varca. Nu avui spe- τὸ ὁποῖον ἔαλαν τὸ hineingeschaft. Ich
 rare si vedu civa ἀμάξι μας μὲ μίαν dürfte mir nicht Hoff-
 ci se aparâ veru- μηχανήν χωριστῆς nung machen etwas
 nei furtunâ icâ si κατασκευῆς, ὁποῦ zu sehen, daß einem
 hiu arucatu pre ve- τὴν λέγουν γεράνιον. Sturm ähnlich wäre,
 runâ insulâ ermâ, Δὲν εἶχα καμίαν ἐλ- oder an eine wüste In-
 ca Robinsonlu, câ ὁποῦ νὰ παρομοιάζω jel, gleich Robinson,

era cama mushatâ *μίαν τριώνμιαν, ἢ ν'* zu verschlagen, denn
 zamane, shi nu era *ἀρράξω εἰς κάμμιαν* es war das schönste
 ceva vintu, ma dicu- *ἔρημον νῆσον, κα-* Wetter von der Welt,
 totalui serinu: câ cai- *θὼς ὁ Ποβινσῶν,* und gar kein Wind; ja
 jaclji furâ forsici: *ἐπειδὴ ἦτον ὁ ὠραιός-* es war gar zu still,
 oarâ d' oarâ si avu- *τερος καιρὸς τοῦ κό-* denn unsere Schiffer
 zească, câ panzile di- *σμου, καὶ δὲν ἦτον* wurden genöthiget
 cutotalui nu lâ ajûta, *οὔτε κἄν παραμικρὸς* unaufhörlich zu ru-
 shi cu tut' acea fe- *ἄνεμος, ἀλλὰ μάλιστα* dern, da das Segel
 cem u patru sâci pre *ἦτον ἄκρα γαλήνη* ihnen gar nicht zu
 cale. Aista napoi era *διότι οἱ παραβοκού-* Hilfe kam, und dem-
 multu trâ mine, câ *ριοι ἦναγκάσθησαν* ungeachtet blieben
 vrtoşu dureamu si *συχνὰ νὰ κωπηλα-* wir beinahe vier
 hiu Hamburgu, ma *τῶσιν, ἐπειδὴ καὶ τὰ* Stunden unterwegs;
 incanu avui kero si *ἄρμενα δὲν τοὺς* es war wieder ein we-
 observescu gjine cu *ἐβοηθοῦσαν τελείως,* nig zu lange für mich,
 rupusarea mea tute *καὶ μὲ ὄλον τοῦτο* da ich sehr verlangte
 objectile pre iu tre- *ἐκάμαμεν σχεδὸν τέσ-* in Hamburg zu seyn,
 ceamu ahtantu anar- *σαρες ὥραις εἰς τὴν* es fehlte mir wenig-
 ga. Suntu multe in- *στράταν. Τοῦτο ἦτον* stens nicht an Zeit al-
 sule tru Elbâ; tru *ἀκόμη πολὺ διὰ ἐ-* le Gegenstände, bey
 unâ este administra- *μένα, ἐπειδὴ καὶ* denen wir so langsam
 cionea di Vilhelm- *πολλὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ* vorbeführen, recht
 sburg, shi tru unâ *ἡμῶν εἰς τὸ Χαμ-* nach Bequemlichkeit
 altâ unu locu iu se *βοῦργον, ὅμως κἄν* zu beobachten. Es
 fabricescu shi repare- *εἶχα καιρὸν νὰ πα-* sind einige große Zu-
 seu catrigile. Noi vi- *ρατηρήσω καλὰ μὲ* selteln in der Elbe; auf
 deamu mushata ci- *τὴν ἀνάπαυσίν μου* der einen befindet sich
 tatea Hamburgu di *ὄλα τὰ ἀντικείμενα,* das Amt Wilhelms-
 diparte, shi dupâ tute *ὁποῦ ἐπερνοῦσαμεν* burg, und auf einer
 eshimu pre locu us- *τόσον ἀργά. Εἶναι* andern ein Schiffes-
 catu. Ia tora himu *πολλὰ νησιά εἰς τὸν* werft, wo man be-
 auce, ma nica civa *Ἐλβαν, εἰς τὸ ἕνα* schäftiget war, Schiff-
 nu potu altâ si ce *εὐρίσκεται τὸ τε-* fe zu bauen und aus-
λώνιον Βιλελμσβούρ- zu bessern. Wir sa-
γον, εἰς ἕνα ἄλλο hen die schöne Stadt
ἕνα ναυπήγιον, ὅπου Hamburg lange vor

zicu, ma câ auce *καταγίνονται νὰ κα-* uns, und endlich flie-
 mancâ omlu gjine, câ *τασκευάζων κάτεργα* gen wir aus Land.
 noi tr' oarâ shezumu *καὶ νὰ τὰ διορθόνων.* Hier sind wir also,
 la measâ, shi pânu se *Εἶδαμεν πολλὸν και-* aber ich kann dir
 indrezea mumâ mea *ρὸν τὴν ὥραιαν πόλιν* noch nichts anders
 tru tracteru, eu eon- *Χαμβουῖργον, καὶ τέ-* dabon sagen, als
 cljishu cu tine si ban- *λος πάντων ἐπατή-* daß hier recht gut
 durezu, vratosu vrutâ *σαμεν εἰς τὴν στερεάν.* gegessen wird, denn
 soru! nji aducu a *Ἴδου λοιπὸν, ὅπου* wir setzten uns so-
 minte di tine ahtantu *εἴμεσθε μέσα, ἀλλὰ* gleich zu Tische, und
 ori di ori canda ma *δὲν ἐμπορῶ νὰ σοι* während das sich
 unâ socacâ me dis- *εἰπῶ κανένα πρᾶγμα* meine Mutter in
 parte di tine, shi *ἀκόμη, πάρεξ ὅτι ἐδῶ* unserm Wirthshau-
 seste câ este putere, *τρῶγουν πολλὰ καλὰ* je einrichtet, habe
 nica cu ma mare *διότι ἡμεῖς ἐκαθίσα-* ich mich hingesezt
 vrere. *μεν εὐθὺς εἰς τὴν* mit dir zu schwagen,
τράπεζαν, καὶ ἐν ᾧ liebe Schwester! ich
ἢ μητέρα μου ἐτοι- denke eben so oft auf
μάζεται εἰς τὸ παν- dich, als wenn mich
δοχεῖον, ἐγὼ ἀποφά- nur eine Gasse von
σισα νὰ φλυαρήσω μὲ dir trennt, und wens
σένα, φιλτάτη μου möglich, mit noch
ἀδελφῇ! σ' ἐνθυμοῦ- mehr Bärlichkeit.
μαι τόσον συχνά, ὡς
νὰ μὲ χωρίζῃ μόνον
ἓνα σοκάκι ἀπὸ ἐσένα,
καὶ ἂν εἶναι δυνατὸν,
ἀκόμη μὲ περισσοτέ-
ραν ἀγάπην.

A dao carte. Δεύτερα γραφή. Zwehter Brief.

Tu ashteptashi ah- *Εὐδ' ἐδέχθης τόσον* Du hast die Erzäh-
 tantu gjine enume- *καλὰ τὴν διήγησιν* lung meiner Reise so
 racia a calatorii a *τοῦ ταξιδίου μου, ἡγα-* gütig aufgenommen,

1) In ediția dela 1813 urmează de acî încolo paginația greșită cu 20 pag., anume: de acî începe 197 și continuă apoi mai departe.

mei, vrutâ Lenâ, πημένη μου Ἑλένη, meine liebe Helena!
câtu nji u amu trâ ὅτι τὸ ἔχω μεγάλην daß ich mir ein Fest
mare si ce enumeru μου χαρὰν νὰ σοὶ daraus mache, direi-
inscritâ nascânte διηγηθῶ ἐγγράφως nige von den Ham-
musheteci di Ham- μερικὰ ἀπὸ τὰ θαυ- burgischen Heerlich-
burgu, pânu si po- μάσια τοῦ Χαμ- keiten schriftlich zu
tu si ce cuminicu βούργου, ἕως οὗ νὰ erzählen, bis ich dir
cu gura tute amele δυνηθῶ νὰ σοὶ κοι- mündlich alle meine
observacionile. Tu νολογήσω ἐκ στόμα- Bemerkungen werde
va si crezi câ eu τος ὅλας μου τὰς mittheilen können.
pânu tora civa altâ παρατηρήσεις. Ἐοὐ Du mußt glauben,
nu fecsu, dicatu câ θέλει πιστεύσης, ὅτι daß ich bisher hier
mâncu, câ ma. di ἐγὼ ἕως τοῦ παρόν- weiter nichts gethan
pranzulu ameu ce τος δὲν ἔκαμα ἐδῶ als gegessen, weil ich
aduceamu a minte. τίποτε ἄλλο, παρὰ bloß meiner Mittag-
Ma lipseashte nica νὰ τρώγω, ἐπειδὴ smallzeit erwähnt
si ce punu di inan- και δὲν σοὶ ἀνάφερα habe, aber ich bin dir
te impresionea ci παρὰ τὸ γεῦμά μου. noch die Beschrei-
sencii cando intrai Ἄλλὰ πρέπει ἀκόμη bung des Eindrucks
tru portu, icâ ma νὰ σοὶ παραστήσω schuldig den ich bey
gjine si zicu, tre- τὴν ἐντύπωσιν, ὅπου dem Einfahren in
cundalui pretu pa- ἐδοκίμασα ἐμβαίνων- den Hafen empfand,
dure di catrizi ci se τας εἰς τὸν λιμένα, oder vielmehr bey
afla acolo, nji se ἢ μᾶλλον εἰπεῖν der Durchfahrt durch
parea câ eramu περνῶντας ἀπὸ τὸ den Wald von Schiff-
translocatu tru lu- δάσος τῶν παρα- fen, den man darin
me nao; lucrulu ci βίων ὅπου εὗρισκον- findet; ich glaubte
se spune iucido, iu ται εἰς αὐτόν μοι mich in eine neue
arucâ omlu ociljji, ἐφάνη νὰ μεταφέρθην Welt versetzt; die Ge-
multe plâsi di lim- εἰς ἕναν νέον κό- schäftigkeit, die sich
bi ci avde omlu si σμον ἢ δραστηριότης aller Orten, wohin
zburascâ a verigâ di ὅπου δείχεται παν- man blickt, zeigt,
elu (câ acolo se a- τοῦ, ὅπου και ἀνρίπτῃ die verschiedenen
flâ catrize di tute τινὰς τὰ ὄμματα, Sprachen, die man
nacione), curiosiile αἱ διάφοραι γλῶσ- um sich herum reden
σαι, ὅπου ἀκούει τι- hört, (denn es befin-

fisiognomii ci nâ νὰς νὰ ὁμιλῶσι τρι- den sich Schiffe von
 esu di iucido di - γύρωτου — διότι εὐ- allen Nationen all-
 inante, tute aiste ρίσκονται ἐκεῖ κά- da) die verschiedenen
 aducu unu haosu di τεργα ἔλων τῶν ἐθ- Physiognomien, die
 ideī shi senciri, ci νῶν — αἱ παράξεναι einem von allen
 nu poate om̃lu sin- φυσιογνωμίαι ὁποῦ Seiten aufstossen,
 guru gjine si le pu- προσβάλλουν παντα- alles das verurjachtet
 ne 1) di inante. Shi χόθεν· ἔλα αὐτὰ ein Chaos von Ideen
 singure catrigile me προξενοῦν ἓνα χάος und Gefühlen, die
 anjirarâ cu marea- ιδεῶν καὶ αἰσθησεων, man sich nicht gleich
 ça shi fabricacia ὁποῦ δὲν ἐμπορεῖ τι- selbst erklären kann.
 alor, cu tut' acea νὰς μόνος καλὰ νὰ Die Schiffe selbst ha-
 ci minduiamu câ τὰς παραστήση. Καὶ ben mich auch durch
 amu unâ acuratâ i- τὰ κάτεργα αὐτὰ μ' ihre GröÙe und Bau-
 dee trâ ele di pre ἐξέπληξαν μὲ τὸ με- art in Verwunde-
 icoane shi di deș- γαλῆτον καὶ μὲ τὴν rung gesetzt, obgleich
 cripcione; nica shi κατασκευῆν των, μὲ ich durch Gemählde
 tora nu este acura- ἔλον ὁποῦ ἐπίστευα und Beschreibungen
 trâ idea, câ pânu νὰ ἔχω μίαν ἀκριβῆ einen richtigen Be-
 tora ma acea di ιδεῶν δι' αὐτὰ ἀπὸ griff davon zu haben
 afoarâ vizui, ma τὰς περιγραφὰς αὐτῆ glaubte; recht deut-
 mumâ mea nji se δὲν εἶναι καὶ τῶρα lich ist der Begriff
 obligui, câ va si me ἀκόμη καλὰ διακε- noch jetzt nicht, weil
 ducâ tru unu catri- κριμένη, ἐπειδὴ ἕως ich bisher nur das
 gu, tra si potu tu- τὴν ὥραν εἶδον μὲ- Äußere davon ge-
 te parcile gjine si le von τὰ ἐξωτερικὰ hen, meine Mutter
 ljau pre minte. Auce μέρη, ἀλλ' ἡ μητέρα aber hat mir ver-
 tru portu se aflâ unu μου μοι ὑποσχέθη ein Schiff zu führen
 catrigu di oaste, ci νὰ μὲ ὀδηγήση εἰς um alle seine Theile
 este a lasatilji ci - ἓνα κάτεργον, διὰ recht zu bemerken. Es
 tate Hamburgu, ca- νὰ παρατηρήσω καλὰ liegt hier im Hafen
 re va si nji dau in- ἔλα τὰ μέρη του. ein Kriegsschiff, wel-
 prapa si lu cunoscu Εὐρίσκεται ἐδῶ εἰς ches der Frenstadt
 gjine, shi cara si τὸν λιμένα ἓνα κα- Hamburg gehört,
 me tornu va si ce ράβι πολεμικόν, ὁ- dessen Bekanntschaft

1) Citeste: *punâ*.

enumeru tute di câ-
te vizui; cu gura va
si ci descriu shi unâ
recreacione ci me
ashteapte seara ai-
stâ; este unâ prei-
mnare pre apâ; unu
njicu riu ci se nu-
miseashte Alster for-
mâ d' inuntru a ci-
tatilji unâ mare ci-
sternâ, tru care se
preimnâ cu barca,
shi multe ori se aflâ
nescanci ci cenu mu-
sicanci, care ale-
greazâ sarbatoarea.
Si era calatoria a-
noastra iarna vrea si
amu fortuna si vedu
nemceshti shi fran-
cezeshti comedii; ma
eu tragu d' inante
ma multu acele ci
nji procurâ mushatâ
zamane, care spune
gardinile di auce tru-
tutâ lucirea a lor
suntu multe, care i ma-

ποῦ εἶναι τῆς ἐλευ-
θέρως πόλεως Χαμ-
βούργου, τὸ ὁποῖον
θέλω πασχίσει νὰ τὸ
γνωρίσω καλὰ καὶ
ὅταν ἐπιστρέψω ὀπί-
σω, θέλω σοὶ διη-
γηθῆ ἕλα, ὅσα εἶδα·
θέλω σοὶ παραστή-
σει ἐκ στόματος καὶ
μίαν ξεφάντωσιν, ἢ
ὁποῖα μὲ ἀναμένει
τούτην τὴν βραδυάν·
αὐτὴ εἶναι μία πε-
ριδιάβασις ἐπάνω εἰς
τὸ νερόν· ἕνας μι-
κρὸς ποταμὸς ὀνο-
μαζόμενος Ἄλστρος
κάμνει ἐντὸς τῆς
περιοχῆς τῆς πόλεως
μίαν μεγάλην δεξα-
μενὴν, εἰς τὴν ὁποίαν
περιδιαβάζουσι εἰς
μικρὰ μονόξυλα, καὶ
πολλάκις εὐρίσκονται
τινὲς ὁποῦ κρατοῦν
μουσικοὺς, τὸ ὁποῖον
εὐφραίνει τὴν πανή-
γυριν. Ἐὰν εἶχε γένη
τὸ ταξιδίον μας τὸν
χειμῶνα, ἤθελα ἔ-
χει ἀκόμη τὴν χα-
ρὰν νὰ ἰδῶ γερμα-
νικὰς καὶ γαλλικὰς
κωμωδίας· ἀλλ'
ἐγὼ προτιμῶ περι-

werde ich machen,
und dir bey meiner
Zurückkunft alles er-
zählen, was ich gese-
hen habe; mündlich
will ich dir auch eine
Luftparthie beschrei-
ben, die diesen Abend
meiner wartet; es ist
eine Wasserfahrt;
ein kleiner Fluß, die
Alster genannt, bil-
det innerhalb der
Stadt ein großes
Bassin, auf dem man
in Kähnen spazieren
fährt; oft sind welche
darauf, die Musikant-
ten halten, das ver-
schönert denn das
Fest. Wenn unsre
Reise im Winter vor-
sich gegangen wäre,
so hätte ich das Berg-
nügen genießen kön-
nen deutsche und
französische Schau-
spiele zu sehen, aber
ich ziehe dasjenige
weit vor, was mir die
schöne Jahrszeit ver-
schafft, sie zeigt die
hiesigen Gärten in
ihrem schönsten
Glanze; es sind deren
eine große Anzahl
mehr oder weniger

multu i ma pucinu sότερον ἐκείνας ὅπου von der Stadt ent-
 suntu di citate di μοι προξενεὶ ὁ εὐμορ- fernt, und man belu-
 partate, shi acolo face φος καιρὸς, ὁ ὁποῖος stigt sich da recht
 omlu zefcâ forte gjine. δείχνει τοὺς ἐδῶ κή- sehr. Du siehst liebe
 Tu vezi, vrutâ soru, μεγαλοπρέπειαν αὐ- Schwester! daß es
 câ auce nu nji lip- τῶν εἶναι δὲ πολλό- mir hier nicht an-
 seashte civa trâ tre- τατοι ὅπου περισσό- Zeitvertreibenseht;
 cirea zamanilji; eu ἀπέχουν ἀπὸ τὴν πο- ich benutze sie mit
 u profitescu cu mare λιτείαν, καὶ ξεφαν- großem Vergnügen,
 alegreaçâ, ma ce τόνουν πολλὰ καλὰ aber ich gestehe dir
 dau tru cunoashti- ἡγαπημένη μου ἀ- doch, daß ich nicht im-
 re, câ nu vreamu δελφῆ, ὅτι δὲν μοι mer hier wohnen
 tutu di unâ si she- λείπει ἐδῶ καμία möchte; der Stille
 du auce; inviçata τρυφή· ἐγὼ τὴν ἀπο- gewohnt, die vorzug-
 hiindalu tru incie- λαμβάνω μὲ μεγάλην lich in dem Theile der
 tu, care domnuea- χαρὰν, ὅμως σοὶ ὁ- Stadt herrschet, dar-
 shte ma multu tru ποῦσα νὰ κατοικῶ in sich meiner Mutter
 partea a citatilji a πάντοτε ἐδῶ· συνει- Haus befindet, möch-
 nostrei, iu este casa θισμένη οὐσα εἰς τὴν te ich nicht immer das
 a mumâ meai, nu ἡσυχίαν, ἢ ὁποῖα κυ- beständige Ausrufen
 vreamu si avdu tu- ρεῖει περισσότερον aller Lebensmittel,
 tu di unâ publicâ εἰς τὸ μέρος τῆς und mancher andern
 strigarea a tutulor πολιτείας μας, ὅπου Dinge hören, man
 municioni di gurâ shi εὑρίσκεται τὸ ὁπίτι darf auf der Straße
 multu altor lugurii; τῆς μητρὸς μου, δὲν nicht ohne die größte
 nu cuteazâ omlu si ἀγαποῦσα ν' ἀκούω Vorsicht gehen, aus
 imnâ pretru cale fârâ πάντοτε τὸ ἀκα- Furcht von den vielen
 mare loare a min- τάπαυστον διαλά- Wagen und Kutschen
 te, di fricâ si nu lu λημα τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκάσιων übergefahren zu wer-
 και πολλῶν ἄλλων den, und als vor ei-
 πραγμάτων· δὲν

calcâ verunâ kerâ i caretâ, acolo in-
 ante vrundü eu shi mumea si facemu unâ cale pre pade, fumu angustaci si lunzimu calea, câ tru unâ socacâ ahtantâ mulcime di oamini era, ci nu era putere trâ trecire pre acolo; nâ ziserâ, câ era oara iu se adunâ negociitorlji la bersa, shi multu numerlu a lor este unâ spunere, câtu floreashte negociulu: u credu, ma eu nu voi ahtantâ murmurare, shi va si me tornu cu tutâ inimâ tru anoastrâ njicâ citate, iu va si aflu vruta mea soru, a

τολμᾷ τινὰς νὰ περιπατῆ εἰς τὰ σοκάκια χωρὶς μεγάλην προφύλαξιν, φοβούμενος, μή πως καταπατηθῆ ἀπὸ τὰ πολλὰ ἀμάξια καὶ ἀπὸ τὰς καθρέτας πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν θέλωντας νὰ κάμωμεν ἕναν δρόμον περὶ αἱ ἡμέτερα μου καὶ ἐγὼ, ἡγαγκάσθημεν νὰ περιοδύσωμεν, διὰ τὸ ἀποφύγωμεν μίαν ῥύμην, ἔπου ἦταν τόση συνδρομὴ τοῦ λαοῦ, ὅτι ἦτον τῶν ἀδυνάτων νὰ περάσωμεν ἀπεκαῖ: μᾶς εἶπαν, ὅτι ἦταν ἡ ὥρα, ὅπου συνάγονται οἱπραγματευταὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἐμπορίου, καὶ ὁ πολὺς ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι μία ἀπόδειξις, πόσον ἀνθεὶ τὸ ἐμπόριον τὸ πισταύω, ὅμως ἐγὼ δὲν ἀγαπῶ τὴν τόσην ταραχὴν, καὶ θέλω ἐπιστρέφει μὲ χάραν εἰς τὴν μικρὴν μας πολιτείαν, ἔπου θέλω εὔρει παλιν τὴν ἡγαπήμενην μου ἀ-

nigen Tagen, meine Mutter und ich, einen Weg zu Fuß machen wollten, sahen wir uns genöthiget einen Umweg zu nehmen, weil in der einen Straße der Zulauf der Menschen so groß war, daß es das Durchkommen hinderte; man sagte uns, es sey die Stunde, in welcher sich die Kaufleute auf der Börse versammelten, und deren große Anzahl sey ein Beweis, wie sehr die Handlung blühe; das glaube ich wohl, aber ich liebe doch das viele Geräusch nicht, und werde mit Vergnügen in unsre gute kleine Stadt zurückkommen wo ich meine liebe Schwester wieder finde, der ich mit einer zärtlichen Umarmung

cui ambracăndalui cu δελφῖν, τῆς ὁποίας sagen werde, daß
 delicatessă va si lji θέλω^οεἰπεῖ, ἀγαλιά- ich sie herzlich liebe.
 zicu, cā u voi di tută ζωντάς την τρυφερά
 inimă. ὅτι τὴν ἀγαπῶ ἐκ
 καρδίας.

ΙΑ'. ΔΙΑΛΟΓΟΣ.

Gilttes Gespräch.

Μεταξὺ τῶν ἰδίων.

Zwischen denselben.

Ja iu jinu, vrute Ἴδου ὁποῦ ἔρχο- Hier bin ich, lie-
 frate, si ce caftu μαι, ἡγαπημένε μου ber Bruder! dich um
 hjertacsune, cā lipsii ἀδελφε, διὰ νὰ σοῦ Vergebung zu bitten,
 si ce scriu di cumu ζητήσω συγχώρησιν, daß ich verfehlt habe
 ce me obligui. ὅπου ἔλλειψα νὰ σοὶ dir zu schreiben, wie
 γράψω, καθὼς σοὶ ich es verspach.
 ὑποσχέθηκα.

Eu minduiamu si Ἐγὼ ἐπίστευα νὰ Ich glaubte auf
 hiu niraitu pre tine, ἡμῶν κακιωμένος ἐ- dich böse zu sein,
 ma bucuria ei sentu πάνω σου, ἀλλ' ἡ allein die Freude,
 la reviderea ta napoi, χαρὰ, ὁποῦ δοκιμάζω die ich bey deinem
 nji zice dure, cā aistά βλέπωντάς σε πάλιν, Wiedersehen emp-
 nu este putere. μοὶ λέγει ἀρκετὰ, ὅτι finde, sagt es mir
 αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν. genug, daß das nicht
 möglich ist.

O! eu u shtiamu ὦ, ἐγὼ ἤξευρα Ach! ich wußte es
 vratosu gjine, cā vru- καλὰ, ὅτι ὁ ἡγα- wohl, daß mein lie-
 tlu fratelu ameu πημένος μου ἀδελ- ber Bruder nicht mit
 nu vrea si se inſurά φὸς δὲν ἤθελε συγ- mir schmähen würde.
 eu mine. Vezi bune χυσθῆν με ἐμένα. Ἴδὲ Sieh lieber Freund!
 oaspé! in locu si καλέ μου φίλε, ἀντὶ statt zu schreiben, bin
 ce scriu, curundea- νὰ σοὶ γράψω ἔτρεχα ich hie und da herum-
 mu au shi acolo, ἐδῶ καὶ κατ' εἶδα gelaufen, habe alles
 vizui tute, cāte pu- ὄλα, ὅ, τι ἡμποροῦσα gesehen, was ich je-

tui si vedu, shi tora να ἰδῶ καὶ τῶρα θέ- hen konnte, und nun
 va si ce le cuminicu λω σοι τὰ διηγηθῆ will ich dir mündlich
 tute cu gura, shi tutâ ὅλα ἐκ στόματος, καὶ erzählen, und alles
 tricuta contentacia va ὅλη ἢ περασμένη ἢ- vergangene Bergmü-
 si renoiascâ trâ mine. δονῆ θέλει ἀνανεωθῆ gen wird sich für
 διὰ λόγου μου. mich erneuern.

Du wirst mich

Va si me faci par- Θέλεις μὲ κάμει βέ- Theil daran nehmen
 tashu di aiste. βαια μέτοχον αὐτῶν. lassen.

Ah! si u puteamu Ἄμποτε να ἤμπο- Ach! das ich es
 cu facerea! unâ nilje ρούσα τῇ ἀληθείᾳ! wirklich könnte! hun-
 di ori u durii, la χιλιάκις τὸ εὐχῆθηκα dertmal hab' ich es
 tute acele ci nji se εἰς ὅλα ἐκεῖνα ὅπου gewünscht bey al-
 spuserâ delicate. μοι ἐφάνησαν ἀρεστά. lem, was mir an-
 genehm auffiel.

Eu bagu stihimâ, Ἐγὼ βάζω στίχμα, Ich wette, du hät-
 câ tu vrei si me ai ὅτι ἐσὺ ἀγαπούσες να test mich gern bey
 cu tine pre muntile μ' ἔχῃς μαζί σου dir gehabt oben auf
 acelu ci este aproape ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ dem Berge nahe vor
 di Ainbecu, a cui βουνὸν ὅπου εἶναι Einbek, wovon man
 proshpectulu zicu, câ πλησίον τοῦ Ἀϊμπέ- sagt, die Aussicht seh
 este ahtantu muchatu. κου, τοῦ ὁποίου ἢ da so schön.
 θεωρία λέγουν ὅτι
 εἶναι τόσον ωραία.

O! eu vizui di a- Ὡ. ἐγὼ εἶδα μετὰ Ὡ! ich habe nach-
 poia shi alei munci ταῦτα καὶ ἄλλα her noch wohl ganz
 di acelu, ma cara βουνὰ παρὰ ἐκεῖνο andre Berge gesehen
 aistu era di intenje, ἐκεῖ, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ als der ist; aber weil
 iu me aflai un' oarâ, αὐτὸ ἦτον τὸ πρῶ- es der erste war, auf
 inpresionea ci sencii τον, ὅπου εὐρέθηκα dem ich mich jemals
 acolo era di cama ποτὲ. ἢ ἐντύπωσις ὁ- befunden, war der
 spirtuoasâ, shi multu ποῦ ἠσθάνθητιν ἐκεῖ, Eindruck, den ich da
 ma fortunatu vrea ἐστάθη ζωηρωτάτη, empfand, von der
 si hiu nica, si καὶ ἦθελ' ἤμουν πολὺ lebhaftesten Art, und
 puteai di adunu εὐτυχέστερος ἀκόμη. ich wäre noch viel
 eu mine cu inaltâ ἐὰν ἦθελες ἐκφωνή- glücklicher gewesen,

boace si strizi: O, σει μαζί μου. ὦ, wenn du mit mir hät=
aista este pompeșă! τούτο είναι ἐξαιρετόν! testauſrufen können:

Das iſt prächtig?

Shi ci vede omlu Kai τί βλέπει τι- Was ſieht man
acolo ahtantu mu- νὰς ἐκεῖ τόσον ὡ- denn da ſo ſchönes?
shatâ? ραῖον;

Civa dicâtu proste Τιποτε παρὰ κοινὰ Nichts als Gegen=
shi ordinare lucre: καὶ συνειθιςμένα ſtände, die an ſich
unâ citate, unu mare πράγματα μίαν πο- ganz gemein und ge=
numeru di hoare, λιτείαν, πολυάριθμα wöhulich ſind: eine
agre, trâ parte nica χωρία, ἀγροὺς ἐν μέ- Stadt, eine groÙe
cu frutu coperite, ρει ἀκόμη σκεπασ- Anzahl Dörfer, Fel=
livâzi, copii ci pascu, μένους μὲ γεννήματα, der, zum Theil noch
munci, dipartaci, shi λιβάδια, ποίμνια ὁποῦ mit Früchten bedeckt,
unâ dunjæ di oamini βόσκουν, βουνὰ με- Wieſen, weidende
ci lucra la campu, μακρυσμένα, καὶ Herden, entfernte
ma confluxulu a tu- πλῆθος ἀνθρώπων Berge, und eine Men=
tutor aistor lugurii, ἐνασχολουμένων εἰς ge Leute, die ſich im
ci le vede omlu tru τὸ κάμπον, ἀλλ' ἢ Felde beſchäftigen,
unâ cu unâ arucare συνδρομὴ ὄλων τού- aber der Zuſammen=
a ocljului, face unâ των τῶν πραγμάτων, fluß aller dieſer Din=
extra energie. ὁποῦ βλέπει τινὰς ἐν ge, die man zugleich
ταύτῳ μὲ μίαν μόνην mit einem einzigen
ὀμματίαν, κάμνει μίαν Blicke entdeckt, ver=
χωριστην ἐνέργειαν. urſacht eine ganz
außerordentliche
Wirkung.

Este Ainbecu mu-
shatâ citate?

Εἶναι ὠραία πόλις
τὸ Ἄϊμπεκον;

Iſt Einbek eine
ſchöne Stadt?

Nji se pare cã este
veclje, shi acea ci
nu me arisi este, cã
tute strehile a casilor
suntu aproape di cu
totu lai.

Μοι φαίνεται νὰ
ἦναι παμπάλαια, καὶ
ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν μὲ
ἤρεσεν εἶναι, ὅτι ὄ-
λαι αἱ στέλαι τῶν
δοπιτίων εἶναι σχεδὸν
κατάμαυραι.

Sie ſcheint mir ſehr
alt, und es iſt mir
unangenehm aufge-
fallen, daß alle Dã-
cher der Häuſer ſaſt
ganz ſchwarz ſind.

Shi catrâ ci nu suntu roshe ca la noi? Καὶ διατὶ δὲν εἶναι κόκκιναι καθὼς τῶς bey uns? εἰς ἡμᾶς;

Câ nu suntu ca la noi coperite cu esurunjizi, ma cu neshti forme di tuvle, ci lje¹⁾ cljamâ ketri di Solingu, care au difererencie di aiste shi tru formâ shi tru boe. Ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶναι καθὼς εἰς ἡμᾶς σκεπασμένοι με κεραμίδια, ἀλλὰ με ἕνα ner Art Mauersteine di Solingu, care au difererencie di aiste shi tru formâ shi tru boe. Ἐποῦ nen die man Söllinger Steine nemmt, die sich durch Form und Farbe davon unterscheiden.

Nu fushi Getingu? Δὲν ἦσον εἰς τὴν Γαιτίγγην; Bist du nicht in Göttingen gewesen?

No; tr' oarâ dupâ Nordhaimu si inparte calea. Acea ci tru aista zamanea a anlui face unâ bunâ energie tru campu, este unâ plantâ, care tru aistu locu vrtoșu se lucrează, shi care verun' oarâ nu vrea si nji treacă pretu minte acea ci este. ἀπὸ τὸ Νόρνχαϊμ χωρίζεται ἡ στράτα ἐκείνο ἔποῦ εἰς τοῦτον τὸν καιρὸν τοῦ χρόνου ἐκείνη ἐνέργειαν εἰς τὸν κάμπου, εἶναι ἕνα φυτὸν ἔποῦ καλλιεργείται πολὺ εἰς τοῦτον τὸν τόπον, καὶ ἔποῦ ἐγὼ δὲν ἤθελα τὸ στοχασθῆ ποτὲ ἐκεῖνο ἔποῦ εἶναι.

Shi ci este? Tabacu, ma nu este murnu, tru parinte nju; pre care suntu tute Tabacu, ma nu este murnu, tru parinte nju; pre care suntu tute καὶ τί εἶναι αὐτὸ; Τάβακος, ὁ ὁποῖος ἕμως δὲν εἶναι μελανός, καθὼς εἰς τὴν ταβακοθήκην τοῦ πατρός μου τὰ χωράφια, ἔπου αὐξάνει. Was denn? Tabak; er ist aber denn nicht braun, wie in meines Vaters Doje, die Felder, darauf er wächst, sind ganz bedeckt mit schü-

¹⁾ Citește: *le.*

mushate mari verzi vai, εἶναι σκεπασμένα nen großen Blättern
frânzi, shi di tru njizâ mè εὐμορφα μεγάλα vom schönen Grün,
carecido plantâ se φύλλα ὠραιοπράσινα, und aus der Mitte
scoalâ insusu unu καὶ ἀπὸ τὴν μέσην einer jeden Pflanze
cucsanu forte inaltu, ἐκάστου φυτοῦ σηκό- schießt ein hoher
care scoate floare νεταὶ ἐπάνω ἕνας Stiel in die Höhe,
roshe di vrtosu καυλὸς πολλὰ ὕψη- der rothe Blumen
mushatâ boe. λὸς, ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει von prächtiger Farbe
κόκκινα ἄνθη ἐξαι- trägt.
ρέτου χρώματος.

Shi aiste floare da Καὶ αὐτὰ τὰ ἄνθη Werden die Blu-
dipoia frutulu, tru δίδουν ἔπειτα τὸν men denn durch eine
care este tabaca? καρπὸν ὁποῦ περιέχει Frucht ersetzt, die den
τὸν τάβακον; τὰν Tabak enthält?

No; cucsanlu nu Σ. Ὁχι ὁ καυλὸς Nein, der Stiel
are ma seminça, ta- δὲν ἔχει παρὰ τὸν trägt nur den Sa-
baca se face di aiste σπόρον, καὶ ὁ τάβα- men, der Tabak be-
frânzi, care se usucâ κος γίνεται ἀπὸ αὐτὰ steht aus ben Blät-
shi se freacâ, icâ τὰ φύλλα, ὁποῦ ξη- tern, die getrocknet
le facu ligaturi trà ραίνονται καὶ τρίβον- und zerrieben wer-
tutune. ται, ἢ μαζώνονται δέ- den, oder in Kol-
ματα διὰ τὸν καπνόν. len gebraucht zum
Rauchtabak.

Curiosu! ma vrute Τοῦτο εἶναι παρά- Das ist sonder-
Stefu ajiusate si δοξον ὅμως, ἡγαπη- bar! aber lieber Ste-
afunzi Ilfeldu, eu μένε μου Στέφανε, phan eile in Il-
vreamu si amu aeu- βιάσου νὰ ἔλθῃς εἰς feld anzukommen;
ratâ dare tru shtire τὸ Ἰλφεδον ἐγὼ ἀ- ich hätte gern um-
di elu. γαποῦσα νὰ ἔχω μίαν ständliche Nachricht
λεπτομερῆ εἶδησιν davon?
περὶ αὐτοῦ.

Catrâ ci?

Διατί;

Warum?

Câ parintele ameu Ἐπειδὴ καὶ ὁ πα- Mein Vater will
va si me ducâ dupâ τέρας μου θέλει νὰ mich in einigen Jah-
nascanci ani acolo, με δδηγήσῃ ἐκεῖ μετ' ren dahin bringen, um

si studuescu pânu la filosofia. Este for-
mosu locu?

ὀλίγα χρόνια, διὰ τὰ
bis zur Universität
σουδάζω ἐκεῖ ἕως εἰς
meine Studien da
τὴν φιλοσοφίαν. Εἶναι
fortzusetzen Ist es
εὐμορφος τόπος; ein schöner Ort?

Este unâ njicâ ci-
tate, shi jônliji ci in-
veaçâ acolo, se adunâ
muð adarama
mintu, care mainante
era monastiru.

Εἶναι μία κομι-
πολις, καὶ οἱ νέοι ὁ-
ποιοὶ σουδάζουσι ἐκεῖ,
die da studiren, sind
ἐν ἑνὶ μεγάλῳ κτήριον,
in einem großen Ge-
μέγαλον κτήριον, τὸ
bäude versammelt,
ὁποῖον ἦτον προτή-
das ehemals ein Klo-
τερα μοναστήριον. ster war.

Vizushi civa di a-
celji joni?

Εἶδες μερικὸς ἀ-
πο αὐτοὺς τοὺς νέους;
Hast du von
den jungen Leuten
welche gesehen?

Vizui directorlu,
invecitorlji shi ascul-
tatorlji; eu eramu
pânu shi la examenu
di retorikie, iu nas-
canci di acelji joni
cenurâ publice greauri
latineashte, nemcea-
shte, francezeashte shi
englezeashte, ma eu
aveamu mare reve-
rencie si facu eu elji
cunoashtire.

Εἶδα τὸν σχολάρ-
χην, τοὺς διδασκά-
λους, καὶ τοὺς μαθη-
τάς ἤμιν μάλιστα καὶ
παρὼν εἰς μίαν ῥητο-
ρικὴν μελέτην, ἔπευ
μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς
τοὺς νέους ἐξεφώνη-
σαν παρρησίᾳ λόγους
εἰς τὴν λατινικὴν,
γερμανικὴν, γαλλι-
κὴν καὶ ἀγγλικὴν
διάλεκτον, ἀλλ' εἶχα
πολλὴν συστολὴν τὰ
κάμω γνωριμίαν με
αὐτοὺς.

Ich habe den Di-
rector, die Lehrer,
und die Studirenden
gesehen; ich habe so-
gar einer Redeübung
begehohnt, da ei-
nige von den jungen
Leuten öffentlich Re-
de gehalten im Sa-
teinischen, im Deut-
schen, im Französi-
schen und im En-
güisichen, aber ich hat-
te zuviel Ehrfurcht,
um Bekanntschaft
mit ihnen zu machen.

Shi cancido erai
tu incljisu, di ascul-
tai lucre ci nu prin-
deai?

Καὶ ἦσον ἐσὺ πάν-
τοτε κλεισμένος μέσα,
διὰ τὴν ἀκούγης πράγ-
ματα ὅπου δὲν ἔκα-
ταλάμβανες;
Bist du denn da im-
mer eingeschlossen ge-
wesen; und hast Din-
ge mit angehört, die
du nicht verstandest?

Di cutotalui nu ; Παντάπασιν αὐτῇ Ὁ ganz und gar
 aista panigyre cenu ἢ πανήγυρις ἐκρά- nicht! die Feierlich-
 ma unâ zuâ; e alante τησε μόνον μίαν ἡ- keit hat nur einen
 le trecui cu insusu μέραν τὰς ἄλλας δὲ Tag gewährt ; die
 ingjosu innarea; eu τὰς ἐμεταχειρίσθην andern sind ange-
 vizui unâ moarâ εἰς τὸ νὰ περιγηγηθῶ wandt, die Gegend
 di carte, shi vrtosu τὸν τόπον ἐγὼ εἶδα zu durchstreifen ; ich
 me csudisii, cum ἓνα χαρτόμυλον, και habe eine Papier-
 poâte si hibâ unâ ἐθαύμασα πολὺ, πὼς mühle gesehen, und
 albâ materie di ahtare ἐμπορεῖ νὰ γένη μία bin sehr verwundert,
 petici unse. λευκὴ ὕλη ἀπὸ αὐτὰ daß man eine so
 τὰ λερωμένα πανία. weiße Masse aus den
 so häßlichen Sum-
 pen machen kann.

Proshpectulu lip- Ἡ θεωρία πρέπει Die Aussicht muß
 seashte Ifeldu si νὰ ἴηται ὡραία εἰς in Ifeld wohl recht
 hibâ mushatu, zicu, τὸ Ἴλφεδον λέγουν schön seyn man sagt,
 câ acolo suntu munci ὅτι εἶναι ἐκεῖ τόσον es sind, da so hohe
 inalci. ὑψηλὰ βουνά. Berge!

Ne, suntu mulci, Ναὶ βέβαια εἶναι Freylich gibt es de-
 ma loclu este di elji πολλά· ὅμως ὁ τό- ren viel, aber der Ort
 ahtantu multu inve- προς εἶναι τόσον ist so völlig damit
 rigatu, catu nu are πολὺ περιτειχιμένος eingeschlossen, daß
 verunu proshpectu ; ἀπὸ αὐτὰ ὅτι δὲν er gar keine Aussicht
 lipseashte omlu si ἔχει καμίαν θεω- hat ; man muß die
 se alinâ pre aishci ρίαν πρέπει νὰ ἀ- Berge ersteigen, und
 munci, shi disuprâ ναβῆ τινὰς εἰς αὐτὰ oben wird man für
 lji se resplateashte τὰ βουνά, και ἐπάνω seine Mühe durch
 copuslu cu premu- πληρῶνεται διὰ τὸν den schönsten Anblick
 shatlu proshpectu κόπον του με τὴν von der Welt belohnt.
 a lumilji. Ma las' ὡραιότατην θεωρίαν Aber wir wollen un-
 urmâmu calea ano- τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἄς ἴην Weg fortsetzen,
 astrâ; shi cara tre- ἀκολουθήσωμεν τὸν nachdem man eine
 ce omlu unâ milâ δρόμον μας ἀφ' οὗ Meile jenseits Ifeld
 incolo di Ifeldu καμῆ τινὰς ἓνα μίλ- zurückgelegt hat,

a junze Nordhausen. λιον ἐπέκεινα τοῦ kommt man nach
Ἰλφένδου, ἔρχεται εἰς Nordhausen.
τὸ Νορδχάουζεν.

Citatea aista lip- Αὐτὴ ἡ πόλις πρέ- Die Stadt muß
seashte fârâ inoaire πει χωρὶς ἀμφίβο- ohne Zweifel sehr
si hibâ mushatâ. λαν νὰ ἦναι πολλὰ schön seyn!
εὐμορφη.

No, nu este! mi- Ὅχι, δὲν εἶναι! ἢ Nein, das nicht!
tropolea anoastrâ ἑδική μας ἢ μητρό- unsere Hauptstadt
me ariseashte multu πολις μὲ ἀρέσει πολὺ gefällt mir viel be-
ma gjine; casile tru περισσότερον· τὰ ὁ- ser; die Häuser sind
tute loate, nu suntu σπίτια ἐν γένει δὲν im allgemein nicht
formoase, keatrash- εἶναι εὐμορφα, ὁ λιθό- hübsch, das Stein=
ternarea este forte στρωτος εἶναι πολλὰ pflaster ist sehr
urutâ, shi oaminlji ἀχαμνός, καὶ οἱ κάτοι- schlecht, und die
au unu extra portu, και εἶναι ἐνδυμένοι μὲ Einwohner gehen
shi a parte muljerle. χωριστὸν τρόπον, μά- besonders gekleidet,
λιστα δὲ αἱ γυναῖκες. vorzüglich das Fra-
uenzimmer.

Calea pânu Gota Ὁ δρόμος ἕως εἰς Ist der Weg bis
este acceptu? τὴν Γώταν εἶναι Gotha angenehm?
τερπνός;

Ne, vrtoşu acceptu, Naî, πολλὰ τερ- Ja äußerst ange-
are multe plâsi di πνός· ἔχει ποικίλα nehmen, er bietet eine
arbori, câmpi, zenji, δένδρα, κάμπους, λό- Verschiedenheit dar,
shi valjuri, câtu nu φους, καὶ κοιλάδας, von Holz und Feld,
poate omlu neci unâ εἰς τρόπον ὅτι δὲν von Hügeln und
minutâ si aibâ zamane ἐμπορεῖ νὰ ἔχη τινὰς Tählern, daß man
lungâ. οὔτε μίαν στιγμὴν nicht einen Augen=
πληγῆιν. πλῆγῆιν. blick lange Weile
haben kann.

Nacâ disgustâ om- Μή πως δυσаре- Man ist wohl gar
lu si jinâ Gota? στεῖται τινὰς νὰ müßbergnügt in Go-
ἔλθῃ εἰς τὴν Γώταν; tha anzukommen?

No, verun' orâ ru Ὅχι, δὲν ἐμπορεῖ Nein, darüber kann
poate si disgustâ, ποτὲ νὰ δυσареσθή- man nicht anders wie
ma si hibâ plinu di ται, ἀλλὰ πολλὰ froh seyn! ohne schön

bucurie; aista citate νὰ εὐαρεστήται· αὐ- zu sehn, erregt die
 fârâ si hibâ formoasă, τὴ ἢ πόλις χωρὶς νὰ Stadt gleich eine hei-
 dishteaptâ tr' oarâ ἦναι εὐμορφῆ, διε- tere und angenehme
 unâ vrtosu mushatâ γείρει εὐθὺς μίαν Idee; und alle Ein-
 shi acceptâ idee, shi τερπνὴν καὶ ἀρεστὴν wohner scheinen mir
 tuci oamini ahtantu ἰδέαν, καὶ ὅλοι οἱ κά- so liebenswürdig! sie
 nji se paru sharmanci! τοιοκοι μοι φαίνονται nehmen dich so gut
 tru oarâ te ashteaptâ τόσον ἀξιέραστοι· σὲ auf, und beschäftigen
 forte gjine, shi can- ὑποδέχονται εὐθὺς sich immer um dein
 cido cselahitescu si τόσον καλὰ καὶ ἀ- Vergnügen; mit ei-
 ce facâ contentacie; γωνίζονται πάντοτε nem Worte, ich bin
 eu unu zboru, eu fui νὰ σοι προξενῶσιν ἢ von Gotha ganz be-
 Gota magipsitu, shi δονήν· εἰς ἓνα λόγον zaubert, und du mußt
 tu lipseashte si me ἐγὼ ἐμαγεύθην εἰς mir erlauben dich oft
 ljerci si ce enumeru τὴν Γώταν, καὶ πρέ- davon zu unterhal-
 oara d' oarâ nica di πει νὰ μοι δώσης τὴν ten.
 aiste.

ἄδειαν διὰ νὰ σοι
 διηγῆθῶ συχνὰ ἀ-
 κόμην περὶ αὐτῆς.

FABULE, ICĂ PARAMITHE SHI ISTORII ALEPTE.

Dicumu jinu ashî se ducu.

Luplu ariki di in stungâ¹⁾ unâ oae, shi u purta tru peshtereao (σπήλαιον) si u macâ cu pake. Acolo iu imna lji ese leulu (λέων) in cale, shi lji arake oaia; atuncea statundu luplu di diparte, lji zice: Cu neindreptate nji Ioshi,²⁾ nu va si u inkerdiseshti. E leulu arisendalui lji zise: Nacâ shi tu u ai meashtire di la oaspile ateu?

Nunquam est fidelis societas³⁾ cum potente (Periculosa est. s.c.p.)

Gesellschaft mit den Mächtigen gewähret uns nie Sicherheit.

Leulu, gumarlu shi vulpea fecerâ socilje shi eshirâ a avinare, ma cu ahtare ligare, icido ci si acaçâ si u inpartâ njizâ elji. Cara avinarâ multu, zice leulu a gomarlui: Lja shi le inpartê cu minte. Ashi le face gomarlu trei egali (τρια) pârci, shi le bagâ di inante zicandu: Loaci vâ carecido acea ci lu ariseashte. Atuncea leulu se niraesashte pre nedukirea a gomarlui, lu bagâ in gjosu, shi lji vearsâ macile. Dupâ aista zice a vulpilji si le inpartâ, e ia le lja shi le face unu stogu, shi trâ ia cenu vrtosu pucinu. Vizundu leulu aista, lji zice. Care te inviçâ si inparci ashî cu minte? Shi ia lji respune (ἀποκρίνεται): Pacirea a gomarlui.

Luplu mutâ (ἀλλάζει) perlu, ma nu mintea.

Luplu cazu in csarcu, shi tra si scapâ di periculu rugâ (ἐπαρκαλάεσε) cu jûratu si lu ljartâ, cã tru bana lui nu va

¹⁾ Citește: *strungă*; ²⁾ citește: *loashi* (= loași); ³⁾ *societas*.

si macâ carne, ma ergji shi radicini, icâ mâ peshti; shi cu aista condicione lu lasarâ. Cara intrâ tru unâ padure macâtu vizu unu porcu ci se intevalea tru muzgâ¹⁾ unei barâ, zise: Aistu nadeveru (βέβαια) va si hibâ pescu, shi tru oarâ lu csucuti.

Scoatirea a reului (ἡ ἐκδίχσις) este urutu lucru.

Callu pashtea selegjitu (ἐλεύθερος) pre unâ vrtosu mushatâ livade, ci se adapa di unu isvoru, a cui apa era limpidâ ca cristale. Unu cervu vinea shi lji cuturbura apa cu coarnile. Ma cara nu putea si shâ scoatâ reulu pre elu, întribâ omlu, si furi câ poate cu aĵutorlu a lui si lu pidipseascâ. E acelu lji zice: Ne, seste câ ljei frenlu in gurâ, shi se lasâ si lu incalicâ. Cara vru shi lu incalicâ, in locu se pidipseascâ cervulu, se fece elu sclavû a omlui.

Nu minducescu tuci ashi, dicumu grescu.

Luplu alaga fumitosu si aflâ iuva hranâ. Vine un' oarâ la unâ calivâ, shi avde câ planze sarmaniĉa, shi muma ci u fricusha câ seste câ nu se acumtinâ di plangu, tr' oarâ va si te dau a luplui. Luplu avzindu aista, shezu multâ oarâ afoarâ shi ashtepta cu gurâ cascatâ. Ma cara intunicâ shi sarmaniĉa se acumtinâ, incipu muma si u disnjardâ, shi si lji zicâ: Nu ai fricâ dashuru ameu, câ seste câ jine luplu, va si lu vatamâmu cu sula aista di heru. Cara avzi luplu ahtare greaurâ, fuzi invirinatu zicându: Tru aista calivâ alte minduescu shi alte facu.

Acea ci è tru manâ nu è mentsunâ.

Trecundu unu cane unu riu cu carne in gurâ, shi vizundu tru apa umbra a lui mindui, câ bucata acea ci lji se vedea in gjosu este ma mare dicatu acea ci avea in gurâ;

¹⁾ Citeşte: *muzga*.

ashi lasându aceea ci avea in gurâ tra si lja aceea ci lji se vedea, a remase fârâ di daule.

Diparte di ma vrtoslu di tine.

Riulu aducea dao oale, unâ di cerinâ, e alantâ di aramâ ($\chi\acute{\alpha}\lambda\kappa\omega\mu\alpha$), shi aceea di cerinâ zicea aceleji di ramâ: Diparte di mine noatâ, shi nu aproape; câ si furi câ dai di mine, me facu tutâ spiçâ, si se nu vruri eu si dau di tine.

Indârlu cu dâma ($\zeta\eta\mu\acute{\iota}\alpha\upsilon$) a lui bagâ minte.

Corbulu ariki unâ bucatâ di carne; shi asburâ pre unu arbure si u mancâ. Vulpea ci lu vizu shi avea mare apetitu si u mancâ; se duce curundu sub arbure, shi incipu si alavdâ corbulu zisendalui: O ci mushatu pulju eshti! aharzai si hii amire a puilor sera aveai boace; ma pecatu ($\alpha\rho\acute{\iota}\mu\alpha$) ahtare mushatu pulju si nu aibâ boace! Corbulu avzindu aiste alavdacuni se umflâ, shi tra si nu minduiascâ vulpea câ este fârâ boace, disheljide gura tra si spunâ boacea, shi carnea lji cade di ingurâ ingjosu, tr' oarâ u ariki vulpea, shi arisendalui pre sub buzâ lji zise: Tute le ai, corbe, ma minte ce lipseashte.

Mulze lapte, shi nu scoate sanzi; Nemalo ce este lâna shi nu kelea.

Tru un locu unâ veduâ avea unâ oae, care cando vrea si lji lja lâna, u tundea reu, câ talja di adunu cu lâna shi carnea; shi oaia lji zice cu doru: Ci nji inçaki kelea cu foarfica, canda vrei si me bileshti, nu si me tunzi? Seste câ te lipseashte carne, doamâ, lasi jinâ hasaplu shi elu va si me taljie tr' oarâ; e seste câ te lipseashte lana, lasi jinâ barberlu si me tundâ shi si me scapâ.

Se induperâ orbulu di muru, shi lji se pare, câ ma incolo nu este locu.

Unu shoaricu se naseu ($\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\nu\nu\acute{\gamma}\theta\eta$) tru unu canistru, shi nu

mânca altâ, ma nuci. Se agudi un' oară si iasâ di in canistru, shi cara aflâ alte multe plâsi di gjele, zise: O di minte ci portu! eu mindueamu, câ nu este altâ casâ afoară di canistrulu meu.

*Ficsorlji aceljî eu minte plangu ma inante di
ci lji lja foamea.*

Porculu agrulu shedeu unâ zuâ sub arbure, shi intru xea dincilji. E vulpea ci trecea pre acolo lu vizu sub unu arbure. Catrâ ci fârâ verunâ lipsire ce intruxeshti dincilji? Shi acelu respuse: Nu u facu încotu, câ seste câ nji jine neapandaxitâ verunâ lipsire, shi lji amu indrepci, tra si nu shedu atuncea si lji intruxescu, cândo si me lipseascâ.

Acea ci nu prinde omlu, nishoru u cine trâ civa.

Acolo iu se mintea cucotlu tru cuprie, aflâ unâ diamantâ shi vru si u mancâ ma nu putea; câ nu este trâ mancare. Atuncea zise: Dâmâ câ ahtare mushatâ lugurie nu aharzeashte civa! Ma vreamu si amu unu graçu di orzu, dicatu unâ milje ahtare ketricele.

Oaspile se cunoashte tru angusteaça (ἀνόγκη).

Doi oaspici fecea cale di adunu, shi aftarâ unu ursu. Unu di elji cara lu lo frica se alinâ pre arbure, shi se ascunse tru frânzi; e alantu cara vizu câ este periculu cazu in pade, shi se fecea canda este mortu. Cara vine ursulu lji anjurzi urecljile shi narea, e acelu tra si nu lu cunoascâ ursulu câ este jiu, shâ cinea adiljarea; câ spunu, câ ursulu nu da di trupuri moarte; ashî cu minduirea câ este mortu, se dipartâ; e alantu ci era tru frânzile di arburi ascuntu cara se depuse in gjosu lu intrebâ: Ci lji zise ursulu tru ureclje? Shi acelu lji respuse: Nji demandâ di au in ante, si nu facu cale cu ahtare oaspici di eumu eshi tu.

Acelu ci va si facâ reu, aflâ ocazione.

Luplu vizundu njellu iu bea apâ di unu isvoru, breă¹⁾ sî lu csucuteascâ. Trâ acea statu însusu shi inîjura njellu, câ canda lji cuturbura apa di nu lu lasa si bea; e njellu zicea, câ nu este putere (δυνατόν) si cuturburâ apa, câ cura di însusu îngjosu. Cara se rushinâ luplu cu aistu respusu lji zise: Ma anlu ci trecu nji inîjurashi parincilji. Shi njellu face, câ anu nu era neci faptu. Atuncea zise luplu: Eu vedu câ gjine shti si dai greau a greilui, shi ashî lu acaçâ di lu fece bucâci.

Zaconlu face tute lucrile nishoare.

Vulpea care nu avea vizutâ verun' oară leulu, cando trâ fortunâ (τύχη) lji eshi inante, di intenje ahtantu si aspare, ci trâ pucinu nu dede petale²⁾. A dao oară napoi cando lu vizu, se aspare ne, ma nu ca di intenje. E cando lu vizu a trei oară, nu ma nu avu fricâ, ma mica ahtantâ curaçâ lo, ci se duse di sburâ cu elu.

Stranjea nu face omlu.

A gomarlui se aurâ si poartâ lemne shi cara fuzi di la domnusu se duce in padure, shi aflâ unâ kele di leu, u lja di se inveashte tru ia shi incipu si asparâ alante prâvzi. Fuzea dicara di fricâ shi oaminlji shi prâvzile câ lu cenea trâ leu. Ma cara se sculâ unu mare vintu di lji csulâ³⁾ kelea shi lji se spuserâ urecljile, atuncea tuci curundârâ cu puleane shi csumâzi di lji umflarâ sumarlu, tra si shtibâ câ este gumaru shi nu aslanu.

Luxuria (λαυμαρξία) este ocazione a multoru reeci.

Unâ vulpe fumitoasâ intrâ pre sub unâ angustâ guvâ tu caliva unui picuraru, shi cara vizu carne shi pâne lji vine apetitu di le mancâ. Apoia lji se unflâ pânticlu, shi nu

¹⁾ Poate fi greşală pentru: *vrea*, dar poate fi şi *brea*; ²⁾ citeşte: *petale*;
³⁾ citeşte: *sculâ*.

putea si easâ afoară. Ci face, începâ si suskirâ shi si alatrâ. Ashice unâ altâ vulpe, ei trecea pre acolo, shi avzi suskirarea a ljei se aproape di ia, di u intreabâ, shi vizundalui câ ci este, lji zise: Shezi tora acolo iu eshti pânu si te dissufli, shi si te faci dicumu erai cando intrashi.

Dulceaça aduce amareaça.

Tru unu magazâ se virsâ njere; shi mushtile vinerâ di manca. Ma cara lâ se alikirâ csicsoarile shi ma nu putea si asboară, acolo iu se nica, zicea: O laile di noi, câ trâ pucinâ hranâ nâ keardemu jiaça.

*Mencunoslu shi si furi câ spune indreptatea
nu lji se create (πιστεύεται).*

Unu ficsoru ei viglja oile, canda videa luplu câ jine tru cupie, striga multe ori lucrutorlji tru așutoru zisendu: Așutaci luplu jine inco. Ashi se scula lucrutorlji shi lji vinea tru așutoru, ma cara nu vedea luplu, se turna napoi la lucrulu alor. Cara u fece multe ori ingljinândalui, dukirâ câ este mencunosu. Dupâ acea vine nadeveru luplu, shi atuncea încipu cu lacrinji shi mare sgjicu si strigâ si lji așutâ, ma lucrutorlji shâ minduirâ câ se ingljineashte ca mainante, di neci se minarâ; shi luplu nu avundu verunâ fricâ stinse tuta cupia.

Lucurlu shi darea inprapa inbugușashte oaminlji.

Unu aratoru aproape hiindu si moarâ shi cara nu avea avere si lasâ a hiljor, ma lji vru inima si lji facâ buni aratori shi cselahtericeri lji cljimâ la patu shi lâ zise: Hilji amei! voi vedeci câ se apruke oara a mortilji amei. Tutâ averea amea caftaci u tru jinje, shi va si u aflaci. Dupâ pucinâ oarâ lji lasâ cu sanitate. E hillji cu minduirea câ avea elu acolo verunu thisavru ascunsu, loarâ tr' oarâ sapile di separâ

cu mare curundează tutâ jinjea; thisavru di alihea nu aflară, ma jinjea di multâ sapare dau ori ahtantu frutu (καρπὸν) dede.

Istorii shi Spuniri.

Unu jûdeçu trâ aducere aminte.

Scipiu Emiliulu fece Roma unu jûdeçu trâ aducere aminte. Doi consuli se dishputea tru senatu, care di elji si se ducâ tru gubernie (διοίκησις) a Ispanilji; di aishci unu era neavutu, e alantu seljinesu (φιλάργυρος), shi amendoilji avea nemalo ci lji defendea. Cara vizu Emiliulu ahtantâ mare dishputacie zise: Domni! eu afliu trâ gjine si nu se ducâ ne unu ne alantu, câ di doilji nu nji se umple ocljulu. Unu câ nu are civa, e alantu, câ nec' un' oarâ nu se saturâ.

Carecido shtie iu lu strânze shtifla (ὀπίδημα).

Pavlu Emiliulu konzulu a Romilji se disparci di muljerisa. Oaspiçlji a lui avea inima rao pre elu shi se ducea di lji zicea: Nu este muljere ta intregâ tru minte (σώφρων)? nu este mushatâ? Dicara catrâ ci si u lashi? Ma aistu ci lji shtia stepsulu, tra si spunâ câ nu prindu scopolu a lui, câftâ di lji aduserâ shtifla, ashî londalui u tru manâ lâ zise: Nu este aista shtiflâ mushatâ? nu este eu mastorie (τέχνη) faptâ? Ma cineva di voi nu shtie, iu nji stranze esicsorlu, afoarâ di mine ci u portu.

Di tutâ zuâ examinarea a vetilji a lui.

Ἡ καθημερινὴ ἐξέτασις τοῦ ἑαυτοῦ του.

Tutâ zuâ lipseashte omnu si se intreabâ. Aista avea zaconu pythagorikeshtilji filosofi, di intreba sufletlu a lor seara cando vrea si se apunâ. A cui reu statushi azâ contra? Ci stepsu ce vindicashi? Tru ci te indrepseshi? Ci e dicara ma gjine di aistu zâconu si examineascâ omnu vetea a lui zuâ in zuâ, cumu tricuu tuta zua.

Tră aridere cenire a mare (ὕπερηφάνεια).¹⁾

Unu omu avzindu câ oaspile a lui amintâ mare ofikie, se duse si lji oară. Aistu unflatu di cenirea a mare, shi fecendu se câ nu cunoashte oaspile vecljiu lu întrebâ, care este? Cătrâ care acelu dicumu era ingljinericu shi disfaptu tru sburire, lji zise: Nji este jale di tine shi di tuci alanci ci ajunzeci pre ahtâri ofikii; câ macâtu le loatu, kerdutu vederea shi avzirea ahtantu, câtu ma nu cunoashteci oaspeclji acelji veclji.

Semanarea perincilor²⁾ tră moartea a fumelilor.

Anaxagorlu cando lji dederâ tru shtire, câ muri hilju su, ci ma doi avea, respuse: Aista ci avdu ne nou este, ne neashtiptatâ, câ cara escu eu muritoru (θνήτῶς) shtiamu; câ shi muritori va si nascu. E Xenofonlu, cândo lji aduserâ habare câ muri hiljusu se agudi iu aducea curbane a dumni-zazlor, ma tr' acea nu u lâsâ in jûmitate, ma cara dipuse curuna di in capu, aremase acolo panu seulusi. Dupa acea cara intribâ ma gjine di ci shi cumu fu moartea a hilju sui, shi macâtu avzi câ tru oaste juneashte muri, tr' oară shâ bâgâ curuna in capu, fârâ si lji se cuturburâ sufletlu dicutotalui.

Câtu ajutâ muljerea rao la carecido.

Tră Xanthipa muljerea a lu Socratu spunu, câ era vrtosu cakisparsitâ (δυστροπαμένη) shi ingarnjericâ. Acolo iu se njira Alkiviadlu pre inatea a ljei cătrâ barbatu su, intribâ Socratlu, ci poate si hibâ di nu u azneashte di in casâ. Atuncea zise Socratlu, aravdându u ahtare in casâ, potu apoia si aravdu cu ma nishoreaçâ shi altor afoară injûrarea shi baterea in aljurea.

Cenitoru a mare Alkiviadu.

Socratlu vizundu Alkiviadlu iu se alavda cu averea

¹⁾ Greşit în text: ὑπεραφάνεια; ²⁾ citeşte: pârincilor.

a lui shi cu posesionile (ὕποστατικά) a lui, lji aduse unâ hartâ shi lu bâgâ si u aflâ acolo Athina. Cara u aflâ lji zise si aflâ posesionile a lui. Shi cara zise acelu câ inva nu suntu scriate, lji face Socratlu: Trâ acea dicarea te ceni a marea incotu minduitore (ματαιόφρον), câ nu è neci tru unâ parte a loclui?

Mastorie a unui orbu.

Unu orbu avea tru unâ cohe di gardinâ a lui 100 di taliri ingrupatâ. Vicinlu a lui ci lu vizu se duce unâ noapte lji disgroapâ shi lji lja. Dupâ pucine zile se duce napoi orbulu si veadâ, suntu talirlji nica acolo iu lji apuse, ma cara se duse civa nu aflâ. Ashi tru oarâ lji trecu pretu minte pre vicinlu a lui, ma tora nu shtie cumu si lji scoata dila elu. Acolo iu shâ minduia lji cade aistu dolu tru minte. Se duce la vicinlu di lji zice ashî: Avzi vicine bune eu vinju si te intrebû trâ unâ symvulie: Eu amu 200 di taliri, jumitate di aishci suntu tru siguru locu ingrupaci, shi tora nu shtiu si ingropu shi alanci tru acelu locu? — E vicinlu lji zice, acolo, seste câ este loclu di aljumtra siguru. Tora ci face vicinlu. Curundu, duce suta di taliri tru loclu di iu lji disgrupâ, cu minduirea, câ dupâ pucinâ oarâ va si aflâ 200 di taliri. Ma cara aflâ orbulu napoi suta di taliri shi lji lo, eljimâ vicinlu di lji zise: Cu tut' acea ci eu escu orbu, ma eu tora ma gjine vizui di tine ci eshti cu doi oclji.

Fraceascâ vrere.

Unui avutu domnu di Londra hilju era forte disfrenatu (ἄσωτος) shi xudisericu ma shi a tata sui vratosu neplicatu, tr' acea neci parte nu lji lasâ tru testamenta a lui. Dupâ moartea a tatâ sui vine intresu se tunusi trâ laeci ci avea faptâ tru tinereaçâ a lui, shi incipu se baneazâ unâ banâ intreagâ cu minte (σώφρων). Cara inviçâ di apoia câ tatâ su

nu lji lasâ civa, dipu nu murmura pre elu, ma nica cu mare reverencie (σεβας) grea trâ elu aiste greaiuri: Vrtosu gjine fece tatâ nju. Eu aharzii nirairea a parinte njui. Aista plicare aĵunse tru urecljile a frate sui, care plinu di bucurie si yeadâ frate su tunusitu shi indreptu, se duce di lu aflâ lu lja di gushâ, shi lji zice aiste trâ cancio trâ aducere a minte greaiuri: Frate! tu vezi di tru testamenta câ tatâlu anostu me lasâ universalu kerdisitoru a tutei averilji a lui, shi elu vru ma acelu di atuncea aspartu shi neplicatu hilju si lu lasâ fârâ parte, ma nu acelu di tora indreptu omu. Tr' acea ia iu ce dau partea ci ce cade.

Semanare tru virinu.

Solonu unu di shapte filosofi aflâ un' oarâ soĵlu a lui vrtosu inverinatu shi ĵalitu, shi cara lu lo cu elu lu duse pre unu inaltu turonu shi lji zise si breascâ di pre virigâ casile. Cara u fece inverinatlu atuncea se shuĵâ Solonlu di lji zice: Tora minduia ce, câte bilei shi virini furâ, suntu shi va si hibâ sub strâhle aiste. Cu aista vrea si spunâ, câ neci acea cama njica casâ nu este fârâ virinu shi bilei.

Zografia a mortilji.

Tru zamanea acea vleke cando vrea si zugrafiseascâ moartea shi starea a ljei, u facea pre aista plase. Zugrafisea unâ lungâ faĵâ, di oase uscate, fârâ oclji, fârâ ureclje, fârâ nare, dispuljatâ fârâ carne ne mascuru ne feminâ, tru unu¹⁾ manâ cenea cosa, e tru alantâ sate di arinâ. Cu aista vrea elji si nâ bagâ di inante energia shi starea a moartilji; câtrâci. 1⁰. faĵa aista nu avundu oclji cljamâ, câ moartea este oarbâ shi nu breashte pre fâci, urgjeashte, shi face si cadâ ocljilji. 2⁰. Ureclje nu are, câ rugâcsuni (παρακαλέσεις) shi ceariri nu ascultâ, ma aiste greaiuri shtie: *Omu lipseashte si mori.* 3⁰. Nare nu are, câ nu u amanâ bune njurzirle. 4⁰. Câ este dispuljatâ fârâ stranje, va si spunâ, câ omu cando se

1) Citeşte: *unâ.*

neashte este dispuljatu, shi cando moare civa cu elu nu lja. 5⁰. Că este fârâ carne semnuface (*σημαίνει*), că mortea mancâ marlji, greashlji shi sanitoshlji oamini. 6⁰. E tru unâ manâ cu cosa ci talje earbâ, este, că tutâ carne este ca earbâ, shi tru alantâ cu sate de arinâ, va si zicâ, că carecido omu are oarâ terminatâ.

Curiosita (ἡ περίεργεια).

Plutarhulu nâ spune, că unu Athineu aflâ in cale unu Eghiptianu care purta sub mantelu ciushtu ci ascunsâ. Cara intribâ Athineulu Eghiptianlu ci poartâ? lji respuse: Acea portu sub mantela ci ne tu, ne altu verunu va si shtibâ că ci este. La Criçlji era ahtare zaconu, si nu cutezâ cineva si intreabâ verunu di afoară di iu jine, shi, care este shi ci va? Care intriba di aiste, lu batea cu verzi. E seste că respunea intrebatlu, pidipsirea lji era focu shi apa. Materia a zaconlui aistui era tr' acea, tra si afugâ carecido diacutotlui curiosita, shi neci si lu doarâ caplu cumu banează alantu di dinde, e trâ bana a lui si nu aibâ cashtigâ. Plutarhulu shi Pliniulu nu potu nemalo si alavdâ Porticlu Marculu, că verun' oarâ nu intribâ, ci nao este Roma, ci face acelu i alantu in casâ.

Curiosita si avde nale.

Avgustulu mare invectorlu a biserialji nâ aduce a minte unu miraculu (*θαῦμα*) ci tru unu theatru, cando era oamini adunaci, cu mare boace striga, zisendalui: Inco, inco, eu si spunu a cuicido că ci minduiashte. Shi tru oarâ pre aista boace se adunarâ uuâ¹⁾ dunjae di oamini, că carecido vrea si avdâ, cumu poate si hibâ aista di omu? Cara tacurâ tuci, shi ashtepta cu mare ardire a inimilji ci va si hibâ, shi ci va si zicâ? atuncea sculâ boace mare shi zise: *Vili vultis emere, sed vendere caro*, ci va si cljamâ. Tuci vreci eftinâ si cunparaci, ma scunpâ si vindeci. Pre aista incipu-

1) Citește: unâ.

ră oaminlji si aridâ, shi carecido si zică câ indreptatea nâ zise, câ ahtare este natura a omlui.

Fraceascâ unire.

Sciturlu amirelu a Scythlor vizundu câ lji aproake oara a moartilji, caftâ di lji aduserâ unâ legaturâ di verzi strinte ligate, shi u dede a optuzâçlor hilji si u frangâ; ma cara neci unu di elji nu putu, u lja elu tru manâ, shi cara u dislegâ, nishoru putu si frangâ unâ câte unâ. Atuncea lâ zise parintile, videci hilji, ligatura ligatâ câtu este fortâ, e disligatâ cu ci nishureaçâ se frangu? Ashi shi voi seste câ banaci tuci di adunu cu fraceascâ vrere, neci unu neoaspe nu va si vâ poatâ, e si furi câ vâ disparcici, atuncea icido neoaspe va si vâ poatâ.

Reu crescutu ficsorlu.

Unâ doamnâ mintimenâ avea unu hilju, shi ahtantu lji era fricâ si nu lu lanzizascâ, câtu nu ma ia, ma shi tuci di in casâ nu cutiza si lji aspargâ volta. Ficsorlu di mare lasare pre voltâ a lui vine di se fece unu njicu tyranu, truba di reu, cando nu lji se fecea kefea. Barbatlu a domnilji, fara, oaspiçlji lji zicea, câ nu face gjine cu ficsorlu, shi câ ashî va si lu keardâ. Ma tute incotu. Unâ zuâ acolo iu shedeu tru odâ a ljei, avzi câ planze hilju su tru uboru, care di trubatu ci era shâ zgrima faça, câ unu uzmihearu nu lji dedea unâ lugurie ci câfta. Ci grobianu eshti, face doamna a uzmihearului, câ nu lji dai luguria ci caftâ; tr'oarâ si lu asculci. Pre pâne, doamnâ, zise uzmihearlu, lasi lji creapâ caplu pânu mane, shi napoi nu va si u aibâ. Pre aiste greaiurâ se demonipseashte doamna, shi trecundu pretu oda iu era barbatu su cu nescanci oaspici, lu roagâ si jinâ dupâ ia shi si azneascâ unu ahtare nerushunosu uzmihearu, ci sta contra a doamnâ sai. Maritlu, (*ὁ σύζυγος*), care fecea ahtantu volta a muljeri sai câtu ia a hilju sui, se duce dupâ ia sculându numerlji, e oaspiçlji staturâ pre firida si

veadâ trâ care era disputacia. A lai, zise domnulu a uzmi-kearlui, cumu cutizashi tu si stai contra a doamnă tai? Catrâ ci nu dideshi a ficsorlui acea ci caftâ? Doamne, face uzmikearlui, lasi lji da doamna seste câ poate. Are jumita te di oară ci vizu luna tru covâ, shi caftâ si lji u dau. Avzindalui aiste greaiurâ domnulu shi oaspiçlji nu puturâ si se cenâ di aridere, shi doamna cu tutu acea ci era niraitâ nu putu si nu aridâ, di apoia ahtantu se rushinâ catu vine di se indrepse, shi di nebunu shi laiu ci era lu fece di apoia ahtare ci te loa bucuria si lu vezu¹⁾. *Multe mumânji* lasi lja di aista inveçu.

Stirea²⁾ scapâ di moarte.

Dionysiulu tyranu eshi un' oară in piaçâ. Shi cara trecu tute bolcile, vizundu njizâ alante shi unu filosofu care shedeu tru unâ boltâ, lu intribâ: Tu ci vinzi? e filosofu respuse: eu vindu inveçlu. Câtu lu dai, lu intrebâ Dionysiulu? 600 di forinte face filosofu. Cara lji plati Dionysiulu câftâ si lji lu da. Pre aista lji zice filosofu: Quid quid agis, prudenter agas, et respice finem, acea è. Icido ci faci, fâ u cu minte shi mundaia³⁾ ce scolusma. Aiste greaiurâ intrarâ la Dionysiulu tru zaconu di le zicea tutu di unu, câ le cunparâ scunpe. Se agudi un' oară trâ mare tyrania shi neindreptatea a lui si shâ sburascâ nascânci si lu omoarâ shi bagarâ si facâ aista vatamare barberlu cando si lu surseascâ si lji talje grunaçlu. Cara vine barberlu si lu surseascâ, lji zice Dionysiulu greaiurâ ci cunparâ, di care ahtantu se aspare, câtu di tremurare nu putea si cenâ surafea, ma lji cazu di tru mani. Elu shâ mindui câ lji zise engastenu, shi canda shtia minduirea shi sbuirea ci shâ avea faptâ, shi lji spune tute cumu shâ bagarâ tru minte. Atuncea vizu Dionysiulu câ nu è scunpu inveçlu ci cunparâ, catrâ ci lji scâpâ bana.

Di seljîncsureaça a parintelui aremane hiljlu bou.

Inveçatlu shi cu mare namâ Aristipu forte gjine plati

¹⁾ Citește: *vezu*; ²⁾ citește: *shtirea* (= știrea); ³⁾ citește: *minduia*.

un' oară un scljinesu shi glaru parinte, cando lu intribâ, câtu vrea si caftâ si facâ hilju su inveçatu. Pre aista zice Aristiplu 500 di taliri; e aistu lji¹⁾ face: Trâ ahtanci piguni (ἄσπρα) potu si cunparu unu bou. Shi Aristipu lji respune: Du te di cunparâ, diapoî va si ai doi.

Baterca a sumenilji.

Unu mastoru bagatu di muljere sa si lasâ masturlikea shi se facâ negocitoru (πραγματευτής). Dupâ nescanci ani se inbuguçâ vrtoşu, shi aista paru forte gjine a muljeri sai, shi unâ zemanu tutu ma lji se ducea inbaru. Cara lanzizâ omnu trâ moarte, muljerea sa lji dedea consilie (συμβουλῆν) si facâ testamentâ, shi si u aibâ trn minte ma multu di tuci alanci. Ashice eljamâ lanzidlu scriitorlu a citatilji si lji faca testamenta, shi cara scrie nescante lji zise: Eu voi ci truplu si se da a loclui di ce se plasâ, e sufletlu si se da tru manle a draclui, câ a lui este. Avzindu aiste scriitorlu csahtisi, shi di fricâ tremura, shi nu vrundu si serie ma incolo, lanzidlu apresu di niraire napoi face: nu ma sufletlu a meu ya si lja draçlji, ma shi a muljere mai, a fumeljor a meor, shi a preftului a meu. Sufletlu a meu câ cu neindreptate arikiî luguria altui shi u cenui; a muljere mai câ ia me bagâ pre aista; a fumeljor câ vrundalui si lji inbugucescu, trâ elji fecsu ahtante neindreptâci; a preftului a meu, câ calcândalui demandacsunle me ljerta, shi verun' oară nu me injura ne me inveça.

Dicum face omnu aflâ.

Trei furi acaçarâ unu negocitoru care avea mulci piguni cu elu, shi cara lji loarâ shâ lji inparcirâ njizâ elji pre fûmitate. Ma cara nu avea mancatâ dao zile civa, lji lo mare foame, shi neci unu nu vrea si se ducâ in citate si cunparâ trâ mancare. Ashi arucarâ shcurta câ care si se ducâ. Shi cara cazu pre cama njiclu, tr' oară shâ lo calea. Aco-

¹⁾ Citeşte: *lji*.

iu imnă lji cade in coru aista minduire: **H**ute, me tu ai ma a treia parte di ci lomu, nu era multu ma gjine si aveai shi alante dao pârci! Cu aista minduire lja di arucă farmacu tru gjelâ. Pânu era aistu in citate, shi alanci doi in padure shâ sburerâ si vatamâ soçlu cando si se toarnâ, shi se shâ inpartâ partea a lui njizâ elji. Cara vine aistu cu gjelile infarmacate lu aputrusirâ alanci doi, shi cara lu omurirâ, ashternarâ measa shi shezurâ si mancâ cu pake (εὐρήνην), ma dupâ jumatate di satâ era shi elji tru lumea alantâ.

Unâ mushatâ enumeracie (εὐήγησις).

Unu Braminu *) shezundu di inante a ushilji a lui lji jine unu Indianu, care fecea negocitorie shi cu acelji di afoară multe lori shi dâri avea. «Aushu bunu, face elu, eu escu «forte inverinatu trâ reulu, care multe orî bunlu di tru mine «neacă. Eu eramu unu negocitoru bunu shi reu, cu pucinâ «incipui, ma cu lucrarea shi inprapa me fecsu avutu: Ma «cu averea intrâ shi cashtigâ in casa amea, shi cama mare «cashtigâ amu, trâ bunâ sumenje amea; câ aista nu se «cunparâ ne cu auru (μάλαγμα) di Orixu ne di altâ parte di «amare. Brama shi Vishenu shi tuci dumnizaci suntu martyria «amea, câ escu cu bunâ minduire, shi câ voi si hiu cancido «indreptu shi bunu. Zi nji dicara, fratele ameu, cumu este «aista, ci nescante ori tru unâ oarâ escu bunu shi reu, shi «tru unâ zuâ jinjici ori bunu shi jinjici ori reu?»

«Aeri dimaneacă vine unu disheljisu omu di fara amea «la mine, care era cu muljere shi fumelje, ma care era pre «ruzinâ vine la mine si caftâ a jutoru. Cara vizui njila, lji «a jutai, aista me unplu di bucurie, shi nji fece bunâ inimâ.

---

*) Bramini suntu filosofi di tru Indie ci credu câ sufletlu se duce di tru unu trupu tru altu, a jună vrtoșu, shi minduescu, jie creaturâ (πλάσμα) ne si u mancâ ne si u vatâmâ omlu. Shi alte multe cenu.

«După ună¹⁾ oară nji aĵunse darea tru shtire (εἰδησις) di Madra
 «câ unu Englesu me arise cu ună mare partie. Lu blastemai
 «cu tutu acea ci era shi frate nju, shi dupâ pucinâ oară
 «agudescu unu servu (δῆλος) fârâ si nji stipseascâ vrtosu.
 «Pre ningâ seara me dushu cu fumeljea amea a preimnare,
 «shi cara shezui sub salci, incipurâ ficsorlji amei si se ŷoacâ
 «pre varigâ di mine, luna nâ brea cu faĵâ bucuroasă, aista
 «me znuia. Acia aflâmu unu dispuljatu omu, lu loi in casa
 «amea si lu ospeĵu ca unu oaspe. Acolo iu sburamu di unâ
 «shi di altâ vine greaiulu shi di Engleslu acelu reu di Madra
 «ci me arise. Atuncea incipui cu mare niraire shi asplindere
 «si inĵuru tuci Elgleslji, e oaspile ameu era singuru Englesu,
 «aista u shtiamu eu vrtosu gĵine. Eu lu vedeamu cumu cenea
 «lacinjle, câ nu cutiza civa si nji zicâ. Aiste lacrinji stearsirâ²⁾
 «tute bunile ci lji aveamu faptâ. Ma noptea in³⁾ eramu apusu
 «me batea sumenja trâ greaiurle ci lji grii, shi az' dimaneaçâ
 «lu miscui ahtantu câtu fuzi vrtosu contentu».

«Zi nji tora bunu aushu, escu eu bunu i reu omu? Ci
 «plase di spirturi (πνεύματα) suntu acelji ci se batu tru
 «keptulu ameu? Ci este acea ci me face astazu si ashteptu
 «icido ci è bunâ, e mane iarâ si nu nji le va inima?»

Braminlu arise di tru inimâ shi lji zise: «Jino mane la
 «mine iarâ di in zare tra si ce dao respusulu, ci va si nji
 «discopirâ Brama» Indianlu fuzi shi tutâ noaptea nu shâ
 incljise oeljlji. Alantâ demaneaçâ vine elu napoi, shi aflâ
 aushlu di inante a ushilji a lui, shi varigâ di elu multe cacine
 apuse shi aduncoase unplute cu apâ limpidâ. Ma pre fundu
 a carecido cacinu era arinâ, lutu shi alte multe laturi.

Vezi aiste vase zise a venitlui, «apa este limpidâ, faĵa
 «a soarelui lajĵashte tru ia. Ashi se lajĵashte shi Domnizâ
 «tru sufletile a oaminlor. Ma cando jine verunâ fortunâ,
 «icâ mintescu eu apa cu vearga aista, tr' oară se scoalâ
 «arina insusu shi se cuturburâ. Dupâ pucinâ oară se ashade
 «arina pre fundu shi limpideaça di mainante jine iarâ. Ashi
 «shi cu pacirle (πάθη) anoastre. Veglje te, si nu zici trâ ve-

1) Citeşte: ună; 2) citeşte: shtearsiră; (= ştearsiră); 3) citeşte: iu.

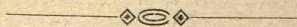

«runu omu ne bunu ne reu. Indreptulu omu este bunu, e
 «acelu ci este pre laeci datu, este reu. Carecido omu poartâ
 «tru fundamendulu a inimilji a lui unâ necuratâ mintiturâ,
 «shi pânu atuncea shade inforticatâ tru fundamendulu, pânu
 «si nu u minteascâ verunâ fortunâ. Seste eshti marturie a
 «unui lucru mare, bucurâ te, ma nu lipseashte tr' acea si ce
 «mindueshti câ facatorlu este cancido omu mare. Cando ve-
 «zi verunu reu invearâ te, ma nu blastimâ, câ acelu ci lu
 «face, este shi singuru minduitu, shi poate si hibâ câ dupâ
 «pucinâ oarâ va si facâ iarâ civa bunu shi mare lucru. —
 «Fortunatu (καλότυχος) acelu ci inveçâ si avuzeascâ catreglu
 «a lui tru herbirea a marilji! Du te shi u inveaçâ, câ aista
 «herbirea a amarilji jine tutulor preste capu».

Atuncea inaleci Indianlu ocljilji a lui intristatu (περίλυπος)
 insusu shi zicea: «Informâ me (πληροφόρησε) tru aista, tra si
 «nu intrâ verun' oarâ sufletlu ameu tru unâ arucată pricsâ».

Lucurlu shi misurlu, face Braminlu, «ce da sanitate,
 «shi tru unu sanitosu trupu este shi sanitosu sufletu, care
 «a carecido reu forte juneashte shade contra. Altâ mamultu
 «nu potu si te inveçu, ma unâ bunâ shi cu minte consilie
 «(συμβουλήν) va si ce dau. Omlu are unu tropu tru vrtutea a
 «lui, ci si poatâ a multor fortune si easâ di in cale, care
 «scuturâ isostasia a sufletlui a lui, shi arina di tru fundamentu
 «putea insusu si u scoalâ. Tu ai ahtantu, câtu te lipseashte.
 «Du te in hoarâ, câ aratorlu este ma bunu dicâtu citateanlu.
 «Auce trecu zilile incetu (ήσυχως) pre unâ plase, avae curatâ
 «da shi minte insirinată, neci unu interesu di afoarâ nu ce
 «aduce dâmâ, neci unâ agudire (συμβάν) nu are ahtantâ
 «anacarâ ci si poatâ si ce arake incetlu (ήσυχίαν) shi rupaslu
 «a sufletlui, tu te bucuri cu lugurii bagatele ca ficsorlji acelji
 «njici, shi eshti felicitu (μακάριος) ca ficsorlji».

Dupâ aiste greaiuri Indianlu shâ lo calea shi fece dicumu
 lu inviçâ Braminlu, shi cu aistru tropu shâ trecu jiaça cu
 dulce rupasu, faça a Domnizâlui se lejicsa tru sufletlui alui,
 ca shi a soarelui tru apâ limpidâ.

Μέρος Α΄.

Erster Theil.

Περὶ τῶν Γραμμάτων καὶ τῆς προφορᾶς αὐτῶν,	Von den Buchstaben und ihrem Laute.	1
Περὶ Τόνου καὶ Ἀποστρόφου,	Von dem Tone und A- postrophe.	8
Περὶ τῆς τροπῆς τῶν γραμ- μάτων.	Von der Verwandlung der Buchstaben.	9

Μέρος Β΄.

Zweyter Theil.

Περὶ Ἑτυμολογίας,	Von der Wortforschung.	16
Περὶ τοῦ Ἄρθρου,	Von dem Geschlechtsworte.	—
Κλίσις τοῦ ἄρθρου,	Abänderung des Gesch- lechtswortes.	18
Περὶ τοῦ Ὀνόματος,	Von dem Nennworte.	19
Πρώτη κλίσις,	Erste Abänderungsart.	20
Δευτέρα κλίσις,	Zweyte Abänderungsart.	21
Τρίτη κλίσις,	Dritte Abänderungsart.	22
Τετάρτη κλίσις,	Vierte Abänderungsart.	23
Πέμπτη κλίσις,	Fünfte Abänderungsart.	25
Κλίσις τοῦ ἀορίστου ἄρθρου,	Von dem unbestimmten Geschlechtsworte.	27
Περὶ τῆς κλίσεως τοῦ ἐπιθέτου μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ,	Von der Abänderung des Beywortes mit dem Hauptworte.	—
Κλίσις τοῦ οὐσιαστικοῦ μετὰ τοῦ ἐπιθέτου,	Abänderung des Hauptwor- tes vor dem Beyworte.	29

Περὶ τοῦ γένους τῶν ὀνομάτων,	Von dem Geschlechte der Hauptwörter.	34
Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ὀνομαστικῆς πληθ. ἐκ τῆς ὀνομασ. ἐν. τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων ὀνομάτων,	Von der Bildung der ersten vielf. Endung aus der ersten einf. der Haupt- und Beywörter.	36
Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τινῶν θυλυκῶν ὀνομάτων ἐξ ἀρσενικῶν,	Von der Bildung einiger weiblichen Nahmen, aus dem männlichen Geschlechte.	37
Περὶ τῆς συγκρίσεως τῶν ἐπιθέτων,	Von der Steigerung der Beywörter.	39
Περὶ τῶν ἀριθμητικῶν ὀνομάτων.	Von den Zahlwörtern.	40
Περὶ Ἀντωνυμιῶν,	Von den Fürwörtern.	44
Προσωπικαί,	Προσωπικαί.	—
Κτητικαί.	Zueignende.	47
Δεικτικαί.	Anzeigende.	51
Ἐρωτηματικαί,	Fragende.	53
Ἀναφορικαί,	Beziehende.	54
Ἀόριστοι,	Unbestimmte.	55
Περὶ τῶν βοηθητικῶν Ρημάτων.	Von den Hülfzeitwörtern.	56
Σχηματισμὸς τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος avere, ἔχειν,	Abwandlung des Hülfzeitwortes avere, haben.	—
Σχηματισμὸς τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος vrere, θέλειν,	Abwandlung des Hülfzeitwortes vrere, wollen.	62
Σχηματισμὸς τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος hire, εἶναι,	Abwandlung des Hülfzeitwortes hire, seyn.	68
Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῶν 4 Συζυγίας τῶν ῥημάτων,	Von der Abwandlung und der 4 Konjugationen der Zeitwörter.	74
Τύπος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, καὶ τῆς πρώτης συζυγίας,	Muster der thätigen Abwandlungsform, und der ersten Konjugation.	75
Τύπος τῆς δευτέρας συζυγίας,	Muster der zweyten Konjugation.	80

Τύπος τῆς τρίτης συζυγίας,	Muster der dritten Conjugation.	85
Τύπος τῆς τετάρτης συζυγίας,	Muster der vierten Conjugation.	89
Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν εἰς escu ληγόντων ῥημάτων,	Von der Abwandlung der auf escu, ausgehenden Zeitwörtern.	94
Περὶ τῶν παθητικῶν καὶ ἀν- τιστρόφων ῥημάτων,	Von den leidenden und zurückkehrenden Zeit- wörtern.	98
Τύπος τῆς παθητικῆς φωνῆς,	Muster der leidenden Ab- wandlung.	99
Τύπος τῶν ἀντιστρόφων ῥη- μάτων,	Muster der zurückkehren- den Zeitwörtern.	102
Περὶ ἀπροσώπων ῥημάτων,	Von den unpersonlichen Zeitwörtern.	106
Περὶ ἀνωμάλων ῥημάτων,	Von den unregelmäßi- gen Zeitwörtern.	107
Περὶ συνθέσεως τῶν ῥημάτων,	Von der Zusammensetzung der Zeitwörter.	115
Περὶ Μετοχῆς,	Von dem Mittelworte.	116
Περὶ Προθέσεως,	Von dem Vorworte.	117
Περὶ Ἐπιβήματων,	Von dem Nebenvorte.	118
Περὶ Συνδέσμου,	Von dem Bindeworte.	126
Περὶ Παρανθέσεως,	Von dem Empfindungs- worte.	128

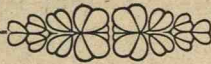
Μέρος Γ'.

Dritter Theil.

Περὶ τῆς συντάξεως τῶν Ἄρ- θρων,	Von der Fügung der Ge- schlechtswörter.	129
Περὶ τῆς συντάξεως τῶν Ὀ- νομάτων,	Von der Fügung der Nennwörter.	130
Περὶ τῆς συντάξεως τῶν συγ- κριτικῶν καὶ ὑπερθετικῶν ὀνομάτων.	Von der Fügung der zweiten und dritten Vergleichungsstafel.	134
Περὶ τῆς συντάξεως τῶν ἀ- ριθμητικῶν ὀνομάτων,	Von der Fügung der Zahlwörter.	135

Περὶ τῆς συντάξεως τῶν Ἀν- τωνυμιῶν,	Von der Fügung der Fürwörter.	137
Περὶ τῆς συντάξεως τῶν Ῥη- μάτων,	Von der Fügung der Zeitwörter.	138
Περὶ τῆς συντάξεως τῶν Με- τοχῶν,	Von der Fügung der Mittelwörter.	140
Περὶ τῆς συντάξεως τῶν Προ- θέσεων,	Von der Fügung der Vortwörter.	141
Περὶ τῆς συντάξεως τῶν Ἐ- πιρρήματων,	Von der Fügung der Nebentwörter.	142
Περὶ τῆς συντάξεως τῶν Συν- δέσμων,	Von der Fügung der Bindewörter.	143
Περὶ τῆς συντάξεως τῶν Πα- ρενθέσεων,	Von der Fügung der Empfindungswörter.	—
Ῥωμανογραικογερμανικοὶ Διά- λογοι,	Romanische, griechische und deutsche Gespräche.	145
Μύθαι καὶ Διηγήσεις,	Fabeln und Erzählungen.	192

VOCABULAR

În acest vocabular se cuprind toate cuvintele aromânești din gramatica lui *Mihail G. Boiagi*, redată cu ortografia autorului și în parentes, când a fost nevoie, cu rostirea lor fonetică. Cifrele arată pagina. Uneori după cuvântul aromânesc urmează cel grecesc și cel german. În totdeauna urmează traducerea în limba română literară.

A prima literă a alfabetului, 1.

A art., servind la formarea gen. dat. singular și plural; declinarea art. *a* pag. 17, 18, 19. (vezi: alu); *a doilea*, al doilea 42; *a treilea*, al treilea; *a doua*, a doua; *a treia*, a treia 42; *a doilea* al doilea 164.

A prep. formând locuțiuni cu subst.; *a casă*, acasă 133; *a parte*, mai ales 90: *ce* (= ță) *aduse aminte*, îți aduse aminte 168; *si lomu a minte*, să băgăm de samă, să luăm aminte 164.

A interj. a! a! = *ă*, germ. ach! = a! ah! 128.

Absencia sf. (neologism.), absența, ἡ ἀπουσία, die Abwesenheit 170.

Acaçu (Acațu) vb. I, prind, apuc. *Lu acașă di lu face bucăți* [bucăți], îl prinse de-l facu bucăți 196; *icido ci si acașă*, orice ar prinde 192; *cumu vreci si u acașaci*, cum doriți să o închiriați, πὼς θέλετε νὰ τὸν νοικεῶσητε 148; *trei furi acașară unu negocitoru*, trei furi, hoți prinseră pe un negustor 205.

Acceptu [neologism]. adj., plăcut, τερπνός, angenehm 190; *acceptă idee*, idee plăcută 191.

Acea [Ațea] pron. *acea*, ἐκεῖνη, dieselbe 53, 193; (declinarea lui 53); *acele* [= ațele] *acele*, ἐκεῖνοι, dieselben 41, 53; *acele dao*, acele două (decl. lor) p. 42; *după acea*, după aceea 119; *acea e*, adecă, τούτέστι, das ist 122; *ceva* [= țeva] *tr'acea*, nu strică, nu-i nimic, δὲν βλάπτει, Es schadet nicht 155.

Acelu [Ațelu] pron., *acel*, ἐκεῖνος, derselbe 30, 31, 32, 156, 160,

- 193, 196; 52 (decl. lui); *acelji* [=ațel'i]=acei, ἐκεῖνοι, dieselben 41, 52; *acelu bunu vicinu* p. 32 (declinarea acestei forme); *acea bună vicină* p. 33 (decl. acestei forme); *acelji doi*, acei doi 42 (decl. acestei forme); *acelu omu bunu*, acel om bun, ἐκεῖνος ὁ καλὸς ἄνθρωπος 129; *acelji oșteani ἴονι*, acei oșteni viteji, ἐκεῖνοι οἱ γενναῖοι στρατιῶται 129.
- Acestu**, fem. **acesta** [=ațestu, ațesta], pron., acest, aceasta 52. [Nu ne putem rosti dacă cuvântul se rostia pe timpul lui Boiagi, sau dacă este o formă introdusă de dânsul după influența dialectului daco-român; azi nu se aude nicăiri la Aromâni].
- Acia** [=ația] adv., acolo; *tră acia*, p'acolo, διὰ αὐτοῦ, dahin 120; *di acia*, de acolo, ἐκεῖθεν, von dorther 120; *pre acia*, p'acolo, αὐτόθεν, von dadurch 120.
- Acolo** adv., acolo, ἐκεῖ, dort 159, 172, 173, 197; *acolo iu*, acolo unde, ὅπου, wo 120; *tră acolo*, p'acolo, διὰ ἐκεῖ, dorthin 120; *di acolo*, ἐκεῖθεν, von dorther 120; *pre acolo*, pe acolo, ἀπ'ἐκεῖ, hindurch 121, 195; *acolo iu shâ minduia*, pe când se gândea; pe când sta așa pe gânduri 200.
- Acru** adj., acru, ξενός, sauer; *acră*, acră 37.
- Acu** sm., ac, ἑλόνι, Nadel 8, 11. pl. *ace* [ațel].
- Acumtinu** vb. I, contenesce; *seste că nu se acumtină di plangu*, dacă nu contenește de plâns, dacă nu încetează de plâns 193; *șarmanița se acumtină*, copilașul se opri, conțeni (de a mai plânge), n'a mai plâns 193.
- Acuratu** adj., sigur, exact; *ună acurată idee*, ună idee sigură, exactă, 179; eu vreamu și am *acurată* dare tru shtire=eu doream să am o exactă știre, μίαν λεπτομερή̄ εἶδησιν 187.
- Acutotalui** adv., de tot; *di acutotalui*, eu totul, de loc, καθόλου 173; *eu nu durmjii di acutotalui*, eu nu dormii eu totul, ἐγὼ δὲν ἐκοιμήθηκα τελείως, ich schlief nicht viel 175.
- Adapu** vb. I, adap; *ci (se) adapa*, care se adăpă 193.
- Adaramintu** (adărămintu) sn., edificiu, clădire, κτίριον, Gebäude 188.
- Adaru** vb. I, împodobesc; *cumu adarashi oda ata?* cum ai împodobit odaea ta? πὼς ἐστόλισες τὴν καμάραν σου? Wie hast du deine Stube ansgeziert? p. 164; fac, dreg.
- Adiljarea** (adil'area) sf., respirația 195.
- Administracionea** sf., administrația, τὸ τελώνιον, das Amt 176 (neol.).
- Ado** adv., (de îndemnare), adă, φέρε, bringe 121.
- Aducere** (aduțere) sf., aducere; *tră aducere aminte*, de adus aminte, spre aducere aminte 198; 201.

Aducu vb. III, aduc; *aducea* (-tea), aducea 194; *Am'a njia ci aduseshi?* Dar mie ce-mi aduseși? p. 161; *ce (tâ) aduse a minte*, îți reaminti 168; *di lji aduserâ*, de-i aduseră 198; *cândo lji aduserâ habare*, când îl vestiră, când îi aduseră știrea 199; *se agudi în aducea curbane a dumnizaxlor*, se nimeri în momentul când sacrifică zeilor 199; *aducul aminte* 177; *si nji aducu*, să-mi aduc, *ὡς φέρω* p. 149.

Adunare sf., adunare, *σύναξις*, Versammlung p. 9, pl. *adunări* p. 9; 21 (declinarea lui); *adunare*, adunare, vereinigen, *ἐνώνειν* pag. 2.

Adunatu adj., adunat; *adunaci*, strânși, adunați, 202.

Aduncosu adj., adânc, profund; *cacine aduncoase*, talere adânci 207; *este aduncoasă apa?* este apa profundă? *εἶναι θαθὶ τὸ νερόν*; Ist das Wasser tief? 159; *dure aduncoasă*, destul de adâncă 159.

Adunu vb. I, adun, strâng; mă întâlnesc; *U adunai pre livade*, O culesei în livede, *Τὸ ἔμασα εἰς τὸ λιβάδι*, Ich habe ihn auf der Wiese gepflückt p. 162; *me adunai cu bunlu Steflu ameu*, mă întâlneai de rămas bun, mi-am luat rămas bun dela bunul meu Stefan 169, *ἀποχαιρετήθηκα μὲ τὸν καλὸν μου Στέφανον* 169; *me adunai*, mă întâlneai, mă văzui 169; *se adunară*, se strânseră 202; *se adună*, se adună, se strâng 182; *se adună*, se strâng, *συνέρονται* 188.

Adunu (di∞), adv., prep., împreună 163, 166, 167 194.

Adunu, vezi: *di-adunu*.

Aeri adv., ieri, *χθές*, gestern p. 118; *Di aeri*, De ieri, *Ἄπο ἐχθές*, Seit gestern p. 155; *aeri dimaneacă*, ieri dimineață, 206.

Aflu vb. I, aflu; *eu aflu tră gjine*, o aflu bine, o găesc de bine, 198; *află*, află, 202; *află ocașione*, află prilej 196; *Dicum face(-te) omlu*, află 205; *greailu bunu află locu bunu*, vorba bună, loc bun află 130; *află*, a aflat 195; *aflămu*, aflară 207; *aflară* 195; *si aflu*, să aflu, să găesc p. 147; *Forte gjine se află omlu în casă*, εὐρίσκειται τινὰς πολλὰ καλλὰ μέσα εἰς τὸν οἰκίσκον του 167; *si află*, să afle 193; *si u află*, să o găsească 200; *cara u află*, după ce o găsi 200; *va si me aflaci(-ți)*, o să mă găsiți p. 152; *va si u aflaci*, o să o găsiți 197; *nu aflară*, nu găsiră 198.

Afoară adv., afară, *ἔξω*, hinaus p. 120; *prediafoară*, pe din afară, *ἀπέξω*, von aussen p. 121; 193; 167; *afoară di*, afară de, *πλῆγ*, ausser p. 122; 157; *afoară di citate*, *ἔξω τῆς πόλεως*, Ausser der Stadt 158; *cu acelji di ofoară*, cu cei din afară, de prin sate 206; *afoară di cale*, peste măsură, *καθ' ὑπερβολὴν*, übermässig p. 123; *că până tora mă aceea di afoară vixui*, căci până acuma am văzut numai partea exterioară, *(τὰ ἔξωτερικά, das Äussere)* 179.

- Afugu** vb. III, fug; *tra si afugâ carecideo diacutotlui curiosita, ca să fugă oricine cu totul de curiositate* 202.
- Afumu** vb. I, afum, καπνίζω, ich räuchere p. 13; pers. II *afunji* (=afuñi) p. 13.
- Agru** sn., ogor; țarină; *agrile, ogoarele* 186; *agre, ogoare, Felder* 185.
- Agru** adj., sălbatec; *porculu agrulu, porcul sălbatec* 195.
- Agudescu** vb. IV, lovesc 207; *se agudeashte (-ște) se nimereste, se întâmplă, τυχαίνει, es erreignet sich* p. 107 (conjugarea lui); *se agudi, se întâmplă* 204; *se agudi, se nimeri, se întâmplă* 199; *ci nji se agudiră, ce mi se întâmplară* 171.
- Agudire** sf., întâmplare, συμβάν 208.
- Ah!** interj. ah! p. 143.
- Aharzesu** (ahărzescu) vb. IV, merit; prețuesc; *aharxai, meritai* 194; *aharxi, meritai* 201; *nu aharxeashte civa, nu prețuește nimic* 195.
- Ahtantu** (ahtântu) adv., atât, τόσον, sowohl, p. 126, 145; 151, 198; *ahtantu curundu, așa de grabă, p. 152; di ahtântâ xamane, de atâta timp, τόσον καιρόν* 163; *optu ori ahtante, nau ori ∞, xace ori ∞, etc.* p. 43; *ahtântâ forsâ, atâta putere* p. 147.
- Ahtare** adj. adv., așa, astfel; *ahtare greaură, astfel de vorbe* 193; *si amu di ahtare civa, să am (parte) de așa ceva, de așa întâmplări* 172; *ahtare mushatu pulju, așa frumoasă pasere* 194.
- Ainbecu**, n. pr., Einbek 184, 185.
- Aistu** pron., acesta, ästa, οὗτος, dieser pag. 51 (decl. lui); 150; 155; *aista, aceasta, asta* 193; *aistu, aista* 158; *aista, aceasta, τούτο, das* 34; *aista* (decl. lui) p. 52; 146, 147; *trâ ∞, pentru aceea* p. 145; pl. m. *aishci* (aiști) p. 129; *di aishci, dintre aceștia* 198; *aishci* (=aiști) pron. pl. lui *aista, aceștia, οὔτοι, diese* p. 51. (decl. lui); 161; 122, 130; *aiste, acestea, αὐται, diese* p. 52, (decl. lui).
- Aîungu** (ağungu) vb. III, ajung; *aîunxe Nordhauzen, ajunge la N.* 190; *ci(ți) aîunxeci pre ahtâri ofikii, ce ajungeți în așa funcții* 199; *nji aîunse darea tru shtire, ajunse vestea, îmi sosi vestea* 207, 201; *aîunsemu, ajunserăm* 172; 174; *ci aîunseră, în care ajunseră, όπως έφθασαν* 171; *si aîunxi Ilfeldu, să ajungi la Ilfeld* 187.
- Aîunu** (ağunū) vb. I, ajunez; *aîună vrtosu, ajună, flămânzesc ei mult timp* 206.
- Aîutorlu** (ağutorlu) sn., ajutorul, ή βοήθεια, die Hülfe p. 137, 206; *striga....tru aîutoru, chemă în ajutor* 197; *lji vinea tru aîutoru, îi veneau într'ajutoru* 197; *cu aîutorlu a lui, cu ajutorul său* 193.

- Aĭutu** (aĭutu) vb. I, ajut; *acelu* (ațelu) *ci* (-ți) *aĭutâ* (aĭutâ) *nearutlu, inpromutâ Domnixeulu* p. 117, ἐκεῖνος οποιῦ ἐλεεῖ τὸν πτωχὸν, δανίζει Θεῶ. p. 117.; *aĭutâ* 199; *nu lă aĭuta*, nu le ajutau 176; *aĭutaci* (-ți), ajutați 197; *si lji aĭutâ*, să-i ajute 197; *lji aĭutai*, (ii ajutai) il ajutai 206; *va si vâ aĭutâ*, are să vă ajute, are să vă folosească, θέλει σὰς ὀφελείσει p. 156.
- Ajusescu** (aĭusescu) vb. IV, grăbesc; *că vâ ajusici* (-ți) *ahtantu*, că vă grăbiți într'atâta, ὅτι τόσον πολλὰ βιάζεσθε, dass Sie so sehr eilen p. 151; *ajusea-te*, grăbește-te 187.
- Alagu** vb. I, alerg; *luplu alaga fumitosu*, lupul alerga flămând 193.
- Alantu** pr., cellalt; *ne unu nê alantu*, nici unul nici altul 198; *alanta*, cealaltă, restul, τό ἐπιλοιπον, das übrige p. 147; 194, 166; *alikite unâ di alantâ*, lipite una de alta 165; *di tuci alanci* (-ți) decât toti ceilalți p. 135, 199; 206; *ca shi alanci fiesori* 167; *era shi elji tru lumea alantâ*, erau și ei pe lumea cealaltă 206.
- Alatru** vb. I, latru; *si alatrâ*, să latre 196.
- Alavdu** vb. I, laud; *si alavdâ*, să laude 194; 202; *si alavdâ* 202; *se alavda*, se lăudă 199.
- Alavdare** (alăvdare) vb. și sf., lăudare, ἐπαινεῖν, loben p. 2.
- Alavdacsune** sf., laudă, lăudare; pl. *alavdacsuni*, laude 194.
- Albu** adj., alb, ἄσπρος, weiss p. 150; *albă materie*, o materie albă 189; *tru albe*, în albe, με ἄσπρα 165.
- Alegreață** sf., bucurie. (Cuv. se aude numai în Albania).
- Alegro!** ce bucurie! ὠσπὸπ! lustig! p. 128.
- Alegrezu** vb. I, mă bucur, mă înveselesc; *care vrea si alegreață*, care ar fi bucurat 172; *care alegreață*, care înveselesc 180.
- Alegru** adj., vesel, bucuroș; *alegri*, bucuroși, veseli 166.
- Alegu** vb. III, aleg, ἐκλέγω, ich wähle; *alexi*, alegi p. 11; *aleaxe*, alege p. 11; citeșc; *aleaxe*, citește 171; *va si ce (țâ) alegu darle tru shtiri*, o să-ți citeșc știrile, informațiile, τὰς εἰδήσεις, die Nachrichten 171.
- Aleptu** adj., ales, distins; *fabule, ică paramithe shi istorii alepte*, fabule sau basme și istorii (povești) alese 192.
- Alexandria** n. pr., Alexandria, Ἀλεξάνδρεια, Alexandrien; *Alexandru*..... *se îngropă Alexandria*, Alexandru..... fu îngropat la Alexandria, ὁ Ἀλέξανδρος... ἐτάφη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, Alexander ist in Alexandrien begraben p. 135.
- Alexandru** n. pr., Alexandru, Ἀλέξανδρος, Alexander p. 7, 133.
- Alihea** adv. sf., adevăr; *di alihea*, în adevăr 198.
- Alikescu** vb. IV, lipesc; *cara lă se alikiră csicsoarile*, dacă li se alipiră picioarele 197.

- Alikitu** adj., lipit; *alikite*, lipite, alăturate, κολλητά, neben einander 165.
- Alinu** (me) vb. I, ure, suiu; *se alinã*, se suì 195; *si se alinã*, să se suie 189.
- Aljiurea** (al'urea) adv., aiurea; *baterea în aljiurea*, vorbirea fără rost, flecăreala, 199.
- Aljumtra** (al'umtrea) (di-) adv., de altminteri 200.
- Aljura** (al'urea) adv., aiurea, ἄλλοῦ, andereswo. p. 120; *di aljiura*, de aiurea, ἀλλοχθῆεν, anderwärts p. 120; *pre* ∞, pe aiurea, ἀπαλλοῦ anderswärts p. 121.
- Alkiviadlu** n. pr., Alcibiade 199.
- Alor** pron., lor, ale lor p. 49; al lor 160; 197.
- Alster** n. pr. de râu, Alster 180.
- Altfleischmarkt** n. pr. 146.
- Altu** pr., alt, ἄλλος, ein anderer p. 44; 156; pl. *alci* (alți) 166; *alte* 193, altele; *altã oarã*, altã datã, ἄλλην φορὰν, andersmahl p. 119; *si dau altui si me prindã*, să dau altuia să mă înțeleagã 145.
- Alu** gen. articolului masc. la nume proprii: *capela aista este a lu Antoni* p. 132, dat. petrecui a lu Nicola unu bastunu p. 132 și pretut.
- Ama** conj., darã; *am' anvã*, darã mie 161.
- Amanatului** (amãnatului) adv., târziu, ἄργά, spät p. 119.
- Amanu** (amãnu) vb. I, întârziu; *cã nu u amanã*, căci nu o întârzie 201; *si vã amanaci* (-ți), să rămâneți, să vã opriți, să vã întârziati 151.
- Amare** sf., mare 132, 206; *apa a amarilji*, apa mării, τὸ νερὸν τῆς θαλάσσης, Meerwasser p. 131; *amare*, vezi *mare*.
- Amareaçã** (amãreață) sf., amãrãciune 197.
- Amãrthipsescu** vb. IV, pãcãtuese, greșese.
- Ambrãçãndalui** (ambrãțãndalui), îmbrãțisãnd 183.
- Amendoi** num., amãndoi, ἀμφότεροι, beyde p. 44; *amendoilji*, ambii 198.
- Amendaole** num., amãndouã, τὰ δύο, beyde p. 148.
- Amerikia** (Amerik'ia) sf., America, ἡ Ἀμερικὴ, Amerika p. 130.
- Ameu** pron., al meu, ὁ ἐμός, ὁ ἐδικός μου, mein p. 47 (decl. lui 47); *truplu ameu* 137; *hilju ameu*, τὸ παιδάκι μου, mein Sohn 158; 168; *amea*, ἡ ἐμή, ἡ ἐδική μου, meine p. 47; *amei*, ai mei, αἱ ἐμοί, meine p. 47 (decl. lui); pl. fem. *amele*, ale mele, αἱ ἐμαί, meine p. 47.
- Aminte** loc. adv., aminte; *trã aducere aminte*, spre amintire, spre aducere aminte; *ce aduse a minte*, îți aduse aminte, σ' ἐνθύμωσε 168; 178; *nji aducu aminte*, îmi aduc aminte 177, vezi și *minte*.

Amintu vb. I, câștig; *amintă*, câștigă 199.

Amire sm., împărat, βασιλεὺς, Kaiser p. 38; fem. *amireroanje* (~n'ê) împărăteasă p. 38, 194; *amirelu*, împăratul 203. (Azi: *amiră*).

Amu vb., am, ἔχω, habe p. 56 (conjug. lui p. 56—62); *Amu, doamne, da, am domnule* p. 147; *tute le ai, corbe, ma minte ce (tă) lipseashite*, toate le ai, corbule, dar mintea îți lipsește 194; *Nu are cânji picurărul?* Δὲν ἔχει σκυλία ὁ πιστικός, Hat der Schafhirt keine Hunde? 159; *cara nu avea avere, fiindcă nu avea avere, de oarece nu avea avere* 197; *avumu*, avurăm 172; *sera aveai boace, să fi avut voce, dacă aveai voce* 194; *si nu aibă boace, să n'aibă voce* 194; *Si niji te amu*, Îți mulțumesc (ad. lit. să mi te am, să-mi trăești), Εὐχαριστῶ, Ich danke p. 150; *luplu nu avundu verună frică*, lupul neavând nici o teamă 197; *nu avundu oclji*, neavând ochi 201.

Anacarâ sf., mărginire, liman 209 (azi: *anacră*; cuvânt de origine grecească).

Anarga adv., încet, ἀργά, lamgsam 176; *câte cu anarga*, încet încet, ἡσυχά, allmählich p. 123.

Anaxagorlu n. pr., Anaxagora 199.

Ancerçu (anțertu) adv., anțărț, πέρυσι, voriges Jahr p. 118.

Angustatu adj., nevoit, constrâns; obligat; *fumu angustaci*, furăm nevoiți, constrânși 182.

Angusteacă (angusteata) sf., nevoie, ἀνάγκη 195.

Angustu adj., îngust 196; *angustă guvă*, gaura îngustă 196.

Anjiru (ańiru) vb. I, mir, mă mir; *me anjirară*, mă făcură să mă mir, să admir 179.

Anjurzescu (ańurzescu) vb. IV, mirosește; *lji anjurxi urecljile*, îi miroși urechile 195.

Anostru pron., al nostru, ὁ ἡμέτερος, ὁ ἐδικὸς μας, unser p. 49. (decl. lui); 137; *anostra*, a noastră, ἡ ἡμετέρα, ἡ ἐδική μου, unsere p. 50; *a naolji casilji anostrei*, a casei noastre noi 163; *anoshtri* (anoștri) pron. ai noștri, οἱ ἡμέτεροι, unsere p. 49 (decl. lui).

Ante adv., înainte; *di au in ante*, de aci înainte 195.,

Antoni n. pr., Anton; *capela a lu Antoni*, pălăria lui Anton p. 132,

Anu sm., an; *ani* pl., ani 205; *a anlui*, a anului 186; *după nascanci ani*, după câțiva ani 187; *di căci(-ți) ani* p. 136; *anlu ci (ți) trecu*, anul trecut 196; *anu nu era neci faptu*, anul trecut nici nu era născut 196, (lat. anno).

Apa sf., apă, τὸ νερὸν, das Wasser p. 131, 149, 151, 158, 159; 196, 193, 208; *tru apă*, în apă 193; *calatoria di pre apă*, călătoria pe apă 172, τὸ ταξείδιον διὰ νερὸν.

- Aparu** (apăru) vb. I, apăr; *O, Domnixeu si aparâ, Ferească D-zeu, με κανέναν τρόπον, Ach, bey Leibe nicht! 171; Domnixeu si aparâ, Ferească D-zeu, Θεός φηλάξοι, Gott bewahre p. 123.*
- Aparu** vb. II, par, samăn; *ci se aparâ verunei furtună, care să semene cu o furtună, 175.*
- Apetitu**, (neol.) sm., apetit, poftă; *aveci (-ți) apetitu? Ἔχετε ὄρεξιν; Haben Sie Appetit? p. 155; avea mare apetitu, avea mare poftă 194; lji vine apetitu, îi vine poftă 196.*
- Apoia** adv., apoi; *di apoia 119; depre apoia, apoi 119; di apoia, apoi, ἔπειτα, hernach p. 122.*
- Apostolu** sm. pr., ucenic, apostol, discipol, *ἀπόστολος, Apostel p. 135; apostoli, discipoli pl. 135, 136.*
- Apothică** sf., farmacie, p. 156.
- Apresu** adj., aprins; *apresu di niraire, aprins de supărare 205.*
- Aproape** adv., aproape, *σχεδόν, beinahe 165, 173, 194, 197; neben 120; caum, fast 123.*
- Aprokiu** vb. I, apropiu; *se aproake di ia, se apropie de ea 197; că se apruke oara a mortilji a mei, că se apropie ora morții mele 197; cando se aproake, când se apropie 173; aproake, se apropie 203.*
- Apunu** vb. III, așez, depun; *iu lji apuse, unde îi puse, unde-i așezase 200.*
- Apunu** (me) vb. III, mă culc; *cando vrea si se apună, când vrea să se culce, când să se culce 198.*
- Apusu** adj., neted; jos; *multe cacine apuse, multe talere, farfurii netede, neadânci, 207.*
- Apusu** adj., culcat 207; *Nu lji vexe apushi ningâ elu? Nu-i vezi culcați lângă elu; Δὲν τοὺς βλέπεις πλαγιασμένα κοντὰ εἰς τὸν πιστικόν; Siehst du sie nicht neben dem Schäfer liegen? 159.*
- Aputrusescu** vb. IV, apas, cotropese; *lu aputrusiră alanei doi, se năpustiră ceilalți doi asupra 206.*
- Arakiu** vb. IV, răpesc 205; *si ce(ți) arake, să-ți răpească 208.*
- Aramă** sf., aramă 194; *acea (ațea) di cerină xicca (-țea) aceljei (ațeljei) di ramă, acea de țarină, de pământ, zicea celei de aramă 194.*
- Arare** vb. și sf., arare, *ὀργάνειν, pflügen, pag. 2.*
- Aratoru** (arătór) sm., agricultor, plugar 197; *si lji facă buni aratori, să-i facă buni plugari, agricultori 197, 208.*
- Aravdu** vb. I, rabd, sufer; *aravdându, răbdând 199; pot si aravdu pot să sufer 199.*
- Arbure** sm., arbore; *sub arbure, sub arbore 195; pl. arbori, arbori*

190; *arbure*, arbore 194, 159; *franxile a arburlor*, τὰ φύλλα τῶν δένδρων p. 134.

Ardere vb. III, a arde, καίειν, brennen p. 75.

Ardire sf., ardere, foc; *cu mare ardire a inimilji*, cu mare foc al inimei 202; (*ardu*, ard).

Aremanu, vezi: *remanu*.

Aremanu (aremân) vb. III, rămân; *aremasse fără di daule*, rămase fără cele două, adecă: fără niciuna 194; *aremane*, rămâne 204; *aremasse*, rămase 199.

Arevedere sf., răbdare, ὑπομονή 174; (v. *revdare*).

Argatu sm., argat, lucrător, muncitor cu ziua.

Aricesu (aricū) sm., ariciu, σταντζόχοιρος, Stackselchwein p. 2.

Aridu vb. III, rid; *te arixi*, te înșeli, σφάλεις, Du irrst dich 159; *Te arixi*, te înșeli, Λαθάνεσαι, Du irrst dich 160; *si aridă omlu*, să riză omul 166; *si arida*, să riză 167; *că shi eu arideamu*, că și eu rideam 167; *nu putu si nu aridă*, nu putu să nu riză, 204; *me arise*, mă înșelă 207; *arisenalui*, răzînd 192, 194.

Aridere sf., ris, ridere; *tră aridere*, de ris, de batjocură 199, 204; *nu puteamu si me cenu di aridere*, nu mă puteam ține de ris 166.

Aridire sf., ridere 167 (vezi *aridire*); *ună era tră cama aridiri di alantă*, una era mai de ris decât cealaltă 167. (Vezi: *aridere*).

Arikescu vb. IV; răpesc; *Corbulu ariki ună bucată di carne*, Corbul răpi o bucată de carne 194; *arikii*, răpii 205; *ariki*, răpi 192; *shi lji arake oaia*, și îi răpește oaia 192.

Arinâ sf., nisip 207, 201.

Arinosu adj., nisipos, ἀμμώδης, sandig; *calea pre acolo este arinoasă*, calea p'acolo este nisipoasă 172.

Aricescu vb. IV, plac, îmi place; *cumu vă ariseashte*, cum vă place, πῶς οἶς ἀρέζει, wie schmeckt Ihnen p. 150; *me ariseashte*, îmi place, μοι ἀρέζει, es gefällt mir p. 153; *acea ci lu ariseashte*, acea ce-i place 192; *me ariseashte*, îmi place 190; *nu vă ariseashte jinlu?* p. 151; *nu me arisi*, nu-mi plăcū 185.

Aristipu, nume pr., Aristip 204.

Armâ sf., armă, ὅπλον, Gewehr 158.

Aru vb. I, ar; *arare*, a ara.

Arucare sf., aruncare; *cu ună arucare a ocljului*, cu o privire din ochiu 185.

Arucatu adj., aruncat, asvârlit; *tru ună arucată priesă*; într'o viețuitoare asvârlită 208; *si hiu arucatu*, să fiu aruncat 175.

Arucu vb. I, arunc; *lja di arucă farmaeu*, iea și aruncă otravă

206; *in arucă omŃu ocljilji*, unde își aruncă privirea omul 178; *arucară sheurta*, traseră la sorț 205.

Arupere sf. și vb. III, a rupe, σχιζεῖν, zerreissen p. 89 (Conjugarea lui p. 85—89).

Arupu vb. III, rup, σχιζῶ, ich zerreisse p. 85. (Conj. pag. 85—89).

Asboru vb. I, sbor; *nu putea si asboara*, nu putea să zboare 197; *asbură*, zbură 194.

Ascultare sf. și vb., a asculta, ascultare, ἀκούειν, hören p. 75.

Ascultatoru (ascultătoru) sm., auditor; *ascultatorlji*, pe ascultători, pe auditori, pe studenți, τοὺς μαθητάς, die Lehrer 188.

Ascultu vb. I, ascult; *nu ascultă*, nu ascultă 201; *di ascultai*, de ascultai 188.

Ascundu vb. III, ascund, κρύπτω, ich verberge p. 12; *ascunxi*, ascunzi p. 12; *se ascunse*, se ascunse 195.

Ascunsu adv., în ascuns; *ascunsă*, într'ascuns 202; adj. *ascunsu* 197.

Ascuntu adj., ascuns; *era ... ascuntu*, era ... ascuns 195.

Asia n. pr., Asia p. 135.

Aslanu sm., leu 196.

Aspargu vb. III, sparg, stric; *virinlu asparxe sanitatea*, intristarea, amarul strică sănătatea, ἡ λίπη φθείρει τὴν υγείαν, der Gramm verdirbt die Gesundheit p. 130; *si lji aspargă volta*, să-i strice voia 203.

Aspartu adj., stricat 201.

Asparu vb. II, speriu; *ahtantu se aspare*, într'atât se sperie 196; *se aspare*, se sperie 196; *si aspară*, să sperie 196; *se aspare*, se sperie 204.

Asplindere sf., iritare, aprindere peste măsură 207.

Astazu (astăzi) adv., astăzi, σήμερον, heute 118, 161; *astăxu* 166, *di astaxu încolo*, de azi încolo p. 119, 138.

Ashedu vb. II, așez; *se ashade arina pre fundu*, se așează nisipul la fund 207.

Ashi (ași) adv., așa, ἔτσι, so p. 122, 173, 192, 193; *indreptu* ∞, în acelaș fel, tocmai așa, τὸν ὅμοιον τρόπον, auf die năhmliche Weise p. 122; *ashi*, așa, atât, τόσον 146; *ashi si banexu!* εἰς τὴν ζωὴν μου! so wahr ich lebe! p. 124.

Ashi (ași) interj., așa! ἄ! ach! p. 128.

Ashice (așițe) adv., așa, οὕτως, so p. 124, 197.

Ashici (așiți) adv., așa, așa că, ὥστε, so dass p. 122.

Ashpectulu sm., aspectul, ἡ θεωρία, der Anblick 173. (Cuv. nou).

Ashteptare sf., primire, δεξιώσεις, Bewirthung p. 154.

Ashteptu (aşteptu) vb. I, aştept, primesc; *te ashteaptă*, (ei) te primesc, *σὲ ὑποδέχονται* 191; *ashtiapta*, aşteptau 202; *ashteapta cu gură cascătă*, aştepta cu gura căscată, cu nerăbdare 193; *tu ashteptashi*, ai primit, ai acceptat 177; *si ashteptu*, să aştept 207; *ci me ashteaptă*, ce mă aşteaptă 180.

Ashteptatu adj., aşteptat; *in doru ashteptată*, aşteptată cu dor, cu plăcere p. 151.

Ashternatu adj., aşternut; *ashternate cu englixeshti kilinji*, aşternute cu covoare englezeşti, *σπρωμέναι μ'ἐπεύχια τῆς Ἀγγλίας*, mit englischen Teppichen belegt 165.

Ashternu vb. I și III, aştern; *ashternară measa*, aşezară masa 206.

Ateu pron., al tău *ὁ σός, ὁ ἐδικός σου*, dein p. 48 (decl. lui).

Ata pron., a ta, *ἡ σή, ἡ ἐδική σου*, deine pag. 48 (decl. lui).

Atale pron. pl. de la *ata*; ale tale, *αἱ σοί*, deine p. 48 (decl. lui).

Atei pron. pl. de la *atuu*; ai tăi, *οἱ σοί*, deine p. 48 (decl. lui).

Athina n. pr., Atena 200.

Athineu n. pr., Atenian 202.

Atuncea (atunțea) adv., atunci, *τότε*, dann p. 119, 162, 166, 167, 192, 196, etc.; *pănu atuncea*, până atunci 149.

Au adv., aci 148, 119, 159; *di au in ante*, de aci încolo, de aci înainte 195; *di au incolo*, de aci încolo, *εἰς τὸ ἐρχόμενον*, künftighin p. 119; *di ∞ inante*, de aci înainte p. 119; *di au shi culea*, din când și când, *ἀραιά καὶ κάπου*, dann und wann p. 123; *au shi acolo*, ici și acolo 183; *tră au*, pentru aci, *διὰ ἐδῶ*, hieher p. 120; *di au*, p'aci, *ἀπ'ἐδῶ*, vom hier p. 120; *pre ∞*, p'aci, *ἀπ'ἐδῶ* hierdurch p. 120.

Auce (auțe) adv., aci 119, 142, 144, 153, etc.; *tră auce*, *διὰ ἐδῶ*, hieher p. 120; *di auce*, *ἀπ'ἐδῶ*, von hier p. 120; *pre auce*, p'acii, *ἀπεδῶ*, hiedurch p. 120, 158, 208.

Aurâscu vb. IV, urăsc; *a gomarlui se aură*, măgarului i se urî 196; *vă se aură Nimcia?* vi s'au urât în Germania? Sind sie Deutschlands schon überdrüssig? p. 153.

Auru sm., aur, *μάλαγμα* 206. (Cuvânt ce nu se aude azi la Aromâni).

Aushu sm., bătrân 206; *bunu aushu*, bătrân bun 207.

Avae sf., climă; *avae curată da shi minte insirinată*, aer curat dă și minte înseninată 208. (Cuv. turcesc).

Avarigă adv., în jur; *pre avarigă*, de prin prejur 167.

Avdu vb. IV, aud, *ακούω*, ich höre p. 89. (Conj. lui p. 89—94), 199; *se avde*, se aude, *ἀκούεται*, man hört p. 107; (Conj. lui la mod impers.); *avde*, aude 193; *ci avde omlu* 178; *curiosita si avde nale*, curiositatea să auză noutăți 202; *avxi*, auzi 199;

avxi vicine, auzi vecine 200; *vrea si avdâ*, vrea să auză 202; *shi cando vrea si avxi*, și când ar fi auzit 167; *cara avxi*, dacă auzi 193; *si avdu*, să aud 181; *avxindu*, auzind 199; *corbulu avxindu aiste*, corbul auzind acestea 194; *luplu avxindu*, lupul auzind 193; *avxindu* 205; *avxindalui*, auzind 204.

Avere vb., a avea, avere, ἔχειν, haben p. 56 (Conjugarea lui pag. 56—62).

Avere sf., avere 197, 199, 206; *a tutei averilji*, al întregii averi 201.

Averiga adv., de jur; *va si jinâ niheamâ pre averigâ*, au să facă un mic ocol, θέλουν κάμει ένα μικρόν γύρον 170.

Avgustulu n. pr., August 202.

Avinare sf., vânat; *doi cânji trâ avinare*, doi câni de vânat p. 161; *tru avinare*, la vânat, εἰς τὸ κυνηγεῖ p. 161; *eshirâ avinare*, ieșiră la vînat, după vînat 192.

Avinatoru (avinătoru) sm., vânător, κυνηγός, Jäger 161, 160.

Avinu vb. I, vînez; *cara avinarâ multu*, vînând mult, după ce vînară mult 192.

Avostru pron., al vostru, ὁ ὑμέτερος, ὁ ἐδικός σας, euer p. 50 (decl. lui) 142.

Avostra pron., a voastră, ἡ ὑμέτερα, ἡ ἐδική σας, euere pag. 51 (decl. lui); *avoshtri* (avoștri) pron. ai voștri οἱ ὑμέτεροι, euere p. 50; *avostre* pron., ale voastre, αἱ ὑμέτεραι, euere p. 51 (decl. lui).

Avutu adj., avut, bogat 200; *avutâ*, bogată, *avute*, bogate, avute, πλουσία, reich, p. 37.

Avusescu vb. IV, vislesc, navighez; *si avuxescâ catreglu tru herbirea a marilji*, să conducă nava lui în fierberea mării (când marea este furtunoasă) 208; *si avuxescâ*, să vâslească, *vâ κωπηλατώσιν*, zu rudern 176.

Avzire vb. IV, a auzi, ἀκούειν, hören p. 75. (Conj. lui pag. 89—94). (Azi: avđire=avdzîre).

Avzirea sf., auzul, auzirea 199.

Azâ adv., azi, σήμερον, heute p. 118, 156, 198; *ax' dimaneacă*, azi dimineata 207.

Aznescu vb. IV, goneșe, alung; *di nu u axneashte*, de nu o gonește 199; *si axnească*, să gonească 203; *fomea shi setea se axneashte cu mancarea shi berea*, foamea și setea se alungă cu mâncarea și băutura, ἡ πείνα καὶ ἡ δίψα ἀποδιώκεται μετὴν βρώσιν καὶ πόσιν, der Hunger und der Durst wird durch Speise und Trank vertrieben p. 131.

B.

Bagateauă sf., bagatele, lucruri mici; *cu lugurii bagatele*, cu lucruri bagatele 208.

Bagatu (băgatu) adj., băgat, indemnăt 205.

Bagu vb. I, bag, aşez; indemn; *bagă*, aşază, bagă, 163; *lu băgă*, il băgă 200; *bagară* 175; 204; *ea me bagă pre aista*, ea mă indeamnă la aceasta 205; *shă băgă curuna în capu*, îşi băgă coroana în cap 199; *bagă minte*, învaţă minte, bagă minte 194; *si ce bagă predică*, să-ţi ţie predică, *ὡς σοῦ κάμνη διδαχὴν* 168; *shi le bagă di înainte*, le aşază înainte 192; *si vâ bagu di înainte*, să vă servesc, *ὡς σὰς παραθέσω*, vorlegen p. 150; *bagu stihimă*, mă prind, fac prinsoare 134.

Bana sf., vieaţa, ἡ ζωή, das Leben p. 139, 202.

Bandurezu (bândurezu) vb. I, flecăresc; *si bandurezu*, să flecăresc, *ὡς φλυαρήσω*, zu schwatzen 177.

Banezu (bănezu) vb. I, trăesc; *si siji banexi*, îţi mulţumesc (să-mi trăeşti) *σοὶ εὐχαριστῶ*, Ich danke dir dafür p. 162; *ashi si banexu*, aşă să trăesc! *εἰς τὴν ζωὴν μου!* so wahr ich lebe! p. 124; *se baneaxă*, să trăească 200; *cum băneaxă*, cum trăeşte 202.

Bară sf., lac mic; mocirlă 193.

Barba sf., barba, τὸ γένειον, der Bart p. 2.

Barbatu (bărbatu) sm.; pl. *barbaci* (bărbaţi); bărbat 27, 39; *barbatlu*, bărbatul 203; *barbatu* 199.

Barberlu sm., bărbierul 194, 204.

Barcă sf., barcă, *καράβι*, Kahn 175, 180.

Basharea (băşarea), sf. sărutarea, τὸ φιλημα, der Kuss p. 18.

Bashu vb. I, sărut.

Bastunu sm., baston, *δεκανίκι*, Stock p. 132.

Batere vb. II, a băteà, bătere, *δέρνειν*, prügeln p. 75; (conj. lui p. 80—84); *baterea a sumenilji*, baterea, muştrarea conştiinţei 205; *baterea in aljurea*, flecăreală, vorbirea fără rost 199.

Batu vb. II, bat, *δέρνω*, ich prügeln p. 80 (Conj. p. 80—84), 2, 7; *lu batea cu verxi*, erà bătut cu vergi 202; *cumu vâ bate vina*, cum vâ bate pulsul p. 155; *vina vâ bate fără ordinu*, pulsul vâ bate dezordonat p. 155; *bate fluera*, cântă din fluer, *λαλεῖ τὴν φλοέραν* (er) bläset in die Flöte 159; *me batea sumenja*, mă bătea, mă muştra conştiinţa 207.

Be sm., rostirea sunetului b, p. 1.

- Beau** vb. II, beau, πίνω, ich trinke⁸, 113 (Conj. lui p. 113—115), 108; *eu bini dure*, băui destul, έπεον έρκετά, ich habe zür Genüge getrunken p. 151; *si beau*, să beau p. 151; *iu bea*, unde bea 196; *biutu*, băt; *biundu*, bând.
- Berbecu** sm., berbece, κριάρι, Widder p. 39.
- Bere** vb., a beă, bere, πίνειν, trinken p. 114 (Conj. lui p. 113—115).
- Berea** sf., băutura, ή πόσις, der Trank p. 131.
- Bersa** sf., bursa 182. (Cuvânt nou, german).
- Beshica** (beșica) sf., bășica, ή φούσκα, die Blase p. 6.
- Bicu** sm., taur, ταύρος, Stier p. 39.
- Bileae** sf., belea; *câte bilei*, câte belele, necazuri 201; *cu mare bilae*, cu mare greutate, cu mare belea, με μεγάλην κόπον, mit grosser Mühe p. 123.
- Bilescu** vb. IV, jupoiu; *canda vrei si me bileshti*, parcă vrei să mă jupoi 194.
- Biserică** sf., biserică, έκκλησία, Kirche p. 133; *a bisericalji*, al bisericei 202.
- Blăstemu** sm., blestem, κατάρα, Fluch p. 13; pl. *blastenji* (*blăsten'i*) p. 13.
- Blastemu** vb. I, blestem; *lu blastemai*, îl blăstemai 207; *nu blastimă*, nu blăstima 208.
- Boace** (boapte) sf., voce, glas 185, 194, 202; *fără boace*, fără glas 194; *tra si spună boacea*, ca să-și arate glasul 194.
- Boe** sf. art. *boia*, sf. boia, colorarea, vopsea, τὸ χρώμα, die Farbe p. 19, 186, 187. (De origină turcească).
- Boiajâ** (boiağâ) sm., vopsitor, μποϊατζής, Färber p. 38; *boiajoanje* p. 38. (De orig. turcească).
- Boltâ** sf., boltă; pl. *bolcile*, 204.
- Bou** sm., bou; Ochs p. 151; *aremane hiljlu bou*, rămâne fiul bou, neînvățat 204, 205.
- Brama** n. pr., Brama 206, 207.
- Braminu** n. pr., Brama 206.
- Bravo!** bravo! ευ̃γε! bravo! p. 128, 143.
- Brescu** vb. IV, privesc; *nu breashte*, nu se uită 201; *acui firidile brescu tru gardinâ*, ale cărei ferestre dă în grădină, της όποιας τὰ παράθυρα κολάζουν εις τόν κήπον 165; *luna nă brea*, luna se uită la noi 207; *brea si lu csucutească*, căută să-l toace, să-l răpună 196; *si brească*, să se uite 201; *si le brescu*, să mă uit la ele, să le privesc 162; *brea*, vezi, uite, ιδέ, sieh 160; *Brici* (= briți), *ci* (= ți) *oară este?* Vedeti, ce oră este, câte ore sunt? Ιδέτε, παρακαλώ, ποια ώρα είναι p. 153.

Bucata sf., bucata 193; *di lu fece bucâci*, de-l făcù bucăți 196; *bucată di carne*, bucată de carne 194.

Bucurie sf., bucurie. 183, 201, 204, 206; pl. *plinu di bucurii*, plin de bucurii 191.

Bucurosu adj., bucuros; *cu fața bucuroasă*, cu fața bucurioasă 207; *nu este bucuroasă*, nu este bucurioasă 173.

Bucuru (me) vb. I, mă bucur; *me bucurară*, mă bucurară, *μὲ ἐχαροποίησαν* 167; *bucură te*, bucură-te 208; *toată lumea se bucură*, ἔλος ὁ κόσμος χαίρεται p. 130; *shì eu me bucuru forte*, și eu mă bucur foarte, *καὶ ἐγὼ ὁμοίως χαίρομαι*, und ich freye mich p. 112; *forte me bucurai*, tare mă bucurai 174; *tu te bucuri cu lugurii bagatele* 207.

Budimu n. pr., Buda, Βούδιμ, Ofen; *eu escu Budimu nascutu*, eu sunt născut în Buda, *ἐγὼ ἐγεννήθην εἰς τὸ Βούδιμ*, ich bin in Ofen geboren p. 133.

Bumbacu sn., pl. *bumbace* (bumbațe), bumbac, *βαμπάκι*, Baumwolle p. 11.

***Bunbunare** vb., impersonal; *bumbuneaxă*, tună, *βροντᾶ*, es donert p. 106 (conj. lui).

Bunoară adv., de pildă; *ca bunoară*, cum de o pildă, ca și cum, *ὡσπερ*, so vie p. 122.

Bunu adj., bun 36, 130, 150, 151, 206, etc.; pl. m. *buni* 36; pl. fem. *bune* 37; *mai bunu*, mai bun 39; *cama bunu*, *καλώτατος*, cel mai bun 39; *bunlu omu*, bunul om, *ὁ καλὸς ἄνθρωπος*, der gute Mensch p. 28 (declinarea lui); *buna muljere*, buna muțere (declinarea adj. cu sbt. fem. p. 28); *vecinlu acelu bunu*, vecinul cel bun p. 30, 31; *vicina acea bună*, vecina acea bună p. 31, 32; *avxi vicine bune*, auzi bunule vecin 200; *omlu acelu bunu* p. 143; *eu escu forte inverinatu tră reulu*, care multe ori bunlu ditru mine neacă, sunt foarte amărit de răul, ce de multe ori binele din mine omoară 206; *tute bunile*, toate binefacerile, toate bunătățile 207; *bune njurzirle*, frumoasele miroaturi 201; *Faceci nă aistu bunu shi remaneci pre cină*, Faceți-ne plăcerea și rămâneți la cină, *κάμετέ μας τὴν χάριν καὶ μείνατε εἰς τὸ δεῖπνον*, Sind sie so gütig und bleiben zum Abendessen p. 154; *mare bunu va si nji faceti* (= faceți), o să-mi faceți mare plăcere, *θέλετέ μοι δεῖξει μεγάλην χάριν* p. 146.

Burete sm., burete, ciupercă, *μυνητάρι*, Schwamm p. 2.

Bute sf. hutoiu, βάλι, Fass p. 15; pl. *buci* (=buți) butoae 15.

Buză sf., buză; *aresendalui pre sub buză*, răzînd pe supt buze 194.

C.

- C** rostirea lit. C (=t), p. 1.
- Ca** (Ka), rostirea lit. K, p. 1.
- Ca** adv., ca. ὡσαν, so wie p. 122, 137; *ca bunoară*, precum, cum de o pildă, ὡσπερ, so wie p. 122; *ca cumu*, tocmai, precum, ὅν τρόπον, gleich wie p. 122.
- Că** conj., că, căci ὅτι, dass p. 34, 127, 143, 145 etc.; *tră acea că*, fiindcă, deaceia că, καθότι, deswegen, weil p. 127.
- Cabinetă** sf., cabinet, ταμειών, Kabinet p. 148. (Cuv. intr. de B.).
- Cacinu** (căținu) sm., farfurie, 207; pl. *cacine* 207.
- Cadu** vb. II, cad, πίπτω, ich falle p. 134; *lji cade aestu dolu tru minte*, îi trăsnește șiretenia asta în minte 200; *cade*, cade 194; *lji cade in coru*, (lit. îi cade în cornu, în minte) îi dă în gând, îi trece prin cap 206; *ce (tă) dau partea ci (ți) ce (tă) cade*, îți dau partea ce ți se cuvine 201; *cadea* (cit. *cădea*), cădeau 166; *caxu*, căzû 195; *lji caxu*, îi căzu 204; *caxu in esareu*, căzu în prinsoare 192; *seriando nji caxu pre minte*, γράφωντας μοι έπεσε εις τόν νοῦν, schreibend fiel mir ein p. 141; *cara caxu (sheurta) pre cama njiclu*, dacă căzû sorțul pe cel mai mic 205; *si nu caxi tru riu*, să nu cazi în râu; δά νά μή πέσης εις τόν ποταμόν, dass du nicht in den Fluss fällst 158; *shi tu vrea si caxi*, și tu ai fi căzut 167; *si cadă*, să cază p. 164.
- Cafejălu** sm., cafegiul, ὁ καφετζής, der Caffeiesieder p. 23, 28.
- Cafejăo(a)nje** sf., cafegioacă 38. (Cuvinte turcești).
- Caftu** vb. I, cer, 204; *di cătu căftăi*, decât cerui p. 149; *cătu caftaci*, cât cereți, ce preț cereți, τί ζητεῖτε p. 148; *căfta*, cerea 203; *caftă*, ceru 203; *căftă*, ceru 198; *si ce ∞ hertacsune*, să-ți cer iertare 183; *si caftă așutoru*, să ceară ajutor 206; *si caftaci (ți)*, să căutați, νά ζητήσητε, zu suchen p. 147; *tută averea a mea caftaci u tru jinje*, toată averea mea căutați-o în vie 197.
- Caijalu** (caigălu) sm., barcagiul; *căișăçlji*, barcagii, οἱ καρδοκύριοι, die Schiffer 176. (Cuvânt turcesc).
- Cakisparsită** adj., stricată, διεστραμμένη 199. (Cuvânt grecesc).
- Calatorescu** (călătorescu) vb. IV, călătoresc; *xua shi noaptea calatorea*, călătoria zi și noapte 134.
- Calatoria** (călătoria) sf., călătoria 172; *enumeracia a calatorii (ljei) a mei*, istorisirea călătoriei mele 172, 177.

Calcare (călcare) vb. și s., a călcă, călcare, *πατεῖν*. treten p. 74. (Decl. lui p. 75—80).

Calcanju (călcăniu) sn., călcăiu, *πατοῦνα*, Fussohle p. 5.

Calcu vb. I, cale, *πατώ*, ich trete p. 75, (Conj. activă a lui p. 75—80); *me caleu*, (Conj. pasivă), sunt călcat, mă calc, *πατοῦμαι*, ich werde getreten p. 99—102; *si nu lu calcă*, să nu-l calce 182; *calcândalui demamdaesunle me ljerța*, călcând p-runcile, mă ierta p. 205.

Caldare (căldare) sf., căldare, *καζάνι*, Kessel p. 9; pl. *caldări* p. 9.

Calea sf., drumul, calea, *ἡ σπράτα*, der Weg p. 22, 172, 173, 202; *ești di in cale*, dă-te la o parte din drum, *παραμέρισε από τὴν σπράταν*, geh vom Fahrwege p. 160; *si nu facu cale cu ah-tare oaspiei di cumu esh(t)i tu*, să nu mai călătoresc cu așa tovarăși (oaspeți) precum ești tu 195; *feccea cale di adumu*, făceau drum împreună 195; *shă lo calea*, porni, se puse în drum 205; *afoară di cale*, peste măsură, *καθ' ὑπερβολήν*, übermässig p. 123; *shă lo calea*, își cătă de drum 208; *ci si poată a multor fortuni si easă di in cale*, cu care să poată ocoli multe vijelii, furtuni 208; *tra calea aljei*, pentru drumul ei, călătoria ei 171; *ună cale*, un drum 182; *trei patru săci (săți) cale*, drum de trei-patru ceasuri 173; *care va se facă cale cu tată su*, care va călători cu tatăl său, *ὁ ὅποιος θὰ ταξειδεύσῃ με τὸν πατέρα του*, der mit seinem Vater verreisen wird 169.

Călgerică (călgăriță) sf., călugăriță p. 38.

Calivă (călivă) sf., colibă 196, 193.

Calu, sm. art. *callu* (se aud distinct doi l); calul, *τὸ ἄλλογον*, das Pferd, p. 24, 25 (declinarea lui); pl. *callji*, caii, pe cai 172; art. *callu*, calul p. 193, 39.

Calugeru (călugăru) sm., călugăr, *καλόγηρος*, Mönch p. 38.

Cama adv., cel mai; *cama gjine*, cel mai bine, cât se poate de bine, *κάλλιστα*, am besten p. 122; *cama vrtosu*, cât se poate de tare, *κράτιστα*, am stärksten p. 122, 201; *cama bunu*, cel mai bun, *καλώτατος*, beste 39; *cama lungu*, *μακρότατος* 39; *cama grosu*, *χονδρότατος* 39; *cama dulce*, cel mai dulce *γλυκύτατος*, süsste p. 40; *cama mare*, cel mai mare *μεγαλώτατος*, grösste p. 40; *tră cama aridire*, mai de răs 167; *ma eu cama va si voi camara ta*, dar eu am să iubesc mai mult camera ta 165; *cama bunu*, cel mai bun, *καλώτατος*, der beste p. 135; *cama avutu*, cel mai bogat p. 135; *cama întreagă tru mînte*, cea mai întreagă în mînte, cea mai cumînte p. 135; *avumu unu cama mare serînu*, avurăm cel mai mare senin

(avurăm vremea cea mai senină) 172; *cama interesantă*, cea mai interesantă 172.

Camara 165, vezi *camera*.

Camera sf., cameră 165; *camara* 165.

***Cambană** (cămbană) sf., clopot; *cambăni*, (cămbăni), clopote (de biserică), *καμπάνα*, Glocke p. 140.

Campu (cîmpu) sn., câmp, *κάμπος*, Feld 185, 173, 186; pl. *câmpi*, câmpuri 190.

Cancelaria (canțelaria) sf., *ἡ καντσελάρια*, die Kanzlei p. 17, 21. (C. n.)

Cancido (canțido) adv., oricând, totdeauna, *πάντοτε*, immer, allemahl p. 119, 151, 152, 188, 206, 208, etc.; *tră cancido*, pentru totdeauna 201.

Canda si conj., dacă, *ἐάν*, wenn p. 74; *canda*, pareă 177, als wenn, *ὥς νὰ* 194, 195; *canda vîdea luplu*, pareă vedea pe lup, se prefăcea că vede pe lup 197.

Cando (cîndo) adv., când? *πότε*; wenn? p. 124, 158, 142; *ἔτζν*, 140, 153, 196; *cândo* 195, 199, etc.

Candocido (-țido) adv., totdeauna, *πάντοτε*, immer allemahl p. 119.

Cane (*cîne*) sm., căne, *σκυλίον*, Hund p. 17; art. *canele* p. 17, 193; *canile* 36; *doi cănji tră avinare*, doi ogari, doi căini de vînat, *δύο λαγωνικά*, zwey Jagdhunde p. 161.

Canistru (cînistru) sn., coșuleț 194, 195.

Cantu (*cîntu*) vb. I, cânt, *ψάλλω*, ich singe p. 15; pers. II *canci* (-ți) p. 15; *mushatu cantă*, frumos cântă, *εὐμορφα ψάλλει*, er singt schön p. 125; *o ci* (=ți) *mushatu cantă pulji!* 160; *cantă cu lavdare facatorlu alor*, cântă cu laude pe creatorul lor, lobpreisen ihren Schöpfer 160.

Capela sf., pălăria p. 132.

Capra sf., capră, *αίγα*, Ziege p. 39.

Capu sn., cap, *τὸ κεφάλι*, Kopf p. 2; pl. *capite* 13; *caplu*, capul 24, 35, 199; *jine tutulor preste capu*, vine tuturilor peste cap 208; *Me doare caplu*, Mă doare capul, *ἔχω κεφαλαργίαν* p. 154; *ljea ci* (l'a-ți-) *caplu*, pîeri, du-te la maiba! *λεῦψε!* gehe zum Plunder! p. 128; *lasi lji creapă caplu pānu mane*, poate să plesnească pâne mîne, chiar de s'ar prăpădi într'una pâne mîne 203.

Cara adv., după ce, *ἄφ' οὗ*, nachdem p. 119; căci 126, 140, 206; *cara escu muritoru*, fiind muritor 199; *cara dipuse curuna*, depunând cununa 199; *cara si le discloacsă*, după ce le va cloci, *ἄφ' οὗ ἐκθούν τὰ κλωσσόπουλα ἔξω*, wenn die Jungen ausgebrätet sind p. 162; 163, 194, 195, etc.; *ma cara nji u*

minduescu gjine, dară dacă gândesc bine 167; *cara intunică*, dacă se întuneacă, se înoptă, după ce se înoptă 193; *cara nu vedea luplu*, nevăzând pe lup 197; *cara u fece de multe ori*, de oarece o făcu de multe ori 197; *cara nu avea avere*, fiindcă nu avea avere, de oarece nu avea avere 197; *cara vixu*, văzând 198, 193, etc.

Carbunile (cărbunile) sm., cărbunele, τὸ κάρδουρον, die Kohle p. 26.

Care? pron. care? τίς? wer? p. 53 (decl. lui) 132, 158, 161, 162, etc.

Carecido (carețido) pron., fiecare, πᾶς, πᾶσα, πᾶν, jeder, jede, jedes (declinarea lui pag. 33), 55. 198, 199; *a cuicido*, oricărui 202; *a carecido*, a oricărui 207.

Caretă sf., trăsură, καρρέτα, Wagen 182.

Carigu (cărigu) sn., cărlig, πλεκοβελόνι, Stricknadel p. 11; pl. *cărige*, cărlige p. 11.

Carne sf., carne, κρέας, Fleisch 193, 194, 196, 201, 202; *carne di bou*, βοῦδίσειον κρέας, Rindfleisch p. 151.

Carte sf., carte, βιβλίον, Buch; pl. *cărți* (cărți), cărți p. 9; 133, 138, *carte*, scrisoare, γραφή, 171; hârtie, χαρτί, Papier 165; *carte de joc* 153; *bagă căreile tru ordinu*, așază cărțile în ordine, βάζει εἰς τάξιν τὰ βιβλία 163; *a dao carte*, scrisoarea a doua, δεύτερα γραφή, zweyter Brief 177.

Casă sf., casă, ὀσπιτάκι, Häuschen 158, 195, 201, 206; pl. *case* 160; *domnulu a casilji*, domnul, stăpânul casei p. 129; gen. *a naolji casilji anostrei*, a casei noastre noi 163; *inante a caselji*, înaintea casei, πρὸ τοῦ οἴκου p. 141; *in casă*, εἰς τὸν οἰκίσκον του, in seinem Zimmer 167; *a casă*, acasă 167; *mare casă* p. 36, μεγάλον ὀσπήτιον, grosses Haus p. 36; *a casă*, a casă, εἰς τὸ ὀσπήτιον, nach Hause p. 133, 161, 138.

Casatoru (cășatoru) sm., al casei; *shi casatorlji*, și ai casei, οἰκοιακοί, und das Gesind p. 129.

Cascatu (cășcatu) adj., cășcat; *ashtepta cu gură cascată*, aștepta cu gura cășcată, cu mare nerăbdare 193.

Ca si conj., casă, διὰ νᾶ, um p. 127.

Casu sn., caz; *casuri*, întâmplări 171 (cuvânt nou); *care nu este caslu Cela*, care nu-i cazul la Cela 173. (Cuv. nou).

Ca shi conj., ca și 167.

Cashtigă (căștigă) sf., grije; *să nu aibă cashtigă*, să nu ducă grije, 202, 206; *nu vrea si amu cashtiga*, nu m'aș fi îngrijit, δέν ἤθελα φροντίση p. 147.

Cashtigu (căștigu) vb. I, a purta de grije; *tră ceca neci me cashtigă*

ahtantu trā aistu interesu, de aceea nici nu mă preocupă, nu-mi pasă atâta pentru acest interes, *διὰ τοῦτο μήτε μοι μέλει τόσον δι' αὐτὸ τὸ κέρδος* 174.

Catharticu (catharticu) sn., curățenie, Purganz, *καθαρισμὸς* p. 155.

Catihisescu vb. IV, învăț; *preftulu catihisecashte ficsorlji fedea*, ὁ ἱερεὺς κατηγεῖ τὰ παιδία τὴν πίστιν, der Pfarrer unterrichtet die Kinder in der Religionslehre p. 139.

Catrâ (cătră) prep., cătră, πρὸς, gegen p. 117; *câtrâ seară*, spre seară 172.

Catra ci (cătră-ți) conj. fiindcă, ἐπειδὴ, weil p. 126, 198, 166, etc.; *catrâ ci nu*, de ce nu, *διατί ὄχι*, warum nicht? p. 146, 151; *câtrâci*, de ce 201.

Catrigu sn., vapor, *κάτεργον*, Schiff 175, 208, 176; pl. *catrize* 178; *padure di catrîxi* 178; *singure catrigile* (catrizile) 179; *catrigu di oaste*, vas de răsboi 179.

Catrigufranzire (∞ frînzire) sf., naufragiu, *ναύγιον*, Schiffbruch 175. (Format de B. din *catrigu* și *frânzire*.)

Câte adv., câte. *ἀπό*; *cate unâ ună*, câte una (una), *ἀπό ἕνα ἕνα*, einzels p. 44; *câte unâ sută*, câte una sută, *ἀπό ἑκατὸν*, hundertweis p. 44.

Catu (cătu) conj. cât, ὅσον, als auch p. 126; *vezi cătu*; *di căci* (= ciți), de căți p. 136; *vezi di cătu*; *cată apă*, câtă apă, πόσον νερόν, wie viel Wasser 158; *ahtantu cătu*, τόσον ὥστε, so dass ich...

Cātu, în cât 178.

Catu-cido (căț-țidō) adv., oricât, atât cât, ὅπωςοῦν, so viel als p. 122.

Catushâ (cătușe) sf., pisica, *γάτα*, Katze 39.

Ce (ță) pron., îți (caz oblic dela pron., *tu*, *tine*); *oară ce lae!* vai ție, soartă rea ție! p. 128.

Ceara (țeara) sf., ceară 165; *cu ceara date*, circuite, *κηρωμένα* pag. 165.

Cearire (țearire) sf., cerere; *ceariri* (țeariri), cereri 201.

Cela (Țela) n. propriu de oraș; *aĥunsemu cătrâ seară Cela*, ajunserăm spre sară la Cela, ἐφθάσαμεν πρὸς ἑσπέραν εἰς τὴν Κελλαν, dass wir gegen Abend in Zelle ankamen 172; *care nu este caslu Cela*, care caz nu se petrece la Cela (cu Cela) 173; *noi durnjimu Cela*, noi dormirăm la Cela, Ἡμεῖς ἐκοιμήθημεν εἰς τὴν Κέλλαν, wir schliefen in Zelle 173.

Kenire (țănire) sf., ținerea; ∞ *a mare*, ținerea a mare, fudulia, mândria, îngâmfarea, ἡ ὑπερηφάνεια, 199.

Kenitoru a mare (țănitoru a mare) sm., fudulul, mândrul, cel care se ține a mare, 199.

Cenu (țănu, ținu) vb. III, țin; *me cenu dishteptatu*, mă țănù deștept 175; *nu puteamu si me cenu di aridere*, nu mă puteam ține de răs p. 166; *u cine tră civa*, o ține drept nimica, o prețuește drept nemica 195; *tră acea (ațea) dicarea te ceni a marea*, pentru aceea așadară te ții a mare 200; *ci cene tru mană*, ce ține în mână, *τί κρατεῖ εἰς τὸ χέρι*; vas hat er in der Hand 158; *va si te cenu di mană*, am să te țiiu de mână 158; *cenea*, ținea 207; *lu cenea tra leu*, îl țineau de leu, credeau că este leu 196; *shă cinea adiljarea*, își ținea respirația 195; *u cenui* (țănuu), o păstrai 205; *vă cenui* (țănuu), vă ținui, vă oprii, *σὺς ἐμπόδισα*, ich habe sie . . . abgehalten p. 150; *shi alte multe cenu*, și ținui și alte multe 206; *cenu vrtosu pucinu*, ținui foarte puțin 192; *cenuură publice greauri latineashte*, au ținut cuvântări publice în l. latină 188; *nu putea si cenă surafea*, nu putea ține briciul 204; *seste că va si shă cenă parola*, dacă își va ține cuvântul 170; *nu putură si se cenă di aridere*, nu putură să se țină de ris 204; *cene ce gura!* (țăne-ță gura!) ține-ți gura! nu mai vorbi! *σώπα!* halte das Maul! p. 128.

Cenerea (țănerea) sf., ținerea; parmaclie; *shi cenerle vrtosu formoase*, și parmaclăcul foarte frumos, *καὶ τὰ κρατήματα πολὰ εὐμορφά*, und das Geländer ist recht sehr hübsch p. 164.

Cerasharlu (čerășarlu) sm., Iunie, *ὁ Ἰούνιος*, Iunius p. 136.

Cerină (țărină) sf., țărină 194; *ună (oală) di cerină, e alantă di aramă*, una de țărină și alta de aramă 194; *acea di cerină*, acea de țărină, de pământ 194.

Ceru (țeru) sn., cer, *οὐρανός*, Himmel p. 132.

Cervu (țervu) sm., cerb, Hirsch 193.

Ceva (țeva) pron., ceva; *τί*, etwas; *pucinu ceva*, cât de puțin, *τι παραμικρότατον*, das geringste p. 155; vine și forma: *civa* (țiva) 208; *ceva* (țeva) pron., nimic, *τίποτε*, nichts, 161. Vezi: *civa*.

Ci (ți) pron., conj., ca să, spre, în cât; *ci se puteci*, ci să puteți, ca să puteți 147; *ci* (ți) pron., relat., ce, *ὅτι, ὅπου*, was p. 34; ce? *τί*; was? p. 53 (decl. lui); *ci*, care, ce, p. 54; 132, 158, 193; *ci ce* (ți ță) *dedu*, ce-ți dădui, *ὅπου σοι ἔδωσα*, was ich dir gegeben habe p. 133; *catră ci?* De ce? *διὰ τί* 166; *catră ci* (ți) nu? *διὰ τί ὄχι*; warum nicht? p. 146; *ci* pron., dat. lui *tu, tine*; îți 228; *va si ce spunu ciusthtu ci dulce*, o să-ți spun ceva plăcut 162. Vezi: *ce*.

Cină (țină) sf., cină, *δειπνός*, Abendessen; *remaneci* (— ți) *pre cină*, rămâneți la masă, la cină p. 154.

Cinci (ținți) num., cinci 40, 162; *cinci sute*, cinci sute 40; *cincilji*

(țințilji), cei cinci 41; *cincile* (țințile), cele cinci p. 41; *a cincilea* (a țințilea), al cincilea 41; *a cincea* (a țințea), a cincea 42; *tru cinci săci*, la orele cinci 173.

Cincisprezace num., cincisprezece 40.

Cinzâci num., cincizeci 40; *a cinxâclea* (a ținzâtlea), a cincizecelea 43; *a cinxâcea* (a ținzâțea), a cincizecea, πεντηκοστός, der fünfzigste 43; ∞ *di ori ahtantu*, cincizeci de ori atâta 44.

Cineva (țineva) pron., nimeni, κανένας, niemand, 55, 139; *cineva*, κανείς jemand 156; *cineva di voi nu știe*, nimeni dintre voi nu știe 198.

Cingu (tingu) vb. III, incing, ζώνω, ich gürte p. 116.

Cinu (ținuu) vb. I, cinez; *ma cinămu*, cum cinarăm, după ce am cinat 175.

Cisternă sf., basen, δεξαμένη, Bassin 180.

Citate (țitate) sf., cetate, κάστρον, Festung, p. 9; pl., *cităci* (țități), cetăți p. 9; oraș, πόλις, Stadt p. 145, 158, 181, 191, 206; *a citatilji*, al orașului, der Stadt 205; *nu vrea să se ducă in citate*, nu vrea să meargă in oraș 205; *citatea Hamburgu*, orașul Hamburg 172, 173, 176.

Citateanlu sm., citățeanul, orășanul 208.

Ciurara (țurarea) sf., ciripitul, λάλημα, Gesang 160.

Ciushu (cushu) pron., oare ce, ceva; *ciushu ci dulce*, oare ce, ceva, nu știu ce dulce 162; κάποιος, jemand p. 55, 156; *ciushu ci*, nu știu ce, ceva 202.

Civa pron., ceva. τί, was p. 139; nimic, τίποτε, nichts 150, 172; *ma civa di aiste*, dar nimic de (toate) astea 172; *unu că nu are civa*, unul fiindcă nu are nimic 195, 198, 200; *ceva tr'acea* (ațea), nu strică, δέν βλάπτει, Es schadet nicht p. 155, vezi și: *ceva*.

Clima sf., clima, τὸ κλίμα, das Klima p. 2.

Cljemu (cl'emu) vb. I, chem, κζλω, ich lade ein 13, p. II; *cljenji* (cl'en'i), chiemi (tu) 13; *cljimă vecinlu*, chemă pe vecin 200; *si cljamă*, se numește, ονομάζεται, heisst p. 146; *se cljamă*, se chiamă, se numește 158; *cljamă*, (ei) chiamă, προσκαλώσι p. 140; *care se cljamă tufă*, ce se chiamă, ce se numește tufă (bucet) p. 149, 161; *cumu se cljama aista socake*, cum se chiamă strada asta? 149; *ci [e] cljamă ketri di Solingu*, anume pietre, din Solingen, ce se numesc petre din Solingen 186; *care u cljemămu varca*, pe care o chemăm, o numim barcă 175; *care u cljemămu tufeke*, τὸ ὅποιον τὸ λέγομεν τουφέκι, das man eine Flinte nennet 158; *lji cljimă*, îi chemă 197; *cljamă*, înseamnă 201;

ci va si chiamà, ce înseamnă 202; *si vâ chemu*, să vă chem p. 154;
si chiamà hirurgulu, τὴ κρίση τὸν χειρουργὸν p. 156.

Coardă sf., sabie, σπαθί, Säbel p. 12; pl., *corxi*, săbii p. 12.

Cohé sf., colț, unghiu (de casă) 200.

Columbulu nume pr., Columb; *Columbulu discopiri Amerikia*, Columb descoperi America; ὁ Κολούμβος ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικὴν, Kolumbus hat Amerika entdeckt p. 130.

Comedie sf., comedie; pl., *comedii* 180.

Compania sf., societatea, ἡ συντροφία, die Gesellschaft p. 151, 152.

Complimentu sn., compliment; *fără complimente*, fără complimente, χωρὶς κομπλιμέντα, Ohne Complimenten p. 149.

Comunicu vb. I, împărtășesc; *si ce comunicu cu gura*, să-ți împărtășesc cu gura 178. Vezi: *cumunicu*.

Concljidu vb. III, conchid; *concljishu*, mi-am propus, am hotărît, ἀποφάσσησα, habe ich mich hingesetzt 177. (Cuvânt introdus de Boiagi).

Condicione sf., condiție 193. (Cuvânt introdus de B.).

Condignacione sf., cat, etaj, πάτωμα, Stockwerk p. 164. (Cuvânt introdus de B.).

Confluxulu sm., Fluxul ἡ συνδρομή, der Zusammenfluss 185. (Cuvânt introdus de B.).

Consilie sf., sfat, 205, 208.

Consulu sm., consul; *doi consuli*, doi consuli 198; *conzulu*, consulul 198.

Contentacie sf., mulțumire 184, 191. (Cuvânt introdus de B.).

Contentu adj., mulțumit 207; *Eshti contetâ* (!) 163, Ești mulțumită 163. (Cuvânt introdus de B.).

Contra prep., contra, împotriva, κατὰ, wider p. 118; *A cui ven statushi axâ contra?* In contra cui te împotriviși astăzi 198.

Contrarie adj., contrară, ἐναντίον 169.

Conversacione (-țione) sf., conversație, συναναστροφή, Umgang p. 147. (Cuvânt introdus de B.).

Conzulu, vezi: *consulu*.

Coperitu adj., acoperit; *coperite*, acoperite, σκεπασμένοι 185, 186; *cu frute coperite*, acoperite cu fructe, με γερνήματα, mit Früchten bedeckt 185; *coperitâ*, acoperită 165, σκεπασμένο, bedeckt 165.

Copiru vb. IV, acopăr, σκέπαζω, ich bedecke p. 115.

Copie, vezi: *cupie*.

Copuslu sn., osteneală 189.

Corbulu sm., corbul, ὁ κόραξ, der Raabe p. 23; pl. *corgji*, corbi p. 9; *corbe*, corbule 24, 194; *suntu corgji*, sunt corbi, εἶναι κόρακες, es sind Raben 160.

- Cornu** sm., corn, κέρατον, Horn p. 2; pl. *coarne*, coarne, κέρατα 174; *lji cade in coru*, îi dă în gând, îi trece prin cap 206; *cu coar-nile*, cu coarnele 193.
- Corupu** vb. III, corup, rup; *vedu trupu ameiu ca ună stranje(-nie) si se corupă*, văd trupul meu ca o haină să să rupă (, ce se rupe), βλέπω τὸ σῶμα μου ὡσάν φόρεμα νὰ φθειρίζεται, ich sehe meinen Leib wie ein Gewand verschleissen p. 137.
- Cosa** sf., coasă 201.
- Cosu** vb. III, cos, ῥάπτω, ich nähe p. 14; pers. II *coshi* (coși) p. 14.
- Covâ** sf., găleată 204.
- Creatură** sf., creatură 206.
- Credu** vb. III, cred 182, 206; *nu lji se create*, nu i se crede, nu este crezut, δὲν πιστεύεται 197; *va si crexi*, ai să crezi 178.
- Crepu** vb. I, crăp, σκάζω, ich zerplatze p. 14; *creki* (crek'i) p. 14; *lasi lji creapă caplu pânău mane*, plesnească-i capul până mine p. 203.
- Crescu** vb. III, cresc, αὐξάνω, ich wachse p. 2; *agrite pre care creashte*, ogoarele unde crește 186; *crecutu*, crescut 203.
- Cristale** sf., cristal 193.
- Critu** sm., Cretan, locuitor al Cretei; *La Crițli*, La Cretani 202.
- Crucea** (-țee) sf., crucea, τὸ σταυρόν, das Kreuz p. 141.
- Cu** prep., cu, με, mit p. 117; *cu mine*; *cu tută inima* p. 145, etc. (și pretutindeni).
- Cucotu** sm., cocoș, πετεινός, Hahn 39, 150, 195.
- Cuțutu** (cuțutu) sn., cuțit, μαχαίρι, Messer p. 2.
- Cucsanu** sm., καύλος, Stiel 187.
- Cui** pron., *cui*, (pretutindeni).
- Cuibu** sm., φωλέα, Vogelnest p. 162.
- Culaltazu** adv., acolo alaltaeri, alaltăeri.
- Culcu** vb. I, cule; *nă culcâmu*, ne culcarăm 175.
- Culea** adv., încolo; acolo; *di au shi culea*, (de aci și de acolo) câte odată, din când în când, ἐνίοτε, bisweilen p. 119; *di au shi culea*, din când în când, ἀραιά και κάπου, dann und wann p. 123.
- Culo inante** adv., (acolo inainte), de curând, νεωστί, neulich p. 157.
- Culonante** adv., înainte, de curând, νεωστί, neulich p. 118.
- Cuminicu** vb. I. împărtășesc, comunic; *puteai si nji u cuminici* (-ți), puteai să mi-o comunicî, să mi-o împărtășești, νὰ μοι τὴν κοινολογήσης 171; *va si ee le cuminicu*, o să ți le cuminic 184, vezi: *comunicu*.
- Cumnatu** sm., cumnat; *averea a cumnat-sui*, averea, bogăția cumnatului său 138.

- Cumu** adv., eum? πῶς; wie? p. 124, 155; *cumu treci zamanea?* πῶς διατρέβετε τὸν καιρὸν σας; womit vertreiben Sie sich die Zeit? p. 145; *di cumu*, cum, precum, ὡς, als p. 122; *ca cumu*, tocmal, precum, ὃν τρόπον, gleich wie p. 122, etc. (Este redat și *cum* uneori).
- Cunake** sf., locuința, κατοικία, Wohnung 164.
- Cunoashtire** sf., cunoștință, γνώριμος, Bekanntschaft p. 145; *ma ce dau tru cunoashtire*, dar îți mărturisesc, ὁμος σοι ὁμολογῶ, ich gestehe dir doch 181; 188.
- Cunoscu** vb. III, cunosc; exprim; *se cunoashte*, se cunoaște 195; *vă cunoscu multă meashtire trã aista*, vă exprim multă gratitudine pentru aceasta, Σὰς ὁμολογῶ ἀπείρους χάριτας δι' αὐτό, Ich bin Ihnen deswegen unendlich verbunden p. 153; *si cunoscu*, să recunosc, *vã ὁμολογήσω* 168; *si lu cunoscu*, să-l cunosc 179; *tra si nu lu cunoascã*, ca să nu-l cunoască 195; *cã nu cunoashte oaspile*, că nu cunoaște pe amicul 199; *cãtu ma nu cunoashteci oaspeplji acelji vecłji*, că nu mai recunoașteți pe amicii cei vechi 199; *vã dau si cunoashteci*, vă mărturisesc, Σὰς ὁμολογῶ, Ich gestehe Ihnen 166.
- Cunparu** (cumpăru) vb. I, cumpăr; *di cunparã*, di cumpără 205; *cã le cunparã scunpe*, căci le cumpără seump 204; *nu se cunparã*, nu se cumpără 206; *cartea ci* (= ți) *cunparashi* (-și), cartea ce cumpărași, τὸ βιβλίον ὅπου ἀγόρασες, das Buch das du gekauft hast p. 138; *iu lu cunparaci* (-ți)? Που τὸ ἀγοράζετε, Wo lassen Sie ihn holen p. 150; *si cunparaci*, să cumpărați 202; *si cunparã*, să cumpere 205. (Forma mai întrebuintată este cea cu *cun-* la Boiagi. Azi se aude: *cumpăru*).
- Cunuscutoru** adj. cunoscător; *Eu va si vã facu cunuscutoru*, Eu o să vă fac cunoscut, Ich will Sie bekannt machen p. 145.
- Cupie** și **copie** sf., turmă; *cupie di oi*, turmă de oi, κοπάδι πρόβατα, eine Herde Schafe 159; *cupii d'oi*, turme de oi 173; *copii ci pascu munci*, turme care pase munții 185; *stinse tuta cupia*, prăpădi toată turma 197.
- Cuprie** sf., gunoiu 195.
- Curajâ** (curağă) sf., curaj 196.
- Curao**, art., *curaoa*, sf., curea, λουρί, Riemen p. 17, 22.
- Curatu** adj., curat, καθαρός, rein p. 148; *avae curatã*, climă curată, aer curat 208.
- Curbane** sf., sacrificiu; *iu aducea curbane dumnixaxlor*, când sacrificia zeilor 199.
- Curcubeta** sf., dovleacul, ἡ κολοκύνθη, der Kürbis p. 2.

- Curiosita** sf., curiositatea, ἡ περιέργεια, die Neugierigkeit 202.
(Cuvânt introdus de B.).
- Curiosu** adj., curios, παράξενον, sonderbar 169; ciudat 187; *curiosiiile fiziognomii*, ciudatele fizionomii 178.
- Curmatu** adj., ostenit; *curmată*, obosită, κουρασμένη, müde 175.
- Curu** vb. I, curg; *că cura*, căci curgea 196; *saxxile cură*, sângele curge p. 157.
- Curuna** sf., cununa, coroana 199.
- Curundeaçâ** (Curundeată) sf., grabă, iuțea, repeziciune; *dî saporă cu mare curundeaçâ tută jinjea*, de săpară cu mare grabă, cu mare iuțea toată viea 197.
- Curundezu** vb. I, mă năpustesc, alerg, dau năvală, mă reped; *atunca tuci* (-ți) *curundară cu puleane*, atunci toți se năpustiră cu bețe, se repeziră cu bețe 196; *curundeamu au shi acolo*, alergam aci și acolo, ἔτρεχα ἐδῶ καὶ καὶ 183.
- Curundu** adv., iute, curând, în grabă, repede, ταχέως, bald p. 152, 200, 194; *ahtantu curundu!* așa de repede! So bald! p. 153.
- Cutezu** vb. I, cutez, îndrăsnesc; *nu cutează omu si innă*, nu îndrăznește omul să umble 181; *cumu cutixashi?* cum îndrăsniiși? 204; *că nu cutixa civa si nji xicâ*, că nu cuteza nimic să-mi spună 207; *nu cutixa*, nu cuteza, nu îndrăsnia 207; *nu cutixa*, nu cutezau (ei) 203; *si nu cuteaxă*, să nu cuteze 202.
- Cutotalui** adv., cu totul, de loc; *dî cutotalui nu*, absolut nu, de loc nu; παντάπασιν, ganz und gar nicht 189; vezi: *Di-cutotalui*.
- Cuturburu** vb. I, turbur; *candă lji cuturburâ apa*, parcă-i turburâ apa 196; *nu este putere si cuturburâ apă*, nu este cu putință să turbure apa 196; *shi lji cuturbura apă cu coarnile*, și-i turburâ apa cu coarnele 193; *shi se cuturburâ*, și se turburâ 207; *fără si lji se cuturburâ sufletlu dî cutotalui*, fără să-i se turbure sufletul de loc 199.
- Cu tutu acea** conj., cu toate acestea, με ὄλον τοῦτο, ungeachtet p. 127.

Ç.

- Çapu** (țapu) sm., țap, τράχος, Bock p. 39.
- Çara** (țara) sf., țara, pământul, ἡ γῆ, die Erde, p. 132.
- Çasu** (țasu) vb. II, țas, ὑφαίνω, ich webe p. 14; pers. II, *çashi* (țasi) p. 14.

Cs.

- Csactisescu** vb. IV, turbur, ameteșc; *csahtisi*, se turbură 205.
(De origine turcească: rostește: *čăhtisescu*).
- Csarcu** (čarcu) sm., prinsoare, lanț 192. (Turcesc).
- Csarshafe** (čarșafe) sf., cearșeaf; *aveci csarshâhi late*, aveți cearșafuri spălate (= curate), *καθάρὰ συνδόνια*, reine Betttücher p. 148.
- Cselahtisescu** (čelahtisescu) vb. IV, muncesc cu ardoare, cu hărnicie; *cselahtisescu*, se silesc, se năzuesc harnic 191 (Turcesc).
- Cselahtisericu** adj., harnic, muncitor; *cselahtiserici* (-ți), harnici 197. (De origine turcească).
- Csicsoru** (čičoru) sn., picior; *lă se alikiră csicsoarile*, li se lipiră picioarele 197; *csicsorlu*, piciorul 198; *csicsoarile di seară*, treptele scării, *τὰ σκαλίδια*, die Stufen 164.
- Csocu** (čocu) sn., cioc, *σφυρί*, Eisenhammer p. 2.
- Csucutescu** vb. IV, ciocănesc; *brea si lu csucutească*, căută să-l toace (înghiță, mănince, să-l răpună) 196; *lu csucuti*, îl înghiți, îi făcu de ducă 193. (Se citește: čucutescu).
- Csudă** (čudă) sf., minune, miracol; *Tră csudă*, de minune este, *εξάίρετον είναι*, Er ist vortrefflich p. 150.
- Cstudiosu** (čudiosu) adj., ciudat; *csudiosile casuri*, întâmplările ciudate, *τὰ παράδοξα συμβάντα*, die Abentheuer 171.
- Csudisesu** (čudisescu) vb. IV, mă mir, mă minunez; *me csudisii*, mă minunai 189.
- Csumagă** (čumagă) sf., ciomag; măieucă; *cu csumăxi*, cu ciomegi 196.
- Csurunjidă** (čuruñidă) sf., cărămidă; pl., *csurunji:xi*, cărămizi 186.

D.

- Dao** num., două pretut (vezi: *dau*).
- Daoaci** (-ți) (a∞) adv., al doilea, *δεύτερον*, zweytens p. 122.
- Daosprezace** (-ațe) num., douăsprezece, al doisprezecilea, *δωδεκάτος*, zwölfte p. 40; *doisprezace de ori ahtantu*, de 12 ori atâta, *δώδεκα φορές τόσον* p. 43.
- Darea** sf., darea 110, 197; *darea inprapa*, darea în grabă 197, 217, 206, 179; *darea tru shtire*, vestea, știrea, *εἰδησεις*, Nachricht 187, 207; *darle tru shtiri*, știrile, informațiile, *τὰς εἰδησεις*, die Nachrichten 171; *multe lori shi dări avea*, multe luări și dări avea (ad. multe dareaveri) avea 206.

Dashuru adj., iubit, dorit, draguț 193. (De orig. albanezească).

Datu adj., înclinat, dedat, aplicat, dat; *pre laeci datu*, dat după rele, ticăloșii 208.

Dau vb. I, dau, δίδω, ich gebe; *vă dao*, vă dau p. 149; *eu dau*, eu dau, δίδω, ich gebe 108 (conj. lui 108—110; 145; *vă dau si cunoashteci*, vă dau să cunoașteți, vă mărturisesc, Σᾶς ὁμολογῶ, Ich gestehe Ihnen 166; *shâ da cu dialagâ*, aleargă, τρέχει, läuft (ein Haase) 159; ating: *câ si furi câ dai di mine*, căci de te-ai atinge de mine 194; *S(h)i si nu vruri eu si dau di tine*, și chiar de n'aș vrea eu să mă ating de tine 194; *nu da di trupuri moarte*, nu se atinge de corpuri moarte 190; *gjine shti si dai greau a greilui*, bine știi să răspunzi la vorbă 196; *ursulu nu da di trupuri moarte*, ursul nu se atinge de corpuri moarte 195; *daci (-ți) nji mana*, dați-mi mâna p. 157; *Daci nji si vă vedu cumu vă bate vina*, Permiteți să vă văd cum vă bate pulsul, Συγχωρήσατέ μοι νὰ ἰδῶ τὸν σφηγγμὸν σας, Lassen Sie mich doch ihren Puls fühlen p. 155; *va si te dau luplui*, am să te dau lupului 193; *va si vă dao*, am să vă dau p. 155; *neci si dai di ele*, nici să te atingi de ele, οὔτε νὰ τὰ ἐγγήξῃς p. 162; *dedea*, da 203; *Catrâ ci nu dideshi*, de ce nu dăduși 204; *Care ce (tâ) u dede?* Cine ți-a dat-o, ți-o dădu p. 162; 196; *nji dede parola*, mi-a dat cuvântul, μὲ ὑποσχέθει, hat es mir auch versprochen 170; *Si dau fede*, să mă încred 171; *cando lji dederâ tru shtire*, când îl vestiră, când îi aduseră știrea 199; *dâ-nji civa si mancu*, dă-mi ceva să mănânc, δὲς μοι τι νὰ φάγω p. 139; *aiste floare da dipoia frutulu?* aceste flori produc apoi fructul, αὐτὰ τὰ ἀνθη δίδου ἐπειτα τὸν καρπὸν? 187; *dau ori ahtantu frutu dede*, de două ori atât de produs, îndoit produs a produs 198; *da ploae*, plouă; *didea ploae*, plouă etc. p. 106; *da neao*, ninge; *da grandine*, bate peatra p. 107; *cando da ploae*, când plouă, ἔταν βρέχῃ 158; *si nu da Domnixeu*, (=Să nu dea Dumnezeu) păzi-te-ar Dumnezeu! μὴ τὸ δῶσῃ ὁ Θεός, Gott behüte p. 123; *cu cearâ* (țearâ) *date*, date cu ceară, ceruite 165.

Dâma sf., paguba, ζημία 194; păcat, pagubă 195, 208.

De (ντε) rostirea, lit. *d* p. 1.

Dè prep. de, παρά, von p. 117 și pretutindeni; Mai înseamnă: și, και, und.

Defendu vb. III, apăr, păzesc; *avea nemalo ci lji defendea*, avea indestul ce-i apăra 198. (Cuvinte introduse de B.).

Delicatesâ sf., delicată; *cu delicatesâ*, în mod delicat 183. (Cuvânt nou).

- Delicatu** adj., fraget, τρυφερός, mürbe p. 150; pl. *delicate* 184.
- Demandacsune** (demindăcune) sf., ordin, poruncă, προσταγή, Befehl, 152; *demandacsunile*, poruncile 205.
- Demandu** (denindu) vb. I, comand, poruncese, trimit vorba; *Nji demandă*, îmi recomandă 195.
- Demaneață** (demăneață), sf., dimineață 149, 175 (vezi: *dimaneața*).
- Demonipsescu** (me ∞) vb. IV, mă îndrăcesc; *se demonipseshte*, se îndrăcește 203 (cuvint de origine grecească).
- Depoia** adv., apoi, έπειτα, alsdann p. 155 (și pretutindeni).
- Deprică** conj., ca, πάρεξ, als p. 127.
- Depunu** vb. III, cobor, mă dau jos; *care se depuse*, dacă se coborî, după ce se coborî 195. Vezi: *dipunu*.
- Descripcione** sf., descriere, περιγραφή, Beschreibung 179. (Cuvint nou, datorit lui B.)
- Descriu** vb. III, descriu; *si ci descriu*, să-ți descriu 180 (cuvint nou introdus de Boiagi).
- Deshteptu** vb. I, deștept; *shi deshteaptă shi noi*, și ne deșteaptă, indeamnă și pe noi, και παρακινούν και ήμᾶς, und ermuntern uns auch 160.
- Di** prep., de, από, aus p. 117; conj. și, de, και, und 126; *di kero vlekū*, de timp străvechii, παλαιόθεν, von alten Zeiten p. 118; *di multu*, de mult, πρό καιρού, vor weitem p. 118; *diapoia*, apoi 119; *di pra apoia*, mai apoi 119; *ună sută di nilji*, o sută de mii p. 40; *unsprexace di ori ahtantu*, etc. p. 43; *ci (ți) se adapa di unu isvoru*, care se adăpă la un isvor 193; *di Roma*, din Roma p. 135; *ma di conversacione*, numai din conversație p. 147; *di iu*, de unde p. 146; *di voi*, decât voi, 146; *indreptatea este ma bună di Junaticlu*, dreptatea este mai bună decât vitejia, ή δικαιοσύνη είναι καλλιτέρα από την ανδρείααν, die Gerechtigkeit ist besser als die Tapferkeit p. 135; *cineva di voi nu shtie*, nimeni dintre voi nu știe 198; *di in capu*, din cap 199; *di in casă*, din casă 199; *iu bea apă di un isvoru*, unde bea apă dintr'un isvor 196; *di astaxu incolo*, de azi încolo 119; *di au incolo*, de aci încolo 119; *di au înainte*, de aci înainte 119; *di preimnare*, dela preumblare 161; *ună legatură di floare*, o legătură de flori 161; vezi: *di adunu* (163).
- Di acutotalui** adv., καθόλου, de tot, de loc 173.
- Di acutotlui** adv., cu totul, de tot, de loc 202.
- Di-adunu** adv., împreună, άντάμα, zusammen p. 121, 184, 163, 194, 195.

- Dialaga** adv., alergând, mergând; *shâ da cu dialagâ*, aleargă, τρέχει, läuft (er) 159.
- Diamantâ** sf., diamant 195.
- Di apoia** adv., apoi, έπειτα, hernach p. 119; *diapoi*, apoi 205.
- Dicara** adv., așa dar, λοιπόν, denn, so, also p. 147, 143, 171, 206, 196, 198; *dicarea* 200, etc., după ce, άφ' ου, η, nachdem, p. 140.
- Dicâtu** conj., decât, ca, από, παρά, als p. 127, 135, 149, 161; *dicatu* 193.
- Dicumu** adv., precum 192, 193, 197, 205.
- Dicutotalui** adv., deloc, παντελώς, gar keinen p. 155; *dicutotalui nu lă așută*, nu le ajută de loc 176; *ma dicutotalui serimu*, dar cu totul senin, senin peste tot, άκρα γαλήνη 176; *dicutotalui nu*, de loc nu, ουδαμώς, ganz und gar nicht 153, 189, 124, 199; *di cu totlui*, cu totul; ∞ *contrarie parte*, într'o parte cu totul contrarie 169.
- Dietâ** sf., dietă, δίαιτα, Diät p. 156.
- Diferencie** sf., diferență, deosebire 186. (Cuv. introd. de B.)
- Digjosu** (dig'osu) adv., jos, κάτω, drunten, p. 120.
- Di-nainte, di-nante** adv., înainte; *di* ∞, înainte, la față, έρροσθεν, vorne p. 147.
- Dila** prep., dela 134, 200 și pretutindeni.
- Dilectatione** sf., plăcere, distragere, τέρψις, Vergnügen 174. (Cuv. introd. de B.)
- Dimaneacă** (dimăneacă) și **demaneacă** (demăneacă), adv., dimineată, πρωί, der Morgen, früh 119, 142; *alantă demaneacă*, dimineata următoare 207; *ari* ∞, eri dimineată 206, 207; *demaneacă* 169, 173.
- D'inante-uboru** sm., προάυλιον, Vorhof p. 164.
- Dinaparte** adv., dincolo, în față, άντικρò, gegenüber p. 120.
- Di-napoi** adv., înapoi, έπισθεν, hinten p. 147.
- Dinde** adv., în a parte, dincolo; *di dinde*, de dincolo 202.
- Dinte** sm., dinte, όδόντι, Zahn, 3, 15, 35; pl. *dinci* (dinți) p. 15; *dintele* p. 17; *dincilji*, dinții 195.
- Dionysiulu** n. propriu, Dionisie 204.
- Dipartatu** (depărtatu) adj., depărtat; *munci dipartaci*, munți îndepărtați 185; *dipartate*, depărtate 180.
- Diparte** adv., departe, μακράν, weit p. 120, 194; *di diparte*, de departe, μακρόθεν, von weiten 120, 176; *si spună di diparte*, să se arate din depărtare 173; *ma diparte*, μακρότερα, weiter 158.
- Dipartezu** (dipărtezu) vb. I, depărtez, îndepărtez; *se dipartă*, se depărtă 195.

- Dipartu** (mi) vb. I, depărtez, îndepărtez; *pânu nu te diparci* (=diparți) *di mine, ceva nu va si ce* (=țâ) *facă*, până ce (cât timp) nu te depărtezi de mine, nimic nu ți se va face, ἐὼν δὲν μακρόννης ἀπὸ ἐμένα, δὲν σέ πειράζου 159.
- Dipoia** adv., apoi 157.
- Di-pre-apoia** adv., mai apoi, μετέπειτα, hernach p. 119.
- Dipu** adv., de loc 201. (Cuvântul este de origine necunoscută. Întâlnim și în l. bulgară: ДИПЪ, cu același sens).
- Dipunu** vb. III, cobor, dau jos, depun; *cara dipuse curuna*, după ce depuse, cobori cununa 199 (vezi: *depunui*).
- Directorlu** sm., directorul 188.
- Dis** prefix., des; *dislegu*, deslegu; *discopiru*, descoper, etc. p. 115, 116.
- Discarcu** vb. I, descarc, ἐκφορτόνω, ich lade ab, p. 116.
- Discingu** (-tingu) vb. III, descing, διαζώνω, ich entgürte p. 116.
- Disclocsu** vb. IV, clocese; *cara si se discloacsă pulji*, după ce puii se vor cloci, ἀφ' οὗ κλωσσηθούσιν τὰ πουλλία, wenn die Jungen ausgebrötet sind p. 163; *cara si le discloacsă*, ἀφ' οὗ ἐκθούσιν τὰ κλωσσόπουλα ἔξω p. 162.
- Discopiru** vb. IV, descopăr, ἀποσκεπέαζω, ich entdecke p. 116; *ci va si nji discopiră Brama*, ce-mi va descoperi, ce-mi va arăta Brahma 207; *discopiri Amerikia*, descoperi America p. 130.
- Discurunu** vb. I, descunun, ἀποστεφανώνω, ich entkröne p. 116.
- Disfaptu** adj., deschis, sincer; ∞ *tru sburire*, deschis, sincer la vorbă 199.
- Disfrenatu** adj., desfrânat, ἄσωτος 200.
- Disgropu** vb. I, desgrop; *lji disgroapă*, îi desgroapă 200; *di iu lji disgrupă*, de unde îi desgropă 200.
- Disgustu** vb. I, desgust; *Nacă disgustă omu si jină Gota?* Nu cumva se desgustă omul să vie la Gota? 190; *verun' oară nu poate si disgustă*, nu se poate (omul) desgustă niciodată 190.
- Dislegu** vb. I, desleg, διαλύω, ich binde auf p. 115; *cara u dislegă*, deslegând-o 203; *disligată*, deslegată 203.
- Disnjerdu** (disnjerdu) vb. I, desmierd; *si u disnjardă*, să-l desmierde 193.
- Dispartu** vb. IV. despart, ξεχωρίζω, ich scheide p. 15; pers. II *diparci* (-ți) p. 15; *me disparte de tine*, mă despartă de tine 177; *si furi că vă disparcici*, dacă vă ați despărți 203; *se disparci*, se despărți 198.
- Displitescu** vb. IV, despletesc, ἀποπλέκω, ich drehe auf p. 116.
- Disposicione** sf., dispozițiune 163. (Cuv. introd. de B.)

- Dispuljatu** (dispul'atu) adj., despuiatu, gol 202, 207 (Dela verbul *dispulju*=dispol'ŭ, despoiu, jefuese); *dispuljată*, despoetă 201.
- Disputacia** sf., desputarea, cearta 204. (Cuv. introd. de B.)
- Disradicinezu** (disrădiținezu) vb. I, desrădăcinez, ἐκρίζωνω, ich wurzle aus p. 116.
- Dissuflu** vb. I, desuflu; *pănu si te dissuflî*, până să te desuflî 197.
- Disuprâ** adv., deasupra, sus, ἐπάνω, droben p: 120, 189; *ursici... disupra*, poftiți... sus p. 148.
- Dishcljidu** (dișel'idu) vb. III, deschid; *dishcljide gura*, deschide gura 194.
- Dishcljisu** (dișel'isu) adj., deschis, sincer; *dishcljisu omu*, om sincer, deschis la suflet 206.
- Dishputacie** (-ție) sf., disputație 198. (Cuv. introd. de B.)
- Dishputu** vb. I, desput; *doi consuli se dishputea*, doi consuli disputau 198. (Cuv. introd. de B.)
- Dishteptatu** adj., deștept, ἔξυπνος, munter, wach p. 15, 175.
- Dishteptu** adj., deștept; *dishteptă*, deșteaptă p. 191.
- Dishteptu** vb. I, deștept; *me dishtiptă*, mă deșteptă 175.
- Doi** num., doi; *doi*, doi 40, 41; fem. *dau*, *dao*, două 40, 41, 149, 135; *dao oale*, două oale 194; *doilji*, ce doi, *daole*, cele două, *oi καὶ αἱ τὰ δύο*, die zwei 41; *di doilji*, de ambii 198; *a doilea*, al doilea 42; *a daoa*, a doua, ἡ δευτέρα 42; *a daolea*, al doilea 164; *fără di daule*, fără ambele, fără niciuna 194; *dao ori*, de două ori 121; *a dao carte*, scrisoarea a doua 177; *dao sute*, două sute 40; *dao nilji*, două mii 40; (vezi: *dao*, *dau*).
- Doisprezace** (-țe) num., doisprezece 135; *a doisprezacelea*, al doisprezecilea 42; *a daosprezacea*, a douăsprezecea 42.
- Dolu** sm., șiretenie 200.
- Domnuescu** vb. IV, domnesc, stăpânesc; *care domnueashte*, care domnește, stăpânește 181.
- Domnizeu**, vezi: *Dumnixă*.
- Domnulu** sm., Domnul, ὁ κύριος, der Herr 10, 16, 23 (declinarea lui după decl. IV), 137; stăpînul: *doamne*, stăpîne 204; *ne, doamne*, da, stăpîne, καὶ αὐθέντα μου, Ja, mein Herr 145, 156, 157; *domnulu a casilji*, stăpînul casei, ὁ οἰκοκύριος p. 129; *domni mari*, ἄρχοντες, schöne Welt 173; *Doamne vindicatoare*, Domnule Doctor, Ἄρχων ἰατρού, Herr Doctor p. 154; *no, doamne*, nu, Domnule, ὅχι, αὐθέντα μου 145, 146, 148; *domnusu*, stăpînul său 196.
- Doamna** sf., doamna, ἡ κυρία, die Frau p. 20; *a doannilji*, etc., decl. (toata p. 20); 35, 147, 203; *a domnilji*, a doamnei 203, 204; *doamna a casilji*, stăpâna casei 129; *doam(n)ă* 194.

- Dormu** vb. IV, dorm, κοιμῶμαι, ich schlafe p. 3; *dornji* (dorn'í), dormi 13; *iu doarme*, unde doarme 165; *nu durnji di acutotalui*, nu dormii cu totul 175; *Noi durnjimu Cela*, Dormirăm la Cela, 173; *Durnjitu gjine?* Dormirați bine? Ἐκοιμήθητε... καλὰ p. 155.
- Doru** vb. II, a durea; *Me doare caplu*, Mă doare capul, Ἐχω κεφαλαλγίαν, Ich habe Kopfschmerzen p. 154; *tr' oară me doare stomahlu*, imediat mă doare stomahul p. 155; *neci si lu doară caplu*, nici capul să-l doară, și nici să ducă grija 202.
- Doru** vb. IV, dorese; *di multu dureamu*, de mult doream 172; *vrtoșu dureamu*, doream tare 176; *dureamu*, doream 174; *u durii*, o dorii 184.
- Doru** sn., dor, durere, πόνος p. 154; *in doru*, cu dor, cu plăcere p. 151; *lji zice* (zițe) *cu doru*, îi zice cu dor 194.
- Dracu** sm., drac 205 și pretutindeni.
- Ducu** (me) vb. III, mă duc, ὑπάγω, gehe 149, 169, 170; *me ducu la biserică*, mă duc la biserică, ὑπάγω εἰς τὴν ἔκκλησίαν, ich gehe in die Kirche p. 133; *si te duci*, să te duci 167; *si duce* (-țe), se duce 194, 200; *se duce* (țe) *in padure*, se duce în pădure 196; *si nu se ducă ne unu ne alantu*, să nu meargă nici unul nici altul 198; *si se ducă tru gubernie*, să meargă în gubernia 198; *că care si se ducă*, că cine să se ducă 205; *Dicumu jinu ashi se ducu*, Precum vin așa se duc 192; *se ducu^{tu}t' ună după elu*, τὸν ἀκολουθοῦν παντοῦτε p. 161; *me dushu*, mă dusei 207; *se duse*, se duse 200; *se duseră*, ἐπήγγαν p. 137.
- Dukescu** vb. IV, pricep, înțeleg; *dukiră*, înțaleseră 197.
- Dulce** (dulțe) adj., dulce, γλυκός, süß p. 3; *cu ∞ rupasu*, în dulce, odihnă 208; *tru voastra dulce socilje*, în dulcea voastră societate, εἰς τὴν χαριεστάτην σας συντροφίαν, in Ihrer angenehmen Gesellschaft p. 152.
- Dulceață** (dulțeată) sf., dulceață 197; *că are multe dulceci tră mine*, căci are multe plăceri pentru mine, διότι ἔχει πολλὰς χάριτας διὰ ἐμένα, Sie hat viel Annehmlichkeiten für mich p. 164; *dulceața aduce amareață*, dulceața aduce amărăciune 197.
- Dulceme** (dulțeme) sf., dulcime, dulceață, γλυκισμα, Süßigkeit p. 13; pl. *dulcenji* (dulțen'í) p. 13.
- Dumniză** sm., Dumnezeu, Θεός, Gott 207; *iu aducea curbane a dumnixalor*, unde aducea sacrificiu zeilor 199; *dumnixaci*, dumnezei 206; Mai vine și forma: *Domnixă: fața a Domnixălui*, fața lui Dumnezeu 208; *Domnixeu*, 117, 132, 160; *Domnixeu si scapă*, *Domnixeu si apară*, Ferească Dumnezeu,

Θεὸς φυλάξοι, Gott bewahre p. 123; *si nu da Domnizeu!* să nu dea D-zeu! μή τὸ δώσῃ ὁ Θεὸς, Gott behüte p. 123; *O, Domnizeu si apară!* ferească D-zeu! In nici un chip! Supt nici un cuvânt! ὦ, με κανέναν τρόπον, Ach, bey Leibe nicht! 171.

Dunjae (duńae) sf., lume 185, 202; *ună dunjae di oamini*, o mulțime de oameni 185. (Cuvânt turcesc).

După prep., după, μετὰ, nach p. 117, 161; *după aceea* (ațea), după aceea, μετὰ ταῦτα, nach diesem p. 119.

Dure adv., destul, ἀρκετὰ, genug p. 123, 151, 161, 183; *Nu   dure unu taliru*, N'ajunge un taleru? Δέν ἀρκεῖ  να ταλῆρι; Ist ein Thaler nicht genug? p. 148. (Cuv. turcesc).

Durnjire (durniire) sf., dormire p. 12.

E.

E, rostirea lit. *e* pag. 1.

E conj., și, καί, und, aber p. 8, 134, 163, 193, 195; iar și 192. (Lat. et).

Ea pr., ea; pl. *ele*, ele, αὐταί, sie p. 46 (decl. acestui pronume).

Earbă sf., earbă 202.

Eashte, suffix pentru formarea adv. p. 126; *fraceashte*, frățește 126.

Ef, rostirea lit. *f* p. 1.

Eftinu adj., eftin; *eftină*, eftină 202.

Egalu adj., egal; *trei egali părți*, trei părți egale 192. (Cuvânt introdus de Boiagi).

Eghipteanu n. pr., Eghipteanu, 202 (scris cu *gh*, nu cu *gj*, cum obișnuște B.).

Egyptu n. pr., Egiptul, Αἴγυπτος, Egypten p. 141.

Ehi adv., da, ναί, ja p. 124.

El, rostirea lit. *l* p. 1.

Elba n. pr., Elba 174, 176.

Elu pron., elu, αὐτός, er p. 45 (decl. lui) 161; pl. *elji*, ei, αὐτοί, sie p. 45 (decl. lui); *spune-lji*, spune-i 34; *shi-lji*, și îi 193; *dă lji un' acu*, dă-i un ac, δός τῷ  να βελόνι, gib ihm eine Năhelandel p. 8; *pre elu*, pe el 193 etc.

Em, rostirea lit. *m* p. 1.

Emiliulu n. pr., Emiliu; *Pavlu Emiliulu*, Paul Emiliu 198; *Scipiu Emiliu*, Scipione Emiliu 198.

Engastenu adv., întrădins 204.

Englesu n. pr., Englez 207; *Englesu*, Englezul 207; *E[n]gleslji*, Englezii 207.

Englezeashte adv., englezește 188.

Englizescu adj., englezesc; *cu englizeshi kilinji*, cu covoare englezești 165.

Englitera n. pr., Anglia, Ἀγγλία, England p. 134 (greșit tradus nemțește prin London):

En, rostirea literei *n*, pag. 1.

Energie sf., energie, ἐνέργεια, Wirkung 185; *face ună bună energie tru campu*, exercită o bună (binefăcătoare) influență, energie asupra câmpului 186, 201.

Enumeracia sf., istorisirea, διήγησις, Erzählung 177, 206.

Enumeru vb. I, istorisesc; *si ce enumeru oară d'oarâ nica di aiste*, să-ți istorisesc ceas cu ceas încă de acestea 191, 178; *va si ce enumeru*, o să-ți istorisesc, θέλω σοί διηγηθῆναι 180 (Cuvânt introdus de B.).

Er, rostirea lit. *r*, pag. 1.

Ermu adj., pustiu; *însulă ermă*, insulă pustie 175.

Es, rostirea lit. *s*, pag. 1.

Escu, sifix pentru formarea adv. p. 125.

Escu vb. ajutător, sunt, εἶμαι, ich bin p. 68—74; (vezi și **hiu**, eu sunt); *Eu escu*, eu sunt, Ἐγώ εἶμαι, ich bin p. 146, 168; *câ cara escu muritoru*, căci de oarece sunt muritor 199; *Eshti contetă cu cunakea nao?* — *Escu.*; — *Ești mulțumită cu noua locuință?* Da! p. 164; *este pers. III-a verb. escu sau hiu*, este, εἶναι, er ist pag. 3, 160; *è*, este. εἶναι, es ist p. 8, 193; *nju* (cit. *nj-u*) *frică*, îmi este frică 159 (verbul *e* (este) la pers. III în unire cu pron. pers. *nj*, *ți*, *lji*, devine *u*: *nj-u*, îmi este, *ți-u*, îți este, *lji-u*, îi este, *l-u*, le este, li este; aceasta nu însă în totdeauna); *hici* (h'îți) *maltu cu tute îndrepci?* Sunteți deja gata cu totul? εἶσθε πλῆρον ἔτοιμοι μὲ ἔλα; Sind Sie denn schon ganz fertig? p. 163; *suntu*, sunt (ei) 160; *era*, era ἦτον, er war p. 3; *fumu angustaci*, furăm nevoiți, constrânși 182; *vrea si hiu*, aș fi fost 184; *shi poate si hibă*, și se poate întâmplă, și poate să fie 208; *iu va si hibă gjine si nă jucămu*, unde are să fie bine ca să ne jucăm p. 164; *hiindu si moară*, fiind spre moarte 197; *in-viçata hiindalu*, fiind învățată, deprinsă 181.

Esu vb. IV, es; *eshi di in cale*, dă-te la o parte din drum, παραμέρισε ἀπὸ τῆν στροφάτων, geh vom Fahrwege 160; *lji ese leulu in cale*, îi ese leul în cale 192; *nă isha*, ne eșea 173; *lji eshi inante*, îi ieși înainte 196; *eshiră avinare*, ieșiră după vânat 192; *Eu va si esu afoară*, Eu o să ies afară 157; *si easă di in cale*, să ieasă din cale, să ocolească 208; *si iasă*, să iasă 195; *si easă*, să easă 197.

Eta sf., veacul, ὁ αἰών, die Ewigkeit pag. 3.

Etna n. pr., Etna, ἡ Αἴτνη, Ätna p. 131.

Eu pr., eu, ἐγώ, ich, 8, 44 (declinarea lui), 54; *mè*, mă, ἐμέ, mich 8, 145; *xburici cu mine*, vorbiți cu mine 145; și pretutindeni.

Evgé! adv., bravo, εὐγε! bravo! 128.

Evropea sf., Europa, ἡ Εὐρώπη, Europa p. 135.

Examenu sn., examen, ἐξέταση, Prüfung p. 7, 188 (Cuvânt introdus de B.).

Examinescu vb. IV, examinez; *si examinească omul vetea a lui*, să se examineze omul pe el însuși 198. (Cuvânt introdus de B.).

Examinarea sf., examenul, ἡ ἐξέταση 198. (Cuvânt introdus de B.).

Excusatu adj., scuzat p. 154; *Nji se pare că va si me aveci excusatu*, Mi se pare, cred că mă veți scuză, Ich hoffe, Sie werden mich entschuldiget halten p. 154. (Cuvânt introdus de B.).

Exemplu sn., exemplu; *Tră exemplu?* De exemplu, *παρ. χάριν*, Zum Beispiel? p. 164.

Extra adj., deosebit; *cu ună extra faptă mashină*, cu o mașină de o deosebită construcție, *μὲ μίαν μηχανήν χωριστῆς κατασκευῆς* 175; *au unu extra portu*, au un port deosebit 190; *face ună extra energie*, face (exercită) o deosebită energie, *κάμνει μίαν χωριστὴν ἐνέργειαν* 185. (Cuv. introdus de B.).

F.

Fabricacia sf., construcția, ἡ κατασκευή, die Bauart 179. (Cuvânt nou, introdus de B.).

Fabricescu (fabrițescu) vb. IV, fabric; *iu si fabricescu*, unde se fabrică 176. (Cuvânt introdus de B.).

Fabulă sf., fabulă; pl. *fabule* 192.

Facatoru (făcătoru) sm., creator, făptuitor, *ποιητής*, Schöpfer 160, 208.

Facerea (fățerea) sf., facerea 184.

Facu vb. III, *κάμνω*, mache 3; *faci* (fați) *faci*: *face* (fațe) p. 12 (conj.); 108, 159, 194; *Dicum face* (-țe) *omlu află*, cum, precum face omul, află 205; *nu face* (-țe), nu face p. 135, 197; *Ci face auce?* ce treabă face aci? *τί δουλείαν ἔχει* 158; *shi njellu face*, iar mielul răspunde 196; *lji face Socrathu*, îi se adresează, îi răspunde Socrate 200; *faceci* (fațeți) *nă aistu bunu*, *κάμετέ μας τήν χάριν*, Sind Sie so gütig p. 154; *mare bunu va si nji faceci* (fațeți), Sie werden mir einen sehr grossen Gefallen erweisen

p. 146; *tru aista calivă alte minduescu shi alte facu*, în coliba aceasta una se spune și alta se face 193; *galjinle facu oaă*, găinele se ouă p. 132; *fecea negocitorie*, făcea negustorie 206; *doi oaspici fecea cale di adumu*, doi prieteni făceau drum împreună 195; *se fecea canda este mortu*, se prefăcea parcă este mort 195; *di lu fece bucâci*, de-l făcù bucați 196; *u facea*, o făceau, o reprezentau 201; *fecsu*, făcui 205; *nu fecsu*, nu făcui 178; *mi fecsu avutu*, mă îmbogății, devenii avut, bogat 206; *Ci feceshi sufletu soru?* Ce făcuși iubită sorioară? τί ἔκαμες, ἡγαπημένη μου μου ἀδελφή, was hast du denn gemacht liebe Schwester 163; *di cando si fece (-țe) lumea*, de când se făcù lumea 136; *spune-lji, că se fece (fețe) acea (ațea) ci (ți) vru*, spune-i că se făcu aceea vroi, ce dori p. 34; *se fece elu sclavu a omlui*, deveni el sclavul omului 193; *cara u fece multe ori*, dacă o făcu de multe ori 197; *fece (fețe) Roma unu îudecu*, făcu la Roma o judecată; *fecemu*, făcurăm 176; *ci avea... faptă*, ce făcuse 200; *ci (ți) shă avea faptă*, ce-și făcuseră 204; *ci lji aveamu faptă*, ce-i făcusem 207; *fă, fă* 204; *si nu facu cale*, să nu fac drum, să nu merg în drum 195; *acelu ei va si facă veu*, acela care vrea să facă rău 195; *si facu visită*, să vizitez, *ὄ ἐπισκεφθῶ* p. 156; *si u facă*, să o facă 149; *că nu lipseashte si facemu altoru*, *acea ci nu lipseashte si nă u facă*, nu trebuie să facem altora, aceea nu trebuie să ne facă 168; *va si vâ facu*, o să vă fac... p. 145; *va si facă cale*, va călători, va face drum, *θὰ ταξειδεύση* 166.

Faça (fața) sf., față, τὸ πρόσωπον, das Gesicht p. 2, 154, 207; pl. *făci* (făți), fețe 201; *fecendu-se* (fețendu-se), prefăcându-se 199; *faça a soarelui*, fața soarelui 207.

Fantasia sf., fantazia, ἡ φαντασία, die Einbildung p. 21.

Fara sf., neam, seminție; *di fara mea*, de neamul meu 206, 203.

Fără adv., fără, χωρίς, ohne p. 121, 149, 201; *fără indoire*, fără îndoială 164, 165, 155.

Farinâ (fărină) sf., făină, ἀλεύρι, Mehl pag. 2, 17.

Faptu adj., născut; *anu nu era neci faptu*, anul trecut nu era nici născut 196, făcut; *faptă*, făcută 198; *cu ună extra faptă mașină*, cu o mașină de o construcție deosebită 175.

Farmacu (fărmacu) sn., otravă, venin 206.

Fasha (fașa) sf., fășia, τὸ ῥάμμα, die Binde p. 157.

Favrulu sm., ferarul, ὁ σιδηρουργός, der Eisenschmidt p. 23.

Fedea sf., credința, ἡ πίστις, die Religionslehre p. 139; religia, credința, ἡ θρησκεία, die Religion p. 3; *si furi că nu ai pre*

multă fede, dacă oare n'ai prea multă încredere 170; *avui indreptate si dau fede pre greilu a oaspirilji amei*, avui dreptate să mă incred în cuvântul amicei mele 171.

Felicitu adj., fericit, *μακάριος* 208. (Cuvânt introdus de B.).

Feminâ sf., femină; *ne feminâ*, nici femină 201.

Ficsoreashte (fiçoreashte) adv., băețește, *παιδικώς*, kindisch p. 126.

Ficsorescu (fiçorescu) adj., feciorelnic, *παιδικός*, kindisch p. 125.

Ficsoru (fiçoru) sm., fecior, băiet 197, 203; *ficsori*, băeți, *παιδιά*, Kinder 125; art. pl., *ficsorlji*, băeții 129, 139; *ca ficsorlji acelji njiçi*, ca copiii cei mici 208; ∞ ∞ *njiçlji* 166; *ficsorlji acelji cu minte plangu ma inante di ci lji lja foamea*, băeții cei cu minte plâng înainte de-i apucă foamea 195.

Figurâ sf., figură; *cu formoase figure*, cu figuri frumoase 165.

Filosofu sm., filosof 204; pl., *filosofi* 201.

Filosofia sf., filosofia; *si studiescu pânu la filosofia*, să studiezi până la filosofie, *να σπουδάξω ἐκεῖ ἕως εἰς τὴν φιλοσοφίαν* 188; pl. *filosofii* 198.

Firidâ sf., fereastră 203; *camera ta, acui firidile brescu tru gardinâ*, camera ta, ale cărei ferestre privesc în grădină 165.

Fisiognomie sf., fizionomie 179.

Floare sf., floare 187; *ună ligaturâ di floare*, o legătură de flori p. 161; *aiste floare*, aceste flori 187.

Florescu vb. IV, înflorește, *ἀνθῶ*, ich blühe p. 94 (conj. lui p. 94—98); *câtu floreashte negociulu*, cât înflorește, prosperează negoțul 182.

Florire vb. IV, a înflori, *ἀνθεῖν*, blühen p. 98. (Conj. lui 94—98).

Fluera sf.; fluierul, *ἡ φλοέρα*, die Flöte; *bate fluera*, cântă din fluier 159.

Flurinte sm., florinte, fiorini; *trei flurinte tru septimanâ*, trei florinți pe săptămână, *τρία φιορίνια τὴν ἑβδομάδα*, Drey Gulden die Woche p. 148; *dao flurinte*, doi florini 149; *forinte* p. 204.

Foame sf., foame, *ἡ πείνα*, der Hunger 131; *lji lja foamea*, îi apucă foamea 195; *lji lo mare foame*, îi apucă mare foame 205.

Foarfica sf., foarfecele 194.

Focu, art., *foculu* sn., foc, *φωτιά*, Feuer p. 17, 202.

Fontanâ (fintină) sf., fintină, izvor, *ὄρυς*, Quelle 129; *fontana aista mushata*, această frumoasă fintină 130.

Forinte, vezi *florinte*.

Forma sf., forma, *τὸ εἶδος*, die Form p. 20; *shi tru formâ*, și în formă 186; *cu nishte forme di tuvle*, cu un fel de țigle, *μὲ εἶδος τοῦβλων*, mit einer Art Mauersteinen 186.

- Formu** vb. I, formez; *formă*, formează, κάμνει, 180. (Cuvânt introdus de Boiagi).
- Formosu** adj., frumos, εὐμορφος, schön; *formosu locu*, loc frumos; εὐμορφος τόπος 188; *cu unu formosu tropu*, într'un mod frumos 168; *formosă*, *formose*, frumos, frumoase 37, 191; *formoase*, frumoase 173; *cu formoase figure*, cu figuri frumoase 165; *vrtoșu formoase*, foarte frumoase, πολλά εὐμορφα, recht sehr hübsch p. 164, 165.
- Formula** sf., sentință, porunca, παράγγελμα, Vorschrift 168.
- Forsa** sf., forță, putere; *aveci ahtantă forșă*, sunteți în stare, aveți atâta putere... εἶσθε ἱκανοί p. 147.
- Forsitu** adj., nevoiți; *fură forsici*, fură nevoiți, ἠναγκάσθησαν 176.
- Forte** avb., foarte, λίαν πολλά, sehr p. 123, 147, 151, 155, 200; *forte inaltu*, foarte înalt 160; *fortă*, tare 203; *forte bunu cucotu*, foarte bun cocoș 150; *forte delicatu*, foarte delicat 150; *este forte* (jinlu), este tare (vinul), εἶναι πολλά δυνατόν, Er ist mir zu stark p. 151; *forte lunjinoase*, foarte luminoase p. 148.
- Fortuna** sf., noroc, fericirea; *Candu va si amu fortuna si vă vedu napoi la mine?* Când o să am plăcerea să vă văd iarăși la mine? p. 153; *vrea si amu fortună*, eră să am norocul 180; *tră furtună*, spre noroc, κατὰ τύχην 196.
- Fortună** sf., fortună, vijelie 207, 208; De asemenea *furtună* p. 175, formă ce este răspîdită printre Aromâni.
- Fortunatu** adj., fericit, norocos 184; *fortunatu*, (omul) cel norocos, καλότοχος 208. (Cuvânt se aude și azi în Epir cu acest sens).
- Fraceashte** (frățeaste) adv., frățește p. 126.
- Fracescu** (frațescu) adj., frățesc, ἀδελφικός, brüderlich p. 125; *fracească vrere*, iubire frățescă 200; *fracească unire*, unire frățescă 203.
- Fracilja** sf., frăția, ἡ ἀδελφότης, die Bruderschaft p. 5.
- Frangu** vb. III, frâng; *σακίζω*, ich breche, *franzi*, frângi p. 11; *si u frangă*, să o frîngă, să o rupă 203; *si frangu*, se rup 203.
- Francezashte** (frînzăzeaste) adv., franțuzește 188; *francezeshti comedii*, comedii franțuzești 180. (Azi Arom. se zice: *frînzeaste*, *frîntuzeaste*).
- Franzere** (frînzire) vb. III, a frânge, frîngere, *σακίζειν*, brechen p. 75.
- Franza** (frînză) sf., frunză; *franzile*, frunzele, τὰ φύλλα, die Blätter p. 134; *frânxi*, frunze p. 187; *tru frânxi*, în frunze 195; *tru frânzile di arburi*, în frunzele de arbori 195.
- Frate**, art. *fratele* sm., frate, ἀδελφός, Bruder p. 17; (decl. lui după

decl. V p. 26), 142, 171; pl. *fraci* (frați), 125; *fracļji*, frații p. 135; *fratele a meu*, 206; *vrute frate*, iubite frate 183; *frate nju*, frate meu 134, 137, 207; *a frate nju*, a fratelui meu 137; *casa a fratetui*, casa fratelui tău 137; *frate su*, fratele său 169; *a frate sui*, fratelui său 201.

Frecu vb. I, frec, *τρίβω*, ich reibe p. 3; *frecă*, freacă p. 10; *shi se frecă*, și se freacă 187.

Frenu sn., frâu, *χαλινάρι*, Zügel; art. *frenlu* p. 24, 193.

Freshcu adj., proaspăt; *oaă freshcă*, oaă proaspete p. 156; *cu apă freshcă*, cu apă proaspătă (*μὲ καθαρόν νερόν*, mit reinem Wasser), p. 149.

Frică sf., frică 181, 196, 197, 205; *Nju frică*, mi e frică, teamă, *φοβοῦμαι*, Ich fürchte 149, 159; *nu ai frică*, să nu-ți fie frică; *Μὴ φοβῆσαι*, Fürchte dich nicht 159, 193; *cara lu lo frica*, dacă îl apucă frica 195.

Fricushezu vb. I, speriu, *muma ei* (ți) *u fricusha*, mama care o speria 193.

Friptu adj., fript, *gține friptu*, bine fript, *καλὰ ψημένος*, gut gebraten p. 150.

Frutu sn., frupt, produs, *καρπὸν* 199, 187; *cu frutu*, *μὲ γεννήματα*, mit Früchten 185; *frutlu*, *τὸ καρπὸν* 187.

Fugu vb. IV, fug, mă due, plec 153; *că va si fugu*, că o să mă due, *νὰ ὑπάγω* p. 151 *fuxe*, pleacă, *ἀναχωρεῖ* 169; *Fuxici?* Plecați? *Ἀναχωρεῖτε*; *Gehen Sie schon?* p. 156; *Nu fuxici* (— ți). Nu vă duceți, *Μὴ ἀναχωρήσατε*, *Gehen Sie doch nicht* p. 152; *fuxea*, fugeau 196; *fuxi*, s'a dus, *ἔφυγε*, er ist fort p. 134; *shi cara fuxi*, și dacă fugi 196; *fuxi vrtosu contentu*, plecă foarte multumit 207; *fuxi invirinatu*, fugi, se duse întristat 193.

Fumelja sf., familie, copii; *cu fumelje*, cu copii 206; *cu fumelja amea*, cu familia mea, cu copii mei 207; *tră moartea a fumeljlor*, pentru moartea copiilor 199.

Fumelju sm., copil, al familiei 205.

Fumitosu adv., flămînd 193; *vulpe fumetoasă*, vulpe flămîndă 196.

Fumu sn., fum p. 35.

Fndamendulu sn., fundamentul, fundul 208; *fundamentu* 208.

Fundatoru sm., fondator; *Romulu e fundatorlu a Romilji*, Romeul e fondatorul Romei 130.

Fundu sn., fund 207.

Furi că conj., dacă; de; *si furi că*, chiar de 197; dacă 170, 193; *si furi*, dacă, wenn, *ἐάν* 143.

Furtună, vezi: *fortună*,

Furu sm., fur, hoț, haiduc; *trei furi*, trei hoți 205.

G.

Galbinu adj., galben; *cu carte galbină*, cu hârtie galbenă, με κίτρινον χαρτί, mit gelbem Papier 165.

Galjina (găl'ina) sf., găină; ὄρνιθα, Henne 39; *galjinle facu ouă* gainele fac ouă, αἱ ὄρνιθες γεννοῦν ὄυγά, die Hühner tragen Eyer p. 132.

Gardină (gărdină) sf., grădină, κήπος, Garten 134, 137, 162, 166, 200; *gardinile*, grădinile 180,

Geografia (v'eografia) sf., geografia, Γεωγραφία, die Geographie p. 4.

Geometria (v'eometria) sf., geometria, ἡ Γεωμετρία, die Geometrie p. 4.

Georgi (v'eorv'i) n. pr., George p. 4.

Getingu n. pr., Göttingen: *nu fushi Getingu*, nu fuși la Göttingen? 186.

Ghe (γχε), rostirea lit. g. pag. 1.

Gintă (g'intă) sf., popor, λαός, Volk 140; *multe ginte înclină soarele*, multe popoare se închină la soare, πολλά ἔθνη προσκυνοῦν τὸν ἥλιον, viele Völker verehren die Sonne p. 132.

Gjela (g'elă) sf., mâncarea, τὸ φαγί, die Speise p. 3; *plăsi di gjele*, feluri de bucate, de mâncări 195, 206; *cu gjelile infarmacate*, cu mâncările, cu bucatele otrăvite 206.

Gjine (g'ine) adv., bine, καλῶς, gut, 3, 121, 137, 155, 176, 177, 196; *ma gjine*, mai bine, μᾶλλον, besser p. 122; *cama gjine* cel mai bine, cât se poate de bine, κάλλιστα, am besten p. 122; *eu afli tră gjine*, găsesc cu bine 198; *gjine te purtashi*, bine te ai purtat 143; *ma gjine*, mai bine, καλλήτερα, besser 146, 162; *forte gjine*, prea bine 167, 204, 205; *πολλά ἀγαπητόν* 147.

Gjinemescu vb. III, mulțumesc; *vă ∞ forte*, vă mulțumesc foarte, mult, Σας εὐχαριστῶ κατὰ πολλά, Ich bedanke mich sehr. p. 153.

Gjinte sf., ginte, neam. Vezi: *gintă*.

Gjone (g'one) sf., talpa, pingea, γκίονι, Solen p. 3.

Gjosu (g'osu) adv., jos., *lu bagă in gjosu*, îl trîntește jos 192; *ingjosu*, în jos 193, 194, 195.

Glarime sf., nebulie, prostie, ἀνοησία, Thorheit p. 13; pl. *glarinji* (glărińi). p. 13.

- Glaru** adj., prost, nebun, tont 203.
- Gomaru**, vezi: *gumaru*.
- Gota** n. pr., Gota; *Nacă disgustă omul și jină Gota*, Nu cumva desguștă pe om să vină la Gota 190; *eu fui Gota*, eu fui la Gota 19; *Calea până Gota este acceptă?* Drumul până la Gota este plăcut? 190. *Si se ducă Gotha*, să se ducă la Gota 169.
- Graçu** (grățu) sn., grăunte 195; *un graçu (grățu) di orzu*, un grăunte de orz 195.
- Gramatikia** sf., gramatică, ἡ γραμματικὴ, die Grammatik p. 139.
- Grandine** (grăndină, grindină) sf., grindine, χαλάζι, Hagel p. 3; *da grandine*, bate piatră, πίπτει χαλάζα, es hagelt p. 107. (conj. lui).
- Greață** (greață) sf., greutate; *cu ∞*, cu greu, δυσκόλως, schwerlich p. 123.
- Greaiulu** sn., vorbă, cuvânt; *greaiulu bunu află locu bunu*, vorba bună află, loc bun; ὁ καλὸς λόγος εὕρισκει καλὸν τόπον, ein gutes Wort findet eine gute Stelle p. 130; *vine greaiulu*, veni vorba 207; *gține shti și dai greau a greiului*, bine știi să respunzi la vorbă 196.
- Greilu**, cuvîntul 171; pl. *greaiură*, vorbe 203; *ahtare greaiură*, așa vorbe 193; *greaiuri*, cuvinte 201. Vezi: *greaialu*.
- Greasu** adj., gras, *grashlji*, pe cei grași 202.
- Grecu** n. pr., grec,
- Grescu** vb. IV, grăese, vorbesc, ὁμιλῶ, ich spreche p. 12; *greshti*, *greashte* (grești, greaște), grăești, grăește p. 12, 193; *că grescu*, că vorbesc 146; *și grici*, să grăiți, νὰ ὁμιλήσετε, p. 146; *shi grici* (griți), și vorbiți, καὶ ὁμιλεῖτε p. 146; *grea*, grăia 201; *ci lji grii*, ce-i adresai 207.
- Greu** adj., greu 38; *greao*, grea; *greale*, grele, βαρεῖα, schwer 37.
- Grigori** n. prop., Gregore, Γρηγόριος, Gregor p. 4.
- Groapă**, pl. *groki* (grok'i) sf., groapă, λάκκος, Grube p. 10.
- Grobianu** adj., grosolan 103. Cuvânt datorit lui Boiagi.
- Grosu** adj., gros, χονδρὸς, diek p. 3, 39; *ma grosu*, mai gros 39, *cama grosu*, cel mai gros 39; *groshi*, groși 14, 36.
- Grumaclu** sm., grumazul 204.
- Gubernie** sf., gubernie, διοίκησις 198; *Si se ducă tru gubernie*, să meargă în gubernie 198.
- Gudescu** vb. IV, lovese.
- Gumaru** sm., măgar 192, 196; *a gomarului se aură*, i se urî măgarului 196; *xice leulu a gomarului*, zice leul cătră măgar 192.
- Gură** sf., gură 193; *in gură*, 193; *cu gura*, cu gura, ἐκ στόματος,

mündlich 178, 180, 184; *ashtepta cu gură cascătă*, așteptă cu gura căscătă, cu multă nerăbdare 193.

Gustu vb. I, gust, γεύομαι, ich koste p. 3.

Gushâ (gușă) sf., gușe; *lu lja di gushâ*, il iea de gît: il îmbrășișează p. 201.

Guvâ sf., gaură, τρύπα, Öffnung p. 157, 196.

Gymnasiu sn., gimnaziu 169.

H.

Ha, (χα), rostirea lit. *h*, pag. 1.

Habare (hăbare) sf., știre, veste; *cândo lji aduseră habare*, cînd îi aduseră vestea, știrea 199.

Habinu adj., căldicel; *habină*, căldicică, χλιαρόν, laulicht p. 3.

Hamburgu n. prop., Hamburg; *vrtoșu dureamu si hîu Hamburgu*, doream tare să fiu la Hamburg 176; *cândo așunsemu Hamburgu*, cînd ajunserăm la Hamburg 174; *se duce (-te) Hamburgu*, se duce la Hamburg, ὑπάγει εἰς τὸ Χαμβούργον 169; *se duce (-te) shi elu Hamburgu*, se duce și el la Hamburg, ὑπάγει καὶ αὐτὸς εἰς τὸ Χαμβούργον 169.

Haosu sn., haos 179.

Harisescu (hărisescu) vb. IV, mă bucur. (Cuv. de orig. grecească).

Hartă sf., hartă 200.

Hasaplu (hăsaplu) sm., măcelarul 194. (Cuv. turcesc).

Heavra sf., friguri, θέρμη, Fieber p. 155.

Hei (= h'ei) adv., ei! ăi, hei p. 125.

Herbirea sf., fierberea; *tru herbirea a marilji*, cînd este marea în fierbere, cînd este furtună pe mare 208.

Herbu vb. III, fierb, βράζω, ich koche p. 3; *herggi*, fierbi (tu) p. 9; *hearbe*, fierbe p. 10.

Heru sn., fier; *cu sula aista di heru*, cu frigarea asta de fier 193.

Hilje (h'il'e) sf., fiică, θυγάτηρ, Tochter 39, 131; *hilje-ta*, fie-ta, fiica ta 137.

Hilju (h'il'u) sm., fiu, υἱός, Sohn 39, 157, 158; *hiljlu*, fiul 131; *hilju su*, fiul său 199; *hilj-tu*, fiul tău 137; *si lasa a hiljlor*, să lase fiilor 197; *hilji amei*, fii mei 197; *e hilji*, iară fiii 197.

Hire (h'ire) vb. IV, a fi, fire εἶναι, sein p. 74 (conjugarea lui p. 68—74).

Hiru sn., fir, ῥάμμα, Zwirn p. 3.

Hirurgulu sm., herurgul, χειρουργός, Wundarzt p. 156.

Hiu vb. IV, sunt (vezi verbul: *escu*).

Hoară sf., împrejurime, țară; *a hoarilji*, a împrejurimilor, τῆς ἐξοχῆς 173; sat, oraș, χωρίον, Dorf 160, 185, 208.

Hrană sf., hrană 193, 197.

Hrishtolu (Hriștolu), sm., Christos, ὁ Χριστός, Christus p. 135, 136.

Hutu adj., prost, netot; *hute*, prostule, nătăraule 206.

Huzmekearu sm., servitor, ὑπερετής, Diener (Vezi: *uzmikearu*).

I.

I, rost. lit *i* pag. 1.

I conj., sau, ἢ, oder 123, 126, 172, 173, etc. [Din *hi*, derivat din *hie* (= fie, cfr. fie el, fie altul)].

Ia, adv., eacă eată, ἰδὸν 148, 156, 160, 183, etc.; *ia iu shade sub arbure*, eacă unde stă supt arbore, Ἐκεῖ κάθηται ὑποκάτω εἰς τὸ δένδρον, Dort sitzt er unter dem Baume 159.

Ia (ea, ἰα) pron., ea, αὐτή, sie p. 46; (decl. lui), 147, 168, 203, 207.

Iară adv., eară 207, etc.

Iarbă sf., earbă; *ergji* ierburi 193.

Iarna sf., iarnă 180.

Ică adv., sau, ἦτοι, oder p. 122, 126; 192, 207; (Derivat din *hiecă* = fie-că, devenit: *hică*, *ică*).

Icido (ițido) pron., orice, fiecare; *icido mesu*, fiecare lună, κάθε μήνα, alle Monate p. 148; *icido dimaneacă*, fiecare dimineață 149, 192, 204, 207; (Derivat: din *ice*, fiece, și din cuv. albanezesc *do*, va, vrea; cfr. *țiva*, ceva, din *çi*, ce, și *va*).

Icoană sf., tablou, Gemählde, εἰκόνα 179; pl., *icoane*, Kupfer 164.

Idee sf., idee: *unu haosu di idei*, un haos de idei 179, 191.

Ilfeld (u) n. pr., Ilfeld; *va si njeargă Ilfeld, iu are tatălu unu oaspe*, o să meargă la Ilfeld unde tatăl are un amic 170; *si așunxi Ilfeldu*, ca să ajungi la Ilfeld, in Ilfeld zu kommen, νὰ ἔλθης εἰς τὸ Ἰλφελδον 187; *Proshpectulu lipseashte Ilfeldu si hibă mushatu*, Prospectul trebuie să fie frumos la Ilfeld 189.

Imnarea sf., plimbarea 189.

Imnu vb. I, umblu; merg; *imnu shi mancu*, περιπατῶ καὶ τρώγω, ich gehe und esse p. 140; *imnândalui mancămu*, περιπατῶντας τρώγομεν, gehend essen wir p. 140; *imnămu shi mancămu*, περιπατοῦμεν καὶ τρώγομεν p. 140; *imnă omlu*, umblă, merge omul 173; *Acolo iu imna*, mergind așa 205; *Acolo iu imna*, pe câmd mergea 192; *nemalo imnămu*, destul umblarăm p. 161; *si imnă*, să meargă 181.

In prep., în, εις in 34, 117, 132; *di în capu*, din capu 199; *di în casă*, din casă 199.

In- prefixul in-, în- p. 116; *inpletescu*, *incarcu* 116, etc.

Inadeverată adv.; înadevăr, sigur, βέβαια, wahrhaftig p. 124.

Inalçu (inalțu) vb. I, înalt; *inalç[â]* *Indianlu ocljilji*, înălță India-nul ochii 208.

Inaltu adj., înalt, ὑψηλός, hoch 190, 201; *forte inaltu*, foarte înalt 187; *cu înaltă boace*, cu voce puternică 148; *vrtoșu inaltu*, tare înalt, sehr hoch, πολλά ὑψηλός p. 125.

Inante pop., adv., înainte; *ma inantea tutulor*, dar peste tot, în genere, προπάντων, insbesondere 173; ∞ *innare*, premergere, ∞ *purtare*, purtarea de mai înainte; ∞ *scriere*, prescrierea p. 141; *inante a casilji*, πρὸ τοῦ οἴκου, vor dem Hause p. 141; *inante a mea*, înaintea mea p. 141; *culo inante*, de curând, νεωστί, neulich p. 157; *d'inante uboru*, curtea din față, προαύλιον, Vorhof p. 164; *ma inante*, mai nainte 195, 196; *tragu d' inante*, prefer, προτιμῶ, ziehe vor 180; vine și forma *inainte* 119; *di inainte*, înainte, ἔμπρὸς, vorn 120.

In-ante ci (-ți) adv., înainte, πρὶν, bevor 118.

Inanteimnare vb. și s., premergere, a premerge; *innâ inante*, αὐτὸς προπορεύται μου, er geht mir vor p. 141.

Inatea sf., supărare 199. (Cuvânt turcesc).

Inbaru adv., bine, înainte, favorabil; *lji se ducea (-șea) inbaru*, îi mergea spre bine, favorabil 205. (Din prep. *in*, și alb. *mbarâ*, cu bine, înainte: iar acesta-i format probabil din prep. lat. in și alb. parâ=primul).

Inbugucescu (inbugățescu) și **inbuguçascu** (inbugățescu) vb. IV, sau I; înbogățesc; *si lji* ∞, să-i înbugățesc 205; *inbuguçashte oaminjlji*, înbogățește pe oameni 197; *si inbuguçă*, se îmbogăți 205.

Incalecu vb. I, încălec 193; *si lu incalică*, să-l încălece 193; *cara vru sh lu incalică*, dacă primi și îl încăleacă 193. (Dacă primi să fie încălecat, și fu încălecat).

Incanu adv., de vreme; cel puțin; *ma incanu avui kero* dar avui vreme cel puțin 127, 176; *ieă in canu me dishtihtë in xare*, sau cel puțin mă deșteptă disdedimineață, μ' ἐξύπνισε πολλά πικρῶ 175. (Derivat din neogrecescul *καῖν*, cel puțin, wenigstens).

Incanai adv., cel puțin; *i incanai si aveamu prubulită verună njică fortună*, sau cel puțin să fi încercat o mică furtună, ἢ καὶν νὰ εἶχαι δοκιμάσει μίαν μικρὸν τρικυμῖαν 172. (Derivat din grecește).

Inçapu vb. I, înțep.

Incarcare (incărcare); azi [*a*]ncărcare]; vb. I, încărcare, φορτώνειν, beladen p. 4.

Incarcatu (incărcatu) adj., încărcat; *ună keră incarcată cu jîptu*, un car încărcat cu grâu; Ένα άμάξι φορτομένον με σιτάρι, ein Wagen mit Getraide beladen 160.

Incarcu vb. I, încare, φορτόνω, ich belade p. 116.

Incepu (*intepu*, azi devenit: *ntepu*) vb. III, încep, αρχινῶ, ich fange an p. 4; *incepară*, începe 197; *si incepu*, să încep 172, ν' αρχίσο; *incipui cu mare niraire*, începui cu mare neceaz 206, 207; *shi incepu si aspară alante prăvxi*, și începui să sperie pe celelalte animale 193, 194, 196, 197, 200; *incipură*, începură 202.

Incetu adv., încet, ήσυχως, langsam 208.

Incietu sm., liniște, ήσυχία; *inviçată hiindalu tru incietu*, fiind deprinsă cu liniștea 181; *incellu*, liniștea, ή ήσυχία 208.

Incincitu (ințințitu), num., fem. ∞ *ă*; de cinci ori, incincit, πενταπλοῦς, fünffach p. 43.

Incljidu vb. III, închid; *nu shă incljise ocljilji*, nu putu adormi, nu-și închise ochii 207; *nu putui ocljilji si incljidu tulă noaptea*, nu putui să închid ochii toată noaptea 155.

Incljinu vb. I, închinu; *multe ginte incljină soarele*, πολλά εἶθνη προσκυνῶν τὸν ἥλιον, multe neamuri închină soarele 132.

Incljisu adj., închis, κλεισμένος 188.

Inco adv., aci, ἐδῶ, hier 119, 142; aci, încoace 197, 202; *tră inco*, p'aci, διὰ ἐδῶ, hier p. 120; *di* ∞, ἀπεδῶ; *pre* ∞, p'aci, hie-durch p. 120.

Incolo adv., încolo 194; dincolo 189; *di astaxu incolo*, de azi în-colo, εἰς τὸ ἔξῃς, hinführo p. 119; *di au incolo*, pe viitor, εἰς τὸ ἐρχόμενον, künftig 119.

Incotu adv., în deșert, în zadar 195; *incotu minduitoare*, în deșert cugetătorule, neînțeleptule, tu cel neçuminte 200.

Inculo adv., încolo, departe, πέραν, jenseits p. 119.

Incurunu vb. I, încunun, στεφανώνω, ich kröne p. 116.

Inçapu vb. I, înțâp; *ci nji nçaki kelea*, de ce-mi înțâpi pielea 194.

Indârlu sb., îngîmfatul, închipuitul 194; *indârlu cu dâma alui bagă minte*, îngîmfatul cu paguba lui pune minte, învață minte 194.

Indianu n. pr., Indican 206, 207.

Indie n. pr., India 206.

Indireptu adv., drept, ὀρθά, gerade p. 120.

Indoescu vb. IV, îndoesc; *nu indoescu*, nu mă îndoesc, δὲν ἀμφιβάλλω, ich zweifle nicht 170; *eu indoescu*, mă îndoesc ἀμφιβάλλω, Ich zweifle p. 146.

- Indoire** sf., îndoială; *fără indoire*, fără îndoială, χωρίς ἀμφιβολίας, Zweifel 124, 164, 165, 170, 190.
- Indoitu** fem., *indoită*, num., de două ori, διπλως, zweifach p. 43.
- Indreapta** adv., la dreapta; *di* ∞, a dreapta, εἰς τὰ δεξιὰ, rechts p. 120.
- Indregu** (me) vb. III, mă gătesc, mă pregătesc; mă îndrept; *pânu se indreæea mamă mea*, pînă se gătea mamă mea 177; *indreæeci u*, pregătiți-o, ἐτοιμάσατέ τον, Macht es fertig p. 149; *tru ci te indrepseshi?* In ce te îndreptăși 198; *se indrepse*, se îndreptă 204.
- Indreptatea** sf., dreptatea, ἡ δικαιοσύνη, die Gerechtigkeit 18, 135, 197 (greșit *indreptatea*); *cu* ∞, drept, în adevăr, τῆ ἀληθεῖα, Fürwahr p. 146, 153, 171, 203, 206.
- Indreptu** adj., 1) gata, ἔτοιμος, fertig; *Hici maltu cu tute in drepci* (-ți)? sunteți eel puțin gata en totul? 2) drept, δικαίως, billig 121; *indreptu ashi*, în acelaș fel 122; *roi va si me aflaci cancido indreptu servu*, Mă veți găsi în totdeauna cel mai aplecat serv, supus, Θέλετε με εὔρει πάντοτε προθυμώτατον δοῦλον, Sie werden mich allezeit bereit finden, Ihnen zu dienen p. 152; *indreptulu omu*, omul cel drept 208; *mana acea indreptea*, mâna cea dreapta 157; *lji amu indrepci*, îi am gata 195.
- Induperu** (me) vb. I, mă razem, mă sprijin; *se induperă orbulu di muru, shi lji se pare, că ma încolo nu este locu*, se razemă orbul de zid și i se pare, că mai încolo nu este loc 194.
- Indupoimane** (indupoimîne) adv., după poimâne, μετὰ δύο ἡμέρας, nach zwey Tagen p. 118. (Derivat din prep. *in+de+post+mane*).
- Infarmacatu** (infărmăcatu) adj., otrăvit; *cu gjelile infarmacate*, cu bucatele otrăvite 206.
- Informu** vb. I, deslușesc; informez; *informă me*, deslușește-mă, πληροφορήσε 208. (Cuvânt introdus de B.).
- Inforticatu** adj., întărit; *shade inforticată tru fundamentulu*, șade întărită în fund, în fundament 208.
- Ingarnjericu** (ingărnericu) adj., certăreț, cărcotaș; *ingarnjerică*, certăreață 199.
- Ingjosu** adv., în jos, κάτω, unten p. 120, 196; *pre* ∞, pe jos, ἀποκάτω, untenweg p. 121; *le trecui cu însusu ingjosu innarea*, le petrecui plimbându-mă ici și colo 189. Vezi și: *gjosu*.
- Ingljiçatu** adj., înghețat; *cando este afoară ingljiçată*, când afară e înghețat 167.
- Ingljinândalui**, glumind 197. (Vezi verbul: *ingljinescu*).

Ingljinericu adj., glumet 199.

Ingljinescu (me) vb. IV, glumesc; *shâ minduiră că se ingljineashte*, crezură că glumește 197; *ingljinândalui*, glumind 197.

Ingrîșatu adj., ingrășat.

Ingropu vb. I, îngrop; *avea... ingrupată*, îngropase 200; *si ingropu*, să îngrop 200; *se ingropă Alexandria*, se îngropă (a fost înmormântat) în Alexandria p. 133.

Ingrumuru adv., cu grămada, ἀγγελιδόν, scharrenweise p. 121.

Ingrupatu adj., îngropat; *suntu... ingropaci* (-ți), sunt îngropați 200.

Inimă sf., inimă; *cu tută inimă*, din toată inima, με πάσης καρδίας, Ganz gern p. 145, 150, 167, 182; *u voi di tută inimă*, o iubesc din toată inima 103; *vreamu cu tută inimă*, doream din toată inima 172; *Cando si vâ va inima*, când veți dori, când veți avea plăcere, Ὅταν ἀγαπάτε, Wenn es Ihnen beliebt p. 153; *avea inima rao pre elu*, se supărară asupra lui 198; *nji fece bună inimă*, îmi făcu bine, lit. îmi făcu inimă bună; mă dispuse spre bine 206; *si nu nji le va inima*, să nu mi le dorească inima 207; *arise ditru inimă*, rise din inimă, eu poftă 207; *poartă tru fundamendulu a inimilji*, poartă în fundul inimii 208; *nirairea mancă inima a omlui*, ἡ ὀργή τρώγει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, p. 139; *a inimilji*, a inimei 202.

Injisezu (inv'isezu) vb. I, visez; *nu me injisamu altă*, nu visam, alta 175.

Injurarea (ingurarea) sf., injurarea 199.

Injuru (inguru) vb. I, injur; *shi injura*, și jură 196; *nji injurashi parincilji*, îmi injurași părinții 196; *nu me injura*, nu mă injura 205; *nu vrea si se injurâ cu mine*, nu era să se certe cu mine, δὲν ἤθελε συγχοσθῆ με ἐμένα; *si injuru*, să injur 207.

Inkerdisescu vb. IV, a avea parte de; a fi cu noroc; *nu va si u inkerdiseshti*, n'ai să ai parte de ea 192. (Dela neogrecescul κέρδος, câștig).

Inkisescu vb. IV, pornesc.

Inpade adv., pe jos, dejos; *de inpade*, dejos, χαμῶθεν, von untenher p. 120.

Inpartu vb. IV, împart; *shi se shâ impartă partea a lui*, să-și împarte partea lui 206; *shâ lji inparciră*, și-i împărțiră 205; *si u inparta*, să o împartă 192; *lja shi inparte*, iea, poftim și împărțește 192; *si le inpartă*, ca să le împărțească 192; *si inparci*, să împarți 192; *se inparte calea*, să împartă drumul 186.

Inpatratu num., fem. *inpatrată*, de patru ori, τετραπλοῦς, vierfach p. 43.

Inplitescu vb. IV, impletesc, πλέκω, ich stricke p. 116.

Inprapă adv. și s., cu grabă, repede cu năzuință, stăruitor; *cu pucină incipui, ma cu lucrarea shi inprapa me fecsu arutu*, cu puțin am început, dar eu cu munca și stăruința devenii bogat 206; *care va si nji dau inprapa si lu cunoscu gjine*, pe care mă voi năzui, mă voi grăbi să-l cunosc bine, τὸ ὅποιον θέλω πασχίσει νὰ τὸ γνωρίσω καλὰ 179; 217. [Etim. din alb. *prapă*?]

Impresionea sf., impresiunea 178, 184. (Neologism datorit lui B.).

Inpromutu vb. I, împrumut, δανίζω, ich borge p. 117.

Inpusu adj., așezat. pus; *pavimentile suntu inpusu*, pardoseala este așezată, τὰ ἐδάφη εἶναι ψηφιασμένα, Die Fussboden sind eingelegt 164.

Insaratu (insăratu) adj., sărat; fem. *insarată*, sărată, gesalzen 131. (Dela verbul *insaru*, sărez).

Inscrită adv., prin scris, ἐγγράφως, schriftlich 178.

Insirinatu adj., inseninat, aüusserst heiter 173; *da shi minte in-sirinata*, dă și minte inseninată 208.

InSORU vb. I, insor, ὑπανδρεύω, ich verheurate p. 14.

Instanga (instinga) adv., *di ∞*, τὰ ἀριστερά, links p. 120.

Instogu adv., de-a grămadă, σωρηδόν, haufenweise p. 121,

Instrumentu sn., instrument, ὄργανον, Instrument p. 181. (Cuvânt introdus de B.).

Insulă sf., insulă 175; pl. *insule*, p. 176. (Cuvânt introdus de B.).

Insusu adv., în sus; *ἄνω*, oben 119, 207; *le trecui cu insusu ingjosu imnarea*, le petrecui plimbându-mă ici și colo, în sus și în jos, τὰς ἄλλας δὲ τὰ ἐμεταχειρίσθην εἰς τὸ νὰ περιηγηθῶ τὸν τόπον 189; *ma insusu*, mai mult, περισσότερον, p. 151; *că cura di in susu ingjosu*, că cürgea de sus în jos 196.

Insu, pron., însu -; *insunji*, (insun'i) pron. însu-mi; *eu insunji*, ἐγὼ ὁ ἴδιος, ich selbst p. 54; *tu insuci (insuti)*, tu însu-ți p. 54; *elu*, *ia insushă*, (insușă) I, el, ea însă-și p. 55; *noi inshină*, *voi inshivă*, *elji insushi*, *ele insushă*, p. 55. Vezi: *intresu*).

Inshaptitu (înșaptitu), num., fem. *inshaptită*; de șapte ori, ἑπταπλοῦς, siebenfach p. 43.

Inshasitu, fem., ∞ ἄ, num., de șase ori, ἕξαπλοῦς, sechsfach p. 43.

Intardă adv., încet, târziu, ἀγάλεα, langsam p. 123.

Intenje și **intânje** adv., întâi, πρῶτον, erstlich 122; 164; *di intenje*, întâiu, prima dată 196; *ma nu ca di intenje*, dar nu ca întâi

196; *a intenca* p. 42; πρώτος, der (die, das) erste 43; *di intenje*, primul 184.

Interesantu adj., interesant; *cama interesantă*, cea mai interesantă 172.

Interesu sm., interes; 208; *shi va si am interesu di ele*, și o să am interes de ele 168.

Intevalescu (intevălescu) vb. IV, tăvălesc; *ci se intevalea*, care se tăvălea 193.

Intrebatu adj., întrebat; *intreblattu*, cel întrebat 202.

Intrebu vb., întreb, έρωτώ, ich frage p. 9; *intregji*, întrebi p. 9; *di u intreabă*, de o întreabă 197; *lu intreabă*, îl întreabă 195; *intribă omlu*, întreabă pe omu 193; *cara intribă*, întrebând 202; *Ciushthu care intreabă tră mine*, oarecine întreabă de mine, Έρωτῶ τις διὰ ἐμένα, Es fragt jemand nach mir p. 116; *intribă Socrattu*, întreabă pe Socrate 199; *si se intreabă*, să se întrebe, să se cerceteze 198; *di întreba sufletlu*, de cerceta sufletul 198.

Intregu adj., întreg; *Nu este muljere ta întreagă tru minte?* Nu-i soția ta înțeleaptă, (lit. întreagă la minte)? 198; *intreagă*, întreagă 200.

Intreitu, fem. ∞ ᾶ, num., de trei ori, τριπλούς, dreifach p. 43.

Intresu, pron. într'însul; *După moartea a tată sui vine intresu*, După moartea tatălui său, își reveni într'însul, adică: își reveni în sine, la buna rațiune 200. [Derivat din: *intr'e(n)sul*].

Intristatu adj., întristat, περιλυπος traurig 208.

Intru vb. I, intru; έμβαινω, ich gehe hinein 4; *cu averea intră* - *shi cashtigă*, (odată) cu averea vine, intră și grija 206; *intră*, 196; *tru care intră veghătorlji*, εις τῆν ὁποίαν έμβαινον οἱ φύλακες 158; *cando intrashi*, când intrași 197; *cara intră tru ună padure*, Intrînd într'o pădure 193; *intrămu*, intrarăm 175; *intrără* 204.

Intruxescu vb. IV, ascuț; dau la tocilă; *intruxea*, își ascuțea 195; *ce intruxeshți dincilji?* İți ascuți dinții 195; *si lji intruxescu*, să-i ascuț 195.

Intunicu vb. I, întunec; a se întunecă; *cara intunică*, după ce se întunecă, după ce se înoptă 193.

Inuntru adv., înăuntru, μέσα, innen p. 120; *pre* ∞, pe din năuntru, από μέσα, durchweg p. 121, 162, 164, 180.

Inveçatoru sm., învățător, *inveçatorlu*, învățătorul 139; *peana a inveçatornui*, pana învățătorului meu, τὸ κονδύλι τοῦ διδασκάλου μου, meines Lehrers Feder p. 137. Alte forme sunt: *invecitoru* 147, *invecitorlu* 202; *invecetorlji*, pe învățătorii 188.

Inviçatu și **inveçatu** adj., învățat; *inviçatâ hiindalu*, fiind deprinsă, învățată, *συνειθισμένη οὔσα* 181; *aishci oamini inveçaci*, diese gelehrten Menschen p. 129, 130; *inveçatlu*, învățatul 204, 205.

Inveçu sn., învăț, exemplu 204; știrea 204.

Inveçu vb. I, învăț, *μανθάνω*, ich lerne p. 132; *ci inveçă*, care studiază, *ὁ[π]οῦ σπουδάζουν* 188; *inveçatorlu inveçă Petrule gramatikiâ*, învățătorul învață pe Petre gramatica, der Lehrer lernet den Peter die Sprachlehre, *ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν Πέτρον τὴν γραμματικὴν* p. 139; *acelu ci inve[ă]çă*, acela care învață 208; *u inveçă*, învață-o 208; *si inveçă*, să învețe 169; *si u inveçaci* (invețați), să o învățați p. 147; *ne me inveça*, nici mă învăța 205; *in locu ci te inveci a casă*, în loc să iei lecții acasă, *ἀντὶ γὰρ διδάσκησαι εἰς τὸ ὄσπίτιον*, Statt im Hause unterrichtet zu werden 167; *cara inviçă*, Aflând 200; *dicumu lu inviçă Braminlu*, precum îl învăță Braminul 208; *care te inviçă*, cine te a învățat 192.

Inverigatu adj., înconjurat 189.

Inverinatu adj. amărit, necăjit, 130, 201, 206; *inverinatâ*, tristă, betrübt 168.

Inverinu (me) vb. I, mă întristez, mă necăjesc; *Shi cătu vrea si te inverini*, și cât te ai fi întristat, *Καὶ πόσον λύπην ἤθελες ἀλοθανθῆ* 167; *că vrea si me invirinu pucînu*, că m'as fi întristat nițel 168.

Inveru (me) vb. I, mă întristez; *inveară te*, întristează-te 208.

Invescu vb. III, îmbrac; *u lja di se inveashte*, o ica de se îmbracă 169; *inviscută cu carte galbină*, îmbrăcată în hârtie galbenă 165.

Inviscutu adj., îmbrăcat; *inviscută*, îmbrăcată, *καπλαδισμένη*, ausgeschlagen 165.

Isostasia sf., indiferența 208.

Ispanie n. pr., Spania; *tru gubernie a Ispanilji*, în gubernia Spaniei 198.

Istoria sf., istoria, die Geschichte p. 20. (Decl. p. 20, 21); pl. *istorii*, istorii 192, 198.

Istu pr., acest, fem. *ista*, aceasta p. 155.

Italianeashte adv., italienește, *Ιταλιστί*, 123.

Iu adv., unde? *πού?* p. 124, 157, 159, 164, 195, etc., etc., *di ∞*, de unde? *πόθεν*, woher? p. 124.

lucido (iuțido) adv., oriunde, pretutindeni, 173; *di iucido*, pe oriunde, *πανταχόθεν*, allenthalben p. 120, [Derivat din: *iuci* = iu (lat. ubi) + ci (quid) + alb *do*, care corespunde verbului: *va*].

Iuva adv., undeva 193; nicăiri 200, [Derivat din *iu*, lat. ubi, și *va*, vrea, va; cf. dacorom. *undeva*].

Isvoru sn., izvor, fântână 193.

Ix (υξ), rostirea lit. x din alfabet, p. 1.

J.

Ja (= ĩa, ĩa, ea) adv., iată, ἰδοὺ, sieh p. 125.

Japâ (*capă, ĩapă*), sf. *capă, φοράδα*, die Stute p. 4, 39.

Jermu (v'ermu) sm., vierme, *σκωλήκι*, Wurm p. 4.

Jiaça (v'ața) sf., vieața 197.

Jie sf., iuteală; *bate forte cu jie*, bate (pulsul) foarte iute, *εἶναι, πολλά ταχύς*. er (der Puls) geht sehr geschwind p. 155.

Jinje sf., vie 197; *jinjea*, viea 198.

Jinjici num., douăzeci p. 40; *a jinjiclea, a jinjicea*, al douzeclea, a douăzecea, *είκοστός*, der (die, das) zwanzigste; *jinjici ori ahtantu*, de douăzeci de ori atâta, *εἴκοσι φοραίς τόσον*, p. 43, 206.

Jinu sn., vin, *jinlu*, (v'inlu) vinul, τὸ κρασί, der Wein 150, 151.

Jinu (v'inu) vb. IV, vin 108; *ia iu jine ună keră*, eacă unde vine un car 160; *lji jine*, îi vine 206; *jine tutulor preste capu*, le vine tuturor peste cap 208; *dicumu jinu ashî se ducu*, precum vin așa se duc 192; *că jine*, căci vine 197; *luplu jine inco*, lupul vine încoace 197; *lji vinea tru ațutoru*, îi veneau în ajutor 197; *di iu venici* (-ți), de unde veniți? p. 146; *jino mane*, vino mâne 207; *jino tora*, vino acuma p. 162; *vinici* (-ți), veniți ἔλθετε, kommen sie p. 156; *vinea*, venea p. 193; *eu vinju*, am venit 200; *vine oara și fugu*, e timp de plecare, *καιρός εἶναι νὰ ὑπάγω*, es ist Zeit dass ich gehe p. 153; *acelu ce vine la mine*, acel care veni la mine p. 54; *lunea vine*, veni luni p. 134; *vine di la gardină*, veni dela grădină p. 134; *lji vine apetitu*, îi veni poftă 196; *vine un' oară*, veni odată p. 193; *Gjine vinetu, doamne*, bine ați poftit, domnule, *Καλῶς ἦλθετε, αὐθέντα μου*, Mein Herr, Sie sind sehr willkommen p. 149; *vineră nishte muljeri*, veniră niște femei, *ἦλθον μερικαὶ γυναῖκες*, p. 27, 197; *cando va si jini la mine*, când o să vii la mine p. 142; *mane va si jinu*, mâne o să vii p. 142; *vinici* (-ți) *inco*, veniți încoace p. 142; *va si jini după mine*, θέλεις μοι ἀκολουθῆσαι, du wirst mitgehen 157; *vine intresu*, își reveni în sine 200.

Jino (v'ino) adv., (de îndemnare), vino! ἔλα! komm! p. 121;

vinici (viniți)! veniți! ἔλατε, kommet p. 121.

- Jof** (γιῶτ, citește: *v'ot*), rostirea literei j p. 1.
Jiptu (v'iptu) sn., grâu, σιτάρι, Getraide p. 160.
Jite (v'ite) sf., viță, κλημα, Weinstock p. 4.
Jiu (v'iu) adj., viu, ζωντανός, lebendig p. 38, 195, VI; *jie creaturâ*, vie creatură (πλάσμα) p. 206.
Josiflu, n. pr., Iosef, ὁ Ἰωσήφ, Joseph p. 141.

Î.

- Îale** (ğale) sf., jale, λύπη, Traurigkeit p. 4; *Nji este Îale di tine*, Imi e jale, îmi pare rău de tine, mi-e milă de tine p. 199.
Îalitu adj., jelit 201.
Îavairicolu (ğa —) sm., juvarecalele, Putzwerk p. 163.
Îeru (ğeru) sm., jaretec, ἀναμιμένον κάρβουνον, glühende Kohle p. 4.
Îocu (ğocu) sn., art. *Îoclu*, jocul, τὸ παίγνιδι, das Spiel p. 24; pl. *Îocu rele amele* jucăriile mele, τὰ παίγνιδιά μου, meine Spielsachen p. 163.
Îocu (ğocu) vb. I, joc. χορεύω, ich tanze, *Îoacă*, joacă p. 4, 10; *Îucare*, jucare p. 10; *Îucâmu* (ğucâmu), *Îucaci* p. 14; *si nâ jucâmu a urgjishalui*, să ne jucăm d'ascunsele, *vâ παίζωμεν τὸν τυφλόν*; p. 164; *Vreci si vâ Îucaci cârci*, Doriți să jucați cărți, *Ἀγαπάτε vâ παίζητε τὰ χαρτία*, Belieben sie Karten zu spielen p. 153; *si se Îoacă*, să se joace p. 207.
Îone (ğone) adj., viteaz, voinic, p. 129; τὸ παλικάρι, der Tapfere p. 26, 35; *osteanlji acelji Îoni*, oștenii cei viteji p. 130; *Îonjlji*, tinerii, οἱ νέοι p. 188; *acelji Îoni*, acei voinici p. 188.
Îudeçu (ğudeçu) sn., judecată 198; *fece Roma unu Îudeçu*, făcu la Roma o judecată 198.
Îudicu (ğudicu) vb. I, judec, κρίνω, ich urtheile p. 4.
Îumitate (ğumitate) sf., jumătate 199, 200, 204, 205.
Îunaticu (ğunaticu) sn., vitejie, ἡ ἀνδρεία, die Tapferkeit, art. *Îunaticlu*, vitejia 135.
Îuneashte (ğuneashte) adv., voinicește 199; *forte* ∞ *shade contra*, foarte voinicește stă împotriva, se împotrivește voinicește 208.
Îuratu (ğuratu) sn., jurămint 192.
Îuru (ğuru) vb. I, jur, ὀμνύω, ich schwöre p. 4.

K.

Kärnthnerstrasse n. pr. de stradă în Viena 149.

Keatrashternarea sf., pavajul ὁ λιθόστρωτος, das Steinpflaster 190.

Kefea (k'efea) sf., cheful, placul 203.

Kelea (k'elea) sf., pielea 194; *kele di leu*, piele de leu 196.

Keptu (k'eptu) sn., piept, στῆθος, p. 4, 207.

Keptinu (k'eptinu) vb. I, piepten, κτενίζω, ich kämme, conjugarea pasivă: *eu me keptinu*, mă piepten, κτενίζομαι, ich kämme mich p. 102—106.

Kera (k'era) sf., căruță, τὸ ἀμάξι, der Wagen 160, 175, 182.

Kerdisitoru adj., căștigător 201. (Dela neogr. κέρδος, căștig).

Kerdu (k'erdu) vb. II, pierd χάνω, ich verliere; *kearde*, pierde p. 10; *nă keardemu jiața*, nă pierdem viața 197; *kerdutu vederea*, pierdură-ți vederea 199; *va si lu keardă*, are să-l peardă 203.

Kero (k'ero) sn., timp; *di kero vleku*, de timp străvechiu p. 118; *unu kero*, într'un timp, altă dată, ἔταν καιρόν, ehemahls p. 118, 176; *nu amu kero*, n'am timp δέν ἔχω καιρόν, ich habe keine Zeit p. 153.

Ketriciao (k'etrițeao) sf., pietricea; *ună nilje ahtare ketriciele*, o mie de așa petricele 195.

Kilime (k'ilime) sf., covor, pl. *kilinji*, covoare 165.

Kilicâ (k'ilițâ) sf., tapet de lână, covor mic 165.

Kipuru (k'ipuru) sn., clopot, κωδόνι, p. 4.

Kirutu (k'irutu) adj., pierdut, prost, netot.

Kymvalu (k'imvalu) sn., țimbal, κύμβαλον, Zimbel p. 4.

L.

La prep. la, παρά, bey p. 117 și pretutindeni.

Lacrimâ sf., lacrimă; *cu lacrinji*, cu lacrimi 197; *cenea lacrinje*, ținea lacrimile 207; *aiste lacrinji*, aceste lacrimi 207.

Laeaçâ sf., ticăloșie, rele; *acelu ci este pre laeci datu*, acel care este dat după rele 207; *se tunusi tră laeci (-ți) și aveva faptă*, se căi de ticăloșiile ce făcuse 200.

Lagicescu, vezi: *lajicescu*.

Lai, apelativ, măi! *a lai!* mări! 204.

Laiu adj., negru, rău, ticălos, crud 204; *o laile di noi*, o sărmanele de noi 197; *lai*, negre 185; *oară ce lae!* soartă rea ție! p. 128.

Lajicescu vb. IV, oglindesc; *lajișashte*, se oglindește 207; *se la- gișashte și Domnixă*, se oglindește și Dumnezeu 207,

- Lajie** (lăv'ie) sf., oglindă, καθρέπτης, Spiegel p. 148.
- Lalâ**, art., *lalâlu*, sm., unchiu, θείος, Onkel p. 16, 35.
- Lanâ** (lănă, lină) sf., lână, μαλλι, Wolle 2, 17, 174; redat și prin *lănă* 194.
- Lancetâ** (-tetà), sf., bisturiu, φλεβότομος, Lancette p. 157.
- Landurâ** (lândură) sf., rîndunică, γελιδών, Schwalbe p. 135; *unâ landurâ nu face (-te) rearâ*, o rîndunică nu face vara, μία γελιδών δὲν κάμνει καλοκαίρι, eine Schwalbe machet keinen Sommer p. 135.
- Lanzidu** (lănzidu) adj., bolnav, lănced; *Escu lanxidu*, sunt bolnav, Είμαι ἀρρώστος, Ich bin krank p. 154; *lanxidlu*, cel bolnav 205.
- Lanzizascu** (lănzizăscu) vb. IV, mă bolnăvesc; *cara lanxiză omulu tra morte*, îmbolnăvindu-se omul de moarte 205; *si nu lu lanxizască*, să nu-l îmbolnăvească 203.
- Lapte** sm., lapte, γάλα, Milch p. 35, 194; *laptile*, laptele 174.
- Lare** sf., spălatul, spălarea; *trâ lare*, de spălat, διὰ νίψιμον p. 149.
- Largu** adj., larg, 5; *largă*, largă, φαρδεια, breit pag. 11, 37; pl. *larxe* p. 11; *scara este largă*, scările sunt largi 164.
- Lasarea** (lăsarea), sf. lăsarea; *lasarea a sanxihui*, ἡ φλεβοτομία, das Aderlassen p. 156; *di mare lasare pre voltă a lui*, de prea mare lăsare în voia lui 203; a închiria: *Doamnă, aveci verună odă trâ lasare?* Doamnă, aveți vreo odaie pentru închiriere? Κυρία, ἔχετε κανέναν ὄδαν διὰ ἐνοίκιον; Frau, haben Sie ein Zimmer zu vermieten? p. 147.
- Lasatu** (lăsatu) adj., liber, slobod, lăsat; *ci este a lasatilji citate Hamburgu*, care este (apartine) liberei cetăți Hamburg 179.
- Lasi** interj.; ai, ἄς; *Lasi nă turnămu tora a casă*, ai să ne întorcem acuma acasă, Ἄλλ' ἄς γυρίσωμεν τώρα εἰς τὸ ὄσπιτι. p. 161; *lasi jină hasaplu*, las' să vie măcelarul 194.
- Lasu** vb. I, las, ἀφίνω, ich lasse p. 14; pers. II *lashi* (= lași) p. 14, 205; *catră ci u lashî?* de ce o lași, de ce te desparti de ea? 198; *si lasă a hiljlor*, să lase fiilor 197; *după puçină oară lji lasă cu sanitate*, după puțin, după câtva timp, îi lasă sănătoși, adică: își iea rămas bun, se duce depe lume 197; *lipseashte si vâ lasu cu sanitate*, trebuie să-mi iau rămas bun, πρέπει νά σάς ἀποχαρετίσω, ich muss Abschied von Ihnen nehmen p. 153; *Napu lasă pulji după xăconlu alor cuibulu?* Nu cumva părăsese păsările după obiceiul lor cuibul? p. 162; *că... nu lji lasă civa*; că nu-i lăsă nimic 201; *nici parte nu lji lasă tru testamentă a lui*, nici parte nu-i lăsă în testamentul lui 200; *di nu lu lasa si bea*, de nu-l lăsă să bea

196; *shi se lasă*, și se lasă 193; *Nu nă lăsaci nica*, Nu ne lăsați, nu ne părăsiți încă, Μή μᾶς ἀφήσατε, Verlassen Sie uns doch noch nicht p. 152; *depoia lipseashte si lasaci (-ți) sanxi*, apoi trebuie să lăsați sânge, ἔπειτα πρέπει νὰ φλεβοτομήσητε p. 155; *Nji lasai sanxi*, Mi-am lăsat sânge p. 155; *lipseashte*, trebuie, 156, 157 etc.; *ci nji lăsă culo înainte sanxi*, ce-mi lăsă culo înainte, de curând sânge p. 157; *nu u lăsă in ŷumitate*, nu o lasă la mijloc (neisprăvită) 199; *lu lasarā*, îl lăsară liber, îl liberară 193; *shi lasāndu*, și lăsind 194.

Latineashte adv., latinește 188.

Latu adj., spălat, curat; *csarshāhi late*, cearceafuri curate (= spălate), καθάρᾱ συνδόνια, reine Betthüher p. 148.

Laturā (lătură) sf., lătură; *shi alte multe laturi*, și multe alte lături 207.

Lau vb. I, spăl; *tră lare*, de spălat p. 149; *csarshāhi late*, cearceafuri spălate, curate p. 148.

Lavdatu (lăydatu) adj., lăudat, ἐπαινετός, gelobt p. 37; *lavdatā*, laudată, [Dela *lavdu*, laud];

Lavdare (lăvdare) sf., laudă; *Cantā cu lavdare facatorulu alor*, Înaltă imn creatorului lor, cântă cu laudă pe creatorul lor, Ὑμνοῦν τὸν ποιητῆν των, Lobpreisen ihren Schöpfer p. 160.

Le art, m. le; *fratele*, fratele p. 16, 17.

Legu vb. I, leg, δένω, ich binde p. 5; *leagā*, leagă 10, 115; *u leagā*, leagă-o, δέσον αὐτὸ verbinde er es p. 157.

Lejicsu (lev'icū) vb. I, oglindesc; *se lejicsa*, se oglindea 208.

Lele! interj., aoleu! φεῦ! ach! p. 128.

Lemnu sn., lemn, ξύλον, Holz p. 36; pl. *lemne* 196.

Lenā n. pr., Ελένη, Helena 178.

Leu, sm., leu 192; *leulu*, pe leu 196.

Ligare sf., legare; legămînt; *cu ahtare ligare*, cu așa legămînt 192;

Ligaturā (ligătură) sf., legătură; *ună ligaturā di floare*, o legătură de flori, ἓνα δεμάτι λουλούδια, ein Büschlein von Blumen p. 161; *ligaturā* 203; *legaturā di verxi*, legătură de nuele 203; pl. *ligaturi*, legături 187.

Ligatu adj., legat; *ligatā*, legată 203; *Vā remānu ligatu trā aistā*, Vă rămin obligat (= vă mulțumesc) pentru aceasta; Σᾶς εὐχαριστῶ κατὰ πολλὰ δι' αὐτὸ, Ich bin Ihnen dafür verbunden p. 145; *ligate*, legate 203.

Ligene (lig'ene) sf., lighean, λεκάνη, Waschbecken p. 149.

Lihie sf., Polonia; Λεχία, Polen 146; *Cando va si vā turnaci (-ți) napoi Lihie?* Πότε θέλετε επιστρέφει εἰς τὴν Λεχίαν; Wenn

werden Sie wieder nach Polen reisen? p. 153; *Lihie nu este xâconu*, In Polonia nu este obiceiul, Δέν εἶναι συνήθεια εἰς τὴν Λεχίαν, Es ist in Polen nicht gebräuchlich p. 151.

Lihoanâ sf., lehuza, λεχούσα, Wöchnerin p. 3.

Limba sf., limba, γλώσσα, die Sprache p. 145; *multe plâsi di limbi*, multe feluri de limbi 178.

Limpideața sf., limpezimea 207.

Limpidu adj., limpede; *cu apă limpidă*, cu apă limpede 207; *tru apă limpidă*, in apă limpede 208; *a cui apă era limpidă*, a cărui apă era limpede 193.

Lipseșcu vb. IV, lipsesc; a trebui; *lipseashte*, trebuie, πρέπει, soll 169, 170, 172, 198; es muss 107, 139, 158, 167; *Nu lipseashte maltu si caftaci*, Nu trebuie să mai căutați, Δέν εἶναι πλέον ἀναγκαῖον νὰ ζητήσητέ τινα, Es ist nicht mehr nötig, dass Sie einen suchen p. 147; *seste că te lipseashte carne*, dacă-ți trebuie carne 194; *lipseashte si lomu a mînte*, Πρέπει νὰ ἤμεθα προσεκτικαί, Man muss vorsichtig seyn p. 164; *lipseashte si u facă*, trebuie să o facă, χρεωστει αὐτῇ νὰ τὸ κάμνη, Sie soll es thun p. 149; *lipseashte si lasaci (-ți) sanxi*, trebuie să lăsați sânge, πρέπει νὰ φλεβοτομήσητε, p. 155; *ci te lipseashte aista?* τι τὸ χρειάζεσαι, wozu brauchst das? p. 140; *cātu te lipseashte*, cît îți este de trebuință 208; *si lipsea*, de ar fi trebuit 167; *că lipsii si ce scriu*, ὅπου ἔλλειψα νὰ σοι γράψω, nu ți-am scris 182; *cândo si me lipsească*, cînd mi-ar trebui 195; *va si nu lipsescu*, nu voi lipsi, Δέν θέλω ἔλλειψει, Ich werde nicht ermangeln p. 156; *shi cara nu lipsescu laptele a lor*, și fiindcă nu întrebuintează laptele lor, καί ἐπειδὴ δέν μεταχειρίζονται τὸ γάλα των 174; *ma mînte ce (=tă) lipseashte*, dar mîntea îți lipsește 194. *lipseashte (-ște)*, lipsește este lipsă, trebuie, λείπει, er fehlt p. 107.

Lipsire sf., trebuință, nevoie 195.

Lishanu (lișanu) vb. I, lișinu; a se leșina.

Livade, livede, λιβάδι, Wiese 12, 162, 193; pl. *livăxi*, livezi 12, 185.

Ljau (l'au) vb. I, iau, παίρνω, ich nehme p. 108; (conj. lui p. 110—113); *si le ljau pre mînte*, să le observ 179; *seste că ljei frenlu in gură*, dacă ieși frîul în gură 193; *lji lja foamea*, îi apucă foamea 195; *lji ljà*, îi ea 200; *tra si lja*, ca să iea, să apuce 194; *eu va si ljau*, eu o să iau 162; *potu si le ljau*, pot să le iau 162, τολμῶ νὰ τὰ πάρω, 162; *atuncea va si lji lomu*, τότε θέλομεν τὰ πάρει 162; *va si le lomu di adumu*,

o să le luăm împreună 163; *lipseashte si lomu minte*, trebuie să fim atenți, să băgăm de seamă, *Πρέπει νὰ ἤμεθα προσεκτικαί* p. 164; *ti loa bucurie*, ți era plăcere 204; *si loaci (-ți) medicinā*, să luați doftorie p. 156; *axā si lĵau?* să ieau astăzi? *νὰ πάρω σήμερον* p. 156; *lu lo[fa]i*, îl luai 207; *nu loai*, nu luai, nu primii, *δὲν ἔλαβον*, ich habe nicht bekommen p. 148; *nĵi [l]lo[fa]shi*, mi o luași 192; *lu lo*, îl luă 201; *lu lo frica*, îl apucă frica 195; *shā lo calea*, își căută de drum 208; *ahtantā curaîă lo*, atîta curaj prinse 196; *le loatu*, le luarăți, le ocuparăți 199; *loarā tr'oarā*, apucară îndată 197; *lĵi loarā*, îi luară 205; *lĵi lo mare foame*, îi apucă foame mare 205; *shā lo calea*, se puse pe drum 205; *lomu*, luarăm 206; *lĵa ci caplu*, piei! fă-te nevăzut! *λείψε!* gehe zum Plunder! p. 128; *lĵa shi le inparte*, iea, poftim și împărțește 192; *Loaci vā ca recido acea ci lu ariseashte*, luați fiecare ce-i place 192; *lĵa shi le face unu stogu*, se apucă și le face o grămadă 192; *loudalui*, luând 198.

Ljepure (l'epure) sm., iepure, *λαγός*; Hase 5, 35, 159; *doi lĵepuri*, doi iepuri 160, 161.

Ljertaciune (l'ertăciune) sf., iertăciune, iertare 183.

Ljertu (l'ertu) vb. I, iert; *me lĵerta*, mă ierta 205; *Nu ci este lĵertate (!) nici si dai di ele*, nu-ți este iertat, nici să te atingi de ele p. 162; *si me lĵerci*, să mă ierți, să mă scuzi 191; *Si me lĵerci* (l'ertî), *doamne*, Să mă ierți, Domnule, *Μοι συγχωρείτε, αὐθέντζ μου*, Um Verzeihung, mein Herr p. 146; *si me lĵertaci*, Mă iertați, mă scuzați, *Μοι συγχωρείτε* 150; *si me lĵertaci*, să mă iertați, să mă scuzați p. 151; *si lu lĵertā*, să-l ierte, să fie iertat 192.

Ljinu (l'inu) sn., in, *λινάρι*, Flacs p. 5.

Loare sb. și vb., luare, a luă p. 113 (conj. 110—113); *multe lori shi dâri avea*, avea multe dare-averi 206.

Loareamintea sf., băgarea de seamă, atenția, *ἡ προσοχή*, die Aufmerksamkeit, Vorsicht 22; *loare a minte*, 181.

Loatu adj., luat; considerat, luat drept...; *casile tru tute loate*, casele luate în general, *τὰ ὀσπίτια ἐν γένει*, 190.

Locu sn., loc 25, 176, 194, 200; pămînt; țară; *ὁ τόπος*, der Ort; *suntu tute in locu*, sunt toate la locul lor, *εἶναι ἔλα εἰς τὸν τόπον των* 163; *Tru un locu*, Intr'un loc, într'o țară, undeva 194; *greaiu bunu află locu bunu*, *ὁ καλὸς λόγος εὐρίσκει καλὸν τόπον* p. 130; *in locu*, în loc, *ἀντί*, statt 167, 193; *in locu si ce (tâ) scriu*, în loc de a-ți scrie 183; *nu è nici tru unā*

parte a loelui? Nu-i nicăiri, în nici o parte a pămîntului? 200.

Londalui, luînd 198 (vezi: *ljan*).

Londra n. pr., Londra 200.

Lu art. masc.: *tatâlu*, tatăl ὁ πατήρ, der Vater p. 16; declinarea artic. *lu* p. 18.

Luca n. pr., Luca p. 19, 35,

Lucirea sf., lucirea; *tru tutâ* ∞ *a lor*, în toată strălucirea lor 180.

Lucrarea sf., lucrare, muncă, lucru; *cu lucrarea*, cu lucrul, cu munca 206.

Lucrecia (— ția) n. pr., Lucreția p. 135.

Lucrezu vb. I, lucrez; *nu poate si lucrează*, nu poate să lucreze p. 135; *si vă lucrexu cu verunu lucru*, să vă servească cu ceva, *νὰ σὰς ὑπηρετήσω εἰς κανένα πρᾶγμα*, Ihnen dienen zu können p. 152; *ci lucra*, care lucrau 185; *si lucrează*, se muncesc 186.

Lucru sn., lucru, treabă, muncă 172, 193, 208; *lucrile*, lucrurile 196; ocupație, activitate, *ἡ δραστηριότης*, die Geschäftigkeit 178; *că nu amu verunu lucru*, *ἐπειδὴ οὐδεμίαν δουλείαν ἔχω*, dein ich habe sonst nichts zu thun p. 145; *prostē shi ordinare lucre*, lucruri comune și obișnuite, ordinare 185; *si vă lucrexu cu verunu lucru*, să vă servească în ceva, cu ceva p. 152; *mushate lucre*, lucruri frumoase p. 161; *lucru mare*, mare lucru 208; *lucurlu shi darea inprapa inbugușaste oaminlji*, lucrul și agoniseala îmbogățește pe oameni 197,

Lucrutoru sm., adj., lucrător; *striga multe ori lucrutorlji*, chemă de multe ori pe lucrători 197.

Lugurie sf., lucru, obiect, *πράγμα*, Ding 181, 185, 195, 203; *cu luguriã*, cu obiecte, cu lucruri 149, 208; *luguria altui*, avutul altuia 205.

Lumea sf., lumea, ὁ κόσμος, die Welt 5, 136; *a lumilji*, a lumii 189; *lume nao*, lume nouă 178; *toata lumea se bucură*, ὅλος ὁ κόσμος χαίρεται, die ganze Welt freuet sich p. 130; *era shi elji tru lumea alantã*, erau și ei pe lumea cealaltă 206.

Luna sf., luna, ἡ σελήνη, der Mond p. 20, 204, 207.

Lungu adj., lung; pl., *lunxi*, lungi, μακροί, lang p. 11; fem., *lungã*, *lunxi* 37, 202; *ma lungu*, mai lung; *ca ma lungu*, cel mai lung 39; *lungã zamane*, timp îndelungat 170.

Luni sf., luni; *lumea vine oaspile*, τὴν δευτέραν ἦλθεν ὁ φίλος, der Freund ist Monttags gekommen, p. 134.

Lunjina (lun'ina) sf., lumina, τὸ φῶς, das Licht p. 5.

- Lunjinosu** adj., luminos; *amendaole suntu forte lunjinoase*, amândouă sunt foarte luminoase p. 148.
- Lunzescu** vb. IV, lungese; *si lunximu calea*, să lungim drumul, să ocolim mult 182.
- Luptu** vb. I, lupt, μάχομαι, ich kämpfe p. 15; *lupei* (-ți), lupti p. 15.
- Lupu** sm., lup, λύκος, Wolf, p. 13; pl. luki (luk'i) p. 13, 25, 35, *luplu*, lupul 192, 196, 197; *La luplu albu*, Εἰς τὸν ἄσπρον λύκον, Beym weissen Wolf p. 150; *luplu mutâ perlu*, ma nu mintea, lupul părul își schimbă, dar nu năravul 192.
- Lutu** sn., lut, pămînt 207.
- Luxuria** sf., lăcomie; *luxuria este ocazione a multoru reeci*, lăcomia este prilej pentru multe răutăți, rele 196.

M.

- Ma** conj., numai, μόνον, allein p. 127, 177, 199; *nu ma nu avu frică*, nu numai [că] nu avu frică 196; *nu are ma semința*, nu are decît semînță 187; *ma unâ xua*, numai o zi 189; *ma ergji*, numai ierburi 193; *ma peshti*, numai pești 193; *voi ma vâ sprelinxeci* (-ți), mă lingușiți numai, Μὲ κολλακεύετε μόνον, Sie schmeicheln mir nur 146; *ma di conversacione*, numai din conversație p. 147; *ma trâ mine*, numai pentru mine 170; *că ma di pranzulu ameu ce aduceamu a minte*, că numai de prinzul meu îți aduceam aminte 178; *ma oaă*, numai ouă, μόνον ὄγα 162; *eu va si tjau ma dao oaă*, eu o să ieau numai două ouă 162.
- Ma** adv., mai; *ma bunu*, mai bun, καλλίτερος, besser 39; *ma lungu*, mai lung, μακρύτερος, länger 39; *ma grosu*, mai gros, χονδρότερος, 39; *ma dulce*, mai dulce 40; *ma mare*, mai mare 40, 193; *diparte di ma vrtoslu di tine*, departe de cel mai puternic decît tine 194; *si le brescu ma gjine*, să le privesc mai bine, γὰρ νὰ τὰ θεωρήσῃ καλλίτερα, dass ich sie besser ansehen kann 1.2; *ma diparte*, mai departe, μακρύτερα, weiter 158; *ma pucinu*, mai puțin p. 148; *ma insusu*, mai mult, περισσότερον, mehr, 151; *Eu ma nu potu si beau*, Eu nu mai pot să beau p. 151; *ma multu*, mai cu seamă, mai ales, μάλιστα, ach ja p. 146; mai mult, περισσότερον, mehr 122; *ma pucinu*, mai puțin 122.
- Ma**, conj., dară, ἄλλα, aber, sondern 126, 154, 193, 196, 197, etc.; *ma ahtantu câtu potu, και τόσον, ὥστε...*, so das ich mich... p.

145; *ma cinâmu shi nâ culcâmu*, îndată ce cinarăm, eum cinarăm și ne culcarăm 175.

Macâtu adv., îndată ce 199; *macâtu le loatu*, imediat, îndată ce le luarăți, imediat ce le ocuparăți 199; *macâtu vixù unu porcu*, imediat ce văzu un pore 193; *macâtu*, fiindcă, ἐπειδὴ καί, weil schon 127.

Macinu (mașinu), vb. I, macin, ἀλέθω, ich mahle p. 5.

Macu (măcu), vezi: *mancu*.

Maçu sn., mașu, mațe; *macile* (mașile), mașele 192.

Macsocu (măcocu), sm., γάτος, Kater p. 39.

Madra nume propriu 207.

Magazâ sm., magazin 197.

Magipsitu (măg'ipsitu) adj., fermecat, vrăjit 191. (Dela neogrecescul: μαγεύω).

Mainante adv., mai nainte, προτίτερα, ehedem 188, 197, 207.

Maltu adv., deja, πλέον, schon; cel puțin, cel mult, mehr; 122; *Hici maltu cu tute indrepçi* (-ți)? Sunteți deja gata cu totul? Εἶσθε πλέον ἔτοιμοι μεῖ ὄλα; Sind sie denn schon ganz fertig 163; *Soarile avea maltu scapitatâ*, Ὁ ἥλιος εἶχε πλέον βασιλεύσει, Die Sonne war schon unter gegangen 174; *maltu*, mai mult, πλέον, mehr 147. (Format din *ma multu*).

Malumâ sf., aur 165; *di malumâ marguri*, cu perivazuri aurite 165.

Mamultu adv., mai mult 208.

Manâ (mînă, mână), art. *mana*, sf., mână, χέρι, Hand 17, 158, 201; *mână* și *mana* 158; *tru manle a draclui*, în mânilor draclului 205; *Accea (Ațea) ci (ți) è tru manâ nu è mencesună*, Ce-i în mînă, nu-i minciună 193.

Mane (mâne) adv., mâne, αύριον, morgen p. 118, 142, 156, 203, 207.

Mâncarea, mancarea, sf., mâncarea, ἡ βρωσις, p. 131, 195; *trâ mancare*, de ale mâncării 205.

Mancu (măncu, măneu) vb. I, mănânc 154, *câ mănçu*, că mănînc 178; *eu mancu*, mănânc 150; *mancâ omlu gjine*, mănâncă omul bine 177; *nirairea mănçâ inima a omlui*, supărarea mănîncă, (=roade) inima omului p. 139; *nu mânca altâ, ma nuci* (nuți), nu mînca alteceva, decât nuci 195; *Voi nu mancaci civa*, Voi nu mâncați nimic, Δὲν τρώγετε τίποτε, Sie essen nichts p. 150; *mancaci* (-ți) *oaâ*, mâncați ouă p. 156; *di manca*, de mîncau 197; *di le mancâ*, de le mănîncă 196; *imnu shi mancu*, umblu și mănânc, περιπατῶ καὶ τρώγω, ich gehe und esse p. 140; *imnâmu shi mancâmu*, wir gehen und essen

p. 140; *si mancu*, să mănânce, *νὰ φάγω*, zu essen p. 139; *si u mancă*, să o mănînce 194; *si o mancă*, să o mănînce 192; *nu va si mancă carne*, nu va să mănînce carne 193; *cara nu avea mancată dao zile civa*, deoarece nu mîncaseră nimic de două zile 205; *va si mancu*, o să mănânce 151.

Manică (mînică, mănîcă), pl. *manici* (mîniți) sf., mănecă, *μανίχι*, Armel p. 11.

Mantela și **mantelu** s., manta 202.

Mapari adv., cași cum, *ὡσάν*, als wie p. 122.

Ma-pucină conj., cel puțin, *τουλάχιστον*, wenigstens p. 126.

Marculu n. pr., Marcu, *Porticlu Marculu*, Porticulul Marcu 202.

Mare sf., mare; *tre herbirea a marilji*, in fierberea mării, când este fortună pe mare 208; *aista herbirea a marilji*, această fierbere a mării 208.

Mare adj., mare, *μεγάλος*, gross p. 36, 138, 198, 199, etc.; *mare omu*, *mare casă*, om mare, mare casă 36; *marlji*, pe cei mari 202; *ma mare*, mai mare 193; *cama mare*, cea mai mare 172; *nji u amu trâ mare*, mă bucur 178; *te cenî a marea*, te ții a mare 200; *Cenitoru a mare Alkiviadu*, fudulul, mîndrul Alcibiad 199; *cenire a mare*, ținerea a mare, mîndria, fudulia, *ή υπερηφάνεια* 199; *mare bunu va si nji făceci* (-eți), mare bine o să-mi faceți, ai să-mi faci o mare plăcere p. 146.

Mareacă sf., măreția, *τὸ μεγαλείον* 179.

Marescu vb. IV, măresc, slăvesc, glorific; *se mari*, se mări, *ἐδοξάσθη*, gelang zur Ehre p. 141.

Margură, pl. *marguri* sf., margine, perivaz; *tru albe shî di malmă marguri*, in alb și cu perivazuri, margini de aur, *μὲ ἄσπρα και χρυσά περιβάζια*, in weissen und goldenen Rahmen 165.

Maria sf., Maria, *Μαρία*, Maria p. 17.

Marirea (mărire) sf., mărire, *δοξολογία*, Lobpreise 160.

Maritu (măritu) sm., soț; *maritlu*, soțul, *ὁ σύζυγος*, 203.

Martyria (mărtirie) sf., mărturie 206, 208.

Mascuru adj., masculin 201.

Maseaoa (*maseaoa*) sf., maseaua, *ή δοντοκάρα*, der Bachzahn p. 22.

Mastorie (măstorie) sf., meșteșug, *τέχνη*, Kunst p. 135; arta, iscusița 200; *nu este cu mastorie faptă?* nu-i făcută cu artă? 198.

Mastoru sm., zidar 205.

Masturlikea (măsturlik'a) sf., meșteșugul; zidăria 205.

Ma shi (ma și) conj., dar și, *ἀλλά και*, sondern auch p. 126, 143,

Mashină sf., mașină 175.

- Materie** sf., materie, ὕλη 189; scopul 202.
- Me** conj., și, και, und p. 126; dar: *me tu ai a treia parte*, dară tu ai a treia parte 206.
- Mea** pron., a mea, ἡ ἐμή; meine p. 3, 34, 47; *sormea*, soru-mea 137; *a sormei*, a sorei mele 137.
- Measâ** sf., masă, τράπεζα, Tisch p. 148, 177.
- Meashstire** sf., grație, gratitudine, cinstire, dar; *Vă cunosc* *maltă meashstire trā aista*, Σᾶς ὁμιλογῶ ἀπείρους χάριτας δι' αὐτό, Ich bin Ihnen deswegen unendlich verbunden p. 153; *nacâ tu u ai meashstire di la oaspile ateu*, nu cumva tu o ai drept cinste dela prietenul tău 192.
- Medicinâ** (-țină) sf., doftorie, ἰατρικὸν, Arzney p. 156. (Cuvânt nou).
- Mencsunâ** (menčună) sf., menciună; *acea ci è tru manâ nu è mencsunâ*, ce-i în mină, nu-i minciună 193.
- Mencsunosu** (menčunosu) adj., mencinos 36, 197; *mencsunoslu*, cel mencinos 197; *menčunoshi*, mencinoși 39; De asemenea: *minčunosâ*, ψεύστης, Lugner 14.
- Mescu** vb. III, cinstesc, dăruesc; *lu miscui*, îl cinstii 207; *cu care me miscu tatâ nju*, cu care mă dăruî, mă cinsti tatăl meu, ὁποῦ μοι ἐχάρισεν ὁ ἀδθεντάκης, die mir mein Vater geschenkt hat 165.
- Mesticu** vb. I, amestec; *Mesticaci lu cu apă*, Amestecați-l cu apă, Συγκερᾶσατέ το μὲ νερόν, Mischen Sie ihn mit Wasser p. 151; *nu mesticu*, nu amestec, δὲν συγκερῶ p. 151.
- Mesu** sm., lună, μῆνα, Monat p. 148; *cu trei meshi*, pe trei luni p. 148; *cu unu mesu*, pe o lună, cu luna p. 148.
- Meu** pron., meu, al meu; *a fumeljlor a meor*, al copiilor mei 205; *a preftului a meu*, preotului meu 205.
- Milâ** sf., mila, μίλλον, Meile 189.
- Milione** num., milion 40; *ună milione*, un milion 40.
- Mincsunosu** vezi: *mencsunosu*.
- Minduescu** vb. IV, gîndesc 193; *nu minduescu tuci* (tuți) *ashi*, *dicumu grescu*, nu gîndesc toți așa, precum vorbesc 193; *tru aista calivâ alte minduescu shi alte facu*, în coliba aceasta alte se gîndesc și alte fac (una spun și alta fac), 193; *cara nji u minduescu gjine*, dacă gîndesc, dacă cuget bine 167; *si ce* (tă) *mindueshti*, să gîndești 208; *fără si nji minduiamu nica*, fără să mă fi gîndit, fără să fi sperat, χωρίς νὰ τὸ ἐλπίσω ἀκόμη, ohne es noch hoffen zu dürfen 172; *cumu nj' u minduiamu*, cum speram, καθὼς ἤλπισα 175; *acolo iu shâ minduia*, stînd așa pe gînduri 200; *m[i]nduia ce scolusma*, gîn-

dește la sfișit 204; *elu shâ mindui*, crezu, își închipui cu mintea 204; *Dicara vâ minduici câ*, Așa dar credeți că, Πιστεύετε λοιπόν, ἔτι, So glauben Sie, denn p. 147; *mindui*, se gîndi 193; *minduia ce* (țâ), gîndește 201.

Minduirea sf., gîndirea, gîndul, ideea, ἡ ἰδέα, der Gedanke 175, 195, 197, 200, 204, 206; *escu cu bunâ minduire*, sunt de bunâ intenție 206.

Mine pron., eu; forma oblică: mine; *la mine*, la mine 142.

Minte sf., minte, νοῦς, Vernunft p. 15; pl. *minci* (minți), păreri p. 15, 202; *intreagâ tru minte*, întreagă la minte, înțeleaptă 198; *cumu shâ bagară tru minte*, cum își propuseră 204; *si u aibâ tru minte*, să o aibă în vedere 205; *lji trecu pretu minte*, îi trecu prin minte 200; *O di minte, ci portu*, Vai de minte, ce port! 195; *ficsorlji acelji cu minte*, copiii cei cu minte 195; *cu minte*, cu minte, înțelepțește, σώφρονα 192, 200; *cu minte consilie*, sfat cu minte 208; *trâ aducere a minte*, spre amintire, spre aducere aminte 201; *ce aduse a minte*, îți reamintești 168; *luplu mutâ perlu, ma nu mintea*, lupul își schimbă părul, dar nu și năravul 192; *loare a minte*, băgare de seamă 181; *gîine si le lĵau pre minte*, să le observ bine 179; *Tute le ai. corbe, ma minte ce (țâ) tipseashte*, Toate le ai, corbule, dar mintea îți lipsește 194; *bagâ minte*, bagă minte, învață minte 194; *si lomu a minte*, să băgăm de seamă p. 164; *cama întreagâ tru minte*, a fost cea mai cu minte, ἐστάρθη σοφρωνεστάρτη p. 135; *scriendonji caxu pre minte*, scriind mi-a venit în minte, γράφωντας μοι ἔπεσε εἰς τὸν νοῦν p. 141.

Mintescu vb. IV, amestec 207; *pânu si nu u mintească verună fortunâ*, pînă nu o turbura-o vreo furtună 208; *Acolo iu se mintea cucotlu*, Acolo unde scormonea cocoșul 195.

Mintimenu adj., înțelept, cu minte; *mintimenâ*, înțeleaptă 203.

Minu (me) vb. I, mă mișc; *neci se minară*, nici nu se mișcă 197.

Minutâ sf., minută; *neci unâ* ∞, nici un minut, de loc 170; *neci unâ minutâ*, niciun minut 190.

Miraculu sn., miracolul, minunea, θαῦμα 202.

Misale sf., masă, τραπέζι, Mahlzeit p. 150.

Miscâ sf., curcan, μεσίρα, Truthan p. 150.

Misuru vb, I, măsor, μετρῶ, ich messe p. 5.

Misurlu sm., măsura; *Lucrulu shi misurlu, face Braminlu, ce (țâ) da sanitate*, Luerul și măsura, răspunde Brahma, îți dă sănătate 208.

Mitropolea sf., capitala, ἡ μητρόπολις, die Hauptstadt 190.

Mizie adv., abia, μόλις, kaum p. 123.

Moară sf., moară; μύλος, Mühle 159; *ună moară di carte*, o moară de hirtie, χαρτόμυλον, Papiermühle 189; *mori* pl. 10.

Moarte sf., moarte, θάνατος, Todt p. 5, 199, 202, 294, 205; *oara a moartilji*, ora morții 203; *a mortilji*, a morții 201; *starea a moartilji*, starea morții 201.

Monastiru sn., monastire 188.

Mortu adj., mort, νεκρός, todt p. 15; pl. *morci* (morți) p. 15, 195; fem. *moartă* 10; *trupuri moarte*, corpuri moarte 195.

Moru vb. IV, mor, ἀποθνέσκω, ich sterbe p. 7; *cando moare*, când moare 202; *ah! că muri omu acelu bunu*, ah! că muri omul acel bun, ἀχ! ἔτι ἀπέθανεν ὁ καλὸς ἄνθρωπος p. 143; *muri Vavylona*, muri la Babilonia p. 133; *că muri hilju su*, că muri fiul său 199; *si mori*, să mori 201; *hiindu si moară*, fiind să moară, fiind spre moarte 197.

Mulcimea (mulțimea) sf., mulțimea, τὸ πλῆθος, die Menge p. 3, 161, 182.

Mulgu vb. III, mulg; *mulxe lapte shi nu scoate sanxi*, mulge lapte și nu scoate sânge 194.

Multu adv., mult, πολὺ, viel p. 123; *ma multu*, mai mult 181; *cama muttu*, cel mai mult; fem. *multă*; *di multă sapare*, de multă săpare 198; *pre multă*, prea multă 170; pl. *mulci* (= mulți), πολλοί, viele p. 44; *căci* (= câți) *mulci* (-ți) *porungji*, câți mulți porumbei 160; *nu suntu ma mulci* (-ți) *di cincî* (ținți), nu sunt mai mult decât cincî 159; pl. f. *multe* 141, 164, 165; *multe mastorii*, multe meșteșuguri 135; *multe gînte*, multe neamuri 132; *multe ori*, de multe ori p. 121; *shi ma multu*, și mai ales, μάλιστα δέ, und besonders p. 123; *ma multu*, mai ales, mai cu seamă, μάλιστα p. 146; *di multu*, de mult, πρὸ καιροῦ, vor weitem p. 118.

Muljerea (mul'erea) sf., nevestă, femeea, muierea, ἡ γυνή, das Weib p. 18, 39; pl. *muljeri* 125, 203, 206; *muljerle*, femeile 190; *buna muljere* (decl. adj. cu subst. fem. p. 28); *muljere(a) bună* (decl. s. fem. cu adj. p. 30); *se disparci di muljersa*, se despărți de muierea sa, de soția sa 198, 199; *muljerea-sa*, soția sa 205; *Lucrecia statu cama intreagă tru mînte tru tute muljeri di Roma*, Lucreția a fost cea mai înțeleaptă din toate femeile din Roma p. 135.

Muljereashte (mul'ereashte) adv., muierește, femeesște, γυναικείως, weiblich p. 126.

Muljerescu adj., muiereșe, femeesce p. 126.

- Mumâ** sf., mama, μήτηρ, Mutter p. 39, 163; *muma*, maina 193; *vrutâ mumâ*, iubită, mamă 166; *se pleacă a mumilji*, se supune mamei p. 131; pl. *mumânji*, mame: *multe mumânji*, multe mame 204; *mumâ-mea*, mamă mea 163, 175; *mum' mea* 174; *mumea*, mamă mea 182; *mumâ ta*, mamă ta 165; *cu mumâ sa*, cu mama sa 138, 169.
- Municione** sf., elemente, mijloace; *municioni di gurâ*, Lebensmittel, mijloace de traiu 181. (Cuvânt datorit lui Boiagi).
- Munte**, pl. *mûnci* (munți) sm., munte p. 131; *muntite*, muntele 184; *alci munci*, alți munți 184, 185; *suntu munci înalci*, sunt mulți înalți 189.
- Muritoru** adj., muritor, θνητός 199; pl. *muritori*, muritori 199.
- Murmurare** sf., murmurare, sgomot, neliniște, cărtire, ταραχή, Geräusch 182.
- Murmuru** vb. I, murmur, cârtesc; *dîpu nu murmura pre elu*, deloc n'a murmurat, n'a cârtit în contra lui 201.
- Murnu** adj., brun, negricios; *nu este murnu?* nu este negricios? δὲν εἶναι μελανός, er ist aber nicht braun 186.
- Muru** sn., zid, perete 194.
- Muscâ** sf., muscă; *mushtile*, muștele 197.
- Musicantu** sm., muzicant, cântăreț; pl. *musicanci* (ți), μουσικοί 180.
- Mushatu**, (mușatu)fem. *mushatâ*, adj., frumos, ὄρατος, schön; pl. *mushaci*, fem. *mushate* 37, 129, 160, 164, 176, 187, 189, 194; *era forte mushatu si aridâ omlu*, era foarte frumos să rădă omul 166; *mushate lucre*, lucruri frumoase p. 161; *unâ mushatâ odâ*, o frumoasă odae p. 148; *mushatâ livade*, liveדה frumoasă 193; *forte mushatu*, foarte frumos 171; *mushatu cantâ*, frumos cântă, εὐμορφα ψάλλει, er singt schön p. 125; *serie ∞*, serie frumos, γράφει εὐμορφα, schreibt schön p. 137.
- Mushcu** (mușeu) vb. I, mușc, δαγκάνω, ich beisse p. 12; *mushti* (muști), muști tu 12; *si nu me muscă*, să nu mă muște, νὰ μὴ μὲ δαγκάσω 159.
- Musheteacă** sf., frumusețe; *musheteaci*, frumuseți, θαυμάσια, Heerlichkeiten 173.
- Mushuțâscu** (mușuțâscu), vb. IV, înfrumusețese, împodobesc p. 165.
- Mushucitâ** (mușuțită) adj., împodobită, στολισμένο, geziert 165.
- Mutu** adj., mut, βουβός, stumm, 5, 25; vocat. *o mutu* p. 25. (Azi se zice: o mute).
- Mutu** vb. I, mut, ridic, schimb; *dicara, câ mutâmu unâ oară callji*, după ceschimbaram odată caii, ἀφ' οὗ ἀλλάζαμεν τὰ ἄλογα 172.

Muzgâ sf., mocirlă 193.

Mystiriu (mistiriu) sm., taină, μυστήριον, Sakrament p. 7.

Myru (miru) sm., mir, μύρον; heil. Öhl p. 7.

N.

Na adv., na, νᾶ, da p. 125; ține, na, iacă, ἰδοῦ, da ist 157 etc.

Nacâ conj., nu cumva, μή πῶς, ἄρα, etwa p. 127, 190, 192.

Nacione sf., națiune; *di tute nacione*, de ale tuturor națiunilor 178. (Cuvânt introdus de Boiagi).

Nadeveru adv., în adevăr, τρόντι, in der That p. 124, 168, 197; *di nadeveru*, în adevăr 166, 174; desigur, βέβαια 193.

Namâ sf., renume: *cu mare namâ*, în mare faimă 204 (Poate fi și greșală de tipar pentru: *numă*).

Nao sf., nouătate; *ci nao*, ce noutate 202; *nale*, noutăți 202.

Napu conj., nu cumva, μήπως, vielleicht, p. 127, 162.

Napoi adv., iarăși, πάλιν, wieder p. 118, 153, 200, 203, 207; înapoi, îndărăt 197; *napoi acelu*, din nou pe acela, tot pe acela... p. 156; *vinici napoi mâne*, veniți mâne iarăși p. 156; *napoi face*, zice iară 205; *di napoi*, îndărăt, ὀπίσω, hinten, p. 120; vezi: *di napoi*.

Narea sf., nasul 195, 201; *cadea unu după altu pre nare*, ἐπιπτον ἕνα κατόπι τοῦ ἄλλου ἐπάνω εἰς τὴν μύτην 166.

Nascântu pron., câtva, niște; pl. *nascânci* (-ți), cițiva, 204, 205; *nescante*, câteva 205; *nascante ori*, câte odată, μερικαῖς φοραῖς, zuweilen 119—173; *nascânci ani*, cițiva ani 187; *nascantu*, câtva; *nescânci*, câțiva 203; *nescânci* (nescinți) câțiva, μερικαῖ 44; *nescante ori*, câte odată 206.

Nascu (me) vb., III, mă nase; *se nascu*, se născu, ἐγεννήθη 133, 194; *cando se n(e)ashte*, când se naște 202; *va si nascu*, va să nasc, o să nasc 199.

Nâsu pron., dânsul; *di nâsu*, *nâsă*, dela sine; παρ' ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς, von sich; *di nâshi*, *nâse*, dela sine p. 46.

Natura sf., natura, firea, ἡ φύσις, die Natur p. 5, 20.

Ne adv., nici 8, 126, 199, 206; *ne si mancu ne si beau*, nici să mănincă nici să beau, οὔτε νὰ φάγω, οὔτε νὰ πῖω p. 151; *ne unu ne altu*, nici unul, nici altul 198; *ne bunu ne reu*, nici bine nici rău 208.

Nè adv., da, νᾶ, ja, p. 8, 124, 145, 193, 156, 158. (Cuvânt grecesce).

- Neao** sf., nea, zăpadă; *da neao*, ninge, χιονίζει, es schneyet p. 107 (conj. lui).
- Neapandaxită** (neapindăxită) adj., neașteptat; *neapandaxită*, pe neașteptate 195. (Din neogrecescul: ἀπαντώ, aștept).
- Neashtiptată** adj., ceva neașteptat 199.
- Neavutu** adj., sărac, neavut 198; *neavutlu*, cel sărac, πτωχός, der Arme; *acelu ci așută*, *neavutlu*, *împrumută Domnizeulu*, cel care ajută pe cel sărac, pe Dumnezeu împrumută 117.
- Nebunu** adj., nebun, rău 204.
- Neci** (neți) adv., nici 157, 196, 197, 200; *neci unu*, nici unul 205.
- Neciunu, neciună** (nețiunu, nețiună) pron., niciun, niciuna, μηδεις, μηδεμία, μηδέν, keiner, keine, keines p. 55, 145; *neci unu Romanu*, niciun Român p. 146.
- Neci un' oară** adv., niciodată, ποτέ, niemals p. 151; *nec' un oară*, niciodată 198.
- Necu** vb. I, mă prăpădesc, mcr; *acolo în se nica*, *zicea*, acolo unde se prăpădea, zicea 197; *care multe ori bunlu di tru mine neacă*, care de multe ori binele din mine omoară 206;
- Necuratu** adj., necurat; *necurată mintitură*, o amestecătură ne curată 208.
- Nedukirea** sf., nesimțirea, imbecilitatea 192.
- Negocitorie** sf., negustorie 206. (Cuvânt nou).
- Negocitoru** sm., negustor, πραγματευτής 205, 206; *negocitorlji* negustorii 182. (Cuvânt nou, obișnuit printre Aromânii din Austroungaria).
- Negociulu** sn., comerciul, negoțul 182. (Cuvânt nou).
- Neindreptate** sf., nedreptate 192, 204, 205; *neindreptăci*, nedreptăți 205.
- Nemalo** adv., destul, άρκετά, genug p. 123, 161, 194, 198; *ne-malo bunu*, destul de bun, potrivit, Μέτριον, er ist so ziemlich p. 150. [Din bulg. *ne, malo* = nu puțin, adecă: destul].
- Nemceashte** (nemțeaște) adv., nemțeaște, în limba germană, Γερμανιστι, Deutsch p. 123, 188.
- Nemcescu** (nemțescu) adj., nemțesc, german; *nemceshti comedii*, comedii germane 180.
- Nemțu** sm., German, Neamț, ό Γερμανός, Deutsche p. 24.
- Nenumeratu** adj., nenumărat; *peshti nenumeraci* (-ți), pești nenumărați, όψάρια άναριθμητα, unzählige Fische p. 132.
- Neoaspe** sm., dușman, inimic 203.
- Neplicatu** adj., nesupus 200, 201.
- Nerushunosu** adj., nerușinat 203.

Nescantu, vezi: *nascantu*.

Neshti pr., niște, *μερικαί*, einige p. 164; *cu neshti forme di tuvle*, cu niște forme de țigle 186.

Nica adv., încă, *ἀκόμ*, noch p. 118, 126, 138, 146, 158, 172, 191, 196, 200; *nica nu*, încă nu, *ἀκόμη ὄχι*, Noch nicht p. 162; *nica unâ oară ahtantu*, încă odată atâta, *ἀκόμ μίαν φοράν τόσον*, noch einmahl so viel p. 201.

Nica shi (și), adv., încă și, *ἔτι δὲ*, auch noch p. 126.

Nici (niți), adv., nici, *μήτε*, auch nicht 126; *nici pre unâ plase*, cu nici un chip, *κατ' οὐδένα τρόπον*, auf keine Art p. 124; vezi: *neci*.

Nicola n. pr., Nicolae, *Νικόλαος*, Nikolaus p. 132.

Niforse adv., poate, o fi! *ἴσως*, vielleicht p. 124.

Niheamâ adj., nițel 170.

Nilje num., mie; *unâ nilje*, o mie 40, 195; *dao nilji*, două mii 40; *unâ sutâ di nilji*, o sutâ de mii 40, 137, 184.

Nimcia (-ția) sf., Germania, *Γερμανία*, Deutschland; *vâ se aurâ Nimcia*, *ἐχορτάσατε πλέον τὴν Γερμανίαν*, Sind Sie Deutschlands schon überdrüssig? Vi s'a urit în Germania? p. 153.

Ningâ prep., lângă, *κοντὰ*, neben 159.

Niraescu, mi ∞ (mi nirăescu) vb. IV, mă supăr, *si niraeshte*, se supără 192.

Nirairea (nirăirea) sf., supărarea, necăjirea, *ἡ ὀργή*, der Zorn p. 139, 201, 205.

Niraitu (nirăitu) adj., supărat 183; *niraitâ*, supărată 204.

Nishoreaçâ sf., ușurință 199; de asemenea vine și forma: *nishureaçâ* 203.

Nishoru adj., ușor; *face... lucrile nishoare*, face... lucrurile ușoare 196; adv. 195, 203. (Azi: *lișoru* și *nișoru*, după localități).

Nishte pron., niște, unii, câțiva, *μερικοί*, einige p. 27; *nishte barbaci*, niște bărbați p. 27.

Nishureaçâ 203; vezi: *nishoreaçâ*.

Njelu (n'elu) sm., miel, *ἀρνί*, Lamm 5; *luplu vizundu njellu*, lupul vâzînd pe miel 196; *înșura njellu*, injura pe miel 196; *ejnellu zicea*, iar mielul zicea 196.

Njere sf., miere, *μέλι*, Honnig 197.

Njergu vb. III, mîerg; *si njeargâ Ilfeld*, să meargă la Ilfeld, *vâ ὑπάγων εἰς τὸ Ἰλφεδον* 170; *iu njerxi* (= n'erzi)? unde mergi? *ποῦ ὑπάγεις*; wo gehst du hin? p. 133; *Ju va si njarxemu*, Unde vom merge, *Ποῦ θέλομεν ὑπάγει*, Wohin gehen wir 157; *Tora lasi njarxemu ma diparte*, Acuma să mergem mai departe 158.

Njicu (n'icu) adj., mic; fem. *njică*, mică 129; *Evropea este ma njică decât Asia*, Europa este mai mică decât Asia 135; *njică barcă*, barcă mică; *neci acea cama njica casă*, nici cea mai mică casă 201; *dai a njicalji*, dai mititicăi 168; *njichu*, micul 168; *cama njichu*, pe cel mai mic 205; *fiesorlji aceljji njicljji*, feciorii cei mici 166.

Njila sf., milă; *cara vixui njila*, văzîndu-i starea de compătimit în care se afla 206.

Njiru vb. I, mir, mă mir; *Acolo iu se njira Alkiviadlu pre inatea a ljei cătră barbatu su*, pe când se mira Alcibiade de necazul ei cătră bărbatul său 199.

Njizâ prep., între; *njixâ elji*, între ei 192, 206; *shâ lji imparcirâ njixâ elji*, își îi împărțiră între ei 205; *ditru njixâ carecido plantâ*, din fiecare plantă 187; printre, miază 204.

Nju pron. posesiv, meu; prescurtat din *a njeu* (al meu) 47; *frate nju*, frate meu 134, 137; *peana a invecatornjui*, pana învățătorului meu p, 137; *tatâ nju*, tată meu, tatăl meu 165.

Njurzire sf., mirosire, miros; *bune njurxirle*, frumoasele miro-suri 201.

No adv., nu, ὄχι, nein, 124, 145, 146, 147, 155, 169. etc.

Noaptea, sf., noaptea, ἡ νύκτα, die Nacht p. 134, *no[ap]tea* 207; *noaptea ista*, noaptea aceasta p. 155; *tutâ noaptea*, toată noaptea p. 155; *se duce unâ noapte*, se duce într'o noapte 200.

Noi pr., noi, ἡμεῖς, wir 5, 45 (declinarea lui pag. 45) și pretutindeni.

Nordhaimu n. pr., Nordheim 186.

Nordhausen n. pr., Nordhausen; *aĵunxe Nordhausen*, ajunge la Nordhausen 190.

Noru sf., noră; *averea a norsai*, averea nurorei sale p. 138.

Notu vb. I, înnot, plutesc; *diparte di mine noatâ*, plutește, înoată departe de mine 194.

Nou adj., nou; fem. *nao*, nouă 38; *cunakea nao*, noua locuință 163; *nou*, ceva nou, noutate 199; *nao, nale*, nouă, *καινούρια*, neu p. 37; *bunâ dispocione a naolji casilji anostrei*, cu aranjarea casei noastre cele noi, εἰς τὴν εὐπρέπισιν τῆς νέας μας κατοικίας p. 163; *câ este nou*, căci este ceva nou, διότι εἶναι νέον 172; *tru lume nao*, lume nouă 178.

Nourare vb. impersonal I; *nouraxâ*, înorează, *συννεφιάζει*, es ziehen sich Wolken auf p. 106 (conjugarea lui).

Nau num., nouă p. 40; *naulji* (—îi), fem. *naule*, cei nouă, cele nouă p. 41; *a naulea, a naua*, num. ord. ἕνατος, neunte p. 42.

Nausprezace (nausprezațe), nouăsprezece p. 40.

- Nauzâci** num., nouăzeci 40.
- Nu** adv., nu, δὲν și μή, nicht și nein 34, 124, 135, 145; *nica nu*, încă nu 162; *nu arundalui*, neavând, μήν ἔχοντας p. 140.
- Nucâ** sf., pl. *nuci* (nuți), nucă, καρύδι, Nuss p. 11, 195.
- Nucu** sm., nuc, *nuclu*, nucul 25, 35.
- Nu ma** conj., nu numai, ὄχι μόνον, nicht allein p. 126.
- Numeru** sn., număr 185; *numerlu*, numărul, ὁ ἀριθμός 182.
- Numeru** sm., umăr; *pre numeri*, pe umăr, εἰς τὸν ὄμων, auf der Schulter 160; *sculându numeri*ji, dând din umeri 203.
- Numeru** vb. I, număr, ἀριθμῶ, ich zähle p. 5; *numeri le*, numără le, ἀριθμησέ τους, zähle sie 159; *nu numerashi gjine*, n'ai numărat bine, δὲν ἀρίθμησες καλὰ 159.
- Numisescu** vb. IV, numesc; *cum se numiseashte*, cum se numește, πῶς ὀνομάζεται, wie heisst er p. 146; *se numiseashte*, se numește 180. (Din neogrecescul ἐνόμησα, dela ὀνομάζω, numesc).
- Nusha** n. pr., Christina, Χριστίαν, Christina, 169, 170, 171.
- Nutricu** vb. I, nutrește; *nutrică*, nutrește, τρέφει, nährt p. 132. (Astăzi se zice și *nutricu*, a nutri pe un prune, și *mitricu* sau *mătricu*).

O.

- , rostirea literei O, pag. 1.
- adv., o! ὦ! o! p. 125; interj. 183, 158; o! ὦ! Ach! 158; o! ὦ! Ey! 160.
- Oae**, art. *oala* sf., oaca, τὸ πρόβατον, das Schaf 19, 39, 192, 194; pl. *oi* 10; *oile* 197; *ună cupie di oi*, o turmă de oi 159.
- Oala** sf., oala, τὸ σουκάλι, der Topf p. 5; *dao oale*, două oale 194.
- Oară** sf., ceas, oră; 182; *ci oară este?* ce oră este, cât este ceasul? ποῖα ὥρα εἶναι? Welche Zeit ist es? τί καιρὸν; Welche Zeit? 124; *are oură terminată*, are ceas terminat, determinat 202; *ună-oară*, odată, μᾶζ φορᾶ, einmahl 121; *un' oară*, odată 193, 195; *altă oară*, altă dată 119; *după pucină oară*, după cât-va timp 197; *ună oară ună è ună*, odată una e una, μία ἢ μία μία; eimahl eins ist eins p. 44; *dau ori patru suntu optu*, de două ori patru e opt, δύο τέσσαρες ἑκτώ, p. 44; *a dao oară*, a doua oară 196; *a treia oară*, a treia oară 196; *oară d'oaară*, des, deseori, neîncetat, συχνά 176, 191; *oara a moartilji*, ceasul morții 203; *tru oară*, numai decât, la moment, πάραυτα, gleich p. 118, 200; *tr'oaară*, îndată, numai decât 193; *multă oară*,

mult timp 193; *dao ori*, de două ori, δύο φοραῖς, zweymahl p. 121; *multe ori*, πολλάκις, vielmahl; *puține (puține) ori*, puține ori, ὀλιγάκις, etlichemahl; *oară di oară*, adese ori, συχνάκις, oft p. 121, 197; *optu ori ahtântu*, de opt ori atâta 43; *nascante ori*, câte odată p. 119, 173; *or' ori imnă omlu trei patru sâci*, din când în când umblă, merge omul trei patru ceasuri; μερικαῖς φοραῖς περιπατεῖ τινὰς τρεῖς ἕως τέσσαρες ὥρας 173; *ahtantu ori di ori*, așa de des, τόσον συχνά, so oft 177; *cate verunu oară*, câte odată, κάποτε, etlichemahl p. 119; *verun' oară*, nici odată 196; *vern' oară*, nici odată p. 148; (vezi: *vern' oară*); *nica ună oară ahtantu* p. 43; *nec' un' oară* nici odată 198; vezi: *neci un' oară*; *oară ce (= oară-ță) lae!* soartă rea ție! κακῆ σου μοῖρα! weh dir! p. 128.

Oaspe sm., oaspete, amic, prieten, musafir 170, 183, 192, 203; *si lu ospețu ca unu oaspe*, să-l ospătez ca pe un oaspete, ca pe un musafir 207; *Lunca vine oaspile*, Luni veni oaspetele, (amicul, musafirul) p. 134; *oaspile*, oaspetele 195, 199, 207; *oaspile se cunoashte tru angusteața*, prietenul la nevoie se cunoaște 195; *doi oaspici*, doi prieteni, doi amici 195; *oaspičji*, oaspeții, amicii 198; *oaspečji acelji večji*, amicii cei vechi 199; *tutoloru oaspici* (— ți) (gen.) p. 151.

Oaspită sf., amică, prietenă, musafiră; *a oaspitilji amei*, al prietenei, amicei mele, τῆς φιλιγγάδος μου 171.

Oaste sf., oaste, armată 199; *catrigu di oaste*, vas de răsboiu 179.

Objectilu sm., pl. *objectile*, obiectele, τὰ ἀντικείμενα, Gegenstände 176. (Cuvânt datorit lui Boiagi).

Obligatu adj., obligat, verpflichtet, ὑπόχρεος p. 151; *forte obligaci*, foarte obligați, foarte îndatorați 152. (Cuvânt nou introdus de Boiagi).

Obliguesu vb. IV, oblig, îndatorez; *Va si me obligueshti vrtosu*, o să mă obligi foarte 17; *di cumu ce (= ță) me obligui[i]*, după cum m'am obligat față de tine 183; *se obligui*, se obligă 179; *Nji se obligului*, mi s'a obligat, Αὐτός μοι ὑποσχέθη 170.

Observacione sf., observațiune; *observacionile*, observațiunile 174; (Cuvânt introdus de Boiagi).

Observescu vb. IV, observ; *si observescu*, să observ 176. (Cuvânt introdus de Boiagi).

Ocasione sf., ocazie 196. (Cuvânt introdus de Boiagi).

Ocljiulu (oclu) sm., ochiul, ὁ ὀφθαλμός, das Auge p. 23; *ocłji*, ochi 200, 201; *nu shă incljise ocłjilji*, nu închise ochii, nu adormi de loc 207; *nu putui ocłjilji si incljidu tută noaptea*, nu putui

- să închid ochii toată noaptea 155; *cu ună arucare a ochiului*, cu o singură privire de ochiu 185; *iucido iu arucă omlu ocljilji*, ori unde, unde privește omul, unde își aruncă privirile, παντοῦ, ἔπου καὶ ἄν ῥίπτῃ τινὰς τὰ ἔμματα 178; *di doilji nu nji se umple ocljul*, amîndoi nu-mi inspiră (destulă) încredere 198.
- Ocupatu** adj., ocupat; *Eramu ocupaci cu...* Eram ocupați cu,... 163. (Cuvînt nou introdus de Boiagi).
- Odâ** sf., odaie, camera, ὄδαξ, Zimmer, Stube p. 147, 148, 164, 165, 203.
- Ofikie** sf., serviciu, funcție 199; *mare ofikie*, funcție mare 199.
- Ohu** interj., of! ὄχου! ach! p. 128.
- Omu** sm., om, ἄνθρωπος, Mensch p. 5, 135, 158, 160, 193; *omlu*, omul 139, 166, 178, 199; *oamini*, oameni 202; *oaminlji* 203 și *oâminjlji*, oamenii 132, 196; *acelu omu bunu*, acel om bun 129; *un' omu*, ἕνας ἄνθρωπος, ein Mann p. 8; *omlu acelu bunu* p. 143; *bunlu omu*, bunul om (declinarea adj. cu subst. p. 28); *omlu bunu*, omul bun p. 29 (decl. sbst. cu adj.); *omu lipseashte si mori*, omule trebuie să mori 201; *omu mare*, om mare p. 36; pl. *oamini înveçaci*, oameni învățați, πεπαιδευμένοι ἄνθρωποι p. 129; *omlu* p. 130; *ună dunjæ di oamini*, o mulțime de oameni 185; *tru sufletile a oaminlor* 207.
- Omurire** vb. IV, a omori, φονεύειν, tödten p. 75. (De sigur un dacoromînism, pentru arom. *murire*, care are și sensul de omor: *il murii*, il omorii); *si lu omoară*, să-l omoare 204; *cara lu omurirâ*, dacă-l omoriră 206.
- Optu** num., opt 40; *optulji*, fem., *optule*, cei opt, cele opt 41; *a optulea*, a *optua*, al optulea, a opta 42.
- Optusprezace** num., optsprezece 40.
- Optuzâci** num., optzeci 40, 203.
- Orbu** adj., orb, τυφλός, blind p. 5, 9, 200; pl. *orgji*, orbi p. 9; *orbulu*, orbul 194; fem. *oarbâ*, pl. *oarbe* 37, 201.
- Ordinaru** adj., ordinar, comun, obișnuit; *ordinare lucre*, lucruri ordinare, obișnuite, συνειθισμένα 185.
- Ordinu** sm., ordine; *tru ordinu*, în ordine, εἰς τάξιν, în ordinul 163; *fără ordinu*, dezordonat, în mod neregulat p. 155.
- Ordu** sn., ordine, rînd 172; *lipseashte cu ordu si ce dau tru shtire*, trebuie cu ordine să-ți dau de știre, θέλω σοι δηλοποίησῃ με τάξιν 172; *cu ordu*, pe rînd, ἀραδικῶς, reihenweise p. 122.
- Orixa**, nume propriu 206.
- Oru** vb. I, feliicit, urez; *se duse si lji oarâ*, merse să-l feliците 199.
- Orzu** sm., orz; *un graçu di orzu*, un grăunte de orz 195.

Ospeçu vb. I, ospătez; *si lu ospeçu*, să-l ospătez 207.

Ostean sm., ostaș, soldat; pl. *osteani* p. 129; pl. art. *osteanji* p. 130.

Osu sn., os, *κόκκαλον*, Bein, (Knochen) p. 5, 35; *di oase uscate*, cu oase goale 201.

Ou sn., ou; pl. *oaă*, ouă, *αὐγά*, Eyer p. 132, 156; *ma oaă*, numai ouă, *μόνον αὐγά*, aber Eyer 162; *ma dao oaă*, numai două ouă 162.

P.

Pacientu (pațientu) sm., pacient, suferind, *ἀσθενής*, Patient p. 156.

Pacire (pățire) sf., pățire, suferire, întâmplare; *pacirle*, pățirele, întâmplările, *τὰ πάθη* 207; *pacirea a gomarlui*, pățirea măgarului 192.

Pade sf., pajiște, loc șes, poiană, *πεδιάδα*, Fläche I. 12; pl. *păxi* p. 12.

Pade adv., jos; *caxu in pade*, căzù jos 195; *pre pade*, zu Fuss 182.

Pădure sf., pădure 196; seris și: *padure* 173, 178, 193, 206.

Pake sf., pace; 192, 206. (Cuvântul este împrumutat din limba albaneză).

Pâne sf., pâne 196; *pri pâne*, jur pe pâne 203; *pre pane*, (jur) pe pâne, *μὰ τὸ ψωμί*, auf das Brod p. 124.

Panigyre sn., festivitate, bileu, *ἡ πανήγυρις*, die Feierlichkeit 189.

Panu adv., până, *ἕως*, bis p. 119 (mai degrabă prep.) 123, 199; redat și sub forma: *pănu* 148, 159, 197.

Pânticu sn., pântece; *pânticlu*, pântecele 196.

Panzâ (pânză, pinză) sf., pinză, *πανί*, Segel 175; *pânzile*, pinzele, *τὰ ἄρμενα*, das Segel 176.

Papa sm., Papa, *ὁ πάπας*, der Papst p. 19, 35.

Papuça (păpuță) sf., gheata; pl. *papucile*, ghețele, *τὰ καλτῖα μου*, die Schuhe p. 149.

Paramithu sn., basm, poveste; *paramithe*, basme 192.

Parinte (părinte), sm., părinte, tată, *πατήρ* 186, 204, 205; *parintele*, părintele 203; *a parintenjiui*, a părintelui meu 201; *parinte nju*, părintele meu, *ὁ ἀθθεντάκης*, der Papa 163; *Semana-rea p(ă)rincilor tră moartea a funeljlor*, Mângâerea părinților pentru moartea copiilor 199; *nji inđurashi parincilji*, îmi înjurasi pe părinții 196.

Parola sf., cuvîntul, parola, cuvînt de onoare; *seste câ va si shâ*

cenă parola, dacă își va ține cuvintul 170; *nji dede parola*, îmi dede cuvintul, mi-a promis 170. (Neologism uzitat).

Partashu sm., părtaş, μέτοχος 184.

Parte sf., parte, μέρος, Theil p. 35, 169, 200; *trei egali părți*, trei părți egale 192; *tute parcile*, toate părțile 179; *pre dao parci* (= părți), în două părți, διχῶς, zweyerley p. 121; *pre trei parci* τριχῶς, dreierley p. 121; *a treia parte*, a treia parte p. 206; *părți* (părți), părți 206; *tră parte*, în parte, ἐν μέροςη 185; *a parte*, în parte, mai ales 190; *parte*, parte (de moștenire) 201; *neci parte ni lji lasă tru testamentu*, nici parte nu-i lăsa în testament 200; *tru tute parci*, în toate părțile, εἰς ἕλα μου τὰ μέλη, in allen Gliedern p. 155; *si amu parte*, să am parte, să fac parte p. 152.

Partie sf., parte. cantitate, 207; *unu Englesu me arise cu ună mare partie*, Un Englez mă înșelă cu o mare cantitate 207.

Paru vb. II, par, a părea; *Nji se pare*, Mi se pare, sper, ἐλπίζω, ich hofe p. 149; *Nji pare reu*, îmi pare rău p. 151; *se pare a omlui*, pare omului 173; *lji se pare*, i se pare 194; *nji se pareă*, mi se părea 172; *nji se parură*, mi se părură 174; *vrea si nji pare forte gjiae*, era să-mi pară foarte bine p. 146; *paru*, părù 205.

Pascu vb. III, pase; *copii ci pascu munci*, copiii care pase munții 185; pasc, βόσκω, ich weide p. 12; *pashti* (= paști) p. 12; *pashte* (paște) p. 12; *pashtea* (păștea), pășteă 193.

Pashâ (pașă) sm., pașa πασιᾶς, Pascha p. 38; fm. *pashonje* p. 38.

Patru num., patru 40; *patru sute* 40; *patrulji*, fem., *patrule*, cei patru, cele patru 41; *a patrulea*, *a patra*, al patrulea, a patra 42.

Patrusprezaci num., patrusprezece p. 40; *patrusprezaci di zile*, patruspreze zile 170.

Patruzâci num., patruzeci 40; *a patruzâclea*, *a patruzâcea*, al patruzeculea, a patruzeculea, τεσσαρακοστός, der vierzigste p. 43; *patruzâci di ori ahtantu*, de patruzeci de ori atâta, σαράντα φοραίς τόσον p. 43.

Patu vb., IV, pățesc, sufer 197; *cândo patu alci reu*, când alții pățesc (ceva) rău, ὅταν οἱ ἄλλοι πάσχουν κακὸν 166; *O si păca di nadeveru reu*, o de ar fi suferit, pățit rău în adevăr 166; *Ci* (= ți) *pacitu*, *doamne?* Ce ați pățit, Domnule? τί ἔχετε, ἀθύέντα μου; was fehlt Ihnen, mein Herr? p. 154. *Di cando u pacitu?* De când suferiți? Ἀπὸ πότε πάσχετε τοῦτο p. 155; *pacindu* (= pățindu), pățind, suferind, παθὼν p. 141.

Pavimentu sm., podea, duşumeà; *pavimentile suntu impuse*, τὰ ἐδάφη εἶναι ψηφιασμένα, Fussboden sind eingelegt 165. (Cuv. nou).

Pavlu Emiliulu nume propriu, Paul Emiliu 198.

Pe (πε), rostirea lit.: *p* pag. 1.

Peana sf., pana, condeiul, τὸ κονδύλι, die Feder p. 137.

Peatica sf., pânza, τὸ πανί, Bäuschlein p. 157,

Pecatu! păcat! κρίμα! schade! p. 128.

Pela n. pr. Pela; *Alexandru se nascu Pela, muri Vavylona, se ingrupă Alexandria*, Alexandru se născu în Pela, muri în Babilonia, se îngropă în Alexandria, ὁ Ἀλέξανδρος ἐγενήθη εἰς τὴν Πέλλην, ἀπέθανεν εἰς τὴν Βαβυλώνα, ἔτάφη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν p. 133.

Peru sm., pâr; *perlu*, pârul 192.

Periculu sn., pericolul 195; *di pericolu*, de pericol 192; *este periculu si cadă omlu pre ele*, riscă omul să cadă pe ele, εἶναι πολλὰ κινδυνῶδες νὰ πέσωμεν ἐπάνω, es ist sehr gefährlich darauf zu fallen p. 164.

Perosu adj., pârros, τριχώδης, haaricht p. 14; pl., *peroshi* (peroshi) p. 14.

Pescu sm., peşte, ὀψάριον, Fisch p. 12; pl., *peshti* (peşti) p. 12, 132, 193; *va si hibă pescu*, o să fie peşte 193.

Peshtereo sf., peştere, σπήλαιον 192.

Petală sf., potcoavă; *tră pucinu nu dede petalle*, pentru puţin nu dede potcoavele, adică: puţin a lipsit să dea ortul po-pii 196.

Peticu sn., petec; *petici unse*, petece negre, λερωμένα πανία 189.

Petrecu vb. III, petrec; *petrece* (— te), trâmite, στείλε, schicke p. 156; *petreci u*, trâmite-o, στείλετέ την, schicken Sie es p. 156 *eu petricui*, eu trimesei, ἐγώ ἔστειλα p. 154; *pitricui a lu Nicola un bastunu*, trimisei lui Nicolae un baston, ἔστειλα τῷ Νικολάφ ἓνα δεκανίκι, ich habe dem Nikolaus einen Stock geschickt p. 132.

Petrulu n. pr., Petre, ὁ Πέτρος, Peter p. 139.

Petropole n. pr., Petersburg, Πετρούπολις, Petersburg p. 134.

Piaçă sf., piaţă 204.

Picuraru sm., păstor, cioban, ποιμήν, Hirte, der Schäfer p. 35, 159, 196.

Pidipsescu vb. IV, pedepsesc; *si lu pidipsească*, să-l pedepsească 193; *in locu si pidipsească cervulu*, în loc să pedepsească pe cerb p. 193.

Pidipsirea sf., pedepsirea 202.

Pigunju sm., ban, aspru, ἄσπρον; *tră ahtancî pigunî*, Pentru a-tițea aspri 205.

Pitrecu, vezi: *petrecu*.

Plangu (plăngu, plingu), vb. III, plâng, κλαίω, ich weine p. 11; *planxi*, plângi; *ca planxi*, că plânge 203; *eu vrea si plangu*, aș fi plâns, ἤθελα κλάυσει 167; *ficsorlji*... *plangu*, copiii... plâng 195; *că planxe*, că plinge 193.

Plangu (plăngu, plingu) sm., plins 193.

Plantă sf., plantă 187.

Plase sf., fel, mod; *pre aista plase*, în acest mod 20; *alte multe plâsi di gjele*, alte multe feluri de bucate 195; *ma di multe plâsi posicionile a truplui*, ἄμωσ αἱ διάφοροι θέσεις τοῦ σώματος 167; *pre ună plase*, la fel, în acelaș fel 208; *cu ci (ți) plase?* în ce fel, chip? τίνι τρόπῳ; *auf welche Art?* p. 124; *ci plase*, ce fel 207; *nici (-ți) pe ună plase* cu nici un chip, κατ' οὐδένα τρόπον, *auf keine Art* p. 124; *curios că avem noi ună plase di fortună!* Este curios că noi avem astfel de noroc! 169; *multe plâsi di limbi*, multe feluri de limbi 178.

Plasezu (plăsezu) vb. I, creez; *di ce se plasă*, de ce se cree 205.

Platescu (plătescu) vb. IV, plătesc; *plati*, plăti 204.

Plea adv., mai, deja, πλέον, schon p. 161. (Din neogrecește).

Pleagă, pl. *plexi*, sf., plagă, rană, πληγή, Wunde p. 11.

Plecatu, vezi: *pliatu*.

Plecu vb. I, aplec, σκύπτω, ich beige; *pleacă*, el aplică p. 10; *ascult, mă supun: hiljea bună se pleacă a mumilji*, fiica cea bună se supune, mamei, ἡ καλή θυγάτηρ ὁποιάσεται τῇ μητρὶ p. 131; *me plecu a demanda sunilji avostrei*, mă supun ordinului vostru, Πείθομαι εἰς τὰς προσταγὰς σας, Ihnen zu gehorsam p. 152; *placămu*, plecăm, ἐκινήσαμεν, 173; 175.

Plicare sf., supunere; *plecare* 201.

Plicatu adj., supus, devotat; *aplecat*; *plecat*; *plecatu servulu a vostru*, supusul vostru serv, Ταπεινότατος δούλος σας, gehorsamster Diener p. 154; *plecatu*, supus 157.

Plinu adj., plin, γεμάτος, voll p. 6, 190, 201.

Pliniulu nume propriu, Pliniu 202.

Ploacsă (ploacă) sf., placă; pl. *plocsi*, plăci de peatră, peatră de pavat, Πλάκα p. 164.

Ploae, pl. *ploi* sf., ploae, βροχή Regen p. 10; art. *ploaia* 19; *da ploae*, plouă, βρέχει, es regnet p. 106 (conj. lui); *cando da ploae*, când plouă 158.

Plutarhulu nume propriu, Plutarh 202.

Poate adv., poate! ἴσως, vielleicht; *poate si hibà*, poate, se poate să fie, ἐνδέχεται, es kann seyn p. 124; *poate si hibà*, se prea poate, Ἐνδέχεται, Vielleicht wohl 167.

Poi-mane (Poimâne) adv., poimâne, μεθ'αύριον, übermorgen p. 118.

Pole n. propriu, Constantinopol, πόλις, Konstantinopel 133; *in pole*, la Constantinopol.

Politesu adj., cuminte, bun, φρόνιμος, artig 171.

Politicâ sf., politete, τὸ πολιτικόν, Höflichkeit p. 154.

Politicu adj., politicosu p. 152.

Pompesu adj., pompos, măreț; *o, aista este pompesà*, aceasta-i măreț; ὦ τοῦτο εἶναι ἐξαιρέτων! Das est prächtig 185.

Porcu sm., pore 193; *porculu agrulu*, porcul sălbatec, mistrețul 195.

Porticlu Marculu n. propriu, Porticul Marcu (din Venetia) 202.

Portu sn., port de mare τὸ λιμένο, der Hafen 178, 179.

Portu vb. I, port, φερῶ, ich trage 14, 202; *poartà*, poartă pag. 10; *purtâmu*, purtăm 14; *afoarà di mine ci u portu*, afară de mine ce o port 198; *O di minte ci (ți) portu*, vai de minte ce port! 195; *bravo! gjine te purtashi*, bravo! bine te purtași p. 143; bravo! du hast dich gut aufgeführt p. 143; *duc, port*; *poartà doi ljepuri vatamaci pe numeri* 160; *si poartà lemne*, să care, să poarte lemne 196; *se poartà*, se poartă, πολιτεύονται p. 137, 208; *ci purtâ doi ljepuri*, care purtă doi iepuri, ὁποῦ ἐδαστοῦσε δύο λαγῶδες p. 161; *purta*, purta 202; *ci poartà*. ce poartă? 202; *si purtâ acolo*, se stabili acolo, ἐκαταστάθη ἐκεῖ, dic sich eben da niedergelassen hat 169; *inante purtare*, a purtă înainte, a duce înainte p. 141; *eu purtamu crucea* (-tea) *inante*, ἐγὼ ἐπροπορεύομον με τὸν σταυρὸν, ich trug das Kreuz vor p. 141; *shi u purta*, și o purta 192.

Portu sn., port; *oamenlji au unu extra portu*, oamenii sunt îmbrăcați în mod deosebit; oamenii au un port deosebit 190.

Porumbâ sf., porumbiță, περιστερὰ, Taube, p. 35.

Porumbu sm., porumbel, περιστέρι, Taube p. 9; pl. *porungji*: *mulci porungji*, mulți porumbei p. 160.

Posesione sf., posesiune; *posesionile*, posesiunile, proprietățile, ὑποστατικά 200.

Posicione sf., poziție, stare, θέσις 167. (Cuvânt nou).

Potu vb. pot, ἔμπορῶ, ich kann p. 6, 151, 162, 167, *câtu potu si dau altui si me prindâ*, cât pot da altuia să mă înțeleagă, priceapă p. 145; *si furică poate*, dacă poate 193; *nu poate*, nu

poate p. 136; *cătu poate si hibă*, cât se poate să fie, ὅσον εἶναι δυνατὸν p. 148; *ci poate si hibă*, ce este, pentru ce 199; *ni puteamu* 166; *nu putemu* 166; *si puteaci*, de puteați, de ați fi putut p. 152; *ci se puteci*, încât să puteți 147; *nu putea*, nu putea 193; *nu putea*, nu putea 197; *si aveamu verună tufeke*, puteamu si lu vatămu, de aș fi avut vreo pușcă, aș fi putut să-l împușc 160; *nu putui*, n'am putut, δὲν ἐμπόρεσα p. 155; *neci unu neoaspe nu va si nă poată*, nici un dușman nu o să fie mai puternic, n' o să vă învingă, 203.

Pre adv., prea; *si furi că mi ai pre multu fede*, dacă nu ai cumva prea multă încredere, ob du nicht zu viel getraut hast 170; *cu pre mushatlu prospectu a lumilji*, cu frumosul aspect, cu frumoasa vedere a lumii 189.

Pre prep. pre, ἐπί, μάλ, auf, über, pretutindeni; *pre livade*, în livede 162.

Predica sf., predică; *eu voi predicale aljei*, iubesc predicile ei 168; *si ce (tă) bagă predică* să-ți lie predică 168.

Predicatoru sm., predicator 168.

Prefteasă sf., preoteasă, ἡ παπαδιά, die Priesterin 38.

Preftu sm., preot, popă. παπάς ὁ ἱερεὺς, der Pfarrer, Priester 24, 38, 139, 205.

Preimnare sf., preumblare, περιδιάβασις, Spatziergang p. 9; pl. *preimnări* p. 9; a plimba, spatzieren 75; *preimnare pre apă*, plimbarea pe apă 180; *cu preimnarea*, plimbându-mă, περιδιαβάωντας, mit Spatziergehen 145; *noi nă turnămu plea di preimnare*, noi ne întoarsem deja dela plimbare p. 161; ἡμεῖς ἐγυρίσαμεν πλέον ἀπὸ τὴν περιδιάβασιν, wir sind schon vom Spaziergange zurückgekommen p. 161.

Preimnu vb. I, preumblu, *si me preimnu*, să mă plimb, νὰ περιδιαβάσω, 157; *se preimnă cu barca*, se plimba cu barca 180.

Prerogativă sf., prerogativă; *prerogativile, tā προάστεια*, die Vortheile 173.

Preste prep., preste, pre, ἐπί, auf, über p. 117, 158 și pretutindeni.

Presteaneu (di ∞) adv., cu putere, forțat, μετὰ βίας, mit Gewalt p. 123.

Presub prep., prin, pe sub, διὰ, unter p. 117.

Pretu prep., prin, διὰ, durch p. 117, 178, 181, 203 și pretutindeni.

Pranzulu (prănzulu, prînzulu) sn., prânzul, masa, τὸ τραπέζι, die Mahlzeit p. 152, 178; *astăxu după prânzu*, azi după prânz, σήμερον τὸ ἀπόγευμα 166.

Praxe sf., practică, πράξις, Praxis p. 7.

Pravdâ sf., vită, animal 173; *prăvxile*, animalele, τὰ ζῶα, die Thiere p. 132, 196.

Pricsâ sf., viețuitoare, *tru unâ aruncată pricsâ*, într'o viețuitoare asvirlită 208.

Primlu, fem. **prima**, num. ord., primul, întâiul, πρῶτος, πρώτοι, der (die, das) erste p. 42.

Prindu vb. III, pricep, prind, înțeleg, καταλαμβάνω, ich begreife p. 12; *prînxi* p. 12; *Prînxi limba Romaneasca?* Pricepi limba românească? Καταλαμβάνετε τὴν ῥωμανικὴν (βλαχικὴν) γλῶσσαν, Verstehen Sie die romanische (wlachische) Sprache? p. 145; *ma ahtantu câtu potu si dau altui si me prindâ*, τόσον, ὥστε νὰ δηλώσω τὰ νοήματά μου p. 145; *nu nâ prinseshi gjine*, nu ne ai înțeles bine, δὲν μᾶς ἐκατάλαβες καλὰ, du hast uns nicht gut verstanden p. 138; *aceâ (ațea), ci (ți) u prinde om lu nishoru u cine trâ civa* (tiva), aceea ce nu se cuvine omul ușor o consideră drept nimica 195; *tra si spunâ câ nu prindu scopolu a lui*, ca să arate că nu pricep scopul, motivul lui 198; *di ascultai lucre ci nu prindeau*, de ascultai lucruri care nu le pricepeai 188.

Procuru vb. I, procur; *acele ci nji procurâ mushatâ xamane*, acele care mi le procură timpul cel frumos 180. (Cuvînt introdus de Boiagi).

Profitu sn., profit, folos; *nu suntu ne trâ profitu*, nu sunt nici de folos 174.

Profitescu vb. IV, profitu 181.

Prostu adj., simplu, prost; *proste shi ordinare lucre*, lucruri proaste și ordinare 185.

Proshpectu sn., prospect, poziție, vederea 184, 189.

Provisione sf., provizie; *provisionile*, proviziile, Vorräthe 163.

Publicu adj., public; *publice greauri*, cuvîntări publice 188; *publicâ strigarea*, strigătul continuu, τὸ ἀκατάπαυστον διαλάλημα, das beständige Ausrufen 181.

Pucinu (puținu) adv., puțin, ὀλίγον, wenig p. 145, 152, 168; fem. *pucinâ*, pl. *pucini*, puțini, ὀλίγοι, wenige 44; *seste câ mancu pucinu ceva* (-țeva), ἐὰν φάγω τὸ παραμικρότατον, wenn ich das geringste esse p. 155; *cu pucinâ incipui*, am început cu puțin, dela puțin 206; *trâ pucinâ hranâ*, pentru puțină hrană 197; *ahtantu si aspare, ci trâ pucinu nu dede petal[l]e*, într'atât se sperie, că pentru puțin n'a dat ortul popii 196; *pucine ori*, puțin o ori 121; *ma pucinu*, mai puțin p. 149; *ma*

- pućinu*, mai pućin, ὀλιγότερον, weniger p. 122; *ma pućinâ*, cel pućin, τουλάχιστον, wenigstens p. 127.
- Pulbere** sf., pulbere, praf, κονιορτός, Staub p. 35.
- Puleanu** sn., băţ; *cu puleane*, cu beţe 196.
- Pulju** sm., pasere; pui; *pulji*, păsările 160, 162; *pulji*, pui, πουλιά, Lunge 162, 163; *ună mulcime di pulji*, o mulţime de păsări, ἓνα πλῆθος πουλλίων, p. 161; *amire a puljilor*, împărat al păsărilor 194.
- Pulmuna** sf., plămân, τὸ πνευμόνι, die Lunge p. 20.
- Pungă** pl., *punxi*, sf., punga, πουγγί, Beutel p. 11.
- Punte** sf., pod, punte, γεφυράκι, Steg 158.
- Punu** vb. III, pun, bag; *si ce punu di inante*, să-ţi reprezint 178.
- Purtarea** sf., mutatul (casei), μετοίκησης, das Aufräumen p. 163; purtare; ducere.
- Putridu** adj., putred, σαπρός, faul 6; *putruxi*, putrezi 12.
- Putere**, art. *puterea*, sf., puterea, ἡ δύναμις, die Macht p. 17, 33; a putea 10; können, ἠμπορεῖν 75; *nu este putere*, nu este cu putinţă, δέν εἶναι δυνατόν 196; *nu este [cu] putere*, nu-i cu putinţă 183; *nu era putere*, *nu puteamu*, nu era cu putinţă. δέν ἐδόνοµουν p. 150; *nu era ∞ tră trecire*, nu era cu putinţă de trecut 182; *seste că este putere*, dacă-i cu putinţă 177.
- Pythagorikescu** adj., pitagoricesc: *pythagorikeshtilji filosofi*, filosofii pitagoriceşti 198.

R.

- Radacina** (rădăţina) sf., rădăcina, ἡ ῥίζα, die Wurzel p. 6; pl. *radicini*, rădăcini 193.
- Radicinezu** (—rădăţinezu) vb. I, înrădăcinez, ῥιζώνω, ich wurzle ein p. 116.
- Ramă**, vezi: *aramă*.
- Raru** adv., rar, σπανίως, selten p. 123; adj. *raru*, 37, fem. *rară* 38.
- Re** prefix, ră — p. 115; *resaru*, răsar; *resunu*, răsun p. 116.
- Receptă** sf., reţetă, ῥετσέπτα, Recept p. 156.
- Recomendescu** vb. IV, recomand; *si lu recomendească*, să-l recomande, νά τὸν συστήσῃ, will ihn empfehlen 169, 170.
- Recreacione** sf., distracţie, ξεφάντωσης, Lustparthie 180. (Cuvint introdus de Boiagi).
- Reeaça** sf., răutate; pl. **reeci**, răutăţi, rele 196.

Remânu vb. III, rămânu; *Vă remânu legatu tră aistă*, Vă rămân obligat pentru aceasta, Σας εὐχαριστῶ κατὰ πολλὰ δι' αὐτὸ p. 145; *Vă aremanemu forte obligari* (-ți), Vă rămânem foarte obligați p. 152; *Vă remanu forte obligatu*, Vă rămânem foarte obligat 151; *remaneci* (-ți) *tru shternutu*, μένετε εἰς τὸ κρεββάτι, bleiben Sie im Bette p. 156; *remaneci*, rămâneți p. 154.

Renoiescu vb. IV, reînoiesc; *va si renoiască*, se va reînnoi 184.

Reparescu vb. IV, repar; *iu (se) reparescu*, unde se repară 176. (Cuvînt introdus de Boiagi).

Res prefix, răs-, p. 113; *restornu*, rästorn, etc., p. 116; *resplătescu*, resplătesc, *respunu*, respund etc.

Resaru vb. IV, răsar, ἀναπηδῶ, ich springe wieder p. 116.

Resplătescu (resplătescu), vb. IV, resplătesc 154; *lji se resplăteshte copushu*, i se răsplătește osteneala 189.

Respandescu (respândescu, respindescu) vb. IV, respândesc,

Respunu vb. III, respund; *lji respune*, îi răspunde 192; *seste că respunea*, dacă respundea 202; *lji respuse*, îi respunse p. 195, 199.

Respusu sn., răspuns 196; *respusulu*, respunsul 207.

Restornu vb. I, rästorn, ἀναποδογυρίζω, ich werfe um p. 116.

Resunu vb. I, răsunu, ἀνακρούω, ich klopfe wieder p. 116.

Retorikie sf., retorică 188. (Din neogrecește).

Returnarea sf., reîntoarcerea, ἡ ἐπίστρεψις, die Rückkehrung p. 22.

Reu adj., adv., rău; fem. *rao*, rea; *κακός*, adv. *κακῶς*, schlecht, 38, 121, 206; *rale*, rele 37; *oaspiçlji a lui avea inima rao pre elu*, oaspeții lui aveau inima rea, ad. se supărară asupra lui 198; *muljerea rao*, femeea rea 199; *cineva nu va omnu reu*, nimeni nu iubește pe omul rău p. 139; *nj' este reu*, îmi pare rău, λυποῦμαι, Es ist mir leid p. 154; *Nji pare reu*, îmi pare rău, λυποῦμαι, Es ist mir leid p. 151; *u tunde reu*, o tunde rău 194; *reu crescutu ficsorlu*, copil rău crescut 203; *acelu ci (ți) va si facă reu*, află ocașione, acela care vrea să facă rău, află prilej 196; *a cui reu statushi axă contra?* cui te ai opus azi rău? 198; *reulu*, răul, răutatea, τὸ κακόν 166, 167; *tră reulu*, de răul 206; *scoaterea a reului*, răzbunarea ἡ ἐκδίκησις p. 193; *si shă scoată reulu pre elu*, să se răzbune asupra lui 193.

Revedu vb. II, răvăd, ἀναθεωρῶ, ich sehe wieder p. 116.

Reverencie sf., stimă, σέβας, συστολή, Ehrfurcht 188, 201.

Reviderea sf., revederea 183.

Rinlu sm., Rinul, ὁ Ῥήνος, der Rhein p. 131.

- Riu** sm., rîu, ποταμός, Flüsschen 158, 180, 193; *riulu*, riul 194; *suntu mari riuri*, είναι μεγάλοι ποταμοί, es sind grosse Flüsse p. 131.
- Roata** sf., roată, ὁ τροχός, das Rad, *vezi roatile?* βλέπετε τοὺς τροχοὺς 159.
- Robinsonu** nume propriu, Robinson 175.
- Rogu** vb. I, rog; *me rogu*, mă rog, rogu-vă 148, 149, 152; 156; *lu roagă*, îl roagă 203; *rugă cu juratu*, rugă cu jurământ 192.
- Roma** n. pr., Roma; *ci nao este Roma?* ce noutate este la Roma? 202; *S. E. fece Roma unu ũudecu*, S. E. făcu la Roma o judecată 198; *di Roma*, din Roma p. 135; *a Romilji*, al Romei p. 130; *conxulu a Romilji*, consulul Romei 198.
- Romaneashte** (românește) adv., românește, Ῥωμανιστι, Romanisch p. 123; *Di Lihie (venici) shi grieci ashî gjine Romaneashte?* veniți din Polonia și vorbiți așa frumos românește? 146; *Eu indoescu că grescu gjine Romaneashte*, Mă indoese că vorbesc așa de frumos românește 146; *Si shtiamu gjine Romaneashte*. De știam bine românește, Ἐάν ἤξευρον καλὰ τήν γλῶσσαν, wenn ich gut wlachisch könnte p. 147.
- Românescu** adj., româneșe; *Prinxi limba Româneasca?* Pricepi limba românească? Καταλαμβάνετε τήν ῥωμανικήν (βλαχικήν) γλῶσσαν p. 145.
- Romanu** (Romănu) n. pr., Român, Ῥωμάνος, Romaner; voc. *Romane*, (Române) p. 25; *Cu indreptate neci unu Romanu nu poate ma gjine si grească di voi*, în adevăr nici un Român nu poate vorbi mai bine ca D-sa p. 146.
- Romulu** n. pr., Romul, *Romullu este fundatorlu a Romilji* (—ŕi), ὁ Ῥώμυλος είναι θεμελιωτῆς τῆς Ῥώμης, Romulus ist der Stifter Roms p. 130.
- Roshu** (roșu) adj., roș, κόκκινος, roth p. 36; *roshi* 36; *roshe*, roșii, κόκκιναι, roth 186; *floare roshe*, floare roșie 187;
- Rugăcsune** sf., rugăciune; pl. *rugăcsuni*, rugăciuni 201.
- Rupasu** sn., repaos, odihnă; *cu dulce rupasu*, în dulce repaos 208; *repauslu*, repaosul, odihna 208.
- Rupu** vb. III, rup, σχίζω, ich zerreisse p. 6; *ruki*, [tu] rupi 14.
- Rupusare** sf., repaos, odihnă, *cu rupusarea mea*, cu odihna mea, με τήν ἀναπαυσίν μου 176.
- Rupusosu** adj., odihnitor; *rupusoase*, repausatoare, odihnitoare, foarte lesnicioase, πολλὰ ἀναπαυτικά, recht bequem 164.
- Rushine** (rușine) sf., rușine, ἔντροπή p. 17.
- Rushinezu** (me) vb. I, rușinez; *cara se rushină luplu*, dacă se

rușină lupul 196; *se rushinâ*, s'a rușinat, i-a fost rușine 204; *Me rushinaci (-ți) cu avoastrâ ahtantâ multâ politicâ*, *Μὲ συγχίζετε μὲ τὸ πολὺ σας πολιτικόν*, Sie beschämen mich mit ihrer Höflichkeit p. 154.

Ruzinâ sf., rugină; *care era pre ruzinâ vine la mine si caftâ aġutoru*, care era ruinat, care era prăpădit de sărac, veni la mine să ceară ajutor 206.

S.

Sa pron., a sa, *ἡ ἐδική του*, seine p. 49 (decl. lui); *mumâ sa*, mama sa; *averea... a norsai*, averea nororei sale p. 138.

Sacu sm., sac 35; *sacul*, sacul 25.

Saiġâlu (= saigâlu) sm., ceasornicarul, *ὁ ὠρολογᾶς*, der Uhrmacher p. 23.

Saiġonje sf., ceasornicăreasă 38. (Cuv. turcesc).

Sanitosu (sănitosu) adj., sănătos 208; *sanitoshli*, pe cei sănătoși 202; *sanitoasă*, sănătoasă 38.

Sanitatea (sănitatea) sf., sănătatea p. 130; *lji lasâ cu sanitate*, îi lasă sănătoși; *iși ieia rămas bun*, moare 197; *lipseashte si vâ lasu cu sanitate*, trebuie să-mi ieau rămas bun, *πρέπει νὰ σας ἀποχαιρετίσω*, ich muss Abschied von Ihmen nehmen p. 153; *trâ bunâ sanitate*, *εἰς τὴν ὀγείαν σας*, Auf Ihre Gesundheit p. 150, 151.

Sântulu sm., sfântul; *turonlu a sântului Stefanu din Viena*, turnul sfântului Ștefan din Viena, *ὁ πύργος τοῦ ἁγ. Στεφάνου...* 136.

Sanzi (sânzi) sm., sânge 155, 157, 194; *si lasaci (-ți) sânzi*, să lăsați sânge p. 155; *lasarea sanzului*, lăsarea de sânge, *φλεβοτομία*, das Aderlassen p. 156.

Sapâ sf., săpă; *loarâ tr'oarâ sapile*, apucară îndată sapele 197.

Sapare (săpare) sf., săpare 198.

Sapu vb. I, sap, *σκάπτω*, ich grabe p. 14; pers. II, *saki* (sak'i) p. 14; *di saparâ*, de săpară 197

Sapunġâlu (săpunġilu) sm., săpunarul, *ὁ σαπουνῆς*, der Seifensieder p. 23; *sapunġâ* 38.

Sapunġoanje sf., săpunăreasa 38.

Sarmaniġa (sărmaniġa), sf., pruncul, copilașul 193.

Saru vb. IV, sar; *πηδῶ*, ich springe 116 *iu putemu si sarimu*, unde putem sări, *ὅπου ἐμποροῦμεν νὰ πηδοῦμεν* 166.

- Sarbatoare** (sărbătoare) sf., sărbătoare, ἡ πανήγυρις, das Fest 180.
- Sate** sf., ceas; *sată* 206; *sate di arină*, ceas de nisip 201; *tru cincii* (ținți) *săci* (= săți), la orele cincii 173; *trei patru săci cale*, drum de trei patru ceasuri 173. (Cuv. turcesc).
- Saturu** (me) vb. I, mă satur; *nu se satură*, nu se satură, nu se mulțumește 198.
- Sburascu** (zburăscu) vb. IV, vorbesc; *se duse di sbură cu elu*, merse de vorbi cu el 196; *si shă sburască nascânci*, să se întăleagă câțiva 204; *Acolo iu sburamu*, pe când vorbiam 207; *shă sbureră*, își vorbiră, se întăleseră 206.
- Sburirea** (zburirea) sf., vorbirea, întălegerea 204.
- Scafă** sf., pahar, ποτηράκι, Gläschen p. 152.
- Scamnulu** sm., scaunul, τὸ σκαμνί, der Stuhl p. 24, 142; *shase scamne*, șase scaune p. 148.
- Scapiru** vb. I, a scăpăra; a fulgeră; *scapiră*, fulgeră, ἀστράπτει, es blitzt 139.
- Scapirare** sf., fulgerare; *scapiră*, fulgeră. ἀστράπτει, es blitzt p. 106 (conj. lui).
- Scapitu** vb. I, apun, a apune; *soarile avea maltu scapitată*, soarele asfințise dejă, Ὁ ἥλιος εἶχε πλέον βασιλεύσει, Die Sonne war schon untergegangen 174.
- Scapu** vb. I, scap, γλυτόνω, ich erlöse p. 14; pers. II, *scaki*, (scak'i) p. 14, 204; *shi si me scapă*, și să se isprăvească 194; *tra si scapă*, ca să scape 192; *lji scăpă bana*, îi scăpă viața 204; *Domnizeu si scapa*, Ferească D-zeu, Θεὸς φυλάξει, Gott bewahre p. 123.
- Scara** sf., scara, scările 164; treaptă; *csicsoarile di scară*, treptele de scară 164.
- Scilurlu**, nume propriu, 203.
- Scipiu Emiliulu** n. pr., Scipione Emiliu 198.
- Sclavu** sm., rob, sclav 193.
- Scljincsu** (selinču) sm., sgîrcit, φιλάργυρος 198, 205.
- Scljincsureaça** sf., sgîrcenia 204; *Di scljincsureaça a parintelui aremane hiljlu bou*, De avariția părintelui rămâne fiul bou 204.
- Scoatirea** sf., scoaterea; *scoatirea a reului*, răsbunarea, ἡ ἐκδίκησις p. 193.
- Scolu** (me) vb. I, mă scol; *cara se sculă unu mare vintu*, ridicându-se un vînt mare 196; *di lji sculă* (greșit în text: csulă) *kelea*, de-i ridică pielea 196; *si u scoală*, să o scoale 208; *si scula Incrutorlji*, se sculau lucrătorii 197; *si scoală arina in-*

susu, să scoale, să ridice nisipul în sus 207; *si scoală însusu*, se ridică în sus 187; *sculându*, sculând 203.

Scolusma sf., sfârșitul 204. (Cuv. neogrecesc).

Scopolu sn., scopul, ținta, motivul 198. (Cuv. neogrecesc).

Scotu vb. III, scot; *nu shtie cumu si lji scotă dila elu*, nu știe cum să-i scoată dela el 200; *si shâ scoată reulu pre elu*, să se răzbune asupra lui 193; *care scoate floare roshe*, care scoate floare roșie 187; *mulze lapte, shi nu scoate sanxi*, mulge lapte și nu scoate sânge 194.

Scriatu adj., scris; *iuva nu suntu scriate*, nicăiri nu-s scrise, însemnate 200; *sciată*, scrisă, γραμμένη, geschrieben 171.

Scriitoru sm., scriitor 205; *scriitorlu a citatilji*, scriitorul orașului 205.

Scriu vb. III, scriu; γραφω, ich schreibe; *cara serie*, scriind 137; *si scriu*, să scriu 139; *si scrie*, să serie 205; *va si ce scriu?* o să-ți scriu? 170; *se ce scriu*, să-ți scriu 172; *scriendo*, seriind, γραφοντας, schreibend p. 141; *inantescriare*, scriere înainte 141.

Sculusescu vb. IV, termin, sfârșese; *cu aistă sculuseashte calatoria mea*, cu asta sfârșește călătoria mea 172; *panu sculusi*, până termină 199. (Cuv. neogrecesc).

Scunpu adj., scump, ακριδός, theuer p. 13; pl. *scunki* p. 13; *ma scunpă si vindeci*, dar scump să vindeți 202; *scunpe*, scumpe 204.

Scurtezu vb. I, scurtez; *shi scurtează bana*, și scurtează viața p. 139.

Scuturu vb. I, scutur; *care scutură isostasia a sufletlui a lui*, care alungă (= scutură) indiferența sufletului său 208.

Scythu n. pr., scit 203.

Se prom., εαυτὸν, εαυτήν, sich p. 46; *nji se pare*, mi se pare 194; *se fece*, se făcu, έγινεν 34.

Se, vezi: *si*.

Seaminu vb. I, seamăn; *seminare*, sămănare, σπείρειν, săen 75.

Seara adv., seara, βράδυ, abends p. 119, 198, 207; *catră seară*, spre seară, πρὸς ἑσπέραν, gegen Abend p. 119, 172; *seara τὸ ἑσπέρας*, der Abend 142; *seri* 11.

Searu n. pr., Seres, Σέρραις, Serras p. 134. Face excepții dela regula întrebuintării numelor de orașe la întrebările *unde*, arătând mișcare sau stare pe loc, fără prepoziție. Astfel se zice: *Mi ducu*, ori: *stau in Searu*. Azi totuși se zice: *Mi ducu Searu*, *stau Searu* fără prepoziție (vezi: Alexandria, Pela, Vavylonia, Pole.

- Se furecă** conj., dacă, *ἐάν*, wenn 150.
- Selagescu** (sălăg'escu), vb. IV, a da drumu: a sfârși, a libera; *cando selagiră școala*, când s'a dat drum dela școală, *ὅταν ἀπόλυσε τὸ σχολεῖον*, als die Schule in unserer Nachbarschaft aus war 166.
- Selegjitu** (sălăg'itu) adj., și adv., liber, slobod, *ἐλεύθερος* p. 193.
- Semanarea** (sămănarea) sf., mângâierea 199: *Semanarea părinților tra moartea a fumelilor*, Mângâierea părinților pentru moartea copiilor 199; *semanare tru virinu*, mângâiere în intristare 200.
- Seminare** sf., a semăna, semănare; *σπείρειν*, săena p. 75.
- Semnare** sf., însemnarea, *ἡ σημείωσις*, die Anmerkung p. 3.
- Semința** sf., semința 187.
- Semnu** sn., semn, *σημεῖον*, Zeichen p. 155.
- Semnuface** vb. III, fac semn; *semnuface* (-țe), înscamnă 202; *σημαίνει*. (Cuv. datorit lui Boiagi).
- Senatu** sn., senat 198.
- Sencire** (sențire) vb. IV, a simți, *αἰσθάνεσθαι*, empfinden p. 75; *senciri*, simțiri 179.
- Sentencia** (sentenția) sf., sentință, hotărâre. *ἡ ἀπόφασις*, das Urtheil p. 21.
- Sentu** (sintu) vb. IV, simt, simțesc 183; *ci sencii*, ce simții 184; *sentu ună slabilje*, *αἰσθάνομαι μίαν ἀδυναμίαν* p. 155; *neci, va si u sencici*, nici nu o să o simțiți p. 157; *Iu sencici doru?* unde simțiți dor, *ποῦ αἰσθάνεσθε τὸν πόνον*; wo thuts Ihnen Weh? p. 154.
- Septimana** (septimână) sf., septămâna, Woche p. 155; *cu septimană*, (închiriez) cu săptămâna, *καθ' ἑβδομάδα*, Wochenweise p. 148; *tru ∞*, pe septămână, 148; *trei septimani*, trei septămâni 153, 169, 170.
- Sera** conj., dacă, de ar fi fost, *sera aveai boace*, de ar fi fost să ai voce, dacă aveai voce, 194. [Compus din *si* (dacă) + verbul *era*].
- Serinu** sm., seninul, seninătatea; *avumu unu cama mare serinu*, avurăm eel mai mare senin (vremea cea mai senină) 172.
- Serinu** adj., senin 176.
- Servu** sm., servitor, *δούλος* 152, 207; *plecatu servu*, supus serv p. 157; *plecatu servulu a vostru*, supusul vostru serv, p. 154.
- Seste** și **seste câ** conj., dacă, *ἐάν*, wenn p. 126; *∞ se agudeashte*, *ἂν τύχη*, wenn sich es trift p. 74, 126, 170, 193; *seste câ mancu*, *ἐαν φάγω* p. 154; *shi seste câ*, și dacă, *ἐαν καί*, und wenn gleich p. 143; *seste eshti*, dacă ești, dacă o fi că ești 208. (Derivat din *si* (dacă) + *este* + conj. *câ*).

- Setea** sf., setea, ἡ δειψα, der Durst p. 131.
- Sgjicu** (sg'icu) sn., strigăt 197.
- Sgrumu** vb. I, sugrum, πνίγω, ich erdrossle 13; *sgrunji* (= sgruńi), sugrumi p. 13.
- Si** conj., să, νά, etc. p. 123, 145; *ci se puteci*, în cât să puteți p. 147; *si furi că*, dacă 170; *si aveamu verună tufeke*, Dacă aş avea vreo puşcă, Ἐὰν εἶχαμεν τουφέκι, wenn wir ein Gewehr hätten 160.
- Si furi că** conj., dacă, ἐάν, wenn p. 74, 126, 143, 193.
- Siguru** adj., adv., sigur 200; *sigurá*, sigur, ἀσφαλῶς, versichert 124.
- Simplu**, fem., *simplă*, adj., simplu, ἀπλοῦς, η, συν, einfach, etc. p. 43.
- Singuru** adj., singur, însuşi; *este shi singuru minduitu*, este însuşi gânditor, însuşi s'a gândit 208; *singuru tatálu va si lu ducă*, însuşi tatăl o să-l ducă 169; *oaspile ameu era singuru Englexu*, oaspetele meu era însuşi Engles 207.
- Sinu** sn., sân, κόλπος, Busen p. 35.
- Sith** n. pr., Sith, Σίθ, Sith p. 6.
- Slabilje** (slăbil'e) sf., slăbiciune, ἀδυναμία, Trägheit p. 155.
- Soacră** sf., soacră, πενθερά, Schwiegermutter p. 10.
- Soare** sm., soare, ἥλιος, Sonne p. 35; *faça a soarelui*, fața soarelui 207; *soarele*, ὁ ἥλιος, die Sonne 132, 174.
- Socacă** sf., uliță, stradă, σοκάκι, Gasse 177, 182; de asemenea vine și forma: **Socake** (Socak'e) 146, 149.
- Socilje** (soțil'e) sf., societate, συντροφία, Gesellschaft p. 129, 152; *feceră socilje*, se întovărășiră, făcură tovarășie 192.
- Socrate**, n. pr., Socrate 199; *Socratu* 199.
- Socru**, fem. *soacră*, s., socru, πενθερός, Schwiegervater p. 10.
- Soçu** (soțu) sm., tovarăș, σύντροφος, Gefährte p. 24; art. *soçlu* (soțlu), tovarășul 24, 201, 206.
- Soldatu** sm., soldat, στρατιώτης, Soldat 158.
- Solingu** n. pr., Solingen 186.
- Solonu**, n. propriu, Solon 201.
- Somnulu** sm., somnul, ὁ ὕπνος, der Schlaf p. 24.
- Somnurosu**, fem. *somnuroasă*, adj., somnoros, ὑπνώδης, schläfrig p. 37.
- Sorbu** vb. III, sorb, ῥουφῶ, ich schlürfe, pag. 9; *sorgji*, tu sorbi p. 9; *soarbe*, el soarbe 10.
- Soru** sf., soră 177; *soru* (vocativ), soro, ἀδελφή, Schwester p. 161, 168; *sormea*, soru-mea p. 137; *a sormei*, a sorei mele 137; *sora ta*, sora ta 168; *gardina a sortai*, grădina sorei tale 138;

a *njicalji sor' tai*, sorei tale cele mici 168; *sufletu soru*, iubită sorioară, sufletelule 163.

Sperare sf., speranță, ἐλπίδα, Hoffnung 175; *amu sperarea*, am speranță, ἐλπίζω, ich hoffe p. 156.

Spică sf., bucată, bucățele, *me facu tută spiță*, mă fac toată bucățele 194.

Spinzuru vb. I, atirni, spinzur; *Spinxurai*, Atârnai, Ἐκρέμασα, Ich habe... aufgehängt p. 164.

Spirtu su., spirit; *ci plase di spirturi*, ce fel de spirite, πνεύματα p. 207.

Spirtuosu adj., viu; *era di cama spirtuoasă*, a fost din cele mai vii 184.

Sprelingu vb. III, a linguși; *Voi ma vâ sprelinxeci* (-ți), Mă lingușiți numai, Μὲ κολακεύετε μόνον, Sie schmeicheln mir nur p. 146.

Spuma sf. spuma, ὁ ἀφρός, der Schaum p. 6, 20, 35.

Spunere și **spunire** sf., dovadă, poveste, spunere; *multu numerlu a lor este ună spunere*, numărul lor cel mare este o dovadă 182; *spuniri*, povești, istorisiri 198.

Spunu vb. III, spun, arăt, zic, etc.; *si ce spunu*, să-ți spun 171; *si furi că spune îndreptatea*, și de ar fi că spune adevărul 197; *spune nă cartea ci cunparashi*, arată-ne cartea ce cum-părași p. 138; δειξέ μας τὸ βιβλίον ὅπου ἀγόρασες p. 138; *spune-lji*, spune-i pag. 34; *spune*, arată 180; *Spuneci nji ună*, Spuneți-mi una, arătați-mi una, Δείξετέ μοι ἕνα, Zeigt mir einēs p. 147; *spunu* (oamenii), se spune 199; *că spunu, că ursulu nu da di trupuri moarte*, se spune că ursul nu se atinge de corpuri moarte 195; *lji se spuseră urecljile*, i se arătară urechile 196; *va si ce spunu*, o să-ți spun 162; *vrea să spună*, vrea să arate 201; *tra si spună*, ca să arate, ca să dovedească 198; *si se spună di diparte*, să se arate din depărtare 172.

Stafidă sf., stafidă, σταφίδα, Zibeben p. 12; pl. *stafixi* p. 12.

Stare sf., stare 201; *vreamu si hiu tru stare*, Doream să fiu în stare, εὐχόμεν ἃ ἡμεῖ ἐκάνδς, Ich wünsche im Stande zu seyn p. 152.

Stau vb. I, stau 108; *aista nu sta in puterea mea*, aceasta nu stă în puterea mea, τούτο δὲν στέκεται εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, dieses stehet nicht in meiner Macht p. 34; *sta contra*, stă în contra 203; *A cui reu' statushi axă contra?* Cui ai stat azi rău, cui te-ai opus azi rău? 198; *statu*, a stat, a fost p. 135;

- statu însusu*, se așează sus 196; *statură*, *statură* 203; *statundu* (stătundu), stînd 192.
- Steao**, art. *steaoa* sf., steaua, ὁ ἀστὴρ, der Stern p. 22; pl. *stealle*, stele 22 (decl. III).
- Stefanu** n. pr., Stefan; *turonlu a săntului Stefanu*, turnul sfintului Ștefan 136.
- Stefu** n. pr., art. *Steflu*, prescurtat dela *Stefanu*, Ștefan 169, 170, 187.
- Stepsu** sn., greșală, păcat, vină; *ci stepsu ce (tă) vindicashi?* Ce păcat, ce greșală ți-ai vîndecat 198; *stepsulu*, vina 198. (Din grecește).
- Sternutu** adj., vezi (shternutu).
- Stihimâ** sf., prinsoare; *bagu stihimâ*, mă prind, fac prinsoare 184.
- Stingu** vb. III, sting, prăpădesc; *stinse tută cupia*, stinse, prăpădi toată turma 197.
- Stipsescu** vb. IV, mă fac culpabil, sunt de vină; *fără si nji stipsească vrtosu*, fără să-mi fie mult de vină 207. (Din grecește).
- Stogu** sn., grămadă 192.
- Stomahlu** sn., stomahul, τὸ στομάχι, der Magen p. 155.
- Strahâ** sf., streășină; *sab strähle aiste*, sub acoperișurile acestea 201; *tute strehile a casilor*, toate acoperișurile caselor 185.
- Stranjea** sf., haina, straiu, φόρεμα 137; *stranjea nu face omnu*, haina nu face pe om 196; *fără stranje*, fără haine 201; *nu voi stranjile di lană*, nu iubesc straele, hainele de lină 174; *cu stranje verzi*, cu haine verzi, με τὸ πράσινον τὸ φόρεμα, mit dem grünen Kleide p. 160.
- Steahâ**, vezi: *straha*.
- Strigarea** sf., strigarea 18.
- Strigu** vb. I, strig; *striga*, striga, chema 197, 202; *si strigă*, să tipe, să strige; *si strixi*, să strigi 185.
- Stringu** vb. III, strâng; *Foarte nji strinzi mâna*, Μοι σφείγγεις πᾶρα πολὺ τὸ χέρι, Er bindet mir den Arm zu fest p. 157; *carecido shtie iu lu strânxe shtifla*, fiește care știe unde-l strânge eizma 198; *iu nji stranxe csicsorlu*, unde-mi strânge piciorul, unde mă strânge (la picior) 198.
- Srintu** adj., strâns; *srinte ligate*, strânse legate 203.
- Strungâ** sf., strungă, stîină 192.
- Studescu** vb. IV, studiez; *si studiescu*, să studiez 188.
- Su** prom., seu, ὁ ἐδικός του, sein p. 48; *tată-su*, *tată-su* p. 138; *averea a cumnatsuî*, averea cumnatului său 138.
- Sub** prep., sub, ὑπὸ, ὑποκάτω, unter p. 117, 159; *sub arbure*, supt arbore 194, 195.

- Subcitate** sf., mahala; *mă înainte tutulor subcitatele suntu forte mushate, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὰ προάστεια εἶναι πολλὰ εὐμορφα,* aber die Vorstädte isbesondre sind sehr artig 173.
- Subsarcinatâ** adj., împodobit; *suntu subsarcinate cu kilici, sunt cu tapete de lână împodobite, εἶναι καπλαδισμένοι με κίλικια,* (es) sind mit wollenen Tapeten behangen 165.
- Sufletu** sm., suflet 198, 199; *sufletu ameu, sufletelule, ἡγαπημένημου,* meine Liebe 158, 171, 199, 205, 208; *tru sufletile a oaminlor, în sufletele oamenilor* 207; *pre sufletu, pe suflet (jurământ), μὰ τὴν ψυχὴν,* auf meine Seele p. 124; *a sufletlui, al sufletului* p. 131; *ci feceshi sufletu soru? ce făcuși iubită, sorioară?* 163.
- Sufrenceaua** (sufrențeaua) sf., sprinceana, ὄφρῶδι, das Augenbrau p. 23.
- Sula** sf., țeapa, frigarea, sula 193; ∞ *aista di heru, frigarea asta de fier* 193.
- Sumaru** sm., samar; *lji unflară sumarlu, îl snopiră în bătai* 196.
- Sumenje** sf., conștiință 206; *trâ bună sumenje amea, pentru conștiința mea curată* 206; *bateria a sumenilji, mustrarea conștiinței* 203; *me batea sumenja, mă bătea conștiința* 207.
- Sunu** vb. I, sun, κρούω, ich klopfe p. 116.
- Supâ** sf., supă, ζωμί ἀπὸ κρέας, Fleischbrühe p. 156.
- Supcire** (suptire) adj., supțire, ψιλός, dünn; ∞ *lemnul, ψιλὸν ξύλον;* ∞ *reargă, ψιλή βέργα* p. 36.
- Suprâ** adv., supra; *pre suprâ, pedea supra, ἀποπάνω,* obenweg p. 121.
- Surufea** sf., briciul 204. (Din grecește).
- Surdu** adj., surd, κωφός, taub, p. 6, 12; *surzi, surzi* 12.
- Surpu** vb. I, surp; *surpa te di auce (-ți)! piei de aci! κρημνήσου ἀπεδώ,* Packe dich von hier p. 144; *surpă-te! piei! κρημνήσου!* packe dich! p. 128.
- Sursescu** vb. IV, rad; *cando si lu sursească, când să-l rază* 204.
- Suskirarea** sf., suspinarea 197.
- Suskiru** vb. I, suspin; *si suskiră, să suspine* 197.
- Suta** num., suta; *suta di taliri, suta de talanți* 200; *ună sută, o sută* 40; *dao sute, două sute* 40.
- Symvulie** sf., sfat, consiliu 200. (grecesc).

SH (Ș).

- Shâ** (șă) pron., își, ἑαυτοῦ, ἑαυτῆς, seiner p. 46, (decl. lui) 159; *shâ cinea adiljarea, își ținea respirația* 195; *shâ minduiră, se gândiră, crezură, socotiră* 197.

Shaizâci num., șasezeci 40.

Shaoa sf., șaua, ἡ σέλλα, der Sattel p. 23.

Shapte (șapte) num., șapte 6; *shapte nilji trei sute e unsprejinjici*. 7521 (dela facerea lumii în 1813) pag. 37; *shaptelji, shaptele*, cei șapte, cele șapte 41; *a shaptelea, a shaptea*, al șaptelea, a șaptea 42.

Shaptesprezace (șaptesprezate) num., șaptesprezece p. 40.

Shaptezâci (șaptezâți) num., șaptezeci 40.

Sharmantu adj., șarmant, fermecător; *oameni sharmanci*, oameni șarmanți. (Cuvânt introdus de Boiagi).

Sharpe (șarpe) sm. și sf., șarpe, ὄφις, Schlange pag. 13; pl. *sharki* (șark'i) p. 13.

Shase (șase) num., șase p. 40; *shaselji*, fem. *shasele*, cei șase, cele șase p. 41; *a shaselea, a shasea* p. 42 (num. ord.), al șaselea a șasea, ἕκτος, sechste.

Shasprezace (șasprezate) num., șaisprezece p. 40.

Shcolâ sf., școală, τὸ σχολεῖον, die Schule 166, 167; *inveçu in shcolâ* (școlâ), μαθητάνω εἰς τὸ σχολεῖον, ich lerne in der Schule p. 132, 133.

Shcurta sf., scurta, sortul; *arucară shcurta*, traseră la sort 205.

Shedere (ședere) sf., a șede, ședere, κάθουσαι, sitzen p. 75.

Shedu (ședu) vb. III, șed, κάθουμαι, ich sitze p. 6; locuiesc 164, 173; *shexi*, șezi, locuești, κατοικεῖς, Wohnest du? 164, 197; *shade*, șede, κάθεται, sitzt er 159; *iu shade*, unde locuiește 165; *shade contra*, se împotrivește 208; *shedeci*, ședeți, καθήσατε p. 149; *shedea*, ședeà 195, 204; *shexu*, șezù 193; *shexumu*, șezurăm 177; *shexurâ* 206; *si shedu*, să locuiesc, νὰ κατοικῶ 181; *shexundu*, șezând 206.

Shi (și) conj. și, καί, und p. 126, 145, 195 și pretutindeni.

Shi ade., și, asemenea, auch 160; *cashî*, cași 167; *shi ashî*, (și ași) conj., și astfel, prin urmare, καὶ οὕτω, folglich p. 127; *shi-seste-câ*, conj., și dacă, ἂν καί, wenn auch p. 127; *shi seste câ*, și dacă, ὅν καί, und wenn gleich p. 143; *shi seste câ*, ἂν καί, deși, și dacă, und wenn gleich p. 143; *ma shî câ*, dar și ἀλλὰ καί, sondern auch 143.

Shoaricu sm., șoarece 194.

Shtergu vb. III, șterg; *va si nji s[h]teargâ papucile*, o să-mi curățeș ghetele, θέλει μοι καθαρῖσει τὰ καλτῖα μου 149; *s[h]tearsirâ*, șterseră 207.

Shternutu sn., așternut, pat, τὸ κρεβάτι, das Bett p. 156; τὸ στρώμα, das Federbett 148.

Shternutu adj., şternut; (*uborlu*) este *shternutu* (pentru: *shternutu*) *cu ploaci*, curtea este pavată cu plăci de peatră; *gepflostert* p. 164.

Shtifla sf., cizma, ὀπόδημα 198.

Shtirea sf., ştirea 204; *darle tru shtire*, ştirile, informațiile 171; *dare tru shtire*, dare de ştire, ştire, veste, Nachricht 187, 207; *si ce (-tă) dau tu shtire*, te vestesc, te previn 172; *cando lji dederă tru shtire*, când îi aduseră ştirea, când îl înştiințară 199.

Shtiu vb. IV, ştiu; *nu shtiu*, nu ştiu p. 146; *că gjine shti*, că ştii bine 196; *shtiu gjine*, ştiu bine 168; *carecido shtie*, fiecare ştie 198; *si shtiamu*, de ştiam, de aş fi ştiut... ἐάν ἤξευρον p. 146; *u shtiamu eu vrtosu gjine*, o ştiam prea bine 207; *shtiamu*, ştiam 199; *shtia*, ştia 198; *va si shtibă*, o să ştie 202; *tra si shtibă*, ca să ştie 196.

Shuçu (me) vb. IV, *se shuçă Solonlu di lji xice*, se întoarce Solon de-i zice 201.

T.

Ta pron., a ta, ἡ σή ἡ ἐδική σου, deine p. 48; *hiljeta*, fie-ta p. 137; *gardina a soartai*, grădina surorii tale p. 138. (Vezi *ateu*, *ata*).

Tabacu sm., tutun, Ταβάκος, Tabak 186; *tabaca*, tutunul 187.

Tâbâluitu adj., aşternut cu tâblițe; *tâbâluită*, aşternută cu tâblițe, στρωμένο με τετράγωνα, getäfelt 165.

Tabatieră sf., cutie de tutun, ταβαοθήκη 186.

Tacu vb. II, tac, σιωπῶ, ich schweige 6, 12; *taci* (tați), *tace* (tațe) p. 12; *cara tacură tuci*, tăcînd toți 202; *taci* (tați)! taci! σιώπα! schweige! p. 128.

Taliru sm., talent 205; *100 di taliri*, o sută de talanți 200; pl. *talirlji*, talanții 200.

Talju (tal'u) vb. I, taiu; *talje*, taie 202; *că talja*, căci tăia 194; *va si me taljie*, o să mă taie 194; *si lji talje grumaçlu*, să-i taie grumazul 204.

Taljatü (täl'atu) adj., tăiat; *cu formoase figure taljate*, cu frumoase figuri 165.

Tamanu adv., tocmăi 168.

Tată, art., *tatălu*, sm., tata, πατήρ, Vater p. 16, 35, 39, 158, 165; *tatălu va*, tatăl vrea 138; *vrute tată*, iubite tată 157; *tată*

nju, tatăl meu 201; *tatâsu*, tatăl său 138; *ca tatâ su*, ca tatăl său 169; *a tatâ sui*, a tatălui său 200; (dat.) 200.

Tavru sm., taur, ταῦρος, Stier p. 39.

Te, rostirea lit. *t*, pag. 1.

Te, pr., te (Acus.); *te vedu*, te văd 138.

Terminat adj., determinat; *are oară terminată*, are ceas determinat 202. (Cuvânt introdus de Boiagi).

Testamenta sf., testament 200, 201, 205.

Tetâ sf., mătușe 169.

Theatru (theatru) sn., teatru, θέατρον, Theater p. 6, 202.

Thisavru sm., tesaur, comoară 197, 198.

Thoma (Toma) sm., Toma, Θωμάς, Thoma 19.

Thronu (thronu) sm., tron, θρόνος, Thron p. 6.

Tindu vb. III, tind, întind, ἐξάπλωνω, ich breite p. 6.

Tinderea sf., întinderea, întinsul, ἐξάπλωσις, die Ausbreitung p. 18.

Tine pronume, tu; (caz. oblice) tine; *vai di tine!* vai de tine! 143.

Tineru adj., tânăr, νέος, jung p. 36; pl. *tineri*, tineri; fem. *tineră*, *tinere*, tânără, tinere 37.

Tinireaçă (tinireața) sf., tinerceța 200.

Tora adv., acum, νῦν, jetzt p. 118, 149, 158, 161, 162, 179, 200 etc.

Tornu vb. I, întore, γυρίζω, ich kehre zurück p. 116; cinstese (cu vin etc.) 150; *eu me turnai di la piața*, m'am întors dela piață, ἐγύρισα ἀπὸ τὴν ἀγορὰν, ich bin von dem Markte zurückgekommen p. 134; *se turna napoi*, se întorceau îndărăt 197; *cândo si se toarnă*, cînd s'o întoarce 206; *toarnă te a casă*, ἐπίστρεψε εἰς τὸ ὄσπίτιον, kehre nach Hause zurück p. 138; *va si me tornu cu tută inimă*, am să mă întore din toată inima, θέλω ἐπιστρέψω με χάραν 182; *lasi nă turnămu tora a casă*, ai să ne întoareem acuma acasă p. 161; *noi nă turnămu plea di preimnare*, noi ne întoarserăm deja dela preumblare 161; *Cândo va si vă turnaci (ți) napoi Lihie?* Când vă veți întoarce iarăși în Polonia? p. 153; *tornaci (ți) a domnului*, cinstiți pe domnul, κέρασε τῷ αὐθέντη, Schenk dem Herrn ein p. 150; *shî cara si me tornu*, și cînd m'oiu întoarce, καὶ ἔταν ἐπιστρέψω 179.

Totalui (di eu) adv., cu totul, în totul, παντελῶς, gänzlich p. 124.

Totu adj., tot; fem. *toată*; *toată lumea*, toată lumea 130; pl. masc. *toți*, toți.

Totu adv., tot; *di eu totlui contrarie parte*, într'o parte cu totul contrarie 169; *di eu totu*, cu totul, ganz 185.

Tră conj., căci, ἔνεκεν, wegen p. 127; pentru, διὰ, für 145, 148,

172 și pretutindeni; *de* 150; intru 160; *trâ mine*, pentru mine; *trâ exemplu*, de exemplu p. 164; *trâ csudă*, de minune este p. 150; *doi cânji trâ avinare*, doi câini de vânat p. 161; *trâ marirea a lu Domnixeu*, Intru mărirea lui Dumnezeu 160.

Tra aceea (ațea) conj., de aceea, διὰ τοῦτο, derowegen p. 127.

Tractamentu sn., tratament; *câ nu era putere si amu ma bunu tractamentu*, căci nu era cu puțință să am un tratament mai bun, (o masă mai bună), ἐγὼ δὲν ἐδύνομουν νὰ ἔχω καλλίτερον τραπέζι, ich könnte keine bessere Mahlzeit erwarten p. 150.

Tractatu adj., tratat, ospătat; *Verun' oară nu fui ashî tractatu*, Niciodată nu fui așa ospătat, Δὲν ἐφυλεύθην ποτὲ τόσον καλά, Ich bin niemals so wohl bewirtheet worden p. 152.

Tractern sm., cărciumă, Birt, Wirthshaus, πανδοχεῖον 177.

Tragu vb. III, trag; *tragu d' înainte*, prefer, προτιμῶ, ziehe vor p. 180; *traxeci* (-ți) *tutune?* trageți tutun, adecă: fumați? καπνίζετε, Rauchen Sie Taback? p. 153; *Di cutotalui nu tragu*, nu fumez deloc 153.

Translocatu adj., transportat, transferat 178. (Cuvânt nou).

Tra si conj., casă, ἔνα, damit 127.

Trecirea sf., trecere; *trâ trecirea xamanalji*, pentru [pe]trecerea vremii 181; *trâ trecire*, de trecut 182.

Trecu vb. III, petrec, περνῶ 169; *o trecu*, o petrec 169; *cumu treci xamanea?* cum petreci timpul? πῶς διατρίβετε τὸν καιρὸν σας? Womit vertreiben Sie sich die Zeit? p. 145; *lji trecu pretu minte*, îi trecu prin minte 200; *lji cade aistu dolu tru minte*, îi trăsnește prin minte șiretenia asta 200; *anlu ci trecu*, anul care trecu, anul trecut 196; *treceamu*, treceam 176; *trecea* (trețea), trecea 195; *ci trecea*, care trecea 197; *cumu tricu tuta xua*, cum trecu, se isprăvi toată ziua 191; *shâ trecu jiața*, își trecu viața 208; *septimana ci* (-ți) *trecu*, săptămâna trecută, τὴν ἀπερασμένην ἑβδομάδα, die vergangene Woche 155; *si trecemu*, să trecem, νὰ περάσωμεν 158; *nu vrea si nji treacă pretu minte aceea ce este*, nu mi-ar fi trecut prin minte aceea ce este 186; *trecundu*, trecînd 203; *trecundu*, trecînd p. 193; *trecundalui*, trecînd 178.

Trei num., trei; *trei sute*, *trei nilji*, trei sute, trei mii p. 40; *treilji*, fem. *treile*, cei, cele trei p. 41; *acelji trei*, *acele trei* p. 42; *a treilea*, *a treia*, num. ord., al treilea, a treia p. 42.

Treisprezace (— zațe) num., treisprezece p. 40.

Treizâci (treizâți) num., trei zeci p. 40, 136; *a treizâclea*, *a treizâcea*, al treizecelea, a treizecea, τριακοστός, dreissigste p. 43.

- Tremurare** sf., tremurare 204.
- Tremuru** vb. I, tremur; *tremură*, tremura 205.
- Tricutu** adj., trecut; *tută tricuta contentacia*, toată mulțumirea trecută 184.
- Tr' oară** adv., îndată, numai decât, εὐθύς, gleich p. 149, 193, 194, 205 etc.
- Tropu** sn., mijloc, mod 168, 208. (Din neo-grecește: τρόπος).
- Tru** prep., în, la, εἰς, zu 132, 156; printre 135; *tru oară*, numai-decât, πάραυτα, gleich p. 118; *tru ordinu*, în ordine 163; *tru gardină*, în grădină 162; *shexi tu tru intenje condignacione?* tu locuești în catul întâi? p. 164; *tru avinare*, le vânat, εἰς τὸ κωνήρι, auf die Jagd p. 161; *trei florinte tru septimană*, trei fiorini pe săptămână p. 148; *tru așutoru*, în ajutor 197; *tru citate*, în cetate, εἰς τὴν πόλιν, in der Stadt p. 148.
- Trubatu** adj., turbatu 203.
- Trubu** vb. I, turbez; *truba di reu*, turba de rău (ce era) 203.
- Trupu** sn., trup, corp, σῶμα, Körper, p. 35; *truplu*, corpul 131, 137, 205, 208; *a truplui*, a corpului 167; *trupuri*, corpuri p. 195.
- Tu** pron. pers., tu, σὺ, du p. 45, 195 și pretutindeni; gen. *a tui*, dat. *a cea* (a ția), *ce* (țâ), ac. *tine*, *te*, abl. *dela tine* pag. 45, (Declinarea lui p. 45); 193, 194; *ceva nu va si ce* (țâ) *facă*, nimic nu o să ți se facă 159; *ce* (țâ) *aduse*, îți aduse 168.
- Tu** prescurt. pron. posesiv: *ateu*, pron. tău, p. 48; (*tată-tu*, tatăl tău); *hilțu*, fiul tău 137; *casa a fratetui*, casa fratelui tău p. 137.
- Tucsine** (tuține) sm., tăciune, δαυλός, brennendes Holz p. 2.
- Tufă**, sf., tufă, buchet, δσφράδιον, Blumenstrauß p. 161.
- Tufeke** sf., pușcă, τουφέκι, Flinte 158, 160.
- Tuna** sm., Dunărea, ὁ Δούναβις, die Donau p. 131.
- Tundere** vb. III, a tunde, κουρεύειν, schörren p. 75; *u tundea reu*, o tunde rău 194; *nu si me tunxi*, ci nu să mă tunzi, *si me tundă*, să mă tunză 194.
- Tunusescu** (me) vb. IV, mă căese, îmi pare rău, regret; *se tunusi*, se căi 200. [Derivat din grecescul aor. μετανόησα].
- Tunusitu** adj., căit 201. (Derivat din *tunusescu*).
- Tuomna** sf., toamna; *tuomna cadu franxile a arburlor*, toamna cad frunzile arborilor, τὸ φθινόπωρον πίπτουν τὰ φύλλα τῶν δένδρων, in Herbst fallen die Blätter der Bäume p. 134.
- Turcu** sm., Turc, Τούρκος, Türk p. 24; *turcilji nu avundalui cambani cljamă ginta di pre tironu*, οἱ τούρκοι μὴν ἔχωντας καμπάνας προσκαλῶσι τὸν λαὸν ἀπὸ τοῦ πύργου p. 140.

- Turonu** sn., turn, πύργος, Thurm 29, 136, 140, 160; *di turone*, după turnuri, ἀπὸ τοῦς πύργους, durch hohe Thürme 173;
- Tuse** sf., tuse, βήχας, Husten p. 6.
- Tutu**, fem. *tutâ*, pron. nehot., tot, toată 150, 165, 194; *cu tute*, cu toate, cu totul 163; *Aista este pranxulu di tutâ zua*, Aceasta-i masa obișnuită p. 152; *tutâ noapte*, toată noaptea, ἔλην τὴν νύκτα, die Ganze Nacht p. 155; *cu tutâ inimă*, din toată inima, μετὰ πάσης χαρᾶς, Ganz gern p. 145; *tute aiste*, toate acestea, ἔλα αὐτὰ 165; pl. m. *tuci* (= tuți), toți, ἔλοι, alle, p. 34, 44, 135, 193; pl. fem. *tute*, toate 34; *tutulor* (Gen), 151, (Dat) p. 208; *ma inante tutulor*, dar peste tot, mai cu seamă, προπάντων, insbesondre 173; *cu tut' acea*, cu toate că 200; *di tutu lucru trâ mine*, de orice lucru pentru mine 172; *casile tru tute loate*, casele luate în general 190; *tutu di unu*, totdeauna, 204; *tutu di unâ*, totdeauna 181.
- Tut' unâ** adv., mereu, într'una, πάντοτε, immer p. 147, 161.
- Tutune** sf., tutun; *trâ tutune*, pentru tutun, de fumat, διὰ καπνόν, zum Rauchtabak 187; *traxeci tutune?* Fumați? p. 153.
- Tyrania** sf., tirania 204.
- Tyranu** sm., tiran 203, 204.
- Tuvlâ** sf., țigla, cărămidă; *tuvle*, țigle, τούβλα 186.

U.

- U**, rostirea lit. *u*, pag. 1.
- U!** interj., o! o! fu! p. 128.
- Uboru**, sn., curte, Hof 203; *d'inante uboru*, curtea din față, προάβλιον, Vorhof p. 164; *uborlu acelu mare di inante*, curtea cea mare din față, τὸ μέγαλον προπόλαιον 166.
- Unflatu** adj., înginfat 199.
- Unflu**, vezi: *umflu*.
- Ungu** vb. III, ung, ἀλείφω, ich schmiere p. 6.
- Unire** sf., unire 203.
- Unitu** adj., unitu 173; ἐνωμένος, vereinigt 173.
- Universalu** adj., universal 201, (Cuv. introdus de Boiagi).
- Unâ-oară** adv., odată; μίαν φοράν, einst p. 118; *un' oară*, odată 193, 195, 201.
- Unplu și umplu** vb. III, umplu, γεμίζω, ich fülle 6; *aista me unplu di bucurie*, aceasta mă umplu de bucurie 206; *di doilji nu nji se umple ocljulu*, amindoi nu-mi inspiră încredere 198.

- Unplutu** adj., unplut; *unplute cu apă*, umplute cu apă 207.
- Unsu** adj., uns; *petici unse*, petece unse, murdare 189; (Dela verbul *ungu*, azi se întrebuintează forma *umtu*, *untu*).
- Unsprejinjici** num., douăzeci și unu 137.
- Unsprezace** (-date) unsprezece p. 40; *a unsprezațlea*, *a unsprezacea*, unsprezecelea, a unsprezecea, ἐνδέκατος, elfte 42; ∞ *di ori ahtantu*, ἔνδεκα φοραῖς τόσον p. 43.
- Unu**, *ună* num., un, una, ἕνας, μία Ein, Eine 7, 26, 27; declinarea lui p. 147, 148; *unu*, *una*, τίς, τί 55; *ună sută*, o sută 40; *ună nilje*, o mie 40; *ună sută di nilji*, o sută de mii 40; *ună milioane*, un milion 40; *ună oară*, odată, μίαν φοράν 118, 121; *ună oară ună* è *ună*, odată una este una, μία ἢ μία μία, ein mahl eins ist eins p. 44; *tru ună*, în acelaș timp, zugleich 185; *tut' ună*, mi-e tot una, mi-e indiferent, Ὀλον ἕνα εἶναι, das ist gleich viel p. 147; *neci unu*, niciunul 205; *ne unu ne alantu*, nici unul nici altul 198; *alikitē ună di altă*, lipite una de alta 165.
- Unzescu** vb. IV, samăn; *hilju unxeashte a parintelui*, fiul samănă părintelui, ὁ υἱός ὁμοιάζει τῷ πατρί, der Sohn ist dem Vater ähnlich p. 131; *unxeashte* (unzeashte), se cuvine, ἀρμόζει es gebülirt sich p. 107; (conjug. impersonală a lui p. 107), *nu nji unxeashte aista*, δέν μοι ἀρμόζει diess gebührt mir nicht p. 139.
- Umbra** sf., umbra 193.
- Umflu** vb. IV, umflu; *si umflă*, se îngâmfă 194; *lji se umflă pânticlu*, îi se umflă pânțele, burta 196; *lji umflară sumarlu*, l-au snopit în bățai 196. (Se întâlnesc ambele forme cu *un* - și *um* -).
- Umplu**, vezi: *unplu*.
- Urdinu** vb. I, urmez, obișnuese a mă duce, vizitez, συχναίω, ich besuche; *urdinu la școlă*, urmez la școală, συχναίω εἰς τὸ σχολεῖον, ich besuche die Schule 133.
- Ureaclje** sf., ureche; *ureclje* 190; *urecljile*, urechile 195, 196, 201.
- Urgjashte** adv., orbește 201.
- Urgjihalui** (a ∞) adv., d'a aseusele, τὸν τυφλόν, Blindenkuh p. 164.
- Urmezu** vb. I, urmez, *las' urmămu calea anoastră*, ai să urmăm drumul nostru 189.
- Ursescu** vb. IV, poftese; *ursici*, poftici p. 148. (Din neogrecește).
- Ursu** sm., urs, ἀρκούδα, Bär p. 35; 195; *ursulu*, ursul 195.
- Urutu** adj., urât, ἀχαμνός, schlecht 190, 193; *aistu este semnu urutu*, acesta este semn rău, τοῦτο εἶναι κακὸν σημεῖον, Das ist ein schlimmes Zeichen 155.

Uscatu adj., uscat; *eshimu pre locu uscatu*, eşirăm pe uscat, ἐπατήσαμεν εἰς στερεάν 176; *cu oase uscate*, cu oase goale, schel 201.

Usucu vb. I, usuc; *care se usucă*, care se usucă 187.

Ushâ (ușe, ușă) sf., ușe 207; *di inante a ushilji*, înaintea uși 206.

Uzmikeara sf., servitoarea, die Magd, ἡ δούλη p. 149.

Uzmikearu sm., servitorul, ὁ δούλος, der Diener 203.

V.

Vacâ sf., vacă, ἀγελάδα, die Kuh p. 39.

Vahi (vah'i) adv., o fi, poate, dar, ἴσως, vielleicht p. 124; *nucumva*, poate, μήπως, vielleicht 149; (Derivat din *va hi* = va fi, o fi!).

Vai! interj., vai! ἀλλοίμονον! weh! p. 128; *vai di tine!* vai de tine! ἀλλοίμονον εἰς ἐσένα! weh dir! 144.

Vale sf., vale; *valjuri*, văi 190.

Varca sf., barca, γεράνιον, Kahn 175.

Varigâ (vârigă) prep., de jur, jur împrejur 207; *pre ∞ di mine*, în jurul meu 207; *pre virigă*, de jur împrejur 201.

Vasu sn., vas, ἀγγεῖον, Geschier p. 7; pl. *vase* 207.

Vatamare (vătămare) sf., omor, ucidere 204.

Vatamatu (vătămatu) adj., omorit; ucis; *doi hjepuri vatamaci*, (pe) doi iepuri omoriți, δύο λαγούς σκοτωμένους p. 160.

Vatâmu vb. I, omor, ucid; *puteamu si lu vatamâmu*, am fi putut să-l omorâm p. 160; *va si lu vatâmu* o să-l omor 193; *ne si u vatâmî omhu*, nici să o ucidă omul 206; *si vatamâ* (si vatâmâ), să omoare 206.

Vavylona n. pr., Babilonia; *Alexandru muri Vavylona*, Alexandru muri la Babilonia p. 133.

Ve, rostirea lit. *v*, pag. 1.

Vearâ, pl. *veri* sf., vară, καλοκαίρι, Sommer pag. 11, 135.

Veargă sf., vargă, βέργα, Stäbchen p. 36, 207; *verxi*, vergi 202, 203.

Veclju (vecl'u) adj., vechiu, παλαιός, alt p. 38, 199; fem. *veclje*, vechie, 38; *este veclje* (citate), este oraș vechiu 185.

Vederea sf., vederea, văzul 199.

Vedu vb. II, văd, βλέπω, ich sehe 7, 12, 137, 138, 153, 160, 196; *vexi*, vezi 13, 160, 171; *se vede*, se vede, pare, φαίνεται, es scheint p. 107 (conj. lui imper.), *vă se vede di pre facă*, se vede, se arată după față, Φαίνεται από τὸ πρόσωπον, p. 154;

ci (ti) lji se vedea, ce se vedeà, ce o vedea, 193; *acea ci lji se vedea*, *acea ce vedea* 194; *videa*, 197, *vedea*, 187; *voi vedeci*, *voi vedeți* 197; *vixui*, *văzui* p. 27, 183; *ci lu vixu*, *care-l văzù* 194; *ci vixushi?* ce văzuși? *vixumu*, *vazurăm* εἶδαμεν, p. 161; *nu avea vixutâ*, *nu văzuse* 196; *si vâ vedu*, *să vă văd* p. 155; 180; *si readâ*, *să vadă* 200; *va si videmu*, *o să vedem* 170; *si me videci* (-ți), *casă mă vedeți* p. 156; *vixumdu leulu aista*, *văzind aceasta leul* 192; *vixundu*, *văzind* 193, 196, 199, 203; *vixundalui*, *văzind* 197.

Vezi adv., eacă, *vezi*, ἴδε, *sieh* p. 124.

Veduâ sf., *văduvă* 194.

Vegljitoru sm., *păzitor*; *vegljitorlji*, *păzitorii* 158; οἱ φύλακες, *die Schildwachen* 158.

Veglju vb. I, *păzesc*; *ci dietâ*, *lipseachte*, *sî veglju*, *ce dietă trebuie să păstrez* p. 156; *vegljie*, *păzește*, φυλάττει εἰς τὴν τάξιν, *Er steht auf dem Posten* *Schildwache* 158; *veglje-te*, *păzește-te* 207; *vigljea oile*, *veghia oile* 197.

Veglie-te! (= *vegle-te!*) *păzește-te!* φυλλάτου! *hütte dich* p. 124.

Venire vb. IV, și s., *a veni*, ἐρχεσθαι, *kommen* p. 75.

Venitlu sm., *cel venit* 207.

Verde adj., *verde*; *cu ver:i frânxi*, *cu frunze verzi* 187.

Verigâ *vezi*, *varigă*.

Vern'oară adv., *nici odată*, ποτέ, *niemals* p. 148.

Versu vb. I, *vărs*; *se vîrsâ*, *se vărsă* 197; *shi lji vearsâ macile*, *și-i vărsă mațele* 192.

Verunu, Verunâ pron., *nimeni*, κἀνῆς, κἀμμία, κἀνὲν, *niemand* p. 50, 160; *verunu invectoru*, *vreun învățator* 147, 202; *verunu lucru*, *ceva*, *în ceva* 102; *verunâ socake*, *vreo stradă* 146; *verunâ odâ*, *vreo odăe* 147, 175; *verunu thisavru*, *vreun tesaur* 197; *că nu amu verunu lucru*, *căci nu am niciun lucru*, *vreo treabă*, ἐπειδὴ οὐδεμίαν δουλείαν ἔχω p. 145; *nu arcci verunâ cunoshtire in citate?* *n' veți vreo cunoștință în oraș?* *cate verunâ oară*, *câte odată*, κἀποτε, *etliche mahl* p. 119; *fără verunâ lipsire*, *fără nici o nevoie*, *trebuintă* 195; *fortunâ*, *vreo furtună* 207; *verunei fortunâ* 175; *ne arundu verunâ frică*, *neavând nicio frică*, *nicio teamă* 197.

Verunâ'oară adv., *niciodată*, ποτέ, *niemals* p. 152, 186, 196, 205.

Vesuviulu sm., *vezuviul*, ὁ Βεσούβιος, *Vesuv* p. 131.

Vetea sf., *persoană*; *vetea a lui*, *el însuși*, *persoana lui* 198; *a vetilji a lui*, *a lui însuși*, τοῦ ἐαυτοῦ του 198. [Derivat din alb. *vete*, *insu*, *insuși*, *insuți*, etc.]

- Vicina** sf., vecinatate; *tru vicina anoastră*, în vecinătatea noastră 166.
- Vicina** (vițina) sf., vecină; *vicina acea bună*, (declinarea p. 31, 32),
- Vicin** (vițin) sm., vecin 200; *vicinlu acelu bunu*, vecinul acel bun, ὁ καλὸς γείτων, der gute Nachbarr p. 30, 34. [Declinarea lui].
- Viena** n. pr., Viena 136, 158; *Voi aveci* (= ți) *forte bună carne di bou Viena*, voi aveți foarte bună carne de bou la Viena εἰς τὴν Βιέναν p. 151.
- Viglă** sf., sentinelă, δὶγλα, Wachtütte 158.
- Vigljițoarâ** sf., păzitoare, servitoare, ὑπερέτισσα, Wärterinn p. 156.
- Vilhelmsburg** n. pr., Wilhesburg 176.
- Vina** sf., pulsul, ὁ σφυγμὸς, der Puls p. 155; *cumu vă bate vina*, cum vă bate pulsul 155; *vina vă bate fără ordinu*, pulsul vă bate dezordonat p. 155.
- Vindicatoru** sm., doctor, ἰατρὸς, Doctor, *Doamne vindicatoare*, Herr Doctor p. 154; *vindicatorlu*, doctorul 137.
- Vindicu** vb. I, vindec, ἰατρεύω, ich heile p. 12; *vindici*, (= vindiți) p. 12; *si vindeci*, să vindeci 202; *ci* (ți) *stepsu ce* (șă) *vindicashi* ce greșeală ți-ai vindecat 198.
- Videre** sf., și vb., a vedeă, vedere, βλέπειν, sehen p. 75.
- Vindere** sf., a vinde, vindere, πωλεῖν, verkaufen p. 75.
- Vindu** vb. III, vând, πωλῶ, ich verkaufe p. 13; *vinxi*, p. 13, 204; *tu ci vinxi*, tu ce vinzi 204; *si vindeci*, să vindiți 202.
- Vinerea** sf., Vineri, ἡ παρασκευή, der Freytag p. 134.
- Vinirea** sf., venirea, ὁ ἐρχομὸς p. 151.
- Vintu** sm., vânt, ὁ ἀνεμὸς, der Wind p. 24, 176.
- Virigă** vezi, *vărigă*.
- Virinu** sn., venin, tristete, supărare; *semanare tru virinu*, mângăere în tristete, 202; *câte virini*, câte supărări, tristete 201; *nu este fără virinu*, nu-i fără necaz, fără supărare 201; *virinlu asparxe sanitatea*, întristare strică (sparge) sănătatea p. 130; ἡ λύπη φθείρει τὴν υγείαν, der Gramm verdirbt die Gesundheit p. 130.
- Visită** sf., vizită; 169; *si facu visită*, să vizitez, *νὰ ἐπισκεφθῶ*, zu besuchen p. 156.
- Vishenu** n. pr., zeu indian 206.
- Vivat!** trăiască! ζήτω! es lebe! p. 128.
- Vleku** (vlek'u) adj., vechiu; *di kero vleku*, din vremea veche 118; *tru xamanea acea vleke*, în vremea cea veche 201.
- Volta** sf., voința, voiă 203.
- Vomu** vb. II, vom, borese; vărs; *Etna shi Vesuviulu suntu munci*

(-ți) *ei* (= ți) *romu focu*, Etna și V. sunt munți care varsă foc, ἐκπέμπουν πῦρ, speyen Feuer p. 131.

Voi pron., voi, ὑσεῖς ὑμεῖς, ihr, p. 45 (decl. lui); 197 și pretutindeni.

Voi vb. IV, voi, θέλω, ich will p. 62 (conj. lui p. 62 — 68); *forte voi*, iubese, dorese mult p. 152; *Compania vrea forte*, societatea dorea foarte, ἡ συντροφία ἀγαποῦσε πολλὰ, die Gesellschaft sähe es gerne p. 151; *sî nu nîji le va inima*, să nu mi le vrea inima 207; *cineva nu va amlu reci*, nimeni nu iubește pe omul său p. 139; *tatălu va*, tatăl iubește, ὁ πατήρ ἀγαπᾶ; *hîljlî se va*, fiul se iubește, ὁ υἱὸς ἀγαπᾶται, p. 138; *vreci* (= ți), vroîți, θέλετε, p. 146; 150; *iu vreci*, unde vreți, unde doriți p. 147; *care vreci* (-ți)? pe cine doriți? p. 156; *ei vru*, ce vroi p. 34; *cara vru shi lu incalică*, dacă primi, dacă consimți, dacă se lasă a fi încălecat 193; *lji vru inima*, dară ținea, dorea, 197; *si* (shi) *se nu vruri eu si dau di tine*, și chiar de n'ăș vrea eu să mă ating de tine 194; *cama va si voi camera ta*, am să iubesc și mai mult camera ta 165; *nu vrea si amu cashtiga*, n'ăș fi îngrijit p. 147; *Cando si vâ va inima*, când veți dori, Ὄταν ἀγαπᾶτε, Wenn es Ihnen beliebt p. 153; *va si vâ facu cunu-scutoṛu*; *vâ remânu ligatu*, vă rămân recunoscător, vă rămân obligat p. 145, etc.; *vrundu*, vroind, dorind 182; *nu vrundu si serie*, nevrând să serie 205; *vrundalui*, vrînd 205.

Voscopole n. pr., Voscopole; *aistu este di Voscopole*, acesta-i din Voscopole, οὗτος εἶναι ἀπὸ τῆν Βοσκόπολιν, dieser ist von Woskopoli p. 134. (Orașul numit și: *Muscopole*).

Vrerea sf., dorința, plăcerea; *se furî cā vâ este vrerea*, dacă doriți, dacă vă place; Ἐάν ἀγαπᾶτε, wenn Sie lieben, mein Herr p. 150; dragoste, vrere 200; a vroi, vrere 62 (conj. lui); *nica cu ma mare vrere*, încă și eu mai mare vrere, dragoste 177.

Vrtosu (vârtosu) adv., tare, foarte, λίαν, sehr p. 123, 193; *vrtsu bune*, tare bune 165; *vrtsu frumoase*, tare frumoase 164; *cama vrtosu*, cel mai tare, tare de tot, κράτιστα, am stärksten p. 122; *Diparte di ma vrtoslu di tine*, departe de cel mai puternic de tine 194.

Vrtutea sf., puterea, vârtosenia 208.

Vrutu ad., iubit, ἀγαπητός, geliebt p. 37; *vrutâ*, iubită, ἀγαπητή, 37; *vrute frate*, iubite frate 183; *vrute tatâ*, dragă tatâ, 157; *vrutâ mamâ*, iubită mamă 166; *vrutâ soru*, iubită soră 176.

Vulgaru sm., Bulgar, Βούλγαρος, Bulgar p. 25; vocativ: *O Vulgare*, p. 25.

Vulpe sf., vulpe, ἀλώπηξ, ἄλωπου, Fuchs, 7, 13, 35, 194, 195, 197;

art. *vulpea*, 196; pl. *vulki* (vulk'i), vulpi 13; *xice a vulpilji*, se adresează vulpei 192.

X.

Xanthipa n. pr., Xantipa, nevasta lui Socrate 199.

Xenofonlu, n. pr., Xenofon 199.

Xenu adj., străin, ξένος, fremd p. 146.

Xudisericu adj., cheltuiitor 200. (Derivat din neogrecește).

Z.

Zaconu și **Zâconu** sn., obicei, συνήθεια, Gewohnheit p. 161-202, 204; *zaconlu*, obiceiul 196; *xâconu* 151, 198; *zaconlu face tute lucrile nishoare*, obiceiul face toate lucrurile ușoare 196; *avea zaconu*, avea obiceiul 198. (Cuv. de origină slavă).

Zahare (zahare) sf., zahar, τὸ ζάχαρη, Zucker p. 7.

Zamane (zămané) sf., timpul, ὁ καιρὸς, die Zeit p. 145, 163, 169, 170, 176, 186; *tru xâmanea*, în vremea 201; *ună xamane*, într'o vreme 205; *xamane lungă*, timp îndelungat 190. (Cuv. turcească).

Zace num., zece, *a xacelea*, (= a zațelea), fem., *a xacea*, (= zațea) num. ord., al zecelea, a zecea, ο δέκατος, 42; *zace nilji*, zece mii 40; *xacelji*, cei zece 41; *xacele*, cele zece 41.

Zare sf., zori, zare; *în zare*, în zori de zi, disdedimineată, πολλά πρωτ 175; *dî in zare*, din zori de zi 207; *in xari*, adv., în zori, de vreme, χωρίς, zeitig p. 119.

Zâconu vezi, *zaconu*.

Zburescu vb. IV, vorbesc, ὁμιλῶ, ich spreche p. 145; *xburici*, (-ți) vorbiți, ὁμιλήσατε, reden Sie p. 145; *si xburască*, să vorbească 178; (vezi sburascu).

Zboru sn., vorbă, cuvânt; *cu unu zboru*, cu un cuvânt 191.

Ze, rost. lit. z, pag. 1.

Zeană sf., deal; pl. *xenji*, dealuri 190.

Zefcâ sf., chef, viață; *face omnu xefcâ*, face omul chef, petrece 181. (Cuvânt de origine turcească).

Zefyru (zefiru) sm., zefir, ζέφυρος, Zephyr p. 7.

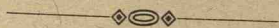
Zemane vezi: *xamane*.

Zgrimu vb. I, sgâriu: *shâ xgrima fața*, își zgăria fața 203.

- Zicu** vb. III, zic; *si zicu, să zic* 167; *ce xicu, îți zic* 172; *lji xice, (zițe), îi zice* 192, 193; *se xice (= zițe, dițe), se zice, λέγεται, man sagt* p. 107. (Conjugarea lui); *xicea, zicea; xise, zise* 196; *va si ce xicu, o să-ți zic, werde ich's dir sagen* p. 162; *xi nji, zi-mi, spune-mi* 206; *xiceci nji, spuneți-mi, εἰπέτε μοι, Sagen Sie mir* p. 146; *va si xicâ, va să zică* 202; *xicându zicind* 193; *xisendu, zicind* 197; *xisendalui, zicind* 194, 202.
- Zinere** sm., ginere, γαμβρός, Schwiegersohn p. 7.
- Zinzia** sf., gingie, τὸ κρέας τῶν ὀδόντων, das Zahnfleisch 7.
- Zizane** sf., intrigă, ζιζάνιον, Zwist p. 7.
- Znuescu** vb. IV, reînoesc; *aista me xnuia, aceasta mă reînoia, mă reinvia, mă făcea să retrăiesc* 207.
- Zografie** sf., pictură 201; *cu xografii, cu picturi. μέ ζωγραφίας* p. 165.
- Zua** sf., ziua, ἡ ἡμέρα, der Tag p. 134; *xua shi noptea calatorea, ziua și noaptea călătoreia, ἡμέραν καὶ νόκτα ἐταξίδευε, Tag und Nacht ist er gereisen* p. 134; *aista este pranxulu di tutâ xua, acesta-i prânzul, aceasta-i masa obișnuită (de toate zilele); Τοῦτο εἶναι τὸ συνηθισμένον μας τραπέζι, Es ist nur eine gewöhnliche Mahlzeit* p. 152; *unâ xua, într'o zi* 195; *pânu alantâ xua, până în ziua următoare* 173, 175; *xua in xua, zi cu zi, în fiecare zi* 198; *cumu tricu tuta xua, cum se termină ziua* 198; *ai tutâ xua examinarea, zilnica examinare* 198; *ἡ καθημερινή ἐξέταση, 198; tutâ xua, toată ziua, 198; pl. xile, 136, 200, 205; xilile, zilele* 208.
- Zugrafisescu** vb. IV, pictez; *si zugrafiseascâ moartea, să picteze moartea* 201; *xugrafisea, pictau* 201. (Cuvânt de origine neogrească).
- Zureashte** adv., nebunește, μωρῶς, thöricht p. 121.

VERIFICAT
1987

VERIFICAT
2007

